

LI BAOJIA

întîmplări din lumea mandarinilor

LI BAOJIA

întîmplări din lumea mandarinilor

univers
1986
bucuresti

Coperta de : MIRCEA DUMITRESCU

Traducerea a fost efectuată după :
LI BAOJIA — **Guanchang xianxing ji**
Editura Literatura poporului, Beijing, 1978

LI BAOJIA

Întîmplări din lumea mandarinilor

Traducere din limba chineză,
prefață și note de
MIRA și CONSTANTIN LUPEANU

univers
1986
bucurești

INTRODUCERE

„Aici se încheie prima parte a cărţii pilduitoare *Intîmplări din lumea mandarinilor* — sînt ultimele cuvinte din romanul la care Li Baojia a lucrat cel mai mult şi pe care şi-l dorea dublat de un altul, cu reguli de comportament moral şi de conduită civică pentru cei destinaţi să conducă societatea feudală chineză. Nu a apucat să o facă, fiind răpus de timpuriu de munca epuizantă de editor de reviste şi de travaliul de romancier modern. Dar prin talent şi profunzime, el şi Wu Woyao sînt prozatorii care domină începutul secolului al XX-lea ; ei prelungesc modelul chinez clasic al romanului, adăugîndu-i tenta de modernitate — de cele mai multe ori în latura formală, de compoziţie, arareori tematic — a romanului realist european din secolul al XIX-lea. Tîrziu, abia în deceniile al treilea şi al patrulea ale secolului nostru, romanul va intra şi în China în drepturile sale legitime, cîştigînd şi şansa recunoaşterii şi consacrării sale universale.

Li Baojia s-a născut în anul 1867, în judeţul Wujin, provincia Jiangsu, într-o familie de cărturari. Numele lui poetic este Boyuan, iar pseudonimul preferat — Nanting Tingzhang, cu care va semna unele cărţi şi articole în reviste. Îşi pierde tatăl în copilărie şi este crescut de un unchi, inspector provincial. Invaţă împreună cu copiii acestuia, remarcîndu-se în redactarea de poezii şi eseuri. Ca orice tînăr intelectual din China feudală, se prezintă la concursul imperial şi, la nivelul judeţean, ocupă locul întîi, obţinînd titlul de *xiucai*. La treapta următoare, pe provincie, nu reuşeşte şi după cîteva încercări, descurajat, renunţă definitiv la cariera dregătorească pe calea rigidă, anchilozată, a examenelor scolastice. Eşecul personal îl va duce repede la înţelegerea stărilor de lucruri din ţară. Profund dezamăgit şi nemulţumit de societatea feudală Qing, în 1895 se stabileşte în Shanghai, pe atunci metropolă, oraş cosmopolit. Editează revistele („Busola") şi („Gluma"), „Yousi bao", „Zhinan bao", cu vădite accente de critică socială, apoi „Shanghai shijie fanhua bao" (Shanghaiul înfloritor), dedicată cu prioritate

mediilor artistice. Curînd va fi recomandat pentru un post, dar indiferent deja la o poziție socială într-o orînduire care îi repugna, va refuza. Convingerile lui din această perioadă îl apropiau de mișcarea reformistă. Era încredințat că nedreptatea și abuzurile din societate izvorăsc dintr-o proastă administrare economică și politică. După el, numai mandarinii luminați ar fi putut îndrepta lucrurile. În același timp, considera că împăratul era bun și drept, prin însuși faptul că se afla în fruntea imperiului, de aceea cărturarul din el, format la tradiția confucianistă, nu accepta ideea revoluției, a răsturnării prin forță a dominației feudale, moștenite din vremuri străvechi ca model imuabil de organizare socială a Chinei. Singura cale de înlăturare a racilelor sistemului feudal i se părea a fi aceea a conștientizării prin cultură, inclusiv prin asimilarea cuceririlor Occidentului, a întregului popor și în primul rînd a celor aflați la conducere. Pentru acest obiectiv major, privind îndreptarea fondului moral uman, scriitorul Li Baojia, vizionar idealist, propunea un fel de educație cetățenească generală și o școlarizare politică obligatorie a dregătorilor, după un manual de știință a vieții sociale, validat de experiența din China și de reușitele străine, universalvalabile, în practica de guvernare. Ca adept convins al schimbărilor radicale de structură prin corijarea, înnoirea și perfecționarea unor elemente de suprastructură, cum ar fi tehnica guvernării sociale, conștiința socială individuală și colectivă, Li Baojia se dovedește un idealist utopic bine intenționat și nu mai puțin un ardent iluminist și umanist de largi și frumoase aspirații ; limitele lui de înțelegere și soluționare sînt înseși limitele gîndirii politice și filosofice ale încorsetatei epoci feudale de lungă și sufocantă tradiție în care trăiește. Dar, firește, acest lucru nu înseamnă că Li Baojia este mai puțin scriitor realist și de talent. Observator critic necruțător apelînd la ironie, sarcasm, satiră, șarjă, dar mai cu seamă la comicul ridicol sau absurd de situații, el pune în acțiune un arsenal întreg de modalități ale unei reușite arte a prozei umoristico-satirice. În acest fel, prin *Întîmplări din lumea mandarinilor*, el oferă un roman frescă al situațiilor paradoxale din viața mandarinilor Chinei feudale din pragul secolului al XX-lea, surprinzînd subtila și reversibila schimbare la față dintre aparență și esență.

Artist multilateral, ziarist, critic de teatru și operă, poet, prozator, Li Baojia a fost și un rafinat gravor de sigilii. A publicat un *Album al sigiliilor rare, Yuxiang Yinpu*. Ca romancier, va avea,

însă, un rol proeminent. A publicat mai multe romane, dintre care se remarcă următoarele: *Mică istorie a civilizației (Wenming xiaoshi)*, 1903—1905, care este o panoramă a sfîrșitului secolului al XIX-lea chinez, protagoniștii ei fiind dregători, intelectuali și țărani, prinși toți într-un angrenaj fără scăpare, acela al slăbiciunilor morale și viciilor individuale, în contextul imperfecțiunilor sociale; *Iadul pămîntesc (Huode Yu)*, 1903—1906, alcătuit de fapt din cincisprezece episoade legate între ele prin temă, tratînd despre rolul nefast al sistemului juridic feudal în care magistratul județean este o persoană sacrosanctă, cu drepturi, după bunul său plac, de viață și de moarte asupra destinelor oamenilor; *Insemnări private (Haitian hongxue)*, roman neterminat, prezintă o secvență din viața picantă și pestriță a cartierelor de plăceri din Shanghai, locuri deocheate cutreierate de aceiași dregători venali care fac obiectul criticii scriitorului în toate romanele lui: dacă în exercițiul funcțiunilor publice mandarinii aceștia sînt corupți, nesățioși de înavuțire, într-un asemenea mediu ei își trădează latura și mai rușinoasă, anume aceea de bestialitate, de oameni josnici, care nu știu altceva decît patima beției și a femeilor; *Însemnări din China de azi (Zhongguo Xianzai ji)*, 1905, se ocupă de situația dezolant de coruptă din țară, tocmai după încercarea reformistă din 1898: ambele partide mandarinale, reformiștii și conservatorii, își manifestă cu cinism aceleași tendințe de parvenitism, cu atît mai mult cu cît timpurile moderne, cu dezvoltarea transporturilor interne și a comerțului, le oferă acestora noi căi de îmbogățire. Cu alte cărți, *Vis luxuriant*, *Jurnal*, *Balada incidentului din 1900* și altele, scriitorul își lărgește aria investigațiilor de tematică socială, maniera de creație fiind aceeași. De altfel, Li Baojia nu este un scriitor calofil. El urmărește îndeosebi realizarea unei panorame larg-cuprinzătoare a lumii în care trăiește, el este istoriograful-critic al fenomenului social din vremea sa, îndrumător și moralist. Fiecare scriere a lui tinde să demaște răul și să croiască imaginea, chiar dacă și printr-o viziune idealistă, a unei lumi mai drepte și mai bune.

Li Baojia a fost un scriitor prolific, un om cu o rară putere de invenție, pînă și în folosirea numeroaselor sale pseudonime. Se consideră că viitorul va duce la descoperirea și a altor lucrări literare care i-ar aparține. Într-o viață de numai patruzeci de ani, zece au fost dăruiți creației literare. A murit în anul 1906, epuizat de activitatea cerebrală intensă.

Ultima împărăţie din China, sub dinastia Qing, Lumină, a fost întemeiată în mai 1644, cînd armatele manciuriene au intrat în Beijing. Ocuparea întregii ţări a durat încă douăzeci de ani. A urmat o lungă etapă de refacere; graţie unor măsuri, cum ar fi suprimarea dărilor agricole, a diferitelor taxe, agricultura, industria şi comerţul au luat avînt. Populaţia a crescut constant, iar în a doua parte a secolului al XIX-lea se ajunsese la un număr de 400 de milioane. În această perioadă, societatea chineză era sfîşiată de o seamă de crize şi contradicţii, dintre care se cuvin amintite ineficacitatea şi corupţia administraţiei, exploatarea feudală, agresiunea externă. În plus s-a păstrat în permanenţă nemulţumirea populară faţă de o domnie străină (manciurienii erau o minoritate din nord-estul Chinei) care se prelungea de cîteva sute de ani, pe de o parte din pricina dezbinărilor dintre chinezii propriu-zişi, constituind naţionalitatea han, dar şi graţie unei bune organizări militare a manciurienilor. La această stare de lucruri s-a adăugat infiltrarea străinilor din Europa în teritoriile chineze: încă din secolul al XVII-lea portughezii au ajuns în China şi au fondat ulterior colonia Macao. Au urmat spaniolii, olandezii, apoi englezii şi alte puteri europene. Politica porţilor închise, cu toate obstacolele sale în calea dezvoltării interne, a însemnat un mijloc de autoprotecţie.

După 1830, Anglia aduce in China tot mai mari cantităţi de opium. În ciuda opoziţiei oficiale la comerţul cu opium şi în pofida distrugerii unor mari cantităţi de droguri, numeroase persoane din clasele avute devin opiomane. Numai importul de opium realizat prin Canton se cifra între douăzeci şi treizeci de milioane *liang* de argint pe an, ceea ce însemna secătuirea mijloacelor de plată ale ţării şi ruinarea socială. Au loc două războaie numite „ale opiumului". Sfîrşitul de secol surprinde China în conflict cu toate puterile coloniale ale vremii, puteri care o atacă, îi smulg teritorii şi îi impun condiţii de pace nemiloase, transformînd-o încetul cu încetul dintr-un imperiu altădată prosper şi viguros, într-o semicolonie. În acelaşi timp, din cauza politicii de deznaţionalizare şi de învrăjbire dusă de protipendada manciuriană, aflată la putere, în ţară au loc dese revolte ale diferitelor naţionalităţi. Demn de reţinut este războiul taping-ilor, dintre 1851—1864, el fiind răscoala ţărănească de cele mai mari proporţii din istoria Chinei; acesta ar fi dus la răsturnarea dinastiei manciuriene, dacă n-ar fi intervenit puterile occidentale, cărora le

conveneau un regim putred şi corupt, manevrat după bunul lor plac, decît o guvernare tînără, viguroasă. Spre sfîrşitul secolului, începe pătrunderea capitalului străin în China, se deschid bănci străine, mai multe fabrici în industria textilă şi alimentară, se concesionează căi ferate, drumuri şi poduri, mine. În anul 1898, are loc faimoasa mişcare reformistă a cărturarilor progresişti, în frunte cu Kang Youwei ; se instituie mai multe reforme, însă după numai o sută de zile, rezistenţa conservatoare se impune şi vechea stare de lucruri e restaurată. Revoltele vor continua, culminînd cu revoluţia burghezo-democratică din 1911, condusă de medicul Sun Yat-sen, care a pus capăt regimului feudal. La 1 ianuarie 1912, la Ñanjing, Sun Yat-sen şi-a asumat preşedinţia primei republici din istoria Chinei.

Sistemul dregătoresc în China, cu aspectele sale specifice s-a format şi s-a perfecţionat încă din antichitate. Ulterior, fiecare eră dinastică a adus unele modificări, cerute de vreme. La sfîrşitul dinastiei Qing, ierarhia regimului mandarinal se multiplică şi se complică. Existau nouă ranguri, fiecare a cîte două trepte. Organul central suprem, aflat imediat sub autoritatea directă a Fiului Cerului (împăratul), era *Neike*, Cabinetul imperial, în fruntea lui cu mari învăţaţi. De obicei aceştia erau patru, doi manciurieni şi doi han. Fiecare dintre ei avea rang de prim-ministru, corespunzător cu cel cunoscut în zilele noastre. În componenţa Cabinetului imperial intrau mandarini de diferite ranguri, secretari, arhivari etc. După acesta urma Consiliul militar privat, condus de patru-cinci miniştri, apoi cele şase ministere : *Shi bu*, Ministerul trebu-rilor civile, care se ocupa cu instruirea dregătorilor, cu examenele imperiale etc. ; *Hu bu*, Ministerul Finanţelor, răspunzător de populaţie şi de strîngerea birurilor ; *Li bu*, Ministerul riturilor ; se ocupa de ceremonial şi educaţie ; *Bing bu*, Ministerul de război ; *Xiang bu*, Ministerul justiţiei ; *Gong bu*, Ministerul lucrărilor publice, în atribuţiile căruia intrau irigaţiile, cultivarea pămîntului, întreţinerea pădurilor. În fruntea lor se găseau cîte doi miniştri, unul *shongshu* şi altul *shilang*, manciurian şi han. În realitate, ministrul han acţiona după bunul plac al manciurienilor, în mîna acestora aflîndu-se toată puterea. Ministerele erau formate din direcţii, care erau îndrumate de cîte un mare sfetnic. Spre sfîrşitul secolului al XIX-lea se înfiinţează noi ministere, pentru probleme politice interne şi externe, pentru ştiinţă.

Alte instituţii erau : Curtea comisarilor, Cenzoratul, conduse numai de manciurieni, organe supreme de control ; Academia Hanlin, a cărturarilor, care făcea muncă de secretariat, redacta cronicile ; Colegiul Imperial, cea mai înaltă instituţie de cultură. Alte organe erau specifice Palatului imperial, şi în cadrul lor puterea era deţinută de eunuci.

La nivel local, personalitatea numărul unu era guvernatorul provinciei, *xunfu*, numit direct de către împărat. Uneori, peste două-trei provincii exista un guvernator general, *zongdu*, sau emisar imperial, *zhitai*. În anumite perioade coexistau în unele zone ambele categorii de guvernatori, însă în realitate puterea lor era egală, ei nu se subordonau unul altuia.

Colaboratorii apropiaţi ai guvernatorului erau comisarul, *fansi*, şi judecătorul provincial, *niesi*. Comisarul răspundea de problemele populaţiei şi de cele financiare, iar judecătorul se ocupa în special de cazurile penale. Cu acordul guvernatorului, comisarul numea şi destituia dregătorii. După aceştia urmau inspectorii, *daotai*, care coordonau activitatea unei zone administrative (district, judeţ) sau dintr-un anumit domeniu : cereale, sare, vamă, pregătirea militară. Prefectul şi magistratul erau cei mai înalţi mandarini dintr-o prefectură, district sau judeţ. Ei aveau în jurul lor un personal numeros, civil, militar şi poliţienesc, fiecare dintre aceştia diferenţiaţi strict pe scara socială, titulaturile lor fiind greu de transpus în corespondenţe româneşti.

Cel care răspundea de pregătirea viitorilor mandarini era comisarul în probleme de educaţie, *xuezheng*. Acesta numea cîte un examinator şef, cu adjuncţi şi mai multe ajutoare, pentru concursurile care se ţineau o dată la trei ani în provincie. În prefecturi şi judeţe existau cărturari confucianişti, care se ocupau de selecţionarea şi pregătirea candidaţilor.

Mandarinii erau selecţionaţi dintre cărturari, pe calea concursurilor imperiale sau pe alte căi, cum se va vedea în roman. Cel mai înalt titlu cărturăresc era *jinshi*, obţinut în urma concursurilor de la Palat. Cel clasat pe primul loc, numit *zhuangyuan*, Cărturarul Numărul Unu, era înscăunat imediat compilator şef ; ceilalţi doi se numeau *bangyan* şi *tanhua* şi primeau posturi de compilatori. Alţi şaizeci sau şaptezeci erau socotiţi cărturari de gradul al doilea, următorii de gradul al treilea, însă cu toţii primeau posturi mandarinale. Titlul cărturăresc *juren* era obţinut în urma reuşitei la concursurile de nivel provincial. Cîştigătorul acestui rang putea participa la concursul din capitală sau se putea

înregistra la Ministerul treburilor civile, primind un post în Colegiul imperial, la Academia Hanlin sau la nivel inferior, de la prefect în jos. Primul nivel al examenelor, acela din județe, aducea celui reușit titlul cărturăresc *xiucai* și dreptul de a participa la concursul provincial, însă nu și o slujbă.

O a doua mare categorie a dregătorilor era alcătuită din cei promovați prin recomandări, pentru meritul de a fi participat la lucrări de îndiguire a unor fluvii, la înlăturarea urmărilor unor catastrofe naturale, la apărarea granițelor țării, la prinderea tîlharilor etc.

În sfîrșit, accesul la o slujbă era posibil și pe cale mercantilă. Cumpărarea rangurilor dregătorești și a unor posturi era un procedeu vechi în China, datînd dinaintea erei noastre. Modalitatea aceasta avea un dublu avantaj, profitînd și una și cealaltă din părțile implicate în negoț. Pe de o parte, ea le oferea celor bogați cadrul de a se afirma și manifesta și pe deasupra concursurilor, întărindu-le poziția socială, pe de altă parte, statul intra în posesia unor fonduri utilizabile pentru întreținerea armatei, pentru ajutorarea sinistraților etc.

Pentru militari se practicau succesiunea la grad pe cale ereditară, promovările prin examene, desfășurate în paralel cu cele pentru cărturari, ori avansările excepționale făcute în rîndul soldaților merituoși.

În China feudală exista o costumație anume pentru fiecare titlu ierarhic în parte și ea era respectată cu strictețe. Calitatea materialelor, numărul veșmintelor și culoarea acestora erau elemente distinctive pentru fiecare dintre ranguri. Astfel, un dregător de rangul întîi purta bonetă de culoare coral (de fapt numai partea de sus a bonetei era colorată astfel), robă decorată cu șarpe boa-constrictor, jiletcă brodată cu cocori, cingătoare din aur și jad, la catarama căreia avea prinsă o piatră mare de rubin. Pentru rangul al doilea, culoarea bonetei era coral înflorit, iar broderia jiletcii consta dintr-un fazan auriu. Rangul al treilea se distingea prin bonetă în culoarea safirului, prin păuni brodați pe jiletcă ; celelalte ranguri cunoșteau și ele o anume culoare pentru bonetă și o anume broderie pentru jiletcă. Cărturarii fără funcții purtau de obicei bonetă aurie.

Cu tot acest lux afișat, lefurile mandarinilor erau destul de mici. Astfel un dregător de rangul întîi primea anual numai o sută optzeci *liang* de argint. Un magistrat, așa cum se va vedea și din roman, în ciuda faptului că ducea o viață de opulență și

risipă, întreținînd și o familie numeroasă, nu cîștiga oficial decît patruzeci și cinci de arginți pe an. Cum o scoteau la capăt? Rotunjindu-și serios veniturile prin mărirea birurilor, prin luare de mită etc. Se spunea că prin astfel de modalități ilicite un magistrat se alegea în mod obișnuit cu zece-douăzeci de mii de arginți pe an. Un proaspăt cîștigător al concursului imperial, provenit dintr-o familie scăpătată, după numai trei ani de magistratură devenea lesne un om bogat! „După trei ani în slujbă, pînă și un funcționar cinstit ajunge om cu stare“ — suna un proverb al timpului.

Datele succinte prezentate mai înainte ni s-au părut indispensabile pentru înțelegerea conjuncturii istorice și socio-politice a Chinei feudale de la sfîrșitul secolului al XIX-lea.

În aceste condiții de încrîncenată tradiție feudală în existența și mentalitatea chinezilor într-un prag de secol care deschide pentru multe țări din Europa epoca modernă, literatura chineză este aceea care îndrăznește primele experimente neortodoxe, flagrante abateri de la rigida orientare de pînă atunci. (Firește, în afara acesteia au existat de-a lungul istoriei literare chineze nu puține excepții nonconformiste, ca niște manifestări explozive ale talentelor autentice care au sfidat și spart tiparele.) Pe lîngă creațiile oficiale, încep acum să-și facă apariția opere de expresie diferită, sub influența literaturii apusene și în încercarea unei rupturi cu tiranica ideologie confucianistă. În poezie și în proză se compun lucrări cu un suflu nou, progresiste, însă fără să atingă cote valorice înalte. Abia după mișcarea de reforme din 1898 se accentuează latura antiimperialistă a literaturii. Se scriu multe romane critice, cu caracter de demascare a neregulilor din plan politic și social. Și dacă pînă în pragul secolului al XX-lea romanul chinez reflecta oarecum mistificat realitatea contemporană autorului, acesta avînd grijă să împingă acțiunea într-o eră dinastică anterioară, de data aceasta aproape că devine o modă critica la modul direct, satira fățișă a abuzurilor, a politicii interne și externe a coruptului imperiu Qing, a ridicolelor lui convenții sociale. Se profilează o literatură ferm realistă, cu accente morale și modelatoare evidente, scrierile literare dorindu-se și un fel de îndreptare, de cărți de învățătură, prin demascarea și oprobriul exemplelor negative. Exponentul de necontestat al acestei direcții este Li Baojia, remarcabil prin diversitatea operei și împlinirea artistică. I-au premers scriitorii Yu Wanchun, Wen Kang, Shi Yukun

şi i-au fost contemporani Wu Woyao, Liu E, Zeng Piao, Chen Tianhua şi Huang Xiaopei, aceştia din urmă fiind socotiţi drept reprezentanţi ai prozei burgheze revoluţionare. Apariţia unor asemenea opere a reflectat creşterea nivelului de conştiinţă al poporului chinez, dar aceste scrieri au servit la rîndul lor la educarea socială şi politică a mulţimii, caracterizîndu-le o pronunţată tentă propagandistică. Ce nu se putea spune într-un foileton jurnalistic era prins în paginile dense ale unui roman.

Intîmplări din lumea mandarinilor este socotit cel mai timpuriu şi mai reprezentativ roman de critică socială, de la sfîrşitul dinastiei Qing, respectiv din primul deceniu al secolului al XX-lea. Cartea este plină de mandarini incapabili, dezinteresaţi de munca pe care o fac, de starea poporului, dar avizi de îmbogăţire, parcă pentru a ilustra şi a acredita o dată mai mult adevărul temeinic al unor proverbe pe care autorul le citează : „Pe mii de *li*, dregătorii nu ştiu decît să strîngă avere“ şi : „Sub cer se fac tot soiul de negoţuri numai cîştigul din afacerile mandarinilor este cel mai bun“.

Romanul avea să capete în epocă o faimă fulgerătoare. E urmat de imitaţii, cu întîmplări din lumea neguţătorilor, a profesorilor. În plus, cunoaşte un număr de ediţii succesive. După eliberare, dată fiind forţa lui demascatoare, a fost retipărit în 1957, 1978 şi în 1982. Autorul a declarat că folosise ca model *Intîmplări din lumea cărturarilor*, romanul creat în secolul al XVIII-lea de Wu Jingzi (publicat la noi de Editura Univers în anul 1978). „Mi-a fost dat să văd mandarini a căror unică ocupaţie era să primească şi să conducă vizitatori şi a căror unică abilitate era discuţia plină de politeţe. Ei îşi rezolvaseră necesităţile de a mînca şi de a bea, ducîndu-se tot timpul la Palat şi vizitîndu-şi superiorii din zori şi pînă-n noapte. Dacă ar fi fost întrebaţi ce rost au aceste vizite, n-ar fi ştiut ce să răspundă“, declară autorul. Intrigat de o asemenea lume, Li Baojia încearcă o surprindere a tuturor treptelor mandarinale din China, pornindu-şi investigaţia critică dintr-un sat pierdut în munţi, unde jumătate din locuitori se numesc Zhao şi cealaltă jumătate Fang, şi de unde se ridică la un moment dat un demnitar, apoi altul. Dacă scriitorul Wu Jingzi urmărea în romanul citat mai sus, cu care cel analizat aici se înrudeşte compoziţional, cărturarii retraşi sau pe cei care rîvneau un post mandarinal, însă nu avuseseră şi nu aveau şansa să-l dobîndească, Li Baojia descrie în cartea sa societatea chineză prin răsunetul acesteia în mediile oficialilor vremii

sale. Nu există personaje principale care să traverseze toată cartea. Romanul se înfățișează ca o suită de întîmplări, înlănțuite prin devenirea unui personaj secundar dintr-una din ele în exponentul principal care duce mai departe demonstrația într-un alt episod. Sînt create astfel cîteva sute de personaje, mandarini de toate gradele, cum sînt emisarul imperial Tuan Duohuan, Excelența Sa Zhou, Xu, Wang și alți înalți demnitari ai Palatului, membri ai Consiliului Privat, magistrați, prefecți, inspectori. Aceștia, dincolo de fabulația pusă în multiple scene, de autor — se cuvine precizat că, deși povestirile par fișe documentare, romanul este în întregime operă de ficțiune — sînt uniți printr-o unică trăsătură de caracter și comportament: goana după înavuțire. Credința lor este una singură, și anume parvenirea prin bani și pentru bani. Mediile mandarinale devin astfel bazare, iar dregătorii precupeți. Slujbele se vînd în mod deschis și o dată obținute se păstrează cu orice preț, în pofida chiar a oricăror sentimente sau îndatoriri de familie. Magistratul Wang Bochen ascunde telegrama care îi anunța decesul tatălui său, pentru că ea a picat în momentul strîngerii dărilor și el nu vrea să lase să-i scape tocmai perioada cea mai rodnică în cîștiguri de peste an. De sus și pînă jos pe scara ierarhică, mandarinii se folosesc de evenimente intime, cum ar fi nașterea unui fiu, celebrarea unei căsătorii etc., pentru a pretinde și primi daruri de la supuși. Soția modestului slujbaș Qu Naian și-o face fiică adoptivă pe slujnica emisarului imperial, se supune la tot felul de umilințe, însă pînă la urmă obține numirea soțului său într-un post care îi va răsplăti, material și moral, toate strădaniile și pierderile de pînă atunci. Cînd nu mai este vorba în mod direct de bani, protagoniștii-mandarini ai romanului nu sînt mai puțin onești. Judecătorul provincial Jia, în momentul mutării sale într-o altă provincie, pune la cale cu mama sa, ca într-un libret de operetă, să îngenuncheze în fața ei de cîte două ori la fiecare popas, la venire și la plecare, pentru a i se duce faima de fiu loial, în spiritul moralei confuciene.

Romanul avansează astfel, antrenînd, la fiecare cîteva capitole, noi medii și personaje, într-o încercare de cuprindere exhaustivă a lumii mandarinale, de la judeţ și pînă la Palatul imperial. Lu Xun notează în a sa *Scurtă istorie a ficțiunii chineze, (Zhongguo xiaoshuo shilue)*: „Li Baojia vorbește despre lingușiri, înșelătorii, exploatare, certuri între mandarini, nerăbdarea cărtu-

rarilor de a obține posturi, secretele soțiilor și favoritelor dregătorilor".

Romanul are o puternică forță demascatoare. Scriitorul satirizează și condamnă necinstea, meschinăria, lașitatea și corupția. El proclamă în schimb adevărul unor oameni sinceri și cinstiți cu propriul lor fel de a fi și de a gîndi. Țelul suprem al scrierii este unul moralizator, educativ. De altfel, *Intîmplări din lumea mandarinilor*, așa cum există astăzi, este numai jumătate din planul inițial al autorului. Li Baojia s-a gîndit ca romanul acesta să includă nu mai puțin decît zece secțiuni a cîte douăsprezece capitole fiecare. Romanul a fost publicat mai întîi în foileton, începînd din 1901. În anul 1903 apar în volum primele trei secțiuni și după doi ani prima jumătate a lui totalizînd șaizeci de capitole și un număr de 790 000 de ideograme. Aceasta era varianta definitivă a primei părți a cărții, aceea a demascării și flagelării răului. În ultimul capitol, autorul precizează într-o scenă alegorică : „Abia în partea a doua a cărții erau expuse învățături și metode pentru formarea unor buni dregători. Dar partea aceasta atît de însemnată arsese în întregime și rămăsese numai prima jumătate a cărții. Or paginile care scăpaseră de foc nu păreau deloc a alcătui un manual de învățătură, ci aduceau mai degrabă cu o carte istorisind numai despre demoni și fărădelegile lor". Tonul ușor ironic de aici ne poate duce la concluzia că autorul însuși și-a dat seama că i-ar fi fost greu să continue romanul într-o modalitate teoretizantă, didactic-moralizatoare, așa cum îl plănuise. „Propun ca mai întîi să edităm această primă parte și chiar dacă prin ea nu vom da îndrumări și nu vom fi în măsură să inculcăm binele, măcar vom reuși să tragem un semnal de alarmă asupra a ceea ce nu se cade să facă nici un dregător și nici măcar un om." În felul acesta se sugerează ideea că înseși viața este aceea care poate să ofere cele mai exacte soluții pentru instituirea unei lumi mai bune, mai drepte.

Stilul lui Li Baojia este satiric, demascator, de critică directă. Autorul alătură neobosit, chiar înghesuie, tipuri și comportamente, într-o grabă justificată doar de presupusa lipsă de complexitate a unor oameni și a unei societăți în goană după arginți. Pe măsura mediului pe care îl descrie, fraza scriitorului este și ea aridă, fără înflorituri, dar viguroasă, plină de miez, și la obiect. Ici-colo se vede cîte un cuvînt ales sau tonul hîtru al ironiei fine. Li Baojia preferă să privească la rece evenimentele, pe care le înfățișează fără prea multe comentarii, bazîndu-se pe forța faptelor nude,

care trezesc prin ele însele în cititor mînia, rîsul, cîteodată mila și întotdeauna ura și disprețul pentru o lume care își merita cu prisosință pieirea — China imperială compromisă total, în ajunul prefacerilor sociale radicale cunoscute în secolul al XX-lea. Autorul folosește limba vorbită a timpului și, cum spuneam, atît compozițional cît și stilistic, romanul face trecerea de la modelul clasic chinezesc de roman, scris în stilul clasic al cancelariilor, așa-zisul *wenyan*, la romanul modern dintre cele două războaie mondiale, care va ridica limba vorbită, *baihua*, la rangul de limbă literară.

În transpunerea în românește a cărții, am făcut unele reduceri, datorate necesităților editoriale, și am operat o ștergere a delimitărilor capitolelor originare, întregind sau reunind firele fiecărei „întîmplări" în cîte un singur mare capitol ; în acest fel am tins spre o imagine mai puțin încărcată a cărții, mai simplă, mai pe înțelesul cititorului român, ținînd cont că numărul mare de personaje și numele chinezești, atît de neobișnuite, îngreunează uneori lectura și fac loc confuziilor. Cu aceasta, s-au eliminat și acele surplusuri de formulă sau convenție, reminiscențe de oralitate folclorică, așa cum sînt frazele de legătură, de la începutul și sfîrșitul capitolelor, unele expresii stereotipe etc. În privința transpunerii în română a titlului *Guanchang xianxing ji*, echivalînd cu *Însemnări care dezvăluie trăsăturile reale ale cercurilor dregătorești* sau cu mai simplul *Scene mandarinale* am optat pentru varianta *Întîmplări din lumea mandarinilor*, care este nu numai o traducere apropiată, dar care face totodată și trimiterea la modelul ales (recunoscut și declarat) de autor, romanul clasic al lui Wu Jingzi, *Întîmplări din lumea cărturarilor*. Acest lucru îi înlesnește cititorului din România anumite filiații, sentimentul unei continuități și perspectiva unei înțelegeri din interiorul literaturii chineze.

MIRA și *CONSTANTIN LUPEANU*

I

Cale de treizeci de *li* * la sud de capitala județului Chaoba, ținînd de prefectura Tongzhou din provincia Shaanxi se afla un sat. Locuitorii acestui sat erau împărțiți pe două clanuri, Zhao și Fang. Satul nu era mare, nici mic, avînd vreo douăzeci-treizeci de familii, care din moși-strămoși nu făcuseră altceva decît să cultive pămîntul. Și totuși, pe vremea cînd bătrînul Zhao luase în mîinile sale soarta clanului său, spre uluirea tuturor, el a chemat un învățător care să-i instruiască pe cei tineri, astfel că, peste ani, chiar un nepot de-al lui Zhao a dobîndit titlul de *xiucai* **. De atunci încolo, oamenii lui Zhao nu s-au mai simțit niște biete făpturi neînsemnate și l-au sprijinit din răsputeri pe nepotul acela luminat, ca să ajungă cineva. Încetul cu încetul, nici membrii clanului Fang nu le-au mai arătat dușmănie. Ba, cîțiva dintr-ai lui Fang, inși cu dare de mînă, stîrniți, au strîns o sumă frumușică și au deschis o școală. Apoi s-au dus la oraș și au tocmit un cărturar bătrîn care să-i învețe carte pe copiii lor. Omul se numea Wang Ren și, deși era *juren*, *** a primit slujba și s-a apucat cu tragere de inimă să se îngrijească de școală. În doi-trei ani, reușise să plămădească mai multe talente. Dintre aceștia unii puteau lesne să întocmească paralelisme stilistice, alții să compună cîteva strofe, iar unul, care era cel mai înzestrat, reușea chiar, spre satisfacția tuturor, să redacteze prima parte a unui eseu. În toamna aceea, sătenii s-au sfătuit și au hotărît ca anul următor să-l cheme pe învățător, din nou. Wang Ren s-a învoit bucuros. Tatăl

* Un *li* este echivalent cu 500 de metri.

** Cărturar, cîștigător al examenelor imperiale la nivel județean.

*** Cărturar, cîștigător al examenelor imperiale la nivel provincial.

elevului care știa să scrie eseuri se numea Fang Bikai. În fața porții lui creșteau doi copaci cu trunchiurile atît de groase, că abia de puteau doi bărbați cu brațele laolaltă să le cuprindă trunchiul ; din această pricină lui Fang Bikai i se spunea : „Fang cel cu copacii uriași". Aflînd cîtă răbdare și sîrguință dovedea fiul său la învățătură, Fang Bikai își pusese în gînd ca, din anul următor, să-i ofere învățătorului, din partea sa, încă patru șiraguri de bănuți de aramă.

Cum se nimerise să fie an de examene, bătrînul Zhao își trimisese și el nepotul să concureze. Nu e cazul să mai spunem că, după întoarcerea tînărului candidat acasă, ai lui erau zi de zi în focurile așteptării rezultatelor. După sărbătoarea Dublului soare *, în zorii unei dimineți cînd lumea era încă adîncită în somn, au răbufnit deodată niște clinchete de zurgălăi. Treziți, oamenii au ieșit în drum și au dat cu ochii de portăreii care cu mare alai o apucaseră spre partea apuseană a satului. Întrebînd ce și cum, aflară că domnișorul Zhao cîștigase titlul de *juren*. Fang Bikai se luase și el după mulțime și auzind despre ce era vorba, iuți pasul spre poarta casei lui Zhao, dornic să nu scape nimic din cele ce aveau să se întîmple. Acolo, mai mulți bărbați, purtînd bonete cu eșarfă roșie, lipeau cu mare zor înștiințarea, pe zidul casei. De cînd băiatul învăța carte, Fang Bikai își însușise și el destule ideograme, așa că pe acestea, cît dovlecii de mari, nu îi era chiar anevoie să le deosebească. Citi unul cîte unul caracterele înscrise pe înștiințare : „Anunțăm cu bucurie că Excelența Sa Zhao Wen din această distinsă casă a ieșit al patruzeci și unulea". Semna „Preafericitul portărel Pu Lianyuan". Țăranul citi anunțul de mai multe ori. Rămăsese locului, bosumflat, cînd se trezi că îl bate pe umăr cineva.

— Cuscre !

Fang se sperie, dar venindu-și în fire se întoarse și recunoscu în omul de lîngă el nu pe altul decît pe chiar bătrînul Zhao, bunicul tînărului cărturar. Bătrînul i se adresase astfel, deoarece în urmă cu cîțiva ani, de îndată

---

* *Chongyang*, ziua a noua din luna a noua a calendarului lunar, sărbătoarea toamnei pline, prilejuind petreceri în mijlocul naturii, urcușuri pe munți etc.

ce se răspîndise vestea că cineva din clanul Zhao ajunsese *xiucai*, Fang Bikai se și grăbise să tocmească mijlocitoare și să-și dea mezina după fratele mai mic al lui Zhao Wen. Acum, găsindu-se cu venerabilul părinte în fața sa, Fang Bikai nu mai așteptă să fie poftit în salon, ci se aruncă la pămînt chiar acolo, înaintea porților mari, și bătu trei mătănii. Bătrînul îi răspunse la salut și se zori să-l ajute să se ridice de jos.

— De azi încolo o să te încrezi în vorbele mele, venerabile? rosti Fang, scuturîndu-se de praf. Nu spuneam eu adesea că cei de la oraș știu să aleagă aurul din nisip? Acum zece ani, nu bogătașul Wang, cel de lîngă portalul de piatră de la oraș, a tras la casa voastră, pe cînd era în drum spre mormintele strămoșești? Țin minte că după-masă, neavînd el ce face, s-a dus în bibliotecă, unde învățau copiii. Bucuros, le-a zis: „Vă dau și eu un exemplu după care să-mi întocmiți expresii paralele". Și fiindcă afară burnița, a spus: „Cade ploaia". Domnișorul acesta al vostru a rostit pe dată: „Se ridică soarele". Wang a dat din cap, mulțumit, și a vorbit: „Cade ploaia" cuprinde două ideograme, iar „Se ridică soarele" trei *. Deși paralelismul șchioapătă puțin, socotesc că răspunsul e bun. Băiatul ăsta are viitor!" Ce crezi, n-a prezis bine?

— Bine zici, încuviință bătrînul. Uitasem cu totul. Uite, acuși sîntem în luna a noua și, la sfîrșitul lunii asteia sau în luna următoare, domnul Wang o să treacă iar spre morminte. Cînd o fi să vie, adună-ți toți copiii din clan să-i examineze el. Și atunci unul din mucoșii voștri va dovedi că are să ajungă la fel ca nepotul ăsta al meu.

Cuvintele acestea îi merseră lui Fang Bikai drept la inimă. Mai discutară o vreme, apoi Fang se întoarse acasă.

Trecuse de prînz și, cu toate îndemnurile, nimeni din cei de-ai casei nu izbutise să-l facă să mănînce. Se plimba neliniștit, cu mîinile la spate, pe culoarul din fața bibliotecii, murmurînd pentru sine, la nesfîrșit: „Anunțăm cu bucurie că Excelența Sa..." și „Preafericitul

---

* Cuvîntul *soare* este format în limba chineză din două ideograme: *tai-yang*.

portărel Pu Lianyuan". Ai casei nu înţelegeau nimic din purtarea lui. Învăţătorul Wang, care zăbovise în bibliotecă, ghici pe dată că era vorba de ceva deosebit.

— Repetă expresiile din anunţurile reuşitei la examenele imperiale, rosti după ce ascultă cu atenţie. Dar ce-o vrea să spună? „Ah, am înţeles", îşi zise, după un moment de gîndire. „Se prea poate să fi cîştigat la concurs băiatul lui Zhao. Anunţul acesta i-a luat ochii şi se pare că şi minţile". Îl chemă la el pe mezin şi îi ceru: Du-te şi condu-l pe taică-tău în casă, altfel o să răcească.

Cel de-al treilea fecior se grăbi să îndeplinească porunca. Însă tatăl fugi în bibliotecă, îngenunche în mijlocul încăperii şi bătu douăzeci şi patru de mătănii înaintea învăţătorului. Acesta se simţi obligat să-i întoarcă degrabă un răspuns pe măsură, apoi îl ajută pe Fang Bikai să se ridice de jos.

— Preaonorate, zise, aţi putea să mă lămuriţi cărui prilej îi datorez atîta cinstire?

Fang Bikai încă nu se simţea în stare să-şi deschidă gura. Îşi duse mîna la inimă, întinse arătătorul spre cel de-al treilea fiu al său, îşi împreună din nou mîinile în semn de rugă şi lucrurile se limpeziră.

— El să fie pricina, preaonorate? întrebă, arătîndu-l şi el pe Al Treilea.

Fang încuviinţă din cap.

— E uşor, rosti Wang Ren şi trase un scaun spre stăpînul casei, făcîndu-i semn să ia loc. Apoi merse la băiat, îl luă de mînă şi urmă: Pricepi care e cauza pentru care a ajuns tatăl tău în situaţia aceasta?

— Nu, răspunse tînărul.

— Chiar tu eşti cauza.

— Cum aşa?

— N-ai auzit că fiul lui Zhao a devenit *juren*?

— Treaba lui, ce-mi pasă?

— Nu este bine să vorbeşti astfel. Cu toate că se poate spune că reuşita lui nu are nici o legătură cu tine, uite că tatălui tău i s-au înroşit ochii tocmai de aceea.

— Şi ce vină am eu?

— De data aceasta greşeşti!

— Cu ce am greşit?

— Tatăl tău te-a învățat carte cu speranța că într-o zi te vei întoarce după examene și tu victorios, ca fiul lui Zhao.

— Dar ce cîștig dacă ajung *juren* ?

— Dacă ajungi *juren*, calea îți e deschisă să dobîndești gradul de *jinshi* * și să intri în Academia *Hanlin*. Cîștigul este imens.

— La urma urmei în ce constă cîștigul ăsta ?

— Vei fi dregător, vei cîștiga mulți bani, vei sta în *Yamen* și vei hotărî pedepsele pentru cei vinovați. De vei pleca într-o călătorie, pretutindeni sosirea ta îți va fi anunțată prin bătăi de tobă și ți se va croi drum larg prin mulțime. Ei, toate aceste foloase nu le poți avea fără știință de carte.

Băiatul era mic, încă nu întru toate știutor, dar auzind că se pot cîștiga mulți bani, se simți convins și atras de un asemenea viitor. Tăcu vreme îndelungată, apoi întrebă brusc :

— Învățătorule, tu ești *juren*. De ce nu te-ai făcut *jinshi*, să ajungi dregător ?

Cu auzul încîntat de cuvintele frumoase ale învățătorului, Fang Bikai parcă își mai reveni puțin. Iar cînd fu vorba și de bani, îi lăsă gura atîta apă, că și-o simți plină de-a binelea. Scuipă o parte din ea, și chiar atunci fiul lui își ponegri maestrul, lăsîndu-l pur și simplu amuțit. Înghiți fără să vrea restul salivei, privindu-l cu ochii abia mijiți pe învățător. Numai că Wang Ren continuă să tacă. Chipul i se vărgase în alb și roșu, ochii i se bulbucaseră mai să-i sară din orbite și în totul arăta îngrozitor.

— Creatură ordinară ! răbufni el în sfîrșit. Apucă nuiaua și o îndreptă acuzator spre băiat. Vorbele îi ieșiseră din gură cu un șuier puternic, zbîrlindu-i pînă și mustața. Eu te sfătuiesc de bine, cu inima deschisă și tu te găsești să-mi dai lecții ? Întreabă-l pe taică-tău, de

---

* Cărturar, cîștigător al examenelor imperiale de la Palat. Concursurile pentru recrutarea funcționarilor civili au început în China în anul 606 și au continuat pînă în 1911, anul abolirii dinastiilor feudale. În ultima dinastie, în care se petrece acțiunea romanului, existau trei trepte principale ale examenelor, pe județe și prefecturi ; provincii ; în capitală. Acestea din urmă aveau loc din trei în trei ani și reușita atrăgea după sine înalte posturi dregătorești.

ce m-a chemat la voi în casă ? Trebuie să mă îngrijesc eu de tine sau tu de mine ? Ce s-ar întîmpla dacă toţi învăţăceii şi-ar lua în derîdere maeştrii ? Nu mai pot rămîne nici o clipă aici. Am să plec ! Am să plec !

Niciodată nu-l văzuse Fang Bikai pe învăţător atît de supărat. Şi, iată, nenorocirea aceasta o stîrnise din senin propriul lui fiu. Îndurerat şi mai tare, incapabil să scoată un cuvînt, prinse să dea aiurea din braţe şi să apuce ba una, ba alta ce-i cădea la îndemînă, în vreme ce balele i se prelingeau printre buze.

— Foarte bine, nu se lăsă băiatul. Pleacă, dă examen şi fă-te dregător, dacă eşti în stare. Ajunge cît ai mîncat de pe urma noastră degeaba !

La aceste vorbe, furia învăţătorului crescu. Ridică băţul de bambus şi începu să-l lovească pe băiat. Acesta sări în sus, ţipînd. În cele din urmă, unchiul băiatului, auzind hărmălaia din bibliotecă, veni în grabă, îi trase copilului cîteva palme, apoi se închină în faţa maestrului, cerîndu-şi scuze şi îl luă cu el pe fratele său mai mare. Cam aşa se petrecuseră lucrurile.

De cînd nepotul său primise rangul de *juren*, bătrînul Zhao era din cale afară de mulţumit.

Oamenii se perindau pe la casa lor în grupuri de cîte trei sau cinci să le prezinte felicitări, aducîndu-le şi grămezi de peşte şi de carne, daruri pentru care gazdele le ofereau tutun.

Bătrînul Zhao deschise liste cu numele celor care se cădeau să fie înştiinţaţi pentru un ospăţ sărbătoresc : neamuri şi colegi de generaţie, oameni din comună *. Cercetă care zi era prielnică pentru ofrande şi apoi merse la oraş, unde tocmi bucătari, pentru a jertfi cu prilejul festivităţii, aşa cum îşi pusese în gînd, un porc şi o oaie ; tot de la oraş angajă nişte maeştri în focuri de artificii, în ritualuri şi în muzică. Fixă ziua pentru banchetul la care invită toate neamurile şi cele de sînge şi cele prin alianţă. În sfîrşit, îşi zise că de vreme ce fiul său intrase în rîndul cărturarilor, nu era rău să întreţină legături şi cu cei care reuşiseră în acelaşi an cu el. Porunci unui tîmplar

---

* *Xiang*, comună, unitatea administrativă de bază, compusă din mai multe sate, *cun* sau *cunzhuang*.

şase prăjini pentru steaguri, punînd două dintre acestea la poarta casei, două la cimitirul familiei şi două la templul strămoşilor. Făcu şi o pancardă, gîndindu-se că n-ar strica să roage pe un membru al academiei să caligrafieze pe ea cuvintele „Tînăr cărturar". Dar cu cine să vorbească? Nu cunoştea pe nimeni atît de bine încît să îndrăznească să-i adreseze o asemenea rugăminte, care presupunea raporturi apropiate; ar fi fost totuşi unul singur, bogătaşul Wang, pe care îl întîlnise de cîteva ori, pe cînd acesta mergea în vizită la mormintele strămoşeşti, aflate nu departe de ale lui. De aceea, îi trimise lui Wang un dar bogat, rugîndu-l să caligrafieze cele două cuvinte şi grăbi un meşter vopsitor să se apuce chiar în seara aceea să lăcuiască pancarta de lemn, care avea să fie agăţată la intrare. Comandă pentru nepot o robă din bumbac, în care să-şi primească oaspeţii. Şi fiindcă ei erau ţărani şi nu se prea pricepeau cum să se poarte cu musafirii îi cerură sprijinul lui Wang Ren, care era un vechi cărturar. Primul invitat fu „Măritul Wang", bogătaşul. Îi pregătiră două camere, socotind să-l roage să mai rămînă cîteva zile la ei. Invitaţia era pentru ziua de trei din luna a zecea. Bogătaşul acceptă, spre bucuria bătrînului.

Dacă ai ce spune, povestea se lungeşte, de nu, se scurtează *. Zile de-a rîndul, una la fel ca cealaltă, întreaga familie Zhao, cu mic cu mare, s-a obosit cu pregătirile. În ziua a treia a lunii a zecea, bătrînul Zhao s-a sculat înainte de a se crăpa de ziuă, şi-a trezit nevasta şi pe toţi ai casei, au făcut focul, s-au spălat pe faţă, s-au îmbrăcat frumos şi au luat masa. În zori, au pornit-o mai întîi la templu strămoşilor, să ducă ofrande. Aşternîndu-se la drum, i-au cerut tînărului cărturar Zhao Wen să meargă

---

* Asemenea frază sau intervenţie a scriitorului făcînd apel la atenţia şi interesul cititorului revine foarte des în text, ca o modalitate de a lega naraţiunea, dar ea este, ca şi alte variaţiuni ale sale, ca: „Aici firul povestirii se rupe în două" sau „Timpul trece ca săgeata" sau „Dar să nu lungim vorba" etc., o manieră, o reminiscenţă a limbajului povestitorilor orali din epocile anterioare, de care scriitorii se vor folosi încă în pragul secolului nostru: renunţarea definitivă la ea se va produce abia o dată cu preluarea genurilor literare europene. În această carte le vom traduce, păstrîndu-le la locul lor, tocmai pentru a conferi cărţii savoarea lumii vechi, pe care romanul o reînvie.

în față, după el urmînd în ordine, bunicul, tatăl și unchii, apoi frații și la coada alaiului toți ceilalți.

Cînd au pătruns în templu, oamenii le-au ieșit în întîmpinare și numai un bătrîn, cu mustața despicată ușor deasupra buzei, a rămas pe loc, trăgînd nepăsător din lulea. Zhao Wen a recunoscut în el pe șeful clanului lor și s-a zorit spre el, spunînd :

— Venerabile !

Bătrînul a dat din cap, l-a măsurat pe tînăr de sus și pînă jos și l-a invitat numai pe el să se așeze.

— Preaonorate, mă bucur pentru tine că ai intrat în familia împăratului ! * Nu știu nici eu ce comori om fi strîns în noi, neam de neamul nostru, de au ieșit astăzi prin tine la suprafață. Se zice că nu-i deloc lesne să ajungi *juren*. Cînd ai intrat la examen, trei generații de înaintași s-au ținut în urma pașilor tăi, oprindu-se la Poarta Dragonului **, iar de acolo te-au ajutat să cîștigi. Altfel, cum ai fi fost în stare să duci la capăt singur o povară atît de mare ? În ziua concursului, examinatorul, purtînd bonetă de brocart și închis la gît cu guler rotund, s-a așezat la pupitru, înconjurat de sumedenia lui de ajutoare. Cine crezi că se afla în camera obscură ? Dar în cea luminată ? În clipa aceea, strămoșii tăi intraseră în camera obscură, să vadă probele de examen, apoi se grăbiseră să i se înfățișeze Împăratului de Jad, mulțumindu-i pentru bunătate. Trei-patru nopți în șir ei n-au știut ce-i aceea odihnă. Preaonorate, acum acești strămoși sînt gata să-ți primească ofrandele. Și nici acest lucru nu este ușor.

Pe cînd se așternuseră la vorbă, de afară se auziră glasuri mînioase. La întrebarea lor ce se întîmplă, bătrînul Zhao apăru în fața lor asudat tot, agitat și cu gura plină de ocări pentru bucătari :

---

* Se referă la faptul că, devenind *juren*, acesta putea fi numit dregător al Imperiului.

** Poarta Dragonului este numele unui munte aflat pe cursul inferior al Fluviului Galben. Deoarece apa curge cu mare repeziciune printre pereții de stîncă, peștii se încumetă cu greu să treacă dintr-o parte în alta și există legenda că acei care au reușit să treacă de chei se transformă în dragoni. Pornind de aici, reușita la examenele imperiale, prin faima și poziția socială pe care le aduc cîștigătorului, este socotită ca o trecere printr-o metamorfoză victorioasă, dincolo de Poarta Dragonului.

— N-au ajuns nici pînă acum ! Parcă nu s-ar îndopa cu nutreț de preț, bestiile ! Stai numai, să mă plîng Măritului Wang și o să-i dea el pe mîna *Yamen* *-ului. Își făcea vînt cu boneta, roșu ca un rac fiert și cu ochii ieșiți din orbite.

Chiar atunci, bucătarul șef intră, urmat de ucenici, toți cu cîte un bol mare în mînă. Cei prezenți săriră cu gura pe el.

— Stăpîne ! spuse acesta. De azi dimineață, am mărșăluit cu burțile goale mai bine de treizeci de *li* și drept răsplată iată ce primire ni se face. Un singur bănuț n-am văzut de la tine. Ba din contră, aud că o să fim tîrîți și la *Yamen*. Cîți mandarini și la cîte palate n-am servit ; am fost de nu știu cîte ori la academicieni și la miniștri, dar n-am pomenit să fi dat peste un stăpîn atît de zănatic ca cel din fața mea ! Aruncă jos lingura mare cu care mesteca mîncarea și nu se lăsă : Nu știți decît de Măritul Wang. Măritul Wang în sus, Măritul în jos ! Așa stăpîn nu merită nici măcar să-i curețe încălțările Măritului Wang. Eu, unul, nu mai fac nimic !

Supărat foc, meșterul nu mai vru să se atingă de bucate, lăsîndu-le pregătite doar pe jumătate. Toți erau tulburați. Unchiul lui Zhao Wen se apropie de om și îi spuse atîtea, încît pînă la urmă îl potoli. Ofrandele fură orînduite cu grijă, unele lîngă altele, pe masa de sacrificiu. Șeful clanului conduse ceremonia ; asistența se prosternă. Cu toate că maestrul de ceremonii al templului se afla lîngă ei, disprețuitor, el nu-i luă în seamă, văzînd cum unii întîi salută și după aceea bat mătănii. Așteptă totuși pînă cînd ritualul se încheie și atunci se grăbi să se retragă în chilia sa. Oamenii i se înfățișară pe rînd, dăruindu-i, după puteri, cîte o sută de bănuți de aramă sau și mai puțin, dar nimeni nu-i dădu sub douăzeci de bănuți.

Spre apusul soarelui, cineva vesti sosirea bogătașului Wang. Bătrînul Zhao, fiul și nepotul său stătuseră ca pe

* Sediul administrației mandarinale la nivel local, cuprinzînd mai multe clădiri de uz public (birourile funcționarilor și sălile publice, de judecată) și locuințele mandarinilor (magistrat, prefect, guvernator etc.), acestea din urmă așezate în spate, în curtea interioară.

ace pînă atunci : banchetul nu putea începe fără Wang, iar celor prezenți li se făcuse o foame cumplită. Aflînd că înaltul personaj venise, în sfîrșit, alergară în calea lui de parcă acesta le-ar fi căzut plocon din ceruri. Nici nu ajunsese bine litiera la intrare, cînd tatăl lui Zhao Wen fu lîngă ea și trase catîrul cît mai aproape de trepte. Cînd bogătașul coborî, cei trei Zhao se plecară unul după altul, apoi îl poftiră în templu, arătîndu-i calea, cu mîinile amîndouă, ca unei persoane de mare noblețe. Îi acordară locul de onoare. Oaspeți erau numai cei doi Wang. Avînd același nume de familie, presupuseră că pe undeva se înrudeau și socotind ei, reieși că Wang Ren era mai tînăr cu o generație decît bogătașul, de aceea își ziseră „unchi" și, respectiv, „nepot" *. Fang Bikai, cel în casa căruia preda Wang Ren, se așezase undeva pe la coada mesei. Se înființase înrîurit de bătrînul Zhao, pentru a-l chema la el pe bogătașul Wang ca să descopere dacă cel de-al treilea fiu al său este sau nu înzestrat ; așa se face că se dichisise cu mare grijă, punîndu-și bonetă roșie cu fundul alb și o robă bogată de culoarea cerului. Numai în picioare nu avea încălțări ca lumea și își trăsese doar niște ciorapi făcuți din pînză neagră, cu partea de sus verde.

Fără să se obosească să facă vreun gest, bogătașul Wang rosti „Vino !" și îndată un om, pe cap cu o bonetă tivită cu roșu, răspunse „Iată-mă !"

— Ai înmînat mărunțișurile acelea ?

Pînă să răspundă omul, bătrînul Zhao se întoarse spre bogătaș, în mînă cu o legăturică roșie.

— Iar ați cheltuit, venerabile, zise. Nu trebuia !

Bogătașul nu dădu înapoi și bătrînul Zhao se văzu obligat să primească darul. Îl chemă pe nepot și îl puse să-i mulțumească oaspetelui distins. După ce băură ceaiul, se porni banchetul. Bogătașul Wang trona în mijloc. Pe

---

* Tradiția chineză afirmă că străbunii au lăsat doar o sută de nume de familie. Marile familii au păstrat cu pioșenie încrengătura neamului, astfel că astăzi se știe la a cîta generație s-a ajuns, dacă urmașii sînt în descendență directă (pe linia primului născut) sau colaterală ; în același fel, cei care poartă același nume, deși nu se cunosc a fi rude, au conștiința originii comune. Una dintre cele mai vechi familii, aceea a lui Confucius, a ajuns, în cei aproape 2500 de ani de perpetuare, la cea de a 76 a generație.

laturi se aşezaseră oameni de rînd, îmbrăcaţi în haine scurte * şi în picioare cu încălţări din paie. Alţii, care nu se cădea să stea la masă, mîncau afară, în curte. Cum bătrînul Zhao nu se pricepea, masa era condusă de cărturarul Wang. În felul acesta, bogătaşul se aşezase pe latura de miazănoapte, Wang cărturarul la apus, Fang Bikai la răsărit, iar venerabilul Zhao şi nepotul le ţineau companie aflaţi la coada mesei.

După ce băutura făcu de trei ori ocolul mesei, li se aduseră cinci platouri cu bucate. Wangii, unchiul şi nepotul, se apucaseră să discute despre examenele cărtureşti din anul acela. Luîndu-se cu vorba, goliră fără să-şi dea seama mai multe pahare. Bogătaşul Wang era *jinshi,* fusese cenzor în provincie şi se retrăsese din slujbă pe motiv de boală. Acum preda la academia** judeţeană. Dintre toţi cei aşezaţi la masă, în afara lui Wang Ren, nu mai era altul care să poată lua parte la discuţie. Zhao Wen era cărturar proaspăt şi bogătaşul Wang nu-i dădea atenţie. Cît despre bunicul acestuia sau Fang Bikai, ei ajunseseră adevărate burţi fără saţ nemaicontenind să soarbă din paharele mereu umplute şi să îndemne de zor la bucate, în puţinele lor răgazuri stînd amuţiţi, nefiind în măsură să se amestece în vorbă. Aprins de băutură, bogătaşul Wang prinsese gust de oratorie înflorată, de dispută şi zeflemea.

— Nepoate, strigă tare, ce părere ai, cîţi ani or să mai reziste eseurile*** ?

La aceste cuvinte, Wang Ren nu îndrăzni să replice. Tocmai apucase cu beţişoarele o bucată de carne pentru a o duce la gură, dar rămase ca împietrit, holbîndu-se la bogătaş.

---

* Nu în robe mandarinale.

** Acestea erau nişte instituţii unde tinerii audiau din cînd în cînd prelegeri.

*** *Zhiyi,* artă contrafăcută, sau *bagu wen,* eseul în opt părţi, a constituit şi în dinastia Qing (1644—1911) forma de examinare la concursurile pentru dobîndirea titlurilor de cărturari. Pentru fiecare treaptă de examen se cerea o lucrare inspirată de cărţile clasice, cu o întindere fixă, însă cuprinzînd în mod obligatoriu forma de redactare în opt părţi, cu introducere, cuprins, încheiere etc.

— Aiçi ar fi multe de spus, urmă bogătaşul Wang, clătinînd din cap. Imperiul e al tuturor, nu mai este cazul să insist. Am putea vorbi despre noi, cei din Shoanxi. Domnul acela Lu Runsheng are destul talent, fără doar şi poate. Venerabilul domn Yan de la Palat, cel care conduce Cabinetul treburilor interne*, ori preţioasele feţe de la conducerea Ministerului de justiţie au studiat cu siguranţă scrierile domnului Lu şi numai aşa se explică faptul că se bucură de atît succes! Întinse mîna către cei doi Zhao, bunic şi nepot, continuînd: Am să vă mărturisesc un lucru. Ţin bine minte anul acela — abia împlinisem şaptesprezece ani şi abia începusem să deprind cum se scriu eseuri, sub îndrumarea bătrînului Shi, Shi Butong. El era un student-bătrîn, cum se zice, dăduse examen de treisprezece ori, dar nu reuşise să ajungă licenţiat. Ştia pe dinafară eseuri întregi. Îmi amintesc prea bine că de la bun început m-a pus să citesc *Introducerea la expresia artei,* care este calea care îl duce pe om la cărturărie. Într-o zi mi-a cerut să reiau numai un fragment şi să i-l spun pe de rost. Eu nu am dovedit o bună ţinere de minte şi atunci el a luat foaia aceea, a lipit-o de masă cu clei şi m-a silit s-o citesc şi răscitesc pînă să-mi dau duhul! Nu vă mai zic cîtă bătaie am mîncat şi de cîte ori am stat în genunchi pînă mi-a intrat totul în cap şi iată-mă astăzi unde am ajuns. Vai! Cu toate că am îndurat destul de mult, nu m-am simţit urgisit.

— Lucrul acesta este pe măsura unei vorbe din popor, se amestecă Wang Ren. Se spune: „Amarul cel mare face omul om". Eu altceva nu mai găsesc de zis, fiindcă doar aceste cîteva cuvinte ale dumneavoastră sînt destul de grăitoare, uşor de pătruns şi încărcate de farmec şi adevăr.

— Bravo! strigă bogătaşul, săltînd sprîncenele, înveselit de cele auzite şi lovindu-l pe învăţător cu palma pe spate. Nepoate, dacă ai fost în stare să spui una ca asta, înseamnă că ai sprinteneala condeiului. Eu nu mai am ambiţii de mărire şi nici tu nu mai crezi în faimă. Tu faci pe învăţătorul aici la ţară, iar eu predau la oraş şi amîndoi răspîndim învăţătura domnului Lu şi creştem viitoarele talente ale împărăţiei. În chestiunea aceasta nu

* Echivalent cu primul-ministru.

trebuie să te arăţi modest. Bătrîne nepot, să nu priveşti cu uşurinţă la aceste lucruri. Sarcina noastră e grea şi va rămîne la mare cinste prin generaţii. Acum, Zhao a învins, dar meritul este al nostru. Cu toate acestea binele pe care îl săvîrşeşte cineva nu poate fi pus şi nici întors în cuvinte. Umilul de mine, mai bine tac, mai bine tac! încheie bogătaşul şi închise ochii, lăsîndu-şi capul într-o parte.

Zhao Wen se ridică să-şi exprime cinstirea faţă de ei. Bunicul lui şi Fang Bikai înţeleseră şi ei cîte ceva, şi anume că se discuta despre celebrele compoziţii pentru examene. Bogătaşul Wang nu se opri aici, ci continuă să povestească despre eseuri, să ironizeze şi să rîdă. La un moment dat, de afară se auziră glasuri certăreţe. Cînd întrebară despre ce era vorba, aflară că gîlceava fusese iscată de sluga bogătaşului, nemulţumită de bacşişul primit în schimbul darului adus de ea din partea stăpînului său. Ea ţinea morţiş să fie plătită cu doi *fen* * de argint.

— Dacă schimbi ăşti doi *fen* de argint, nu capeţi nici treizeci de bănuţi de aramă, încercase să-l lămurească tatăl lui Zhao Wen. Cele trei monezi pe care ţi le-am dat sînt şi aşa prea mult!

— Vin de departe şi picioarele rupte nicicînd nu sînt plătite îndeajuns, nu se lăsase bătută sluga. Atunci daţi-mi un bol cu mîncare!

Tatăl lui Zhao Wen refuzase, sluga se furişase în bucătărie şi acolo cearta se înteţise.

— Ou de broască ţestoasă ** ! Pocitanie fără simţul măsurii! îşi ocărî bogătaşul omul şi sări în picioare.

Wang Ren ieşi afară şi, pentru a împăca lucrurile, scoase doi bănuţi de la el şi-i dădu slugii să-şi cumpere nişte lipii. Însă bogătaşului nu-i trecuse supărarea.

---

* Un gram de argint pur. Acesta putea fi preschimbat pe monezi de aramă.

** *Wang ba dan. Wang*, rege, iar în altă grafie, a uita. *Ba*, opt. *Wangba* ar fi denumirea persoanei care a uitat cele opt virtuţi (dragoste filială, modestie, pudoare etc.), însă cu timpul devine echivalentul termenului *kui* (broască ţestoasă) cu sensul său metaforic de bărbat care închide ochii la depravarea soţiei. *Dan*, ou. Expresia se traduce, deci: Ou de broască ţestoasă, sensul fiind injurios: fiu de căţea etc.

— La întoarcere, îl trimit la *Yamen*, să-i ardă pocitaniei cîteva sute de lovituri, ca a doua oară să nu mai îndrăznească.

Om bun la inimă, bătrînul Zhao se grăbi să ceară iertăciune pentru slugă.

— Cei care-s pedepsiți de către dregători, de e să se întîmple să moară în chinuri, ajung strigoi și nu mai prind o altă viață. Venerabile, Domnia Voastră, plină de merite și de virtute, mai degrabă îl atingeți cu cîteva vorbe, acolo, și-l iertați.

Bogătașul Wang nu zise nimic.

Fang Bikai își aminti brusc pentru ce îl chemase bătrînul Zhao, se ridică și plecă în căutarea fiului său. Strigă după el vreme îndelungată, căutîndu-l peste tot, însă copilul nu era de găsit. Pînă la urmă îl află în bucătărie cu mîinile pline de grăsime. Trezindu-se față în față cu taică-său, înspăimîntat, băiatul se grăbi să își șteargă palmele murdare pe haina nouă de pe el. Tatăl se făcu negru de furie, atît din pricina stîngăciei copilului, cît și de necaz pentru haină. Dar se stăpîni și tăcu. Luă o cîrpă și îl curăță de zor pe băiat, spunîndu-i că trebuie să meargă cu el înaintea bogătașului Wang. Dar, băiatul nu vru să audă de așa ceva nici în ruptul capului. Ieșindu-și din fire, tatăl îl ureche zdravăn. Copilul se puse pe plîns și ai casei îi săriră în ajutor. Văzînd ce întorsătură luaseră lucrurile, Fang Bikai își lăsă fiul în pace.

La banchet, bogătașul Wang mai gustă ce mai gustă din bucate și nu peste mult se ridică să plece. Bătrînul Zhao îl îndemnă pe Wang Ren să vorbească în numele lui.

— Nepotul e încă necopt și n-a plecat pînă acum singur de-acasă. Domnia Voastră aveți intendenți destoinici și v-am ruga să ne împrumutați unul, care să-l însoțească pe nepot la anul în capitală, la examene.

Bogătașul se învoi. Mesenii îl conduseră pe ușa cea mare a templului, pînă la poartă. Acesta urcă în litieră și plecă.

Felicitările se ținură lanț cîteva zile în șir, iar apoi cărturarii de la județ trimiseră slujitorii să-l anunțe pe Zhao Wen să se ducă în capitala provinciei pentru a și

depune mărturia *. Familia Zhao cumpără băutură şi carne şi îi ospătă din plin pe slujitori, oferindu-le pe deasupra şi cîteva sute de bănuţi de aramă. După plecarea acestora, Zhao Wen rămăsese tot nedumerit în privinţa conţinutului mărturiei. Noroc cu cărturarul Wang Ren, care îl instrui în amănunţime. În sfîrşit, Zhao Wen se arăta împăcat şi mulţumit. Bunicul se sfătui cu Fang Bikai, rugîndu-l să-l lase pe învăţător să meargă şi el pînă în capitala provinciei, ca la nevoie să-l ajute pe tînăr. Fang Bikai n-avu cum să refuze, doar era vorba de cumnatul fiicei sale. Mişcat, bătrînul Zhao scoase un calendar şi găsi că ziua de cincisprezece a lunii a zecea era favorabilă călătoriilor, prevestind reuşită ; aşadar, hotărî plecarea pentru această dată. Şi cum mai aveau trebuinţă de nişte animale pentru drum, mai împrumută de la Fang doi catîri.

Dar să scurtăm vorba. Cît ai clipi din ochi se făcu ziua a paisprezecea din lună. În ziua aceea, tatăl şi bunicul au fost foarte ocupaţi. Pînă noaptea tîrziu şi-au găsit de făcut ba una, ba alta, căzînd într-un sfîrşit frînţi de oboseală. În dimineaţa zilei de cincisprezece, Zhao Wen s-a sculat, s-a spălat pe faţă şi a mîncat pe săturate. Afară, animalele erau deja pregătite. Curînd au sosit şi Fang Bikai cu învăţătorul. Zhao Wen s-a înclinat în faţa bunicului său şi a tatălui său. Bătrînul Zhao a bătut o mătanie în faţa învăţătorului Wang şi l-a rugat să aibă grijă de nepotul lui. Wang Ren i-a întors degrabă plecăciunea, apoi au ieşit cu toţii pe poartă, au încălecat şi au purces la drum.

Înainte de plecare, primiseră de la bogătaşul Wang o scrisoare prin care îi invita ca în drum spre capitala provinciei să se oprească la el cîteva zile. Aşa se face că nu după multă vreme intrară în oraş, apucînd-o spre

* În fiecare judeţ şi prefectură existau cărturari care răspundeau de îndrumarea şi de pregătirea licenţiaţilor. După obţinerea titlului de *juren*, aceştia trebuiau, într-un anumit termen, să furnizeze unele date : Vîrsta, cetăţenia, situaţia familială pe trei generaţii (persoana respectivă, tatăl şi bunicul), descrierea fizionomiei lor. Cărturarii garantau de adevărul celor declarate. Fără aceste clarificări, nu se putea participa la treapta superioară de concurs.

pailou * -ul de piatră. Cum Wang Ren ştia drumul, ajunseră lesne la locuinţa bogătaşului, iar acolo portarii îl recunoscură şi îl poftiră degrabă în curte. Zhao Wen era la prima încercare de acest fel. Descălecă şi se uită cu luare-aminte în jurul său. Zidul umbrelor din faţa porţii era alb, iar în mijlocul lui erau trasate două ideograme mari : Hong Xi **. De o parte şi de alta a zidului erau înălţate fanioane, iar poarta era încadrată într-un zid impunător din cărămidă. Porţile erau date cu lac negru, iar mînerele de aramă scînteiau orbitoare, ca neaua. La intrare se afla o pancartă pe care scria : „Filiala pentru împrumuturi şi încasare a taxelor" ; pe laturile porţii prevăzute cu capete de tigru, se putea citi : „Loc de afaceri" şi „Trecătorule, vezi-ţi de cale!" De capetele tigrilor spînzurau cîte două ciomege, vopsite jumătate în roşu, jumătate în negru. Dincolo de poartă se afla o alta, ca un fel de paravan, cu şase intrări deosebite. Deasupra acesteia era o placă de aur, pe un suport roşu, şi pe ea erau turnate ideogramele : *jinshi*. Pe crestele zidului, erau agăţate bonete negre-roşcate şi două bice din piele. Pentru că venise împreună cu cărturarul Wang, portarii îl lăsară şi pe tînăr să treacă pragul porţii. Dincolo de zidul umbrelor se deschidea coridorul care unea clădirile. Prima dintre acestea conţinea un salon larg, gol, fără mese şi scaune, şi avea pe peretele exterior cîteva pancarte cu inscripţiile : „Premiant în anul cutare" ; „Licenţiat în anul cutare" ; „Cărturar de aleasă stirpe" ; „Cinstitul şef de birou imperial" ; „Cenzor itinerant în jiangxi". Zhao Wen se simţi tulburat de multele onoruri de care se bucurase bogătaşul Wang. Tot acolo, în faţa salonului, adăstau două ricşe nu tocmai noi, dar nici chiar demodate. Ocoliră un nou zid ridicat în cale ca un paravan şi ajunseră în curtea cea mare, unde se afla, chiar la intrarea principală, salonul cel mare al casei, mare cît cinci încăperi la un loc. Era luna a zecea, răcoroasă, şi în faţa uşii atîrnau apărători confecţionate din material gros, vişiniu, de import. Slujitorul care îl însoţise

---

* Arc decorativ, cu trei sau cinci treceri, bogat sculptat şi în culori vii ornamentat.

** *Hong*, Gîscă Sălbatică, mesager al veştilor îndepărtate ; *Xi*, fericire, bun augur.

pe bogătaş la banchetul de la templu înainta în mînă cu un vas pe sub streşinele coridorului acoperit. Observîndu-i, se opri şi îi făcu lui Wang mii de plecăciuni şi îl întrebă cînd sosise.

— Abia am picat, răspunse Wang.

Omul îi aruncă o privire lui Zhao Wen şi deşi se părea că îl recunoscuse, nu-l luă în seamă. Îl invită pe Wang Ren în casă, iar Zhao Wen îi urmă. Casa în care locuia bogătaşul era alcătuită dintr-o cameră mare de oaspeţi şi din altele două, de o parte şi de alta a acesteia. La intrarea celei dintîi, pe o placă de metal, erau trasate ideogramele : *Chong Zhi Tang,* însemnînd Sala pentru adorarea umilinţei, iar dedesubtul inscripţiei era transcrisă o teză de examen. De cum se aflară în sală, Zhao Wen cercetă cu interes caligrafiile de pe perete, şi cele cîteva obiecte de pe masă : un trepied antic, o sticlă, o oglindă. În mijlocul încăperii era o masă dreptunghiulară, cu opt scaune, iar pe laturi patru măsuţe joase pentru ceai.

Zhao Wen ar fi vrut să-l întrebe ceva pe învăţător, însă pe o uşă interioară apăruse bogătaşul Wang, în mînă cu o pipă. Wang Ren făcu un pas înainte, înclinîndu-se, în semn de salut, însă gazda îl opri. Între timp, Zhao Wen se lăsase în genunchi la pămînt ; bogătaşul îl ajută să se ridice, apoi fără să se clintească, îi răspunse uşor la salut. După ce tînărul se ridică, mai făcu o plecăciune. Se aşezară cu toţii. Zhao Wen ocupase cel de-al doilea scaun din rîndul răsăritean, învăţătorul satului al doilea din partea apuseană, iar bogătaşul luase loc lîngă el, pe scaunul al treilea. Gazda vorbi prima, interesîndu-se de sănătatea bunicului şi de a tatălui lui Zhao Wen.

Înainte de plecarea nepotului său, bunicul nu apucase să-i atragă acestuia atenţia că va fi întrebat şi despre cei de casă, astfel că tînărul Wen, luat pe nepregătite, se pierdu pentru o clipă. Se înroşi tot, mormăi ceva, apoi apucă să spună :

— Bine.

Văzîndu-l cît este de nepriceput, gazda nu-i mai adresă nici un alt cuvînt, aşternîndu-se la vorbă cu Wang Ren. La un moment dat, bogătaşul zise :

— Am o rudă, pe nume Qian Bofang. E frate cu nevastă-mea şi a fost funcţionar juridic în sud. S-a în-

tîmplat ca tocmai în anul numirii lui să vină un nou guvernator, iar acesta l-a schimbat cu un altul, la nici trei luni, pasămite pentru „neîndeplinirea treburilor publice". Și cu toate că el n-a avut parte decît de slujba asta, atît de scurtă, tot s-a ales cu ceva bănet. Oți fi văzut, la intrarea în oraș, o casă nouă. Este a lui. E limpede că un mandarin ca el, oricît i-ar fi poziția de înaltă ori de joasă, n-a pierdut timpul de pomană. De curînd a pus pe cineva să-l ajute să-și recapete funcția și după sărbători are de gînd să meargă chiar el în capitală, să depună cerere.

— Dacă are posibilități, de ce nu se face direct magistrat, să aibă drept la sigiliu ? întrebă Wang Ren.

— Nu e vorba de asta. Și eu i-am spus-o, de cîteva ori. După părerea lui, poziția unui magistrat este înaltă și cere prea mult, iar el nu s-ar pricepe la unele treburi și asta l-ar obliga să-și pună consilieri, lucru care nu îi e deloc pe plac. Un om în plus înseamnă o gură mai mult, iar în cazul ăsta, încă unul părtaș la agoniseală, și drepturile lui s-ar împuțina. Pe cînd așa, slujba, la tribunal, își are socotelile clare. Bine te-ai gîndit, nepoate, recunosc. Omul are calități de dregător, știe să-și strîngă avere.

— Există și o vorbă din popor : pe întinderi de mii de *li*, mandarinii nu știu decît să se îmbogățească.

— Chiar așa. Mă gîndesc ca tînărul Zhao să plece spre Capitală, împreună cu el, pentru asta v-am vorbit.

Lui Zhao Wen nu-i veni în minte un alt cuvînt de răspuns decît : „Bine !"

— Te duci să-i prezinți omagiile unchiului Qian ? interveni învățătorul.

— E plecat la țară, să strîngă dijmele. Am să vorbesc eu cu el și se vor vedea după sărbători.

Bogătașul Wang îi opri la masă și ei își petrecură noaptea într-o cameră de lîngă salon. A doua zi, în zori, porniră spre capitala provinciei. Au făcut drum întins, călătorind de la ivirea zorilor, cînd roua era încă bogată, și pînă la căderea întunericului, doar atunci îngăduindu-și odihna. După cîteva zile, au ajuns în oraș și numaidecît au și căutat un han unde au lăsat bagajele.

Zhao Wen promovase de curînd și atît cît trăise pînă la acest eveniment nu avusese parte de relații în lumea înaltă. La examenele la care participase cunoscuse mai mulți examinatori, printre aceștia și pe Excelența Sa, mai marele peste academiile provinciei, pe care îl întîlnise chiar de două ori, dar nici unul nu îi adresase vreun cuvînt. Se trezise în tagma cărturarilor și abia dacă izbutea să îngaime două vorbe de cîte ori se afla printre flecari, și era neliniștit, neștiind ce și cum să spună. Norocul lui se numea acum Wang Ren. Acesta îl povățuia în orice lucru și în orice împrejurări și îl făcea să se gîndească de fiecare dată la ce era nevoie. În prima seară, îl învățase cum să se plece, în semn de respect, pînă la pămînt și ce să răspundă într-o conversație, cum să se poarte la ceremoniile de primăvară și de toamnă ținute în cinstea sfîntului învățat Confucius. Cu mintea-i scăpărătoare, Zhao Wen aproape că învățase peste noapte ce avea de făcut și în zorii zilei următoare părea că le știe pe toate de cînd lumea. Cînd Wang se trezi, după prima noapte petrecută în hanul de la oraș, Zhao Wen îl grăbi să se ridice din pat și să se spele pe față. El însuși se schimbă iute și își luă cu sine cartea de vizită *. Învățătorul îl povățui pe tînăr să împacheteze patru șiraguri ** de arginți, să le trimită mai înainte pentru „întrevedere“ și să ia la el mai mulți bani, pentru a deschide, cu ajutorul lor, ușile. Ajunși la poartă, îl găsiră acolo pe secretar. Zhao Wen făcu înaintea lui o plecăciune și îi înmînă cartea de vizită, rugîndu-l să i-o înfățișeze Înălțimii Sale ***. Îi dărui și un șirag de arginți. Secretarul nu se arătă prea entuziasmat și, după mai multe tergiversări, alegîndu-se între timp cu încă două sute de bănuți, se hotărî să se urnească din loc. Reveni peste puțin timp.

---

* *Shouben*, o carte de vizită existentă în două variante : una roșie la culoare, avînd înscrise pe ea cîteva date de prezentare a învățăcelului, alta albă, cu un text de înștiințare sau raportare a unui anumit lucru. Ambele se foloseau doar în cazul în care învățăcelul se înfățișa unui mandarin.

** *Diao*, un șirag era compus dintr-o mie de arginți.

*** În original, *Da ren, Marele Om*, expresie pe care am tradus-o Înălțimea Sa. Este vorba despre cărturarul însărcinat cu îndrumarea și pregătirea licențiaților din județ.

— Astăzi, Înălţimea Sa nu primeşte oaspeţi.

La auzul acestor cuvinte, Zhao Wen simţi că îl lasă inima. Transmise darurile, cu toată supuşenia. Totul decurse aşa cum se cuvine. Zhao Wen cheltui el nişte bani, însă nu îi părea rău. Cînd îşi încheiară treburile, se întoarseră la han, împachetară şi o apucară direct spre casă. Wang Ren se mai îngriji să-l povăţuiască pe tînăr cum să scrie la testele care se apropiau.

Cu adevărat timpul e ca săgeata, iar soarele şi luna se urmăresc ca suveicile prin urzeală. Cît ai clipi din ochi, trecu şi Anul nou şi toţi din jurul lui Zhao Wen nu se ocupau decît cu pregătirea drumului acestuia în capitală. Într-o zi, pe la amiază, li se anunţă un om cu carte de vizită din partea bogătaşului Wang. Zhao Wen o desfăcu. Conţinea urări de sărbători, iar dedesubtul lor scria : „Aşa cum am stabilit, călătoria o veţi face însoţit pentru a avea cu cine să vă ajutaţi la nevoie. He Gen se află de multă vreme în slujba mea, este demn de toată încrederea şi cunoaşte prea bine drumurile spre nord. Folosiţi-l cum vă este voia“ etc. Zhao Wen înţelese că omul care li se prezentase cu cartea nu era altul decît administratorul. He Gen avea pe cap o bonetă roşie, era îmbrăcat într-o robă albastră de brocart, peste care îşi trăsese o vestă, iar în picioare îşi pusese încălţări cu feţele negre şi tălpile albe. După ce Zhao Wen parcurse mesajul, sluga veni înaintea lui, îi făcu o plecăciune şi mulţumi pentru bucatele care i se serviseră între timp, adăugînd :

— Stăpînul vă urează pace bună.

Văzîndu-l atît de bine îmbrăcat, Zhao Wen, ca om de la ţară ce era, amuţise, negăsind ce ar fi de cuviinţă să răspundă. Noroc că He Gen era priceput la oameni şi, lovindu-se de muţenia domnişorului, ceru să i se înfăţişeze bunicului. Intrară în casă.

— Omul acesta vine din partea Măritului Wang, zise bunicul, şi nu trebuie să-l tratăm oricum. Ştiţi zicala : călugărul vine din faţa lui Buddha *.

* Proverb despre un călugăr budist ; sensul lui este că acela care se închină unui stăpîn (aici spiritual), îl reprezintă în relaţiile sale cu ceilalţi oameni.

îl reținură în bibliotecă. La ora mesei, bunicul insistă să i se dea lui He Gen un bol de orez și două feluri de mîncare. Pentru orice lucru, oricît de mic, nu-l lăsară pe noul venit nici să miște un deget. Mai tîrziu, Wang Ren trecu pe la ei să-i vadă.

— La urma urmei, acest He Al Doilea este doar un administrator și nu este nevoie să vă arătați cu el atît de îndatorați. Puneți-l la treabă și cînd se va obișnui cu ai casei are să fie numai bun să-l însoțească la drum pe domnișor.

Familia Zhao îi dădu ascultare învățătorului și încetul cu încetul îi arătară lui He mai puțină considerație.

Data de optsprezece era socotită prielnică pentru călătorii lungi. Nu vom intra în detaliul pregătirilor care au fost făcute. Wang Ren a fost invitat să le țină companie pînă la oraș. Fiindcă era vorba să-l însoțească pe funcționarul juridic Qian, traseră direct acasă la acesta, lăsară bagajele și apoi se duseră să-l salute pe bogătașul Wang. Acesta îi opri la cină. La masă, ca de obicei, Zhao Wen nu deschise gura. La despărțire, strîngîndu-i mîna, bogătașul îi spuse :

— Aștept vești bune. Apoi i se adresă cumnatului său : Mîine, la plecare, n-am să vă conduc. Dă-mi de știre unde ai tras în capitală. Noi ne vom mai vedea, îi zise învățătorului Wang Ren.

Cei trei petrecură noaptea la Qian. A doua zi, Qian și Zhao porniră la drum. Wang Ren îi conduse o vreme, după care se întoarse în sat.

Aici firul poveștii se despică în două. Qian Bofang era cam zgîrcit de felul său și pentru că He Gen se afla în slujba cumnatului său, nu își mai luă un slujitor cu sine, socotind că are tot dreptul să se folosească de acest He. După două zile de călătorie, Qian se apucă să reducă din banii cheltuielilor de drum oferiți de Măritul Wang. He începu să-l vorbească de rău, iar Zhao Wen care era un om adevărat, nu se amestecă. Pe de altă parte, Qian știa să se războiască. Pentru el, Zhao Wen era un mandarin în devenire, cu un viitor oricît de mare. Chiar dacă Zhao Wen i se arătase nu o dată tot om de la țară, credul și ușor de înșelat la bani, Qian se purta fățiș cu el cum nu se poate mai bine. Doar auzise de însemnătatea

promovărilor. Rolul demnitarilor din capitală nu era unul obişnuit şi el rîvnea să aibă legături în rîndul acestora.

Într-una din zile, cînd trăseseră la un han, îndată după ce se ospătaseră, Qian îi ceru lui He Gen să-i facă patul şi să-i aprindă lampa şi focul. Zhao Wen luase o carte * şi o răsfoia în camera alăturată, ce dădea spre curte.

— Acolo e răcoare, îi atrase atenţia Qian, mai degrabă întinde-te pe pat.

Zhao Wen intră în dormitor, cu cartea în mînă, şi se întinse pe unul din paturile de lîngă sobă, fără să se oprească din citit. Rostea cuvintele rar, cu glas scăzut, pentru a le reţine mai uşor. Qian nu-l deranjă. Fumă, mîncă nişte dulciuri, fructe, apoi ridică ceainicul şi sorbi cîteva înghiţituri direct din vas. Îl puse la loc, luă o narghilea din aramă fumurie, se lungi şi el pe pat şi prinse să fumeze. Cînd He Gen intră în cameră, Qian îşi ieşi din pepeni. Întîi îl făcu leneş. Mai pe urmă, îi spuse că pe drum cumpărase brioşe de patru bănuţi una şi pretinse că dăduse cinci bani jumătate pe ea. La douăsprezece brioşe, cîştigase optsprezece bănuţi de aramă, fiul de căţea ** ! La început, cînd fusese făcut leneş, He îngroşase pielea obrazului şi nu scoase nici un cuvînt. Abia cînd fusese învinuit că furase bani şi se auzise atît de urît ocărît, din nimic, nu-l mai răbdă inima şi prinse să mormăie ca pentru sine : „Am furat ca să pot cumpăra un coşciug în care să te bag pe tine“ şi : „Ba tu eşti fiu de căţea !“ Focul mîniei se ridică în Qian înalt de trei *zhang* ***. Lăsă narghileaua şi apucă muscheta, repezindu-se spre slugă. Dar He Gen nu era lesne nici de speriat şi nici de potolit. Îşi vîrî capul în pieptul funcţionarului juridic, strigînd : „Trageţi ! Trageţi ! Dacă nu daţi, chiar sînteţi ce v-am zis !“ Dar tocmai aceste vorbe îl făcură pe Qian să nu mai îndrăznească să-l lovească.

— Sălbaticule ! îi aruncă el. La întoarcere am să-i scriu Măritului Wang ce fel de oameni are în slujba sa !

---

* Wéimò, culegere de eseuri redactate la examenele imperiale de către unii mandarini celebri.

** *Hùnzhāng*, una dintre cele mai grave înjurături, cu sensul de bastard, fiu de căţea. Vezi şi nota de la pagina 15.

*** *1 zhang*, 3,33 m.

He era gata să-i răspundă, cînd patronul își făcu apariția, sfătuindu-i să lase sfada și luîndu-l pe He Gen de o parte. Qian rămase locului, tremurînd încă de mînie.

În toiul certei, Zhao Wen se gîndise să intervină, însă nu prea știa ce să le spună. După amestecul patronului, tăcu o vreme și, în cele din urmă îngăimă :

— E tîrziu și trebuie să fii obosit, unchiule Qian.

— Frate bun ! rosti atunci Qian. Cu un asemenea slujitor, ar fi cazul să te arăți puțin stăpîn. Ești învățat, dar nu-l ții bine în mînă, și-i dai frîu liber să-și facă de cap. Ce fel de mandarin o să fii ?

Zhao era convins că funcționarul juridic și-o căutase singur cu lumînarea și nu-i răspunse, lăsînd să treacă de la el.

— Pe vremuri, am funcționat într-un post în sud, unul destul de umil. Aveam în total vreo cinci subordonați, un secretar, portărei și eu îi struneam așa cum se cuvine. Un altul, ar fi fost dus de rîpă de oameni ca aceia ! Văd bine că tu nu ești în stare să stăpînești nici măcar un singur slujitor !

— E slujitorul Măritului Wang, se dezvinovăți Zhao Wen. Bunicul m-a povățuit să mă port bine cu el și de aceea îl las în voia lui.

— Ba, îi dai mînă liberă să ți se urce în cap, asta faci ! vorbi Qian, sarcastic. Unul ca ăsta trebuie înjurat de o sută de ori pe zi, nu să-l iei cu binișorul !

— Dacă mă sfătuiești astfel, unchiule, de mîine o să mă ocup cum zici de el.

— Eu nu ți-am spus să te ocupi de el, ci să te porți cu el ca un adevărat mandarin.

„Ce legătură are asta cu un mandarin ?" se miră Zhao Wen, însă nu se chinui să-și stoarcă creierii cu asta, ci ascultă mai departe la spusele funcționarului juridic.

— Voi, cărturarii, ar fi cazul să știți bine niște vorbe înțelepte, din antichitate : „Întîi îți strunești familia și abia apoi conduci o țară" și : „Întîi îți administrezi bine țara și abia apoi stăpînești o lume". Dacă nu ții în mînă un administrator, cum îți strunești familia ? Iar dacă de asta nu ești în stare, n-ai să poți niciodată să conduci o țară. Crezi că o să te aleagă împăratul să-i fii dregător ? Nici n-ar mai trebui să te duci în capitală, la concurs.

În ce mă privește, n-am fost decît un funționar juridic, dar am făcut cîte ceva pentru Eminența Sa, Fiul Cerului ; nu numai că i-am ținut în frîu pe slujbași, dar îmi știau de frică peste patru comune și opt sate !

Zhao Wen bănuia că Qian trebuie să fi fost mult mai mic decît un magistrat județean, însă simțindu-l atît de aprins, de pornit, vru să-l batjocorească puțin.

— Unchiule, te-aș întreba, funcția aceasta pe care ai avut-o, *dianshi* *, este mai mare sau mai mică decît magistratura ?

Crezîndu-l nepriceput, Qian se umflă în pene :

— La fel de mare. Mă ocupam de același teritoriu ca și magistratul. La drept vorbind, eu eram adevăratul stăpîn al județului. Cînd se ivea un caz de judecată, din politețe îl lăsam pe el să se așeze în mijloc și din cauza asta i se spunea „primul". Eu stăteam pe locul următor și mi se zicea : „cel din dreapta". De fapt, nu era nici o deosebire, nu se poate spune că unul era mai mare și celălalt mai mic.

— Postul acesta trebuie să fie totuși mai mic decît acela de magistrat, remarcă Zhao Wen.

— El locuia în reședința guvernamentală, iar eu în reședința raională. Nu mă interesam de el și nici pe el nu-l priveau treburile mele. Să nu disprețuiești acest post, frate Zhao, fiindcă este cel mai greu de dus pe umeri...

Deodată, de afară, de sub fereastră, răsună un glas :

— E tîrziu. Culcați-vă, mîine pornim la drum !

Era ricșarul. Se dusese să se ușureze și, cînd trecuse prin dreptul camerei lor, auzise vorbă.

— M-am însuflețit prea tare, rîse Qian, și am uitat că sîntem călători.

Qian îl îndemnă pe Zhao Wen să se culce. El mai fumă puțin și se băgă în așternut. A doua zi și-au reluat drumul, dar despre asta nu vom mai vorbi.

Cei trei au călătorit ziua, trăgînd noaptea pe la hanuri. În provincia Henan au mai dat și peste nămeți de zăpadă, dar pînă la urmă, pe douăzeci ale lunii a doua au ajuns în capitală. Acolo, funcționarul juridic Qian își avea oamenii

---

* *Dianshi*, un fel de funcționar juridic.

săi și ieșea zilnic, ocupat pînă peste cap. Zhao Wen și-a întîlnit cîțiva colegi și i-a încredințat unuia dintre ei sarcina să-l înscrie la proba eliminatorie. Dar aceasta trecuse și Zhao a participat la o altă examinare, împreună cu ultimii sosiți. A reușit în rangul al treilea, ceea ce îi permitea să ia parte la concurs *. Bucuros la culme, le-a scris alor săi.

Prima sa grijă în capitală a fost să-i facă o vizită maestrului său. A învățat de la colegii de generație să completeze cum se cuvine cartea de vizită, apoi a împachetat doi *liang* ** de argint și patru șiraguri de bani. Maestrul său, Wu Zanshan, locuia dincolo de Poarta Guvernării Agreabile. El stătea împreună cu Qian nu prea departe, undeva pe lîngă Piața Orezului. În ziua aceea, se trezise devreme. Pînă și Qian, atît de obosit de drumurile sale, se sculă și îi dădu o mînă de ajutor la una sau la alta, îi aranjă roba, cingătoarea de pe mijloc.

— Ai luát carte de vizită ? Dar șareta ai chemat-o ? se zburli el la He Gen.

Peste puțină vreme, atelajul trase în fața porții. Qian îl conduse pe Zhao Wen pînă în poartă. Acesta urcă în șaretă. Surugiul pocni din bici și șareta porni. Ajunse repede. Tînărul candidat coborî. În fața porții maestrului Wu Zanshan, pe o pancartă pătrată ridicată pe două picioare de lemn scria : „Indicație înaltă : Sînt interzise zgomotele. Cei care vor încălca porunca vor fi pedepsiți". Fiind încă devreme, nu fuseseră deschise porțile. Pe laturile porții atîrnau două inscripții verticale : „Bunătatea imperială este cît o primăvară eternă, plină de vigoare" și : „Diriguirea culturii înflorește ca razele soarelui". Citindu-le, inima învățăcelului fremătă : erau chiar cuvintele maestrului. Se plimbă în sus și-n jos prin fața porților, pînă cînd auzi de dincolo pe cineva tușind. Poarta se deschise și un bătrîn slujitor își făcu apariția. Cu cartea de vizită în mînă, numai zîmbet, Zhao Wen înaintă spre el. Bătrînul știa că tînărul este unul dintre candidații reu-

---

* Proba eliminatorie *fushi* împărțea candidații pe ranguri. Cei sub rangul al treilea nu mai aveau dreptul să participe la concursul de la Palat. Proba era destinată să împiedice unele fraude.

** *1 liang*, echivalent cu 50 grame.

şiţi anul trecut şi se grăbi să-l poftească să ia loc în casa porţii, iar el dădu fuga în curte. Zhao aşteptă o vreme şi, cum omul nu se mai ivea, începu să intre la bănuieli.

Mandarinii aceştia săraci din capitală răspundeau de candidaţi o dată la trei ani şi, tocmai de aceea, doreau să aibă cîţi mai mulţi oameni cu stare, care să le aducă ceva cîştig. De la începutul celei de-a doua luni, Wu Zanshan primise destui *juren* sosiţi în capitală pentru examinarea de la Palat. Îl primise pe Zhang, îl ascultase pe Li, pe care îi cunoştea prea bine, fiind din acelaşi judeţ cu el. Pe cei din judeţele învecinate îi lua în seamă, după cum erau oameni avuţi sau nu. Şi nu numai el se comporta în felul acesta. Dar deocamdată să ne ocupăm de Wu Zanshan. El ştia de mult că Zhao Wen e bogat, că ai săi sînt mari moşieri din Chaoba şi pe deasupra înavuţiţi peste noapte. Se aştepta deci să primească de la el cel puţin două-trei sute de *liang*. Cînd slujitorul îi aduse cartea de vizită, tresări ca abia trezit şi se ridică în şezut în pat. Numai la auzul numelui „Zhao Wen“ se grăbi :

— Invită-l în bibliotecă şi pregăteşte ceaiul.

Bătrînul slujitor încuviinţă.

— Şi darul ? se interesă doamna.

Bătrînul îl dăduse unei slugi. Doamna îl primi, îl cîntări din mînă şi şopti :

— Cel mult doi *liang*.

Luat prin surprindere, Wu Zanshan sări din pat şi fără să-şi mai pună halatul desfăcu pachetul. Într-adevăr, nu erau decît doi *liang* de argint. Parcă i se puse o piatră pe inimă. Culoarea feţei i se schimbă. Răsuflă din rărunchi o vreme, să se uşureze, şi izbucni în rîs :

— Oare să nu-mi fi dat acum tot ? Lupul ăla bătrîn e plin de bani şi n-a trimis decît atît.

— Pentru slugi a adus patru şiraguri de bănuţi de aramă. Darul e de numai doi *liang*, mi-a spus-o chiar el.

Atunci Wu se înfurie şi strigă :

— Aruncă-i în nas ! N-am nevoie de bani pentru orez. Cît despre el... n-am de gînd să-l văd !

Se descărcă de năduf, urcă în pat şi adormi la loc. Bătrînul slujitor n-avu ce să facă şi merse şi-i înapoie tînărului darurile aduse.

— V-aţi obosit atît, rosti el în numele stăpînului, aceste cuvinte de scuză, folosite în situaţia cînd cineva era re-

fuzat. Astăzi stăpînul nu primeşte pe nimeni, mai adăugă el și aruncă pe masă cartea de vizită şi cei doi *liang* de argint.

Lovit în felul acesta, Zhao Wen ieși pe poartă ca vai de el și se sui în șaretă.

— Cum de te-ai înapoiat atît de repede ? Te-a primit sau nu ? îl luă la întrebări Qian.

— Astăzi nu primeşte.

— Atunci te duci și mîine.

A doua zi se duse la fel de devreme. Bătrînul slujitor nu-l mai anunță stăpînilor, ci îl lăsă să stea o vreme în cămăruța de la poartă, apoi îi zise :

— Socot că ar fi bine să vă întoarceți. Mîine să nu mai veniți.

Zhao Wen nu înțelegea nimic. Se gîndea să ceară ceva lămuriri.

— Eu trebuie să plec, n-are rost să mai zăboviți pe aici, urmă bătrînul.

Zhao Wen se întoarse abătut și fără un cuvînt. Slujbașul juridic Qian bănui că ceva nu este în regulă.

Peste cîteva zile, avu loc prima confruntare *. Zhao Wen intră în sală cu ambiția de a reuși. Scrise trei eseuri, cu multă eleganță. Auzise că este bine să nu aibă nici o greșeală, nici o ștersătură şi se strădui ca mai ales începutul să fie fără pată. În ziua de zece, la apusul soarelui, mai avea de transcris un poem, cînd în sală apărură mai mulți slujbași să strîngă lucrările : printre aceştia, era unul, în mînă cu o goarnă, în care sufla fără încetare chiar înspre el. Grăbit astfel, se apucă să caligrafieze ideogramă după ideogramă. Îl cuprinse o neliniște grozavă, care ținu pînă a doua zi, cînd cercetă ca nu cumva să nu-i fie trecut numele pe „coloana albastră" **. Continuă toate probele,

---

* *Chu batou chang*, preziua concursului. Acesta se ținea în trei zile, pe nouă, pe doisprezece și pe cincisprezece din luna a treia. În preziua concursului, candidații se strîngeau în sală și primeau sulurile de hîrtie, pe care le înapoiau a doua zi, după ultima probă.

** Aceasta cuprindea numele acelora care, din diferite cauze, erau scoși din concurs. Corecturile se făceau cu albastru peste lucrările scrise în tuș (negru) și, de aici, și denumirea de „coloana albastră".

timp de nouă zile, oboseala punînd tot mai mult stăpînire pe el. Cînd încheie, zăcu două zile și două nopți, aproape sfîrșit.

Urmau vizitele la profesori, făcute în grup, de către candidați din același an. Profesorul-asistent își luase liber pentru a se înapoia acasă să se îngrijească de mormintele familiei, astfel că rămăsese numai Wu Zanghan. Îmbrăcat cu grijă, Zhao Wen se amestecase printre ceilalți. Qian îl însoțise, dornic să asiste și el la spectacol. Cînd intrară în sala mare, maestrul Wu tocmai urmărea o piesă de teatru. Zhao Wen se așeză ceva mai departe de maestru. Dar acesta nu-i acordă atenție nici măcar după ce actorii se retraseră. Observînd acest lucru, Qian își zise : „Dacă nu-l ia în seamă pe unul ca el, ce să mai zic despre noi, ăștilalți ?“ și de atunci nu-l mai văzu cu ochi buni pe Zhao Wen.

După ce ieșise de la concurs, Zhao își copiase de două ori primul eseu : un exemplar îl trimisese acasă și pe un altul îl ținea asupra sa, cerînd părerea acelor cu care venea în legătură. Lumea îl asigura că era scris bine și că va reuși. El însuși avea această credință. Apoi cineva îi spuse că pe nouă ale lunii a patra se vor afișa rezultatele, iar cu o zi înainte avea să redacteze plăcuțele cu numele cîștigătorilor. Deja cu cîteva zile în preajma evenimentului, el nu mai dormea ca lumea.

În ziua de opt, cînd încă nici nu se crăpase bine de ziuă, îl trezi pe He Gen și îl trimise să aștepte veștile.

— Stăpîne, toată lumea doarme, de ce mă puneți fără rost pe drumuri ?

Zhao Wen stărui ca sluga să plece, iar aceasta o ținu morțiș că e mai bine să se mai odihnească puțin, ajungînd astfel să se certe între ei de-a binelea. Trezit din somn, Qian luă partea învățăcelului și He Gen plecă de acasă înjurînd. În ziua aceea, Zhao Wen se purtă ca o furnică într-un vas încins, nu avu deloc astîmpăr și nu-i veni să pună nimic în gură. După prînz, începură să circule zvonuri despre unul și altul care reușiseră. He Gen plecase de acasă înainte de zori, pe întuneric. Acum se însera și el tot nu revenea. Zhao Wen nu mai putea de nerăbdare. Seara tîrziu, se auzi că numele tuturor cîștigătorilor fu-

seseră afişate şi că urmau „cele cinci stele" *. He Gen înțelese că nu mai sînt speranțe şi se înapoie.

— Om fără inimă ! îl certă Zhao Wen, văzîndu-l.

— Acum se anunță cele cinci stele, dar uite că mă duc din nou, spuse He Gen, plin de ură şi ieşi în fugă.

He Gen nu se întoarse la Palat, ci căută un plăcintar ambulant, pe care îl convinse să meargă să-l înştiinţeze pe domnişor că ar fi reuşit, pentru a-i smulge nişte bani, pe care aveau să-i împartă între ei. Plăcintarul primi şi alergă într-un suflet să anunțe vestea bucuriei. He Gen îl urmă. De fericire, Zhao Wen întrebă cît să-i dea.

— E primul care vă anunță, merită cîțiva *liang*, strecură He.

Dă-i doi *liang*, hotărî Zhao.

Plăcintarul spuse că e puțin şi că se aştepta să fie cinstit cu un ban de aur sau cu un lingou de argint. Pînă la urmă, He Gen reuşi să-i dea un lingou de zece *liang*. Omul plecă, iar He se luă după el. Dincolo de poartă, He pretinse să-i dea din cîştig opt *liang*, dar plăcintarul o ținu una şi bună că să împartă argintul pe jumătate. În timp ce se ciondăneau, îi surprinse Qian.

— He Gen, stăpînul tău n-a reuşit, de ce îl furi astfel ? îl certă.

— Mereu vă băgați în treburile altora. Ce vă priveşte ? Dacă se găseşte cineva să sufle o vorbă, băgăm cuțitul în el, să se învețe minte !

La această amenințare, Qian amuţi. Şi iată cum bietul învățăcel azvîrlise pe nimic un lingou de argint şi dormise fericit o noapte. A doua zi, aşteptă în zadar să-i vină la uşă portăreii cu anunțul oficial. Cumpără catalogul cu cîştigătorii concursului şi nu-şi găsi numele înscris, înțelegînd tîrziu că fusese obiectul unei amare înşelăciuni. De supărare, nu mîncă nimic toată ziua.

Se făceau trei luni de cînd Zhao Wen plecase de acasă. Iar depărtarea de ai săi şi situațiile felurite prin care tre-

* Numele cîştigătorilor se afişau începînd cu al şaselea. Primii cinci erau anunțați pe înserat, la lumina lampioanelor şi în acompaniament muzical, ordinea numelor lor începînd cu al cincilea şi terminînd cu primul cîştigător, care era primit de către împărat.

cuse nu-l puteau nici ele sustrage dintr-o anumită mîhnire în care căzuse. Vîntul primăverii îi adusese cu el și nereușita la examenele imperiale și atunci își strînse bagajele, gata să o pornească spre satul său. Pe neașteptate, primi o scrisoare de la bunicul, însoțită și de două mii și ceva de *liang* de argint. „În cazul în care vei triumfa, bucură-te din plin. Dacă nu vei reuși, fă rost de un post de secretar în capitală", i se spunea în epistolă, precizîndu-se că aceasta era ideea învățătorului Wang Ren. „Noi am luat din stînga și din dreapta și am încropit mai mult sau mai puțin ușor această sumă. Sperăm să ajungi cu bine dregător în Beijing. Dacă obții vreun post în provincie, lumea o să rîdă de noi. Oricum, nu te pripi, ca nu cumva să arunci banii în gol"... și așa mai departe.

După citirea acestei scrisori, lui Zhao Wen îi veni greu să le răspundă alor săi. Îl rugă pe funcționarul judiciar Qian să se intereseze unde s-ar putea cumpăra un post. La început, Qian nu-l prea avusese la inimă pe tînărul cărturar, dar acum, văzîndu-l cu bani și dornic să-și facă rost de o dregătorie, cu ajutorul lor, se aprinse dintr-o dată de mare prietenie pentru el ; vroia să-l ajute, pentru a se alege și el cu ceva. De data aceasta, cînd Zhao Wen apelă cu adevărat la el, Qian se bucură nespus și îl invită ba la operă, ba la cîte un restaurant de lux. Mai aduse cu el un beijinghez *, pe care îl recomandă a fi prietenul său, bun cunoscător al slujbelor mandarinale, cu care s-ar fi putut regla afacerea cu cumpărarea postului. Zhao Wen se încrezu în acesta și chiar a doua zi se îmbrăcă de ceremonie și merse să-i facă o vizită ; dădu și un banchet în cinstea mijlocitorului și i se destăinui : dacă două mii de arginți nu ajungeau, mai putea să facă rost în numele său de încă cinci sute. Pe de o parte îi fixă omului care îl ajuta un termen, iar pe de alta scrise acasă, solicitînd bani. Apoi, își căută consăteni, scoase cîteva imprimate, trecu des pe la *Yamen* și într-o lună și ceva reuși să ducă lucrurile la bun sfîrșit. În felul acesta, învățăcelul Zhao deveni secretarul Zhao, cu post în capitală și cu fostul administrator He Gen reținut de el în slujba sa.

---

* Locuitor al Beijing-ului.

II

După cîteva luni, Qian Bofang întîlni un om de inimă, care găsi o cale să-i schimbe vechiul verdict prin care fusese incriminat ca trădător, cu unul mult mai ușor. Ca atare, a dăruit argint pentru a i se restitui vechea funcție, a dat din mîini și din picioare și în nici două luni a fost numit din nou *dianshi*, funcționar judiciar în județul Rao, provincia Jiangxi. Norocul îi surîdea din nou. Era fericit. Numai că nu peste multă vreme a aflat că tocmai magistratul care l-a controlat pe el pe vremuri fusese numit comisar în aceeași provincie. Vechiul dușman îl încolțea iarăși. Ce să facă ? Alergă de îndată să țină sfat cu prietenul său, acela cu care se înfruptase din banii lui Zhao Wen.

— Nimic mai simplu, îl liniști prietenul. Zid în zid cu mine, locuiește Excelența Sa Xu, care este consătean cu omul nostru, comisarul. Anul trecut, cînd a venit în capitală să se înfățișeze împăratului, Excelența Sa Xu l-a invitat la un banchet, iar la acesta a fost prezent și umilul tău frățior. Ei doi se au foarte bine. Atunci au discutat vrute și nevrute, au glumit, au șușotit, și-au vorbit îndelung la ureche, dar nici pînă astăzi nu știu despre ce anume. Mai apoi, cînd marele comisar a plecat din capitală, i-a trimis Excelenței Sale, printr-un slujbaș, patru *liang* de argint *.

— La raporturile dintre ei, putea trimite o sumă mai mare. De ce numai patru *liang* ?

---

* În original, *bie jing*, adică o sumă de bani în semn de stimă, cu ocazia despărțirii. În realitate, un fel de peșcheș, o mituire camuflată. Banii se însoțeau cu cîteva cuvinte-parolă care variau după sezon, situație : vara se scria „pentru gheață" : iarna — „pentru cărbuni" ; cînd se dăruiau unei femei — „pentru farduri" etc.

— Nu-mi dau nici eu seama, mărturisi prietenul, roșind. Poate să-i mai fi trimis și alții și eu să nu știu. Altfel, între consăteni, așa ceva nu se prea obișnuiește: De-ar fi ca unul să dea mai mult și altul mai puțin, iese cu supărare.

— Treaba lor. Cu mine ce-i de făcut?

— Nu-i nici o grabă. O să trec pe la vecinul meu, cheltui o sută de arginți și-i cer să compună o scrisoare în care să-i vorbească de tine.

— Atîta bănet pentru o scrisoare? se miră Qian.

— Nu te pripi. Necazul tău, frate mai mare, e ca și al meu. Dacă n-ai de unde să-i dai, fratele tău mai mic o să se descurce el într-un fel.

Qian îi făcu în semn de mulțumire mai multe ploconeli și pleacă.

Prietenul său se numea Hu Li, poreclit Hu Li Jing, adică Spirit de Vulpe *. Omul era inteligent și cunoștea multă lume.

Individ lunecos, se descurca în orice împrejurări. După ce află din gura lui Qian de necazul lui, se strecură în aceeași seară în locuința Excelenței Sale Xu, explicîndu-i de ce avea trebuință. Îl ruga, așadar, să facă o scrisoare, în schimbul a cincizeci de arginți, și aceasta să conțină urări de viață lungă adresate comisarului.

— Adevărul este că eu și el sîntem consăteni, dar pe noi nu ne leagă cine știe ce prietenie. Cum să-i scriu? Și chiar dacă îi trimit o epistolă, mă tem că nu va avea rezultatul sperat, vorbi Xu.

— Vă gîndiți mult prea departe. Luați arginții, așterneți cîteva cuvinte, acolo, și gata, îl încurajă Hu Li.

Xu se gîndi că ai săi erau cum nu se poate mai preocupați de lipsa banilor pentru orez și pentru plata slujbașilor, că nevasta tocmai îi ceruse alte podoabe pentru păr și era încă nervoasă că nu le primise, iar el nu știa cum să-i împace pe toți. Și iată că se ivise această ocazie. Chibzuind la toate acestea, găsi că dăduse de o cale să

---

* Supranume dat îndeobște femeilor deosebit de atrăgătoare ca fizic și inteligență, în stare de a provoca pasiuni distrugătoare. Ideograma Hu înseamnă Barbă, iar Li Rațiune. În altă transcripție, Huli are sensul de Vulpe, de aici derivînd și supranumele personajului.

iasă din încurcătură. Abia reţinîndu-şi un zîmbet, îşi pofti vecinul să vină a doua zi dimineaţa după răspuns.

— Are bani lichizi? nu se putu stăpîni să nu întrebe.

— Cum altfel? îl linişti Hu Li şi plecă.

Excelenţa Sa îl conduse pînă în poartă, spunîndu-i că „se cam aburise", mai îngînase cîteva cuvinte şi intră în casă.

A doua zi dimineaţa, Xu Du redactă scrisoarea numaidecît ce se sculă. Dar Hu Li nu veni cu arginţii nici către prînz. „Nu se poate să nu vină! Ce s-o fi întîmplat? se întrebă Xu, neliniştit. Fu chemat la masă, dar nu se duse. Cu o seară în urmă, se grozăvise înaintea nevestei şi a slugilor şi acum toţi ştiau că va avea bani. Era supărat de moarte. Abia pe la orele două ale după-amiezii se auziră bătăi în uşă. Xu se repezi el însuşi să deschidă şi, dînd cu ochii de Hu Li, se lumină la faţă. Se grăbi să-l invite în casă, porunci să se aducă ceai şi ţigări şi să se aprindă focul. Înainte ca Hu Li să deschidă gura, Excelenţa Sa îi întinse scrisoarea. Oaspetele scoase hîrtia din plic şi o citi.

— Cine s-ar fi gîndit că nu merge, rosti Hu, băgînd epistola la loc.

La aceste vorbe, în inima lui Xu Du explodă parcă ceva. Chipul i se înnegură.

— Ce spui? Deci nu vrea?

— De vreme ce sînt şi eu implicat, n-are cum să scape. Numai că n-are de unde să dea.

— Nimic?

— De avut are el, dar numai o parte. Îmi pare rău, Venerabile, că mă aflu în această situaţie.

— La urma urmei, cît poate da?

Hu Li nu răspunse. Scoase din punga pe care o purta în carîmbul încălţărilor sale un cec pe care scria „Cec de plată a douăzeci şi cinci de *liang*". Mai jos era imprimat sigiliul. Cecul era valabil la toate cele patru bănci *.

Cu ochii în flăcări, Xu întinse mîna şi-l dădu la o parte.

---

* *Heng*, Permanenţă, ideogramă inclusă în fiecare din numele celor patru bănci existente în Beijing în ultima sută de ani a dinastiei Qing (1644—1911).

— Fie și așa, Excelență. Mai întîi primiți-i pe aceștia. Are să-i completeze el.

Xu Du nu avu încotro, trebui să se învoiască. Hu Li nici nu fumă și nici nu bău ceai. Luă scrisoarea și se duse întins să-l caute pe funcționarul juridic. Îi spuse că plătise o sută de *liang* de argint ; la început, Xu nu vroise să se bage, apoi își dăduse seama că nu-l putea refuza și întocmise epistola.

Qian se arătă foarte mișcat. Se grăbi să-și facă bagajele, socotind că peste două zile să pornească la drum. Se părea că îi datora totul prietenului său Hu Li care îl ajutase fără nici un interes de la început pînă la sfîrșit. Pe de altă parte, Hu Li se purta ca și cum fapta lui se datora numai prieteniei ce o avea față de Qian, cînd de fapt gîndul îi stătea doar la cîștig. Își tot muncea mintea neștiind cum să-și facă prietenul să priceapă că tînjea după răsplată. Qian avea o podoabă de păr lucrată în smarald. Piesă rară, de preț. Îi și spusese într-un rînd că ar vrea s-o vîndă. Acum Hu Li își făuri un plan în legătură cu această podoabă și avu grijă să-i strecoare că cineva ar fi vrut s-o cumpere. În felul acesta, ajunse să pună mîna pe giuvaier și să-l preocupe chestiunea cum să-l dea cît mai scump. Clocotea de bucurie. A doua zi, se prefăcu bolnav și-i așternu lui Qian o scrisoare. O trimise prin slugă. „Șansele podoabei nu sînt grozave. Nu cred să obțin cine știe ce pe ea. Vom limpezi socotelile după vînzare". Situația stînd așa, Qian nu mai avu ce să facă. Achită camera, costul mîncării, își luă rămas bun de la Zhao Wen și plecă într-o căruță trasă de doi catîri.

Căruța îl duse pînă la Tianjin. De acolo, luă calea apei, călătorind cu vaporul, mai întîi pe mare, apoi pe fluviu. În mai puțin de o lună ajunse în capitala provinciei Jiangxi și găsi locul numirii sale. Printr-o întîmplare, comisarul cu pricina era și guvernator militar, dregătorie pe care avea s-o dețină pe termen scurt, pînă la venirea unui nou guvernator. Qian Bofang nu îndrăzni să-i arate dintru început scrisoarea. La una din întrevederile cu slujbașii, intră în sală o dată cu toți ceilalți. În fața comisarului, bătu trei mătănii, apoi se ridică și îi

făcu urări de viață tihnită. Marele mandarin salută cu mîna și se retrase fără să rostească un cuvînt. La intrare, Qian asudase tot, de teamă ca nu cumva să fie întrebat de lucruri trecute. Din fericire, marele mandarin nu-i ținea minte pe cei mărunți. După această grozavă încercare, Qian parcă scăpase cu viață de sub amenințarea unei pietre grele, uriașe, spînzurate de un fir deasupra capului său.

Dar pe postul liber ales de el, avea deja cineva drept de semnătură de aproape trei luni. Omul obținuse și el o scrisoare de recomandare de la un personaj sus-pus și ocupase funcția destul de ușor. Superiorii, ținînd cont de influența înaltului personaj, hotărîră să-l lase să-și împlinească anul de slujbă, pentru à nu-i pune bețe în roate la jumătatea drumului. Cît despre numitul Qian, nimeni nu își făcu griji că avea să rămînă atîta vreme pe dinafară, de aceea numirea lui nici nu fu făcută publică *. Și totuși, inima lui Qian bătea numai pentru un post de demnitar. Ce să se facă el în capitala provinciei, fără ocupație ? Cît era ziua de lungă, căuta, dacă nu să intre în grațiile cuiva, măcar să lege prietenii, să afle ba una, ba alta. Cînd nu putea ajunge la cineva și știa că anumite persoane ar fi dispuse să-l vorbească de bine superiorilor, le căuta pe acestea, făcîndu-le zi după zi vizite protocolare. În cele din urmă, află de la un cunoscut că Înălțimea Sa Huang, mai marele peste Biroul pentru controlul fondurilor destinate soldei militarilor și peste Biroul pentru construcții, candidat la prefectură, este omul cel mai influent, cel mai puternic. El face și desface orice ** și ce hotărăște el e lege !

Dar să nu ne întindem la vorbă. Aflînd de existența acestei șanse, Qian calculă atent cum să-și apropie omul. Cum nu-l cunoscuse personal, aranjă ca cineva să i-l prezinte. În felul acesta, ajunse la portarul Înălțimii Sale Huang, pe nume Dai Sheng : se legă frate de cruce cu el, îl acoperi de daruri și izbuti să-i miște inima și să-l facă părtaș la necazurile sale. Pînă la urmă îi destăinui

---

* *Gua pai,* a face cunoscut în fața comisarilor trimiși de guvern, numirea în post a unor funcționari mărunți, de la nivelul provinciei în jos.

** *Bai shi,* o sută de treburi.

că : „nu mai poate trîndăvi și că îl imploră pe mandarin să-l promoveze într-un post".

— De ce nu mi-ai spus mai de mult, frățioare? îl certă Dai Sheng. Ca frate mai mare, îți pot da o mînă de ajutor.

— Dacă-i așa, se bucură Qian, rămînînd cu gura căscată, dacă-i așa, o să mă prezint chiar mîine dimineață.

— Nu te grăbi. Dimineața n-are rost. El e căutat de multă lume și n-o să aibă timp să te primească. Vino, mai bine, spre seară.

— Accept sfatul, se repezi Qian. Îți arăți bunătatea cu mine, frate mai mare. Dacă voi fi numit, îmi scapi soția și copiii de la foamete.

Cu acestea, Qian se ridică.

— Ce vorbe sînt acestea ? Doar sîntem frați de cruce. Ne vedem mîine seară. Acum nu te mai conduc.

Chiar după plecarea lui Qian, se nimeri ca superiorul să aibă nevoie de Dai Sheng, să-l cheme la el ca să-i pună niște întrebări. Magistratul de district Huang pierduse cîteva sute de *liang* de argint, care îi fuseseră luate de către un membru al Biroului pentru controlul fondului soldelor. Trimisese deja rapid un slujbaș să aștepte raportul. După părerea lui, toți membrii supleanți ai Biroului erau niște sărăcani și pe unii ca ei nu te puteai bizui cîtuși de puțin. Așa se face că îl chemase la el să discute tocmai un astfel de lucru. Dar cu aceasta, venise și norocul lui Qian.

— Cunosc un oarecare Qian, trimis de curînd ca funcționar juridic în județul Rao, aduse Dai vorba de el, lămurind toate cele ce i se întîmplaseră fratelui său de cruce. Deși a fost ales pentru acest post vacant, e în așteptare, pentru că deocamdată altcineva are drept de semnătură. Dacă i se dă locul, fiți sigur că o să facă totul pentru a vă răsplăti împărătește.

— Nu-l cunosc, spuse Huang.

— Vi s-a înfățișat nu o dată.

— Dacă așa stau lucrurile, să revină mîine seară.

Dai Sheng rosti de cîteva ori „da", se ridică și se retrase.

A doua zi, Qian nu avu răbdare să aștepte înserarea. Cînd soarele era încă sus, își îmbrăcă roba potrivită ran-

gului * și o ținu într-o fugă pînă la reședința lui Huang. În fața clădirii publice găsi două litiere. Se strecură cum putu pînă la Dai Sheng. Acesta îi povesti ce izbutise să facă pentru el, cu o seară în urmă.

— Cînd se întoarce Luminăția Sa? se repezi Qian, plăcut impresionat.

— Azi-dimineață la ora șapte s-a dus la comandantul militar, unde a rămas pînă la nouă. În continuare, a examinat un caz. La douăsprezece a luat masa în cadrul Biroului și a văzut de unele treburi publice. De cînd s-a întors, dacă a fumat trei țigări și niște membri ai Biroului au venit să-i prezinte omagiile. Acum e cu ei. Ia și mănîncă aici liniștit. O să te primească după ce își conduce oaspeții.

Cu toată nerăbdarea, Qian nu avu încotro, trebui să aștepte. Dar nu peste multă vreme auzi „Excelența Sa își conduce oaspeții!" Îi văzu pe cei doi membri mergînd în față, însoțiți de către magistratul însuși. La poarta a doua, vizitatorii se opriră. Huang se înclină și se retrase, în timp ce vizitatorii lui urcară în litiere.

La vremea aprinderii lampioanelor, funcționarul judiciar Qian ospătă acasă la Dai Sheng, apoi acesta din urmă ieși cu cartea de vizită a prietenului său. Se întoarse repede și îl conduse într-o cameră mică de audiență, aflată pe latura apuseană a sălii oficiale. Îl rugă să ia loc. Bucuros și mîndru, Qian rămase singur acolo, așteptînd cuminte. Peste vreo jumătate de oră, auzi pași. Înainte ca ușa să se deschidă, cineva tuși. Apoi prelata ușii fu trasă de către o slugă și magistratul își făcu apariția. Purta haine de casă. Era gras, cu fața gălbejită de fumat. În jurul gurii avea o mustață și un barbișon, amîndouă negre. Ochii lui priveau pe deasupra lucrurilor. Qian îngenunche degrabă și bătu trei mătănii. Apoi se ridică și îi făcu urări de sănătate, scoțînd din mîneca robei cartea

* *Hua yi bu fu*, îmbrăcămintea oficială a dregătorilor. Pe spatele și pe pieptul acesteia erau brodate cu fir de aur anumite păsări și animale, simboluri care indicau rangul și semnificația lui alegorică. În nota de subsol a ediției în limba chineză se arată că dregătorii civili de rangul întîi aveau brodat un cocor, simbol al longevității, iar militarii — animalul fantastic *qilin*, un soi de unicorn.

de vizită. Excelența Sa o primi și-i spuse să se așeze. Qian se lăsă pe marginea scaunului, înclinînd capul, să asculte întrebările marelui mandarin. Magistratul Huang citi cele cîteva date despre el, puse jos cartea de vizită și întrebă.

— Cînd ai sosit ?

— Luna trecută, veni răspunsul prompt.

— Postul acela vacant din Rao nu e rău ?

— La porunca Măriei Tale ! Dar încă nu am luat postul în primire.

Cînd discuția ajunse aici, magistratul rosti : „Intră !" și o slugă îi aduse narghileaua. Magistratul se cufundă absent în fumat și nu mai răspunse. Qian stătea ca pe jăratec. În cele din urmă, se ridică, se înclină și spuse :

— Sînt un om sărac și cu toate că am fost ales, încă nu-mi pot lua postul în primire. Vă implor, Mărite Mandarin, să-mi faceți favoarea de a mă promova !

— Atîția mă imploră ! Aș mai avea nevoie de cîteva sute de posturi, pentru a mulțumi pe toată lumea.

Funcționarul judiciar nu îndrăzni să mai rostească nici un cuvînt. Observă numai cum magistratul Huang ridică bolul cu ceai *, iar slujitorii se repeziră să strige : „Excelența Sa conduce oaspetele". Se văzu nevoit să plece. Magistratul îl conduse pînă la poarta a doua și se întoarse.

Tăcut și tras la față, Qian intră la Dai Sheng. Își schimbă roba oficială. Văzîndu-l în ce hal era, fratele lui de cruce interveni :

— Parcă n-ai ști cum se petrec lucrurile în lumea dregătorilor, frățioare ! Unde ai mai pomenit să primești slujba de la prima întrevedere ? Va trebui să te mai duci cel puțin de două ori. Nu ți-am spus că atîta vreme cît mă ai pe mine aici, sîntem părtași amîndoi la orice și că nu trebuie să-ți pese de ceva ? Nu e bine să pui nimic la inimă. Gata, încetează cu starea asta !

— Înțeleg prea bine cele ce-mi spui, frate mai mare. Te-aș ruga un lucru. Mi s-a părut tare mînios și mi-e teamă că n-o să mă mai primească.

---

* *Chawan yiduan*, a ridica bolul cu ceai ca pentru a bea, semnifica, în simbolistica protocolară feudală, încheierea întrevederii.

— Linişteşte-te, doar mă ai pe mine ! E ocupat din zori şi pînă-n noapte. Toată lumea îl caută. Să nu te superi ce-ţi zic, dar oameni ca tine, dacă n-au pe cîte cineva, pot aştepta chiar şi trei ani.

— Îmi dau seama. Eşti de-al casei, altfel, nici că m-ar fi îngăduit. Cu tine, n-are ce să mă neliniştească.

Încheind aşa, îi ură sănătate şi rămas bun şi se întoarse la el. După această primă întîlnire, mai reveni de cîteva ori la Huang, uneori fiind primit, alteori nu.

Şi iată că pe neaşteptate, într-o bună zi, cînd Qain abia trecu pragul lui Dai Sheng, acesta îl întîmpină rîzînd.

— Am ceva să-ţi spun, frăţioare. Cum mă răsplăteşti ? Vreau să te aud.

Vorbele prietenului erau cu tîlc. Funcţionarul judiciar se gîndi, apoi rosti :

— Frate bun, nu mă face să-mi trădez inima. Cine nu ştie că Excelenţa Sa Dai Al Doilea e limpede ca apa ? Te-a văzut cineva acceptînd daruri ? Cuvintele astea sînt străine în gura ta.

— Sînteţi cu adevărat un om priceput la vorbă, Excelenţă Qian, îl lăudă zîmbind un slujitor al lui Dai Sheng.

— Adevărul e adevăr şi ce este minciună rămîne tot minciună, dar să nu rostim vorbe mari, zise Dai Sheng. Să trecem alături, pentru a discuta pe îndelete.

Qian Bofang îl urmă într-una din camerele interioare. Discutară în voie, pe şoptite, vreme îndelungată, fără să se afle ce şi-or fi spus. Numai o vorbă de-a funcţionarului judiciar s-a auzit clar :

— La orice realizare mai întîi eşti tu, frate mai mare, apoi vin eu. Între noi doi, asta să fie ordinea.

Cu această replică, ieşi şi plecă, nemaiîncăpîndu-şi în piele de bucurie. Ce or mai fi pus ei la cale, vom vedea mai încolo.

Magistratul Huang cina ; abia se întoarse la *Yamen* cînd cineva îi aduse o carte. O deschise şi constată că era comunicarea promovării sale în funcţie. După cutumă, se şi afişară anunţuri mari pe porţile locuinţei pentru ca toată lumea să afle şi să vină să-i prezinte felicitări. Dai Sheng fu primul dintre ai casei care i se înfăţişă.

Purta bonetă roşie pe cap, pusă înadins pentru acest eveniment ; îngenunche, exprimîndu-şi bucuria. Cînd se ridică, spuse :

— Astăzi după prînz, o să sosească litiera verde. Tocmai am consultat calendarul. Mîine este zi favorabilă şi Excelenţa Voastră se poate duce la slujbă.

Magistratul aprobă, dînd din cap.

— Aţi căzut la învoială în privinţa preţului ?

— I-am dat meşterului de litiere pe cea veche, albastră, şi pe deasupra mai cerea şi bani, răspunse Dai.

— A luat-o deja pe cea veche ?

— Mîine, după ce veţi pleca în litiera nouă, o vor duce la reparat pe cea veche.

Magistratul Huang nu mai comentă. Dai Sheng se retrase. De cum le-a ajuns la urechi vestea, mandarinii din capitala provinciei şi a judeţului, unde era situat guvernul districtual, ca şi membrii birourilor de sub autoritatea Excelenţei Sale Huang se îmbulziră care mai de care să plece capul înaintea magistratului în semn de omagiu şi bucurie. Huang se arătă extrem de politicos numai cu guvernatorul. La înălţimea dregătoriei sale, se simţea obligat să respecte întocmai ceremonia cerută de protocol. Pe de altă parte, guvernatorul se purtase cu el cu aceeaşi înaltă consideraţie pe care le-o arăta propriilor săi superiori.

Noaptea aceea se scurse fără întîmplări deosebite. A doua zi dimineaţa, magistratul Huang plecă la *Yamen* în litiera cea verde. Îşi ocupă ca întotdeauna locul său de magistrat. Magistraţii supleanţi se ridicară să-l salute, strigînd în cor : Mărite Mandarin. Chiar atunci, cineva intră cu două cărţi de vizită, invitîndu-l să meargă în sala comisarului şi a judecătorului provinciei. Dregătorii din jurul lui se ridicară şi îl conduseră acolo. În sala cea mare, mandarinii i se înclinară rînd pe rînd, zîmbitori. El îi răspunse fiecăruia în parte, apoi înapoie vechiul sigiliu.

— Vom lucra împreună. Pe viitor să renunţăm la aceste politeţuri, i se spuse.

Cînd să se aşeze, demnitarii îşi declinară unul după altul căderea de a o face primul. Huang se lăsă pe un scaun, printre ultimii dintre cei prezenţi acolo. Luaţi bine

aminte, stimați cititori, Marele Huang devenise inspector * și pînă și noi, scriitorii de cărți, nu-l mai putem numi, ca mai înainte, magistrat.

La înapoiere, cu vechile cărți de vizită, trecu pe la comisar, pe la judecătorul provincial și pe la toate birourile. Drumul îi era deschis de o umbrelă roșie **, de patru soldați de la construcții, și de un călăreț pe un bidiviu mîndru — călărețul purta medalie de rangul cinci și pene colorate în albastru. Doi slujbași cu bonete stil cu piatra albă și încălțări ușoare, numite „tigrul tolănit" se țineau pe lîngă lectică; un altul ducea o mapă cu cărți de vizită și, de atîta alergătură la care era silit, transpirase din cap pînă-n picioare. În spate veneau doi călăreți îmbrăcați în robe largi. Inspectorul Huang trona în litiera verde. Pe nas își pusese ochelari negri de cristal, mari și rotunzi, iar în gură avea o țigară aprinsă. Patru ricșari îl purtau pe cînd cei doi slujbași îi ofereau din vreme în vreme țigări. Porniseră spre casă înainte de prînz și nu ajunseră decît pe la trei și jumătate. Vechea lui patimă pentru tutun îi revenise. Fără să-și schimbe hainele, se întinse pe pat și fumă una după alta douăzeci și patru de țigări. Însoțitorii nu îndrăzniră să-i aducă aminte că este înfometat. Apoi, sosiră o mulțime de mandarini să-l felicite și de toți se ocupă Dai Sheng.

După două zile, Dai Sheng, care avea de gînd să-și cîștige cu totul stăpînul, intră la el într-un moment cînd îl știu liber.

— Stăpîne, răspoimîine este ziua de naștere a doamnei. Ai casei așteaptă un spectacol de operă și un banchet, să se distreze cu prilejul acestei fericite ocazii. În chestiunea asta, bazați-vă pe noi, cei umili, care sîntem cu inima alături de dumneavoastră.

— Oh, iar vom cheltui bani ? întrebă Huang.

— Ce importanță au banii ? se miră Dai Sheng. Toți ai casei nu doresc decît asta.

---

* *Daotai*, inspector, funcție dregătorească superioară celor de la district, sfera de cuprindere fiind delimitată teritorial sau pe probleme.

** Fiecare dintre alaiurile dregătorilor se deosebea prin fast și culoare. De la prefect în sus se foloseau umbrele în galbenul caisei ; magistrații județeni aveau umbrele albastre etc.

— Măcar să nu afle cei de la birouri. Ei n-au nici o tragere de inimă.

— O bucurie atît de mare trebuie serbată două zile în şir.

Inspectorul nu răspunse. Dai Sheng se retrase, să pună la cale tot ce era nevoie. Pe neaşteptate, vestea se lăţi şi funcţionarii se înfăţişară cu daruri.

— Aşa cum am prezis, am dat de bucluc.

— Dacă au aflat, cu atît mai bine! îl linişti Dai Sheng şi fixară ca în prima zi, aceea a zilei de naştere, să se distreze familia. Ziua a doua era cea oficială, pentru dregătorii din construcţii, iar cea de-a treia pentru membrii biroului pentru controlul fondurilor.

În seara primei zile, inspectorul se consultă cu Dai Sheng.

— O asemenea zi înseamnă numai pierdere, spuse el, nu ai nici un cîştig.

Cînd să răspundă, Dai observă că venise o telegramă din Nanjing. Gîndind că trebuie să fie ceva urgent, Huang răsuci hîrtia în mînă: deasupra nu era imprimat decît un număr. Inspectorul nu ştia limbajul telegrafic şi îl chemă pe secretar* să decifreze. Adresarea era: „Inspectorul Huang din Nanchang". Inspectorul se precipită să afle urmarea, dar graba îl făcu pe secretar să greşească un număr şi nu se mai înţelese nimic din mesaj.

— Nu te împiedica de un cuvînt, se supără inspectorul. Vezi mai departe.

Următoarele cuvinte erau: „Proces militar". La auzul lor, inima inspectorului Huang prinse să bată cu putere. Înspăimîntat, Huang îşi holbă ochii parcă să descopere el însuşi ce era acolo pe telegramă. Urmarea era: „Guvernatorul cercetează adevărul, pentru început face cunoscut acest lucru". De data aceasta, inspectorul făcu feţe-feţe, ca lovit de fulger, bolborosi ceva şi se lăsă pe un scaun. După ce mai descifră o vreme, maestrul spuse:

— Mai e ceva.

— Ce anume? se miră Huang.

---

* *Shiye*, expert în drept şi în tehnica de secretariat, un fel de secretar priceput în chestiunile birocratice, indispensabil oricărui înalt demnitar din dinastia Qing.

— Magistratul prefectural Zhu și magistratul județean Wang se supun deopotrivă asistenților lor. Să fie găsite de urgență căi de salvare".

În final era marcată ideograma *Quan*. Inspectorul bănuia că telegrama fusese expediată de o rudă, Wang Zhongquan, care lucra cu guvernatorul. Omul auzise ceva și vroia să-l pună în gardă.

— Ce pot să spun ? ! exclamă.

— După conținut, reiese că ruda aceasta este foarte atentă, dar guvernatorul încă n-a luat măsuri. Știind din timp, putem ocoli necazul.

— Ajunge ! Acum nu mai știu unde mi-e capul. Reluăm discuția după ce-mi vin în fire.

Se odihni o vreme și, cînd să vorbească, apăru Excelența Sa Hu, șeful poliției. Intrase fără să mai aștepte să fie anunțat. La vederea acestuia, ceilalți se retraseră. Hu se așeză și, cînd se văzu singur cu gazda, își dădu drumul.

— Am fost trimis de către guvernatorul militar să vă aduc o știre deosebită.

Inspectorul era deja amețit și nu-i veni nimic în minte ca să-i răspundă. Îl privea pe oaspete, buimac.

— A primit o telegramă din Nanjing, urmă acesta. Este vorba de procesul uniformelor militare din anul acela. Înălțimea Ta ai fost amestecat din greșeală în această chestiune. Ceva de neconceput ! Vă sfătuim, mărite, să nu puneți nimic la inimă. Peste două luni, cu capul potolit și limpede, vom găsi ce e cu cale să facem.

Inspectorul Huang nu mai știa pe ce lume se afla și nu fu în stare să rostească nici de data asta un singur cuvînt de răspuns. Auzind, totuși, cuvintele frumoase din urmă, cu adevărat părintești, simți că i-ar fi peste puteri să arate cît era de îndatorat și mișcat.

— Te implor, frate, să mulțumești în numele meu pentru atîta bunătate. Sînt învinuit și mi-e greu să ies ziua, în văzul lumii. Mîine, pe seară, voi veni să-i mulțumesc.

Fără nici o grabă, oaspetele își luă rămas bun și ieși, iar gazda se purtă acum cu el deosebit de curtenitor, conducîndu-l pînă la poarta mare.

Rămas singur, Huang nu intră în casă, ci se duse în salon, plimbîndu-se încolo și-ncoace, cu mîinile la spate și cu

capul plecat. Se lungea ba pe pat, ba se așeza pe scaun. Dar nu treceau trei minute și iar se ridica, rotindu-se în cerc. Pe la cel de-al patrulea *geng* *, soția a trimis doica după el, să-l poftească să se odihnească. Văzîndu-l în ce stare de tulburare era, ceilalți nu îndrăzniră să-i adreseze un cuvînt. Pînă la urmă, temîndu-se să nu se îmbolnăvească, soția ieși și se rugă îndelung de el ca să o urmeze.

A doua zi, în ziua de drept a nașterii soției, din pricina acestei întîmplări, toți ai casei se purtau cu reținere. Doamna îl chemă la ea pe Dai Sheng, gîndindu-se să renunțe la trupa de operă. El înțelesese că în situația dată nimeni n-ar mai fi cutezat să se bage la cheltuială, de aceea împinse corabia în ape domoale, cu alte cuvinte o lăsase mai moale :

— Sluga voastră și-a dat seama că Excelența Sa nu se simte bine. De vreme ce spuneți așa, Doamnă, ai casei se vor alătura urărilor.

Cu aceasta, Dai Sheng îl chemă la el pe directorul trupei.

— Nu mai cîntați, spuse.

— Domnul meu ! se sperie directorul. Pentru a-l servi pe Marele Mandarin, am adunat trupa și nu voi pleca decît după ce cîntăm două zile la rînd.

— Dacă nu vrem, nu vrem ! Iar dacă nu pleci, ce-ai să faci aici ?

Directorul îl înjură, însă reținuse că mandarinul o duce rău și că nu avea de ales, de aceea lăsă capul în jos, luă o mină de înmormîntare și-și puse oamenii să împacheteze.

Stăpînul se ridică din pat abia după-amiază. Se spălă pe față, mîncă, fără să scoată un cuvînt. Cînd îi trecu pofta de fumat, se înserase.

— Totul e pregătit, Excelență. Vă rog să hotărîți : plecați după cină sau chiar acum ?

— Întîi luăm masa.

Doamna Huang era extrem de pricepută. Aflînd de căderea soțului, îi vorbi lui Dai Sheng :

— Acum Excelența Sa nu mai are dreptul să se așeze în lectica cea verde. Cum pe-a noastră, pe cea veche, au

* *Geng*, unitate de timp formată din două ore. Noaptea cuprindea în total cinci *geng*.

luat-o deja, te rog să împrumuți una de la un apropiat de-al nostru.

— La ceasul ăsta, lucrurile sînt fără cap și fără coadă. O telegramă nu e totul. Sluga aceasta ar zice ca stăpînul să se poarte ca și pînă acum. Pînă nu este totul limpede, nu schimbăm nimic. Iar ca să împrumutăm de la cineva, nu ne-ar cădea ușor să dăm lămuriri.

— Mie nu-mi vine să cred că lucrul acesta e neadevărat. Dacă mai urcă în litiera verde, poate să fie învinuit. Mai devreme sau mai tîrziu, tot trebuie s-o schimbăm. Cînd Excelența Sa lipsește de acasă, luați două bețe zdravene și le înjghebați un acoperămînt albastru. E foarte simplu.

Spunînd acestea, o chemă pe mătușa sa, cerîndu-i să meargă împreună cu domnișoara, să deschidă lăzile și să aleagă trei materiale de draperie, pe care să le dea lui Dai Sheng.

— Adevărul este că Înălțimea Sa este de plîns ! mormăi Dai Sheng, întorcîndu-se la el în casă. Abia s-a ales cu o litieră verde și dacă a făcut cu ea cinci drumuri că tam-nesam n-o mai poate folosi. Doamna zice că e foarte simplu, dar noi nu sîntem ricșari ! Eu unul, nu pot să duc treaba asta la bun sfîrșit. De vreme ce Excelența Sa nu știe nici pe ce lume trăiește, îl las să mai meargă o dată cu litiera verde, că n-o fi foc. Iar eu o să trimit mîine dimineață un soldat după doi ricșari, care să înlocuiască ei materialul.

Inspectorul Huang porni cu același alai și însoțit de lampioane. Ajuns la *Yamen,* intră singur în sala cea mare. Aflînd de venirea lui, șeful poliției, Hu, se grăbi să-i iasă în întîmpinare.

— Guvernatorul are oaspeți, îl înștiință. Se va întoarce degrabă. Ați luat masa, Excelență ?

— Da. Frățioare, ar fi cazul să nu mi te mai adresezi în felul acesta ; sînt în cădere, ne aflăm pe aceeași poziție, răspunse inspectorul Huang, trăgîndu-l de mînă, să stea lîngă el.

Hu se așeză cu greu, la început încercînd să se împotrivească. După cîteva cuvinte, vorbi :

— Umilul de mine, mă duc să văd ce mai e cu vizita. Dacă oaspeții au plecat, putem intra.

— Vă obosiţi, rosti rar Huang.

Peste puţin, Hu reveni, chemîndu-l. Inspectorul Huang îşi slobozi mînecile-copită de cal *, îşi netezi boneta şi-l urmă. Guvernatorul îi ieşi în cale. Huang îl salută, bătu o mătanie, apoi îl salută din nou **, spunînd :

— Vă rămîn recunoscător, Excelenţă, pentru grija deosebită. Întorcîndu-se şi luînd loc, urmă : Regret că n-am fericirea să vă slujesc. Pe viitor, vă implor să mă luaţi pe lîngă dumneavoastră, accept să vă fiu cal sau bou de povară.

— E de neînchipuit. Dar în ciuda celor transmise prin telegramă, n-am primit nici un act oficial. Ieri seară, Hu mi-a spus că aţi avea un neam acolo. De ce nu-l desemnaţi să încerce să evite necazul ?

— Este perfect adevărat, însă mă tem că i-ar fi greu să-mi ia apărarea. Vă implor, Excelenţă, găsiţi o cale spre a mă scăpa cu faţa curată. Nu-mi mai stă gîndul la alte foloase, măcar să-mi păstrez numele nepătat. Ştiu că bunătatea voastră este fără margini, încheie şi se sculă, făcînd o nouă plecăciune.

— Voi telegrafia chiar astăzi. Dar şi dumneavoastră trebuie să-i răspundeţi acelui neam. Se cuvine să clarificăm lucrurile, să ştim despre ce este vorba.

— Nu are rost să mai întrebăm, spuse inspectorul Huang şi, apropiindu-şi buzele de urechea guvernatorului, îi vorbi îndelung.

— La caz de nevoie, vă cerşesc sprijinul, Excelenţă.

— Înseamnă că, în împrejurările acelea, dumneavoastră înşivă nu aţi aranjat lucrurile cum se cuvine, observă guvernatorul după ce-l ascultă, încruntîndu-se. De aceea a ieşit ce-a ieşit !

— Aşa este, recunoscu Huang.

Guvernatorul mai rosti cîteva fraze de consolare şi-l asigură că o să-i trimită cît de curînd o scrisoare acasă.

---

* *Modixiu*, mînecă de forma copitei de cal, folosită la costume oficiale în perioada manciuriană. La ceremonii, acestea trebuiau lăsate în jos.

** Salutul putea fi de mai multe feluri : mătăniile ; îngenuncherea pe un singur picior, împreunarea mîinilor şi înclinarea adîncă, simpla înclinare a capului. Obiceiul ca doi oameni să-şi strîngă mîinile este de dată recentă.

— Voi da şi o telegramă şi nu voi întîrzia să aflu o cale.

Băură împreună ceaiul, apoi se despărţiră.

— După părerea mea, cazul nu e prea greu, de vreme ce guvernatorul a acceptat să aranjeze lucrurile, presupuse Hu, la plecare. Mă voi grăbi să vă aduc acasă scrisoarea cu vestea cea bună.

— Nu vă mai obosiţi, încheie Huang, cu glas umil, şovăielnic, apoi urcă în lectică.

Ajunse acasă repede. Acum nu mai arăta atît de disperat ca mai înainte. Din litieră se duse direct în salonul cel mare. Îl chemă pe secretar, şi-i ceru să facă o telegramă de răspuns, aşa cum îl învăţase guvernatorul.

— E prea lungă. Dacă o trimitem prin telegraf, ne costă o avere chiar şi numai cifrarea. Mai bine ne-am strădui să o transpunem singuri.

— Bine, aprobă Huang.

Atunci secretarul luă anuarul, căută „noul cod al telegrafului" şi codifică ideogramele una cîte una. Abia apoi inspectorul se duse la el, se schimbă şi-i împărtăşi soţiei cît de bun fusese guvernatorul.

— Cînd ne vom reveni din această încercare, vom vedea cum îl putem răsplăti, spuse soţia.

După aceea nu-şi mai vorbiră.

Aflînd de telegramă, Dai Sheng aşteptă plecarea stăpînului din salon, pentru a se interesa cum stau lucrurile.

— Guvernatorul s-a arătat foarte săritor. Se pare că o să scape, îl asigură secretarul.

— Mă aşteptam ! Eu mi-am făcut bagajele. Cei care vor să se facă demnitari sînt adevăraţi demoni. Ai văzut cum arăta alaltăieri, cînd a fost promovat şi cum arată acum. Cu noi, slujbaşii mărunţi, e altceva. Dacă ne dă afară un stăpîn, intrăm la altul şi avem parte de aceeaşi hrană, mama ei ! Ei, însă, au un singur împărat şi n-au unde să se ascundă. Spuneai că guvernatorul o să-l ajute. Dar el va fi schimbat şi pînă la urmă tot de cel mai mare va asculta. Bine, vom vedea ! Sigur că cel mai bun lucru ar fi să nu fim siliţi s-o luăm din loc !

Ieşiră împreună. Dai Sheng rîse. Secretarul nu se arătă prea vorbăreţ. Fiecare plecă la el acasă.

Inspectorul a așteptat trei zile încheiate, însă n-a primit nici o scrisoare. Se perpelea ca furnicile într-un vas încins, intra și ieșea pe uși, neputînd să stea locului. Adevărul este că nici lui nu-i venea să creadă : puterea, influența în lumea dregătorilor erau mai vii decît atotputernicia dragonilor și tigrilor în munți, singurii care deschid norocul oamenilor adevărați.

Înainte vreme, cînd inspectorul era în funcție, se bucura de alai bogat și de curtenia și temenelele unei mulțimi de oameni de care nu s-a sinchisit și pe care n-a binevoit să-i primească. În clipele grele de-acum însă nu-l mai căuta nici măcar un demon — și, firește, nici insul acela care fusese ridicat grației lui, noul membru al Biroului pentru controlul fondurilor, funcționarul juridic Qian, nu îi călcase pragul de patru sau cinci zile și nu numai pe-al lui, dar nici pe-al lui Dai Sheng. Totuși, Huang nu lua în seamă asemenea lucru. Iar Hu, șeful poliției, om plăcut și cel mai înclinat spre bine, nu venea pe la el pentru că lucrurile nu stăteau așa cum i-ar fi plăcut. În ziua a patra, după prînz, Huang se simțea cu totul distrus și își luase gîndul de la minunea pe care o aștepta. Dar pe înserat, Dai Sheng intră la el cu o scrisoare.

— A trimis-o Excelența Sa Hu, spuse cu bucurie. Se pare că avem vești bune de la Nanjing. De aceea ne scriu.

Inspectorul Huang o luă grăbit și o deschise. I se spunea că se putea întoarce la slujba sa. Lucrurile erau pe punctul de a se aranja.

— Zhongquan e prea aiurit, zise, înainte de a termina de citit. De ce mi-a telegrafiat, cînd nu e nici urmă de necaz ?

Cu scrisoarea în mînă, strigînd în gura mare, trecu spre camerele particulare, să-i împărtășească soției noutatea. La vestea cea bună, ai casei se bucurară.

El se îmbrăcă numaidecît și plecă la slujbă. Primul îi ieși în cale Hu. Purtarea inspectorului Huang era alta decît cea din urmă cu cîteva seri. Hu rămase în picioare cît timp vorbi cu el, nemaifiind invitat să ia loc. Desigur, șeful poliției n-ar fi îndrăznit să se mai așeze alături de el.

— Ce oameni aiuriţi ! exclamă Huang. A telegrafiat pentru nimic ! De vreme ce afacerea e pe mîinile inspectorului * Guo, lucrurile se vor schimba în bine.

Mai apoi, Hu intră în salon şi reveni, rugîndu-l pe Huang să poftească la întrevedere. Huang trecu în salon. Guvernatorul şi inspectorul se salutară după protocol, cu numai cîte un singur salut, nu ca în seara de mai înainte, cînd inspectorul se ploconise de două-trei ori.

— În ziua aceea, chiar după plecarea voastră, frate, i-am telegrafiat comisarului de Jiangning, cu care mă am bine, rugîndu-l să vadă ce e de făcut. Ei, ce credeţi, abia am primit telegrama lui de răspuns. Vă rog să o citiţi.

Guvernatorul îi întinse telegrama. Inspectorul o citi, mulţumi încă o dată, îngînă emoţionat cîteva cuvinte şi plecă.

Întors acasă, îl vizitară, fără să se fi anunţat mai dinainte, mandarinii birourilor pe care le coordona. Inspectorul primi pe cîţiva dintre ei, pe ceilalţi îi salută şi aceştia plecară. Numai funcţionarul judiciar Qian rămase în poartă, discutînd cu Dai Sheng.

— În timpul cînd Înălţimea Sa s-a aflat la restrişte, n-am îndrăznit să-l tulbur. Am auzit că de ziua doamnei nici muzicanţii n-au cîntat. Acum totul s-a liniştit. La drept vorbind, Înălţimea Sa m-a luat sub oblăduirea sa şi eu nu sînt ca ceilalţi, mă simt obligat să vin să-mi plec capul în faţa sa. Ce spui, frate mai mare, aş putea veni mîine ? Te supăr, rugîndu-te să pui o vorbă bună pentru mine ?

— Frăţioare, să lăsăm politeţurile. Te-am tot aşteptat să vii în timpul ăsta, cît am avut necazuri, dar nu ţi-am zărit nici umbra. Acum iar ai început !

Qian roşi.

— M-am temut că nu-i frumos să vin cînd Înălţimea Sa are o aşa mare supărare. Acum pot să-mi arăt loialitatea.

— Ştiu. Nu te grăbi. Am să stabilesc o zi şi te voi anunţa în scris.

---

* *Guancha*, inspector general la nivel de district, avea în sarcină bunul mers al treburilor. El cerceta unele cazuri apărute în circumscripţia sa.

După ce se sfătuise în particular cu Dai Sheng, funcționarul judiciar Qian devenise chiar de a doua zi părtaș la buget. Că recunoștința lui cam suferise nu era ceva neobișnuit și ca urmare nu este cazul să intrăm în amănunte. Orice funcționar, în materie de simțăminte, are părți bune și rele, luminoase și întunecate și oricînd te poți aștepta la surprize de la el. În ceea ce-l privește pe Qian, el era plin de pete întunecate și datorii.

După ce funcționarul judiciar plecă, Dai Sheng se înfățișă stăpînului său.

— De ziua stăpînei, spuse el, folosindu-se de gîndul lui Qian ca și cum ar fi fost al său, toți ai casei am vrut să o serbăm, dar a venit telegrama aceea și știți ce a urmat. Nici n-am mîncat și nici n-am dormit ca lumea. Inima ne era numai la stăpînul drag, așteptînd să-l vedem vesel, ridicat în rang, bogat. Excelență, sînteți primul din Jiangxi și nu vi se poate întîmpla nimic. În zilele acestea, chiar printre slugi, s-au găsit cîteva care s-au purtat ca la înmormîntare, socotindu-se ele cum să cerșească bunăvoința altor stăpîni, încît de treburile casei nici nu s-au sinchisit. Oamenii aceștia lipsiți de inimă trebuie să vă urască de moarte !

— Și noi îi mai folosim ! Care sînt ? Să-i dăm afară pe loc ! se mînie inspectorul.

— Nu are rost să înșir nume. Zicala spune că stăpînul nu poartă pică slugilor. Cei lipsiți de inimă nu vor sfîrși bine. Veți vedea.

Stăpîna casei se amestecă și ea și inspectorul Huang tăcu. Apoi discutară de reluarea serbării zilei de naștere și Qian fu numit printre cei dintîi care să fie primiți. Huang acceptă. Stabiliră ca sărbătorirea să înceapă peste două zile. Dai Cheng îl anunță pe Qian. Ordinea era cea veche : în prima zi avea să fie serbarea pentru ai casei, a doua zi pentru birouri, iar a treia pentru funcționarii mărunți.

S-a trimis vorbă și directorul trupei s-a înfățișat cu oamenii săi din nou. Mai întîi, directorul l-a salutat pe mai marele porții.

— Domnul meu, onorabile ! Data trecută n-am apucat să cîntăm aici ! Am căutat aiurea, nenorociții de noi, ba în stînga, ba în dreapta, numai să ne putem ține cu viață. Ca o furtună în toiul zilei a căzut atunci asupra noastră

cuvîntul vostru că nu mai putem cînta! Domnul meu bun! Era să mă omorîți! Am împrumutat o sută douăzeci și patru de șiraguri de bani; sînt dator vîndut, n-am mai rămas decît cu pantalonii de pe mine! Din fericire, astăzi vă putem răsplăti. Gîndiți-vă, domnul meu, trupa mea este alcătuită din actori tot unul și unul, de primă mărime, în rolurile unei bătrîne, al unui bărbat, al unui june prim și al unei tinere. Cea care joacă rolul Bătrînei se numește Sai Crizantema Nemuritoare, Bărbatul este Sai Munte Mirific, Junele-prim are numele de Sai Nor Elegant, iar Tînăra este chiar Sai Nor Jucăuș.

— Cum adică, toți sînt Sai? Mă tem că într-un asemenea concurs n-or să aibă cum să se întreacă *, glumi Dai Sheng.

— Dar cine nu-i știe! se înfurie directorul. Aceștia sînt „Cei patru Sai", celebri în tot Jiangxi-ul! Așteptați să urce pe scenă, ascultați-i și vă veți convinge că nu arunc vorbe în vînt!

— De vor cînta bine, n-am nimic de spus. De nu, te trimit la Yamen să-ți tragă trei sute de lovituri și să-ți atîrne o bîrnă de grumaji **.

— Dacă nu vor cînta bine, să aveți milă și să vă purtați cu îngăduință. Iar dacă se vor dovedi buni, ce să zic? puneți o vorbă bună pe lîngă mandarin ca să-și deschidă băierile pungii și să ne binecuvînteze cu două lingouri ***. Luați-mă sub protecția voastră, domnule.

— Arginții sînt în mîna lui. Oricît mi-ar plăcea mie cîntările voastre, dacă el nu le dă drumul, eu n-am ce să fac.

— Pe mine nu mă duceți, domnul meu. Cine nu vă știe? Ce spuneți Domnia Voastă e vorbă și așa rămîne. Dacă-l sfătuiți de bine, nu doar un lingou, ci sute și mii vi le pune în mînă.

— Ei, asta ar fi bine, o întoarse Dai. De-aș avea bănetul ăsta, n-aș mai sta aici în poartă.

Chiar atunci, stăpînul îl chemă pe Dai Sheng și dialogul se întrerupse.

Cînd ai ceva de spus ești lung, dar fără vorbă povestea se scurtează. Curînd, sosi ziua stabilită pentru serba-

---

* Sai, aici nume propriu, înseamnă „Întrecere, concurs".
** Străvechi procedeu chinez de tortură aplicat osîndiților.
*** *Yuambao*, un lingou de argint în greutate de 50 grame.

rea zilei stăpînei. Aşa cum era obiceiul, la orele două, trupa bătu gongul. Stăpînul îşi luase trei zile de concediu. După masa de prînz, el se aşeză împreună cu doamna în salonul cel mare, să vadă piesa. Le ţineau companie mătuşa şi domnişoara şi erau cu toţii împodobiţi ca nişte fluturi multicolori.

Mai era un domnişor, în vîrstă de treisprezece ani, crescut de mătuşa. Cum stăpîna nu avea un fiu, îl iubeau cu toţii ca pe o comoară, iar tînărul se rîzgîiase în aşa hal că nimeni nu se purta mai rău decît el. Cînd el ţipa că vrea soarele de pe cer, era musai cineva să aducă o scară. Altfel, cînd firea lui de taur nărăvaş se dezlănţuia, zece stăpîni nu îi veneau de hac. Chiar în ziua aceea, îşi făcuse de dimineaţă de lucru, prin cabinele actorilor. Aflînd cine este, oamenii trupei nu îndrăzniseră să se plîngă. Într-un tîrziu, un măscărici izbucnise :

— Domnişorule, noi avem de cîntat, eşti cumva amator ?

Tînărul nu-l înţelese, dar cel care era cu el se încruntă şi îi puse omului în cîrcă vina că îl lovise cu piciorul pe domnişor şi prin urmare ar face bine să părăsească locul. Măscăriciul nu vru să-i dea ascultare şi se încinse între ei o bătaie straşnică. Directorul sări la ei şi-şi potoli actorul, apoi îl pofti pe domnişor să treacă în salon. Ceilalţi actori îl învinuiră şi ei pe domnişor pentru că îşi găsise de joacă într-un loc nepotrivit. Tînărul izbutise însă să fure din recuzită o barbă, ascunzînd-o în mîneca robei. Directorul o căută, dar nu cuteză să întrebe printre ai casei de ea.

Curnd se înseră şi gongul de pe scenă încetă, pentru a se face urările de aniversare. Stăpînul şi stăpîna se retraseră într-un salon de-alături.

Stăpînul purta robă vişinie, iar doamna o mantie roşie. Amîndoi stăteau în picioare, primind onorurile. Cei dintîi au fost slujitorii casei, după care s-a prezentat Dai Sheng cu slujbaşii din oraş. Dai Sheng îşi pusese pe cap o bonetă mare, de culoarea vişinei putrede şi îmbrăcase o mantie gri. Ceilalţi aveau cîte o jachetă deasupra robei, dar erau şi unii care veniseră înveşmîntaţi simplu, în roba lungă de cărturari. Îngenunchează cu toţii. Gazda le răspunse, înclinîndu-se şi împreunînd palmele. Stăpîna se înclină şi

ea. Oamenii se ridicară. După ei urmă un alt grup, acela al secretarilor. Stăpîna se retrase, rămînînd numai inspectorul Huang. Cînd și aceștia plecară, mandarinii din provincie, de la magistrați în jos, sosiră și-și depuseră cărțile de vizită. Inspectorul Huang le spuse că e nedemn de această vizită.* Numai funcționarul judiciar Qian nu se sinchisi dacă este sau nu cineva în salon și — îmbrăcat într-o robă colorată, pe cap cu bonetă cărturărească — intră, îngenunche numaidecît și bătu trei mătănii. Se ridică, făcu urări de sănătate și vroi să se ducă înaintea stăpînei să-i prezinte omagii și urări de viață lungă. Numai că, de cum îl văzuse intrînd, stăpîna se retrăsese în camera femeilor. Inspectorul Huang se purtă cu el plin de politețe, poftindu-l să ia loc să asiste la spectacol.

— Umila mea persoană nu se aseamănă celorlalți, spuse el. Vă slujesc și aici.

Chiar atunci răsună gongul și scenele se derulară unele după altele, pînă după miezul nopții.

Numeroși au fost cei care au trimis daruri în ziua aceea. S-au primit multe băuturi, lumînări, plăcinte și suluri verticale din mătase, pe care erau caligrafiate felicitări. Dai Sheng s-a ocupat cu primirea lor, notînd numele omului și ce trimisese, dar și cîți bani oferise aducătorilor. El însuși pretinsese daruri și primise cîte un șirag sau cîte două de bănuți, încît, adunate laolaltă, se strînsese bănet, nu glumă. Unii mandarini, care știau de prietenia dintre inspector și guvernator, se folosiră de prilej ca să dăruiască ba o sută, ba cincizeci de *liang* de argint, materiale de preț, vase din aur. Despre cîte primise Dai Sheng, nu mai e cazul să vorbim. La porunca doamnei casei, materialele și vasele le trimise numaidecît în casă, iar darurile celelalte le păstră la el pînă după spectacol, cînd stăpîna casei veni și inspectă ea însăși totul.

Cele trei zile trecură repede. Peste alte cîteva zile, inspectorul Huang merse și le mulțumi mandarinilor care îl vizitaseră de ziua soției lui. Totodată, trimise în taină

* *Dangjia*, o formă de protocol, exprimînd refuzul de a primi un vizitator, însă într-o manieră extrem de rafinată, care dă satisfacție vizitatorului, în ideea că persoana căreia i se face cinstea (sau ocazia) nu se ridică la înălțimea acelui gest.

pe cineva la inspectorul Guo, cu zece mii de arginți. Guo îl scoase pe Huang basma curată, notînd că „fusese vorba despre el, dar, în urma controlului, totul se dovedise fără temei“. A transmis acest lucru emisarului imperial care fusese rugat de către guvernator să se poarte cu grijă. În această situație, emisarul a îngropat cazul definitiv. Și deoarece guvernatorul avea încredere în Huang, i-a încredințat și conducerea tuturor direcțiilor din provincie, și astfel el a devenit cu adevărat ca o floare adăugată pe un brocart auriu, neaflîndu-și perechea în toată provincia.

III

Din nefericire, guvernatorul militar care lipsise pînă atunci fusese sfătuit să se îndrepte spre sud. Era așteptat din zi în zi să sosească la post. Mandarinii aflați în subordinea sa mai erau cum erau, numai comisarul fusese numit pe căi ocolite. Omului îi plăceau banii mai mult decît orice pe lumea asta. După numirea în post, de teamă să nu se vorbească pe seama lui, nu îndrăznise să vîndă deschis posturile. Acum, aflînd de venirea unui nou guvernator militar, înțelese că nu peste mult timp va fi și el schimbat. Om inteligent, îi rugase pe cei din jurul său să-i găsească noi clienți : cu o mie de *yuani* * abia puteai pune mîna pe o slujbă mijlocie ; pentru un post bun, trebuia să faci față cu douăzeci de mii de arginți. Cine plătea, obținea locul rîvnit. Negoț cinstit, fără nici cea mai mică înșelătorie ! Cine nu putea plăti, dădea în scris că va achita în rate după ce va lua slujba în primire. Dacă însă comisarul găsea între timp pe cineva care dădea bani peșin, îi retrăgea postul celui cu ratele.

Comisarul nostru făcuse adevărată negustorie cu dregătoriile și trăia pe picior mare, în lux orbitor. În subordinea lui era un magistrat județean care pusese ochii pe un post liber. Rîvnindu-l, s-a dus întins la un frate al comisarului, oferind opt mii de arginți. Comisarul a acceptat, iar cei trei au făcut tîrgul. Dar tocmai cînd să fie numit magistratul acela, comisarul a fost chemat la guvernatorul civil, care nu vroia altceva, decît locul liber vîndut pe opt mii de arginți. „Posturi libere sînt cu duiumul“ gîndi comisarul. „Or eu l-am dat pe acesta ieri și încă pe bani gheață. Postul stă în puterea mea. Nu m-aș fi gîndit ca guvernatorul să-și oprească ochii la el“. Iar peste puțină vreme : „La urma urmei, el urmează să

* *Yuan*, unitatea monetară de bază din China.

plece și o să ajungă de rang cu mine. Cui i-l dă, nu-mi pasă, numai că mă jecmănește pe mine. Iar eu nu pot să-mi iau cuvîntul înapoi. Ce-ar fi să-i ofer alt post ?“ O dată hotărît, spuse :

— Înălțimea Voastră se referă la un loc destul de îndepărtat de capitală și lipsit de importanță, fără nimic de preț. Mă gîndesc să vă găsim un altul. Voi veni chiar în seara aceasta să vi-l ofer. Cît privește postul la care vă referiți, a fost deja dat cuiva.

— Dintre posturile neocupate, am impresia că acesta este cel mai bun. Oare să nu fie așa ? se miră guvernatorul.

— Posturile cu adevărat bune depind de starea de spirit a poporului. În locul acela, aceasta este ostilă, nepriielnică, se lucrează cu greu. Așteptați să depistăm un loc bun.

Guvernatorul auzise ceva de negoțul cu funcții pe care îl practica acest comisar. Însemna că locul fusese vîndut și tare i-ar mai fi plăcut să și-l dispute. „Numai că eu voi pleca“, își zise, „și nu mă aleg cu nimic dacă îi cer socoteală pentru asta. Mai bine să văd ce-mi oferă“.

— Vă pun la treabă, rosti, dînd din cap.

Și comisarul plecă.

Întors la sediul său, mîncă și trecu în camera de lucru, să-și facă siesta.

— Frate, se auzi strigat și-l văzu pe fratele său mai mic, al treilea născut în familie.

— Ce s-a întîmplat ? întrebă.

— De ieri, prefectura din Jiujiang e vacantă. Azi dimineață, un prieten de la Compania de schimb și transfer de bani a primit o telegramă de la șeful de județ, și prin ea îl ruga să ofere el două mii de arginți pentru a-l gira o lună-două. Postul nu e cine-știe-ce, însă din afară arată bine.

— N-am auzit ca prefectul să fi fost bolnav. Cum a murit ?

— Știu doar că postul e vacant. N-aș putea spune dacă s-a prăpădit el sau i-a murit vreun părinte. * Telegrama nu preciza acest lucru.

---

* Regimul doliului în feudalism cerea ca în cazul decesului unui părinte, funcționarii publici să se retragă din slujbă aproape trei ani (douăzeci și șapte de luni), pentru a-și arăta pietatea filială. La împlinirea perioadei, puteau să-și ofere din nou serviciile.

— Înainte, înlocuirea prefecților de șefi de județ era un lucru obișnuit. Dar un prefect ar fi prea ieftin pentru două șiraguri! Negoțul e greu, frate al treilea!

— Frate, nu e momentul, nu se lăsă acesta. Vine un nou guvernator. Cel vechi va pleca și o dată cu el și noi. De ce n-am pescui ceva?

— O prefectură e mai scumpă. Dacă o dăm pentru două mii, ce să mai zicem de districte sau județe?

— Prețul se fixează după marfă. Omul va fi în funcție temporar, doar pentru cîteva luni.

— Și ce dacă? Nu va fi anunțat?

— Ba natural că da!

Atunci să ofere cel puțin cinci mii! Nu peste mult se vor strînge dările și cu una, cu alta, va face pe puțin zece mii.

Ascultîndu-și fratele mai mare, Al Treilea reveni:

— Ai dreptate. Dacă-i așa, mă duc după prietenul acela, îi spun să telegrafieze că nu se acceptă un singur bănuț sub cinci mii. Dacă vrea au ba, să răspundă în aceeași zi. Avînd postul acolo, unde se află, nu se poate ca peștele să nu cadă în cîrlig. Iar asemenea posturi sînt cu duiumul!

— Prea bine. Și spune-i să pretindă telegramă de răspuns, fie ea rea ori bună. Dacă nu vrea el, găsim pe altcineva.

Comisarul se numea He și i se dăduse porecla de Portofel *, fratelui mai mic zicîndu-i-se, pentru neîntrecuta lui lăcomie de bani, Trei Portofele. Lumea vorbea că amîndoi erau ca niște portofele fără fund, înghițind oricît, fără să lase să le scape nici un bănuț.

Pe loc, Trei Portofele urcă în lectică, luă cu el o slugă cu un lampion aprins și se duse la compania de schimb monetar. Acolo îl căută pe domnul Ni Al Doilea, directorul. Acesta era poreclit Putreziciunea sau Buddha de

---

* He, nume propriu; într-o altă transcripție, împreună cu încă o ideogramă, *hebao*, înseamnă pungă pentru bani, portofel.

Lut. Se ocupa tot cu asemenea afaceri. Cînd He fusese numit comisar pentru sare, Trei Portofele intrase în legătură cu el. Și cu cît negoțul lor mergea mai bine, cu atît se arăta Ni mai sîrguincios. Nu era dregător sau slugă, oricît de măruntă, care să nu-l cunoască pe Buddha de Lut. Pînă și cîinii de la *Yamen*, văzîndu-i chipul numai bunătate, îl ocoleau fără să-l latre, nefiind unul care să se dea la el să-l muște.

— Buddha de Lut ! strigă Trei Portofele, pătrunzînd la el.

Ni se grăbi să-i iasă în întîmpinare, știind că vizita era în legătură cu telegrama.

— Ei, ce vești îmi aduceți ? întrebă Buddha.

— Toată lumea-ți zice Buddha și tu ești mai rău decît tîlharii. Ești de-al nostru și te porți în halul ăsta ?

— De unde să-ncep ? se mînie Ni Al Doilea. Cum aș îndrăzni să vă-nșel, Mărite Al Treilea ?

— Atunci de ce te mînii ?

— Mărite Al Treilea, știi prea bine că-s făcut din lut. Nu mă speria, că mă cutremur și mă fac praf și pulbere.

Se puseră amîndoi pe rîs. Cînd se opriră, Trei Portofele îi lămuri pe îndelete vorbele fratelui său mai mare.

— Nu știu dacă ce-am să spun e grav au ba, dar mă tem că o să vi se pară curios. O să ne vină un nou guvernator, fratele dumneavoastră va preda și el postul și ar fi cazul acum să pescuiască ce se prinde. Omul a oferit două mii. După mine, asta-i numai o parte. De-ar fi să-i cerem mai mult, omul n-ar avea de unde și totul se duce de rîpă. V-aș sfătui să vă întoarceți și să vă înduplecați fratele să accepte oferta de la bun început. Eu sînt mijlocitor și o să am grijă ca mai tîrziu să-l fac pe omul nostru să mai dea ceva.

— Bine, el și-ar avea partea, dar eu ? Și chiar tu, n-o să mijlocim pe nimic !

— Dincolo de cele două mii, Măritul Al Treilea își are partea.

— Cît ? Trei Portofele se apleacă în față, întrebînd cu glas șoptit.

— Douăzeci la sută.

— Buddha de Lut, știi că am gabarit mare ! Ce fac eu cu numai atît ? Cît îl privește pe fratele cel mare, poate

să accepte, dar dacă mă opun eu, totul cade. Noi doi trebuie să fim bine tratați.

— Eu mă socotesc separat. Însă, Mărite, dacă cereți prea mult, omul n-o să poată nici să deschidă gura. Dacă e vorba de mai puțin, uite, o să hotărăsc în locul lui și mai dau ceva. Vreau să spun că pe lîngă cei douăzeci la sută, mai adaug o sută. În total, se fac cinci sute de *liang*. De-ar fi altul... Dar cum sînteți de-al nostru, fie atît cît am zis.

— Asta nu-i procent. Mai pe urmă va trebui să mai adauge cîte ceva.

— Firește. De doi ani sîntem prieteni apropiați. Oare nu-mi știți inima ?

— Trimite-i chiar în seara asta o telegramă și spune-i să se pregătească. Vorbesc eu cu fratele meu.

Bucuros la culme, Ni Al Doilea aprobă, mai spuse cîteva cuvinte frumoase și Trei Portofele plecă.

Trei Portofele se întoarse la *Yamen,* se întîlni cu fratele său și la întrebarea : „Cum e cu chestiunea aceea“, răspunse :

— Nu mă mai întreba, că s-a năruit totul ! Numește pe altcineva, frate mai mare. Chestiunea noastră n-are sorți de izbîndă.

La aceste vorbe, inspectorul se simți de parcă i-ar fi răsturnat cineva o găleată cu apă rece în cap.

— Cum s-a năruit ? întrebă, după o lungă tăcere. Eu fac prețul și el se cuvine să răspundă de restul. Dacă nu-l bag în seamă, n-are altceva de făcut decît să-și vadă de ale sale. Cum se poate ca el să spună două mii și să rămînă astfel, după voia lui ? Atunci îi las lui totul ! Nu uitați că voi, frații, cu familiile voastre cu tot, trăiți pe spinarea mea. Al Treilea, am să-ți zic ceva care n-o să-ți placă : lucrul acesta îl fac pentru noi toți, iar dacă tu, ca frate, te alegi cu ceva de pe urma lui, nu-i nimic. Dar de ce să-mi spui mie că nu merge ? La drept vorbind, prin banca lui Ni intră și ies banii noștri, fără un beneficiu prea mare. Și pentru atîta lucru, el își dă niște aere, încît mie nu mi se pare că e om cu inimă bună !

Trei Portofele venise cu gîndul să dea lovitura, amăgindu-l mai întîi că treaba nu merge și îndată ce fratele

său hotăra alt preţ, el „să tragă corabia la mal“. La început, se bucurase, socotind că „va cîştiga şi din lăuntru şi din afară“. Dar auzind partea a doua a discursului fratelui său, cînd acesta aproape că îngropase chestiunea, jena i se preschimbă în mînie.

În faţa fratelui cel mare, Trei Portofele era cum nu se poate mai docil. Astăzi însă fusese umilit. se dăduseră în vileag lucruri ascunse, şi fusese pus într-o situaţie jenantă. Se făcu foc şi îşi înfruntă fratele :

— Nu vorbi cu păcat, frate mai mare. Dacă-i pe-aşa, atunci să socotim cît ne datorăm unii altora.

— Ce tot vorbeşti ? se miră inspectorul.

— Vreau să ne socotim !

Ce să socotim ?

— Să vedem cît ne revine la fiecare.

— Al Treilea, rosti inspectorul, sarcastic, nu v-am crescut eu pe toţi, şi pe tine, şi pe Al Doilea şi Al Patrulea ? Ce-ai vrea să socoteşti cu mine ?

— Las' că ştiu eu. Tata ne-a lăsat mai bine de o sută de mii de arginţi. Ai luat din ei zece mii şi ceva, de ţi-ai cumpărat un post de magistrat. După nici trei ani, la moartea mamei, ai mai luat de-acasă peste douăzeci şi ceva de mii, pe care i-ai păpat habar n-am cum. De atunci, ai rămas lefter, iar ai tăi s-au înmulţit. Cînd s-a împlinit termenul de ieşire din post, iar ai oferit zece mii de *liang* să-ţi păstrezi locşorul ! Cum n-au avut pe ce să te facă magistrat, ţi-a trecut prin gînd să ajungi chiar mai mare şi ţi-ai cumpărat o prefectură, care, cu mita trimisului Ministerului serviciului public, te-a costat douăzeci de mii. După trei ani de muncă în provincie, cînd altuia i-ar fi prisosit bunurile agonisite acolo, tu te-ai amărît cu văicărelile pînă la cer, că nici nu ştiu dacă erai sărăcan de-a binelea sau te prefăceai. O vreme ai fost ajutor de magistrat, dar ţi s-a acrit repede şi-ai căutat altceva. Opt mii de *liang* ai dat pentru a afla posturi libere şi alţi treizeci de mii pentru postul de comisar al sării. Toţi banii ăştia, însă, sînt ai noştri, ai tuturora. Prin noi, că sîntem de acelaşi sînge, ai ajuns mandarin. Iar pe cît am mîncat şi-am cheltuit noi, abia dacă am lichida dobînda, ce să mai vorbim de capital ! Ne-am ţinut şi ne ţinem pe propriii noştri bani ! Zici că te-ai îngrijit să ne

însori și să ne cumperi funcții mandarinale, dar nu-ți pasă de noi cîtuși de puțin ! Mai bine ne-ai da banii ! Cu banii, rezolvăm orice !

De furie, inspectorul He se înnegrise mai rău decît un dovleac pe jar. Rămăsese năucit. Cu o mînă își scărpina barba și nu scotea un cuvînt.

Văzîndu-l că tace, Trei Portofele își dădu drumul la gură și mai tare. Vorbea fără întrerupere, plimbîndu-se de colo-colo, cu mîinile la spate și cu capul sus, călcînd apăsat.

— Acum să nu vorbim de treburile casei, lucruri unde eu, ca frate mai mic, am făcut atîtea pentru tine. Ia să vedem : Wang Mengmei din Yushan — douăsprezece mii ; Zhou din Pingxiang — opt mii ; Mustață din Xinchang — șase mii ; Mo Guiying — cinci mii cinci sute ; Lu Ziling — cinci mii ; Huang Zhanfu — șase mii patru sute ; Zhao Linzhou — patru mii cinci sute ; Wang Ermei — trei mii cinci sute ; Jiang Dahua din Nanchang — trei mii ; Kong Qinglu și Lu Ziting — fiecare cîte două mii ; apoi sînt atîția cu cîte o mie sau opt sute, nu mi-i amintesc acum pe toți, dar sînt douăzeci-treizeci. Îi am notați cu exactitate. Banii ăștia nu ți-au intrat în buzunar cu ajutorul meu ? Dacă e să mă exprim cît mai frumos, ca la scripturi, șaisprezece ori douăzeci și unu *, prin mine ți-au intrat destui bani, dar ia zi de cîte ori ai lăsat să picure cîte ceva și în palma mea ? Și uite că tocmai dumneata vrei să te socotești cu mine. Sînt de acord să clarificăm lucrurile. Dacă tot nu ți-e clar, du-te în Nanchang, să-ți spună Jiang Dahua. Dacă el nu mai poate, rămîn atunci alții, șeful județului, comisarii și dacă nici ei nu-ți sînt de-ajuns, mergem în capitală, la Ministerul justiției. Mergem împreună, oriunde. Să afli și tu că nu e bine să-ți bați joc de frați !

Vorbind, Trei Portofele își amintea rînd pe rînd o mulțime de chestiuni, iar inspectorul rămăsese cu ochii holbați, suflînd greu în barbă și tremurînd tot de furie.

---

* În budism, numere pline, rotunde, norocoase.

Rămase astfel vreme îndelungată şi abia dacă fu în stare să îngaime :

— N-am ţinut morţiş să fiu mandarin. Dar am sărăcit, m-am vlăguit şi încă mă zbat pentru voi toţi. Iar dacă am ajuns ca propriii mei fraţi să mă nesocotească, nu mai pun nici un preţ pe viaţă ! Mai bine îmi rad părul şi mă fac călugăr, să trăiesc în tihnă !

— Pentru cine te zbaţi ? Oricum, nu pentru altul. Spui să nu te preţuim destul, dar pune-te în locul nostru ! Te călugăreşti ? Cum vrei, nu ne amesteca pe noi în asta !

Furia inspectorului creştea din ce în ce mai mult. Mai înainte şezuse pe pat şi fumase opium. Apoi se ridică brusc şi sparse bolul cu ceai, ocărînd şi blestemînd. Trei Portofele se temu să nu sară şi la bătaie. De aceea, dacă pînă atunci vorbise cu glas scăzut, acum îşi suflecă mînecile şi-şi luă o înfăţişare războinică, aşteptînd ca fratele cel mare să se repeadă spre el. Aruncînd pipa, inspectorul He avusese de gînd să-l cheme pe secretar şi să-i spună să-i dea de veste guvernatorului că era bolnav. Cum însă fratele său se îmbăţoşase, încercă să se stăpînească.

— Omoară-mă ! îi strigă.

Cît se înfruntaseră prin vorbe, ai casei îi ascultaseră din încăperea alăturată, dar nu îndrăzniră să se apropie. Mai tîrziu, cînd cearta luase proporţii, doi mai în vîrstă dintre ei intrară, sfătuindu-i să se potolească. Unul îl prinse din spate cu braţele pe Al Treilea, urmărind să-l tragă de acolo, însă nu reuşi. Cîţiva slujbaşi mărunţi, care se codiră să se apropie, ca să facă totuşi ceva se repeziră în spate, anunţînd-o pe soţia inspectorului :

— Înălţimea Sa se ceartă cu Al Treilea şi nu-i putem despărţi.

Femeia se sperie tare şi nu-şi mai pierdu timpul nici cu îmbrăcatul şi nici cu aşteptatul doicii care s-o însoţească, ci o porni în fugă, aşa cum se găsi, spre salon. Ceilalţi traseră draperia de la intrare în lături, făcîndu-i loc să intre. Fraţii, piept în piept, se împingeau încă unul în altul. În această situaţie, femeia se precipită spre ei, străduindu-se să-i despartă. Dar nici vorbă s-o poată face !

— Hai, omoară-mă ! striga unul.

— Dacă-i să crăpăm, crăpăm amîndoi odată, se oțăra celălalt.

— La urma urmelor, ce s-a întîmplat ? întrebă femeia, cu lacrimi în ochi și trase cît putu de soțul său, tîrîndu-l într-o parte.

Observînd cît de sumar îmbrăcată alergase soția sa spre ei, inspectorul simți că i se înmoaie inima și se lăsă pe un scaun.

Trei Portofele nu se așteptase ca fratele cel mare să slăbească strînsoarea și să iasă din luptă, așa că, luat pe nepregătite, în primul moment se înclinase în față și, cum inspectorul se așezase pe scaun, o lovise cu pumnii pe cumnată, tocmai în burtă. Femeia era însărcinată în luna a treia și, slăbită fiind, lovitura o doborî și ea căzu în genunchi. Trei Portofele se lăsă și el în genunchi înaintea ei.

Într-o clipită numai, furia puse din nou stăpînire pe inspectorul He, întîi pentru că fratele lui se dovedise neînțelegător, apoi din pricina loviturii pe care o primise soția lui care era însărcinată. O luase de nevastă în urmă cu un an și ea îi făcuse bucuria să rămînă grea, iar sarcina nu era deloc o jucărie ! Nu mai ținu seama de nimic și se apropie de fratele său pe care îl îmbrînci în lături și își sprijini cu brațele amîndouă soția. Dar nu se simți în stare s-o smulgă din locul în care se prăbușise. Cu capul plecat, cu ochii închiși și sprîncenele încrețite, ea prinsese parcă rădăcini acolo jos, cu o mînă mîngîindu-și burta, iar cu cealaltă acoperindu-și obrajii. Broboanele de apă de pe chipul ei erau mai mari decît boabele de soia ! Inspectorul o întrebă ce avea, dar ea clătina numai din cap fără să rostească o vorbă.

— Nu știu în care viață am greșit, de mi-e dată această năpastă ! se văicări ea în cele din urmă.

Aflat în încurcătură, Trei Portofele se strecură afară. Încă din momentul în care doamna țîșnise în fugă din apartamentele sale, cîteva slugi se tînguiseră în gura mare :

— Stăpînul se ceartă cu Al Treilea, mergeți și-i împăcați, domnilor secretari !

Chiar atunci, secretarii, unchiul cel bătrîn și unchiul al doilea după mamă, unchiul după tată, doi nepoți și

Al Doilea se grăbiră spre biroul de înregistrare. În camera exterioară, fură înştiinţaţi :

— Doamna e înăuntru *.

Atunci rămaseră locului, neîndrăznind să intre. Iar cînd stăpîna casei scosese un sunet jalnic şi cînd se prăbuşise lovită la pămînt, înţeleseră că lucrurile luau o întorsătură gravă. Apoi Al Treilea apăru în uşă şi toţi se repeziră asupra lui cu întrebări. În faţa celor mai în vîrstă decît el, Al Treilea se simţi jenat să se recunoască vinovat, dar nici pe fratele său nu putea arunca vina.

— Ne-am sfădit şi, la supărare, ca omul, i-am zis mai multe ! lămuri el şi ieşi.

Nimeni nu pricepuse nimic. Se dumiriră numai după ce secretarul principal şi Al Doilea se apucară să ia la întrebări sluga care fusese de faţă la scena din birou.

Al Doilea ar fi vrut să afle mai multe amănunte, însă de dincolo de uşă, femeia gemea. Se gîndiră că biata femeie fusese grozav brutalizată. Ştiind-o în luna a treia, îşi ziseră că pierduse cumva sarcina. Părerile erau împărţite. În cele din urmă, se auzi glasul inspectorului. Cerea să vină careva să o conducă pe stăpînă în camerele ei.

— Ce-i cu doicile, au murit, de nu mai vin ? se mîniase el.

Mai multe slugi fugiră să cheme femeile. Peste puţin, mătuşa, domnişoara şi cîteva doici sosiră şi se opriră în spatele paravanului, să nu fie văzute. Ştiindu-le acolo, secretarii plecară degrabă. Femeile intrară. Veniseră trei-patru doici. Inspectorul le ocărî în faţa. Nici una nu scoase un cuvînt. O luară pe stăpînă, iar inspectorul He le urmă. După ce fu întinsă pe pat, bărbatul o întrebă iar ce avea, însă ea continua să tacă.

Inspectorul He trimise pe cineva la Direcţia medicală a mandarinilor, rugîndu-l pe domnul Zhang Surdul ** să vină să-i ia soţiei lui pulsul. Zhang se îmbrăcă iute şi se anunţă la intrarea în *Yamen*. Funcţionarul de serviciu

* După normele feudale confuciene, stăpînele unei case onorabile nu aveau permisiunea să se arate oricînd şi oricum nu numai străinilor, dar chiar şi membrilor-bărbaţi din familie ; locul lor era în camerele interioare destinate exclusiv femeilor.

** Adesea pe lîngă numele propriu-zis apare şi porecla.

îl pofti înăutru. La ușa care răspundea în reședința mandarinilor, funcționarul se opri și doctorul fu condus de Al Doilea. Cei doi își zîmbiră și pînă la încăperea principală schimbară și cîteva cuvinte. Inspectorul He ii ieși doctorului în întîmpinare în camera exterioară.

— V-am pus pe drumuri, spuse.

Zhang se înclină înaintea mandarinului.

— Numai doamna să aibă parte de liniște. Umilul de mine se cuvenea să vin încă mai de mult.

He îl pofti să ia loc și-i destăinui cum se produsese suferința soției sale. Peste puțin, doica îl chemă în camera interioară. Intrară împreună. Draperia din fața patului era lăsată. Înțelegînd că femeia era lungită pe pat, doctorul nu schiță nici un gest de salut, ci spuse: „Bună tihnă, doamnă!“ și se așeză cam într-o dungă pe taburetul de lîngă pat. Ceru femeii să scoată mîna dreaptă prin draperii, i-o sprijini pe trei cărți și, închizînd ochii, cu capul plecat, își apăsă trei degete peste trei vene ale ei și le ținu așa vreme de vreun sfert de oră. Cînd termină, o rugă pe bolnavă să-i întindă mîna stîngă și procedă la fel ca și prima dată. Apoi îi ceru doicii să se uite la limba stăpînei. Neîncrezător în slujnică, într-un moment de furie, licențiatul trase draperia, lăsîndu-l pe Zhang Surdul să cerceteze el singur. Acesta se ridică în picioare și abia aruncă o privire că și spuse să se coboare draperia.

— Nu e nimic grav! rosti și însoțit de stăpînul casei se înapoie în camera exterioară. Mînia i-a rănit ficatul, și a vlăguit-o. Într-o oarecare măsură a tulburat și embrionul vieții din uter. Dar se pare că nu e nimic serios!

Scrise o rețetă, pe bază de plante.

— Umila mea persoană nu pretinde că știe mare lucru, vă rog să mă îndrumați, preamărite, spuse, întinzînd rețeta.

Inspectorul se uită peste ea.

— E iscusit întocmită, încuviință el și o dădu unei slugi, să meargă după leacuri.

Zhang Surdul își luă rămas bun. În scurtă vreme, plantele fură aduse și fierte. După o jumătate de oră, pe stăpînă nu o mai durea burta. Inspectorul Hu se liniști abia atunci.

Iar pentru că necazul fusese stîrnit de fratele lui, faptul nu putea rămîne fără urmări. A doua zi, He merse la *Yamen* și zise că vrea să se învoiască două zile, sub pretextul că ar fi răcit, dar în realitate, răpus de supărare, simțea nevoia să stea acasă. Trei Portofele nu-l luă în seamă. Înfuriat peste măsură, fratele mai mare tună și fulgeră. Într-un sfîrșit, se repezi în sala tratatelor și ceru secretarului să trimită guvernatorului o carte de vizită, alăturînd rugămintea de a fi păsuit o vreme, din motive de boală.

— Am să renunț la funcție, declară. M-am obosit cîțiva ani buni, mai rău ca un sclav și nici măcar nu știu pentru ce !

Secretarului nu-i venea să completeze cartea de vizită și îi șopti ceva stăpînului Al Doilea, care îi chemă degrabă pe unchi. Peste puțin timp, aceștia apărură. Începură să curgă sfaturile. La început, inspectorul He nici nu deschise gura.

— În treaba asta, Al Treilea e de vină. Acum trebuie să vină aici, să îngenunche și să-și răscumpere vina, hotărî careva și ceilalți încuviințară.

— Nu-l chemați aici, altfel mă omorîți ! protestă el.

— Nu-ți asculți unchii ? rosti unchiul după mamă, apoi amîndoi unchii ieșiră să-l caute pe Trei Portofele.

Trei Portofele răspundea de partea financiară și cu toate că unchii lui se bizuiau adesea pe el, cerîndu-i bani și fiindu-i chiar datori, cînd îi văzu el nu putu să nu se plece înaintea lor în semn de respect. Supărați încă de nesupușenia inspectorului, de cum ajunseră în încăperea de lucru a lui Trei Portofele, bătrînii luară o înfățișare zîmbitoare și își îndulciră glasul.

— Nepoate bun, strigă prelung unchiul după mamă, tărăgănînd vorbele, de parcă ar fi avut multe lucruri cumplite de spus, dar de fapt se opri aici și nu mai scoase un cuvînt.

— N-a zis că se învoiește pe motiv de boală ? începu nepotul, înțelegînd despre ce era vorba. Cu asta, are de gînd să facă presiuni asupra mea, dar eu nu mă tem. O să-mi vină și mie rîndul, mai în urmă, să mă socotesc cu el.

— Nu-i vorba de asta. Sînteți frați buni. Acum las altele la o parte și spun numai că ai putea să-i dai satisfacție. L-ai ajutat în toți anii ăștia, ținîndu-i socotelile casei. El știe alege între bine și rău. Dar i se apropie și lui termenul în slujbă și e neliniștit și de-asta și arțagul !

— Dar ce i-am făcut eu ? Dacă l-aș fi contrazis eu primul, ar avea dreptul să-mi facă orice.

— Bine, dar el este fratele cel mare, eu știu că se face deosebire între mîini și picioare. Uite, îmi pun obrazul meu de om bătrîn să vă adun laolaltă și să încheiem tărăboiul.

Celălalt unchi nu se lăsă mai prejos. Nu-l numi „nepoate bun“, ci arătîndu-i și mai mult respect nu îl scoase din „Domnule * Al Treilea“.

Ascultîndu-i, Trei Portofele își dădu seama că lucrurile se complicau. Dacă se împotmoleau aici, nu numai cei două mii ai lui, dar și cei cinci sute care i se cuvenea de drept ar fi căzut în mîini străine. Cu acest gînd, le vorbi calm unchilor săi.

— Nu-mi bat joc de nimeni. Dacă lui i-ar fi de noi, n-am fi ajuns aici, spuse, și povesti cum și din ce se iscase sfadă.

— Acum înțelegem.

— Dacă acceptă cei două mii de arginți, mă împac. Dacă însă își continuă jocul său urît, am să plec îndată. Și de azi înainte să nu mă mai socotească frate.

— Ce vorbă-i asta ? Totul cade pe umerii mei, rosti unchiul dinspre mamă. Vrei două mii, două mii vor fi, n-o să îndrăznească să mă refuze pe mine !

Și unchii îl luară fiecare de cîte o mînă și îl duseră în camera tratatelor. Văzîndu-i, slugile traseră draperia într-o parte. Unchiul dinspre mamă mergea în față, după el Trei Portofele și ultimul venea unchiul dinspre tată. După ce intrară, cei aflați acolo îl salutară pe Trei Portofele. Numai fratele lui cel mare stătea țeapăn pe un scaun și nu se sinchisi să facă nici o mișcare. Trei Portofele se îmbățoșă din nou. Dar unchiul îl trase după el pînă în fața inspectorului He.

---

* *Ye*, termen de adînc respect, adresat de copii tatălui, de slugi stăpînului sau de tineri persoanelor mai în vîrstă. Se poate traduce, după caz, prin : tată, stăpîne, domnule, excelență.

— Ce e atît de fără putință de explicat, încît ne îngrijorați pe toți? Din pricina voastră, azi nici n-am mîncat ca lumea. Al Treilea, vino, tu ești mai mic și se cuvine să scoți primul un cuvînt. Împăcați-vă și gata.

Trei Portofele se cam codea, dar nu avu încotro: îngroșă pielea obrazului și, țeapăn, rosti cu năduf în glas:

— Frate mai mare!

Înainte ca inspectorul să răspundă, unchiul prinse să rîdă și să vocifereze cît îl ținea gura:

— Bine, bravo! dacă vă aveți ca înainte, pot și eu să ospătez în tihnă.

Inspectorul He se gîndea ce ar fi trebuit să le spună tuturor celor care se adunaseră acolo, pentru a ieși cu fața curată, însă chiar atunci se anunță vizita lui Wang Mengmei, care pleca să-și ia postul în primire, în județul Yushan, Muntele de Jad. Omul acesta fusese adus tot de Trei Portofele și plătise o sumă mare, douăsprezece mii. Văzînd cartea de vizită, inspectorul He se îmblînzi, la gîndul că de fapt fratele lui îi pusese în mînă cîștigul acela. Se grăbi să se schimbe, să-și îmbrace roba pentru ceremoniile oficiale.

— Mă duc să primesc oaspetele, vezi de ai noștri, i se adresă el fratelui cel mic.

— Bine, ne vedem și noi de-ale noastre, spuseră unii și alții de față, și unchii, secretarii și ceilalți se împrăștiară.

Acest proaspăt promovat, Wang Mengmei, era un oarecare slujbaș mandarinal. În prima parte a anului, lucrase cîteva luni în județul Yushan la Departamentul pentru investigații. Fiind mult prea lacom de bani, țărănimea din județul lui fierbea, iar un șir fără de număr de negustori se tot plînsese la provincie. Șeful departamentului a întocmit degrabă raport, cerînd pe de o parte să i se retragă funcția, iar pe de altă parte propunînd ca portăreii să fie interogați în capitala provinciei. La cercetări, se dovediră toate învinuirile adevărate. Dar în bunătatea și mărinimia lor, cei mari scăpaseră cîțiva portărei, iar el fu privat de serviciu numai un an. Norocul lui a fost că tocmai în această vreme He ajunsese inspector și, aflînd că în curînd i se va retrage funcția, se apucase

să strîngă fonduri pentru un templu. În această întreprindere mîna lui dreaptă îi era fratele cel mic, priceput în afaceri și tot soiul de aranjamente. Aflînd de această posibilitate de ieșire din situația sa, Wang Mengmei se făcu luntre și punte și prin cineva îl invită pe Trei Portofele de vreo două ori la cîrciumă. Curînd se nimeri să fie chiar ziua de naștere a lui Trei Portofele. Wang nu lăsă să-i scape ocazia. El îi trimise în dar trei-patru sute de *liang* de argint și organiză într-o casă de pierzanie un banchet pe cinste, suportînd el toate cheltuielile. În ziua aceea îl fericise pe de-a-ntregul pe Trei Portofele, fapt care le pecetlui prietenia. Și cum totul se potrivește în viață, din pricini oarecari, magistratul din Yushan fusese retras înainte de termen. Județul acesta era renumit în provincia Jiangxi. Wang Mengmei îl căutase numaidecît pe Trei Portofele și îi oferise zece mii de arginți pentru postul liber. Trei Portofele pledase pentru cauza prietenului în fața fratelui său. Acesta din urmă obiectase că Wang nu avea dreptul să profeseze un an, iar lui îi era greu să treacă peste acest lucru. În timpul dezbaterilor, omul în cauză adăugase încă două mii de arginți la suma dinainte. Wang Mengmei îi oferise chiar el lui Trei Portofele, pentru oboseală, două mii de arginți, în bani de hîrtie. Primind banii, Trei Portofele șoptise, abia auzit :

— Între prieteni buni, mai e nevoie de așa ceva ?

Dar pînă ce cuvintele să fie duse la capăt, banii și dispăruseră în sînul lui Trei Portofele.

La drept vorbind, Wang Mengmei avusese o funcție măruntă și nu izbutise să se bucure de ea pînă la sfîrșit, pierzînd-o pe drum. În capitala provinciei, mituise în stînga și în dreapta, le dăduse cîte ceva portăreilor care o pățiseră din pricina lui, astfel că oricîți bani ar fi avut, tot ar fi dat de fundul pungii. Pentru cumpărarea funcției care se ivise, se împrumutase la prieteni de trei mii. De la un secretar și de la un cunoscut luase tot cu împrumut cîte trei mii, promițînd unuia că îl face director de bancă, iar celuilalt că îl face grefier. Cu totul, adunase nouă mii. Restul de patru-cinci mii îl avea. De data aceasta, fiind ziua numirii sale în funcție, venise la Yamen să-și ia rămas-bun de la dregătorii care îl spri-

jiniseră, dar ca să nu mai lungim vorba, nu vom intra în amănunte.

După ce se despărțise de oficiali, Wang Mengmei pornise la drum cu toți ai casei, cu prieteni și slugi. Pe drum nu oprise nici o zi. Chiar în prima zi după sosire, își prezentase scrisorile de acreditare și îi primise pe slujbașii din județ veniți să-l salute. Fiind tocmai timpul cînd se făcea transportul cerealelor din impozite pe apă spre capitală se gîndise să nu piardă nici o clipă. Dar pînă să preia el sigiliul se înserase. De supărare, inima îi bubuia în piept ca un tunet.

— S-a făcut noapte, îl sfătui omul care răspundea de cereale. Chiar de s-ar înfățișa cu toții astăzi, tot n-am avea încotro și ar trebui să așteptăm pînă mîine. Pe întuneric nu putem primi.

Wang Mengmei îl ascultă, dar nu scoase un cuvînt. Numai că peste noapte nu închise un ochi. Pe la cel de-al patrulea *geng* se trezi să ia sigiliul și să se apuce de treabă, ca nu cumva impozitele să intre pe mîna dregătorului dinaintea lui. Cînd lumea se adună, Wang fu dus la *Yamen*. Soarele se ridicase deasupra zidurilor curții. I se trecu sigiliul, iar predecesorul lui cu familia sa se mutară * din *Yamen*, lăsînd locul proaspătului numit. Omul își făcu apoi toate pregătirile și plecă spre Capitală. Dar noi n-o să-l întovărășim.

După ce Wang Mengmei își luă funcția în primire, directorul băncii și grefierul, oameni care mai înainte îl îndatoraseră, împrumutîndu-l, apucară să se poarte după voia lor. La început, magistratul dregătorise și el cu înțelepciune și îngăduință, dar nu peste mult se comportă abuziv, asemenea celor doi oameni ai săi. Wang avea un nepot de frate, care îl ajuta în administrarea casei, un tînăr destul de priceput. Nemulțumit de ce vedea la Yamen, într-o bună zi, nepotul i se adresă unchiului :

— A trecut mai bine de o jumătate de lună de cînd am primit sigiliul și atunci am nimerit chiar în vremea primirii impozitelor, așadar, de la bun început ne-au

---

* În momentul în care intra în posesia sigiliului magistratul avea obligația și dreptul de a locui în Yamen.

intrat pe mînă bani. Eu aș zice ca celor doi, directorul și grefierul, să le înapoiezi banii și să te descotorosești de ei, altfel te alegi cu numele pătat.

— Domol, știu eu prea bine ce fac, răspunse unchiul după ce chibzui îndelung.

Nepotul nu mai continuă. De cînd intrase în posesia sigiliului, Wang Mengmei îi lăsase pe cei doi oameni ai săi să-și facă de cap. Dar într-o bună zi, la un scandal iscat de ei, își schimbă fulgerător atitudinea și ordonă ca cei doi vinovați să fie puși la cazne și trimiși la locul lor de baștină. Nu numai că le confiscase averile, dar își căpătase și nume bun în ținut. Două lovituri dintr-un foc. Oare să fi fost plină de venin inima acestui om? Oricum, iată de ce nu pusese preț pe vorbele nepotului

Odată, întors în sala tratatelor, Wang Mengmei se trezise cu omul căruia îi era îndatorat trei mii de arginți, și pe care, după cum îi făgăduise, îl făcuse grefier. Numele lui era Jiang Fu. Îl căutase în legătură cu un dosar, pe care el îl respinsese. Jiang Fu fusese mituit pentru rezolvarea cazului și venise să ia verdictul. Wang îl refuză. Se contraziseră fără să ajungă la vreun rezultat. Jiang Fu bodogăni multă vreme și pînă la urmă ieși înjurînd. Wang nu-l luă în seamă, puse însă mîna pe pensulă și scrise un anunț, pe care îl lipi în încăperea a doua, ca să fie în văzul tuturor celor apropiați. Iată-l:

„Acest mandarinat e limpede ca apa. Prietenii buni, rudele, slujbașii, mari și mici, dacă se vor comporta rău, se vor ține de înșelătorii sau vor căuta profituri, vor fi cercetați ca oricare alții și judecați după cutumă, fără nici o părtinire".

După afișare, ceilalți nu spuseră nimic, numai Jiang Fu, știindu-se cu musca pe căciulă, se posomorîse. Întors la el, cîntărise o vreme lucrurile, apoi își zise: „Afișul ăsta îmi vine ca o ușă închisă în nas. De-acum calea mi-e barată, iar el, dîndu-se drept un dregător cinstit, ne poate îngenunchea ușor. Hm! Ori ne înfruptăm cu toții, ori răbdăm laolaltă. Eu unul nu sînt ușor de îngenuncheat. De ai de gînd să te îmbuibi de unul singur și pe noi să ne înfometezi, n-o să-ți fie ușor!" Odată hotărîrea luată, a doua zi, la terminarea lucrului, cînd

slujbașii se pregăteau să se retragă, Wang Mengmei intră în sală și ridică brațul.

— Domnilor, nu vă grăbiți ! Am a vă spune ceva.

Slujbașii rămaseră în picioare, așteptînd.

— Am fost rechemați în aceste posturi și eu și voi, nu de alta, ci fiindcă mai marele nostru este un mandarin cinstit și n-ar primi de la nimeni nici măcar un bănuț. Iar poporul acordă mare atenție tocmai faptului dacă se trăiește rău sau bine. Anul acesta n-a fost un an bogat. Primul lucru pe care vreau să vi-l spun este că dările în bani și în cereale să fie luate atît pe cît stă scris în catastif. Să nu se încaseze nici un ban și nici un grăunte mai mult ! Despre lucrul acesta am mai vorbit și voi afișa cît de curînd reguli precise. În al doilea rînd, voi, slujbașii simpli, să renunțați la năravul de a primi mită. Vă dăm mai mult decît destul și nu vă este îngăduit să luați bani în plus. Știți bine că ieri am dat un anunț în care am scris clar că nu permit nimănui dintre slujbașii *Yamenului* să facă avere. Dacă voi descoperi pe cineva, oricine ar fi el, îl voi pedepsi aspru. Să fiți atenți ! încheie și se întoarse la el.

Slujbașii plecară uitîndu-se nedumeriți unul la altul, neînțelegînd ce îl determinase pe magistratul lor să se comporte în felul acesta. Vestea se întinse și o află întreg orașul.

— Excelența Sa este dregător cinstit. Va afișa reguli precise și nu le va permite slujbașilor nici o abatere, se șoptea.

Au trecut trei zile și anunțul cu regulile precise nu a apărut, iar dările au rămas nestrînse. Abia după ce și-a plecat urechea la ce se vorbea în afară a început să priceapă. Supărarea lui a crescut brusc ! Îi părea rău că nu putea să se așeze chiar atunci în sala de judecată și să-i ardă lui Jiang Fu trei mii de lovituri ! Numai așa s-ar fi răcorit !

— Lucrul acesta n-ar fi bine primit, îl sfătuiră cei apropiați, atunci cînd magistratul le împărtăși ce-l rodea.

— Atunci cum îmi primesc banii ? se întrebă Wang.

— Mai bine vă scăpați de el, trimițîndu-l de aici, își spuse părerea secretarul cu dările.

Aplecîndu-și urechea la sfaturile celor din jurul său, Wang Mengmei îl chemă la el pe nepot, cerîndu-i să-i plătească lui Jiang Fu cheltuielile de drum trebuincioase și în trei sferturi de ceas acesta să dispară de acolo.

— Cu cei trei mii ce facem ? vru nepotul să știe.

— Dacă la control nu-i găsim lipsuri, i-i dăm.

— O să-mi vină greu să-i spun.

— Numai dacă iau mult vă bucurați ?

Această observație îl determină pe nepot să tacă și plecă să discute cu Jiang Fu.

— Din ziua în care a primit sigiliul mi-am dat seama că n-am să fac treabă aici, spuse Jiang Fu. Dați-mi banii și plec imediat. Și încă ceva : pe vremuri, Excelența Sa declara că o să împărțim și binele și răul. Acum a ajuns mandarin, s-a îmbogățit, iar noi, ai casei, care am depus strădanii și am dat bani, sîntem înlăturați la jumătatea drumului. De-aia vă rog, domnișorule, ca pe lîngă dobîndă să mă răsplătească și pe mine cu ceva. Banii cîștigați pe cîteva dosare, o nimica toată, zece sau douăzeci de arginți, nu-i mai pretind. Am ajuns și noi ca cei din neamul lui Confucius, care s-au certat pentru moștenirea sfîntului părinte, ori ca Hu și Lu care au denunțat căsătoria hotărîtă dinainte. Dregătoria asta a Excelenței Sale a costat ceva peste paisprezece mii de arginți, iar cu dobînzi cu tot s-au făcut cincisprezece mii. Din ei, trei mii au fost ai mei. De trei ori cinci fac cincisprezece, cum e mai bine ? Excelența Sa a ajuns mandarin, e plin de talent și de bogății, n-ar trebui să ne amărască tocmai pe noi, oamenii casei. Vă implor, domnișorule, puneți o vorbă bună. În seara asta o să vin pentru răspuns.

Jiang Fu plecă îndată ce-și încheie vorba. Nepotul mandarinului nu se simți bine. „Se ține tare, dar cuvîntul îi este ca rodul bumbacului, moale, dar plin de țepi", îl cîntări el. „Cum o fi mai bine ? Să-i duc sau să nu-i duc spusele ? Mi-e cam teamă, unchiul ăsta al meu e rău la mînie. Pentru o vorbă, acolo, mă poate învinui că risipesc banii casei pe străini. De nu mă duc la el, cum o să scap de Jiang Fu ? La drept vorbind, nu poți să te folosești de banii altuia ca de un fleac. Acum vrea să-l priveze de ei și lucrul acesta e greu să i-l spui

omului în față. Cu toate că nici nemernicul ăsta de Jiang nu e el om între oameni. Cum să aleg între un rău și altul? Ah, ce-ar fi s-o caut pe mătușa, să văd cum socotește ea lucrurile și abia pe urmă să mă hotărăsc".

Se interesă dacă Excelența Sa se află în sala tratatelor și o luă spre încăperile particulare. Îi destăinui femeii totul, de la cap la coadă.

— Unchiul vrea să nu-i mai dea banii. Dar un om mai rău decît Jiang Fu n-am mai văzut și nu cred că scăpăm de el așa ușor. De-aia am venit, mătușico, să mă înveți ce să fac.

Femeia însă era lacomă din fire, nu știa decît să primească, nu și să dea și se potrivea de minune cu bărbatul ei.

— Nepoate, întîi și-ntîi nu-i dai nici un ban. Unchiul tău a pus cu greu mîna pe funcția asta, abia dacă s-o plăti în două sezoane. Din pricina lui Jiang Fu, de cîteva zile nu avem nici un cîștig! Unchiul tău e supărat tare. Omul l-a ajutat la primirea funcției, e drept, de-aia nu-l judecă. Cît despre bani, nimeni nu o să i-i ia. Stai să clarificăm cazul, să n-aibă ceva de plătit și abia atunci îi dăm. Dacă tu te iei după omul ăsta, unchiul tău se va face foc și pară.

Nepotul o ascultă, chiar dacă nu era prea convins și nu comentă. Plecă și se întoarse la casierie, trist. Deodată, apărătoarea ușii fu trasă într-o parte și un om își făcu apariția. Cine să fie, altul decît Jiang Fu? Văzîndu-l, tînărului îi sări inima din piept. Însă cum n-avea de ales, îi spuse răspicat:

— Excelența Sa mi-a atras atenția ca nu cumva să-ți dau un ban mai puțin decît ți se cuvine. Numai că trebuie să aștepți cîteva zile pînă cînd îi vei primi. Ești aici cu toți ai tăi. Spune-le că veți pleca, dar că mai aveți pînă veți porni la drum. În clipa cînd ne vei părăsi, atunci îți va înapoia banii.

Nepotul se gîndea că prin aceste asigurări îl va putea îmbrobodi pe om și astfel va reuși să treacă sub tăcere purul adevăr. Numai că Jiang Fu ghicise și ceea ce nu îi spusese tînărul.

— Ce vorbe sînt astea? strigă el batjocoritor. Cum să nu-mi dați banii acum, de vreme ce plec? Nu mai zic nimic altceva, dar să știți că mă voi plînge la prefectură.

— Liniştește-te, n-o să primeşti un bănuţ mai puţin, se grăbi tînărul să-l sfătuiască.

— N-am a mă teme! mai strigă Jiang Fu şi părăsi încăperea.

Jiang Fu era consătean şi rudă cu un grefier din prefectura Guang Xin. Acela se nimerise să fie şi mîna dreaptă a prefectului, care îl lăsa să hotărască el în multe privinţe. Jiang Fu merse direct la prefectură, plîngîndu-se că Wang nu-i dă banii înapoi. Auzind una ca asta, prietenul îşi umflă pieptul şi luă cazul asupra sa, spre bucuria lui Jiang. În aceeaşi zi, grefierul îi vorbi prefectului despre purtarea măritului Wang Mengmei. Din nefericire, prefectul se avea bine cu Wang.

— Dacă se porneşte scandalul, nu va fi bine. Sfătuieşte-ţi omul să nu depună plîngere.

El însuşi se consultă cu secretarul specialist în drept.

— Aveţi perfectă dreptate, Înălţimea Voastră. Învăţăcelul acesta va trimite după el şi îl voi povăţui de bine. N-o să treacă peste gestul de mărinimie pe care i-o arătaţi.

— Bine, fie, aprobă prefectul.

Secretarul trimise un slujitor la judeţ cu o carte de vizită, rugîndu-l pe Excelenţa Sa Wang să dea pe la prefectură în legătură cu o pricină publică, însă echipat de voie. Nu peste multă vreme, Wang Mengmei îşi făcu apariţia. Intră, se înclină şi luă loc. După cîteva cuvinte protocolare, secretarul îi transmise gîndul bun al prefectului.

— Înălţimea Sa crede că aşa trebuie să procedaţi, pentru a nu se auzi vorbe. De vreme ce nu vă veţi folosi de banii lui şi îi veţi înapoia, nu are ce vină să vă aducă.

Wang Mengmei roşi, iar gîndul îi stătea doar la cum să facă şi să dreagă ca să scape de Jiang Fu.

— De trei zile, nimeni n-a venit să predea dările, zise, hotărît să-l ponegrească pe Jiang Fu. Sînt supărat şi cu toate că am bani, vreau să-l fac să sufere. O să i-i dau peste cîteva zile, nici vorbă să-i confisc! Cît despre ameninţarea lui că va depune plîngere contra mea, oraşul e numai ochi şi urechi, prefectura are simţul înalt al adevărului, iar dumneavoastră mă ştiţi om de onoare. Cu puţin dacă v-aş fi greşit, credeţi că v-aş ascunde?

— Cine are timp să-l asculte? V-am spus toate acestea așa ca între noi, să ne aflăm în vorbă, se scuză secretarul prefectural. De i-ați da banii cu numai o zi mai devreme și l-ați trimite de aici, am rămîne pe deplin împăcați.

— Jiang Fu îmi era prieten. Doar eu l-am adus, mărturisi Wang, roșind din nou. Credeam că mă pot bizui pe el. Dar la nici trei zile de la venire a sustras o sumă de bani, chiar trei mii, și eu am pus-o la loc, acoperindu-l. Eu, unul, n-am de gînd să-i iau banii, așa să știți.

— Da, a acceptat secretarul.

— Îi știu cum se bucură și la cîțiva bănuți, de aceea l-am ținut, nu l-am gonit de atunci, ci am depus eu banii în bancă.

— Oricum, dacă-i cere, dați-i înapoi și gata!

— Firește că pun preț pe cele ce mi-ați spus. Mîine am să vin cu banii aici și-i depun la dumneavoastră. Apoi voi controla dacă n-are vreo lipsă bănească și abia după aceea îl voi lăsa să plece.

Cuvintele lui Wang lăsau să se înțeleagă intenția lui de-ai confisca banii.

— Foarte bine, încuviință secretarul, pricepînd. Așa vom face. Dacă îi găsiți vreo vină, voi raporta Înălțimii Sale, prefectul, și îl vom pedepsi.

Cu aceasta, Wang Mengmei plecă. A doua zi, reveni cu un cec de trei mii, valabil pînă la sfîrșitul lunii.

— I-ați dat vreo hîrtie la mînă? se interesă secretarul prefectului, primind cecul.

— Da, spuse.

— Astăzi vă voi da eu un bon, cu care vă veți scoate hîrtia de împrumut.

Prin această intervenție a prefectului, Jiang Fu n-a mai îndrăznit să-și ceară banii. Wang Mengmei a fost plin de grijă să nu se mai facă încă o dată de rușine. La sfîrșitul anului, secretarul a dorit să cîștige și el ceva de pe urma acestei întîmplări și i-a scris lui Wang, rugîndu-l să-l împrumute cu cinci sute de arginți, fiindu-i de trebuință de sărbători. Wang l-a răsplătit cu două sute de *liang* de arginți, pentru a încheia chestiunea. Noi înșine nu vom mai adăuga nimic despre acest lucru.

De cînd se împăcase cu fratele cel mare, Trei Portofele se apucase de negoț în prefectura Jiu, cîștigînd cîteva sute bune de *liang* de argint. Cu timpul, i-au trecut prin mînă atîția bani, încît a băgat în portofel pe puțin zece mii de arginți. În provincia Shanxi bîntuise seceta și începuseră să se strîngă fonduri pentru rezolvarea acesteia. Trei Portofele se ducea peste tot, căutînd cumpărători de posturi și trăgînd foloase de pe urma lor. La început, avusese cu el pe asistentul unui magistrat de district, care plătise pentru o funcție de magistrat și mai adăugase încă zece procente pentru ceva asemănător, dar pe urmă se întorsese la centru. Avusese noroc, la tragerea la sorți pentru posturile provinciale și nimerise primul *. Între timp, fratele cel mare, Hu, ajunsese la sorocul funcției pe care o deținea. Trei Portofele trecu altui membru al familiei socotelile și gospodărirea casei și plecă în capitală, pentru a-și depune și el candidatura la alegerile de dregători. Peste o lună, fu ales magistrat în districtul Ju din Shandong.

Numai că postul acesta se dovedi ceva mai greu. Se văzu nevoit să scoată bani, să găsească intermediari. Cheltui două mii de *liang* de argint și îi făcu o vizită unui ofițer din Consiliul privat al Palatului. Cînd intră la el, strecură un cec în cartea sa de vizită. Dar înainte de a fi primit, așteptă vreme îndelungată. Cînd ajunse în fața lui, bătu trei mătănii, iar ofițerul abia dacă schiță un salut. Îl pofti să stea jos.

— Cînd ai venit ? îl întrebă.

Trei Portofele îi răspunse.

— Și cînd pleci ?

— Rămîn trei-patru zile și plec.

Abia își sfîrși răspunsul și ofițerul ridică ceașca de ceai, semn că audiența se terminase. În clipa următoare se și retrase. Trei Portofele nu avu altceva de făcut decît să se întoarcă acasă. A doua zi, o slugă a ofițerului îi aduse o scrisoare de recomandare către guvernatorul provinciei Shandong. Trei Portofele o primi și-i dărui omu-

---

* Ministerul serviciului public împărțea posturile libere în funcție de gradul cărturăresc, de statutul propriu și de exprientă, provinciile stabilindu-se prin tragere la sorți. Reamintim că, în vremea aceea, China era împărțită în provincii, districte și județe.

lui opt *liang* de argint. Seara, la lumina lămpii, desfăcu plicul şi găsi o coală de hîrtie pe care fuseseră aşternute opt rînduri. Numără ideogramele mari cît nuca. Erau vreo douăzeci. Nefiind nou în tagma dregătorilor, pricepu că opt rînduri de la un personaj înalt înseamnă ceva. Închise scrisoarea.

Peste două zile, plecă din Beijing spre Jinan, capitala provinciei Shandong. Se prezentă, transmise scrisoarea şi guvernatorul îl primi chiar a doua zi.

— Postul din Juzhou e greu, remarcă guvernatorul. Am vorbit cu comisarul. Mi-a spus că ieri s-a ivit un loc liber în Jiaozhou. V-aş învesti mai întîi ca funcţionar în Jiaozhou. Iar în viitor, cum apare ceva pe măsură, vă ofer.

— Umilul învăţăcel este lipsit de cultură şi de talent, spuse Trei Portofele, închinîndu-se de nenumărate ori. Acum în Jiaozhou sînt străini şi e greu să lucrezi acolo. Vă rog, Luminăţia Voastră, să mă învăţaţi ce e de făcut.

— Curînd o să aibă loc trecerea în revistă a trupelor din provincie *. Mă voi duce întîi spre Dengzhou, iar într-o lună voi ajunge la Jiaozhou. Vom rezolva la faţa locului orice s-ar ivi pînă atunci. Fratele tău cel mare o să fie şi el numit într-un post cît de curînd.

Trei Portofele spuse de cîteva ori „da“ ! şi se retrase. Înainte de a se însera, comisarul îi dădu numirea. Firesc, Trei Portofele se bucură. A doua zi în zori se duse la administraţie să le mulţumească superiorilor. Unii îl primiră, alţii nu. A doua zi făcu alte vizite. În ziua a treia îşi luă rămas bun. Cînd porni spre viitorul său loc de muncă, guvernatorul se aşternu şi el la drum.

Odată ajuns în Jianzhou, Trei Portofele se lăsă prins în iureşul trebilor de început. Merse şi arse santal la Templul lui Confucius, la Templul lui Guan Yu, la Templul Culturii şi la Templul Arcaşului, primi sigiliul, făcu inventarul bunurilor, se plimbă prin oraş şi împrejurimi, făcu vizite de curtoazie mandarinilor şi nobilimii locale, apoi discută preluarea funcţiei de la cel dinaintea sa — toate acestea luîndu-i vreo trei săptămîni. Apoi se duse la judeţ şi află că guvernatorul e pe drumul de

* Un soi de vizită de lucru, efectuată o dată la trei ani.

Laizhou. Fiind nou în funcție, avea nevoie de o mulțime de lucruri pentru a se așeza ca lumea. Chiar cu bani, cum ar fi putut obține totul în numai cîteva zile? Cît stătuse în capitala de provincie, magazinele cu mărfuri străine, cele locale, cele cu mătăsuri îi dăduseră lucruri în valoare de cîteva mii de arginți — fiind cunoscut ca dregător care își primise numirea și încă unul dintre cei trei oameni din calea sării de Jiangxi, încît oricine i-ar fi acordat încrederea. Tocmai de aceea, cum era să-și intre cît mai bine în atribuții și să organizeze totul în cele mai bune condiții? Grea sarcină! Se va chinui, ce să facă, muncit de gînduri ca o furnică într-o căldare încinsă pe foc.

În cele din urmă, se sfătui cu secretarii de la Yamen. Printre aceștia se afla unul cu multă experiență, pe numele lui Ding Zijian. Era de fel din Jiyang și avea rang cărturăresc. Pe vremuri lucrase în capitală. Cunoștea regulile eseurilor *bagu*, știa să compună poezii în toate genurile. Picta și caligrafia ca nimeni altul.

— Învățăcelul acesta întîrziat ar avea o cale care să vă scoată din impas, Excelență, îndrăzni Ding.

— Ce cale? se grăbi el să întrebe.

— Maestrul meu se poartă ca Yan Wenjia și Li Jiantang. Pe vremuri, cînd era inspector, am stat cîteva zile cu el. În casă ține o bucătărie mică unde i se gătește după plac. Cînd are oaspeți, nu se pregătesc decît vreo cîteva feluri de mîncare *, dintre care nu lipsesc brînza de soia și o legumă. Pe soția lui o țin încă la mare cinste. Am vizitat-o în cîteva rînduri, are părul plin de podoabe de preț și se îmbracă distins, cu gust. El însuși, fie iarnă sau vară, poartă o robă din pînză cenușie, o jachetă de culoarea cerului, pantaloni, încălțări și o bonetă, că te miri cum le împerechează. Se vede de la o poștă cît este de modest și de cinstit. Cînd cineva îi arată respect nu se lasă pînă nu îi întoarce simțăminte pe măsură. Dacă, de pildă, nu-l conduci, nici nu deschide gura. Aici se vede valoarea omului. Acum, că-i sînteți slujbaș, dacă puteți să-l primiți așa cum se cuvine, e bine. Dacă nu, după proasta părere a

---

* **În original, *si pan liang wan*, patru platouri (cu mîncăruri scăzute) și două boluri (supe).**

acestui învăţăcel întîrziat, purtaţi-vă normal, faceţi să vă afle sentimentele cele mai sincere.

— În slujba asta, e bine să te prezinţi cum trebuie.

— Nimic mai uşor. Sîntem în luna a cincea. Anul acesta, căldurile au venit mai devreme. Cel mai nimerit ar fi să pregătiţi cîteva camere în stil străin *, cu faţă de masă şi perdele la geamuri. Altceva nici nu e nevoie. Vor trebui comandate cîteva sute de ghivece de flori, cu care să umplem casa şi grădina. De două ori pe zi, îl invitaţi la masă, şi nu va fi nevoie de bucate complicate, fie ele manciuriene ori chinezeşti. Ca să nu mai spun că într-o casă de construcţie străină, le va veni şi străinilor la îndemînă, atunci cînd vor veni în vizită.

Cu slugile străine cum facem ? întrebă el brusc, mulţumit de ce i se sugerase.

— Am un prieten care este în relaţii foarte bune cu ofiţerul neamţ. Vom împrumuta de la nemţi orice, chiar cuţite, furculiţe, pahare şi platouri, modul de aranjare a mesei şi tot dichisul. Tot de la ei vom lua cu împrumut şi bucătari pentru cîteva zile.

— Ei în timpul ăsta n-or să mănînce ?

— Nici n-or să mai aprindă focul în sobă. Vor sta mai mult la noi.

— Atunci, în linii mari am stabilit cum va fi interiorul.. Dar în afara casei ?

— Afară e şi mai uşor. Trebuie însă să alegem casa.

— Voi ce credeţi ?

Secretarii aveau părerile împărţite. Din disputa secretarilor, înţelese că aceştia nu erau la înălţime în privinţa ideilor.

— Să nu fie prea departe, interveni unul dintre bătrînii secretari. Cel mai bine ar fi să amenajăm biblioteca. E aproape şi încăpătoare. De la intrare se merge la ea direct, pe o alee.

Trei Portofele fu de acord. Ding se grăbi şi el să accepte. Împărţiră sarcinile. Cinci-şase zile, toţi munciră din zori şi pînă-n noapte. În cele din urmă, primiră înştiinţarea că în două zile guvernatorul va sosi. Trei Portofele se grăbi să meargă la graniţa districtului, însoţind armata.

* Se referă la caracteristicile occidentale ale arhitecturii şi confortului interior, ori cel puţin ale tentei de occidentalizare.

Şeful garnizoanei dn Jiaozhou era Wang Bikui, comandant şef adjunct, ca poziţie ierarhică. Era mic şi îndesat, parcă făcut pentru militărie. La tragerea cu arcul era neîntrecut. Dar situaţia din garnizoană nu strălucea, iar fondurile pentru hrană şi alte trebuinţe se scurgeau în buzunarele lui. Lipsurile acestea sînt greu de spus în cîteva cuvinte. Grija cea mare apărea la inspecţia generală care avea loc o dată la trei ani, cînd atmosfera parcă frigea şi oamenii erau mai încordaţi decît la examenele cărturăreşti. Celelalte aspecte ale primirii puteau fi puse la punct, numai neliniştea din inimile comandanţilor era anevoie de stăpînit. Din fericire, dar şi din nefericire, de inspecţie se ştia de la începutul lunii a treia. Cum termenul era încă departe, şeful garnizoanei se ocupa de mobilizarea tuturor ofiţerilor, pînă la cel mai mărunt amănunt, pentru a evita dezordinea.

Cu cît ziua inspecţiei se apropia, cu atît mai des erau văzuţi ofiţerii ieşind cu soldaţii la instrucţie. Uneori, chiar comandantul venea să asiste la ele. Steagurile umbreau soarele, răpăitul tobelor răsuna asurzitor ca o grindină, însă nimic nu era ordonat, maiestuos. Aşa după cum se ştie, soldaţii chinezi de sub flamurile verzi * stăpînesc la perfecţie două lucruri. În primul rînd — ştiu să alerge. Cînd au loc inspecţii, toate formele de înfruntări se reduc la fugă. Soldaţii gonesc cît îi ţin picioarele unii după alţii. În al doilea rînd — ştiu să strige din adîncul bojocilor. Cînd zăresc de departe litiera unui mare demnitar, îngenunchează toţi, iar cel din frunte îşi împreună mîinile şi dă raportul. Apoi strigă : „Sculaţi !“ iar soldaţii răspund în cor : „Da !“ Iar sunetul acesta trebuie rostit cu gura deschisă pînă la refuz, nu oricum. După aceea, ei îşi pun iarăşi picioarele în mişcare, alergînd să arate că slujesc ordinele. Iată deci că fuga şi strigătul sînt legea inimii lor, fără de care nu există scăpare, şi acestea sînt exersate de către fiecare.

Aşa se făcea că, în zilele acelea, dregătorii civili erau ocupaţi, pînă peste cap, cu organizarea primirii, iar dregă-

---

* Culoarea verde îi deosebea pe militarii băştinaşi, de naţionalitate han, de manciurienii care au controlat China sub dinastia Qing (1644—1911) şi care s-au menţinut vreme îndelungată ca o seminţie de războinici.

torii militari cu parada, încît nu aveau vreme nici de mîncat și nici de odihnă.

În ziua cînd au primit înștiințarea că guvernatorul se afla în orașul vecin, Trei Portofele și Wang Bikui i-au ieșit înainte. Ajunși acolo, au fost primiți de către guvernator, care le-a adresat două vorbe și s-a retras. În continuare, cei doi s-au dus la casa publică în care locuia Marele Hong, adjunctul cu însărcinări militare, salutîndu-l pe acesta și pe funcționarii locali. Seara, după ce guvernatorul s-a culcat, Excelența Sa Lu, șeful poliției, a ieșit din apartamentele destinate acestuia. Trei Portofele îl știa din capitala provinciei și îl rugă să fie „mica lui ureche" pe lîngă guvernator. Se plînse că era venit de curînd și că probabil lucrurile nu vor ieși așa cum s-ar cuveni.

— Liniștiți-vă, frate, mă voi ocupa eu de toate. Știindu-ne buni prieteni, cei din preajma Măritului guvernator n-or să îndrăznească să vă facă greutăți.

La aceste cuvinte, Trei Portofele mulțumi înzecit, mișcat de grija care i se arăta.

Afară oamenii lui se prinseră la vorbă cu administratorul districtului și cu bucătarul adus de vizitator. Bucătarul ceruse de la început trei sute de șiraguri de bănuți pe zi pentru două mese și două rînduri de prăjituri. Pînă la urmă, după mai multe tocmeli, ajunseră la o sută cincizeci de șiraguri pe zi, cu plata făcută zilnic. Bucătarul îi spuse administratorului din districtul Jiaozhou :

— Măritul nostru guvernator nu e pretențios. Nici șefii noștri n-au să cheltuie prea mult, nici noi nu ne-om munci peste măsură. El se mulțumește cu patru platouri de bucate și cu două boluri cu fiertură, ca să nu-și obosească inima. Nici nu cere ceva special, ci o legumă cu cîteva firicele de carne și o omletă. Acum, că e vară, vrea castraveciori, salate, niște ouă și supă cu soia și ceapă, în care se adaugă niște condimente. Dimineața mănîncă două brioșe și un bol de fiertură de orez. După-amiază mai cere un rînd de prăjituri, dar pentru el sînt îndeajuns și doar două brioșe. Nu e deloc greu.

Administratorul se arătă mulțumit. Se despărți de bucătar și se întoarse să aranjeze totul. Trei Portofele se văzu și cu polițistul Lu, care îi dădu alte sfaturi.

A doua zi guvernatorul trecu granița districtului. Ajunse la porțile orașului și toată lumea ieși să-l vadă. Peste puțin, soldații care aveau sarcina să-l preia defilară unul după altul, cu steagurile pe umăr, cu sabia sau pușca în cumpănire, alergînd, plini de nădușeală. În urma lor veneau purtătorii steagurilor, deschizînd drumul Marelui Om, din suita căruia făceau parte. Înaintau doi cîte doi, reprezentînd tipurile de arme și detașamentele existente în district. După ce se sfîrșiră, apăru guvernatorul, stînd într-o litieră verde purtată de opt oameni. Mergeau în voie. Guvernatorul purta ochelari fumurii și își făcea vînt cu un evantai ținut în mîna dreaptă, în vreme ce cu mîna cealaltă își mîngîia burta. Nu părea cîtuși de puțin înfricoșător. Cînd se apropie bine de locul unde trebuia să oprească, fu întîmpinat cu trei lovituri de tun, după care orchestra rînduită pe cele două laturi ale aleii se porni să cînte. Preluată de ofițeri inferiori, litiera fu purtată înăuntrul rezidenței. Guvernatorul coborî. Mandarini mari și mici se îmbulziră într-acolo. Așteptau în picioare. Guvernatorul înclină din cap spre mulțime și intră în clădire. Mai mulți mandarini își trimiseră cărțile de vizită, însă oaspetele îi primi numai pe Trei Portofele și pe comandantul Wang. Se interesă de treburile districtului și de situația străinilor.

— S-a făcut ora patru, încheie el, întorcîndu-se spre militar. Mîine voi vedea defilarea.

Wang aprobă. Guvernatorul își înlătură ochelarii de pe ochi și privi jur-împrejurul său.

— Minunat !... Frate He, înainte de a pleca în inspecție, am trimis pe cineva cu o scrisoare, prin care vă ceream să nu vă întreceți cu cheltuielile. De ce nu mi-ați dat ascultare ? întrebă.

Se aflau în salon, aranjat după moda chinezească și încărcat cu broderii. În spate erau camerele în stil european, pe care nu le văzuse încă.

— Acesta e salonul, lămuri Trei Portofele. Am pregătit pentru Înălțimea voastră cîteva camere europenești și fiind vară nu le-am încărcat cu mobilă și decorații cine știe ce.

— Vino cu mine înăuntru.

Trei Portofele îl urmă pe guvernator și Wang fu astfel concediat.

— Bravo ! rosti guvernatorul, dînd cu ochii de nenumăratele ghivece cu flori aranjate în curte. Apoi intrară în clădire. Oaspetele iscodi peste tot. Nemaipomenit de răcoros !... șopti ca pentru sine, apoi spre Trei Portofele : Străinii ăștia... mă tem că nu se prea zgîrcesc la bani.

Trei Portofele nu îndrăzni să spună că personalul era împrumutat.

— Nu costă cine știe ce, zise. Umilul de mine, m-am gîndit că acum, la vreme de vară, ați prefera ceva răcoros, de aceea am pregătit și mîncăruri străine.

— Străinii mănîncă multă carne de vacă. Neamul meu nu consumă de șapte generații vacă. Niște bucate de casă, cu legume, sînt suficiente. Nu trebuia să te obosești, frate. Nu mă omor cu mîncarea.

— Am preparat și feluri străine și chinezești. Mîncărurile străine pot fi gătite și fără carne de vacă.

— Dacă ați făcut mîncare chinezească, e bine. Felurile străine le păstrăm. Mîine îi invităm pe străini la masă.

Trei Portofele făcu un semn cu ochii către administrator, să se îngrijească de bucătari și să grăbească pregătirile. Mai discutară unele chestiuni oficiale, apoi Trei Portofele se retrase și trecu prin camerele tuturor însoțitorilor guvernatorului, salutîndu-i. După ce guvernatorul se ospătă, mandarinii locului își trimiseră din nou cărțile de vizită, șeful poliției fiind acela care răspundea de primire. Apoi Trei Portofele plecă, iar guvernatorul se culcă. Toate se desfășurau după sfatul priceput al Excelenței Sale Lu, spre mulțumirea guvernatorului.

Peste noapte, Trei Portofele nu putu închide ochii de griji. A doua zi, înainte de a se lumina, se anunță că Mărita persoană se sculase și că bucătarii îi și duseseră mîncarea de dimineață. La rezidența oficială, gongul bătu de două ori. Cîțiva dregători își transmiseră cărțile de vizită, însă șeful poliției se ivi și le spuse :

— Nu se fac primiri. Ne vom vedea pe teren.

Între timp, bătu al treilea gong și oaspetele ieși, să se urce în lectică. Dregătorii se aflau acolo, stînd drepți, fără

să clipească. Om modest, guvernatorul se înclină spre ei. Dar ei nu se clintiră din loc. După ce urcă în litieră, el le făcu un semn de salut din mîini. Atunci ei se îndoiră de mijloc cu toții și cortegiul trecu dincolo de poartă. Aici, mulțimea de demnitari se înghesuia pe drumul îngust, grăbindu-se să o ia înaintea alaiului, pentru a-l întîmpina pe guvernator pe cîmpul de instrucție. Nimeni nu se oprea și nici nu se da în lături, fie că mergea pe jos sau călare, alergînd de-a dreptul. Se pregătise o tribună, unde intrară cu toții, să-și tragă sufletul. La nici un sfert de oră, răsunară trei salve de tun. Procesiunea ajunsese la marginea cîmpului de instrucție. Wang, șeful garnizoanei, era în fruntea trupelor echipate și îngenuncheate acolo în țărînă. Un ofițer dădu raportul, în numele lui. Ceilalți ofițeri inferiori îngenuncheară toți, ținînd ridicate deasupra capetelor cărțile de vizită și strigînd din răsputeri. Însoțitorul militar al guvernatorului le ordonă : „Sculați !" și cu toții răspunseră scurt : „Da !" Litiera mare a guvernatorului trecu parcă în zbor. Terenul de instrucție se afla dincolo de poarta răsăriteană a orașului. Era un teren întins. În fața lui era o terasă, cîteva clădiri și pavilionul de unde se puteau urmări mișcările trupelor. Spre răsărit era o tribună ; spre apus drumul rezervat pentru cai. În spatele pavilionului se ridica o clădire cu trei încăperi, unde urma ca nobilul oaspete să se odihnească și să mănînce. Dar ne vom opri aici cu descrierea.

Cînd litiera se opri în fața pavilionului, mandarinii mari și mici se aflau acolo, în întîmpinare. Guvernatorul coborî din lectică și merse în spate, să-și revină de pe urma oboselii drumului. Bău ceai și apoi ocupă locul destinat persoanei celei mai onorate. Deodată, din afara garnizoanei se auziră trei salve. Pe terase, se dădu semnalul și trîmbițele se porniră.

Văzîndu-l pe guvernator așezat pe înaltul loc ce i se cuvenea, însoțitorii lui, dregătorii districtului și Wang Bikui urcară în tribună, și de acolo se înclinară înspre el de trei ori. Guvernatorul le răspunse la salut, înclinîndu-se și el de trei ori. O grupă de polițiști se apropie de oaspete și îi făcu urări de sănătate. Guvernatorul împreună mîinile, în chip de salut. Cei prezenți se rînduiră în pi-

cioare, de o parte şi de alta. Atunci Wang Bikui, echipat de luptă, bătu o mătanie, smulse steagul de pe o latură a pavilionului şi, ţinîndu-l cu ambele mîini, se apropie de guvernator

— Vă rog, Preamărite, daţi comanda, spuse, îngenunchind.

Guvernatorul ceru ca întîi să vadă puşcaşii străini, apoi o paradă, trageri cu tunul şi, în încheiere, diferite exerciţii de dibăcie.

Comandantul ascultă, se duse pe treptele pavilionului şi trecu steagul unui ofiţer. Acela îl prinse în mîini şi îl flutură de două ori înspre sud. Din tribună se revărsă muzică occidentală. Numaidecît, din depărtare se apropiară trupe străine, strigînd lozinci în limba lor. Ofiţerul îngenunche cu faţa spre pavilion.

— Puşcaşii străini, Preamărite, anunţă, se ridică şi rămase într-o parte, în picioare.

Jos, sub tribună, începură exerciţiile. Se traseră cîteva salve, sub comanda unui instructor. Urmară exerciţiile militare : tîrîşul, săparea adăpostului în poziţia culcat la pămînt, asalt şi altele. Brusc, două armate încinseră o bătaie grozavă, de parcă s-ar fi măcelărit cu adevărat între ele. În mijlocul încăierării, de undeva, dintr-o parte, bubui cu atîta tărie un tun încît se zgudui pămîntul şi răsună tot cerul. Soldaţii se întoarseră fiecare la detaşamentul său. De la piciorul zidului umbrelor din faţa pavilionului fu înălţată o prăjină, în vîrf cu un steag, pe care erau înscrise ideogramele : „Armata a treia". Urmară exerciţii de dibăcie militară, lupte, căţărări şi multe altele. În cele din urmă, din tribună răsună un marş victorios, se trîmbiţă chemarea de strîngere a rîndurilor şi toate detaşamentele se grupară laolaltă. Atunci ofiţerul îi predă comandantului steagul şi acela îngenunche înaintea guvernatorului.

— Vă rog, Preamărite, să ordonaţi încetarea.

Guvernatorul dădu semnalul şi se retrase să mănînce. Dregătorii coborîră şi ei să se odihnească.

După masa de prînz, urcară din nou în pavilion. Toată lumea asistă de data aceasta la defilarea ofiţerilor şi a instructorilor şi la tragerea cu arcul. Fiind comandant adjunct de rangul doi, Wang Bikui nu putea să nu parti-

cipe la întreceri ca să-şi arate preţuirea faţă de oaspete şi superior. Guvernatorul fiind modest şi bun din fire nu ţinea cine ştie ce la trageri şi ar fi renunţat la ele cu uşurinţă. Provenea dintr-o familie de militari şi fusese făcut *canjiang*, general, cu un grad mai mic decît comandantul adjunct al unei garnizoane. Şi cu toate că era blînd de felul său nu se arătă totuşi îngăduitor şi nici înmuiat de asprimea înfăţişării lui Wang Bikui, pe care îl chestiona de obicei din scurt asupra stărilor de lucruri din garnizoană, mai cu seamă în acele părţi unde spusele comandantului-adjunct se băteau cap în cap. Aceasta era şi pricina pentru care omul acesta îi era cu totul neplăcut. Cînd fu chemat, Wang Bikui strigă : „Aici !“, prinse arcul în mîini şi-şi puse ochelarii pe nas, chiorîndu-se la mai marele zilei, cu speranţa că poate are norocul să fie absolvit de trageri, iar pe de altă parte, foarte atent la ţinuta sa. Cine şi-ar fi închipuit însă că guvernatorul nici nu va catadicsi să deschidă gura. Wang aşteptă, aşteptă chiar prea mult, spre uimirea tuturor. Un val de mînie se ridicase în el. În cele din urmă, se văzu nevoit să plece de acolo, să scoată săgeţile, să încordeze arcul, să ochească şi să sloboade cinci săgeţi, una după alta, fără ca vreuna să nimerească ţinta. După încheierea tragerii, se obişnuia ca ofiţerul să se înapoieze în pavilion, să îngenuncheze şi să-şi spună numele. Dar Wang n-o făcuse. Văzînd cum stau lucrurile, guvernatorul se înfurie.

— Eşti de trei ani aici şi în loc să dai ascultare ordinelor imperiale, îţi pleci urechea la propriile-ţi interese ! N-ai pus preţ pe munca ta şi deci nici pe imperiu ! Ca şef al garnizoanei, neîndemînarea ta la tragerea cu arcul îmi dă de gîndit. Locul acesta încă îşi aşteaptă comandantul ! încheie şi ceru să i se scoată aceluia vîrful de la bonetă *. Wang crezuse tot timpul că nu va fi pus să tragă. Acum, în faţa mîniei superiorului, se aruncă la pămînt. Presupunînd că ţinta fusese fixată prea aproape, guvernatorul strigă unui poliţist în care avea încredere să ia doi soldaţi

---

* Culoarea părţii de sus a bonetei deosebea poziţia mandarinilor. La căderea în dizgraţie, pînă la ieşirea actelor oficiale de destituire se îndepărta semnul distinctiv al bonetei, pentru a se arăta că respectivul îşi pierduse calitatea pe care o deţinuse pînă atunci.

şi să măsoare încă o dată distanța. Dar nu vom mai lungi vorba. Ținta fusese fixată bine și ceilalți traseră apoi și ei, în ordine protocolară. În fața supărării guvernatorului, toți se purtară cu cea mai mare atenție. Cînd tragerea se sfîrși, Wang Bikui era încă în genunchi. Guvernatorul se retrase, mai stătu puțin acolo și porunci să se întoarcă la reședință. Ceilalți îl urmară în ordine, după obicei, și nu vom insista în această privință.

Întors la rezidență, guvernatorul îl chemă îndată la el pe Hong.

— Wang Bikui nu mai are îndemînare. Soldații lui n-au fost antrenați cum se cuvine. Prin urmare, va fi demis pe loc și vom numi pe cineva din suită în locul lui. Actele le vom face în capitala provinciei.

Hong aprobă. Cu boneta fără fund și cu ochii în lacrimi, Wang i se înfățișă lui Hong, însoțit de Trei Portofele, ca să ceară îndurare. Marele Hong îl căină.

— De ce te-ai arătat supărat pe el ? Acum n-am ce să fac, recunoscu. Vii cu noi în capitală şi vom vedea mai apoi ce e de făcut.

Ce altceva îi mai rămînea lui Wang ? Se retrase, iar mai pe urmă îl căută pe Hong în capitala provinciei. Acesta îi pretinse șase mii de arginți pentru a-i apăra numele. De unde să scoată un militar atîta bănet ? Abia încropi două mii, pe care îi trimise Marelui Hong, însă acesta îl refuză. Guvernatorul se gîndise să-i ia funcția, dar Hong, care se prefăcuse a fi bun la suflet, îl degradă. Aflați, preastimați cititori, că cel care își pierde funcția și-o poate recăpăta, însă acela care decade, nu se mai poate ridica la rangul pe care l-a avut mai înainte. Aici a fost vorba de un rău pricinuit de Marele Hong. Cu asta încheiem. De veți dori să aflați ce a mai făcut guvernatorul după ce a asistat la demonstrația militară, citiți capitolul următor...

IV

Jumătatea răsăriteană a provinciei Shandong intrase încetul cu încetul în sfera de dominație a străinilor. Uneori aveau loc negocieri și, cu toate că nu domnea armonia, orice se putea decide pe cale pașnică. La venirea guvernatorului, guvernatorul străin trimisese un militar să-l întîmpine, ceea ce însemna un gest de o atenție deosebită din partea lui. Iată de ce, întors la reședința oficială, guvernatorul chinez porunci unui tălmaci să alcătuiască o scrisoare într-o limbă străină și prin aceasta să fie anunțat în vizită la guvernatorul străin. În ziua fixată, imediat după micul dejun, plecă însoțit de un specialist în legăturile cu străinii, Liang Shichang, de fel din provincia Guangdong și de un interpret. Lin Lüxiang, originar din Fujian. El mergea în față, într-o litieră mare, și era urmat de cei doi, fiecare în lectica sa. Intrară pe baza invitației primite în urma scrisorii adresate guvernatorului străin. Fură poftiți înăuntru. Plină de considerație, gazda își scoase pălăria și coborî treptele în întîmpinarea oaspetelui. După ce își strînseră mîinile, schimbară fără interpret cîteva cuvinte pline de politețe, pe care nu le vom nota în amănunt. În cinstea musafirilor se aduseră cîteva băuturi și dulciuri străine. Guvernatorul mulțumi, își luă rămas bun și ieși. Guvernatorul străin îl conduse și ceru să i se ofere onoarea să facă vizita de răspuns. Guvernatorul primi, socotind lucrul acesta ca foarte potrivit.

După ce se întoarse de la guvernatorul străin, înaltul mandarin chemă slujbașii districtuali și se sfătui cu ei în chestiunea banchetului de a doua zi în onoarea străinilor. După ce îl ascultară, Trei Portofele mărturisi că totul se putea aranja, deși o asemenea acțiune nu mai organizase nicicînd în viața sa. Că aceia preferau mîncăruri de-ale lor era în afară de orice discuție. Fusese de cîteva ori la

Shanghai şi în marile restaurante erau la modă cîteva feluri de bucate străine. Cu un bucătar priceput, se putea face faţă. Chestiunea era cum să se desfăşoare întîlnirea. Aici se cuvenea o pregătire pusă la punct în toate aspectele, să nu rîdă străinii. În cele din urmă îl chemară tot pe Ding Zijian.

— Lucrul trebuie dezbătut împreună cu interpreţii, spuse el, după un moment de gîndire. Oamenii aceştia sînt de mici în legătură cu străinii şi le ştiu felul de a fi.

Trei Portofele îi dădu dreptate şi se duse să-i facă o vizită Excelenţei Sale bătrînul Liu, translatorul venit împreună cu guvernatorul. Cînd se văzură, cei doi îşi spuseră cîteva cuvinte de politeţe, după care Trei Portofele mărturisi ce-l interesa. Cine şi-ar fi închipuit că omul era foarte rău din fire şi pe loc se şi îmbăţoşă.

— Nimic mai simplu, spuse, dar nu se grăbi să lămurească în ce consta uşurinţa.

Trei Portofele întrebă iar şi translatorul îl plimbă cu vorba de colo-colo.

— Voi veni în mod special să veghez, se angajă omul. De fapt nici eu nu mă pricep cine ştie ce.

Trei Portofele nu avu altă cale de ales decît să-şi ia rămas bun şi se întoarse la secretarul Ding. Acesta îşi căută prietenul — un cantonez care făcea pe interpretul la intrarea în clădirea străinilor — şi îl întrebă pe el: care-s obiceiurile, cum se poartă, care e felul întîi de bucate şi care felul doi, cine e gazda, ce băutură se serveşte la început, lămuririle venind din gura omului, una după alta. Ding îi raportă lui Trei Portofele, care se lumină la faţă şi atunci, seara, îl chemă pe interpret, îl reţinu la masă, discutînd cu el pe îndelete. Îl rugă să-i scrie o listă de bucate, care cuprinse pînă la urmă vreo duzină de mîncăruri şi cinci-şase băuturi.

— Rămîn îndatorat! se bucură magistratul şi întrebă dacă supa de vacă putea fi înlocuită cu supă de cuib de rîndunică. Măritul mandarin nu mănîncă vacă, iar cuibul de rîndunică e o specialitate rară şi scumpă.

— Se poate... acceptă interpretul. Iar cotleul de vacă poate fi înlocuit cu cotlet de porc.

— Dacă lor le place văcuța, n-ar fi bine să o înlăturăm cu totul. Pregătiți ceva mai mult porc și mănîncă fiecare ce-i place. Nu e bine așa ?

— Ba se poate face prea bine așa.

Trei Portofele porunci ca lista de bucate să fie dată secretarului, care s-o multiplice în zece-douăzeci de cópii.

A doua zi, Trei Portofele se sculă în zori, se îmbrăcă într-o nouă robă mandarinală, brodată cu dragoni, și merse să asiste personal la aranjarea mesei. Fuseseră invitați trei oficiali străini, patru negustori și doi translatori. Din partea chineză, erau înaltul mandarin, Marele Hong, Liang, interpretul Lin și magistratul districtual, în total cinci persoane. Împreună cu străinii erau cu toții paisprezece. Clarifică și cine dintre străini trebuia să stea pe locul de onoare, apoi urmări și punerea în dreptul fiecărui loc a cîte unuia din cartoanele cu numele invitaților. Masa fu pregătită și împodobită cu flori proaspete în vaze de cristal.

— Băuturile străine au sosit ? întrebă.

— Da, îl înștiință administratorul.

Trei Portofele ceru să se deschidă sticlele, pentru ca în timpul mesei să nu fie făcut nimic în pripă.

— Dacă deschidem dinainte sticlele de băutură și de apă, se duce aroma. Orice-ar fi, mai bine să se desfunde pe loc.

— Guvernaterul nostru este gazda astăzi, spuse Trei Portofele. Eu voi fi o gazdă secundară. De aceea trebuie să știu bine dinainte tot ce trebuie făcut.

— La mesele la care străinii invită oaspeți de seamă, gazda împarte cu mîna sa fiecare fel de bucate, apoi cere să fie puse farfuriile pline în fața oaspeților.

Trei Portofele voi să învețe pe loc noul protocol și-i ceru bucătarului să-i aducă din mîncarea pregătită în plus și o făcu porții cu mîna sa. Celor care aveau să servească la masă le ceru să se îmbrace în haine noi, pentru a arăta ca niște adevărați valeți din case mari.

Cînd totul era gata, se apropiase și timpul începerii ospățului. Străinii obișnuiesc să vină exact la timpul stabilit. De data aceasta fuseseră invitați pentru ora douăsprezece. După unsprezece, guvernatorul și ceilalți își făcură apariția, îmbrăcați în costume de gală, cu haina

scurtă *. Trei Portofele îl rugă pe secretarul Ding să mănînce într-o cameră alăturată, împreună cu interpretul care-i ajutase, pentru a fi prin preajmă, ca la nevoie să îndrepte orice s-ar fi ivit. Peste vreo jumătate de oră, oaspeții începură să sosească. Îi primi guvernatorul, care dădu mîna cu fiecare. După cîteva cuvinte, se văzură nevoiți să cheme translatorii. La puțină vreme, se adunară toți invitații. Fură poftiți direct la masă. Se așezară fără grabă, fiecare căutîndu-și numele pe cartonaș. Primul fel fu o supă, pe care o mîncă toată lumea. Gazda ridică paharul: „pentru buna vecinătate" propuse și translatorii traduseră. Străinul aflat pe locul de onoare răspunse cam cu aceleași cuvinte și interpretul îl ajută pe guvernator să le înțeleagă. Guvernatorul mulțumi. Felurile de bucate și paharele pline se ținură în șir. Se încinseră la vorbă și pe nesimțite dădură gata opt sau nouă feluri de bucate. Ajunseră la un fel de mîncare la care Trei Portofele făcu pe gazda, și o tăie în porții pentru toți mesenii. Dar cum, necum, nu mînui bine lingura și cuțitul și își pătă haina în culoarea cerului albastru. Se zăpăci și lovi cu mîneca hainei paharul cu șampanie și îl răsturnă. Din fericire, fața de masă albă fiind groasă, slujitorul prinse paharul rostogolit și el căzu să se spargă la pămînt. Masa era lată și lungă. Guvernatorul stătea la celălalt capăt al ei și cum distanța dintre cei doi era foarte mare, el nu băgase de seamă nimic. Trei Portofele se roșise tot. La mai bine de o jumătate de oră, după ce mîncarea fusese servită, se aduse în boluri de sticlă apa pentru clătit gura.

Hong trăise prin garnizoane și nu avea de unde să știe protocolul meselor simandicoase, de aceea, cînd i se pusese în față apa gazoasă, apucă bolul și bău.

— Ciudat, rosti. Apa gazoasă era ori dulce, ori sărată. Asta e fadă, n-are nici un gust.

Cînd băuse, nu-l observaseră decît străinii care zîmbiseră. Abia cuvintele sale atraseră atenția cu adevărat. Lin îl trase de mînecă.

— E apa pentru clătit gura, nu se bea, șopti.

---

* Inițial făcute pentru călărie, aceste *xingzhuang* au devenit costume obișnuite, de zi cu zi, fiind mai practice decît roba lungă, tradițională, obligatorie pentru mandarini în activitatea oficială.

— Dacă nu-i de băut, de ce-o aduc în boluri atît de frumoase ? se miră omul.

Vorbind, se vădi că suferă de astm și oaspeții nu-i mai acordară atenție. Urmară fructele. Văzînd că toți înlătură cu un cuțit coaja fructului, Hong făcu și el la fel. După ce mîncă jumătate, se nelinişti : se tăiase la buricele degetelor și începuse să-i curgă sîngele. Speriat, își băgă mîna în bolul cu apă, dar apa se înroși rapid. Curioși, ceilalți îl întrebară ce se întîmplase. Ce să spună ? Plecă privirea și înjură printre dinți. Servitorii nu scoaseră un cuvînt. Trei Portofele însuși se simțea răspunzător. Peste încă puțin li se aduse cafelele, apoi oaspeții plecară pe rînd. Gazdele se împrăștiară și ele, numai secretarul Ding reveni, urmărindu-i pe slujitori.

Apoi, străinii, dregători și negustori, îl invitară pe demnitar la banchete, care se ținură lanț două-trei zile.

În timpul acesta, guvernatorul a cunoscut mai mulți străini și s-a gîndit la o cale de a se îmbogăți. Străinii l-au sfătuit să se apuce de negoț. Atras de idee, le-a cerut să-l învețe cum să facă. Întors în capitala provinciei, cîteva ajutoare, obișnuite să lupte cu viața, i-au dat mai multe lămuriri despre negoț și înaltul mandarin i-a ascultat cu atenție. Printre ei se afla și un judecător — unchiul șefului Departamentului pentru treburile străine — pe nume Tao Hua, numele lui cărturăresc fiind Ziyao. Bizuindu-se pe soțul sorei sale mai mari și pe dibăcia sa de a mînui condeiul, el făcea uneori între patru și șase scrisori pe zi. Tocmai de aceea, cumnatul lui îl rugase pe guvernator să-l accepte ca un fel de documentarist la departamentul său. Numai că el își zicea astfel : „Ca documentarist, cu o leafă de douăzeci și patru de *liang* pe lună, nu-mi mai ridic capul toată viața. Ori acum n-ar fi mai bine să învăț ceva negoț ? Poate că am noroc. Și chiar de nu iese cum trebuie, ce are de pierdut unul ca mine ?" Cu acest gînd, deschise lada cu cărți și puse pe masă două dintre ele, cumpărate în urmă cu un an : *Politica economică și comercială* și *Despre timp și negoț*. Se uită îndelung peste tabla de materii, descoperi ce era mai atrăgător și copie cîteva reguli. Un capitol se numea chiar : *Reorganizarea comerțului*. Se repezi să-l citească. Cuprindea vreo două-

sprezece articole şi peste cinci mii de ideograme. Se bucură peste măsură. Îl citi o dată, însă pe alocuri nu-l înţelegea. Întîlni şi cîteva nume de străini, care nu-i spuneau nimic. Cum era un tînăr inteligent, iar lumea mandarinilor era nepricepută în domeniu, schimbă cîteva cuvinte la început şi la sfîrşit, adăugă şi cîteva rînduri de-ale sale, apoi copie textul, socotindu-l drept creaţie proprie. Pe dată, i-l arătă cumnatului, să-i afle părerea.

Ştiind că unchiul său vroia să înainteze superiorilor un memorandum, cumnatul îşi puse ochelarii, cercetă textul, după care îl măsură pe omul din faţa sa de sus şi pînă jos.

— Nu credeam că eşti atît de talentat! spuse. Eşti doctor la carte, dar superiorii vor fapte adevărate. Materialul tău e într-adevăr bun, dar e plin de prea multe cuvinte goale, fără rost. Teamă mi-e că n-o să pună nici un preţ pe el.

— Dar el cuprinde numai fapte reale din ţările străine. Nu-s cuvinte goale. Acestea ne pot folosi.

— 'Mda. De unde să ştie străinii situaţia noastră, dacă n-au fost în China?

— Nici n-am afirmat că ne cunosc. Numai că şi noi am putea să acţionăm ca ei.

— N-am timp să mă cert cu tine, îl opri cumnatul. Într-un cuvînt, vreau să spun că chestiunea înaintării unui memorandum nu-i o joacă. Dacă vrei să-l arăţi, atunci mai întîi îmbunătăţeşte-l! Cunosc cîţiva înalţi mandarini. După ce îl pui bine la punct, mă duc la ei şi-i rog să-şi exprime părerea. Dacă vor declara că merge, îl înaintează. N-ar fi bine aşa? În felul acesta, te pui la adăpost de orice bucluc.

Ascultîndu-l, Tao Ziyao se simţi jenat. Luă filele scrise, îngăimă ceva şi ieşi pleoştit ca vai de el. „M-am sfătuit cu el în zadar“, gîndi, în timp ce se întorcea în camera sa. „E limpede că nu mă poate ajuta. Ce-ar fi să-l transcriu frumos şi mîine dimineaţă să mă duc chiar eu să-l depun? Voi suporta singur binele sau răul“.

Odată luată hotărîrea, îşi redactă cu multă grijă o carte de vizită. A doua zi, aşteptă să plece de-acasă cumnatul, apoi se îmbrăcă frumos, luă cartea de vizită, urcă în lectică şi ceru să fie dus de-a dreptul la sediul administraţiei. Guvernatorul stabilise următoarea regulă: ori-

cine se înființa cu un memorandum trebuia să-l lase să fie înregistrat de polițist și, dacă era cazul, aducătorul putea fi primit pe loc. De aceea, oamenii se bucurau de un bun tratament din partea bătrînului polițist.

Cînd Tao ajunse, polițistul îl întrebă despre ce era vorba și, cunoscînd interesul guvernatorului în chestiunea respectivă nu mai întîrzie și, de îndată, îl pofti pe om să intre, să bea un ceai și să fumeze în tihnă, iar pe de altă parte el se grăbi să ducă memorandumul și cartea de vizită. Guvernatorul tocmai stătea de vorbă cu șeful Departamentului pentru treburile străine. Primind materialul, se uită peste el și văzu că autorul lui era un arhivist din departament.

— Tao acesta e arhivist la tine. Scrie bine, nu e ca alții, lipsit de fundament. Mă gîndesc că poate ai dat ochii cu el.

Auzind despre ce era vorba, cumnatul lui Tao, acolo de față, simți că-l trec fiori reci. Cum de nu-l ascultase și făcuse ce-l tăiase capul ? Apoi, la laudele guvernatorului, mînia i se preschimbă în bucurie.

— Îmi e rudă, recunoscu. Grație Înălțimii Voastre a fost promovat și din luna a doua e angajatul meu. Are condei bun.

— Nu bun, ci excelent ! Cîteva chestiuni s-ar putea pune în practică. A venit chiar el cu materialul ? îl întrebă pe polițist.

— Da. Așteaptă afară.

Guvernatorul ordonă ca omul să-i fie adus înainte. Polițistul plecă și, peste puțin, Tao Ziyao intră. În fața guvernatorului îngenunche și dădu binețe. Acesta îi ceru să se ridice. Văzîndu-și cumnatul, Tao se învineți de jenă. Și cum acesta îi mai era și superior, nu vru nici mort să se așeze în prezența lui.

— Dacă ești invitat de Înălțimea Sa, așează-te, îl îndemnă cumnatul.

Abia atunci dădu ascultare invitației. I se turnă ceai.

— O bună jumătate din memorandum ar putea fi pusă în practică. Uite, extracția de ulei, fabricarea de hîrtie n-ar costa mult și ar aduce cîștiguri stabile. Numai că mașinile trebuie cumpărate din exterior. După părerea

mea, n-ar strica să cumpărăm cîte o mașină din cele pe care le numești, ca să le încercăm.

— Pentru mașini, trebuie mers la Shanghai, la firme străine. Am acolo prieteni buni. E de-ajuns să le spun și ne fac contract, îl semnez, mă duc în străinătate și în trei-cinci luni mă întorc cu marfa.

— Prea bine, acceptă guvernatorul. Îl mai întrebă cîteva chestiuni lipsite de importanță și Tao plecă împreună cu cumnatul său.

Cumnatul nu-i mai spuse nimic de rău, ba chiar îi ceru să ia masa de prînz la el, iar acasă se grăbi să-i povestească nevestei tot ce se întîmplase.

— Fiindu-i cumnat, ar trebui să-l susții ca el, și numai el, să fie trimis, se bucură ea. De va avea noroc, n-o să te uite !

— Între rude, nici nu se discută.

După masă, Tao Ziyao se întoarse ca de obicei la birou. A doua zi, guvernatorul îi vorbi cumnatului de plecarea lui Tao Ziyao la Shanghai. În mod firesc, cumnatul îl lăudă peste măsură. Pînă se întoarse în departament, împuternicirea pentru cumpărarea mașinilor-unelte ieșise : „Mai întîi i se vor înmîna douăzeci de mii de yuani. Dacă nu-i ajung, după ce prețul va fi fixat, să telegrafieze și i se vor suplimenta imediat". Cei doi cumnați fură foarte bucuroși. În ziua aceea, cumnatul îl pofti pe Tao să se mute la el.

— În cîteva zile o să pleci la drum. Fiind laolaltă cu noi o să te simți mai bine.

În departament, în locul lui Tao a fost numit altcineva, dar nu despre aceasta vom povesti mai departe. A doua zi, Tao Ziyao a mers la administrația provinciei să-și exprime mulțumirile. Guvernatorul l-a lăudat din toată inima însuflețindu-l peste măsură. Apoi Tao și-a luat rămas bun de la colegi, iar aceștia au hotărît să dea un banchet pentru el. Dar asemenea lucruri sînt greu de notat.

În ziua stabilită pentru banchet, colegii s-au adunat cu toții la ora douăsprezece. Cine ar fi crezut că le va fi dat să aștepte pînă spre apusul soarelui. Cu mult după ora cinci, cînd nu mai știau nici ei ce să facă, îl văzură pe sărbătorit apărînd în litiera cumnatului purtată de

patru oameni ; era ameţit bine. L-au primit cu urale şi i-au turnat ceai.

— Nu ştiu cum s-a nimerit că tocmai azi cumnatul meu a avut oaspeţi, se scuză el. Invitaţii au fost oameni însemnaţi şi mi-au cerut să le ţin companie. Abia acum au plecat şi iată că am întîrziat. Aţi obosit, aşteptînd atîta !

— E încă devreme, s-au grăbit ceilalţi să-l asigure.

S-a aşternut masa. În mod firesc, Tao a prezidat-o. Pe la jumătatea ospăţului, după cele trei rînduri de pahare obligatorii, colegii s-au ridicat în picioare, urîndu-i să nu-i uite.

— Ce tot spuneţi ? se umflă el în pene, pe cînd roşeaţa i se strecură şi i se răspîndi uşor pe sub piele. Nu-i vorba de laudă, însă în provincia noastră nu se află un al doilea om la fel de pregătit în raporturile cu străinii.

— Aici sînteţi în branşă, spuse un coleg, aşezat în faţa sa.

— Aţi adus în discuţie aceste două cuvinte, „în branşă". Cumnatul meu se ocupă de ani de zile cu aceste chestiuni şi nu ştie decît că are de-a face cu străini. Dar ia să-l întrebaţi, din cîte ţări sînt aceşti străini, credeţi că ştie să răspundă ? Eu n-am avut cine ştie ce legături cu ei, dar ştiu să le pronunţ numele ţărilor de unde provin.

— La întoarcerea din Shanghai, cumnatul o să vă pună la cîrma acestor afaceri.

— Vom vedea ! spuse el.

Petrecerea se termină tîrziu în noapte.

A doua zi, cumnatul se frămîntă pentru Tao, ba de una, ba de alta, arătîndu-se cum nu se poate mai binevoitor. Întotdeauna se îngrijise ca el să nu-şi cheltuie banii, să nu fie muncit de grijile casei şi îi dăduse tot felul de ajutoare. Tao Ziyao îşi luă rămas bun de la soră şi cumnat, şi însoţit de sluga sa, se sui în trenul cu destinaţia Qingdao. Acolo, chiar atunci cînd sosise, intrase un vapor în port, aşa că îşi cumpără bilet şi se îmbarcă. Dar nici nu se îndepărtă bine corabia de mal, că se şi iscă furtuna. Valurile se ridicau drepte ca zidul, smucindu-i într-o direcţie sau alta cu putere. Tao avu rău de mare şi îşi petrecu întreaga vreme întins. Sluga, Zhang Sheng,

om din miazănoapte, nu urcase în viața sa pe o barcă și era distrus. Două zile și două nopți bătu vîntul, timp în care stăpînul și sluga au zăcut de-a binelea. La urcarea pe vapor, cineva îl recomandase unui casier. Acesta se numea Liu Zhanguang și i se înfățișase numaidecît. Tao Ziyao ținu să se arate mare și bățos. Liu îl socotea omul de încredere al guvernatorului din Shandong și îi gîdila vanitatea, numindu-l la fiece vorbă „Mărite Tao“. Tao Ziyao înțelese că aceasta nu era o purtare tocmai obișnuită. Ceruse o cabină și cum nu se mai afla nici una liberă, Liu i-o oferise pe-a sa. La prima masă, omul se dovedise la fel de mărinimos. De cum o pornise furtuna și sluga nu-i mai putea fi de nici un ajutor, Liu Zhanguang se apucă să-i aducă ceaiul și mereu își făcea drum pe la el, întrebîndu-l cu ce-i putea fi de folos. În inima sa, Tao era adînc mișcat.

Vîntul încetă doar cînd ajunseră la Shanghai. Iar atunci cînd corabia se opri, scăpară și cei doi de amețeli. Ca dregător, Tao dispunea de bani suficienți, așa că aranjase să tragă la hotelul Înălțimea, de pe strada Șahului. Fu întîmpinat de un om al hotelului și acesta, după ce chemă o ricșă, plecă însoțindu-i bagajele.

El și sluga urcară într-o mașină. La hotel, bău o ceașcă de ceai, se spălă, mîncă și se culcă, pentru a-și reveni după cele două zile de chin. Se trezi cînd se înnoptase. Portarul îi aduse o invitație de la Liu Zhanguang pentru chiar seara aceea. Hotărî să se ducă. Cu toate că venise luna a opta, era încă destul de cald, fapt pentru care luă cu el un evantai. Îi ceru slugii să ia niște tutun și cărțile de vizită și să-l urmeze. Trecură pe străzi necunoscute, schimbară două mașini și ajunseră la localul Prima Aromă. Tao intră. Liu Zhanguang se ridică și îi ieși în întîmpinare, ploconindu-se. Pe terasă erau șapte-opt persoane : unii aveau părul tuns scurt, pieptănat cu grijă, lucios de pomădat ce era ; purtau flori la butonieră ; valuri de parfum îl izbiră. Erau îmbrăcați în costume elegante și numai unul sau doi purtau haine puțin învechite. Tao Ziyao, în roba lungă peste care își pusese o jachetă azurie ca cerul, era de-a dreptul șters printre ei.

— Shanghaiul are o faimă proastă. Tu calci pentru prima oară acolo, ai grijă să nu fii înșelat. Nu-i nimic dacă cheltui bani, renumele e mai important!

Tao Ziyao nu uitase de sfatul de acasă. Era cu ochii în patru și odată ajuns în Shanghai se legase să nu se apropie de femei și de băutură. Acum, după ce salută gazda, se înclină și spre ceilalți.

Unii se ridicaseră în picioare și-i întinseră mîna, alții însă nu se clintiră din loc. Liu îi prezentă pe toți — conducători locali ai unor firme străine, interpreți. Între timp, mai veni un oaspete, așezîndu-se chiar lîngă Tao. Avea vreo patruzeci de ani și își lăsase mustăți mari.

— Îmi puteți spune prețiosul vostru nume?

— Numele meu de familie este Wei, iar numele personal Pianren, Zbor Înalt.

Liu îl prezentă pe Tao celorlalți.

— Măritul Tao aici de față a fost trimis de guvernatorul provinciei Shandong să achiziționeze mașini-unelte. Este cel mai capabil om din provincie. Umila mea persoană îl stimează foarte mult.

Cei de față îi arătară deodată considerație. Reprezentantul chinez al unei firme de utilaje pentru confecționarea de uniforme militare, Qiu Wuke, gîndindu-se că îl poate atrage, se purtă cu multă căldură, adresîndu-i cuvinte măgulitoare. Wei, care stătea alături, îi puse o sumedenie de întrebări. Cînd gazda îl rugă să aleagă bucatele, Tao răspunse simplu că nu se pricepe. Wei notă pentru el șase feluri. Cînd fu vorba să fie chemate curtezane care să-i servească la masă, el refuză categoric.

— Vă rog, domnilor, procedați după bunul vostru plac, spuse. Pe mine, vă rog să mă scuzați, eu unul nu poftesc.

Cei prezenți insistară să-l convingă, dar el se împotrivi cu îndărătnicie, roșind. Imediat, fetele preferate de cei prezenți își făcură pe rînd apariția. Unele erau și cîntărețe, altele nu. Numai Wei chemă o tînără încă fecioară; fata era îmbrăcată la fel de atrăgător ca și suratele sale mai mari din casa de plăceri; ea se ploconi înaintea lui Wei. Vorbiră între ei o vreme, atrăgînd atenția mesenilor, care se apucară să facă glume pe seama lor. Wei Pianren le aruncă o privire dojenitoare, dar îi lăsă în plata lor, con-

ţinuînd să discute cu tînăra. Tao Ziyao rămase nepăsător, prefăcîndu-se a nu-i băga în seamă. Peste puţină vreme, petrecerea se însufleţi.

Qiu Wuke rămăsese cu gîndul să pună mîna pe Tao Ziyao şi, cînd toată lumea flirta, el o sfătui pe curtezana sa să se întoarcă acasă şi să se îngrijească să pregătească două mese. Ea acceptă, luă două cutii de tutun şi plecă. Qiu se duse mai întîi la Liu Zhanguang şi-l rugă să insiste pe lîngă Tao să accepte să continue petrecerea împreună. Liu se şi grăbi să o facă, însă Tao îl refuză.

— Cînd a fost vorba să vă alegeţi o cîntăreaţă, nu v-am forţat s-o faceţi. Dar acum ? stărui el. Stăm puţin, bem două păhărele şi gata.

— Fratele Wuke este peste fire de prietenos, se amestecă Wei. Astăzi a făcut-o înadins, din mare iubire pentru dumneavoastră. A comandat totul, nu există amînare. Poţi merge înainte, frate Wuke, să-ţi pui oamenii pe roate. Peste puţin, venim şi noi împreună cu onoratul oaspe.

— Mă las pe mîinile voastre, şopti Qin Wuke. Îmbrăcă haina, îşi luă rămas bun de la ceilalţi şi plecă.

Gazda comandă cafeaua, ceru nota de plată, semnînd-o. La început, Tao nici nu vru să audă, însă pînă la urmă fu luat pe sus. După ce ieşiră de acolo, o apucară spre apus.

— Asta e Strada A Patra, e cea mai animată din tot Shanghaiul, zise Wei Pianren. Aici e o librărie, aici — ceainărie... continuă el prezentarea.

Lui Tao Ziyao îi trecuseră pe la urechi destule despre Strada A Patra şi astăzi, iată, se plimba pe ea, în melodia tainică a nopţii, sub lumina felinarelor, şi-şi dădea seama că vraja acesteia nici nu putea fi descrisă.

Wei era un om plin de inteligenţă şi priceput în relaţiile cu oamenii.

— Pe vremuri, se spunea bine că „Omul adevărat nu încalcă preceptele morale". Tu, preaonorate, n-ai chemat o fată să te servească la masă, de băut nu bei. Cît eşti de integru !

Tao Ziyao îşi arătă nedumerirea şi rugă să fie povăţuit.

— Îţi sînt ca un frate şi nu am de gînd să te bag la apă. Dar află de la mine că, în Shanghai, negoţul bun se

face în localuri. Cine dintre mandarini crezi că neglijează fetele și băutura ?

— Ce legătură e între negoț și mandarini ?

— Să nu ți se pară curios. Uite, tu, preaonorate, ai fost împuternicit de guvernatorul din Shandong, deci ești un mandarin. Aici ai venit după mașini-unelte. Or ce sînt ele dacă nu negoț ? Ca să faci rost de utilaje, va trebui să te adresezi firmelor străine. Iar compradorii * crezi că nu beau ? Nu numai că n-ai să scapi neinvitat, dar vei fi obligat să răspunzi tot cu o invitație la chef. Cînd unul dintre ei te invită, o face pe jumătate din simpatie și pe jumătate din dorința de a încheia tranzacția. Invitația ta este o recompensă pentru grija lui de a discuta prețul cu străinii și de a-ți fixa o întrevedere. Prin el îți aranjezi lucrurile, economisind bani și timp. Iată două cîștiguri dintr-o lovitură !

— Dacă-i așa, voi face tot ce se cuvine, promise Tao.

— Firește că-i așa. Dacă nu te interesează fetele, unde îți vei invita prietenii la chef ?

Tao Ziyao căzu pe gînduri. Deodată, ajunseră în ușa unei ceainării, numită „Parfumul abundent al apusului".

— Aici sîntem așteptați ? spuse cineva.

Fără să mai aibă vreme de chibzuit, Tao îi urmă aproape fără să-și dea seama. Intră pe poartă. În curte, în fața ușii, agățat deasupra, se lăfăia lustrul european, din sticlă, de formă pătrată. Pe perete erau prinse cîteva plăci dreptunghiulare, pe care erau scriși proprietarii... dar nu-i putu reține deodată. Invitați în casă, urcară direct la etaj. De la parter, un glas de bărbat strigă :

— Au sosit oaspeții !

Abia ajunși pe la mijlocul scării, un mare număr de slujnice le ieșiră în întîmpinare. Ele îi întrebară dacă sînt oaspeții lui Qiu și îi conduseră spre salonul unde erau așteptați.

— Oaspeții dumneavoastră, strigă cineva. Qiu Wuke le veni înainte.

Cei de față își împreunară mîinile în semn de salut. Tao se înclină spre Qiu Wuke. Slujnicele îi luară haina, îi turnară ceai, îi aduseră o narghilea și un prosop pentru

---

* În engleză în text.

a-şi răcori faţa şi şterge mîinile. Ceilalţi erau bine cunoscuţi acolo, numai el era un chip nou.

— Preafericitul dumneavoastră nume? fu întrebat.

— Mă numesc Tao, răspunse el cu multă distincţie.

Amfitrioana zîmbi. Qiu îi rugă să-şi noteze preferinţele în materie de femei. Wei puse primul mîna pe toc şi scrise numele lui Lu Mireasmă de Laur.

— Pianren o cheamă întotdeauna pe drăcoaica asta mică, observă Liu.

— Pofta beţiei, îşi spuse părerea Qiu.

Wei Pianren nu-i luă în seamă şi completă una după alta trei-patru hîrtii.

— Ce faci, respectate Zi? întrebă el, întorcînd capul spre Tao. Rupem interdicţia?

— Nu cunosc pe nimeni, zise el.

— În faţa mea, umilul tău frate, eşti plin de strălucire, preaonorate, şi ai putea să treci peste interdicţie, îl încurajă Qiu.

— Onoratul Zi nu cunoaşte pe nimeni, iar Wuke are prea multe cunoştinţe. Îl rugăm pe el să propună pe cineva.

Qiu se oferi pe loc şi o numi pe micuţa Lu Mireasmă de Orhidee. În faţa a opt sau nouă bonuri completate, Tao nu reţinu numele fiecărei fete. Liu Zhanguang o invitase pe Zhang Jad Rafinat. Îi mai rămăsese în minte şi numele tinerei Jin Frumoasa.

— Cine e această Jin, Aur? întrebă.

— O cunoştinţă de mare preţ a fratelui Wuke, răspunse Pianren. Ai cunoscut-o. E cea care te-a întrebat cum te cheamă. Ai uitat?

Rîseră amîndoi. Peste puţin, li se aduseră prosoapele calde.

Qiu Wuke îl invită pe Tao Ziyao să ocupe locul de onoare. Dar el nu vroi nici în ruptul capului.

— Qiu Wuke a organizat petrecerea în mod special pentru tine, bucuros că te-a cunoscut. N-are cine să te înlocuiască, încercară să-l convingă Liu şi Wei.

Comentînd, fiecare în felul său, se aşezară cu toţii şi lăsară liber tocmai locul de onoare. Neavînd de ales, Tao îl ocupă iar Qiu turnă în pahare. După obiceiul dregăto-

rilor, Tao se ridică în picioare şi se înclină întîi spre gazdă, apoi înaintea celorlalţi şi spuse : „Ocupă locul cuvenit altuia" ; se aşeză şi bău. Se aduseră mîncărurile. Cînd vasul cu băutură făcuse deja de trei ori ocolul mesei, tinerele cîntăreţe sosiseră cu toatele, în afara Miresmei de Orhidee. Imediat, cineva plecă după ea, să o grăbească. Iar cînd aceasta îşi făcu apariţia, merse de-a dreptul la Qiu Wuke, îl salută şi-l întrebă de onoratul Tao. Qiu i-l arătă : Curtezana, împreună cu slujnica ce o însoţea la banchet, căreia i se spunea Nouă Cumătră, merseră în faţa oaspetelui de onoare, spunînd într-un glas :

— Iertaţi-ne, tinere Tao.

Auzind că celorlalţi li se spunea Excelenţă şi lui i se adresaseră cu „tinere", Tao Ziyao nu se arătă prea bucuros. Atunci Wei Pianren se apropie de Noua Cumătră şi-i spuse :

— Preaonoratul Tao este din Shandong. Astăzi a sosit. Spune-i curtezanei tale să-i cînte mai multe arii. Marele Tao o să ofere banchete la voi acasă.

Aflînd aceste lucruri, slujnica se duse în spatele lui Tao Ziyao şi la fiecare vorbă îi spunea „Preamărite Tao", „Excelenţă" sau : „La noi locul e mic, dar vă rog, Excelenţă, să nu ne ocoliţi". După cîteva asemenea expresii măgulitoare, Tao se înveseli ca niciodată.

Imediat, se aduseră bucatele. Noua Cumătră rămase toată seara lîngă Tao Ziyao. La sfîrşit, ţinu morţiş să plece împreună. Dacă în primele momente bărbatul nu îndrăznea, în cele din urmă, încurajat şi de Wei Pianren, acceptă. Cu atît mai mult cu cît aveau acelaşi drum. Noua Cumătră mergea imediat în spatele lecticii, în care stătea curtezana, iar Tao şi Yao veneau în urma ei. După vreo două ocolişuri, cei doi bărbaţi ajunseră la sediul lor *. Pe

* *Tangzi*, Cartierul curtezanelor. Curtezanele devin din antichitate o instituţie publică. Profesiunea lor, recunoscută în mod oficial, era de rangul al optulea, împreună cu actriţele şi cîntăreţele, imediat după meşteşugari. Tinerele, cumpărate de mici, pentru frumuseţea lor, erau învăţate să cînte, să recite şi să danseze. Unele scriau versuri. Principala lor îndeletnicire era de a întreţine banchetele : să toarne în pahare, să cînte din gură sau la diferite instrumente, să susţină conversaţia. Societatea lor era căutată de cele mai multe ori exclusiv pentru spectacol, pentru divertisment, dintr-un fel de reacţie de saturaţie la iubirea carnală oferită de

frontispiciu scria : „Fericirea tuturor". Intrară. În a treia clădire, la etaj, era casa Miresmei de Orhidee. Curtezana ajunsese acasă cu mult înaintea invitaților. Noua Cumătră le luă jachetele și le oferi șervețele să-și curețe mîinile. Curtezana le aduse semințe și narghilele. La fiecare cuvînt, ele îl numeau pe Tao „Măritul Om", făcîndu-l să se simtă în al nouălea cer. În casă mai erau două bătrîne, care nu le înțeleseră jocul și căscau plictisite, alături. Wei fumă, întins într-un pat, apoi adormi.

Tao bău, se umflă în pene și făcu pe marele mandarin, lăudîndu-se cu misiunea de seamă pe care i-o încredințase guvernatorul. Cînd Wei Pianren se trezi, era ora trei și trei sferturi.

— E destul de tîrziu, zise el. Noua Cumătră se grăbi să-i înmoaie un șervet în apă fierbinte, ușor parfumată ; îl stoarse și i-l întinse, să se șteargă pe față. Trebuie să plec. Mărite Tao, închiriază aici un pat pentru o noapte.

Dar el nu vroi să rămînă. Neputînd altfel să-l rețină, Noua Cumătră încercă să-i oprească pe amîndoi la o gustare. Nu reuși, și unul și celălalt pretextară că e prea tîrziu. Ea și Mireasma de Orhidee îi conduseră pînă jos ; le deschiseră porțile, iar ei ieșiră din stabiliment. Tao Ziyao nu știa drumul spre hotel și Wei îl însoți pînă în apropiere, explicîndu-i cît mai avea de făcut.

Ajuns la el, Tao Ziyao se culcă și dormi pînă la ora unu din zi. Atunci se sculă, se spălă și plecă împreună cu Wei Pianren să mănînce la restaurantul Yangzhou. După prînz, ieșiră în stradă și chemară o ricșă acoperită şi cu roși de cauciuc, îndreptîndu-se spre grădina de vară să se plimbe. Din fericire, fiind duminică, mai mult de jumătate din prietenii de peste noapte erau acolo. Nu lipseau nici Liu Zhanguang, nici Qiu Wuke, deși acesta își făcuse apariția abia pe la ora patru. În clădirea în stil colonial era mare îmbulzeală. La două mese, bărbații beau ceai. Tinerele care serveau aici, vreo cincizeci sau șaizeci, fă-

---

nevestele şi concubinele de acasă. De notat că un nobil avea cîteva zeci de favorite, un înalt mandarin aproximativ o duzină, iar un bărbat din pătura de mijloc trei-cinci. În schimb, cei umili, incapabili să-şi cumpere o nevastă, îngroşau rîndurile celibatarilor. Au fost consemnate situaţii cînd doi sau trei fraţi şi-au luat o singură nevastă, trăind în deplină armonie.

ceau o larmă nemaipomenită. Tao și alții ieșiră iar și dădură roată grădinii și, neluînd aminte la alei, nimeriră peste Mireasma de Orhidee în locul unde se afla instalat fotograful. Tînăra era însoțită de Noua Cumătră. Le luară cu ei și intrară împreună în clădirea de mai înainte. Noua Cumătră scoase la iveală țigările.

— Ce-ar fi să ne folosim de faptul că Zhanguang n-a plecat încă din oraș și să mergem la ele? Poți s-o recompensezi și pe Mireasma de Orhidee... două lovituri dintr-un foc.

Tao se gîndise la acest lucru, dar nu-i venise să vorbească.

— Bravo! Excelent! răspunse.

— Marele Tao dă un banchet, i se adresă Wei Noii Cumetre. Vezi ca mîncarea să fie bună și nu zeamă lungă!

Apoi merse să-i înștiințeze pe Liu, Qiu și ceilalți. Asemenea banchete se petreceau zilnic în lăcașurile curtezanelor și nu era lucru de mirare pentru nimeni.

Noua Cumătră se agăță de Tao Ziyao să plece împreună, iar acesta îl luă cu el pe Wei. Ieșiră în stradă, urcară într-o trăsură, iar în nici un sfert de ceas se treziră la Podul de lut. De acolo, birjarul, care se înțelesese cu femeile, făcu un ocol și ajunseră mai întîi acasă la ele. Bărbații suiră la etaj, băură un ceai și fumară. Peste puțin, apăru Liu cu încă doi prieteni, iar mai apoi Qiu Wuke. Se lăsa înserarea. Cum fiecare mai avea ceva aranjat pentru noaptea aceea, banchetul nu dură mult. După plecarea invitaților, rămase pe lîngă Tao numai Wei. Era și cel mai diabolic dintre toți și își dăduse repede seama că lui Tao Ziyao îi plăcea grozav să fie socotit mandarin și să fie ținut numai în laude. Noua Cumătră observase lucrul acesta chiar și mai iute. De aceea, prefăcîndu-se că are o treabă anume, Wei o trase pe femeie într-o cameră alăturată și acolo se sfătuiră îndelung, punînd laolaltă ceva la cale împotriva credulului înfumurat.

În vremea aceasta, Tao se întinse pe pat și fuma, discutînd cu Mireasma de Orhidee.

— De-ai ajunge concubina unui guvernator, te-ai plimba doar în litieră purtată de patru oameni, și încă într-una elegantă, cu acoperămînt. Drumul ți-ar fi deschis

de un slujitor, ţinînd o umbrelă roşie. Oriunde te-ai duce, s-ar găsi cîte cineva care să te ajute, să te slujească. Ar fi destul să rosteşti două vorbe şi toţi ar înmărmuri. În camerele tale ai avea o slugă, o doică, un slujitor şi cîte şi mai cîte. Ai avea tot ce-ţi pofteşte inima. Banii lunari de cheltuială s-ar ridica la vreo două sute de *liang*, fără a socoti îmbrăcămintea, bijuteriile, masa şi plata oamenilor. Iar aceşti două sute înseamnă cam o dată şi ceva leafa noastră de slujbaşi mărunţi.

— Şi dacă eşti mandarin cît cîştigi pe lună? Poţi să ai o concubină? Şi cît îi dai? îl asaltă Mireasmă de Orhidee.

Tao îi vorbise plin de însufleţire şi nu se aşteptase la acest atac al tinerei. Tăcu, fumînd în tăcere. Socotea cum să i-o întoarcă, însă Wei îşi făcu apariţia. Wei îşi luă haina să plece, făcîndu-i femeii semne încurajatoare. Ea îi răspunse în acelaşi fel că era sigură pe ea. Tao ar fi vrut să plece şi el însă nu-şi găsi haina: ea îi fusese ascunsă de Noua Cumătră. Neavînd de ales, Tao rămase cu femeile. Noua Cumătră îi aduse să mănînce. În seara aceea refuzase pe oricine le chemase. O trimisese în locul lor pe Aur, iar ea îl slujise tot timpul pe Tao.

— Mireasmă de Orhidee a împlinit şaisprezece ani, spuse ea la un moment dat, ca întîmplător, şi este încă domnişoară. După cum arată şi după vîrstă n-ar mai trebui să aştepte.

Cu toate că venise abia de două zile, ager din fire, Tao Ziyao înţelesese statutul Noii Cumetre. Se făcuse ora două şi se pregătiră de culcare. Tao rămase acolo peste noapte. Ce anume s-o fi petrecut, n-avem cum să aflăm. Putem bănui doar că afecţiunea dintre el şi Noua Cumătră ajunsese atît de strînsă, încît ajunseseră amîndoi ca un singur trup *, cu neputinţă de separat.

Aşa o duseră şapte-opt zile, căutîndu-se unul pe altul, fără întrerupere. Dormeau pînă pe la ora două sau trei. El o aştepta pînă ce ea se pieptăna şi se aranja şi mîncau împreună. După aceea, luau cîte o trăsură, la început însoţindu-i şi Mireasma de Orhidee, mai apoi singuri, şi ieşeau pe poartă, plimbîndu-se în grădina publică sau

* În text: precum răşinile dizolvate într-un lichid, devenite lac.

făcînd ocolul orașului. În fața marilor magazine opreau și odată intrați acolo cumpărau mătăsuri, inele, ceasuri, cam de cîteva sute de *yuani*. Podoabele de cap și perlele erau achiziții separate. La primele lor plimbări costisitoare, obișnuiau mai întîi să treacă pe la bancă de unde Tao scotea cîteva cecuri și o sută sau două bani lichizi. Mai pe urmă, știindu-l cît de generos era, patronii se apucaseră să-i dea pe datorie. Noua Cumătră îi explicase lui Tao că hainele lui erau învechite, fapt pentru care chemase cîțiva croitori vestiți, care îi cususeră acasă cîteva rînduri de costume la modă. Socotite toate cu de-amănuntul, cifrele se arătau destul de ridicate. Noua Cumătră pusese stăpînire pe inima lui Tao Ziyao și bărbatul se întrecea în a o umple cu daruri, aruncînd încolo și încoace cu bani, fără opreliști. Într-o singură decadă, dăduse o sută și ceva de *yuani* pe băutură și curtezane, iar cumpărăturile nu erau mai jos de trei-patru mii. Dacă adăugăm alte nevoi, din cei douăzeci de mii ajunsese totuși să cheltuiască un sfert. Calculase singur și nu i se părea deloc prea mult. Pentru utilajele pe care urma să le cumpere avea încă bani destui. De aceea, nu își strînse cu nimic băierile pungii. De ziua mamei curtezanei, chemă o trupă să cînte în cinstea ei și pe spezele lui se așternură de patru ori cîte două mese, iar la acestea veniseră o grămadă de oameni pe care nici că-i cunoștea.

Văzînd că el irosește banii precum apa, fără nici o alegere, Wei Pianren se gîndi : „A aruncat în vînt sumedenie de bani. Dacă nu-mi bag și eu mîna acum, mai încolo va fi prea tîrziu". Chiar a doua zi se înființă la Qiu Wuke și se sfătui cu el.

— Trebuie făcut ceva cu papă-lapte ăsta, începu el vorba.

— Dar cum ?

— Nimic mai simplu. Mergi la el și înștiințează-l că poimîine compania pornește un vapor. Dacă vrea ceva utilaje, să vină repede aici. Toți sînt oamenii mei și-l dăm gata.

Wei era în cîrdășie cu Qiu și înțelese prea bine ce vroise amicul său să spună. Fugi acasă la curtezană și-l căută pe Tao Ziyao. În clipa aceea, Noua Cumătră stătea

la fereastră şi se pieptăna. Auzind glasul cunoscut care anunţa de jos muşterii, Tao era pe picior de a se ascunde, dar dădu ochi în ochi cu Wei Pianren. După cîteva cuvinte, Wei îl trase pe Tao în salon, se aşezară şi noul venit deschise discuţia despre achiziţionarea maşinilor.

— Să nu crezi că lucrul e chiar atît de simplu. Uite ce a spus fratele Wuke : „Mîine, compania are un vapor care pleacă. Dacă are ceva schiţe, le dăm prin ei şi în trei luni obţinem marfa. Dacă pierde ocazia, pînă la vaporul următor mai trec nu ştiu cîte zile". Wuke e de-al nostru, e săritor de felul său şi-ţi vrea binele. El m-a trimis aici. Dacă ai vreun gînd, du-te la el sau zi-mi mie şi-i transmit numaidecît.

— Te oboseşti atît... rosti Tao, apoi adăugă : Omul meu a venit ?

Sluga fu chemată. Tao Ziyao îi întinse o cheie, îi spuse să se ducă la hotel, să deschidă lada şi să ia de acolo nişte hîrtii. Cei doi au mai discutat şi, nu peste multă vreme, slujitorul a adus hîrtiile. Tao le-a deschis şi a scos o hîrtie pe care se aflau desenele în linii mari a cîtorva maşini. I le arătă lui Wei.

— Astea ? întrebă prietenul.

— Ce anume sînt astea nu ştiu nici eu prea bine, mărturisi el. Mă gîndeam să-i cer lui Wuke un sfat. Haidem la el.

— Mergem dacă vrei.

— Ce-i aşa grabnic ? Dacă-l laşi pe Wei să se ocupe nu ajunge ? Ce te trage aşa, pe nepusă-masă, afară din casă ? interveni curtezana. Îi făcu musafirului semne din ochi şi continuă să-şi treacă pieptănul prin păr.

Tao ar fi vrut să se ducă, dar vorbele femeii îl descumpăniră.

— Poţi să nu vii. Am să-l întreb eu despre ce este vorba. Îţi deschide un cont, îl trimite în străinătate şi banii îi vei plăti cu mîna ta.

— Fireşte. Preţul să fie acceptabil, ceru Tao.

— Preţurile sînt fixate de străini, noi nu putem să facem pe stăpînii, explică Wei, îmbrăcîndu-se.

— N-am să-ţi ascund, onorate Pian, că fraţiorul tău s-a bucurat de o oarecare stimă pentru care a şi primit această însărcinare ; banii sînt puţini, nu ajung şi acum

că mă aflu în Shanghai nu pot să nu mă distrez și eu. În privința aceasta te implor, vorbește cu Wuke ca atunci cînd va deschide contul să cîntărească și aceste împrejurări. De el voi avea eu grijă.

— Asta nici nu trebuia s-o amintești. Cît privește contul cu pricina, la douăzeci de mii se mai pot adăuga o mie ori opt sute. Dragul meu, gura lumii spune că ai venit să angajezi utilaje în valoare de cîteva sute de mii, e adevărat ? Sîntem prieteni buni, nu te uita la noi, ci îngrijește mai degrabă de alții.

— Mașinile vor fi suplimentate, dar mai întîi să vedem dacă merită și abia apoi vom face comenzi, răspunse Tao, după un moment de gîndire.

Wei înțelese și nu insistă.

— Bine, admise. Îl voi îndemna pe Wuke să trimită azi comanda. Banii îi vei calcula singur. Ar fi bine ca mîine să semnezi contractul cu străinii și gata.

Cu aceasta, Wei Pianren plecă, ducîndu-se direct la banca lui Wuke.

— Cum merge afacerea ? îl luă acesta în primire. Ai adus ce trebuia ?

Wei îi dădu schițele.

— Astea erau ? se minună Qiu. Cum să trimit în străinătate această bazaconie ? rîse el. Ca să nu mai spun că o mașină nu se cumpără de una singură, ci însoțită de o serie de piese de rezervă, care trebuie enumerate în detaliu.

— Vrea să cîntărești tu lucrurile pentru el. Frate Wuke, din cîte înțeleg, afacerea este de douăzeci de mii și el are de gînd să te roage să o scoți la ceva mai puțin. Din bîlbîieli și din tăceri și din vorbe fără sens mi-am dat seama că vrea să recupereze de aici și contul pe care l-a deschis acolo, la Mireasmă de Orhidee.

— Văd că nu prea iese din bîrlogul ăla, dar mă voi ocupa eu de tot. Iar de vreme ce se folosește de tine drept intermediar, du-te și spune-i că am înțeles prea bine. Am deschis contul, contractul e și el gata și vom face totul pentru el. Mîine va fi nevoie să semneze contractul...

— Chiar te ocupi de-adevăratelea ? Cînd am plecat de la el, am trecut pe la bancă și m-am interesat. Sumele

expediate din Shandong nu trec de douăzeci de mii, iar în săptămîna asta el a scos deja cîteva mii. Noua Cumătră din casa Miresmei de Orhidee s-a și ales cu inel de aur cu diamant și cu perle înșirate pe fir de aur, la încheietura mîinii, cu alte cuvinte și-a primit răsplata. Nici nu trebuie să-i facem rost de utilaje, fiindcă pînă atunci nici n-o să mai aibă cu ce să le ia.

— Ești cu adevărat tare de cap ! îl certă Qiu. Spune-i să vină cît mai iute să semneze, să nu se ducă cine știe unde. Noi doi nu trebuie să pierdem.

Abia acum pricepu și Wei rostul stăruințelor lui Wuke. Spre seară, Wei își făcu drum pe la curtezane și-i comunică lui Tao Ziyao că totul s-a rezolvat. A doua zi, la ora unsprezece, trebuia să se prezinte să semneze contractul.

Și într-adevăr, în ziua următoare, la ora zece, Wei Pianren veni după el. Tao încă dormea. Se sculă, se spălă, mîncă ceva și plecară împreună. Cu părul despletit, desculță, Noua Cumătră nu-l lăsă pe Tao pînă ce nu îi împleti ea coada. Ajunși la sediul firmei, Qin Wuke le ieși în întîmpinare, curtenitor. Intrară și luară loc. Fiecare își aprinse cîte o havană. Dintr-un sertar, Qiu scoase contul și i-l arătă : totaliza douăzeci și două de mii de *yuani*. După semnare, urma să se plătească jumătate. Tao Ziyao nu știa limbi străine. Îl lăsă pe Qiu să citească clauzele contractului. N-avea de ales și nici nu comentă.

— Nu înțeleg cum de s-a aranjat așa curînd lucrul pe care ți l-am încredințat doar ieri, spuse el, totuși, spre Wei.

Acesta nu știa ce să răspundă și îl întrebă pe Qiu

— Acum e vorba de angajarea preaonoratului Zi în fața firmei noastre. Pe viitor, după plata integrală, vom face un nou contract.

Tao Ziyao se liniști. Qiu îl prezentă străinului. Își dădură mîinile. Străinul rosti cîteva cuvinte în limba sa. Cum Tao nu-l pricepea, îi traduse Qiu Wuke. Oricum, erau formule de politețe. Semnă chiar in fața aceluia. Apoi Wei merse cu el, să ia banii. „În bancă mai am paisprezece mii“, își făcu Tao socotelile. „Scot acum unsprezece, să plătesc jumătate, și mai rămîn cu trei mii și ceva. Cînd mașinile vor sosi în oraș, voi avea nevoie

de încă unsprezece mii. Noroc că, înainte de plecare, guvernatorul mi-a spus că, dacă banii nu-mi ajung, pot să telegrafiez". La bancă, se apucă să completeze un cec și ceru să se telegrafieze pentru încă cincisprezece mii de *liang*. Funcționarul scrise telegrama și i-o dădu s-o vadă. El se arătă de acord cu textul. Apoi, cei doi se întoarseră la firmă, plătiră și Tao primi o copie de pe contract. Seara, Tao Ziyao își invită prietenii la o masă, drept mulțumire pentru ajutorul dat.

Timpul este o adevărată săgeată, iar soarele și luna se urmăresc la fel precum suveicile prin urzeală. Trecuseră douăzeci de zile de cînd fusese trimisă telegrama pentru sporul de bani și nu se primise răspuns la ea. Noii Cumetre îi era inima s-o ia Tao de nevastă. Pentru ea nu cerea mare lucru. Dorea numeai o tiară din perle. Pe una inferioară n-ar fi pus mîna, dar cu una mijlocie s-ar fi mulțumit, deși aceasta costa cel puțin o mie sau două de *yuani*. Dar lipsa unor vești din Shandong îl neliniștea atît de tare pe Tao, că nu-și mai afla nici rost de trăit. Ce să facă ? Trebuia să telegrafieze din nou guvernatorului, iar o altă telegramă o trimise acasă, rugîndu-și cumnatul să grăbească și el răspunsul. A treia zi, primi o telegramă de la cumnat. Îl anunța că guvernatorul era bolnav. Utilajele fuseseră comandate de acolo la un preț foarte mic, cu garanție cu tot, și-i cerea ca el să nu mai întreprindă nimic. Îl grăbea să se întoarcă neîntîrziat acasă. La citirea acestei telegrame, Tao Ziyao se înfioră de parcă i-ar fi răsturnat cineva în cap apă rece ca gheața. Noroc că Wei Pianren venise să-l vadă. Îi spuse ce se întîmplase, sperînd să poată obține banii, înapoi.

— Ai semnat un contract cu străinii, crezi că-ți mai vezi banii ? Dacă nu s-ar fi trimis actele, ar mai fi fost ceva. Așa, la trei săptămîni, ele trebuie să fi ajuns deja la destinație.

— Telegrafiem că nu mai e nevoie !

— Ușor de zis ! Oamenilor nu le place să ne batem joc de ei. Eu, unul, nu scot o vorbă.

În această situație, supărarea lui Tao spori. Închis în camera sa de hotel, el scrise cîteva epistole și două zile nu trecu pe la curtezane. Noua Cumătră trimise după el, dar el o refuză categoric.

— Să nu credeţi că nu mi-ar fi făcut plăcere, se scuză el în faţa tinerei fete care venise să-l cheme. Adevărul este că nu mă simt bine. Cînd afacerile mi se vor limpezi, am să-mi reiau vizitele.

Numai că femeia nu s-a lăsat bătută, a urcat în trăsură şi s-a dus peste el. Tao a urmat-o, dar fără nici un chef. Nerezistînd vorbelor ei dulci, el scoase şi restul banilor, s-o răsplătească. În bancă abia dacă mai avea cîteva sute de *yuani*. Atunci funcţionarii de acolo au calculat totul, au lichidat contul şi i-au trimis printr-un practicant, ce brumă îi rămăsese. Cu aceasta, rupseră legăturile cu el.

Prin intermediul lui Wei Pianren, Qiu Wuke îl avertiză pe Tao că nu mai poate da înapoi, fiindcă altfel se va trezi înaintea judecăţii. Ajungînd într-o situaţie fără ieşire, Tao Ziyao telegrafie din nou cumnatului său, explicîndu-i că străinii cu care semnase un contract nu acceptă să dea înapoi, şi-l rugă, totodată, să pună o vorbă bună pentru el. Dar telegrama de răspuns îl descumpăni. „Iată-mi condamnarea la moarte“, îşi zise ; de spaimă, mîinile i se făcuseră de gheaţă, ochii îi încremeniseră, tîmpi, în orbite ; nu putea scoate un cuvînt. Se afla la masă, împreună cu Noua Cumătră. Halul în care arăta după citirea comunicării era grăitor în privinţa sensului ei. Noua Cumătră hotărî să-l lase să mănînce.

— La urma urmei, ce este ? întrebă, în momentul în care el termină mîncarea.

— Trebuie să mă-ntorc grabnic, rosti el.

Femeia înţelese şi nu insistă.

— Unde locuieşte Pianren ? întrebă el.

— Sinceră să fiu, n-am habar.

— L-am cunoscut la un banchet, dar n-am fost niciodată la el acasă.

— La Shanghai, oaspeţii picaţi din senin sînt cu duiumul, se amestecă sluga lui. De vreme ce banii-s în mîinile lui, e greu să-i dai de urmă. Păi, dacă nu-l ştiaţi bine, cum de v-aţi lăsat pe el ?

— Mă, ou de broască ţestoasă ! Tacă-ţi gura. Ce pricepi tu ? îl muştrului Tao.

Slujitorul nu mai îndrăzni să răspundă.

— Domnul Wei se ține de cuvînt, este un om pe care poți conta. Desființarea comenzii pentru mașini nu depinde de el, e treaba străinilor, se grăbi femeia să-l apere.

Tao Ziyao nu spuse nimic. Se îmbrăcă și plecă.

— Unde te duci ? vru ea să știe.

— La hotel, veni răspunsul.

Femeia înțelese că trebuie lăsat în voie și nu stărui. Abia se întoarse la hotel și Wei Pianren îl și căută.

— Wuke a discutat problema ta cu patronii străini, începu el să-i explice. Nu vor cu nici un chip să accepte retragerea comenzii. Banii dați ca arvună îi socotesc plata mărfii și-ți cer să-ți iei utilajele. Preaonorate Zi, cred că e bine să-i scrii guvernatorului cu de-amănuntul cum s-a intîmplat și să nu suferi în zadar. Dacă lucrurile se complică și ajungi la tribunal, în fond ești trimisul lui.

Buimac, Tao nu spuse nimic. Tocmai atunci sluga îi aduse o scrisoare, înștiințîndu-l că venise cu ea un slujitor al Măritului Wang, care locuiește la Hotelul „Primăvară perpetuă" și că așteaptă răspuns. La auzul numelui Măritul Wang, Tao Ziyao rămase timp îndelungat fără să scoată un cuvînt, cu privirea pierdută. Apoi deschise scrisoarea. Autorul ei era într-adevăr inspectorul general de district Wang, despre care cumnatul lui îl anunțase prin telegramă. Acest Wang primise însărcinarea să meargă în Japonia să cerceteze starea învățămîntului de acolo. Ajuns în Shanghai însă, primise o telegramă prin care i se cerea să studieze și situația din domeniile agriculturii, industriei și comerțului și să aleagă patru specialiști și vreo duzină de studenți care să-l însoțească. Cei douăzeci de mii de *yuani* de pe cecurile lui Tao urma să-i folosească pentru cheltuielile de drum. De cum primise acest mesaj, inspectorul general îi și scrisese lui Tao. Ruga ca, în situația în care avea banii la el, să i-i trimită numaidecît. Tao Ziyao se alarmase o dată în plus. „Străinii nu-mi dau banii înapoi", gîndi. „Ba, mai vor și restul. Inspectorul este împuternicitul guvernatorului și are nevoie de bani. Chiar dacă aș reuși să-i conving pe străini, ei nu mi-ar înapoia decît unsprezece mii, de unde iau restul ? Oh, de s-ar crăpa cumva pămîntul, să

intru în el și să scap!“ Gîndurile i se învălmășeau în minte. Nu știa ce să spună. Sluga aștepta tăcută scrisoarea de răspuns.

În cele din urmă, Wei Pianren îl convinse că cel mai bun lucru era să-i trimită inspectorului cartea de vizită, cu înștiințarea că îi va face o vizită, a doua zi. Între timp, în schimbul a trei sute de *yuani*, îi aranjă să obțină de la un avocat străin o scrisoare către patronii lui Qiu Wuke, prin care se solicita desfacerea contractului, și o alta către *Noul Yamen* *, urmînd ca aceasta să fie înaintată împreună cu o plîngere a împricinatului.

A doua zi, Tao se duse în vizită la inspectorul Wang. Se îmbrăcase în hainile vechi, mandarinale. Ajunse acolo cu o trăsură. Întîi intră sluga, care îl anunță. Inspectorul avea oaspeți și aflînd cine venise îl invită puțin într-o cameră alăturată. Peste nici un sfert de ceas, Wang scăpă de oaspeți și se grăbi să-l vadă. Tao Ziyao nu-l cunoștea și se ploconi pînă la pămînt. Știindu-l omul guvernatorului, inspectorul general nu se purtă grosolan, ci îl întîmpină cu vorbe plăcute.

— Sînt un umil slujbaș, Înălțimea Ta, se prezentă Tao Ziyao. N-am avut cinstea să vă slujesc. Despre sosirea Înălțimii Voastre în Shanghai, n-am avut de unde să știu și de aceea mă înfățișez cu întîrziere. Astăzi mă aflu aici să vă cer iertare pentru această ofensă.

— Ce vorbă-i asta? protestă Wang și din vorbă în vorbă ajunse la chestiunea care îl interesa. Fratele vostru aici de față a plecat din provincie cu alte însărcinări. Ajuns în Shanghai am primit o telegramă prin care mi se cerea să plec în Japonia. Nu luasem cu mine banii trebuitori și am cerut să mi se trimită. Abia din răspunsul lor am aflat că dumneavoastră aveați banii și așa se face că ieri v-am scris apelînd să mi-i dați. În cazul în care aveați banii lichizi, i-aș fi preluat imediat. Dar iată-vă chiar pe dumneavoastră aici și trebuie să vă mărturisesc că mă simt foarte onorat.

— Cu chestiunea aceasta mă aflu la mare necaz. Firește că se cuvenea să vin întîi și întîi să vă salut, dar pe de altă parte am făcut-o și pentru că țineam să vă cer sfatul,

---

* *Xin Yamen*, noul sediu administrativ, în fapt tribunalul din concesiunile Shanghaiului, în care se aplica legea străină.

să vă rog să hotărîți dumneavoastră pentru mine. Sînt un umil slujbaș, îmi sînteți superior și oricum totul trebuie îndeplinit prin învățătura voastră, Excelență.

Wang nu pricepea nimic, dar nici nu se străduia să înțeleagă ceva, așteptînd destăinuirea pînă la capăt.

— Cînd pot obține banii ? întrebă în treacăt.

— Am primit douăzeci de mii, să cumpăr utilaje, începu Tao. De cum am ajuns aici, am semnat un contract cu o firmă străină, stabilind ca mașinile să-mi sosească în mai puțin de o lună. Deoarece banii nu-mi ajungeau, am împrumutat de la o bancă alți douăzeci de mii. De unde să știu eu că lucrurile se complică ? La puțin timp, m-am trezit cu o telegramă prin care mi se cerea să renunț și să mă înapoiez. Înălțimea Voastră cunoaște regulile firmelor străine. Dacă ai semnat contractul, nu-l mai poți întoarce. Ce puteam să fac ? N-am îndrăznit să nu iau în seamă telegrama de acasă. Am vorbit de cîteva ori cu firma și, cum nu ne-am înțeles, am recurs la un avocat și la tribunal. Chiar ieri am depus plîngerea. Ar fi bine dacă Înălțimea Voastră s-ar duce la Noul *Yamen* să încercați să obținem cîștig de cauză.

În fața acestor explicații, inspectorul nu spuse nimic. După cîteva cuvinte de circumstanță, întrevederea luă sfîrșit. A doua zi, trecînd prin fața hotelului în care trăsese Tao, inspectorul îi trecu pragul în mare grabă. Dar conform obiceiului străvechi, Tao Ziyao nu acceptă vizita, pe motiv că este nedemn de favoarea care i se face. Iar noi nu vom intra în amănunte.

După întîlnirea cu inspectorul general Wang, Tao era mulțumit, considerînd că reușise să-i înșele buna-credință. „Odată închisă această portiță“, își zise, „nu-mi va mai cere mie banii, ci va căuta altă cale“. De atunci, el își reluă obiceiul de a-și petrece zilele împreună cu Noua Cumătră. Lucrul acesta era pe placul femeii. Mai apoi, cînd termină banii, Tao se sfătui cu Wei, îndemnîndu-l să împrumute de la bancă, în numele său, o mie sau două. La început, Wei Pianren nici nu vroi să audă, dar se gîndi că pînă la urmă guvernatorul din Shandong o să-și răscumpere într-un fel trimisul. Luînd această hotărîre, nu îi răspunse chiar după poftă, ci îi împrumută doar cî-

teva sute de *liang* de argint. Tao Ziyao se arăta și așa deosebit de emoționat.

— Marele Tao nu mai are bani, din Shandong n-a mai primit nimic și l-am împrumutat eu, îi spuse Wei curtezanei. De atunci, Noua Cumătră începu să se folosească de prietenii lui Tao Ziyao, luînd bani de la ei, pentru a-i cumpăra și lui cîte o stofă ori punînd croitorii să-i coasă și lui cîte o jachetă sau vreun alt obiect de îmbrăcăminte. În felul acesta ea pretindea a-și arăta iubirea. Cel mai apropiat îi era femeii Wei Pianren; acesta ori de cîte ori se întîlneau din întîmplare, se scuza că plecase grăbit de acasă și nu luase bani la el și reușea să scoată de la ea de fiecare dată cîțiva zeci de *yuani*. După o vreme, se adunase o sumă de peste o sută și el nu părea că are de gînd să-i înapoieze vreun bănuț. Iar ea nu îndrăznea să-i ceară. Despre lucrul acesta, Tao Ziyao nu numai că nu știa nimic, dar, fapt de tot rîsul, îl socotea pe Wei Pianren și foarte bun prieten.

Dîndu-și seama că nu o să obțină nici un ban de la Tao Ziyao, și cum lui îi trebuiau bani să se îmbarce pentru Japonia, inspectorul Wang bătu telegramă către Shandong. Guvernatorul era încă bolnav și comisarul răspundea de treburile obștei. Acesta îi telegrafie direct lui Tao, amenințîndu-l, iar în telegrama către inspectorul Wang îi ceru să-i pretindă numitului Tao banii. Nerăbdător, Wang îl chemă să stea de vorbă. Deși supărat la culme, Tao Ziyao nu se putea să nu-i dea ascultare. În zilele din urmă, inspectorul aflase destule despre el. Se nimerise că unul dintre însoțitorii inspectorului general, pe nume Zhou, era de loc din perfectura Taiyuan, provincia Shanxi și rudă cu proprietarul băncii în care Tao își ținuse banii. Zhao i-a făcut o vizită rudei sale, apoi s-au văzut de mai multe ori. Aflînd că inspectorul urma să ia bani de la Tao, bancherul i-a destăinuit lui Zhou tot ce știa despre Tao Ziyao, iar Zhao s-a grăbit să-și înștiințeze superiorul.

Cînd s-a întîlnit, inspectorul Wang i-a dat lui Tao telegrama, să o citească.

— Am plătit patruzeci de mii, scrîșni Tao. Am venit cu prea puțini bani și m-am împrumutat, pentru a face față. Acum, bietul de mine, nu mai am nici un ban. De

aceea, vă rog să mergeți la tribunal. Altă cale nu există. Vă cer scuze, Înălțimea Voastră. Cînd veți fi în Shandong, v-aș ruga, Excelență, să spuneți în ce situație am fost pus. V-aș fi adînc recunoscător pentru acest lucru !

Cu toate că știa atîtea amănunte despre el, inspectorul vorbi învăluit :

— Fiind la mijloc străini, s-ar fi cuvenit să fi lucrat cu atenție și să nu fi plătit toată suma. Desigur, dacă ați plătit, n-aș spune că nu se cădea. Returnarea banilor depinde acum de hotărîrea justiției. Un lucru aș avea să adaug, frățioare : noi, mandarinii, pentru ce ne străduim ? Ar fi fost bine, onorate Zi, să fi oprit vreo două mii de *yuani* de care să vă folosiți. Mie mi-ar fi de ajuns dacă aș primi deocamdată cinci-șase mii. Frățiorul acesta nu putea să nu dea telegramă. Cei de deasupra noastră mă presează să vă solicit banii. Dar de vreme ce nu-i aveți, mi-ar fi folositoare o dovadă, pe care s-o trimit mai sus și, pe baza ei, să mi se elibereze banii.

— Umila mea persoană vă poate da cîteva rînduri pe o carte de vizită.

— Nu numai atît. Trebuie să vă fi dat o chitanță, atunci cînd ați plătit. Știu că este scrisă într-o limbă străină, dar eu am cu mine un translator. Să mi-o aduceți și îi voi cere translatorului să o traducă și o voi trimite mai marilor noștri. Să nu credeți că n-aș avea încredere. Dar îmi trebuie o dovadă limpede. Cînd ei o vor avea, cînd se vor convinge că într-adevăr ați plătit străinilor banii respectivi, nu mă vor mai pune în situația de a vă obliga să mi-i dați. Ce părere aveți, frate mai mare ? Translatorul are leafă și nu e nevoie să cheltuiți alți bani pentru traducerea și transcrierea actului.

Auzind că vrea recipisa, Tao înțelese că lucrurile se complicau și ca să nu se dea în vileag, se grăbi să spună :

— Chitanță am avut. Dar cum banii nu-mi ajungeau, am lăsat-o zălog acolo de unde am împrumutat alții. Dacă vreți s-o vedeți, umilul de mine va trebui să se ducă să vorbească acolo.

— Nu atît pentru mine, cît pentru a limpezi lucrurile. Dacă este ipotecată, nu-i nimic rău. Îi voi spune interpretului să vă urmeze și să facă pe loc o copie. E bine așa ?

— Oricum, e bine să-i anunț, să aibă actul pregătit. După aceea, voi veni să iau translatorul, pentru a împiedica vreo înțelegere greșită.

Cum îi vorbise tot timpul frumos, inspectorul nu-l mai zori. Se despărțiră surîzători. Dar trecură cîteva zile și, neprimind nici un răspuns de la Tao, inspectorul îi trimise pe Zhou și pe translator să-i facă o vizită. Slujbașii l-au căutat însă de trei ori, fără să-i dea de urmă. Inspectorul general s-a supărat, minunîndu-se pe cine putea avea acest Tao în spate, de vreme ce nu se temea nici de el! Îi scrise cîteva rînduri, arătîndu-i că știe tot ce învîrtise prin Shanghai, dar că nu acționase, deoarece se afla pe aceeași treaptă cu cumnatul lui. Văzînd de la cine este scrisoarea, sluga se duse imediat acasă la Lu Mireasma de Orhidee și i-o înmînă stăpînului său. Tao Ziyao o citi și conținutul acesteia îl întristă. Rămase încruntat, fără poftă de nimic. Noua Cumătră îl luă la întrebări și cu toate că el nu-i zise mai nimic, ea înțelesese destul de multe.

— Dacă ai dat de greu, de ce nu te sfătuiești cu Excelența Sa Wei și cu alți cunoscuți? îi propuse ea.

Vorba aceasta îl trezi pe bărbat și el trimise degrabă pe cineva cu un bilet după Wei. Acesta veni degrabă la el. Pînă la urmă se înfățișară amîndoi lui Qiu Wuke.

— Cel mai bine ar fi să-l rugăm pe patron să telegrafieze guvernatorului din Shandang. Să-i spună că, odată comandată marfa, nu se mai poate reveni, negustorul nu poate pierde. Trimisul lor ne-a dat în judecată, inspectorul general Wang a cerut cu stăruință banii, iar firma noastră a avut de suferit. Așa nu vom putea face negoț. Acum în orice caz nu returnăm comanda, ba pretindem plată din partea guvernatorului pentru daunele morale pricinuite firmei. La o asemenea telegramă, guvernatorul străin nu va pregeta să-și ajute proprii negustori. Așa rămîne, onorate Zi, și utilajele rămîn așa cum am stabilit. Tu, frate, du-te și spune-i inspectorului să nu te mai caute. În caz contrar, să ia seama, căci voi plăti pe măsură.

La acest plan, Tao Ziyao mulțumi de cîteva ori în șir. Atunci Wei îi atrase atenția că ar fi bine să-i ceară lui Qiu să facă un alt contract fals, pentru utilaje în valoare

de patruzeci de mii. Să întocmească două exemplare, pe care să le semneze amîndoi, fiecare reținînd cîte unul, pentru a le folosi la judecătorie. Qiu Wuke îi pretinse lui Tao să-i dea o altă hîrtie prin care să declare în scris că împrumutase douăzeci de mii, aceasta urmînd s-o ataşeze la contract. Tao se linişti pe deplin. Socotea că Wei Pianren îi este un adevărat prieten, pentru că de cîteva ori îl salvase la nevoie. Noi nu vom insista.

Fapt este că, după plecarea lui Tao, Qiu Wuke îi vorbi patronului în legătură cu cele de mai sus, ba adăugă de la el şi alte vorbe goale. Înştiinţat de patronul firmei, guvernatorul străin nu-şi lăsă comercianţii de izbelişte, cum se întîmplă pe piaţa chineză, ci pretinse alţi patruzeci de mii drept daune. Cercetarea aceasta îl înspăimîntă de-a dreptul pe guvernatorul chinez al Shandongului!

Guvernatorul care îl însărcinase pe Tao Ziyao să cumpere utilaje fusese multă vreme bolnav şi în locul lui comisarul se ocupase de treburile publice. Dar boala se agravase şi, în cele din urmă, omul ceruse să fie eliberat din funcţie. Palatul acceptase şi îl numise numaidecît în dregătoria de guvernator pe comisar. Acesta se numea Hu Litu şi era de fel din Shaanxi. Cărturar de succes la concursul imperial, fusese numit de tînăr magistrat. La doi ani, cumpărase un post, însă, pe neaşteptate, între biserica străină şi popor avuseseră loc nişte neînţelegeri şi fusese omorît un misionar. Cei de sus apreciaseră că el, magistratul, nu administrase cum se cuvine şi mai întîi îl scoseseră din funcţie, apoi îl retrogradaseră. După aceea fusese aruncat într-o garnizoană a armatei, unde îşi redobîndise rangul iniţial. Numit prefect, prejudiciase un străin în judecarea unui caz. Acesta se folosise de consulul ţării sale care înaintase o plîngere, astfel omului nostru i se luase prefectura. Înfuriat, el recurse la relaţii pentru a obţine un post nou. Era în anul în care „bandiţii“ se revoltaseră ucigînd străinii. Guvernatorul din Shaanxi îl numise comandant-şef de armată, împotriva ţăranilor revoltaţi, urmînd ca în urma pacificării să i se considere vina răscumpărată, însă guvernatorul a fost schimbat. Cel numit în locul lui, fără să cerceteze cum stau lucrurile, dar şi pentru faptul că Hu Litu fusese apropiat de fostul guvernator, se folosise de o încurcătură şi

îl dăduse într-un post cu trei grade mai jos. Cu toate acestea, lui nu-i scăzuse pofta de dregătorie. S-a străduit din răsputeri, s-a plîns în stînga și în dreapta și nu numai că și-a recăpătat funcția, dar a fost numit inspector. Bani mulți n-avea. Luîndu-și nădejdea de la un post bun, acceptă o circumscripție în Shandong. Cum acolo nu se infiltraseră mulți străini, își zicea că, după numire, o să doarmă liniștit. Numai că un misionar al nu știu cărei țări cumpărase un loc și ridicase o biserică, dar nu se înțelesese bine cu localnicii și făcuse plîngere împotriva lor. Hu Litu se împotrivise misionarului. Supărat, acesta se plînse de el guvernatorului. Și cu toate că n-avea cine știe ce vină, guvernatorul îl dăduse la o parte. Iată cum în viața lui de mandarin suferise atîtea căderi și toate din cauza străinilor. Avu însă noroc. În anii care urmară, vreo doi, se bucură de mai multe avansări, pînă la funcția de comisar peste provincia Shandong. Dacă n-avea legături cu străinii, treburile îi mergeau strună. De data aceasta, fusese numit în locul guvernatorului și chiar în ziua ceremoniei de investitură, cînd se retrăsese cu foștii săi colegi, șeful poliției îi aduse o telegramă scrisă într-o limbă străină. Hu înlemni. Ordonă să se traducă îndată. Era telegrama prin care nu i se permitea lui Tao Ziyao să-și retragă oferta și se pretindeau patruzeci de mii de *yuani* drept despăgubire. Hu se sperie, făcîndu-se alb la față, cum e coala de hîrtie.

— N-aș fi crezut să fiu într-atît lipsit de noroc ! rosti, oftînd. Unde sînt numit, apare și cîte un străin ! Cît am răspuns în Yangzhou de transport, o jumătate de an, sau în cele opt luni cît am fost judecător în Hubei, neavînd legături cu străinii, n-am pățit nimic rău. La fel aici, atîta timp cît am fost numai comisar. Dar cum am ajuns guvernator, iată-i și pe străini după fundul meu ! Nu se putea să sosească treaba asta urîtă altcîndva decît azi, cînd am primit sigiliul, ca să n-am nici o zi fericită ! Nu știu cu ce oi fi vinovat ! În împrejurările astea, nu merită să fii mandarin, nici măcar o zi !

Guvernatorul Hu oftă iar, din rărunchi, îndurerat la culme. Șeful departamentului pentru treburile străine, și anume cumnatul lui Tao Ziyao, era de față.

— Chestiunea aceasta e veche, rosti cel care îi luase locul de comisar. Prietene, i se adresă cumnatului lui Tao, delegatul acela ți-e rudă, trimiteți o telegramă și spuneți-i să rezolve repede chestiunea, să nu-l supere pe Excelența Sa.

— Mi-am dat eu de la bun început seama că nu este el omul în stare să ducă la capăt așa ceva, și uite că n-a ieșit nimic bun, vorbi el. S-a prezentat fără știrea mea. E tînăr și nepriceput !

— Nu-l învinui, numai eu aduc năpasta, spuse guvernatorul. De cînd am fost numit magistrat și pînă în ziua de astăzi am suferit și am cheltuit de atîtea ori numai din pricina străinilor. Văd că nici pe scaunul acesta n-am să stau prea mult !

În timp ce încercau să-l liniștească, șeful poliției intră cu o altă telegramă.

Pînă să o deschidă, guvernatorul își simți inima ca pe jăratic ! Apoi, parcurgînd mesajul constată că nu era ceva grav și își reveni.

— Nu m-ar mira ca străinii ăștia să-mi ia și viața, continuă el. Poate nu credeți, dar veți vedea !

Ce să-i zică ? Tot cumnatul lui Tao Ziyao îndrăzni :

— Nu are rost să discutăm chestiunile legate de străini. Noi ne putem supune sau împotrivi și rezultatul e același. Eu sînt venit de la nouăsprezece ani în această provincie și am lucrat treizeci și ceva de ani în probleme care au ținut numai de străini. Mi-au trecut prin mînă atîtea lucruri și mici și mari și niciodată n-am respins o notă. Acest Tao mi-e neam. E tînăr, ca vîrstă, și lipsit de experiență. N-ar fi trebuit să primească însărcinarea care i s-a dat. Acum, primul lucru este să luăm legătura cu străinii, să vedem cum putem soluționa cazul. Aș zice că ar fi bine să-i trimiteți o telegramă inspectorului Wang, prin care să-i cereți să rezolve cazul. Dacă se pot returna utilajele, ne alegem cu puțină apă la picioare, cum se zice, și cîteva pedepse ; dar dacă aceia nu vor vrea, n-avem altă cale și le cumpărăm cu de-a sila. Cît despre daunele acelea de patruzeci de mii, îi lăsăm să vorbească, dar nu le putem accepta.

— La urma urmelor, frate mai mare, observă Hu, te ocupi de aceste chestiuni. Tao ți-e rudă și în privința lui poți chiar să pui mai multă inimă.

Cumnatul lui Tao plecă și se duse direct la telegraf, trimițîndu-i rudei sale o depeșă prin care îl ruga să se străduiască să regleze chestiunea și să se întoarcă degrabă. Într-o alta, adresată inspectorului Wang, îl ruga pe acesta să se ocupe cu sîrg de problema ivită. Banii necesari deplasării lui peste ocean aveau să-i fie trimiși din altă parte. În felul acesta, îl liniștea pe inspector și-și punea la adăpost cumnatul. Pornind de aici, aflînd că are bani de drum, Wang și-a permis să facă pe mărinimosul și să acopere o afacere imensă în care se implicase Tao Ziyao.

Încă de pe cînd inspectorul Wang îi ceruse bani și el nu i-i putuse da și mai apoi de cînd același Wang îi pretinsese documentul și lui îi fusese imposibil să i-l arate Tao Ziyao se ascundea, zi de zi, acasă la Lu Mireasmă de Orhidee, unde — gîndea — nu avea cum să fie găsit. El aștepta cu nerăbdare știri de la Qiu Wuke.

— Am primit răspuns de la guvernatorul străin, îl înștiință într-una din zile Wei Pianren. A cerut celor din Shandong daune.

Tao se sperie și se bucură în același timp. Îi era teamă că, dacă lucrurile se complicau, avea să-i fie greu să scape cu fața curată. Bucuria îi era pricinuită de faptul că, nemaifiind respinsă comanda, el nu mai ieșea în pierdere. „M-am plîns la Noul Yamen de Qiu Wuke și după ce mă întorc în provincie, n-au cum să mă bănuiască și să mă învinuiască“, își zise. Și mai departe: „Oricum, sînt în cîștig. De voi avea bani, pot să rămîn în Shanghai și să mă apuc de negoț. Wei și Qiu se aleg cu destul, mai mult decît orice slujbaș imperial“. Hotărî deci să se lase în voia soartei. Numai un lucru îi dădea de furcă. Banii împrumutați de la Pianren erau pe terminate și nu putea să ceară din nou. Faptul acesta îl rodea necruțător.

— Am devenit unul, frate Pianren. Fără ajutorul tău și al lui Wuke, aș fi plecat fără nimic și cu banii cheltuiți. De aceea, doresc ca ei să plătească și daunele, încît să vă pot răsplăti, strecură el într-o discuție cu Wei Pianren.

— Foarte bine. Doar Wuke a spus: „E adevărat că nu le e îngăduit să dea înapoi din afacere. Cît despre daune, vom mai vorbi".

Cei doi continuară să flecărească pe această temă.

În fața neliniștii lui Tao, Noua Cumătră își simțea inima întrucîtva tristă. Îl tot îmboldise să vadă de o căsuță, un cuib pentru ei, însă el plecase privirea: nu era în apele sale. Se va duce peste două zile. Ea îl dojeni că nu se ținea de cuvînt.

— Ce spun eu nu este bine? Vreau să zic că atunci cînd îmi voi reveni, mă voi ocupa și de acest lucru. Sîntem mereu laolaltă, ce te neliniștește?

Peste două zile, ea iarăși i-a dat ghes să caute o casă. Știa și el că a trăi în concubinaj nu era cel mai simplu lucru din lume, de aceea se și duse să-i ceară părerea lui Wei Pianren.

— Felicitări! Să fie într-un ceas bun! Iată că a dat norocul peste tine, îl lăudă acesta. Noi am trăit degeaba atîția ani.

— Lasă gluma.

— Ce vrea?

— Vrea să ne căsătorim!

— Aha, vrea s-o facă cu tot dichisul!

— Nu e chiar așa. Am vorbit acum trei-patru săptămîni. Vrea doar fustă roșie și podoabă de cap și să fie dusă în litieră înflorată și cu alai *. Mă gîndesc că obiceiurile noastre ale mandarinilor conțin mult mai multe asemenea lucruri. Mai vrea două mii de *yuani*, nici nu știu pentru ce, că nu vrea să-mi spună. Dacă îi cere pentru ceremonie, sînt prea mulți. Vezi cu ce mă poți ajuta, frate Pianren.

— Am să aflu de la ea.

— Ai găsit casă? îl luă ea în primire pe Tao.

Tao Ziyao tăcu.

— Felicitări! Iată o mare bucurie! Dar cum se face că n-aveți pețitoare? se avîntă Wei. Unele lucruri cu greu

---

* *Xiao tang ming* semnifică un grup de opt copii între 10 și 15 ani, îmbrăcați în haine imprimate în culori vii și cu toții alcătuind o mică orchestră în care fiecare ins cîntă din alt instrument muzical.

se pot spune pe față. Luați-mă pe mine ca mijlocitor și vă voi duce cu dragă inimă vorbele de la unul la altul.

— La ce bun ? Eu n-am nevoie de așa ceva, protestă femeia.

— Ce vorbă-i asta ? se întoarse Wei spre bărbat.

Tao Ziyao băgă de seamă că ea se schimbase rapid și rămase și el nemișcat. După multă vreme, izbucni :

— N-ai spus că ne căsătorim și cum ai vrea să te îmbraci și cum să facem cu alaiul ?

— Și mai ce ?

— Și să vorbim pînă la capăt.

— Uite, bătrîne Wei, am să-ți spun exact despre ce este vorba. Să mă mărit cu tot dichisul, n-o pot face, eu nu mai sînt o Lin Daiyu *. Ziceam să închiriem o căsuță și să trăim amîndoi acolo, uniți, dar fără căsătorie. De ce să nu fie bine ? Ce zici ?

Wei rîse, dar nu scoase un cuvînt.

— În lumea noastră, a mandarinilor, ne însurăm sau ne măritam, ce-i aia să trăiți uniți ?

— Nu înțeleg de ce te frămînți, Mărite Tao, glumi Wei. E mai bine așa : cînd vrei unire, rămîi, cînd nu vrei, poți s-o rupi ușor. Faci ce-ți place. Pe cînd, dacă te-ai însurat și pleci, lucrurile sînt mai complicate. Ea îți vrea binele, te protejează, n-are de ce să-ți pară rău.

— Multe ai mai vorbit ! sări ea, uitîndu-se chiorîș la Wei.

— Bine, atunci tac.

— Mai bine-ai fi mut. Vreau să mă mărit cu el. Dar casă nu are, bani nu, din ce-o să trăim ?

„De cînd sînt în oraș, am cheltuit o mulțime de bani și zice că nu i-am dat“, se gîndi Tao. „Oare ce-a făcut cu ceea ce i-am dat ?“ Părea descurajat. Rămase nemișcat, fără să scoată un cuvînt.

— N-ai gură să mai vorbești ? nu-l iertă ea.

— Bani n-am, ce să spun ?

Unul o vorbă, altul alta, și izbucni cearta. Wei Pianren încercă să-i potolească, dar în zadar. Cei doi nu mai

---

* Eroină clasică, simbol romantic al feminității și al sacrificiului de sine pentru o iubire absolută, pe care și-a dorit-o desăvîrșită, printr-o comuniune sufletească și trupească în viață, vis și poezie, și în eternitate, legendă.

puteau fi opriți : unul își dădea drumul la băierile inimii, iar altul își vărsa tot necazul pe celălalt.

În toiul harței, sluga lui Tao intră cu o telegramă. Toți credeau că venea din Shandong, dar ea era din Shaoxing. Wei se arătă încîntat. Tao Ziyao o privi lung, mut de uimire. O deschise dar era nedescifrată. Trimise după un om în stare s-o dezlege. Wei Pianren își aprinsese o țigară și se prinse la flecăreală cu Noua Cumătră. Tao rămăsese la masa patrată și nota unul după altul cuvintele descifrate.

— Cine scrie ? întrebă Wei.

El clătină din cap, fără un cuvînt. După ce o transcrise, făcu cîțiva pași, în tăcere. Wei continuă să-l sîcîie cu întrebările, dar el nu-l lua în seamă. Rămase o vreme locului, nehotărît, pe chip necitindu-i-se nici o expresie. Cînd Wei plecă, Tao ieși și el. Femeia nu-l opri.

— De ce nu-mi spui cine ți-a trimis-o ? întrebă Wei după ce trecură pragul porții.

— Să nu sufli nimic nimănui. E de acasă, din Shaoxing, zise el și oftă.

— Ei, și ce ? Vorbește, doar sîntem ca unul.

— Frate Pianren, îmi ești ca a doua ființă a mea. Adevărul este că s-a prăbușit tot !

— Ce tot îndrugi ?

— Eram un biet slujbaș și leafa îmi intra pe mîna cumnatului, soțul sorei mele mai mari. Lună de lună, el trimitea familiei zece *liang* de argint. De cînd am plecat, salariul meu i-a revenit altuia. Trăind cu gîndul că am obținut o poziție mai bună, ai mei n-au avut de ce să sufere. Frățiorul tău poartă toată vina. De cînd sînt în Shanghai, n-am scris decît o singură dată, și nu lor, iar vreme de două-trei luni nu le-am trimis un ban. Mai mult, de peste o lună, nefiind în apele mele, n-am mai avut răbdare să aștern un rînd. Soția mi-a trimis cinci scrisori, ba că n-are bani, ba că e neliniștită din pricina mea, să nu cumva să mă fi îmbolnăvit. Eu nu i-am răspuns. Intrată la griji mari, mi-a trimis o telegramă prin care mă anunță că în aceeași zi va trece fluviul și va sosi aici cu un vapor. Acum îmi dau seama că treaba cu Noua Cumătră n-are sorți de izbîndă. Pînă primim telegramă din Shandong, nevasta îmi va fi în Shanghai și va vedea cu ochii ei cum stau lucrurile. Și-așa mă gîndeam

să mă mut aici cu toată casa și dacă tot vine, măcar nu mă mai duc eu după ea.

— Firește că dacă e să pice peste noi doamna cumnată-mea, își dădu cu părerea Wei, lucrul acela n-ai cum să-l mai faci. Oricît ar fi ea de largă la inimă, tot va avea ceva de spus. De-aia zic, cel mai bine e să lași baltă totul.

Cu asta, s-au despărțit. Tao a rămas trei zile la rînd la el în hotel. Nici el n-a trecut pe la cartierul curtezanelor și nici Noua Cumătră n-a trimis să-l cheme. Trîndăvea, mînca și-și bea ceaiul în restaurantul de la parter sau benchetuia cu prietenii. Ieșea de dimineața din cameră și se întorcea doar noaptea, să se odihnească. Motiva în fața celorlalți că se temea să nu fie găsit de oamenii inspectorului Wang. Ajunsese să-și petreacă zilele la localul Credința sudului. Într-o zi, sluga năvăli peste el suflînd din greu și îl înștiință că la hotel îl aștepta cineva cu o scrisoare.

— Zicea că e ceva care nu suferă amînare și că să las tot și să vă caut. Vă așteaptă la hotel. De-aia vă zic, ar fi bine ca după țigareta asta să vă întoarceți degrabă.

Tao Ziyao își frecă fruntea. Inima îi bătea să-i spargă pieptul. Întîrzie plecarea de teamă să nu-l încolțească oamenii inspectorului. Pe de altă parte, simțea că nu avea să se liniștească pînă nu știa despre ce este vorba. Termină de fumat, mai bău un bol cu ceai, se îmbrăcă, plăti și o luă în urma slugii.

— Nu l-ai întrebat cine era, de unde venea ?

— Atîta m-a grăbit, că mi-am pus în pripă haina pe mine și am rupt-o la fugă după dumneavoastră. N-am mai apucat să întreb nimic.

— Mă, ou de broască țestoasă, ce prost mai ești ! răbufni el și se întoarse, vrînd nevrînd, la hotel.

Intră în salon, și peste cine credeți că dădu ? Peste un prieten de-al lui Qiu Wuke, de la firmă. Era un om serios, care ținuse să-i dea scrisoarea în mînă. Tao o deschise. Erau vreo douăzeci și ceva de ideograme, dispuse pe cinci rînduri, de unde se vedea că cei care fac negustorie n-au timp de pierdut.

— Eu n-am primit telegrama. Știrea e sigură ? întrebă.

— Ne-a spus un cunoscut de la bancă. Inspectorul general a fost înştiinţat că utilajele vor rămîne aşa cum s-a stabilit. Din Shandong se vor trimite ceilalţi bani, plus cheltuielile de drum pentru inspectorul Wang.

— Mă miram eu de ce astăzi n-a mai venit Zhou acela să mă caute. Dacă-i aşa, trebuie să mă aştept şi la vreo telegramă.

Chiar atunci un slujbaş de la telegraf se înfăţişă şi-i înmînă o depeşă. Tao o deschise. Era expediată de cumnatul lui. Îi scria că dacă poate respinge utilajele, s-o facă, iar dacă nu, să le ia. De cum îi sosesc maşinile, să se întoarcă repede acasă. Era fericit. Făcu o copie şi i-o dădu omului de la firmă, să i-o arate lui Wuke. Îi aşternu cîteva rînduri şi lui Wei Pianren, invitîndu-l la o masă la restaurantul Prima Aromă.

Tocmai atunci, Qiu Wuke îl chemase pe Wei la el, să se sfătuiască.

— Noi am pus umărul pentru a se ajunge aici, vorbi el, iar cel răsplătit este acest Tao. Noi ne-am dat peste cap şi el e cel care se înfruptă din tot. Unde s-a mai văzut aşa ceva ? O să arunce banii la curtezane şi nouă nu ne rămîne nimic. Spune, frăţioare, nu-i aşa ?

— Nu te frămînta atîta. Cu cei de la Fericirea tuturor a rupt-o. Dar e foarte adevărat că noi ne-am străduit pentru aceşti bani. În total, marfa va valora zece mii şi el a raportat patruzeci. El a cheltuit cam vreo alte zece mii şi înclin să zic că pe ceilalţi n-ar mai trebui să-i împărţim cu el.

— Banii vor sosi pe numele lui şi nu noi vom fi în drept să hotărîm.

— Ei, şi ? Are două contracte, unul pentru douăzeci şi două de mii şi altul pe care scrie limpede : patruzeci ! Cu acesta ne gîndeam să-l înfruntăm pe guvernatorul din Shandong. Cu toate că e fals, Tao nu are cum să nu-l recunoască. Ar trebui să fie înţelegător şi să nu se războiască cu noi. Doar i-am adus noroc. De va spune şi pe jumătate „Nu !“, mă voi folosi de ambele contracte şi-i pretind şaizeci şi două de mii !

— Două contracte, două plăţi. Deci două comenzi.

— Aşa se şi cuvine. A pretins una în plus, care ne va aduce alţi bani. Dar nu ne va fi atît de simplu, cum ne-a fost cu aceşti patruzeci de mii !

Bucuroşi peste măsură, hotărîră ca Wei să meargă să-i ceară lui Tao să le plătească, imediat ce vor sosi, banii din Shandong. În aceeaşi vreme, Tao Ziyao trimisese sluga după Wei Pianren şi îl aştepta cu inima deschisă: „Dacă inspectorul general Wang a primit şi el o înştiinţare", gîndi, „mîine se cuvine să-i fac o vizită. Cu aceasta, pe de o parte mă voi arăta curtenitor, pe de alta îl voi face să-i treacă supărarea pentru necazurile ce i le-am pricinuit mai înainte ; în plus, astăzi are banii lui şi dacă eu nu am acum nici un profit la ei, măcar pe viitor, cînd ne vom revedea în provincie, el nu se va purta faţă de mine cu răceală. Ar mai fi ceva : de fapt nu ştiu cînd vor sosi banii şi prilejul e numai bun să aflu întrebîndu-l cînd porneşte la drum". Peste puţin, îşi continuă firul gîndurilor : „Dacă Shandongul a acceptat aşa uşor, de îndată ce i-a cerut patronul străin, înseamnă că străinii sînt puternici, nu glumă. De acum voi ţine legătura cu ei şi o scrisoare de recomandare din partea lor are să-mi fie mai de folos în obţinerea unui post dregătoresc decît sprijinul oricărui sfetnic sau prim-ministru din capitală. Nu trebuie decît să pretindă un preţ şi lor li se şi dă..." Bucuros, îşi zise : „De fapt, n-am pierdut decît banii daţi judecătorului". Şi iarăşi se arătă mulţumit : „Dar nici nu e pierdere. Voi avea crezare în provincie, doar chiar guvernatorul a fost de acord". După aceea, îşi aminti de curtezană : „La urma urmei, nu era o femeie lipsită de inimă. Eu sînt de vină, că n-am avut bani. A vrut o casă şi nu i-am luat, bani nu i-am mai dat. De-aia şi-a întors privirea de la mine. Eu i-am făcut numai neplăceri. O să primesc încă douăzeci de mii, iar preţul iniţial a fost de douăzeci şi două. Îmi rămîne aşadar o sumă bună. Vreo două mii o să le dau lui Wei şi Qiu, care au pus umărul, şi tot mă aleg cu zece mii. Oh, cîte pot face cu bănetul ăsta !" Sluga trimisă după Wei Pianren se reîntoarse.

— Cînd umilul de mine am ajuns la domnul Wei, dînsul se înapoia de la domnul Qiu. Nenorocitul de mine i-am dat biletul dumneavoastră. S-a uitat pe el şi mi-a

zis că avea de gînd să vină să vă vadă, aşa că va fi la timp „acolo".

— Şi ce-a mai spus? aprobă el dînd din cap.

— M-a întrebat dacă v-aţi mai dus „acolo", ştiţi dumneavoastră şi i-am răspuns că nu.

Tao Ziyao tăcu şi sluga se retrase. Cu puţin înainte se gîndise la Noua Cumătră şi vorbele slugii îi treziseră vechile sentimente, făcîndu-l să simtă că nu mai poate îndura fără ea. „Eu sînt cel care am rămas fără bani şi i-am întors spatele. Cu bani, putem aranja orice. Dar acum cu ce obraz o să-i calc iarăşi pragul?" „Ei, de fapt, ne-am certat puţin", îşi zise, „nu ne-am dat în capete cu masa şi cu scaunele, ca să se fi produs ruptura definitivă. Nu e cazul să-i port pică. De cîteva zile, de cînd n-am mai fost la ea, mă simt ca şi cum aş fi părăsit. Ce-ar fi ca astăzi să mă anunţ, împreună cu cîţiva prieteni. Dacă mă va opri, bucuria va curge ca luntrea pe apă. Dacă nu, după ce primesc banii, închiriez o casă mare, arătoasă, şi-l trimit pe Wei să discute cu ea. Inimile femeilor sînt sensibile, iar eu nu-i eram indiferent. Dacă lucrul ăsta-mi reuşeşte, rămîn în Shanghai. Oraşul e plin de magazine, are telegrtaf. Îmi fac rost de o slujbă şi trăiesc doi ani de vis. Pe urmă, vom mai vedea". Era singur în cameră şi în timp ce-şi făurea planuri, ba se plimba de colo-colo, ba se trîntea pe pat, plin de neastîmpăr.

Într-un asemenea moment de visare, sluga intră cu un om de la ţară. Omul se prosternă şi atunci Tao recunoscu în musafir pe vărul său Zhou Daquan, zis Puternicul.

— Frate bun, scumpa ta nevastă a venit la tine, rosti acela cu accent de Shaoxing.

Tao Ziyao înlemni.

— Unde e?

— La un hotel, în partea răsăriteană a oraşului.

— Mai e cineva cu ea?

— Un călugăr.

Faţa lui Tao se făcu albă ca neaua; încremeni amuţit. Ce era de făcut? Femeia asta, celebră marfă ardeiată, pînă şi cînd nu se certa, bodogănea şi ocăra, astfel că nici un vecin, din stînga şi din dreapta locuinţei lor, n-o

vorbea de bine. Mai apoi, cînd el fusese numit slujbaş în Shandong, ea se împăunase şi se umflase în pene de nu-i mai ajungea nimeni la nas, doar era soţia unui om care emitea edicte imperiale! Acasă, i se spunea „cumătră“ sau „femeie“. De la promovarea lui Tao ca dregător, pretindea lumii să i se adreseze cu „doamnă“. După obiceiul locului, toate femeile din Shaoxing credeau în Buddha şi îl venerau. Într-o zi, pe cînd se afla într-un templu budist, să ardă santal pentru el, soacra o strigase ca pe oricare, „femeie“, uitînd că trebuie să-i spună „doamnă“. Atunci ea se mîniase cumplit.

— Amida Buddha! rostea şi după fiecare vorbă sfîntă, trăgea cîte o înjurătură.

Mult timp după ce ieşiseră din templu, o ţinuse tot într-un blestem, pe cînd mîna-i evlavioasă (în cealaltă ţinea un coş) alerga pe mătăniile budiste, pipăind mărgea după mărgea. Soacra sa era cinstită şi religioasă şi nu se pusese cu ea, lăsînd-o în plata cerului.

Acum, Tao Ziyao greşise neiertător în faţa ei. Nu mai scrisese de două-trei luni. Că doamna rămăsese fără bani, mai treacă-meargă, dar se vorbea că Shanghaiul e un loc de faimă proastă, plin de curtezane, viclene ca vulpile. Orice om nu prea sigur pe sine, o dată intrat în Shangai, nu se poate să nu încapă pe mîinile lor amăgitoare. Cum Ziyao nu trimitea nici bani şi nici veşti, cu siguranţă că pusese o curtezană gheara pe el. După prima lună, doamna hotărîse să-l caute chiar ea în locul acela al pierzaniei, însă fusese oprită de soacră. Mai aşteptase o lună, dar în zadar, tot nici o veste. Atunci nu mai voi să mai asculte de nimeni. Soacra îi dăduse ca însoţitor un nepot, pe Zhou Daquan, dar doamnei nu-i prea convenea omul, prea arăta ca un ţăranoi cu capul mare. Noroc că fratele ei, care era călugăr la templul Tihna cerească din Yangzhou, pe numele lui sfînt Marea cea Limpede, Ling Hai, venise să-şi viziteze părinţii şi urma să treacă prin Shanghai. Profitînd de aceasta, doamna luase împreună cu el bilete pe aceeaşi corabie. De cînd plecase de-acasă, călugărul se mai cizelase şi nu avea cîtuşi de puţin aerul unui om de la ţară. La templu, se ocupa cu primirea vizitatorilor şi lumea îl socotea plăcut. Lui Tao Ziyao, dimpotrivă, îi displăcea şi mereu îi reproşa ne-

vestei că prea stă cu călugărul. „Şi ce dacă? Mi-e frate, sînt atentă la obrazul tău!“, îi răspundea ea. Tao Ziyao se înfuriase ca un taur. Călugărul, aflînd că bărbatul este suspicios, nu-l privea nici el cu ochi buni. Tocmai de aceea, aflînd acum că soţia îi venise însoţită de călugăr, Tao se făcuse foc de supărare.

— Dacă aţi sosit, îi spuse vărului său, pun pe cineva s-o aducă aici cu o ricşă. Vii şi tu să stai cu noi să nu cheltuim aiurea banii. Călugărul poate să rămînă acolo unde au tras. N-am ochi să-l văd.

Vărul încuviinţă, Tao comandă pentru el un castron cu o fiertură de paste făinoase. Tînărul înfulecă repede fideaua şi duse castronul la gură, sorbind zeama dintr-o înghiţitură. Cînd termină, îl trimise împreună cu sluga, s-o aducă pe doamna. „Nu putea să vină nici mai devreme, nici mai tîrziu, ci chiar azi“, îşi zise el. Dar nici nu-şi încheie bine gîndul şi portarul introduse în cameră o femeie de vîrstă mijlocie şi un călugăr. Omul nu apucă să deschidă gura, că femeia îşi şi dădu drumul. Tao Ziyao făcu ochii mari: în faţă îi stăteau propria-i nevastă şi cumnatul. Nevasta ocărî, blestemă, ca pînă la urmă să izbucnească în plîns.

— Vorbeşte frumos, femeie, ce-i asta? se mînie el. Va rîde lumea de noi. Aşa se poartă nişte mandarini?

Porunci să se prepare un ceai şi să li se aducă cele necesare să-şi spele faţa şi mîinile. Îi întrebă dacă mîncaseră. Ea se năpusti asupra lui, îl înşfăcă de piept şi nici gînd să-l lase din strînsoarea ei.

— Să nu crezi că mă orbeşti! Îţi sînt nevastă bună şi tu te lăfăi aici, ca un dregător. Şi tot eu sînt vinovată! Să nu mai zic că de doi ani şi ceva îmi petrec ca vădană acasă, iar în ultimul timp nici veşti nu mai am de la tine. Cum crezi că se ţine casa fără un ban? Şi mai trebuie să fac şi pe doamna. Cît am îndurat din pricina ta! Şi ce deosebire e între mine şi aia pe care-o ai în inimă, Noua Cumătră, ori Vechea Cumătră, cum i-ai zice? Unde ţi s-au dus toţi banii? Am auzit că ai avut peste o sută de mii?

— De unde scoţi una ca asta? Nu te lua după oricine, se dezvinovăţi el. „Cine i-o fi spus?“ se minună.

— Nu mă-ntreba pe mine, păru ea a-i ghici gîndul, ci pe Xie Al Doilea.

Numele îi sună cunoscut lui Tao Ziyao, dar pe loc nu-și aminti cine era cel care-l purta. Noroc cu sluga, care între timp se întorsese, negăsind-o pe doamnă, (ea plecase nerăbdătoare, înainte) și care acum stînd de o parte, sări cu lămuriri :

— Păi nu dădea des pe-aici, stăpîne? Ăla îmbrăcat ca un cerșetor. Uneori cerea cîte un ban. Zicea că sînteți consăteni și că pe vremuri v-a ajutat cu bani. Odată, l-am întrebat: „Care este prețiosul vostru nume?". „Mă numesc Xie", mi-a răspuns el. Mă gîndesc că el trebuie să fie.

— Prostii! Sînt eu omul să mă folosesc de banii altuia? Oul ăsta de boarscă țestoasă umblă cu clevetiri urîte. Dacă-l mai prind pe aici, îl dau pe mîna poliției!

— Vai de mine! Vai de mine! Și cît de mult te-ai mai folosit de banii altora! Cînd ți-ai cumpărat slujba, ai dat pînă și o brățară argintată de-a soră-mi! se plînse ea. Mă și întreb ce nas mai ai să vorbești astfel!

Între timp, lumea se strînse roată în jurul lor. Călugărul, văzîndu-i cît sînt de înrăiți și porniți unul împotriva altuia, interveni, încercînd să-i potolească. Se chinui mult pînă izbîndi. Doamna intră în dormitor. Zhou Daquan, vărul, sosise cu bagajele. Sluga care o însoțea pe doamna o ajută să-și pieptene părul și să se spele.

În salon, cercetîndu-se cu privirea, Tao observă că roba de brocart îi fusese boțită de nevastă. Veșmîntul acesta și-l pusese special pentru localul Prima Aromă.

— Nu știu de unde-a căzut necazul ăsta peste mine, strigă deodată, bătînd din picior. Nu mai rabd să mai trăiesc așa!

Fierbînd de supărare, nu știa pe cine să și-o verse. Se căina singur, amintindu-și că era așteptat de Wei Pianren, iar pe deasupra uitase să comande o sală. Se lăsase seara și, probabil, că nu mai erau săli libere. Noroc că nu locuia departe de local și plecă întins într-acolo. Abia urcase scările și dădu nas în nas cu Wei. Bucuroși, întrebară de un salon. Mai era liberă sala cu numărul 18 și o acceptară. Li se aduse ceaiul și cartea de bucate. Spuseră cam ce vroiau. Cum banii nu sosiseră, Wei nu

acționă așa cum plănuise împreună cu Qiu. În timpul mesei, Tao îl vesti ca în treacăt că „nevasta * mi-a sosit" și-i povesti cît scandal îi făcuse. Se plînse, oftă. Văzîndu-l abătut, Wei îi propuse să se ducă la „Fericirea tuturor". Și el se gîndise că în felul acesta i-ar mai trece năduful și s-ar bucura de prilejul de a o vedea pe Noua cumătră. Așternu pe dată cîteva rînduri pentru ea. Pe la felul trei, Noua Cumătră își făcu apariția, împreună cu Lu Mireasmă de Orhidee. Noua Cumătră se ținea sobră și tăcută. Tao socoti că nici lui nu i-ar cădea prea bine să deschidă vorba.

— Mîine cred că ne facem cu bani, Mărite Tao, așa că n-ai să ne tratezi oricum, încercă Wei Pianren să spargă gheața.

Dar tocmai atunci cînd Tao Ziyao auzise în sfîrșit o vorbă bună, care-i mersese drept la suflet, servitorul spuse :

— La numărul șase au venit o doamnă și un călugăr. Ea a zis că o cheamă Tao și că „Domnul nostru are oaspeți tot aici la voi".

Tao se schimbă la față și izbucni :

— În noaptea asta, hîrca o să aibă de-a face cu mine ! Unde mă duc eu, hop și ea ! Se ridică. La revedere frate Pian, adăugă.

Coborî și ieși în stradă. Noua Cumătră și Mireasma de Orhidee plecară și ele. Wei Pianren își bău cafeaua, semnă pentru decont și se duse pînă la ușa salonului numărul șase. Aruncă o privire înăuntru și, într-adevăr, văzu o femeie și un călugăr. Cum arăta, nu-i fu prea limpede. Plecă la ale sale.

Doamna Tao, aflînd că bărbatul i se dusese la localul Prima Aromă, la o petrecere cu cîntărețe, venise pe urmele lui, însoțită de fratele său și comandase acolo o masă pe cinste, numai pentru a-i tăia lui Tao tot cheful. Din păcate, el fusese înștiințat și fugise. Femeia nu-și putu gusta izbînda răzbunării. Cînd termină cu

* În original *jian nei*. Jian înseamnă ieftin, umil ; în vechime se folosea în semn de autodepreciere, referitor la propria persoană. *Nei*, interior, indica și nevasta, care locuia în camerele interioare ale casei. Exprimare prețioasă : „A sosit persoana care locuiește în camerele interioare ale umilei mele case".

ospățul, se întoarse la hotel. Pe la ora două din noapte, cum el nu apăruse, începuse să se perpelească asemenea unei furnici nimerite într-un vas încins, dar și grozav de mîhnită și de speriată. Pe măsură ce timpul trecea și nu primea nici o veste, se încredința tot mai mult că el n-o să mai vină și că o să-și treacă noaptea la bordel. În felul acesta, doamna Tao n-a închis un ochi, blestemîndu-și bărbatul și pe curtezanele marelui oraș: „Inimă neagră! Crăpare-ai de o mie de săbii! S-ajungi lihnit de foame și să n-ai ce băga în tine! Putori, scîrnăvii putrede!" Fratele ei, călugărul, nu dormi nici el. Tao Ziyao nu sosi nici în zorii zilei. Femeia își smulse părul, plînse, țipă, zor nevoie mare să se înfățișeze la *Yamen* să-l pîrască și, totodată, să-l roage pe marele mandarin să izgonească toate curtezanele din oraș, să nu mai aibă cine strica oamenii. Fratele ei o potoli cu greu.

La ora prînzului, inspectorul Wang îl trimise pe slujitorul său Zhou să-i comunice lui Tao Ziyao că se primiseră deja banii din Shandong și că se putea duce să-i ridice. Fiind vorba de bani, doamna nu mai spuse dacă bărbatul era sau nu acasă, ci se grăbi să hotărască:

— Banii mi-i dați mie. Să nu-i înmînați ăstuia care o să crape înjunghiat de o mie de cuțite, că îi aruncă pe cine știu eu.

Zhou zîmbi și o întrebă pe slugă cine era doamna. Sluga nu apucă să deschidă gura că femeia i-o luă înainte: o ținea una și bună să-l însoțească ea pe Zhou, chiar atunci, ca nu cumva inspectorul să-i dea soțului ei banii. Atunci Zhou se sperie de-a binelea, dar călugărul interveni împăciuitor:

— Nu poți să te duci, inspectorul Wang îi este superior cumnatului. Mai bine merg eu în locul tău.

Zhou dori să afle cine erau și ce se întîmplase. Cei doi se repeziră să-i povestească pe larg totul.

— Bine, se învoi el.

Călugărul porunci slugii să ia cărțile de vizită și să cheme o trăsură. Îmbrăcă o sutană nouă și merse să-l salute pe inspectorul general Wang. Acesta însă îl primi în fugă, cu răceală. Îi spuse că a doua zi pleca în Japonia.

Banii îi lăsa în bancă, în răspunderea lui Zhou şi Tao Ziyao îi putea ridica oricînd.

Ieşind înfuriat din local, Tao Ziyao a întîlnit un prieten, care l-a luat cu el şi au petrecut împreună toată noaptea, la jocuri de noroc. Acasă s-a întors a doua zi după masă, spre ora patru. Măcinată de supărare, doamna ajunsese într-un hal fără de hal. Tao Ziyao îşi învinui cumnatul pentru faptul că se dusese în vizită la inspector. Exasperat, călugărul îşi pierdu boneta, rămînînd în capul gol, aşa tuns chilug cum era.

Pe neaşteptate, Wei Pianren îl căută pe Tao. Aruncînd întreaga vină pe Qiu Wuke, el îi spuse că vrea să execute ambele contracte.

— Unul dintre contracte e fals, se oţărî Tao, doar l-am pregătit pentru tribunal. Sîntem prieteni, nu? de ce vă bateţi joc de mine?

— Aştepţi să ridice altul pentru tine capul şi mai spui că actul e fals? vorbi Wei. Ţi-ai lăsat semnătura pe el. Vezi cum ai putea să-l capeţi.

Tao Ziyao se mînie şi hotărî să-l invite pe Excelenţa Sa Zhou, dregătorul din subordinea inspectorului general Wang, să se sfătuiască ce să facă. Pornită rău împotriva lui Tao, pentru noaptea petrecută aiurea, nevastă-sa nu-l băgase pînă atunci în seamă, nemaicontenind cu plînsul şi cu blestemele. Dar pricepînd că alţii îşi bătuseră joc de el, ura i se topi ca prin minune, şi îşi înghiţi ultimul cuvînt de ocară. În culmea supărării, Tao îi luă cu el pe Wei şi pe călugăr şi se duseră cu toţii la localul Prima Aromă.

Zhou nu se mai îmbarcase pentru Japonia, deoarece între timp fusese solicitat de guvernatorul provinciei Zheijiang şi se pregătea să plece la Hangzhou. La primirea invitaţiei scrise din partea lui Tao pentru o întrevedere la Prima Aromă, se gîndise să refuze, din lipsă de timp. Apoi socotise că era bine să-i lămurească omului în faţă chestiunea banilor din bancă şi făcîndu-şi timp acceptă un compromis.

La puţină vreme după ce Tao şi ceilalţi ajunseră la local, Excelenţa Sa Zhou îşi făcu şi el apariţia. După cîteva cuvinte de politeţe, Zhou îi spuse cum puteau fi luaţi banii din bancă. Atunci Tao îl rugă să iasă puţin

cu el pe terasă. Rezemați de balustradă îi mărturisi toate întîmplările prin care trecuse.

— Ai mers cam prea departe, onorate Zi, trase concluzia Zhou.

— Chibzuiește la o cale, frate mai mare. Fratele tău mai mic vrea să împartă cu tine în mod egal bruma de cîștig pe care o vom avea, dar cum ne putem înfrînge potrivnicii ?

— La prima vedere, nu'e deloc ușor, preaonorate ! Văzînd și făcînd, acum mi-e greu să spun.

Se înapoiară la masă. Călugărul comandase supă de ciuperci, bureți prăjiți și alte două mîncăruri de post — în lume, sub ochii oamenilor păstra obiceiurile budiste și nu se înfrupta din carne. Ceilalți mîncară de dulce și nu vom înșira aici felurile de bucate alese de ei. Dintre ceilalți, numai Excelența Sa preferase supa de ciuperci. Căzuse pe gînduri și nu mai scoase o vorbă. După supă *, se ridică și plecă. Tao Ziyao îi mai aminti o dată să se îngrijească de ce îi ceruse și Zhou fu de acord ca a doua zi să trimită un om să se intereseze de bani. Își strînseră mîinile și se despărțiră.

Întors la masă, Tao îi spuse lui Wei Pianren să-i vorbească lui Qiu în sensul să nu complice lucrurile. Nici Qiu nu cîștiga cine știe ce, iar el unul îl socotea prieten.

Numele cel mic al lui Zhou era Yin, iar al doilea nume personal Guofu. Era slujbaș în Shandong și plecase în misiune cu inspectorul general Wang, dar Liu Zhongcheng, guvernatorul din Zheijiang, îi ceruse și-i obținuse mutarea. Pe vremuri, Zhou Yin lucrase în casa acestuia, fusese bibliotecar și dascăl și de aceea guvernatorul Liu îl promovase. Acum lui Zhou îi părea rău că, drept mulțumire pentru cîte făcuse nu îi putea trimite un dar de preț. Din fericire, era neîntrecut în a-i atrage pe lîngă sine pe alții, spre cîștigul său. Mulți funcționari de bancă îi erau consăteni și fiecare și-l vroia îndatorat. El se sfătuise cu ei, propunîndu-și să cumpere un post de magistrat. Oamenii îi oferiseră fie două sute, fie o sută sau chiar cincizeci de *yuani*, pe care el se și grăbise să-i depună la Oficiul pentru plata taxelor pentru slujbe.

---

* La chinezi, supa se bea la sfîrșitul mesei.

De atunci, își lărgise piața, zi după zi. Cunoștea bine cîțiva patroni chinezi ai unor firme străine. Într-una din zile, cu totul întîmplător, aflase că Qiu Wuke era nepotul unui prieten de-al său. Acela, Wang Erdiao, era chiar puțin rudă cu el și ei doi se aveau foarte bine. Wang Erdiao îl căuta numai pentru că Zhou era omul guvernatorului din Zheijiang și îl putea sprijini în negoțul lui. La el se gîndise Zhou Yin, atunci cînd Tao îi destăinuise ce i se întîmplase. Îi făcuse o vizită chiar a doua zi și-l rugase să intervină în chestiunea banilor lui Tao.

— Nepotul acesta al meu lucrează de anul trecut la firmă. Cumnatul meu stă garant pentru el. Nici Wei acela nu-mi e necunoscut.

După plecarea lui Zhou, negustorul își chemă nepotul.

— Noi sîntem oameni de cuvînt, nu înșelăm pe nimeni, îi atrase atenția.

Qiu Wuke povesti și el cum se petrecuseră lucrurile.

— Dacă-i așa, nici Tao nu trebuie să cîștige. Dar aici e un fapt neîndoielnic : eu i-am promis Excelenței Sale Zhou că voi face ceva, după cum m-a rugat. Am să-i spun să-i ceară acestui Tao să scoată din bancă și pentru voi niște bani, să se încheie tot tîrgul.

Qiu nu-și putea contrazice unchiul și se învoi, înștiințîndu-l pe Wei că vor primi și ei cîte ceva.

— Ce se bagă el ? Cum a aflat ? se revoltă Wei Pianren, bătînd din picior.

În aceeași seară, Wang Erdiao îl căută pe Zhou și-l rugă să-l facă pe Tao Ziyao să înțeleagă să le dea și celor doi cîte ceva și să nu se mai războiască la nesfîrșit. Zhou mulțumi și-i propuse la rîndul său lui Tao această rezolvare. Acesta acceptă să-i dea fiecăruia cîte o mie de *yuani*.

— Pentru a scăpa de orice comentarii, împarte-le lor jumătate din sumă, îl îndemnă Zhou. Tao însă nici nu vru să audă. După îndelungi discuții, stabili pentru fiecare din cei doi cîte două mii de *yuani*, iar pentru Excelența sa Zhou o mie. Acum Zhou socoti că în ce-l privea era puțin și ar fi fost bine să i se dubleze suma. În cele din urmă se mai alese cu încă cinci sute și atunci

duse un cec de patru mii pentru Qiu și Wei, prietenului său Wang Erdiao, limpezind definitiv această chestiune. Tao Ziyao primi contractul fals. Rămase încă în oraș, în așteptarea mărfii, urmînd ca după sosirea acesteia s-o preia și s-o pornească spre Shandong.

Din pricina unchiului, Qiu Wuke nu îndrăznise să spună nimic, însă Wei Pianren își arătă nemulțumirea.

— Tao are bani, a îmboldit-o el pe Noua Cumătră. E un om fără inimă, ar merita să fie muls puțin.

Atunci, Noua Cumătră îl căută pe Tao la hotel. Slab din fire și ținut sub papucul nevestei de-a cărei frică știa, de cum a dat ochii cu ea, acesta i-a cerut Noii Cumetre să treacă în camera slugii. Femeia i-a amintit de planul lor de a se uni și de a trăi unul alături de celălalt, plan care se sfîrșise atît de jalnic. Șederea ei prelungindu-se, neliniștit, Tao Ziyao a grăbit-o să plece:

— Dacă ai ceva să-mi spui, fă-o prin prietenul Wei.

De atunci, nu s-au mai văzut și Wei Pianren alerga de la unul la altul, purtînd vorbele de colo-colo.

— Vrea trei mii, i-a dezvăluit Wei după cîteva zile de alergătură. Dacă nu te învoiești, chiar mîine va veni aici, să se lupte cu tine pe viață și pe moarte.

Tao Ziyao a sărit ca ars, implorîndu-l pe Wei să mai scadă din sumă. După multe discuții, s-au oprit la două mii. Wei i-a luat, iar Noii Cumetre nu i-a dus decît cinci sute. Pe de altă parte, în semn de mulțumire, Tao i-a oferit chiar el lui Wei cinci sute de *yuani*, și astfel acesta s-a mai ales cu două mii peste ceea ce primise înainte. Ajuns la cîștigul dorit, Wei s-a declarat mulțumit. Acest episod în legătură cu Tao Ziyao îl încheiem aici, pentru a nu vă plictisi peste măsură. Întoarcerea lui în Shandong, împreună cu familia, după sosirea utilajelor, este o altă poveste.

V

Cu cei o mie cinci sute de *yuani* picați în mîna sa în mod cu totul neașteptat, Excelența Sa Zhou Yin a pornit-o spre Zhejiang. Ajuns în capitala provinciei, s-a prezentat la guvernator. Fiind cunoștințe vechi, acesta a emis, imediat după primire, un ordin prin care l-a numit mai mare peste documente și funcționar la Biroul pentru străini.

A doua zi, Zhou Yin a mulțumit pentru numire, iar în zilele următoare a făcut vizite comisarilor și inspectorilor și s-a întîlnit cu ceilălți dregători. Toată lumea aflase de legăturile lui vechi cu guvernatorul și îl priveau cu alți ochi. În cadrul administrației locale, se afla un om care se ocupa cu arhiva, pe nume Dai Dali, Rațiune Înaltă. Era ajutor de prefect și fusese candidat reușit la examenele imperiale. Lucra direct cu guvernatorul Liu, nelipsind de lîngă acesta nici o zi și neieșindu-i din cuvînt. Nici unul dintre mandarini nu-l întrecea și era socotit omul cel mai puternic al zilei. Și deoarece Zhou Yin fusese cu mult înainte în raporturi apropiate cu guvernatorul, Dai Dali nu-l vedea cu ochi buni. Zhou, care își dăduse seama de aceasta, se purta ceremonios și nu intra în dispută.

Odată, cînd a apărut un post liber de magistrat, Liu Zhongcheng a vrut să-l numească pe Dali.

— Îi dau lui postul, fiindcă s-a chinuit ani în șir pentru mine, i-a spus el comisarului.

Comisarul nu s-a împotrivit. Ei hotărîseră, însă trebuiau emise documente. Un polițist aflat prin preajmă a auzit și s-a grăbit să-l înștiințeze pe Dai Dali. Omul s-a bucurat, iar colegii s-au grăbit să-l felicite, printre ei numărîndu-se și Zhou. S-a întîmplat însă ca, după masa de prînz, Liu Zhongcheng să se întîlnească din întîmplare cu Zhou Yin.

— La arhivă, Dai este cel mai priceput și orice lucru trecut prin mîna lui e bine făcut, încît nu mai este nevoie să-l văd eu cu de-amănuntul. Ani în șir a trudit pentru mine și am de gînd să-i dau un post din care să se aleagă și el cu ceva. De acum încolo, este bine ca voi, ceilalți, să puneți cît mai multă inimă în munca de redactare.

— V-aș întoarce vorba, preamărite, vorbi Zhou, după o clipă de gîndire. Ceea ce spuneți despre el este adevărat. Are multă experiență. Nu voi argumenta decît prin faptul că el, om la peste cincizeci de ani, caligrafiază cîteva mii de ideograme fără o singură greșeală, repede și frumos. Noi, ceilalți, nu-l putem egala nicicum. În concluzie, mi-e greu s-o afirm, dar pentru binele Biroului, nu ne putem lipsi de el. De curînd, din pricina unor cuvinte sau a unor paragrafe * greșite, s-au dat destule pedepse în provinciile Hunan și Guangdong. Acum sîntem spre sfîrșitul anului și treburile s-au cam aglomerat. Dacă-l lăsați să plece, cu toată osîrdia noastră, mă tem să nu apară ceva care să vă întineze numele. Pentru truda lui de ani de zile, dacă îi arătați atîta mărinimie, oferindu-i un post, noi, nemernicii, cum am putea să nu-i îngăduim să plece? Doar că treburile publice nu se pot lipsi de el.

„Zhou a fost preceptor și bibliotecar în casa mea și mă pot încrede în judecata lui. De curînd, pedepsele au curs din belșug și n-avem voie să greșim“, își zise Liu Zhongcheng, raționamentul părîndu-i-se bun.

— Bine că încă nu i-am spus. Am să dau postul altcuiva. O să-l mai obosesc iarna asta. Între timp, are să-și pregătească un succesor și la anul, am să-i încredințez altă demnitate.

Cu aceasta, guvernatorul puse să i se comunice cenzorului că postul cu pricina nu va mai fi dat lui Dai. A doua zi urma să hotărască persoana căreia avea să i-l ofere.

Seara, cîțiva prieteni pregătiseră un banchet în onoarea lui Dai Dali. Zhou Yin era și el prezent, însă nu suflă un cuvînt despre discuția purtată cu Liu Zhongcheng.

---

* *Taitou*, regulă care stipula începerea fiecărui paragraf dintr-un document oficial prin notarea numelui împăratului.

Luă așadar parte la banchet, îi făcu urări fericitului, rîse și glumi, părtaș la veselia generală. Iminenta numire îi dăduse și mai mult aripi lui Dai Dali. După vreo duzină de pahare *, se amețise întrucîtva pentru că nu ținea la băutură.

— Am lucrat aici laolaltă, toastă, ridicînd paharul, și n-aș fi crezut că frățiorul vostru mai mic va fi primul care vă părăsește.

— Guvernatorul îți cinstește talentul și priceperea, frate mai mare, răspunseră cei de față. A dat acest post pentru a spori avutul fratelui nostru.

— Ce avut! Oricum, iubirea celor de deasupra noastră este grăitoare.

— Nu se știe dacă nu este rezultatul cercetărilor de zi cu zi și an de an.

—Ei, vom vedea! Eu vă doresc tuturor să puneți mîna pe cîte o magistratură bună!

— Bunătatea vine de sus, iar noi sîntem cu totul nepricepuți. Cum să vă depășim pe voi, cei de dinaintea noastră?

Zhou le ținea isonul, dar în sine își rîdea de întreaga mascaradă. Banchetul se sparse la al treilea ceas din noapte.

Întors acasă, Dai Dali își descusu portarul dacă venise sau nu înștiințarea oficială. Nu sosise. Socoti însă că poate nu era nevoie să fie întocmită atît de repede și nu-și făcu nici un gînd. Noaptea trecu în liniște. A doua zi, văzînd că se fac orele zece și nu primește nici o veste, se miră întrucîtva. Dar după masa de prînz, tot nimic. „Statutul mi-e mai sigur decît al multora", își zise. „De vreme ce a existat această hotărîre, nu poate să se fi schimbat. Să mă fi jucat cineva? Nu cred. Provincia are multe posturi libere și nu văd cine să se fi lăcomit tocmai la acesta. Oricum, nu cred ca polițistul să-și fi bătut joc de mine".

Începuse să se perpelească, fără poftă de mîncare, fără chef de nimic, agitat într-atîta, că nu-și mai găsea locul. Spre seară, trimise sluga să se intereseze. Peste puțin, omul se înapoie, încruntat.

— Cum e? îl zori el.

---

* Se bea din pahare mici, de circa 30 grame.

— Nu e adevărat ce a zis ieri poliţistul, îndrăzni el.

— Oi fi încurcat numele locului! îl luă stăpînul la zor, neîncrezător.

— Cum să încurc? Excelenţa Sa poliţistul mi-a adus vestea şi am auzit prea bine.

— Cine a fost numit?

— A fost numit unul, Kong.

Lovitura se dovedea năprasnică. O slujbă grasă îi fusese smulsă de sub nas. Supărarea îl doborî. Îşi luă cinci zile de odihnă şi rămase acasă, neprimind pe nimeni.

La dezbaterea unui document, guvernatorul îşi aminti de priceperea lui şi vru să ştie de ce suferea, trimiţînd după el chiar pe poliţistul care mai înainte îi strecurase ştirea aceea confidenţială. Cînd dădu cu ochii de el, poliţistului i se făcu milă.

— Mai ieri, guvernatorul ţi-a pronunţat limpede numele. Abia după ce s-a consultat cu Zhou Yin şi-a schimbat părerea.

— Ce i-a spus?

— Vă voi destăinui din fir-a-păr. V-a susţinut din toată inima, rosti poliţistul şi repetă apoi cuvînt cu cuvînt pledoaria lui Zhou Yin.

— Bravo! Bravo! se umflă Dali în piept! Uite cum cîteva vorbe mi-au înmormîntat frumuseţe de dregătorie! Cînd a avut loc discuţia? În seara aceea, n-a zis nimic la banchet. Se vede treaba că e periculos rău! continuă el, după ce primi răspunsul. Nu-i nimic, va avea prilejul să mă cunoască! ameninţă el scrîşnind din dinţi.

În timpul cît zăcuse, toţi colegii se grăbiseră să-l vadă, să-l consoleze. Zhou era printre cei mai grijulii, vizitîndu-l de două ori pe zi. La purtarea lui falsă şi la vorbele-i mincinoase, Dai Dali îi răspunse la fel. O dată, guvernatorul Liu Zhongcheng vroi să afle cît timp va mai fi bolnav Dai Dali.

— N-are nici o boală, Înălţimea Voastră, îl asigură Zhou Yin. A aflat că îi hărăziseţi postul acela şi că în urmă l-aţi dat altuia. De furie şi ciudă, şi-a luat liber. Nenorocitul de mine, am socotit că dacă nu-l lăsaţi să plece înseamnă că ţineţi foarte mult la el. Spre sfîrşitul anului sînt multe de făcut, iar el, fiind foarte priceput, se cădea să rămînă aceste cîteva luni în plus. Eu, umilul, v-am

slujit și pe Înălțimea Voastră și pe alți cîțiva oameni mari, dar nimeni dintre aceștia din urmă nu s-a arătat vreodată ca dumneavoastră, într-atît de apropiat, atent la bucuriile și necazurile supușilor. Cum de a putut să-i fie lui teamă că nu-l veți ridica în rang mai tîrziu? Nu v-a înțeles și a mînjit frumusețea gestului Vostru. Prin asta, firește, va avea tot el de suferit.

— Încă nu-i pomenisem nimic de numire, vorbi Liu, supărat în inima sa. De vreme ce e în slujba mea, de ce s-o fi temut că nu-l voi avea în vedere? De ce nu s-a supus și mă înfruntă? Crede că n-am pe nimeni care să-i ia locul?

Zhou Yin ascultă smerit, în tăcere. Liu Zhongcheng se aprinsese de mînie.

Cînd cele cinci zile au trecut, Dai Dali și-a anunțat intenția de a-l vedea pe guvernator. Liu nu l-a primit, dar nici nu i-a retras slujba. Ca și mai înainte, la cîteva cazuri mai rare, i-a cerut sfatul, cu toate că nu-i făcea nici o plăcere să recurgă la el. Pe de altă parte, Dai Dali, văzîndu-și mai marele schimbat, și-a dat seama că cineva aruncase cu pietre în fîntîna lui, ori altfel zis, îl ponegrise în fața guvernatorului. Nu s-a arătat că a ghicit niște uneltiri în spatele a tot ce-l privea, ci și-a văzut mai departe de treabă, fără să exagereze întru nimic. Cu Zhou Yin și cu ceilalți se purta extrem de ceremonios și cald și îi numea frați. Uneori, lui Zhou i se adresa „învățătorul meu".

— Înălțimea Sa vă ține la mare cinste, tocmai pentru că i-ați fost apropiat pe vremuri; mie, unul, nu-mi dă cine știe ce importanță.

Văzîndu-l supus, Zhou și ceilalți îl înconjurară cu mai multă atenție. Zhou era încă singur, fără familie. Își stabilise locuința în *Yamen* și cînd se aștepta mai puțin se trezea peste el cu Dai, care, prinzînd rădăcini într-un loc, se lungea la discuții. De multe ori, îi aducea de acasă cîteva feluri de bucate, precizînd că erau gătite de concubina lui cea mai tînără. Și tot așa se arătă vreo două luni și ceva, oamenii din jurul lui remarcîndu-i numai părțile bune, nu și pe cele rele. Dacă din întîmplare guvernatorul aducea vorba de Dai, oamenii îl vorbeau de bine și astfel lucrurile luaseră o altă turnură. Lucra de

mult acolo şi nu numai mandarinii îl ştiau, dar se făcuse cunoscut şi slujbaşilor şi curierilor şi portăreilor şi chiar şi doicilor. Iar de cînd pătise necazul şi suferise de pe urma lui Zhou, se purta cu şi mai multă grijă faţă de el. În aceasta stătea virtutea lui, dar şi inteligenţa fără seamăn.

În partea dinspre Yanzhou a provinciei, se aciuau adesea banditii. Oamenii trăiau de azi pe mîine, cu frica în sîn. Comandantul celor cîteva garnizoane din provincie era un ajutor de comisar, Hu Huaruo, de fel din Hunan, din aceleaşi locuri cu Dai Dali şi coleg de generaţie cu el. Poate şi de aceea erau prieteni la cataramă.

În timpul acesta, mandarinii civili şi militari din Yanzhou au trimis carte de urgenţă în capitala provinciei. Se ştia că forţele locale erau slabe, insuficiente pentru apărare. Hu a fost împuternicit să-i încercuiască pe bandiţi cu şase batalioane. Acordîndu-i-se o atît de mare încredere, Hu Huaruo se umplu de mîndrie, el, care nu prea dovedea în asemenea situaţii calm, sînge rece. În vremuri de linişte, fără treburi şi nefiind preocupat de nimic, era sigur pe sine. Dar o dată alertat, pus să facă ceva, ajungea să clocotească şi să cadă pradă zăpăcelii. Acum intrase în aceeaşi stare de spaimă, agitaţie şi dezorientare. Şi pentru că se afla în raporturi foarte strînse cu Dai Dali, chiar înainte de a primi ordinul scris al superiorilor, se trezise cu vizita acestuia.

— De îndată ce aţi pus piciorul în aceste locuri, Mărite comandant, viermele acesta prost din faţa voastră a constatat că neorînduielile se potolesc. Faptul acesta are să vă ridice cu mult deasupra a ce sînteţi. Iată-mă deci pentru a vă aduce vestea cea fericită a misiunii voastre împotriva bandiţilor.

— Nu rîdeţi de mine, frate bun. Ne cunoaştem de multă vreme şi între noi putem discuta orice. Ştii bine cît m-a costat slujba asta. Numai că abia a trecut o jumătate de an, şi încă nici n-am apucat să umplu golul din cămară, că s-a şi ivit această dandana. Ei, bine, îţi poţi închipui ce gust mi-a lăsat ! Sîntem noi doi atît de obişnuiţi cu războaiele ? Bani n-am făcut, în schimb îmi pun

viaţa la mare primejdie. E aici ceva care nu merge. Cît despre o victorie care să-mi aducă răsplata, aş lăsa-o bucuros în seama altora. Mie nu-mi priese astfel de foloase.

— Dacă aţi primit însărcinarea, n-aveţi decît să vă străduiţi.

— Nu mă duc! replică Hu. Nu-s învăţat cu greul. Aştept să-mi sosească numirea şi o voi înapoia superiorilor, rugîndu-i să treacă însărcinarea altcuiva.

— Dar nu se face! La urma urmelor nici n-o să fie chiar atît de greu! Iar de nu vroiţi să vă angajaţi în această sarcină dificilă, umila mea persoană are următorul gînd : Înălţimea Voastră, mergeţi la Yamen şi cereţi un om care să vă acompanieze. În răspunderea lui veţi lăsa tot ce se va ivi şi binele şi răul va reveni aceluia.

— Pe cine să cer ?

— Mă gîndesc la Zhou Yin, cu care trudesc la arhive.

— Am auzit de el, se zice că a fost tutore în familia guvernatorului.

— Este adevărat. Tocmai de aceea vorba lui cîntăreşte greu în faţa guvernatorului şi nu este nimeni mai vrednic decît el. Spuneaţi că veţi refuza să plecaţi spre Yanzhou. După proasta mea înţelegere, nu se face în nici un caz ca Înălţimea Voastră să declare că nu vă veţi duce.

— Atunci ce să fac, frate ?

— Aşteptaţi să sosească documentul şi vă înfăţişaţi la guvernator, pentru a-i solicita cîteva întăriri. De la bun început, îl veţi numi pe Zhou Yin. Şi nu veţi fi refuzat. Iar Zhou, tocmai el, care este atît de bine văzut, nu va avea obrazul să spună nu. Cînd se va prezenta înaintea Înălţimii Voastre, îi încredinţaţi toată răspunderea încercuirii bandiţilor. Dacă va reuşi, meritele lor se vor răsfrînge asupra tuturor. De nu, veţi arunca întreaga năpastă asupra acestui Zhou. Fiind vorba de greşelile lui Zhou Yin, guvernatorului îi va fi cu neputinţă să-l acuze. Într-o asemenea situaţie, Înălţimea Voastră vă veţi duce din nou la guvernator şi-l veţi ruga să vi se pună la dispoziţie o altă persoană. Sînt încredinţat că din zece acuzaţii pe motivul că n-aţi condus bine, veţi scăpa numai cu trei. Socotiţi, preamărite, merge ori nu merge acest plan al preaobiditului frate mai mic ?

Cît timp Dai vorbise, Hu Huaruo nu-l întrerupsese cu nimic, iar acum, cînd încheiase, pe chip îi înflori un zîmbet.

— Planul este minunat, fratele tău mai mic așa va face, zise.

Înainte de a pleca, luîndu-și rămas bun, Dai Dali adăugă :

— Cînd veți reveni victorios, adăugați și nefericitul meu nume printre acelea pe care le veți rosti în fața guvernatorului.

— Firește, îl asigură Hu. Iar de nu va fi bine, vă rog să puneți o vorbă bună pentru mine.

Dai Dali nu mai apucă să răspundă, că o slugă intră și anunță sosirea unui slujbaș al guvernatorului. Dai se retrase. Hu Huaruo plecă neîntîrziat cu lectica la sediul administrației provinciei. Acolo, Liu Zhongcheng îi vorbi despre situația creată în Yanzhou, cerîndu-i să se grăbească cu încercuirea și lichidarea banditilor.

— Situația nu suferă nici o amînare, preciză guvernatorul. Mergi degrabă cu șase batalioane. Dacă ți se vor părea insuficiente, vestește-mă printr-o telegramă și îți voi mai trimite cîteva. Te-am chemat să stăm de vorbă fiindcă lucrurile sînt grabnice. Numirea o voi trimite mai pe urmă.

Hu Huaruo aprobă și, cînd guvernatorul încheie, își spuse și el părerea.

— Umila mea persoană nu are prea multă experiență. Mă tem ca o neizbîndă să nu vă umbrească și pricinuiască mîhnire pentru faptul că m-ați ales. Pot să vă spun că dispun de puțini oameni capabili și mă gîndesc să vă implor să-mi dați cîțiva, care să mă urmeze.

— Cere-mi pe cine vrei și îi vei avea.

— Zhou cel de la arhivele Înălțimii Voastre este un om cu multă învățătură de carte și de viață, s-a format pe vremuri într-o garnizoană. Avîndu-l lîngă mine, voi putea lăsa totul în seama lui.

— Va fi el în stare ?

— E foarte priceput.

— Dacă va fi în stare, prea bine. Îi voi spune să te însoțească, eu nu am prea multe treburi cu el. Și pe cine mai dorești ?

Hu mai ceru doi ajutori de magistrați, pe Huang Zhongjie și Wen Xishan. Cu Zhou Yin se făceau trei. Liu Zhongcheng căzu de acord și trimise după ei să i se înfățișeze. Dintre toți trei, Zhou Yin se afla pe acolo și sosi numaidecît. Guvernatorul îl înștiință despre noua însărcinare. Observîndu-l pe Hu alături, Zhou rosti cîteva cuvinte de circumstanță, gîndindu-se de pe acum cum să facă să se întoarcă victorios și să fie promovat. Peste puțin, își făcură apariția și ceilalți doi. În fața guvernatorului, nimeni nu spuse nu. Hu se ridică să-și ia rămas bun și-i grăbi pe cei trei să se pregătească în așa fel încît la căderea nopții să pornească la drum. Liu Zhongcheng îl conduse pe militar.

Ce însărcinări le vei da ? dori el să afle.

— Huang va răspunde de aprovizionare, Wen de lucrurile mărunte cu care ne vom confrunta, iar lui Zhou, dată fiind priceperea lui, îi voi încredința comanda trupelor.

Guvernatorul nu comentă. La cea de-a doua ușă se opri, apoi se retrase. Cei trei nu mai zăboviră și ieșiră să-l aștepte pe comandant. Hu îi sfătui să-și încheie cît mai iute pregătirile. Acceptă să le plătească dinainte lefurile pe trei luni. Ei îi mulțumiră și îl însoțiră pînă la litieră.

Vestea se întinse pînă la birourile arhivei și cînd Zhou Yin se întoarse de la întrevedere toată lumea sări să-l felicite. Numai Dai Dali îl luă de o parte și-i destăinui că se cunoștea bine cu comandantul. Era un om fricos, nepriceput, care nu dusese nici un lucru la bun sfîrșit. În subordinea lui, cel mai bun lucru era să ia totul pe cont propriu, altfel nici într-o sută de ani nu se va alege cu vreo victorie. Zhou se arătă mișcat de atîta grijă.

Înainte de căderea serii, în timp ce-și împacheta lucrurile, un om din slujba comandantului îi aduse lui Zhou Yin solda pe trei luni. Era din cale afară de mare, ca pentru vreme de război : două sute de *liang* de argint pe lună, pe trei luni adunîndu-se șase sute. După plecarea slujbașului, Zhou o porni cu bagajele spre chei, dincolo de Poarta Houchao, unde era trasă corabia. Huang și Wei abia sosiseră. Peste încă puțin, precedat de lam-

pioane, își făcu apariția și comandantul Hu, care dădu ordinul de plecare. La sfatul patronului corăbiei, plecarea fu totuși amînată pînă după miezul nopții, cînd fluxul urma să crească, sub lumina lunii.

Pe Fluviul Qiantang, zis Balta Banilor, circula un tip de corabie pusă în mod special la dispoziția oficialităților, numele ei fiind „Munții și apele țării". Femeile de pe o astfel de corabie se purtau fardate și cu flori în păr. Cînd n-aveau ce face, stăteau la prora și-i ademeneau pe tinerii de neam ales să urce pe punte, iar cînd aveau oaspeți, îi întrețineau și-i slujeau pe aceștia. Pe corabie, se spunea că ele ar fi „firma" ei, o firmă vie. Corabia nu încărca niciodată marfă. Exista și un alt gen, corabia pentru marfă, dar aceea era construită ceva mai încăpătoare, mai adîncă și numele ei era de „Lăstar de grîu indian". În afară de acestea, se mai găseau și alte două tipuri, cărora li se zicea „Păsările binefacerii publice". Duceau și pasageri și mărfuri, dar pe ele nu serveau femei.

Trupele de sub conducerea lui Hu se aflau îmbarcate în luntrii, iar Hu era instalat pe o corabie „Munții și apele țării", pe care o ceruse județul să i-o pună la dispoziție. Cei de la județ își dăduseră seama că nu va ajunge o singură corabie pentru suită, secretari și alte persoane, și-i închiriaseră încă alte două corăbii, de genul „Lăstarul de grîu indian". Acestea din urmă fuseseră împărțite între cei trei însoțitori și cei doi slujitori ai comandantului. Se spunea despre tipul „Munții și apele țării" că se mai numea și „Barca pescărească a celor nouă familii". Cînd Zhu Hongwu, întemeietorul dinastiei Ming, cucerise întreaga țară îl degradase pe mandarinul Chen Youliang cu toți ai lui pînă-ntr-atît, încît îi limitase existența la această corabie, care nu era nimic altceva decît un bordel de lux. Și astfel pînă în ziua de astăzi, la cîteva sute de ani de la întîmplare, proprietarii acestor corăbii erau tot urmași din urmașii pedepsitului Chen.

Îndată ce comandantul Hu pusese piciorul pe corabie, cineva din „firma vie" se grăbise să-i întîndă cu supușenie un bol cu supă-cuib de rîndunică. Obișnuit cu distracțiile, Hu Huaruo se folosise de banii imperiali

spre îndestularea plăcerilor proprii. Dintre cei cinci oameni ai lui, Huang Zhongjie era singurul care avea familie la Hangzhou. Unul dintre slujitori, Wang Zhongxun, era bogat în ani și împătimit în sorbitul opiumului, de care nu se mai sătura de dimineața pînă seara și de cu noapte pînă-n zori. Cu gîndul la opium, nu mai avea poftă de curtezane. Iată de ce, pe această slugă nici nu o vom lua în seamă. Să ni-i apropiem pe ceilalți trei. Primul ar fi Wen Xishan, bărbat în putere, stegar, adică militar manciurian, tînăr de ani, cu fața de forma unui ou. Se îmbrăca elegant și curat. Nu numai femeile îl plăceau, ci pînă și bărbații se uitau la el cu admirație. Era al șaptelea născut în familie și i se spunea Domnul Wen Al Șaptelea. Cealaltă slugă, se numea Zhao zis Buliao* și n-avea decît douăzeci de ani. Copil lepădat, părăsit, se pripășise pe aici, la peste două mii de *li* de meleagurile natale, fiind din fire ca după zicala : „n-a văzut de trei ani chip de femeie, de-aia și bivolița i se pare foc de ochioasă !“ Acesta era Zhao Neisprăvitul. Ne mai rămîne Zhou. Pe el l-am întîlnit în capitolul precedent și cam știm cît îi poate pielea. Cu dregătorii se purta demn și cinstit, dar la chefuri cu băutură și femei, aflat în mijlocul petrecăreților, nu își afla pereche. Era bine făcut și lăsa o bună impresie celor din jurul său. Avea însă un beteșug din născare și de acesta nu se putea nicicum lepăda : prețuia prea mult arginții. În afara celor dați pe femei, nu lăsa să-i scape din mînă un singur ban. Banii pe care îi primise ca soldă, de la comandantul Hu Huaruo, îi încredințase, ca împrumut, unui prieten, pentru a se alege cu dobîndă de pe urma lor și nu luase cu el nici un bănuț de aramă. Își zisese că măcar două batalioane de soldați o să-i dea comandantului și că putea mînca de unde mîncau și ele, fără să cheltuiască nimic. Dacă i-ar fi trebuit, ar fi împrumutat de la comandant.

Ne vom opri la Wen și la Zhao, care, din întîmplare, urcaseră pe aceeași corabie, să le ordone marinarilor să nu se țină pe lîngă corabia comandantului, ci să se îndepărteze de ea, cît mai mult. Marinarii se supuseră, de

---

* Autorul se folosește de un joc de cuvinte : Numele personal al eroului, *Buliao*, Plantă luxuriantă, într-o altă grafie, înseamnă Nerealizatul, Neterminatul, Neisprăvitul.

dragul recompensei. Se nimerise ca această corabie să aibă în „firmă“, o frumoasă pe nume Yu Xian, Zeița de Jad, pe care Wen o întîlnise la curtezane. Zeița de Jad se grăbise să-i ia tînărului boneta de îndată ce el urcase pe vas, ajutîndu-l și să se schimbe. Apoi îi adusese supa de cuib de rîndunică, dîndu-i să bea din mîna ei. Cei doi s-au tras de mîini, s-au înghiontit, în cele din urmă întinzîndu-se pe pat. Observîndu-i, Zhao Neisprăvitul își zise că așa or fi făcute femeile, se însoțesc numaidecît cu mandarinii. Dus pe gînduri, își întinsese în față mîna în care ținea un bol, apucat mai înainte, dar cînd să-l pună jos, mai să-i sară inima din piept. Lîngă el stătea sora mai mică a Zeiței de Jad, pe nume Lan Xian, Zeița Orhideelor, care-i adusese și lui supă. Judecîndu-l după îmbrăcămintea-i simplă, cei de pe corabie nu îl socotiseră altceva decît o slugă. Mai tîrziu, cînd Wen se dusese la pupă să se ușureze, aflaseră de la el că era unul dintre secretarii comandantului și că trebuiau să-i dea și lui supă din ce brumă mai rămăsese pe fundul vasului, după ce i-o turnaseră lui Wen.

— Fierbeți puțină apă, adăugați niște zahăr și gata, îi învățase Domnul Wen Al Șaptelea.

Așa și făcuseră și o trimiseră la el pe Zeița Orhideelor, cu supa. Zhao se arătă nespus de mîngîiat de acest gest. Nu gustase în viața lui supă din cuib de rîndunică și simțind cît de dulce și de lipicioasă era zeama aceea și pe deasupra ținîndu-și ochii tot pe față, n-avu cum să-și dea seama că mînca altceva.

Iată, dragi cititori, vă puteți închipui, și nu greșiți, că aceste curtezane erau femei de lux, risipitoare, așa cum fusese și aceea peste care dăduse Tao Ziyao. Or acest Zhao Neisprăvitul pornise la drum în suita unui stăpîn și cu cei opt-zece *liang* de argint ai săi n-avea cum să întrețină o curtezană.

Zhao Neisprăvitul linsese pînă și blidul, atît de mult îi plăcuse supa, și se așternu la sporovăială cu Zeița Orhideelor. Între timp, Wen Al Șaptelea se închisese la el cu Zeița de Jad ; din încăperea în care erau nu se mai auzeau vorbe. După miezul nopții, se porni fluxul. Barcagiii stăteau în așteptare, la pupa. De departe, ca un vacarm de sunete de trîmbițe și tobe, se auzea, cînd mai

limpede, cînd mai înfundat, însă în neîntreruptă creştere, fluxul marelui fluviu ; el înainta ca tropotul imens, cutremurător a o mie de armate sau ca revărsarea asurzitoare a galopului unei herghelii de zece mii de cai. Pe loc, capătul corabiei se zgudui. Barcagiii întoarseră prora spre flux şi cît ai clipi se şi aflară la vreo duzină de *li* de mal. Mugetul fluxului sculase în picioare pe toată lumea. Peste încă puţin, cerul se lumină şi corabia înainta firesc. Domnul Wen Al Şaptelea se trezise şi el. Ieşi, se uită la cer şi constatînd că nu se făcuse încă ziuă se întoarse în cămăruţă. Zeiţa de Jad îl urmă, să-l slujească. La început li se auziră de acolo vorbele, apoi, ca şi mai înainte, se lăsă tăcerea. Cînd corabia se urnise din loc, Zeiţa Orhideelor fusese strigată de către patron. Zhao Neisprăvitul rămăsese singur în încăperea de pe mijlocul ambarcaţiunii, abătut şi trist. Gîndul îi luneca de la Zeiţa de Jad, care se afla alături de Wen, la chipul Zeiţei Orhideelor şi din nou de la una la cealaltă. De inimă îi spînzurau parcă cincisprezece butoaie, şapte trăgînd în sus şi opt în jos !

A doua zi, după ce corabia s-a oprit, Domnul Wen Al Şaptelea pregăti o masă îmbelşugată la care îşi invită camarazii, dar nu şi pe comandant. Wang şi Huang nu chemaseră flori * care să le ţină tovărăşie şi nici Zhou Yin nu avusese de gînd una ca asta.

— Fără o însoţitoare, petrecerea ţi se va părea searbădă, insistă Wen.

Îndemnat astfel, Zhou aduse cu el o curtezană din „firma“ de pe corabia sa ; numele fetii era Zhaodi **. Cred că nu este nevoie să mai amintim că nici nu se aşeză bine la masă Zhao Neisprăvitul, că Zeiţa Orhideelor şi veni în spatele lui. Gazdei i se părea totuşi că atmosfera nu se încălzise încă şi atunci trimise vorbă pe furiş să fie aduse şi două curtezane din „firma“ de pe vasul comandantului. Cînd felurile de mîncare învîrfuiră masa, curtezanele înfrumuseţau locul ca nişte adevărate flori şi de la stăpîn pînă la ultimul oaspete se încinseră cu toţii, lăsîndu-se în voia sentimentelor. După ce jucară

---

* Curtezane.
** *Zhao*, a provoca, a filtra. *Di*, mezin.

ghicitul degetelor *, Zeiţa de Jad luă o *pipa* ** şi cîntă, acompaniată la castaniete de însuşi Domnul Wen. După ea, cîntă Zeiţa Orhideelor, aruncîndu-i lui Zhao ocheade neîndoielnice. Zhao Neisprăvitul o sorbea şi el din ochi, dar mai pe furiş, să nu fie văzut. Însă îi observaseră toţi. Wen sări numaidecît, cerîndu-i lui Zhao să ofere de băut şi de mîncat. Scoţîndu-şi banii din chimir, acesta îşi dădu seama că abia dacă putea plăti numai băutura şi, îndîrjit, strînse din dinţi. Fata îl înţelese şi turnă în pahare.

Wen Al Şaptelea grăbi masa. Cînd încheiară, Huang şi Wang doriră să treacă pe corabia lor pentru a se odihni după ospăţ.

— Am fost provocat să dau de băut, de ce nu-mi faceţi cinstea? protestă Zhao şi nu-i lăsă să plece.

Cei doi se supuseră. În mod obişnuit, preţul unei mese bogate era de opt *yuani,* al uneia simple şase şi al băuturii patru. Zhao Neisprăvitul avea trei *yuani,* opt *mao* şi cîţiva bănuţi de aramă. Împrumută trei *mao* de la Wang şi un *yuan* de la sluga lui Wen. O dată banii grămadă, masa fu iarăşi întinsă. Zhao Neisprăvitul ocupă, nu tocmai fericit, locul gazdei. Huang şi Wang nici nu vroiră să audă de flori. Zhou rămăsese cu Zhaodi. Fata avea numai unsprezece ani şi patroana i-o încredinţase, cerîndu-i să fie cu luare-aminte. Domnul Wen Al Şaptelea fusese pînă atunci servit de Zeiţa de Jad şi de încă două curtezane din „firma" de pe corabia comandantului. Le chemase în timpul cînd acesta se afla prins într-un joc marţial. Jucase vreo trei ore, dormise şi, trezindu-se, patronul trimise grabnic după „firme". Trecînd de la un banchet la altul, Wen băuse ceva mai multe pahare şi se îmbătase, pricină pentru care se încăpăţînă să nu le dea voie să plece. Curtezanele erau surori. Cea mare se numea Perla Dragonului şi avea optsprezece ani, iar cea mică, de şaisprezece ani, se chema Perla Phoenixului.

---

* *Huoquan,* ghicitul degetelor, Joc de petrecere la care doi parteneri îşi desfac în acelaşi timp, din mîna făcută pumn, unul, mai multe sau toate degetele. Acela dintre cei doi care, trebuind să ghicească şi să reproducă simultan mişcarea conducătorului jocului, dă greş, este pedepsit să bea.

** *Pipa,* un instrument de coarde asemănător chitarei.

Picau amîndouă de frumoase ce erau: una atrăgătoare ca un pește sau ca un cocor, iar cealaltă parcă ruptă din lună și din flori. Mandarinii alegeau corabia lor numai pentru ele două. Atracția dintre camandantul Hu și Perla Dragonului nu era dintre cele mai obișnuite. Ea era aceea care îi prepara ceaiul, îi turna apă și sora ei o înlocuia numai dacă se întîmpla să fie ocupată cu ceva. Cu toate acestea, cei șaisprezece ani ai Perlei Phoenixului îi puseră pe jeratic inima comandantului și el plănuia cum să facă să doboare cu o singură săgeată două păsări. Pe amîndouă le vroia și în afara orelor de odihnă, pretindea să le aibă întreaga vreme lîngă el. Și de data aceasta, de cum se trezi, le strigă, dar nu primi răspuns. Atunci se dădu jos din pat și începu să se plimbe de colo-colo, cu mîinile la spate. Deodată, de departe auzi chicoteli și vorbe despre jocul ghicitul degetelor. Ciuli urechile. O voce plină, bărbătească, prinse să cînte melodia *Colivia cu păsări*.

Ți-am luat o colivie cu păsări
Pentru tine-am cheltuit atîția arginți

Cuvintele erau clare, dar nu izbutea să recunoască vocea. Ascultă mai departe și cînd izbucni un hohot de rîs fu sigur: era Perla Dragonului. Dar cine cîntase? Acum răsună o romanță nouă: „Îmi suflec mînecile să te bat". La încheierea cîntecului, printre glasurile care aduceau laude, îl distinse foarte limpede pe acela al lui Zhao Neisprăvitul. Din vorbele lui abia acum ghici — bărbatul care cîntase fusese Wen Al Șaptelea. Mînia îi izbucni aprigă din adîncul inimii și focul ei i se lăsă greu în urechi. Dintr-o lovitură, azvîrli jos bolul de pe masă, făcîndu-l fărîme. Așteptă o vreme, dar nu se arătă nimeni. Patronul, barcagiii, slugile lui, slujbașii se strînseseră grămadă să vadă petrecerea de pe corabia cealaltă. Nemaiputînd răbda, se descărcă asemenea unui tunet: puse mîna pe un scaun și-l aruncă pe fereastră. Ajutorul de pe corabie alergă pe corabia Domnului Wen Al Șaptelea și povesti ce se întîmplase. Toată lumea încremeni amuțită de groază. Zhao Neisprăvitul, care se purtase ca un tigru adevărat, cît fusese gazdă, strigă să se strîngă iute masa.

— Ba eu nu mă opresc! Ce, numai comandanții au voie să petreacă? se răsti Wen, amețit de-a binelea și le înșfăcă de veșminte pe cele două surori. Perla Dragonului îi vorbi îndelung să-l înduplece și atunci el îi dădu acesteia drumul, dar o reținu pe Perla Phoenixului.

— Vă știu eu, bine, curtezane stricate, le ocărî el, nu sînteți bune decît să vă încurcați cu cei mari, iar pentru noi n-aveți ochi să ne vedeți.

Curtezana nu îndrăzni să-l certe și se grăbi să se întoarcă pe corabia sa. Comandantul Hu era verde la față. Patronul și trei sau patru barcagii stăteau înaintea lui în genunchi, cu capul plecat.

— Sub comanda cui sînteți? Să mi-i trimiteți pe toți nătărăii ăștia la județ, să-i pună la cazne, îi ordonă el unui slujbaș.

Perla Dragonului rămase locului, nehotărîtă; nu cuteza nici să-l mîngîie și nici să scoată vreo vorbă. Comandantul știa tot și se arăta de neînduplecat. Atunci, un slujbaș inteligent, înțelegînd că era greu de ieșit din încurcătura la care se ajunsese, sosi în fugă și se apucă să-l lovească pe patron, cu picioarele, făcîndu-l de ocară.

— O să spui tot în fața magistratului, strigă. Înălțimea Sa n-are timp să-și piardă cu tine!

Tot lovindu-i, îi împinse pe cei de-acolo spre un capăt al vasului, lăsînd-o locului doar pe cîntăreață. Încetul cu încetul, mandarinului i se mai potoli supărarea. La început nu vru s-o ia în seamă pe fată, dar pînă la urmă cuvintele și ocheadele ei îl înmuiară. Se întinse pe pat. Fata îi aprinse pipa.

— De ce-ați zăbovit dincolo atîta vreme? Oare barba mea bătrînă nu e la fel de îngrijită și atrăgătoare cum e a lui Wen? Dacă-i pe așa, n-am nevoie să-mi umpli pipa.

— M-au chemat fetele din „firma" de pe vasul lui, n-am văzut nici umbra vreunui Wen.

— Pe mine nu mă duci, am auzit cu urechile mele tot, nu se lăsă el și continuă cu întrebările, jumătate din noapte.

Perla Dragonului o ținea însă una și bună: nu fusese nicidecum vorba de vreo chemare la banchet, iar ea habar n-avea dacă acest domn Wen era gras, slab, înalt, scund, sau cine știe cum. Aflînd din gura ei că era curată ca o

ră, inima bănuitoare a comandantului Hu se tulbură. I se părea foarte curios cum de îndrăznise Wen să se amestece în afacerile intime ale superiorului său, dar și cum de uitase Perla Dragonului de sentimentele sale de pînă în ajun, de se purtase frumos cu un altul. „N-am altceva în gînd", își zise, „decît lumea noastră, a mandarinilor. Eu am rang de inspector la nivelul unei provincii, iar el e magistrat de județ. Ar avea necazuri din partea mea dacă ar vrea să se ridice pînă la nivelul meu. Nemernicul, nu știe deosebi pozițiile umile de cele înalte și-și vîră nasul unde nu-i fierbe oala". Ura împotriva inferiorului său îl năpădi iarăși. „Mîine am să lămuresc lucrurile, să înțeleagă o dată pentru totdeauna că n-au dreptul să treacă peste capul meu". De cum își stabili această atitudine, îi porunci curtezanei să plece. Își trecu noaptea singur, perpelindu-se în patul rece și nu reuși pînă în zori să închidă un ochi. Văzînd că marele mandarin îi respingea serviciile, Perlei Dragonului i se făcu deodată frică de furia matroanei și rămase înfiptă pe punte, în mijlocul navei, plîngînd îndurerată. Pătrunsă de amărăciunea sorții care îi fusese hărăzită, murmură : „Asta nu-i viață ! Mai bine mi-aș reteza părul și m-aș călugări. Sau mai bine m-aș arunca în fluviu, decît să mănînc bolul ăsta otrăvit de orez !" În zori, ca de obicei, corabia porni la drum. Abia crezîndu-și ochilor, proprietarul observă că înaltul oaspete era treaz și își turna singur ceai. Curtezana se grăbi să intre la el, să-l slujească, însă comandantul nu o lăsă să se apropie. Bău jumătate de ceașcă și se trînti iarăși pe pat. Perla Dragonului se așeză pe un taburet din fața patului. Chiar așa, neluată în seamă, nu îndrăznea să se ducă la ea să se culce.

Dimineața, după orele nouă, ajunseră într-un tîrg și patronul ancoră, să cumpere zarzavaturi. Ajutoarele comandantului se treziseră. Cu toate că fusese beat-criță cu o seară înainte, îmboldit de slugă, Wen se ridicase și el din pat și îi urmă pe ceilalți, să-l salute pe comandant. Gîndul la ce se petrecuse cu o zi în urmă îl umplea de rușine. Din fericire, draperiile comandantului nu fuseseră trase. Se auzi o tuse și Wen înțelese că mai era mult pînă cînd comandantul avea să se scoale. Peste o vreme, o slugă intră la el cu apa pentru spălatul feței, apoi cu

cea pentru clătitul gurii, cu pasta, cu periuța, și tot așa, ba cu una, ba cu alta. Curtezana se grăbi să strîngă din jurul patului plasa împotriva țînțarilor. El însă nu-i adresă nici un cuvînt. Comandantul Hu avea o meteahnă : îi plăcea să fie salutat de cu zori.

— Veniți ! strigă ascuțit. Patru-cinci slugi se repeziră înăuntru. Aduceți hîrdăul ! se auzi porunca. O slugă negricioasă la chip alergă în spate și se întoarse cu hîrdăul pentru deșertarea burții Măritului om. Slugile celelalte ieșiră și, o dată cu ele ieși și curtezana. Sluga cu hîrdăul, cunoscută de toată lumea, era însoțitorul nelipsit al stăpînului proteguitor ; se afla oricînd în spatele lecticii și în ușa casei lui. Cînd slujbașii de grad inferior veneau să i se prezinte comandantului, de el se ciocneau, de aceea i se adresau cu reverență, domnule în sus și domnule în jos, și numai de el depindea ca ei să ajungă sau nu înaintea Înălțimii Sale. Rămăsese și acum acolo, în pragul Marelui mandarin, ținînd în mîini vasul scîrnăviilor trupești lucru pe care nu l-ar fi făcut nici un om adevărat și cu demnitate.

Cei de față nu prea luaseră seama la Perla Dragonului. Numai ochii ascuțiți ai Domnului Wen Al Șaptelea îi descoperi ochii umflați de plîns. Inima îi tresări și în același timp el bănui de unde i se trăgea curtezanei necazul. Pe cînd se chinuia să ghicească ce și cum se întîmplase cu ea, auzi încă un „Vino !“ rostit autoritar. Omul care adusese hîrdăul pentru ușurarea burții comandantului intră la acesta și se întoarse imediat cu vasul în mîna dreaptă, în vreme ce cu stînga se ținea de nas. Subordonații strînși acolo îl priviră amuzați. Comandantul ocărî un copil-slugă învinuindu-l că trîndăvise, în loc să-i umple pipa.

— Nu mi-ați poruncit, stăpîne, de cum am urcat pe corabie, să nu intru nechemat ? Cum să fi venit de capul meu ? se dezvinovăți tînărul.

— Taci, spurcăciune ! Cîine puturos ! Cur de catîr ! Dacă eu nu te chem, asta înseamnă să nu-ți îndeplinești îndatoririle ? Și pe cine te bizui tu, mă, ou de broască țestoasă, de îndrăznești să-mi întorci vorbele ? Mi se pare mie a fi auzit, ori e chiar adevărat, că voi toți, ăștia,

pe care v-am adus cu inima bună, vă faceți de cap, benchetuiți, vă țineți de tîrfe și spectacole, fără știrea mea ! Credeți că mă duceți pe mine, că nu știu tot ? Ori vă închipuiți că stăpînul vostru e un bleg ? Uite că nu sînt cum socotiți voi și nici nu dorm ca să n-am habar ce-mi faceți. Eu am plecat la drum să stîrpesc tîlharii și nu la lucru de joacă ! Luați-aminte și faceți ochii mari !

Oamenii lăsară să le treacă pe lîngă urechi muștruluiala adresată slugii, numai Wen se înfricoșă. „Pe cine-și varsă năduful ?" se întrebă. „Parcă mi-ar vorbi de-a dreptul mie. O avea în vedere ce s-a întîmplat ieri ?" Gîndurile acestea îl făcură să roșească. Peste puțin, din cameră se auzi șuieratul narghilelelor. Copilul-slugă ieși cu buza umflată. Dînd cu ochii de oamenii care-l așteptau pe comandant se umplu de rușine și bîigui ceva, apoi vorbi tot mai tare și mai clar, pe măsură ce se pierdea în fundul corăbiei :

— Împăratul te-a trimis să-i ucizi pe bandiți, iar nu să le faci oamenilor zile fripte. Perla Dragonului e așa și pe dincolo, de parcă îți mai arde de-alde noi, de cînd o ai pe ea !

Numaidecît, Perla Dragonului intră și-l ajută pe marele om să-și schimbe veșmintele, să-și pună cingătoarea și să se aranjeze ca pentru ceremonie. Hu ieși cu pas apăsat, tușind ușor. Subordonații se înclinară în fața lui. Comandantul rosti cîteva vorbe fără însemnătate : „Vremea e excelentă" ; „Înaintăm destul de bine". Preocupat de treburi de stat, Excelența Sa Zhou puse prima întrebare.

— Ați primit vești din Yanzhou, preamărite ?

— Nu, răspunse comandantul, surprins. Tu, frate mai mare, ai aflat ceva deosebit ?

— Știri cu adevărat nu am, dar circulă niște zvonuri.

— Amida Buddha, ai grijă de noi ! bîigui comandantul.

— Tîlhari există. Se pare însă că n-ar fi chiar atît de periculoși precum s-a spus. Apoi, nu-s cine știe ce înarmați și o oaste mare îi poate potoli destul de curînd.

— Dacă-i pe-așa, nu ne-ar fi prea greu. Cum să nu le venim de hac unor bandiți ca ei ? Doar sîntem bărbați. Uite la ce m-am gîndit : cînd mă aflam în capitala pro-

vinciei, l-am auzit nu o dată pe guvernator zicînd că oamenii de la est de fluviu nu sînt pe măsura celor din vest. „Cum se explică asta? Păi, din cauza corăbiilor acestora, cei mai mulți dintre mandarini își pierd mințile, vrăjiți de „firmele" vii și treburile publice nu se mai fac cu același sîrg. După regulamentul imperial, cei care își iau libertăți cu femeile și o țin în chefuri trebuie să fie demiși. De aceea îndemnați-i să fie prevăzători, sfătuiți-i să se abțină de la aceste rele. Dacă se întîmplă ceva sau încurcă treburile publice, atunci ne vom arăta neîndurători". Cam așa l-am auzit vorbind și acum, în aceste împrejurări, nu puteam să nu vă repet cuvintele lui.

Încheie, dar nu-și mai dezlipi privirile de pe Domnul Wen Al Șaptelea. Chipul lui Wen se acoperi de dungi roșii și albe. Era de-a dreptul neliniștit. Huang și Zhou pricepură că vorbele comandantului nu-i priveau pe ei, însă fură și ei cuprinși de o anumită jenă, de vreme ce chefuiseră alături de Wen. Rămaseră tăcuți. Hu așteptă puțin, însă cum nimeni nu suflă un cuvînt, ridică ceașca de ceai, dînd de înțeles că întrevederea s-a încheiat.

Dintre cei trei, singur Domnul Wen Al Șaptelea ghicise că vorbele comandantului ținteau în el. La plecare, acela nu-i aruncase nici o privire, lucrul acesta speriindu-l peste măsură. Întors la el pe corabie, își vărsă năduhul pe copilul-slugă, care, în mod obișnuit, nu se depărta nici cu un pas de stăpîn. De data aceasta însă, își îngăduise să coboare și el cu barcagiii pe mal, socotind că stăpînul lui nu se va întoarce prea iute de la întrevederea cu comandantul. Wen îl strigase o dată, de două ori, apoi de supărare începuse să-l ponegrească pe patron. Auzindu-l, Zeița de Jad veni lîngă el, îl alintă în fel și chip și abia reuși să-l liniștească. Cînd băiatul reveni pe vas, Domnul Wen Al Șaptelea îl chemă la el și-i trase o bătaie bună, să-l învețe minte. Numai că sluga nu se arătă cumințită, ci plecă din fața lui bosumflat, îndrugînd verzi și uscate. Wen îl auzise și iarăși izbucnise furios:

— Sînt în provincia asta de cîțiva ani buni și m-am ocupat cu de toate, am îndeplinit misiuni frumoase, în orice caz, n-am ajuns în situația să crăp de foame. Abia acum văd că mustrările superiorilor nu-mi ajung, mai

trebuie să am parte și de ocările slugilor! Ce-aş putea să mai zic?

Pe loc, îi ceru copilului să-și ia catrafusele și să se întoarcă acasă. Celelalte slugi se grăbiră să-l povățuiască pe flăcăiandru de bine. Îi explicară că fusese mereu într-o situație privilegiată și că ar fi bine să îngenunche la picioarele stăpînului, să se poarte ascultător, și atunci lucrurile aveau să se aranjeze.

— Dacă are nevoie de mine, să mă caute el, se încăpățînă copilul-slugă. Eu nu mă duc la el!

Domnul Wen Al Șaptelea rămase multă vreme îmbufnat și tot cîntăreața fu aceea care îl domoli.

Așa trecură zilele și nopțile. Într-una din seri, cînd abia ancoraseră corăbiile, se află că pînă-n Yanzhou mai erau numai cîțiva zeci de *li*.

— Pe la noi nu-s cine știe ce tîlhari, vorbeau oamenii locului. Numai că se întîmplase ca, într-un miez de noapte, să fie prădate două prăvălii de amanet și o bancă. Din această pricină, se închiseseră porțile orașului, încercîndu-se prinderea răufăcătorilor. După o zi și o noapte, oamenii legii nu puseseră mîna pe nimeni, în schimb se născuseră nu știu cîte zvonuri. Faptul acesta îi speriase grozav pe mandarinii locului, și ei își strînseseră degrabă lucrurile și fugiseră din oraș. Umblau scorneli că nu niște hoți de rînd săvîrșiseră spargerile, ci o făcuse chiar regele banditilor, care trăia în munții din jur, atunci cînd coborîse să se aprovizioneze cu cereale. Așa se explica și minunea că nu fusese rănit nimeni. Iar de vreme ce acum regele acela neîncoronat avea hrană, el se pregătea să se ridice la luptă. Mandarinii luaseră drept adevărate asemenea povești și înaintaseră carte urgentă în capitala provinciei și astfel se ajunse ca guvernatorul să-l trimită aici, în Yanzhou, pe comandantul Hu, în capul a trei armate, pentru a-i împresura și prinde pe bandiți.

Din Hangzhou pînă la Yanzhou se fac două zile și ceva, însă corăbiile noastre plutiseră cinci sau șase zile și tot nu își atinseseră ținta. Oricît ar fi fost apa de mică și navigația de grea, dacă punem la socoteală fluxul pe care îl prinsese, o întîrziere așa de mare nu era îndreptățită. Și totuși era ceva în stare să motiveze călă-

toria prelungită: „firmele" acelea vii de pe corăbii puseseră ochii pe cîte cineva și orice zi de călătorie în plus însemna pentru ele banchete, petreceri și bani mai mulți. Asupra comandantului Hu nu ne vom opri prea mult. El doar era în legături vechi cu Perla Dragonului. Și chiar dacă nu dădea mese, îi spusese secretarului Wang:

— Ne vom întoarce victorioși cu aceeași corabie. Atunci vom lăsa la o parte protocolul, n-o să ținem seama, de regulile de ceremonie și vom benchetui laolaltă cu toată lumea.

În cele cîteva zile, Perla Dragonului îi prăpădise lui Hu cinci-șase sute de *yuani*, chiar dacă nu știa nimeni acest lucru.

Cît despre Domnul Wen Al Șaptelea, el de felul său era mînă spartă. Luase cu sine bani de acasă și nici nu se uita la hrana militară. Apoi de cum o întîlnise pe Zeița de Jad, îi și oferise o pereche de agrafe de aur și patru materiale pentru veșminte. Pînă și Zeiței Orhideelor îi dăduse două metraje, de dragul surioarei ei, mai mari, dar și fiindcă știa că Zhao Neisprăvitul nu era în stare să-i dăruiască nimic. Cum să nu fie căutat un asemenea risipitor? Și iată că și Zeița Orhideelor, care se avea bine cu Zhao, deși nu primea bani de la el, de bine, de rău, ca prostituată nu ieșea în pierdere. Wang și Huang se obișnuiseră să se abțină ani în șir de la plăcerile trupești, astfel că nu ne rămîne decît să ne mai oprim asupra Excelenței Sale Zhou. El o invita la toate banchetele pe Zhaodi și n-o înlocuia pentru nimic în lume. În ceea ce-i privește pe ceilalți dregători mai mici și pe servitori, aceștia, seară de seară, după oprirea convoiului, se strîngeau în partea din spate a corăbiilor și fumau opium.

Atunci cum să meargă corăbiile repede? Barcagiii se alegeau cu cîștiguri mai mari sau mai mici din partea tuturor, astfel că și să fi putut să navigheze mai iute, unora ca ei nu le-ar fi convenit. Ce făceau așadar? Parcurgeau ziua cîte șaptezeci de *li*, iar seara se dădeau treizeci înapoi. Și iată cum un drum de două zile și ceva a ajuns să se întindă pe șase zile și chiar mai mult.

Zhao Neisprăvitul și Zeița Orhideelor se legaseră destul de strîns unul de altul. El oferise de băut în cinstea ei la banchetul acela de pomină. Cu alt prilej, își des-

prinsese de la brîu o bucată veche de jad, pe care o avea moștenire, și dorise să i-o dea în dar tinerei fete. Ea însă îl refuzase, pe motiv că prea semăna cu o piatră oarecare, astfel că lui nu-i rămăsese de făcut decît s-o agațe iarăși de cingătoare.

— În drumul ăsta al nostru n-am ce să-ți dăruiesc, se scuzase el. La întoarcere, o să capeți drept răsplată o brățară de aur și cîteva sute de *yuani*.

Ea nu cunoștea prea bine lumea și îl socotise om cu stare. La un moment dat, îi ceruse cincizeci de *yuani*, însă el n-avea nici măcar atît. Zhao observase că Wen Al Șaptelea folosea banii tot la fel de lesne ca apa pe care o dădea pe gît, și se gîndise să-i ceară cu împrumut suma aceea. La început, șovăise, temîndu-se ca nu cumva Wen să-i rîdă în nas, apoi împins de curtezană, îngroșă obrazul și se duse să discute cu el. Wen acceptă însă de la bun început. Deschise lada și scoase o sută *, o făcu pe jumătate și i-o întinse. Zhao se înflăcărase de-a binelea și-l cuprinsese părerea de rău că nu-i ceruse o sută, să fi rămas și el cu ceva. Wen împachetase, apoi, bine cei cincizeci de *yuani* rămași și-i aruncase înapoi în ladă. Atunci Zhao mulțumi și ieși. Banii încăpuseră numaidecît pe mîinile curtezanei.

Într-o după-amiază, cînd soarele era încă sus pe cer, corăbiile se opriră. Pînă la Yanzhou nu mai erau decît zece *li*. Întrebat de ce stăteau locului, patronul răspunsese că o făcea din ordinul comandantului. A doua zi cădea Sărbătoarea iernii ** și ziua din ajun era socotită nefastă. A doua zi, după prînz, urmau să intre în port. Oamenii nu se arătară nici prea bucuroși, nici prea triști, numai Zhao Neisprăvitul nu-și mai încăpea în piele de fericire. Ajunsese să nu se mai poată despărți de tînăra curtezană.

În tot timpul acesta, singurul care se ducea de trei-patru ori pe zi pe corabia comandantului Hu, era Excelența Sa Zhou. Fiind unul dintre apropiații guvernatorului, comandantul se purta cu el cu multă atenție. Apoi,

---

* E vorba de arginți păstrați în fișicuri.

** *Li dong jie*, începutul iernii, unul dintre cei 24 de termeni solari ; corespunde cu data de 7 noiembrie în calendarul gregorian.

veştile că n-ar exista nici urmă de tîlhari îi înveseliseră pe amîndoi. La întrevederea din ziua aceea, Zhou Yin îi vorbi astfel comandantului :

— Zona asta a Yanzhoului e o zonă muntoasă și tîlharii ies din ascunzișuri tot timpul anului. Acum n-o să îndrăznească să scoată capul nici unul, fiindu-le cunoscut renumele vostru. Dar ajunși la fața locului, va trebui să pedepsim cîțiva, să-i înspăimîntăm, ca să nu se mai țină de tîlhării. Pe drumul de întoarcere, vom scotoci prin mai multe sate, pentru a raporta că am curățit locurile. La rîndul lor, cei mari vor înțelege că nu v-a fost deloc ușor, încît pe viitor să se acorde și mai mare atenție apărării oamenilor, iar pe bieții de noi să ne ridice în grad.

— Dacă nu mi-ai fi spus toate lucrurile astea, frate mai mare, aş fi anunțat că în Yanzhou nu se află nici țipenie de bandit, să-i liniştesc.

— Ba în nici un caz ! În nici un caz ! Altfel, mai marii noştri iau lucrurile uşor, nu mai repartizează bani apărării și nici nu se mai gîndise la promovări şi de altfel nu văd de ce ar mai face-o. Cu cît îi înfricoşăm mai tare, cu atît mai bine.

— Mă voi supune înțeleptului tău sfat, aprobă Hu şi îl opri pe Zhou Yin la cină.

Pe corabia a doua, Domnul Wen Al Şaptelea pornise un nou chef la care îi invitase pe Wang, Huang și Zhou, pe Marele Zhao şi pe Lu, de pe corabia cu tunuri. Zhou Yin nu vrusese să ia parte şi se grăbise să treacă pe corabia comandantului. În felul acesta, gazda și Zhao Neisprăvitul, împreună cu toți ceilalți, umpleau prea comod o masă de șase persoane. Marele Zhao își adusese o prietenă, numită Ai Zhu, Perla Iubită. Lu nu avea pe nimeni și Wen o chemă pe sora mai mare a lui Zhaodi, pe nume Cui Lin, Pădure de Malachit. Ceilalți bărbați nu țineau la băutură, numai Marele Zhao, militar de carieră, era nesățios ca oceanul. În tinerețe, sorbea de unul singur trei bărdace mari de alcool de Shaoxing *. Cînd i se făcea rău, voma și iar se apuca să bea și așa

* *Shaoxing jin*, alcool fabricat în localitatea Shaoxing, celebru în China. Este fermentat din orez, are culoare galbenă, tăria fiind de circa 18°. Se bea încălzit în apă clocotită.

mereu, pînă la capăt. Acum îmbătrînise, pofta de băut îi scăzuse mult, dar încă mai putea dovedi cincizeci-șaizeci de *jin* de alcool. Oricum, Wen Al Șaptelea n-avea cum să-i fie rival. Și totuși el era bărbat brav și dacă musafirul bea o ulcea, golea și el una ; dacă acela dădea gata zece ulcele, el îi ținea isonul. Băutura îi făcea rău, cu atît mai mult cu cît în ultimul timp suferea și de astm, dar nu se putea abține. Cum vedea băutură, o răsturna pe gît, iar cînd în preajma lui se aflau femei bea și mai abitir. La ghicitul degetelor, stabiliseră ca cel care pierdea să bea un pahar o dată la trei greșeli, apoi, ca să grăbească jocul, schimbaseră, la fiece greșeală, paharul. După mai multe pahare, Marele Zhao se înfierbîntase și-și dăduse jos boneta și roba de blană. Îmbrăcat numai într-o haină strînsă pe trup, de culoarea roșietică a curmalei coapte, Domnul Wen Al Șaptelea arăta nespus de frumos, iar pielea feței lui ovale era albă ca neaua. Nu după multă vreme, Wang și Huang se duseră să fumeze, întinși pe pat, iar Zhao Neisprăvitul profită de prilej să se retragă cu frumoasa sa curtezană. Curînd după aceea, îi urmă pilda și Lu. Domnul Wen Al Șaptelea încetă să mai bea abia cînd nu mai putu strînge pumnul, iar Marele Zhao se întoarse la el mergînd pe două cărări sprijinit de ai săi. Cînd Wen nu mai putu nici să se țină pe picioare și nici să mai stea în șezut, atunci Zeița de Jad îl dezbrăcă și el se lăsă pe pat și adormi pe loc. Curtezana plecă și ea să se odihnească în încăperile din spate, însă peste noapte ieși de mai multe ori, ca nu cumva să fie căutată. Wen dormi ca un butuc pînă a doua zi la prînz. La ora unu, de pe corabia comandantului se dădu semnalul plecării. Atunci se trezi el. Zeița de Jad îi pregătise o supă din cuib de rîndunică. Bărbatul își clăti gura. Se îmbrăcă și se dădu jos din pat. Se spălă pe față și pe dinți, apoi mîncă. Foarte curînd, Domnul Wen Al Șaptelea constată că nu mai avea nici un ban asupra sa. Lada cu lucrurile de preț o găsi desfăcută — cineva îi smulsese balamaua. Căută cu înfrigurare. Nu se mai găseau nici banii lui din soldă, nici cei cincizeci de *yuani* din suta împărțită cu Zhao Neisprăvitul și nici brățara de lemn cu încrustații de aur ; aur n-avusese mult,

doar vreo opt *qian* * dar lipsea şi acela, ca şi un inel de jad, destul de preţios, două sticluţe de prizat tutun, apoi nişte obiecte dragi inimii sale, ornicul de aur, un lanţ de aur şi alte cîteva mărunţişuri.

— Săriţi ! Sînt hoţi pe corabie ! Puneţi mîna pe ei ! strigă Wen Al Şaptelea.

Zeiţa de Jad se sperie într-atît încît chipul i se schimonosi. Oamenii de pe corabie năvăliră într-acolo.

— Corabia noastră face drumul acesta, în susul şi în josul fluviului, de cîteva zeci de ori pe an, dar niciodată nu i-a lipsit cuiva nici măcar un ac. Poate nu mai ştiţi unde v-aţi pus lucrurile. V-aş ruga, Excelenţă, să le căutaţi cu grijă, îl sfătui patronul corăbiei.

— Am răscolit peste tot şi n-am dat nici de umbra lor.

Neîncrezător, patronul căută el însuşi, ridică blănile de lemn ale duşumelei, însă nici urmă de vreun obiect. Wen bănui că unul dintre barcagii ar fi necinstit.

— Băieţii mei sînt garantaţi, nu se lăsă patronul. Niciodată nu mi s-a întîmplat una ca asta.

— Credeţi că vă învinuiesc fără temei ? se mînie Wen Al Şaptelea. De vreme ce lucrurile mi-au dispărut pe corabia asta, e firesc să vi le cer vouă !

Patronul nu îndrăzni să mai scoată un cuvînt.

— Ieri, în timpul banchetului, s-au perindat atîţia pe aici, aşa că e greu să zici cine ar fi furat, îndrăzni unul dintre oamenii de pe corabie.

— Am băut cu prietenii mei ! sări Wen cît colo, jignit. Sau îi consideraţi pe ei hoţi ! Numai că, la banchet, am chemat şi curtezane şi fiecare fată avea după ea două-trei cotoroanţe de matroane, să o păzească şi să încaseze răsplata. Ele au stat de o parte, dar ar fi putut foarte bine să-şi bage mîna în lada mea. Pot eu să ştiu că nu e chiar una dintre matroanele astea ? Iar voi îmi insultaţi invitaţii ! Cîtă neobrăzare ! Ouă de broască ţestoasă ! La Yanzhou, o să vă dau pe mîna celor de la judeţ, să vă judece !

Patronul îi făcu semn să tacă tînărului care vorbise mai înainte. Se întoarse la el şi o trimise pe curtezană

---

* *1 qian*, 5 grame.

să-i toarne ceai, însă Wen Al Şaptelea nici nu se uită la ea.

Corabia se aflase pe mijlocul fluviului şi nici gînd să se poată furişa la ea oameni de pe alte vase. Bănuiala cădea pe fiecare dintre cei aflaţi acolo, pe corabie. Zhao Neisprăvitul îl ajută şi el pe Wen, scotocind împreună vreme îndelungată prin fiece ungher, dar fără nici un rezultat. Toată lumea era încredinţată că hoţul era unul dintre barcagii. Domnul Wen Al Şaptelea îşi calculă paguba : inelul îl costase nouă sute de *liang* de argint ; cele două sticluţe de prizat, cîte patru sute de *liang* una ; ceasul şi lanţul de aur, peste două sute, brăţara vreo patruzeci. Pe deasupra acestora, banii peşin. Zhao întocmi o listă. Ajunşi în port, mandarinii locului, cu mic, cu mare, le ieşiră în întîmpinare. Domnul Wen Al Şaptelea era unul dintre oamenii din suita comandantului. Îşi puse hainele de ceremonie şi trecu pe corabia comandantului, să se prezinte. Acolo îl întîlni pe Excelenţa Sa Zhuang, magistratul judeţului Jiangde, pe care îl cunoştea bine. I se plînse şi îi dădu lista obiectelor furate. Magistratul porunci ca toţi bărbaţii de pe corabia lui Wen să fie arestaţi şi duşi la *Yamen* pentru cărcetări. Ceilalţi patroni fură avertizaţi să nu dea drumul nici unui barcagiu de pe corăbiile lor. Puterea acestui om era mare cît muntele, pentru că numaidecît un subaltern aduse cu el cîţiva portărei şi îi puse in lanţuri pe bănuiţi.

Comandantul a invitat pe corabie cîţiva dregători locali să discute cu ei situaţia creată de prezenţa tîlharilor. Prefectul şi generalul de stat major se sfătuiseră între ei înainte de sosirea corabiei. În faţa comandantului Hu, ei se plînseră cît de aprigi fuseseră bandiţii şi cîtă spaimă provocaseră în sînul populaţiei numai că, ulterior, „umila noastră prefectură şi-a coordonat forţele şi i-a pus pe fugă. Acum locul este curat, liniştit“. Cei doi îşi făcuseră visuri cum că în felul acesta aveau să fie acoperiţi de laude, însă comandantul fusese deja cîştigat de părerea lui Zhou Yin. Cînd corabia trăsese la mal, Hu transpirase de-a binelea, la gîndul că veştile aflate pe drum n-au să se dovedească adevărate şi că are să fie chiar el luat

ostatec. Acum, ascultîndu-i pe cei doi, se umflă în pene, arătîndu-şi trufia :

— Nemernicii aceştia nu-şi schimbă năravul. Vor fi auzit de sosirea unei mari armate şi s-au împrăştiat pentru moment. După ce voi pleca, or să apară din nou. Cu toate că mă asiguraţi că locul e curăţat de bandiţi, fratele vostru mai mic socoteşte că nu este bine să ne grăbim. Mîine voi coborî să văd care e starea de lucruri pe aici şi vom întocmi un plan de acţiune !

Mai schimbară cîteva vorbe şi comandantul dădu semnalul de închidere a întrevederii. Mandarinii locali se retraseră fără o vorbă.

Arestarea bandiţilor de pe corabie speriase într-atît femeile, încît se puseră pe bocete şi îngenuncheaseră cu toatele în faţa Domnului Wen Al Şaptelea. El însă nu le luă în seamă. Atunci, ele alergaseră şi îşi plecaseră capul şi în faţa secretarului Zhao, însă el nu era cel în drept să schimbe ceva. La rugăminţile Zeiţei de Jad, Wen consimţi ca după prima interogare să pună o vorbă bună la judeţ. Înainte de a se însera, un slujbaş judeţean le ceru lui Wen şi Zhao să se mute pe altă corabie. Wen acceptă şi nu-şi schimbă hotărîrea, cu toate stăruinţele femeilor. Cînd bagajele fuseseră pe jumătate mutate, sosi un poliţist trimis de Excelenţa Sa Zhuang. Omul urcă pe corabie, interesîndu-se despre forma şi starea obiectelor furate. În legătură cu banii, întrebă dacă erau sau nu marcaţi.

— Banii sînt marcaţi, i-am luat pe toţi din aceeaşi bancă, explică Wen.

Noroc că îi rămăsese dintre ei un *yuan*. Îl scoase şi-l arătă.

— Am cutreierat toate dughenele din oraş şi n-am dat peste nimic din ce-aţi pierdut, zise poliţistul. Se pare că hoţul încă n-a trecut la acţiune. Mai degrabă are să dea la iveală banii. Cîte persoane au fost la acel banchet ? Umila mea persoană n-ar putea bănui pe vreuna dintre acele feţe simandicoase, mă tem mai degrabă să nu fi adus cineva cu el vreo slugă cu nărav. Cu toate că n-aş îndrăzni să-i cercetez pe faţă, voi vedea ce aş putea face. Cît despre cei de pe corabie, o să fie scărmănaţi bine.

Wen se încrezu în spusele polițistului. După plecarea lui Wen și a lui Zhao Neisprăvitul, polițistul scotoci prin cabine. La un moment dat, pe patul Zeiței Orhideelor găsi un pachet cu bani. Deschizîndu-l, constată aceleași numere de marcă.

— Iată hoțul ! strigă el.

Lumea se sperie, însă curtezana îl certă :

— Ăștia-s banii primiți de la secretarul Zhao. Mi-i-a dat să cumpăr ceva.

— Parcă nu putea să-i dea altcuiva ! Astea-s vorbe de amăgit un copil de trei ani !

— De nu mă crezi, du-te și roagă-l să depună mărturie.

— Hoțul adevărat nu recunoaște nici în fața faptelor ! spuse polițistul și o pălmui pe tînăra fată.

Celelalte femei crezură că Zeița Orhideelor fusese hoțul și se înspăimîntară. Adevărul era că fata nu-i arătase matroanei sale banii primiți de la Zhao și găsirea lor îi surprinsese pe toți. Nefiindu-i nici măcar fiică naturală, ci numai o ființă pe care o cumpărase, matroana nu mai stătu la gînduri să aleagă albul de negru, ci sări la Zeița Orhideelor, lovind-o năprasnic și cu gura plină de ocări :

— Putoare fără rușine ! Te-ai apucat să furi ca să ne faci necazuri ? Păi, ce s-aștept eu să te pună alții la cazne, te omor cu mîna mea !

— Lucrurile celelalte o să le găsim ușor, vorbi polițistul sigur pe el și începu să scotocească peste tot, dar nu descoperi nimic.

Se apropie de curtezană să-i pună întrebări, însă aceasta fusese snopită în bătaie de propria-i „mamă".

— Mandarinul se ocupă de ea, de vreme ce-a greșit, o opri el pe matroană. Cînd unul din casa ta * a fost dovedit vinovat, năpasta cade asupra întregii case și uite că tu te-ai grăbit să sări la bătaie !

La aceste mustrări ale polițistului, nevasta patronului nu scoase un cuvînt. Polițistul o luă la întrebări pe tînără în legătură cu celelalte lucruri. Fata plîngea fără să scoată un cuvînt. Bănuiala celorlalți crescu.

---

* Patroana și curtezanele cumpărate de ea în scopul de a-i aduce venituri, prin exercitarea profesiunii lor, formau o „casă, o familie".

— Tot vina aia e, de-ai furat mult sau puțin, îi dădu ghes matroana. Recunoaște, fată ! Altfel o să ne bagi la ananghie pe toți !

Zeița Orhideelor tăcu, continuînd să plîngă.

— Nici n-am nevoie să vorbească, se arătă bățos polițistul. O iau în oraș și vom vedea noi acolo.

Polițistul hotărî să le ia cu el pe Zeița Orhideelor și pe matroană. Speriată, bătrîna nu voi să se urnească din loc și polițistul a fost silit să-i adreseze cîteva cuvinte tăioase ca să-i dea ascultare. Furioasă foc, o blestemă pe curtezană tot drumul. Zeița Orhideelor înainta împinsă de ceilalți. Pe mal, se opriră puțin la ceainărie și apoi intrară în oraș. Curtezana mergea greu pe picioarele ei mici * și la fiecare trei pași se oprea să-și mai tragă sufletul. Polițistul o zorea. iar mama vitregă o pocnea mereu.

Ajunși la *Yamen*, rămaseră pe trepte ; polițistul intră, raportă și se întoarse cu ordinul să încredințeze femeile unei pețitoare oficiale. Acestea le luă și le duse acasă la ea.

Agrafele de aur din păr și cerceii de argint din urechi le fuseseră confiscate de portărei, sub motivul că ar fi furate și trebuiau înmînate Excelenței Sale. Ele nu cutezară să se împotrivească. Neîncrezătoare, mijlocitoarea le cercetă cu de-amănuntul. Zeița Orhideelor avea pe mînă o brățară de argint aurită și mijlocitoarea i-o smulse pe dată, zicînd că avea s-o ducă a doua zi la judecată. Era pe la începutul iernii și femeile purtau haine groase de bumbac. Bănuind că lucrurile ar fi putut fi ascunse în haine, mijlocitoarea le ceru să se dezbrace. O ascultară, rămînînd în bluze subțiri de pînză. Tremurau, dar erau nevoite să se supună. Regula era ca femeile intrate pe mîna mijlocitoarelor să fie înfometate, bătute de cîteva ori, iar noaptea să nu fie lăsate deloc să doarmă. Mai bine, oricum, decît dacă le-ar fi spînzurat de-a dreptul. Iar dacă mai erau și răufăcătoare, o pățeau și mai urît : ziua erau prinse de piciorul patului, în fața unei oale de noapte ca să miroasă putoarea scîrnăviilor din ea, iar seara erau legate fedeleș de o blană sau de blatul unei uși, astfel încît să nu poată mișca nici un deget și erau

* Bandajate strîns în fețe, conform obiceiului tradițional chinezesc.

lăsate singure într-o cameră goală. Biata Zeița Orhideelor ajunsese pe o corabie, ca să-și vîndă zîmbetul și să-și prăvălească trupul în abis, alegîndu-se în schimb cu mîncare bună, cu îmbrăcăminte elegantă și cu un trai la adăpost de orice grijă. Noroc că trupul și fierea îi erau rezistente. Zhao Neisprăvitul o îndemnase să nu-i spună matroanei de bani. El se temea să nu afle comandantul că împrumutase și făcuse daruri curtezanei. Cînd banii fuseseră descoperiți, fata mințise că-i primise de la el pentru niște cumpărături pe care i le ceruse. Înainte de a pune piciorul pe mal, înțelesese că n-o să mai aibă mult de trăit și că singură își făcuse cel mai mare rău. Atunci îi încolțise în inimă gîndul morții și, ca să-l împlinească, luase cu ea un pumn de scrum de țigară. Pînă să fie scotocită bine de mijlocitoare, neavînd unde să-l mai ascundă, îl băgase în gură. Scrumul era amar și îl înghiți anevoie.

— Să nu mă socotești vinovată, mamă, îi vorbise ea matroanei, în timp ce mijlocitoarea le controla hainele. Eu n-o să pot îndura tortura. Dar dacă tot e să mor, bine ar fi să fie cît mai repede și curată. După ce-oi muri, la judecata ce se va ține, îl chemi pe secretarul Zhao drept martor și atunci vina o să fie înlăturată de pe capetele noastre. Și nici tu n-o să mai fii supusă la cazne.

Așa cum se afla acolo, supărată și speriată, rebegită de frig, înfometată și buimăcită, matroana nu avu urechi să audă nici măcar un cuvînt de-al ei. Seara, mijlocitoarea le duse într-o cameră goală, unde o legă pe fiecare în parte de cîte o blană de scîndură. A doua zi, de cum intră la ele, mijlocitoarea se înspăimîntă grozav constatînd moartea curtezanei și scoase un urlet cutremurător. Nevasta patronului se puse pe bocete, chemînd în ajutor pămîntul și cerul. Mijlocitoarei i se frînse inima de jalea ei și, văzînd-o bărînă și sfîrșită, nu se mai temu că o să fugă și nici nu o mai legă de piciorul patului, o lăsă acolo liberă, iar ea se duse de grabă și raportă cele ce se întîmplaseră.

Magistratul Zhuang se simți întrucîtva descumpănit. De fel se trăgea din Laozhou și era omul care lua hotărîri rapide. Intră în sala de judecată și o interogă pe nevasta patronului. Bătrîna plîngea întruna, cerînd în-

durare. Excelența Sa nu o luă în seamă și trimise după polițist.

— Cine ți-a fost martor că Zeița Orhideelor a furat? întrebă.

— Mama ei.

— Nu stăteau împreună? Cum să fie ea martor?

— Banii Domnului Wen erau înregistrați. Nefericitul acesta i-a găsit pe patul fetei. Am descoperit că aveau aceeași marcă și i-am luat. Mama ei nu știa de unde erau și chiar a sărit la ea și a bătut-o. Dacă nu credeți, întrebați-o.

— De unde avea fata ta banii ăștia? se întoarse magistratul spre bătrînă.

— Nu știu.

— Bănuiam că ai să spui că nu știi, fiindcă altfel ai fi fost socotită drept hoață, părtașă cu ea la furt, nu-i așa?

— Înălțimea Voastră Limpede ca Cerul, rosti ea. Nu știu chiar nimic, nimic.

— Polițistul a găsit banii pe patul moartei, pe al tău ori pe patul altei fete?

Temîndu-se că o să fie amestecată și Zeița de Jad, bătrîna se grăbi :

— Adevărul este că Zeița Orhideelor a furat. Pe patul ei au fost găsiți banii.

— Ai văzut tu asta cu ochii tăi?

— Am văzut cu ochii mei.

— Fata ta care acum e moartă a fost descoperită vinovată. Fii liniștită, faptul acesta îmi e mai limpede decît oglinda și n-am să te amestec și pe tine.

— Sînteți Cerul cel Clar, Înălțimea voastră!

Magistratul o chemă pe mijlocitoare în sala de judecată.

— Bravo, putoareo, ou de broască țestoasă! Ți-am încredințat răufăcătoarea, s-o păzești, și tu ai împins-o la moarte! Acum n-ai să scapi din mîinile mele! Te voi omorî de vie, ca să plătești astfel viața Zeiței Orhideelor! Cu acestea, porunci portăreilor să o dezbrace și să o bată cu vergele de liană pînă vor scoate sufletul din ea. Portăreii, rînduiți pe o latură și pe alta a sălii au sărit vreo

şapte-opt, ca lupii şi ca tigrii flămînzi. I-au smuls femeii veşmintele de pe ea, lăsînd-o într-o cămaşă de pînză. Au pus-o să îngenuncheze. Mijlocitoarea tremura din tot corpul. Cînd Excelenţa Sa a spus : „Daţi", un portărel i-a ridicat femeii pletele, alţi doi s-au aşezat de-a stînga şi de-a dreapta ei, ţinînd-o strîns, unul de picioare şi celălalt de mîini ; un altul a ridicat vergeaua groasă şi a început să dea în ea. Una, cinci, zece, loviturile s-au abătut asupra mijlocitoarei. Ajungînd la cincizeci, portăreii s-au schimbat între ei, fiindcă obosiseră.

— Vai, Împărate ceresc ! se văicărea femeia. Fii milostiv, Înălţimea Ta ! îl implora ea.

Magistratul nu o băgă în seamă. Oamenii se opriră după cinci sute de lovituri.

— Mijlocitoarea ţi-a omorît fata sau nu ? o întrebă magistratul pe nevasta patronului corabiei. Dacă ea a omorît-o, o să-i iau şi eu viaţa, în locul vieţii fiicei tale.

Bătrîna stătea îngenuncheată într-o parte a sălii. Văzînd că Înălţimea Sa recurse la pedepse, aproape că încremenise, neîndrăznind aproape nici să respire.

— Viaţa ta depinde de spusele ei, i se adresă magistratul mijlocitoarei. Dacă ea va spune să trăieşti, vei trăi. Dacă ea îţi va cere moartea, vei muri. Eu nu voi face altceva decît să fac judecata publică.

— Soră bună, nu mă lăsa ! începu mijlocitoarea să ceară îndurare matroanei. Cerul mi-e martor. Fiica ta singură şi-a căutat moartea, eu nu-s cu nimic amestecată. Fii bună şi spune, am omorît-o eu pe fată ? Dac-o să zici da, mor nevinovată ! Hai, soră bună ! Viaţa mea atîrnă de limba ta. Iar de-o să mă trimiţi pe nedrept la moarte, o să mă fac strigoi şi n-o să-ţi dau tihnă nici o clipă.

Bătrîna nu le avea deloc la inimă pe aceste codoaşe, dar de data aceasta fusese de faţă la o bătaie sîngeroasă. „Dacă scot o singură vorbă", îşi zise, „o s-o trimit la moarte, cu toate că la urma urmei nu eu o omor. Nu mi-ar fi de nimic altceva, dar sufletul ei nevinovat n-o să plece şi n-o să-mi dea pace. Cu aşa ceva nu-i de glumit ! Poate că ciomegele astea i-or fi fost de-ajuns. Adevărul e că Zeiţa Orhideelor n-a murit de mîna ei, de ce să-i cer eu viaţa în schimbul vieţii fetei mele care s-a sinucis ?"

— Înălţimea Voastră, Zeiţa Orhideelor s-a omorît cu mîna ei, moartea ei n-are nimic de-a face cu femeia asta. Iertaţi-o, vă rog pe toţi sfinţii.

— Dacă tu ceri s-o iert, o să-i înapoiez viaţa de cîine.

Mijlocitoarea îngenunche acolo în faţa bătrînei, mulţumindu-i.

— Am ştiut prea bine că necuviinţa aceea de ieri, de pe corabie, a făptuit-o Zeiţa Orhideelor, de una singură. Tu n-ai nici un amestec şi te voi elibera. Să pleci şi să iei cu tine leşul fetei.

Magistratul dictă verdictul. Secretarul îl caligrafie, i-l arătă superiorului, apoi îl luă de la el şi îi spuse nevestei patronului să facă pe act un semn de luare de cunoştinţă. Cu aceasta, magistratul îi puse în libertate pe toţi bărbaţii arestaţi şi îi aduse în sala de judecată.

— Unul din lucrurile care i-au fost furate Domnului Wen a ieşit la iveală. Zeiţa Orhideelor i-a furat totul şi banii i-a ascuns la ea în pat. Maică-sa e martoră că poliţistul a găsit banii acolo. Acum, ea a plătit crima cu preţul vieţii sale, şi astfel o mie de vini s-au strîns într-una singură *. Pentru celelalte lucruri o să-i cer chiar eu îndurare Domnului Wen, sfătuindu-l să nu vă mai urmărească prin justiţie şi să vă lase liberi.

Oamenii au fost pe cît de uimiţi, pe atît de mişcaţi de vorbele magistratului. Acesta a ordonat ca toţi împricinaţii să fie reţinuţi pînă cînd el va raporta prefectului şi va cere să se facă autopsia cadavrului. A plecat chiar atunci şi asupra acestor detalii nu vom insista.

Îndată după aceea, Excelenţa Sa Zhuang s-a grăbit să ajungă la corabia pe care se mutase Domnul Wen Al Şaptelea.

— Preţul obiectelor pierdute, cît va fi să fie, ţi-l trimite umilul de mine, fratele tău mai mic, începu Zhuang. Furul a plătit cu viaţa, ca să nu-i fie învinuită întreaga familie.

---

* Formulă foarte populară, cu caracter aforistic, vrînd să spună că sinuciderea îi aduce infractorului iertarea de toate greşelile săvîrşite în viaţă, dar pe de altă parte acest act de nerespectare a hotărîrilor supreme ale Cerului care a fixat destinul şi limitele de viaţă ale fiecărui pămîntean este o vină de neîngăduit, crunt pedepsită în lumea subterană a Împăratului Iadului.

— Cine e hoţul ? vru Wen să ştie.

— Una din „firmele“ de pe vas, Zeiţa Orhideelor.

Domnul Wen rămase uluit. Ar fi mers mai departe cu întrebările. Zhuang îi era însă prieten bun şi nu putea să-l pună într-o situaţie grea, aşa că se învoi.

— Lucrurile deja s-au dus, hoţul a murit, cum aş putea să-ţi pretind despăgubiri, frate mai mare ?

— De ce le spui despăgubiri ? Fratele meu are nevoie de bani, ştiu prea bine, şi ţi-i voi trimite chiar acum.

Wen Al Şaptelea nu mai comentă. Mai schimbară cîteva cuvinte şi se despărţiră. Cînd să coboare, Zhuang îl rugă confidenţial să pună pentru el o vorbă bună pe lîngă comandant. Wen fu de acord, iar Zhuang puse pe cineva să-i aducă în aceeaşi seară trei sute de arginţi.

Dar să nu lungim vorba. Zhao Neisprăvitul auzise discuţia dintre Wen şi Zhuang. Ştirea că Zeiţa Orhideelor furase îl speriase, iar moartea ei îl îngrozise peste măsură ! Îşi aminti de clipele lor de dragoste şi nu-şi mai putu reţine lacrimile. Nu-i venea să creadă că cei cincizeci de *yuani* dăruiţi de el o duseseră la distrugere. În noaptea aceea nu închise nici un ochi. Apoi află că oamenii de pe corabie fuseseră eliberaţi, iar Zeiţa Orhideelor îngropată. Alcătui un text pe care să-l alăture unor sacrificii şi coborî hoţeşte pe mal, furişîndu-se pînă într-un loc unde nu putea fi văzut de nimeni şi acolo închină ofrande duhului pribeag al moartei. Întors pe corabie, nu dormi nici în noaptea aceea. Scrise biografia tinerei curtezane şi compuse în memoria ei cîteva catrene în stil clasic. „Ca o răzbunare împotriva sorţii, ea va dăinui mii de ani prin aceste texte“, se gîndi. Din fericire, Domnul Wen Al Şaptelea fusese destul de ocupat, aflîndu-se tot timpul în preajma comandantului şi Zhao îşi putuse vedea în linişte de aceste treburi.

Comandantul Hu se străduia din răsputeri să scoată ceva din nimic, ori, cu alte cuvinte, să facă din ţînţar armăsar, aşa după cum îl sfătuise Zhou Yin. A doua zi în zori adunase trupele, iar el se dusese în lectică să le întoarcă mandarinilor locali vizita. I se amenajase o clădire. Dar lui i-ar fi fost greu fără Perla Dragonului şi atunci refuză, sub motivul că pe corabie se simţea foarte bine.

În ziua aceea luă prînzul la prefectură, dezbătînd chestiunea banditilor.

— Nu știu ce mă face să cred, începu el, că tîlharii au aflat într-un fel despre sosirea unei mari armate și au dat toți bir cu fugiții, aciuîndu-se pe munții din jur. După plecarea soldaților, vor ieși din ascunzători, văzîndu-și mai departe de rele. Dacă tai iarba și nu-i smulgi și rădăcinile, primăvara va răsări din nou. Fratele vostru mai mic a venit să stîrpească din rădăcini tîlharii de aici. În seara asta, îl rog pe comandantul garnizoanei să se îngrijească de oameni și de cai. De rest răspund eu.

Generalul, șeful garnizoanei, bîigui ceva, neîndrăznind să se opună fățiș. Prefectul atacă de-a dreptul :

— La început erau fioroși. Nemernicii de noi i-am înfruntat în două bătălii, din care am ieșit învingători. Aceia dintre bandiți care n-au pierit în luptă, au fugit care-încotro în lume. Nu le-a mai rămas nici urma. Să nu vă frămîntați, Excelență.

— Am aflat de succesul acțiunilor noastre în scopul retragerii tîlharilor. Fratele vostru mai mic se teme că ei n-au fost lichidați în întregime și la o nouă ridicare a lor, el ar putea fi bănuit că n-a îndrăznit să se măsoare cu ei. Nici pentru voi, frații mei mai mari, n-ar fi bine.

Prefectul se roși la față. La încheierea mesei, comandantul se întoarse pe corabie, iar șeful garnizoanei transmise ordinul. Înainte de căderea întunericului, se strînseseră la un loc trei armate, cu steagurile desfășurate și trîmbițele răsunînd. Soldații erau călări, înarmați cu săbii. Străbătură orașul, întrecîndu-se ca la paradă și cantonară pe un teren viran de la marginea acestuia. Șeful garnizoanei se duse pe corabie să-i raporteze comandantului. Acesta luase un aer marțial, de mare mareșal. Corabia pe care stătea el era dispusă în centru. Alte două corăbii, ale însoțitorilor și slugilor sale, erau de o parte și de alta a acesteia. Se mai aflau corabia slujbașilor, corabia cu provizii, corabia cu bagaje, corabia cu litiere. La acestea se adăuga corabia muzicanților, pregătită de județ. Fluierele și tobele cîntau de trei ori pe zi, vestind cele trei mese ; la plecarea și la întoarcerea comandantului se trăgeau salve de tun. Fiecare ceas al nopții era anunțat cu cîte o salvă de tun, bubuitoare și

plăcută auzului. Iar după fiecare slobozire a ghiulelei se trîmbița subțire, așa cum o cerea regulamentul. Apoi mai erau corăbiile cu soldații aduși de comandantul Hu, infanteriști și marinari. Marinarii stăteau pe bărcile cu tunuri, iar pe catargele acestor bărci erau înălțate steaguri roșii cu margine albă, pe care era scris regimentul, plutonul și numele fiecărei ambarcațiuni. La prora și la pupa acestora fluturau steaguri în cinci culori *, dar și altele cu însemne prezicătoare de bine sau pictate cu dragoni, oglindirea lor în apă oferind splendoarea unei priveliști fără seamăn.

După cină, comandantul Hu se sfătui cu excelența Sa Zhou Yin în legătură cu semnalul de pornire a armatei. Zhou se aplecă la urechea comandantului și îi șopti cuvînt cu cuvînt ce trebuia să se facă. Hu îi mulțumi la nesfîrșit, apoi se întinse să fumeze în tihnă. După douăzeci și ceva de lulele, sătul și istovit se ridică de pe pat și dădu ordinul de pornire. Trecuse de cel de-al treilea *geng***. Pe mal, ofițerii de toate gradele așteptau în tăcere. Comandantul Hu ieși, oprindu-se la mijlocul corăbiei. Cînd se așeză, suita i se alătură și se înșirui pe stînga și pe dreapta lui ca niște aripi de vultur.

Înscrisuri imperiale așternute pe prapuri și pancarte îl împresurau. De pe o panoplie pe care erau înfipte douăsprezece săgeți de comandă și stegulețe mici din mătase galbenă, Comandantul Hu smulse o săgeată și i-o întinse generalului ***, ordonîndu-i să ia cinci sute de oameni și să pornească în avangardă pentru a deschide drum

---

* Cele cinci culori sînt : alb, roșu, verde, negru, galben ; acestea corespund între altele și celor cinci puncte cardinale (miazănoapte, miazăzi, răsărit, apus și punctul centrului, și în cazul de față sînt culorile de bun augur ale unei victorii totale, acoperind întreg pămîntul, ori altfel zis, ale invincibilității.

** Dimineața, aproximativ ora 5.

*** *Canjiang*, generalul șef de stat major. Corespondențele rangurilor ofițerești din armata manciuriană sînt greu de găsit, organizarea acesteia fiind mult mai complexă, mai bogată în grandoare. În limba chineză, rangurile ofițerești folosite în roman sînt în ordine descrescătoare, *tongling, junshi, canjiang, shoubei, qianzong, bazong, yingtou, xiaoguan,* de la comandantul suprem, trecîndu-se prin mai multe ranguri ofițerești, pînă la ultimul, desemnînd un fel de șef al gărzii personale.

și a dura poduri peste ape prin ținuturile muntoase, sălbatice și neumblate.

— Am înțeles ! răspunse acesta, scurt.

Colonelul primi ordinul să organizeze cu cinci sute de oameni întîmpinarea grosului trupelor. Căpitanii, în fruntea a cîte trei sute de oameni, formau apărarea. Fiecare căpitan strigă : „Am înțeles", primi cîte o săgeată și se trase de o parte. Dragi cititori, se obișnuia în cadrul armatei ca la o bătălie să se scoată cel mult șapte trupe, de multe ori trei sau patru, fiind suficiente, însă niciodată nu fuseseră dispuse zece. Comandantul Hu știa prea bine că nu exista pe acolo nici picior de tîlhar, iar trupele acelea numeroase nu aveau alt rost decît să facă cît mai multă larmă. Mai departe nu vom intra în amănunte. Comandantul își procurase o hartă topografică, lucrată cu destulă minuție și se uită la ea la lumina lămpii, însă își petrecu astfel multă vreme, fără să dea semne că înțelege ceva. Ceru slugii ochelarii și iar rămase îndelung aplecat asupra hărții, pentru ca apoi să se piardă într-o mulțime de indicații și explicații, însoțite de gesturi largi — întocmai cum îl învățase Zhou Yin : pe unde să pătrundă trupele, în ce loc să se retragă, unde se puteau instala taberele, unde să facă șanțuri și să se ascundă la pămînt soldații și așa mai departe. Ofițerii repetau unul după altul : „Cum porunciți, prealuminate !". Imediat, trompeții de pe mal sunaseră neîncetat „ieșirea trupelor". Vitejii soldați purtau steaguri, săbii și puști moderne. Sulițele erau lungi de peste opt *chi* * și erau lăcuite în alb. La mînerul săbiilor și al iataganelor aveau fluturași roșii. Erau cu toții îmbrăcați în uniforme de război. Lampioanele lăsau dîre albe de lumină pentru a le indica ofițerilor direcția de înaintare.

Un căpitan, pe nume Bo Tongdu, urcă pe corabie, mergînd nesigur pe el și raportă :

— Locul unde ați ordonat să duc soldații, Luminăția Voastră, îl cunosc, bucătarii cumpărau adesea zarzavaturi de acolo. L-am cercetat din toate părțile și nu se simte nici o mișcare.

---

* Aproape doi metri.

La aceasta, entuziasmul care îl cuprinsese pe comandantul Hu îi fu retezat brusc și el izbucni, mînios :

— Cum îndrăznești să dai drumul la vorbe fără rost și să slăbești astfel moralul trupelor ? Ar trebui să-ți tai capul, ca să te înveți minte cum trebuie să-ți folosești oamenii. Luați-l de aici ! ordonă. Bateți-l zdravăn !

Patru soldați îl și împresurară pe căpitanul Bo. Unul dintre ei îi ridică bastonul militar care îi căzuse din mînă și începură pe rînd să-l lovească fără milă. După două sute de lovituri șovăiră un moment, dar comandantul nu ordonă încetarea. Bastonul se abătu iarăși, cu tărie sporită asupra căpitanului care se chircise de tot nemaiputînd îndura. Ofițerii, începînd cu generalul de stat major, îngenuncheară pînă la unul, și cei de pe vas, de la locul pedepsei, și cei aflați mai departe, pe mal. Pilda lor o urmară și ceilalți oameni, toți implorînd milă și iertare. Comandantul Hu se arătă încă neîndurător, rămase astfel o clipă, apoi ordonă ca vinovatul să fie eliberat. Oamenii se retraseră.

Trupele se rînduiseră pe misiuni. Se transmise comanda ca la cel de-al cincilea *geng* să se ia masa, iar cînd cerul se va lumina să se pornească incursiunea. Comandantul însuși avea să înainteze în spatele trupelor. Cu excepția celor doi slujbași și a lui Huang, rămași să apere corabia, Hu trebuia să fie urmat de întreaga suită, inclusiv de Zhou Yin și de Wen.

Spre cel de-al patrulea *geng* din noapte, toate ordinele necesare pregătirii fuseseră date. Abia atunci comandantul Hu se trînti, nervos, de-a latul patului și fumă fără răgaz douăzeci și patru de pipe de opium. După ele mîncă prăjitura de dimineață. În timpul acesta, Zhou Yin și ceilalți se întoarseră pe corăbiile lor, să pună la punct restul preparativelor.

Înciudat și el de lipsa oricărei urme de dușman, dar înfricoșat de pățania căpitanului Bo, generalul de stat major l-a vizitat pe Zhou Yin, spunîndu-i că nu înțelegea ce trebuia să facă, de vreme ce tîlharii nu existau. Zhou rîse în sinea lui și-l sfătui :

— Trebuie să i te adresezi comandantului în această chestiune. Fratele tău mai mic se află în aceeași situație cu tine. Ne supunem cu toții ordinelor, altceva nu știm.

Generalul se gîndi să-l întrebe și pe Wen Al Șaptelea. Acesta nu dormise cum trebuie cîteva nopți la rînd și ar fi vrut să se întindă pe pat, să ațipească puțin. Însă generalul insistase să fie primit și el nu-l putuse refuza. Generalul îl trase de o parte și-i relată amănunțit despre ce era vorba, interesîndu-se și cum s-ar fi căzut să-i vorbească superiorului fără să-i stîrnească mînia. Wen Al Șaptelea îl opri repede. Înțelegînd că Wen n-o să-i dea generalului nici un răspuns, Zhou Yin făuri în pripă un plan și-i ieși acestuia din urmă în cale, susținînd că numai Cao Al Doilea, omul de încredere al comandantului, ar putea ști cîte ceva.

— De unde să-l luăm ? întrebă generalul.

— Simplu, răspunse Zhou și-și chemă sluga : Mergi pe corabia principală și vezi dacă domnul Cao e liber. Dacă are timp, roagă-l să vină puțin.

Cao sosi imediat, dar rămase la proră, necutezînd să se apropie. Zhou îi ieși în întîmpinare. Discutară ceva, apoi Zhou se întoarse și-i spuse generalului că oamenii din slujba comandantului o duceau greu și că se așteptau la o recompensă, iar Cao, firește, nu putea să facă excepție. Generalul înțelese bine că, fără bani, omul nu-l va sprijini și promise să-i dea o sută de arginți.

— Slujba mea este dintre cele mai amare, se știe, se scuză el. Banii ăștia sînt mai nimic, dar ajung pentru o ceașcă de ceai, acolo.

Zhou se duse și-i transmise lui Cao oferta, însă acesta nu acceptă mai puțin decît cinci sute. După mai multe du-te-vino, se opriră la trei sute : o sută chiar a doua zi, la întoarcere, și restul înainte de plecarea comandantului. Apoi de teamă că înțelegerea va rămîne doar o vorbă în vînt, Zhou ceru cu tot dinadinsul ca Wen Al Șaptelea să le fie martor.

Constatînd că Zhou îi smulgea astfel bani generalului, Wen nu se arătă prea bucuros ; apoi larma stîrnită, plimbarea de colo-colo a acestuia îl supără de-a binelea. Zhou, însă, nu-și dădu seama de starea de spirit a lui Wen. Cînd Zhou fu încredințat că obținuse cea mai mare sumă posi-

bilă, el îi șopti generalului, gîndul tainic care-l determinase pe comandant să desfășoare toate trupele. Acum, în sfîrșit, înțelese și generalul ce era în spatele acestor manevre. Se ridică și-și luă rămas bun, urcă într-o lectică și fu dus deîndată pe mal, unde se ocupă de trupe.

Cînd comandantul a dat ordinul de plecare, l-a zărit pe general călare pe calul său de război, înaintînd în fruntea trupelor în direcția indicată. După ce trupele s-au pus în mișcare, soarele se ridicase deja la cîțiva stînjeni pe cer. Comandantul se așeză ca întotdeauna în litiera sa verde, precedată de o umbrelă roșie. Șaisprezece soldați, pe umeri cu săbii și sulițe scînteind ca neaua, îl încadrau pe stînga și pe dreapta. Cu mult mai în față, călărea țanțoș, cu un aer războinic, sluga negricioasă de pe vas a comandantului, răspunzătoare de oala lui de noapte ; ea era aceea care-i purta medaliile pe piept, iar la brîu îi ducea săgețile de comandă. Înaintea slugii mărșăluiau trupe, cu flamuri de toate culorile, larg desfășurate în vînt, pline de strălucire. Zhou Yin provenea dintr-o familie de militari.

Domnul Wen Al Șaptelea era stegar, știau amîndoi să călărească și nu mergeau în lectică. Comandantul moțăise tot timpul. Ajunși într-un sat departe de oraș, vroi să coboare, să caute singur urmele tîlharilor. Țăranii nu știau multe și, în fața unor asemenea desfășurări de trupe, dispăruseră lăsînd locul pustiu. Cei mai curajoși se ascunseseră în spatele caselor, așteptînd ca străinii să plece pentru a ieși numaidecît după aceea, iar cei slabi de înger fugiseră și se ascunseseră de frică după nu știu cîte ziduri și curți. Cîteva sate la rînd, războinicii nu zăriră nici țipenie de om. Comandantul avu bănuiala că toți de pe acolo erau bandiți, de vreme ce se-mprăștiaseră ca potîrnichile din fața armatei. Hotărî să le pună foc la case. Abia rosti asemenea cuvinte și nenumărați soldați tăbărîră în casele oamenilor, scotocind după bandiți și scoțînd afară femei și copii. Comandantul ar fi vrut să le țină pe loc un discurs despre cinste și purtarea dreaptă, însă Zhou îl opri. Atunci Hu porunci ca prinșii să fie tîrîți în spatele lecticii, pentru a fi interogați în oraș. Între timp, casele fură cuprinse de primele limbi de foc. Cînd avangarda află ce se petrecea, soldații se năpustiră să jefuiască pretutindeni.

Raseră satele, batjocoriră femeile și copilele, într-un mod greu de închipuit. Ordinul de încetare a represiunilor venea de fiecare dată prea tîrziu. Pe drumul de întoarcere armatele lăsau în urma lor numai pîrjol.

Comandantul Hu se socotea victorios. La intrarea în oraș, ordonă ca trupele să-și strîngă rîndurile și să defileze, în sunet de surle și tobe. Mandarinii locului îi ieșiră în întîmpinare, cam la zece *li* în afara orașului. Comandantul era mai plin de sine decît oricînd, crezîndu-se cu adevărat cel mai războinic dintre războinicii din Nanjing. Coborî din lectică, se duse în Pavilionul ridicat întru întîmpinarea înalților mandarni și prezentă în cîteva cuvinte faptele sale de glorie. Mandarinii îl invitară în marea sală a prefecturii, să celebreze triumful printr-un banchet. El dori cu tot dinadinsul să se întoarcă pe corabie. Atunci notabilitățile se supuseră și făcură un ocol, conducîndu-l în port. Trupele se masaseră pe chei, în așteptarea lui. La apariția litierei, soldații îngenunchează, primindu-l cu urale. Comandantul Hu coborî din litieră și urcă pe vas în salve de tun. Mandarinii își trimiseră cărțile de vizită pentru a fi primiți în vizită protocolară. După ce îi conduse, se apucă să fumeze și porunci să se bată guvernatorului o telegramă : mai întîi cercetase situația tîlharilor, apoi îi exterminase, pentru a garanta liniștea deplină. În timp ce fuma, jos în post se amenajaseră corturi pentru festin. Îmbrăcat în haine obișnuite, merse împreună cu suita să îngenunche înaintea Cerului și Pămîntului, în semn de mulțumire. Ordonă ca fiecare cort să capete cîte o oaie și un porc, două bărdace de băutură și o sută de brioșe. Soldații, în frunte cu comandanții, îi adresară mulțumiri.

Cînd fu dată porunca să se aștearnă banchetul, totul era deja pregătit. Pe douăsprezece corăbii „Munții și apele patriei" se întinseră mesele. La timpul potrivit, se aprinseră lampioanele, și luminile se revărsaseră asupra lor ca într-un tablou minunat. Prin ferestrele detașabile, spectacolul se vedea de departe. Nimic nu era mai frumos și plăcut decît culoarea verzuie a băuturii sub strălucirile roșiatice ale lampioanelor. Muzicanții cîntau.

— Am lucrat astăzi întru fericirea imperiului și iată că am obținut o mare victorie. Bucuria e generală, de sus

și pînă jos. Fiindcă această corabie este și casa mea, vă socotesc oaspeți, iar frățiorul vostru mai mic vă este gazdă.

Prefectul și generalul, în veșminte de ceremonie, preluaseră oficiile de gazdă și îl invitaseră pe comandantul Hu pe locul de onoare. Însă el nu vroi să-i asculte, ba le ceru să-și dea jos roba exterioară, în semn de mare familiaritate. Îi chemă și pe cei doi slujitori ai săi și pe Hou Yin, pe care îl pofti pe locul de onoare, spunînd că lui i se datora succesul. Zhou rămase însă pe locul al cincilea. Huang și Wen benchetuiră pe vasul următor și tot așa cu oamenii mai apropiați sau mai depărtați comandantului se umplură mesele de pe toate cele douăsprezece vase. Nu vom insista.

Cei șase abia se așezaseră și comandantul Hu își arătă marea nerăbdare de-a se bucura de plăcerile sărbătoririi.

— Vă rog să vă veseliți, astăzi este o zi deosebită, îndemnă el oamenii.

— Da. Da, aprobară prefectul și generalul, șeful garnizoanei.

Comandantul îl căută cu privirea pe Zhao Neisprăvitul. Era mai tînăr între ei și se putea distra în voie. Se aștepta ca el să fie acela care să pornească cheful, dar se izbi de starea de adîncă tristețe și sfîșiere din dragoste a acestuia. Zhao stătea acolo, cu ei la masă, dar gîndurile îi zburaseră la Zeița Orhideelor, la moartea ei nevinovată, fără nici o noimă. Îl năpădise melancolia și o lacrimă i se rostogoli pe obraji. Se prefăcu a se freca la ochi. Avusese noroc : nu fusese văzut de nimeni. Numai comandantul era vădit dezamăgit. Trecea vremea și petrecerea nu prindea viață. Zhou Yin, cu inteligența sa, își dădu seama de situație și îl îndemnă pe slujitorul Huang să dea semnalul. El era mai în vîrstă și avea obrazul mai gros, de aceea, putea da drumul la cuvinte pe care un altul n-ar fi fost în stare să le rostească. Slujitorul se supuse și, cînd să deschidă gura, o zări pe Perla Dragonului în ușă, grăbind slugile să aducă mîncarea. Atunci zise :

— Perla Dragonului e cîntăreață bună la *pipa*. Prin aceste locuri nu o întrece nimeni.

— Bine. Bravo, încuviință comandantul. Ție îți place să asculți muzică interpretată la *pipa*.

— Oricui îi place o muzică bună la *pipa*. Dar azi nu e o zi obișnuită. E cazul să lăsăm convențiile și s-o rugăm pe surioara Perla Dragonului să ne cînte mai multe cîntece. Iară noi, să bem cît mai multe păhărele pentru Măritul comandant.

— Astăzi ne bucurăm împreună cu poporul, spuse Hu. Voi rupe eu tăcerea și am să-i cer Perlei să cînte ceva și să toarne în pahare.

Perla Dragonului se apropie fără să sufle un cuvînt, urmată de Perla Phoenixului. Comandantul Hu stărui ca fiecare dintre meseni să cheme cîte o curtezană. Prefectul și șeful garnizoanei aduseră și unul și altul cîte o prietenă. Zhou o pofti pe Zhaodi. Comandantul Hu trecuse peste Huang, dar pe Zhao Neisprăvitul nu-l iertă.

— Astăzi, maestrul le dă frîu liber învățăceilor. Hai, deschide-ți inima. Pe cine o vrei ?

— Nu vreau pe nimeni.

Zhao refuză, cu toate îndemnurile. Prin fereastră, o văzu pe Zeița de Jad, slujindu-l pe domnul Wen Al Șaptelea și durerea lui spori.

Se porniră pe jocuri de petrecere. Perla Dragonului luă *pipa* și cîntă.

— Astăzi, Măritul comandant s-a întors victorios. Se cuvine să-i oferim două melodii de noroc, vorbi prefectul.

— Firește, veni încuviințarea mesenilor.

Prefectul comandă : „Ordinul generalului“ și „Dezbrac armura și sînt făcut rege“. Comandantul Hu se arătă nespus de bucuros.

— Cînd veți da jos armura, spuseră prefectul și generalul, îmboldindu-l pe comandant să bea, veți fi înălțați în grad. Paharul acesta trebuie să-l goliți.

— Atunci să nu fie unul care să nu se bucure în momentul acesta. Voi raporta guvernatorului numele tuturor care s-au străduit astăzi. Unii s-au obosit zile la rînd și se cuvine să fie răsplătiți din plin.

Cu astfel de vorbe în urechi, prefectul și generalul își luară rămas bun, mulțumind pentru grija și cinstea ce li se face.

Zhuang fusese invitat de Wen și văzînd că prefectul pleacă, se gîndi să treacă pe barca comandantului Hu, să ciocnească un pahar cu el. Întinsese un picior peste pragul

încăperii, cînd se trezi că un slujbaş de la Yamen soseşte în fugă, suflînd din greu, acoperit tot de transpiraţie şi îl vesteşte :

— E de rău, Excelenţă !

— S-a-ntîmplat ceva doamnei mele ? se sperie Zhuang.

— Nu e vorba de stăpînă. Din satele dinspre nord-vest au venit o mulţime de bărbaţi şi femei. Sînt plini de sînge, unii cu capetele sparte. Toţi vor să vă înainteze jalbe.

— N-or fi dat iarăşi bandiţii ?

— Nu bandiţii, ci soldaţii aduşi de Măritul comandant ! Au omorît oamenii, le-au furat lucrurile, şi-au bătut joc de femei şi le-au dat foc la case. De-aia au sosit cu jalbe.

Zhuang se văzu într-o situaţie extrem de grea. Nevasta lui era gata să nască şi el se gîndise că se întîmplase vreo nenorocire cu ea. Cum să mulţumească atîţia oameni ? La urma urmei, era din Laozhou, om priceput la toate.

— Cîţi sînt, de fapt ? întrebă.

— Patruzeci-cincizeci, aş zice.

— Întoarce-te şi du-le vorba mea : ştiu bine ce nedreptate i-a păscut. O să mă plîngă Măritul comandant. Spune-le să nu facă scandal.

După plecarea slujbaşului, Zhuang trecu împreună cu Wen Al Şaptelea pe corabia comandantului. Acesta din urmă rosti destule fraze pompoase, sforăitoare. Zhuang îl aprobă, mulţumi pentru primire şi ospăţ şi se retrase, fără să fi îndrăznit să-i mărturisească ceea ce se întîmplase. Cînd banchetul luă sfîrşit, Cao Al Doilea îi povesti comandantului despre jalbele ţăranilor.

— Nu vă temeţi ! îşi spuse părerea Hu. Dacă era ceva grav, ar fi vorbit magistratul Zuang, doar nu-i butuc de lemn ! Liniştiţi-vă !

Cao nu cuteză să replice şi se retrase. Excelenţa Sa Zhou se întorsese pe corabia sa. Hu trimise după el şi-i spuse cele aflate de la Cao. Neliniştea îl cuprinse dintr-o dată pe Zhou, însă nu îşi dădu în vileag agitaţia şi nu comentă. Comandantul se sfătui cu el în privinţa meritelor oamenilor săi din subordine, necesare la întocmirea raportului către guvernator.

„Remarcabilii" urmau să fie Zhou Yin însuşi, prefectul, generalul, magistratul, Huang şi alţi cîţiva. Zhou îl

propusese și pe Wen Al Șaptelea, dar comandantul încă mai avea un dinte împotriva lui și se opuse, motivînd că era prea tînăr. Zhou nu-i uită pe slujbașii comandantului și nici chiar pe slugile sale, propunînd să li se acorde tuturora cîte un grad. Rămase acolo să întocmească o listă. Comandantul Hu plecase să se culce. Fu surprins cînd o văzu pe Perla Dragonului că îi aduce ceai. Zhou Yin o știa ca pe curtezana preferată a comandantului, de aceea se ridică repede în picioare.

— Te obosesc, domnișoară, nu era cazul !

Perla rîse. Îl întrebă de ce nu doarme și ce scrie. Zhou prinse ocazia să se fălească și el.

— Notez meritele tuturor mandarinilor. Meritele lor sînt, după cum vezi, în mîinile mele.

— Despre ce merite e vorba ?

— Astăzi, comandantul i-a înfrînt pe tîlhari și acești mandrini au luat parte la expediție. Acum, dacă i-am lichidat pe tîlhari, toți trebuie răsplătiți.

— Păi, pe drumul pe care l-am străbătut cu corabia pînă aici nu s-a spus că nu sînt tîlhari ?

— Cum să nu fie ? se apără Zhou Yin. Erau ascunși prin munți. Dacă nu ne duceam să le luăm urma, după plecarea noastră, ieșeau iarăși și ucideau lumea ori puneau foc la case.

Curtezana crezu că spusele lui sînt adevărul adevărat.

— Măritul prefect și ceilalți nu sînt cu toții mandarini ? Unde se duc dacă-i ridică în grad ?

— Magistratul e făcut prefect, prefectul ajunge inspector, iar inspectorul devine la fel cum e comandantul.

— Mai înainte am ascultat ce vorbeați cu Măritul comandant. Și Cao Al Doilea o să ajungă dregător ? Pe el ce-o să-l faceți ?

— Cei ca el nu pot ajunge mari mandarini. Ar putea să-l facă subșef de pluton.

— Să nu credeți că e nimica toată. Oricît de mic, la urma urmei se află în slujba împăratului și are putere destul de mare. Uite, o dată, a urcat unul ca ăsta pe vas, a benchetuit și n-a plătit un ban, ba s-a plîns că mîncarea n-a fost bună și chiar vroia să-l ducă pe tata în oraș. De-ați ști cît am îngenuncheat, cît am bătut mătănii în fața lui și i-am dat-o și pe Perla Phoenixului să stea cu

el două zile încheiate. Abia atunci a lăsat-o el mai moale. Mandarinii sînt răi !

— Măritul comandant susţine mereu că Perla Phoenixului e curată. După vorbele tale, n-ar fi adevărat.

— Noi, cele care ne înfruptăm din asta, cum să mai fim curate ? Eu la cincisprezece ani am fost cu mama la Shanghai şi mi se zicea că sînt curată. Mie îmi venea să rîd. Mă gîndesc că sîntem curate tot la fel ca şi mandarinii.

— Cum să fiţi la fel ca şi mandarinii ? nu înţelese el. Ne cam calci în picioare.

— Vă rog să nu vă supăraţi, Excelenţa Voastră. Nu încheiasem ce aveam de zis. Ascultaţi : Anul trecut, prin luna a opta, Excelenţa Sa Qian din judeţul Jiangshan a închiriat corabia noastră cînd s-a dus să-şi ia postul în primire. Se vorbea că aşteptase la Hangzhou să i se dea şi lui o slujbă, vreme de douăzeci de ani şi ceva. Sărăcise de tot şi amanetase ce brumă mai avea. Avea doi băieţi şi nouă fete. Cel mare trecuse de treizeci de ani şi nu se însurase, din lipsă de bani. Toate bagajele lui nu cîntăreau cinci *dan* * şi geamantanele erau tare uşurele. Anul ăsta în luna a opta ne-a chemat să-l luăm şi să-l ducem la Hangzhou. Avea peste cincizeci numai geamantanele cu haine, din piele roşie, ca să nu mai zic de altele ! Cînd s-a dus într-acolo, soţia lui purta ace de păr aurite, iar de data asta pînă şi doica lor era cu cercei de aur ! Cînd să plece, cineva i-a trimis şi cîteva umbrele mari. Toţi spuneau că Excelenţa Sa Qian este mandarin cinstit, că nu ia bani şi lumea abia de îndrăznea să-i trimită niscai lucruri. Eu rîdeam în sinea mea : dacă nu lua bani, geamantanele alea de unde apăruseră ? Pe mine nu mă putea înşela ! Eu ştiam cum venise şi vedeam cum se întorcea. Mandarinii care iau bani îşi zic ei înşişi mandarini cinstiţi ; noi, care ne înfruptăm aici pe corabie, zicem că sîntem curaţi, nu e tot una ?

— Excelenţa Voastră, eu l-am dat ca pildă pe Excelenţa Sa Qian, n-am zis de dumneavoastră. Vă rog să nu vă supăraţi.

---

* *1 dan*, 50 kg.

Zhou se înfuriase peste măsură. Tăcu mult timp și abia într-un tîrziu reuși să îngăime rîzînd :

— Exemplul nu e rău.

— Excelență, dacă toți cei merituoși trec prin mîinile voastre, v-aș îndatora și eu cu ceva. Mă gîndesc să mă aleg cu un folos pentru tatăl meu. De-aia zic să vă rog să-i băgați și lui numele acolo, așa, ca pentru Cao Al Doilea, ar fi foarte bine. Atunci n-o să ne mai fie frică de acel subșef de pluton de la poarta orașului cînd urcă iarăși pe vas.

Zhou Yin nu mai rîse, ci încruntă sprîncenele.

— Pînă la urmă merge ori ba? îl grăbi curtezana, cerîndu-i parcă să cadă la învoială.

Bărbatul făcu un semn din buze, în sensul că ar fi bine ca ea să vorbească și cu comandantul. Acesta de pe urmă se temu el însuși de bîrfele lumii. Abia cînd nu mai făcu față insistențelor curtezanei o îndrumă către Excelența Sa Zhou.

— Păi el n-a vrut și m-a trimis la Înălțimea Voastră! i-o întoarse ea.

— O fi fost așa, dar dacă îi mai ceri o dată, va fi de acord, o încredință comandantul.

— Bine, cînd o să-l văd, o să-i spun iarăși că Înălțimea Voastră m-a trimis.

— Nu fi rea! se încruntă el, se întoarse pe partea cealaltă și adormi.

De teamă să nu scape prilejul, Perla Dragonului se duse direct la Excelența Sa Zhou. Cine-ar fi crezut că încăperea unde îl lăsase o s-o găsească plină de lume. Unii erau mici grade militare, restul însă îl formau slugile și bucătarii comandantului. Se îmbulziseră în jurul lui Zhou și deoarece comandantul dormea, se băgaseră în el și-i șușoteau la urechi. Zhou uneori aproba, alteori clătina din cap, nemaiînțelegînd ce i se șoptește. Cînd toată adunătura aceea se retrase, la capătul corabiei apăruseră deja destui alți solicitanți. Excelența Sa le făcu semn să nu se apropie, de teamă că îl vor trezi pe comandant. Oamenii rămaseră locului, dar nici nu se împrăștiară. Zhou Yin ceru să se închidă ușa. Atunci Perla îl imploră din nou și el fu chiar bucuros că putea aproba la stăruința comandantului. Încheie lucrarea în zori. Matroana de pe

vas se arătă deosebit de binevoitoare ; îi fierse în mod special orez, îi pregăti patru feluri de mîncare și-l invită să ia masa la pupa corabiei, undeva în spate. Perla se duse la ușa comandantului și trase cu urechea, să se încredințeze că acela dormea adînc. Apoi reveni lîngă Zhou.

— Înălțimea Sa n-o să se trezească curînd, îl asigură ea. Excelența Voastră, v-ați obosit două zile și două nopți, odihniți-vă puțin pe corabia noastră.

— Chiar că sînt sleit, recunoscu el și se întinse pe patul patronului corăbiei.

Perla Dragonului îl acoperi bine. Patronul însuși socoti că vremea se răcise foarte mult și scoase un pled din dulap să-și arate și el grija pentru Zhou.

— Acum sînteți propus să fiți numit dregător. Sîntem amîndoi de o vîrstă, cum de vă munciți atît pentru mine ? se arătă Zhou amabil.

— Vai, Excelență, ce vorbe-s astea ? Excelența Voastră sînteți norocul meu, ce dregător o să fiu eu !

Răpus de oboseală, Zhou Yin fu repede furat de somn. Se trezi pe la ora unu din zi. Se ridică, se spălă și îi duse lucrarea comandantului Hu. Acesta zăcea întins, fumînd.

— Te-am obosit tare ! spuse, în timp ce primi hîrtiile.

Sătul de opium, Hu se apucă să citească raportul. În prima parte se relata despre încercuirea banditilor, totul foarte amănunțit. În continuare, erau cîteva propuneri pentru promovare, iar între acestea Zhou lăsase multe spații goale, care puteau fi oricînd completate. Comandantul Hu citi în tăcere, apoi ordonă ca materialul să fie copiat și numele Excelenței Sale Zhou, să fie trecut primul. Zhou încuviință și plecă să facă ceea ce i se ceruse.

În fața Yamenului, magistratul județului Jiande, Excelența Sa Zhuang, zări mulțimea adunată. După ce litiera intră pe poartă, nenumărați săteni îngenunchează, fluturînd jalbele spre el. Zhuang coborî din lectică și se apleacă să-i sprijine pe doi bătrîni din fruntea celor obidiți. Și pînă să deschidă ei gura, vorbi el :

— Soldații aceștia sînt cu adevărat blestemați ! Am înaintat deja o plîngere comandantului și unii dintre ei vor fi aspru pedepsiți. Li se va tăia capul, chiar la voi în

sat ca astfel să fiţi răzbunaţi pentru toate cele ce v-au pricinuit.

Între timp magistratul ajunse la intrare şi trecu pragul sălii mari de judecată. Acolo îşi ocupă locul oficial, la masa de judecată. Subalternii şi portăreii i se alăturară, rînduindu-se pe o latură şi cealaltă a încăperii. Lampioanele luminau ca ziua. Sala se umpluse de ţăranii care îngenuncheaseră. Magistratul se încruntă şi schimonosindu-şi faţa a plîns, rosti :

— Mi se rupe inima, gîndindu-mă cît de greu vă este ! Magistratul este tatăl şi mama unui judeţ, iar voi sînteţi ca şi copiii lui. Care mamă nu suferă cînd cineva îi batjocoreşte fiii ? În legătură cu nenorocirile ce s-au întîmplat astăzi, vreau să vă spun că abia îndur această durere şi plîng fiindcă vă văd sosiţi cu jalbe. Puteaţi şi să nu veniţi şi eu tot făceam ceva pentru voi.

Nu sfîrşi bine şi ţăranii îngenuncheaţi strigară :

— Excelenţa Voastră ca cerul senin de curată, sînteţi într-adevăr tatăl şi mama noastră ! Ne ştiţi păsurile. Vorbele pe care ni le-aţi spus le aveam şi noi în inimă. Sînteţi cu adevărat ca cerul de limpede ! Nici nu mai e nevoie să mai zicem noi ceva.

Zhuang înţelese că de-acum putea să facă ce voia din ei.

— Întoarceţi-vă întîi în satele voastre şi vedeţi cine a fost omorît, care familie prădată, ce femeie batjocorită şi care casă arsă. Să-mi aduceţi o jalbă foarte limpede. Mîine dimineaţă eu merg cu ea la comandant să facă dreptate.

Oamenii plecară din nou capetele, mulţumiră pentru bunătate şi ieşiră, urcîndu-l în slăvi pentru mărinimia şi cinstea lui.

Retrăgîndu-se, Zhuang nu se ocupă de nimic altceva, ci se apucă pe dată să redacteze un anunţ public, în care cerea ca toate faptele nedemne ale soldaţilor să fie aduse la cunoştinţa magistratului, urmînd ca cei vinovaţi să fie pedepsiţi după legile militare. Abia după ce dădu drumul anunţului se întoarse la el şi se culcă. A doua zi, merse mai întîi şi îl informă pe prefect, care îl sfătui să-i facă o vizită comandantului şi să-i raporteze. Numai că la ora aceea, comandantul dormea somnul cel dulce şi slugile nu îndrăzniră să-l deranjeze. Zhuang aşteptă în pavilionul

mandarinilor pînă la ceasul unu și jumătate. Înfometat, avea tocmai de gînd să plece să mănînce, însă cineva îl înștiință că în sfîrșit comandantul se trezise și că o să fie cît de curînd primit. După ora două, fu poftit la el. Urcă pe corabie și primul lucru pe care îl făcu fu acela de a-i mulțumi pentru banchetul oferit cu o seară în urmă. Apoi se așezară și încetul cu încetul ajunseră la treburile publice. Zhuang îi prezentă cele ce se petrecuseră cu o seară înainte, scuzîndu-se că nu-i raportase mai devreme, fiindcă nu fusese sigur dacă lucrurile erau adevărate. Hu trebui să recunoască în sinea sa că vorbele lui Cao Sheng nu erau false și se întristă. Rămase o vreme tăcut. Văzîndu-l tulburat, Zhuang își schimbă atitudinea, și spuse asigurîndu-l :

— Nemernicul acesta știe ce are de făcut. Îi voi convinge pe oamenii aceia de jos, punîndu-mă chiar chezaș că nu pot anunța mai sus, iar Înălțimea Voastră nu va pedepsi pe nimeni.

— Există această cale ? se bucură Hu.

Zhuang îi explică în amănunțime cum avea s-o scoată la capăt. La început, comandantul îl ascultă nepăsător, dar mai apoi prinse să se însuflețească pentru ca înainte ca Zhuang să încheie, să izbucnească în rîs.

— Grozav ! Grozav ! Sînt nespus de emoționat de grija pe care ne-o arăți, frate mai mare ! Numele vostru l-am transmis guvernatorului, pentru evidențiere.

Zhuang mulțumi pe loc, îi ură sănătate și se despărți de Hu. Urcă în lectică, adună portăreii din cele trei grupe, răspunzătorii de tîlhării și de ordinea publică, și intră în sala de judecată, nu înainte de a trimite ordin să fie aduse trupe, care la nevoie să exercite presiuni. Cînd toate detaliile fură puse la punct, magistratul urcă pe estrada unde se afla masa de judecată. Împricinații intrară. El făcu aceleași gesturi ca în ajun.

— Cred că soldații aceștia au fost cu adevărat netrebnici ! Va trebui neapărat să judecăm vreo doi, pentru a vă răzbuna. I-am raportat comandantului. Cei care au avut pierderi vor primi despăgubiri pentru alinarea suferințelor. Ați scris jalbele ? Dați-mi-le, am să le citesc și am să vă împart bani.

Auzind că vor primi şi bani, oamenii nu mai conteneau cu mătănii și cuvinte de mulțumire. Se înghesuiră să dea jalbele. Uitîndu-se peste ele, Zhuang le porunci subalternilor :

— După această jalbă, casa numitului Zhao Da a ars, i-a fost omorît un argat şi a avut mult de îndurat. Se cuvine să primească cincizeci de *liang* de argint.

Îndată în sală fu adus un lingou mare, alb la culoare. Zhao Da se înveselise. Oamenii îl priveau cu lacrimi în ochi. Qian Al Doilea, Sun Al Treilea, Li Al Patrulea, Zhou Al Cincilea, Wu Al Şaselea, Zheng Al Şaptelea, Wang Al Optulea primiră fiecare în parte fie treizeci-patruzeci de *liang*, sau zece, ori, cel mai puțin opt *liang* de argint. După ce îi răsplăti astfel pe cei mai serios păgubiți, magistratul Zhuang i se adresă unuia :

— Zici că nevasta și fiica ți-au fost batjocorite. Faptul acesta e foarte grav. Într-un astfel de caz se cuvine ca judecata să limpezească lucrurile şi-l voi tîrî chiar aici pe vinovat şi voi pune să fie omorît. Pe de altă parte, trebuie să ținem cont că viața omului e dată de ceruri. Mie să-mi spui clar cine este cel care a siluit-o pe nevastă și cine pe fată. Pe ele le-ai adus ?

— Sînt de ieri cu mine aici, răspunse omul.

— Prea bine. Despre soție nu mai vorbim. După ce fiica ta va fi cercetată, voi trece la faptă. La asemenea cuvinte, bietul om rămase amuțit. Dintotdeauna, la judecată, urmă magistratul, lucrul cel mai însemnat a fost mărturia. Cu martori, putem acuza liniştiţi. Jalbele voastre, iată-le, le am. Dar răspundeți-mi repede cine depune mărturie. Nu numai în cazul tău, dar chiar şi în omorul argatului lui Zhao Da trebuie dovezi. La urma urmei, cine e făptașul ? I-a ars casa ? Se poate. Dar înseamnă că cineva i-a dat foc. Voi să-mi aduceţi repede oamenii care v-au pricinuit necazurile și eu am să fac dreptate pe loc.

Oamenii se uitară unii la alții neajutorați. Ce să spună ?

— Acum plecaţi la casele voastre, chibzuiţi, căutaţi şi vă întoarceţi sau daţi totul uitării şi gata ! tună magistratul.

Lumea se retrase buimăcită. Fiecare își stoarse creierii, încercă să dea de o urmă, dar nu fu găsit un singur

martor. Fata cea batjocorită, auzind că o să fie supusă unui control, nu mai îndrăzni să pretindă ceva. Făcură zgomot și tevatură multă, însă nimeni nu putu să se înapoieze cu vreo dovadă la tribunal.

În cele din urmă, se anunță pretutindeni că magistratul și oamenii lui sînt pregătiți și vor să-i interogheze pe cei care au depus plîngeri. Oamenii nu avură altă cale de ales decît să se întoarcă iar în sala de judecată și să îngenuncheze. Cu o mină gravă, aspră, magistratul li se adresă :

— Mi-ați găsit oamenii ? Aveți dovezi, mărturii ? La întrebările lui directe, lumea rămase ca mută. El își luă avînt. Magistratul își iubește cetățenii ca pe propriii săi copii. El vrea cu tot dinadinsul să vă răzbune. Nu cumva mi-ați venit aici cu înșelătorii ? Una ca asta nu se poate ! Am aici jalbele voastre. M-am plîns comandantului, iar el vrea mărturii. Și eu iar vin și vă întreb : unde-s probele ? Dacă nu mi le aduceți, veți fi obligați să-mi întoarceți arginții pe care abia i-ați primit din mîna mea. Pe deasupra, vă învinuiesc de plîngeri mincinoase. Gîndiți-vă bine ce crimă cumplită este aceea de a pune foc casei altuia, de a-i batjocori nevasta sau copila ! Pricepeți ori ba ? Doar aveți capul pe umeri. La aceste nelegiuiri nepedepsite, nu e cazul să adaug și vinile voastre ? Vă văd cît sînteți de nenorociți, de ce nu v-aș aduce chiar pe voi în fața judecății, ca să lămurim o dată ce gînduri criminale ați pus în propriile voastre plîngeri.

Oamenii bătură mătănii cu fruntea pînă la pămînt și nu scoaseră un cuvînt. Magistratul Zhuang îi împingea să vorbească, să-i dezvăluie pe vinovați, lucru cu neputință de dovedit.

— Ei, ce se întîmplă cu voi, îi somă direct mandarinul, cu răutate în glas. Eu ce-am să raportez comandantului ? Nu există decît o singură cale : să-mi dezvăluiți oamenii și îndată am să împart dreptate. Altfel, va trebui să vă pedepsesc pentru calomnie.

Cu fața la pămînt, țăranii îngenuncheați cerură îndurare. Simțind că îi băgase în sperieți, magistratul merse și mai departe. Ba îi amenință că îi va lua și-i va tîrî înaintea comandantului, ba că în lipsa dovezilor ei aveau să înapoieze banii pe care abia îi primiseră. Cine să vrea

una ca asta ? Oamenii plîngeau în hohote, lipindu-şi frunţile de pămînt.

— Îmi dau seama cît sînteţi de plîns, bieţii de voi şi cît de pline de ură vă sînt sufletele ! Dacă aţi venit cu jalbe, de ce nu-mi spuneţi criminalii, pentru a putea să lucrez spre binele vostru ? Acum mi-aţi adus cazuri care rămîn deschise şi asupra capetelor voastre spînzură vina calomniei ! Norocul vostru este că eu vă ştiu necazurile. Dacă ar fi altcineva în locul meu, aţi intra la mare belea. Ei, acum ce credeţi că e de făcut ? Vă zic tot eu : magistratul, părintele vostru, va găsi calea pentru a dezlega situaţia.

— Nu avem ce să spunem, nemernicii de noi ! Se văicăriră într-un glas ţăranii. Sîntem odraslele tale. Fie-ţi milă şi nu te vom uita.

Zhuang îi ascultă. Stătu încruntat o vreme, apoi rosti :

— Mă puneţi la grea încurcătură. Din pricina voastră, voi avea de suferit în faţa comandantului.

Oamenii, îngenuncheaţi ca şi mai înainte, nu spuseră nimic.

— Casa ţi-a ars, un argat ţi-a fost ucis şi pe deasupra ai fost jefuit. E adevărat ? întrebă Excelenţa Sa Zhuang.

— Adevărat.

— E drept că ţi-au fost batjocorite femeia şi copila ?

Femeia şi fata plîngeau, însă nu cutezară să deschidă gura.

— Uite ce e de făcut, urmă magistratul. Vă voi arăta o cale, care nu numai că vă scoate de sub vina că aţi înaintat plîngeri mincinoase, dar vă ajută în mod sigur să rămîneţi şi cu cei cîţiva bani pentru alinarea necazurilor voastre.

La atîta bunătate din partea magistratului, oamenii bătură iarăşi mătănii.

— O ştiu prea bine, relele acestea aparţin toate soldaţilor, dar fără dovezi cum aş putea să pedepsesc pe cineva ? Uite la ce mă gîndesc ! Voi încerca să vă scap de vina calomniei, punînd toate nelegiuirile pe seama tîlharilor. Schimbaţi cu toţii jalbele şi scrieţi altele în care să spuneţi că v-au prădat bandiţii. În plus, daţi cîte o dovadă scrisă de cîţi arginţi aţi primit drept despăgubire. Eu, magistratul vostru, mă voi duce cu ele la comandant

şi-i voi cere îndurare. Dacă izbutesc, va fi norocul vostru ; dacă nu, n-am ce vă face.

— Încercaţi, Excelenţa Voastră, e bine aşa ! glăsui mulţimea.

— Vom vedea. Dar luaţi-aminte ! Comandantul este cel care i-a zdrobit pe tîlharii care v-au călcat gospodăriile.

— Am fost călcaţi de bandiţi şi nu mai avem de nici unele, se plînseră ţăranii. De unde bani să ne arătăm recunoştinţa faţă de marele om ? Fie-vă milă, Excelenţa Voastră !

— Ce să facă preamăritul comandant cu banii voştri ? rîse Zhuang. Înainte de plecare îi daţi cîteva umbrele mari, nu-i de-ajuns ?

Ţăranii îşi plecară iar capetele, mulţumiră pentru bunătate şi se duseră să schimbe jalbele şi să dea înscrisuri pentru banii primiţi.

După primul grup de ţărani a urmat al doilea şi Excelenţa Sa magistratul Zhuang şi-a arătat iarăşi iscusinţa. Apoi, cu documentele ascunse în mîneca robei, s-a înfăţişat comandantului Hu, care a acceptat să plătească arginţii daţi pentru despăgubiri ţăranilor şi l-a reţinut la masă. În timpul ospăţului, venind vorba de recompensă, Zhuang a spus că el era bătrîn şi că prea multe nu-i mai rămăsese de făcut. Avea însă doi fii, un frate mai mic şi un ginere şi numirea lor în funcţii ar fi însemnat ceva pentru el.

— Nimic mai simplu, rosti Hu. Să-şi scrie imediat autobiografiile.

— Mîine am să le aduc, răspunse Zhuang.

Ascultaţi, stimaţi cititori : comandantul Hu era mare conducător de oşti, însă nu-şi putuse ţine în mînă soldaţii şi pînă la urmă aceştia pricinuiseră multe rele poporului. Vinovăţia lui nu era deloc măruntă. Prin şiretenia magistratului Zhuang, ţăranii nu numai că nu făcuseră plîngeri împotriva lui, dar îl proslăviseră şi astfel greaua lui vină fusese aruncată pe fundul mării, în vreme ce probele se adunau tari ca granitul. Şi cum să nu se arate comandantul Hu mişcat de îndemînarea bătrînului mandarin ? La început se gîndise să-i ofere opt sau zece mii din fondurile pentru cei ce fuseseră năpăstuiţi ; de fapt

lua din banii țării, nu-l durea inima pentru ei, ba era chiar fericit că-l putea răsplăti. Dar cui i-ar fi trecut prin cap că magistratul nu vroia decît niște posturi pentru ai săi, dorință atît de lesne de îndeplinit. Unde mai pui că pe viitor, se putea folosi de el, cerîndu-i acte ștampilate pentru a-și rotunji propriile venituri.

Magistratul Zhuang abia ajunsese acasă, cînd sluga de la poartă îi aduse o carte de vizită, înștiințîndu-l :

— Doi soldați ai Excelenței Sale comandantul de vas Lu au adus o slugă și vă roagă să-l judecați. L-a prins furînd douăzeci de *yuani*.

— Astăzi am treburi pînă peste cap. N-am timp pentru aceste chestiuni mărunte, spuse el. E drept că nu-l pot lăsa nici așa, în mîna soldaților. Luați-l și închideți-l.

— Am înțeles ! rosti sluga și ieși pentru ca numaidecît să le și dea celor doi soldați o carte de vizită de răspuns din partea magistratului.

Pe hoț îl încredință unui polițist căruia îi reveneau asemenea cazuri.

Slujbașul care furase se chema Wang Changgui, adică Mereu Vrednicul și era din județul Shanyang, ținînd de prefectura Huaian. El era întrucîtva rudă cu ofițerul Lu. Cînd Lu luase în primire corabia, tocmai pentru că erau neamuri, îl acceptase ca om de încredere. Wang era din fire impulsiv, îi plăceau jocurile de noroc și de cîte ori avea timp liber juca pe bani cu soldații. Se nimerise să n-aibă pic de noroc și pierduse aproape tot ce avea, astfel că rămăsese doar cu perechea de pantaloni și cămașa de pe el. Acum, pe apă era rece, sufla un vînt hain din miazănoapte, dar omul nu se învățase minte și se purta ca și mai înainte. Cum vedea că undeva se încinsese un joc, se pierdea cu firea. Comandantul vasului, cu toată poziția sa, dispunea de venituri limitate și nu prea era larg la inimă. Totuși, după ce ajunseseră la Yanzhou devenise brusc mai cheltuitor, la brîu i se auzea zornăitul banilor și era văzut azi cumpărînd un lucru, mîine altul. Uneori, serile, se întîlnea cu prietenii pe corabia „Apele și munții patriei". Wang Changgui a intrat curînd la bănuială : „De unde-a făcut rost de bani de cum am ajuns în Yanzhou ?" Urmărindu-l îndeaproape, a constatat că în lada cu len-

jerie, de care nu se despărțea niciodată, avea bani. Întîmplarea a făcut ca într-o zi, pe cînd Lu nu se afla pe corabie, Wang și cîțiva marinari să se apuce de un joc cu zaruri. Aceștia îl îndemnaseră pe Wang să mizeze, dar el n-avea curaj și atunci marinarii au început să-l ia peste picior. Ca să nu-și piardă prestigiul, cînd ceilalți au coborît pe mal să se distreze, s-a prefăcut că-l doare burta și că se duce să se culce. Soldații l-au crezut. El a așteptat ca ei să plece și s-a furișat să desfacă lacătul lăzii lui Lu. De teamă să nu fie văzut, a pipăit aiurea în întuneric o mulțime de timp, pînă a găsit banii și i-a băgat în sîn. A încuiat în grabă totul la loc și cînd soldații s-au întors, s-a grăbit să-și plătească datoria de doi *yuani* și ceva. Oameni simpli, aceștia nu s-au întrebat de unde făcuse rost de bani. „Oare o să se intereseze comandantul de ei ?“ își zise el. Am încă asupra mea peste șaptesprezece *yuani*. Ce-ar fi să cer învoire, să plec la ai mei și atunci cînd o fi ca el să observe lipsa, n-o să mai aibă cum să mă bănuiască tocmai pe mine. De n-o să-mi ajungă între timp nici o vorbă la urechi, mă întorc“. O dată hotărîrea luată, a așteptat să se înapoieze Lu pe vas și s-a dus la el și i-a cerut cîteva zile liber ; a mințit că mama îi era bolnavă în Hangzhou și trebuia s-o vadă. Ofițerul a acceptat. Cum n-avea cine știe ce bagaje, plecă voios, cu cei șaptesprezece *yuani* ascunși la piept. În mod obișnuit, militarii plecau și se întorceau în voie, fără a li se acorda vreo atenție specială. Din nefericire, în seara cu pricina, Excelența Sa Lu avusese nevoie de ceva ; s-a dus liniștit la ladă, a deschis-o, însă cei douăzeci de *yuani* dispăruseră. A căutat peste tot, fără succes. Atunci s-a gîndit la Wang și a trimis oameni după el. Soldații l-au căutat peste tot și într-un tîrziu l-au descoperit într-o prăvălie cu opium. Aceștia l-au tîrît pe corabie și, la controlul ce i l-au făcut, s-au găsit banii. Înfuriat la culme, comandantul vasului i-a tras cinci-șase palme și l-a dat pe mîna magistratului.

Polițistul care îl luase în primire pe Wang Changgui îl duse în partea de jos a clădirii. Cînd au de-a face cu polițiștii, hoții se poartă ca șoarecele în ghearele pisicii. Wang declară cinstit cum pierduse la joc, cum furase și

cum se gîndise să scape. Deși aflase că era un slujbaș al comandantului corăbiei, polițistul nu ținu cont de aceste considerente și-l trată ca pe orice hoț. Îi porunci să se dezbrace. Wang își scoase roba cea lungă și rămase în cămașă și pantaloni. Polițistul îl puse să lepede de pe el și celelalte, boneta, încălțările, inclusiv ciorapii. Din neatenție, i se rostogoliră pe jos doi *yuani* și ceva mărunțiș.

— Mai ai bani ? se miră polițistul.

— Nu-ți scapă nimic, șefule ! recunoscu Wang.

Polițistul îl plezni.

— Cine ți-e șef ? strigă. Nu-mi îndruga mie prostii !

Wang Changgui își schimbă vorba, numindu-l imediat „Excelență".

— Nu te-am controlat pe corabie ? se minună polițistul. Cum de mai ai bani ? Pe-ăștia de unde-i ai ?

— Îi am și eu, ca omul.

— Spune-mi cîți ai furat ?

— Douăzeci cu totul. Am achitat datoria de la joc și am rămas cu șaptesprezece *yuani* și opt *mao*. La plecarea de pe vas am vîrît cincisprezece *yuani* în chimir și din rest mă gîndeam să-mi cumpăr de fumat și o haină groasă de bumbac. Nu mi-a trecut prin minte că or să mă prindă atît de repede. Aștia doi *yuani* și ceva îi aveam în mînă. Cînd l-am văzut pe comandantul Lu cît era de înfuriat, am făcut în așa fel încît banii să-mi scape în ciorapi și de-aia nu i-au găsit. Să știți că nu vă mint. Comandantul vasului e văr bun cu mătușa-mea. M-am folosit de cîțiva din banii lui, dar sîntem rude și nu se cheamă că aș fi hoț. El a uitat cînd era sărac și umbla de colo-colo, împrumutînd de pe unde putea. A amanetat o haină de-a mamei și n-a răscumpărat-o nici pînă azi. Acum i se pare c-a dat norocul peste el și chiar a cîștigat prea destul. Se cade să ne bucurăm împreună, la bine și la rău. În nici un caz nu face bine că mă socoate hoț și se poartă cu mine ca atare doar pentru faptul că m-am folosit de doi *yuani* ai lui !

Deodată, polițistul fu străfulgerat de un gînd.

— Cum a dobîndit comandantul vasului funcția aceasta ?

— Anul ăsta prin luna a cincea.

— Cît o avea el pe an ? Ţie cît ţi-a dat pe lună ?

— Hrana numai, altfel nu e vorba de cine ştie ce bani. În vreme de pace, cîştigă ceva mai bine. Acum e în slujbă de război şi primeşte mai puţin.

— Dacă slujba e proastă, de unde are atîţia bani, de-ai ajuns să furi şi tu din ei ?

— Şi mie mi se pare curios ! Înainte de a sosi aici, mereu ni se plîngea că are un post prost. Şi pe urmă, tam-nesam, a început să-şi dea aere.

Poliţistul se uită mai bine la bani. Marcajul era cam şters, dar se putea recunoaşte încă.

— Cu cine ai jucat şi ai pierdut ?

— Cu timonierul de pe vas. Îl cheamă Xu Desheng, Victoriosul. El i-a cîştigat.

Poliţistul era de-acum convins. Îl lăsă pe hoţ în grija temnicerului şi el se întoarse la Yamen. Acolo îl căută pe slujbaşul răspunzător de dosare şi-l rugă să-l cheme pe magistrat, căruia îi raportă tot ce aflase de la Wang Changgui.

— Nenorocitul de mine, am credinţa că banii de care a fost păgubit Domnul Wen Al Şaptelea, cu toate că pentru ei s-a omorît prostituata aceea, n-au fost descoperiţi. Excelenţa Voastră, în bunătatea lui cea mare nu ne-a pedepsit pentru asta. Pe patul curtezanei aceleia n-am găsit decît cincizeci de *yuani* şi ea a mărturisit de la bun început că-i primise de la unul dintre secretari, să cumpere ceva. Eu nu m-am încrezut în ea şi-am arestat-o. Acum ea e moartă, nu poate aduce mărturie. Dar Domnul Wen a pierdut o sută cincizeci de *yuani* şi multe alte lucruri. Cincizeci i-am găsit, dar unde-s ceilalţi o sută ? Dar lucrurile ? Pe hoţul ăsta trimis de pe corabie l-am luat la întrebări, dar n-a ştiut nici el de unde avea Lu banii. Am mai găsit asupra lui doi *yuani* şi ceva, dar marca băncii nu e prea clară, să fie recunoscută neîndoielnic. Aş vrea să-l rog pe Excelenţa Sa mandarinul să-i ceară comandantului Lu cei cincisprezece *yuani* recuperaţi de la hoţ, să-i comparăm. Alţi doi *yuani* şi ceva pierduţi la cărţi, hoţul i-a plătit timonierului Xu Desheng. Gîndul meu nemernic este să iau o carte de vizită de-a dumneavoastră şi cu ea să-l aduc pe acest Xu, să probez mărcile

de pe bani. Aşa mi se pare mie că ar trebui să fac. Cer deslușire Excelenței Sale.

— În legătură cu primul caz nu v-am mai pedepsit, e drept. Hoțului ăsta trimis de Excelența Sa Lu îi dăm vreo două bătăi, îl ținem închis cîteva luni și-l trimitem în locurile lui de baștină. Cazul vechi n-are rost să-l mai răscolim.

— Umila mea persoană se chinuie întotdeauna să se lămurească pe deplin în tot ce face. Am descoperit ceva, dar nu m-am dus să văd ce e, de obrazul comandantului.

Pînă la urmă, Zhuang îi îngădui să ia o carte de vizită și să trimită după Xu Desheng pentru un interogatoriu, dar atît și nimic mai mult. Cînd îi fu adus timonierul, polițistul îl întrebă dacă mai are banii primiți de la Wang. Temîndu-se că va fi pedepsit pentru jocul de noroc, acesta nu îndrăzni să deschidă gura. Abia după ce fu amenințat, recunoscu :

— Am cheltuit o parte, mai am un *yuan*.

Polițistul îi ceru să-i vadă și recunoscu imediat marca. Bucuros, îl trimise pe slujbaş să-i spună magistratului.

— Cazul acela e gata încheiat. De ce ține cu tot dinadinsul să-l redeschidă ? Doar nu e neam cu prostituata !

Întristat, polițistul se duse acasă și bău, să-i treacă năduful. „Noi, polițiștii, ar trebui să fim consultați în privința verdictului", își zise. „Cînd nu descoperim făptașul, avem de tras ponoasele. De data asta ne intră pe mîini un mandarin înalt. De-aia-i ia apărarea. Mandarinii se ajută între ei. Din vechime e zicala : „Numai dregătorii au voie să pună foc, oamenii simpli nu-și pot aprinde nici lămpile. Eu, unul, tot nu mă las pînă nu lămuresc lucrurile". Hotărînd astfel, se îmbrăcă și se întoarse la Yamen, luă pe furiș o carte de vizită, de-a mandarinului și se strecură pe corabia Excelenței Sale Lu, cu gîndul să dea la iveală și alți bani și chiar lucrurile. Banii nu erau o probă evidentă, doar Domnul Wen nu era singurul care scosese bani de la banca aceea. Pe vas se înfățișă comandantului Lu, spunîndu-i că Excelența Sa mandarinul aflase că pe corabie rămăseseră cu un slujitor mai puțin și-l trimisese pe el în loc. Fiind în joc obrazul mandarinului Zhuang, Lu îl acceptă. Polițistul era foarte scrupulos în muncă și comandantul corăbiei îl plăcu. Din cînd

în cînd, în timpul său liber, polițistul ieșea în oraș, să-și îndeplinească și atribuțiile de la judecătorie.

Peste cîteva zile, Excelența Sa Zhuang ceru să i se înfățișeze Wang Changgui la judecată. Porunci să i se aplice două sute de lovituri și pe urmă să fie trimis acasă în ținuturile sale. La început, timonierul nu fusese cîtuși de puțin în pericol, însă polițistul avu tot interesul să-l învinuiască de a fi primit bani furați și că se ținuse de jocuri de noroc pe corabie. Scăpă de bătaie, dar se trezi și el alungat acasă. Magistratul nu se sinchisi de faptul că mai condamnase un om, pe lîngă Wang. Polițistul se temuse însă că, întors pe corabie, timonierul avea să-l recunoască și să-i strice toate planurile.

Pe corabie, polițistul își luă numele de Gao Sheng. Era muncitor, atent la tot și la toate, îndeplinindu-i stăpînului orice voie. După vreo trei zile, într-o seară, pe cînd Gao Sheng îi aprindea luleaua, Lu îl întrebă, ca din întîmplare :

— Cîți sînt în familia Zhuang ? Tu la cine ai slujit ? Și cum de mi te-a dat mie ?

— N-aș putea spune că sînt mulți oameni din casa Excelenței Sale. Stăpînul Al Doilea, fratele Excelenței Sale, se ocupă de administrarea casei și e plin de bani. Excelența Sa are doi fii, cel mare de la stăpîna de acum și cel mic de la o favorită. O fată, făcută cu stăpîna de dinainte, care a răposat, s-a măritat anul trecut. Ginerele stă tot cu noi. Nemernicul de mine, înainte de a veni aici am slujit pe lîngă Stăpînul Al Doilea. Dar s-a-ntîmplat să mă cert cu doica din serviciul concubinei Excelenței Sale Zhuang. Concubina s-a plîns acestuia din urmă și el i-a cerut stăpînului Al Doilea să nu mă mai țină. Eram la el de șase-șapte ani și nu i-am greșit cu nimic. Îi plăcea mult de mine și atunci a vorbit cu primul stăpîn să mă dea pe lîngă Excelența Voastră.

— Cînd ai cunoscut bine un om, nu e bine să-l dai afară.

— Că bine ziceți. Și pentru noi, după ce ne-am obișnuit cu un stăpîn, nu ne vine ușor să trecem mereu pe mîna altuia. Stăpînul Al Dailea mi-a spus că, de nu găsesc ceva mai bun, într-o lună-două, cînd stăpînului cel

mare al casei o să-i trecă supărarea, o să mă ia înapoi. Acum vă slujesc pe dumneavoastră, mă simt ocrotit de bunătatea voastră și nu mă mai gîndesc la altceva.

— Cam cît cîștigă pe an Stăpînul Al Doilea? vru Lu să afle.

— De la o mie-două, pînă la trei-patru mii.

— Asta înseamnă că în zece ani are în mînă douăzeci-treizeci de mii?

— Așa ar fi, dar din păcate îi intră mulți și îi ies tot pe atîția, iar el nu se alege cu nimic din ei.

— Ce vrei să spui?

— Îi place să cumpere lucruri de preț, jaduri și alte antichități. Atunci cînd dădea peste o piesă de trei sute de *liang*, îl auzeam: „E ieftină, înseamnă că nu e marfă de calitate!" De găsea ceva bun, plătea oricît. Îi mai plăcea să cumpere ceasuri. Ceasuri de aur, de argint, de masă ori de perete. Cred că a aruncat pe asemenea obiecte, în total mai bine de opt mii de *liang*. Dacă aveți vreun ceas, vindeți-i-l lui. Alții nici nu se uită la marfa veche, dar el o primește. Se și pricepe la reparat. După ce le repară, nu se mai strică și de-aia le și cumpără. Fără meteahna asta a lui, într-un an ar face o sumă bună de bani.

Lu tăcu, însă inima i se tulbură. Gao Sheng nu mai aduse nici el vorba de această slăbiciune a fostului său stăpîn. Noaptea trecu în liniște.

A doua zi, Gao Sheng îi ceru unui om de-al său să ia cinci haine lucrate din lîna cea mai fină și să le aducă pe corabie, să le vîndă. Prețul era convenabil, lucrurile făceau patru sute și ceva de *yuani* și el le dădea numai cu două sute. Excelența Sa Lu oferi o sută șaizeci, apoi mai puse pînă la două sute zece și tîrgul fu încheiat. Numai că în ladă nu-i mai rămăseseră decît cincizeci și ceva de *yuani*. Cum banii nu-i ajungeau, se sfătui cu Gao Sheng dacă se putea ca la început să plătească cincizeci de *yuani*, iar restul să-i dea la sfîrșitul lunii. Slujitorul discută cu negutătorul. Omul acceptă și îi lăsă comandantului lucrurile, dar pretinse banii în cinci zile; nu putea să aștepte pînă la sfîrșitul lunii. Atunci ofițerul își zise că poate acela va mai veni și cu alte obiecte de vînzare la preț mic, astfel că se învoi să achite restul sumei în cinci zile. Cei

cincizeci de *yuani*, cuveniți negustorului îi dădu lui Gao Sheng *. Polițistul se uită la bani : erau la fel cu aceia ai Domnului Wen Al Șaptelea. Nu spuse însă nimic, plăti omului și cu aceasta gata. Fericit pentru chilipirul de care avusese parte, șeful vasului pipăia și răsucea în mînă hainele cumpărate.

— Eu îl știu bine pe acest om, îi mărturisi Gao Sheng comandantului. A fost un om avut și are casa plină de lucruri. Uneori se mulțumește chiar cu zece-douăzeci de *yuani* pe obiecte care fac o sută. Cum astăzi i-a surîs norocul, sînt sigur că o să vină și mîine. Și dacă o fi așa, să-i dați un preț foarte mic, ca să cumpărați ieftin.

— La chilipiruri e bine să ai bani peșin.

— Mă cunoaște, nu vă faceți griji. De-aia a lăsat lucrurile tocmai fiindcă mă știa pe mine și a avut încredere.

Lu tăcu. Căzu pe gînduri. Peste puțin, cînd se întinse pe pat să fumeze, deschise iarăși vorba.

— Aș vrea să te rog ceva.

— Ce ar putea să facă umila mea persoană, stăpîne ?

— Parcă mi-ai zis că Stăpînul tău Al Doilea se omoară după antichități, după ceasuri străine. E adevărat ?

— Da, stăpîne. Păcat că n-aveți așa ceva. De-ați fi adus cîte ceva din astea bune de tot, le vindeați la preț mare.

— Aș avea așa ceva, șopti Lu, bucuros la culme.

— De ce nu mi-ați spus mai înainte, Excelența Voastră ?

— Doar ești la mine de cîteva zile. De unde să fi știut eu de pasiunea fostului tău stăpîn ?

— Așa e, recunoscu Gao Sheng. Haideți să le schimbăm pe bani.

— Am lucruri rare. Oare el e priceput ?

— I le ducem să le vadă. Și ținem la preț.

— Tu te pricepi ?

— L-am slujit cîțiva ani buni pe Stăpînul Al Doilea și aveam zilnic sub ochi aceste antichități. N-aș zice că mă pricep, dar recunosc una-alta.

---

* Tîrgul nu se făcea direct între vînzător și ofițer, ci prin intermediul slugii. Lu nu putea să-i facă unui oarecare onoarea de a-l primi la el.

— Atunci e bine. Nici eu nu sînt prea priceput. Lucrurile le-am primit de la un neam de-al meu, să le vînd la preț bun.

Ofițerul scoase cheia, deschise lada și scoase la iveală niște obiecte : un inel și un ceas de aur. Temîndu-se de ceilalți slujitori, el îi dădu afară, lăsîndu-l în cabină numai pe Gao Sheng. Polițistul le privi. Se potriveau cu cele de pe lista dată de Domnul Wen Al Șaptelea. Și tot uitîndu-se la ele, bucuria și mînia i se împleteau în suflet. Era bucuros că dovedise hoțul asupra căruia căzuse bănuiala lui și supărat că un om atît de suspus se apucase de hoțit. Ce să facă ? Să strige că a găsit hoțul ? „Excelența Sa magistratul m-a învățat că e greu pentru toată lumea cînd pornești lucrurile cu mare tărăboi", își zise. „Mai bine stau liniștit pînă mă întorc la Yamen și am să văd între timp ce pot face". Așa că nu suflă o vorbă. Lu închise lada la loc, apoi își puse inelul pe degetul mare.

— Culoarea jadului e excelentă. Cît crezi că ar face împreună cu ceasul ?

Lui Gao Sheng îi venea să rîdă, văzîndu-l atît de puțin cunoscător în domeniul pietrelor prețioase. Apoi luă ceasul, îl întoarse și îl puse să sune. Ofițerul se minună de una ca asta. El știa că numai ceasurile deșteptătoare sună. Gao Sheng luă și ceasul și inelul în mîna sa, le întoarse pe toate fețele și pînă la urmă întrebă :

— Cît cereți pe ele ?

— Tu cît crezi ?

— După umila mea părere, inelul face o mie cinci sute.

— O mie cinci sute de *yuani ?*

— O mie cinci sute de *liang* de argint.

— E prea mult ! se bosumflă comandantul Lu. Nu e bine să-l speriem și să pierdem afacerea. Poate fi și mai puțin, nu mă deranjează. Bun sau rău, tu te duci să faci tîrgul. Dar ceasul ?

— Ceasul e venit de dincolo de Atlantic. Trebuie vîndut cu trei sute de *yuani.*

— Oare nu pretindem prea mult ?

— Cum să fie mult ? Mă duc chiar acuși cu ele și-am să vă arăt că am dreptate !

Excelența Sa Lu îl crezu și inima i se umplu de bucurie, bătîndu-i mai să-i sară din piept. Îi încredință lui Gao

Sheng lucrurile. Acesta le înveli în batistă și le vîrî la piept. Îl sluji apoi pe stăpîn, umplîndu-i pipă după pipă pînă cînd acesta se sătură de fum, apoi își luă rămas bun și coborî pe mal. De aici se duse direct la corabia Domnului Wen Al Șaptelea.

— Polițistul de la județ, care a avut în sarcină să vă găsească lucrurile, are ceva să vă spună, Excelență, anunță sluga.

Domnul Wen porunci ca polițistul să fie poftit înăuntru. Acesta intră, salută cu gesturi largi și rămase în picioare, cu mîinile pe lîngă corp.

— Ai găsit lucrurile ? întrebă Wen.

— Vă răspund, Excelență, că de cînd Excelența Sa, mandarinul Zhuang, mi-a încredințat această chestiune, m-am zbătut zi și noapte, am scormonit în oraș și în afara lui și n-am aflat nici umbră de lucruri. Abia astăzi am dat peste ele.

— Unde le-ai găsit ? îl grăbi Domnul Wen, încîntat.

— Pe o corabie. Vă rog să vă uitați dacă sînt cu adevărat acestea. Umilul de mine, mă voi duce să-i raportez Excelenței Sale magistratul, spuse polițistul, scoase lucrurile și le puse în palma ofițerului.

— Celelalte nu mă interesează prea mult, dar inima mi-a fost numai la acest inel. Uite ce verde pur ! Acum nu mai găsești așa ceva nici pentru două-trei mii de *yuani*. Ești foarte dibaci, dacă ai reușit să le dai de urmă. Am să vorbesc cît de curînd cu magistratul Zhuang să te răsplătească după merit. Unde e hoțul ?

— Chiar aici. L-am aflat, dar umila mea persoană nu îndrăznește să-l aresteze. Voi raporta la județ, apoi comandantului Hu și abia apoi ar fi să-l pot lua.

— E de condiție înaltă și nu te încumeți să-l înhați ?

Polițistul zîmbi. Domnul Wen se mai uită o dată la obiecte, apoi le împachetă la loc.

— Nemernicul de mine, mă duc acum în oraș, să-i raportez Excelenței Sale, magistratul. Mîine am să vin să vă comunic hotărîrea lui.

Domnul Wen Al Șaptelea aprobă din cap.

Aflînd că Excelența Sa Lu era hoțul, magistratul Zhuang se arătă nedumerit.

— Greu dai de adevăratul răufăcător. Acum ce-i de făcut ?

Îl chemă pe polițist la el și-l întrebă cum de aflase. Omul povesti întocmai cum procedase.

— Întîi am trecut pe la Domnul Wen, să fiu sigur că acestea sînt lucrurile. Vă rog, Excelența Voastră, să hotărîți cum am putea acționa.

Magistratul Zhuang rămase tăcut, muncit de gînduri.

— Excelenței Sale Wen i-ai spus numele hoțului ?

— Încă nu vă raportasem și nu puteam să-i spun cine era hoțul.

— Bine, foarte bine. Bine că nu i-ai spus. Pe unul ca Lu l-am putea avea în mînă, însă mi-e de obrazul comandantului Hu și de faptul că nu e deloc ușor să i raportezi așa ceva. Dacă-l aud zicîndu-mi : „Sigur, toți oamenii mei sînt hoți !", ce mă fac ? Cred că cea mai bună cale ar fi să-l chemăm aici pe Domnul Wen, îi mărturisim adevărul și luăm împreună o hotărîre. Acum du-te și vom vedea. Cred că o să-i placă și lui. Cît despre acest Lu, o să-i dăm nițel de furcă, oricum, nu ne va scăpa cu una cu două. Lucrurile le are, dar cei o sută și cincizeci de *yuani* îi lăsăm pe nimic ?

Polițistul se declară de acord cu toate acestea, mulțumi magistratului pentru judecată și ieși. Magistratul trimise imediat un slujitor cu cartea sa de vizită, invitîndu-l pe Domnul Wen la Yamen. Peste puțin, Wen sosi într-o litieră.

— Subalternii Domniei Voastre sînt extrem de pricepuți. Uite că mi-au găsit lucrurile.

— S-ar fi putut să nu vă găsim noi lucrurile ? se miră magistratul.

Se așezară.

— Frate mai mare, glumești. Adevărul este că dacă am lucrurile, trebuie să înapoiez banii de despăgubire.

— Folosește-i, frate dragă, nu vorbi de dat înapoi.

— Ba nu, acum ți-i pot înapoia. Este firesc.

— Lucrurile le-am găsit, dar nu și banii prădați.

— Sînt foarte mulțumit și numai cu aceste două lucruri. Banii nu erau cine știe cîți, îmi închipui că i-am aruncat pe cîteva banchete. Însă polițistul acesta e plin de iscusință și talent. Vreau să-i ofer o sută de arginți,

pe care o să-i trimit de cum ajung la mine. Unde e hoţul? Poliţistul mi-a mărturisit că-i vine greu să-l înhaţe. Cum se poate una ca asta? E bine să-l pedepsim pe vinovat.

— Tocmai de aceea te-am chemat, frate. Ghiceşti cine este?

— Adevărul este că Zhao Neisprăvitul împrumutase de la mine cincizeci de *yuani* şi-i dăduse prietenei sale, Zeiţa Orhideelor. Apoi toţi au sărit că ea e hoaţa şi aşa a murit nevinovată! În zilele acelea am fost foarte ocupat şi n-am avut vreme să-mă opresc asupra acestor chestiuni. Am aflat abia cînd era prea tîrziu. Sărmanul secretar Zhao o iubea pe copilă şi a plîns trei zile încheiate. Acum că ştim cine este adevăratul fur, îl arestăm şi o declarăm nevinovată pe cîntăreaţa aceea nefericită.

— Frate bun, pentru curtezană nu mai e nimic de făcut. Să ne îngrijim de cei vii.

— E bine să salvezi omul cît e în viaţă, aceasta este deviza mandarinilor. La urma urmei, cine e hoţul? Spune-mi mai repede.

Magistratul Zhuang îi povesti, punînd destule şi de la el, cum poliţistul se deghizase, cum Lu îl îndemnase să-i vîndă lucrurile şi tot ce urmase pînă în momentul acela.

— Acum, după gîndul meu prost, n-ar trebui să facem zgomot în jurul cazului. Legăturile numitului Lu nu duc departe, însă mă gîndesc la comandantul Hu. El nu va vedea cu ochi buni acest fapt.

— El e hoţul? El să fure?... repeta întruna Wen. Nu mi-ar fi trecut prin gînd una ca asta! Domnul Wen tăcu o vreme, apoi reluă: Gîndul tău mi se pare excelent. Mie-mi ajung lucrurile. Pentru banii aceia lăsaţi-l în plata cerului. Dar va fi nevoie să-l chemaţi şi să-i atrageţi atenţia că s-a aflat de hoţia lui. Eu îi sînt coleg şi mi-e greu să mai dau ochii cu el. Cheamă-l după ce plec eu, frăţioare.

— Dacă nu-l aduc aici, să-l fac să regrete, scapă prea uşor.

— Aşa e.

Îşi mai spuseră şi altele şi se despăţiră. Magistratul Zhuang aşteptă ca Domnul Wen Al Şaptelea să se în-

depărteze și abia după aceea scoase o carte de vizită și trimise un slujbaș după comandantul de corabie Lu.

În vremea aceasta, Lu începuse să-și facă gînduri. Gao Sheng plecase de pe vas de trei ore încheiate și nu se întorsese. Deodată, slujitorul îi aduse cartea de vizită a magistratului, rugîndu-l să vină în oraș să discute ceva. Hoții sînt pe deasupra și fricoși și se sperie destul de tare. „Magistratul are lista obiectelor furate", își zise. Trebuia să fiu mai precaut. M-am luat după Gao Sheng și am dat lucrurile furate pe mîna fratelui magistratului. Dacă le-o fi văzut, numai de bine nu poate fi în ce mă privește". Gîndul acesta îi dădu fiori reci. Se alarmă, dar n-avea de ales. Gîndurile îi zburară mai departe : „Toată lumea știe că Zeița Orhideelor a furat banii. Ea a murit și vina toată a căzut asupra ei. Fără mărturie, cazul a fost închis. N-au cum să ajungă cu bănuiala pînă la mine. Ori poate că nici nu e vorba de așa ceva". Se mai liniști. „Dar de cîte ori nu m-am întîlnit eu cu magistratul !" continuă. „M-a chemat la masă și ne cunoaștem destul de bine. Trebuie să fie altă pricină !"

Cu acestea, se schimbă, luă loc în lectica mică pentru subordonații comandantului Hu și porni. Pe drum, se liniști definitiv. Intră pe poarta orașului și se îndreptă spre magistratură. Coborî la intrare. Un soldat îi luă cartea de vizită și se duse să-l anunțe. Trecu vreme îndelungată și nu mai venea nimeni. Lu rămăsese în lectică și începuse să se frămînte. Rugă un alt soldat să intre și să vadă ce se întîmplă. Nimic nu i se păru mai îngrozitor decît să vadă cum oamenii intră și nu mai ies ! „De-aș fi știut, aș fi făcut pe bolnavul", se gîndi. „Acum e prea tîrziu, n-am decît să regret !" Coborî din lectică și trecu pragul, să vadă ce se întîmplă. Dincolo de poartă întîlni un om. Cine credeți că era ? Ușierul șef al județului Jiande, care îl recunoscu imediat.

— Ați venit, domnule Lu ? îl luă acesta în primire. Avem niște treburi foarte urgente, de aceea vă rog să așteptați puțin afară, spuse și îi arătă drumul înapoi.

Excelența Sa Lu era nedumerit, dar se supuse. Se așeză în încăperea de la poartă, în timp ce ușierul șef se retrase. Adevărul era că nu-l deranja dacă aștepta acolo și nu avea de ce să se sinchisească. Așteptă îndelung,

dar tot nu se ivi nimeni să-l invite înăuntru, astfel că bănuiala din sufletul lui crescu iar după o bună bucată de vreme, același ușier șef reveni și îi zise :

— Mai așteptați puțin. Excelența Sa este în sala de judecată.

Lu se alarmă. Peste încă puțin slujbașul se întoarse și întrebă :

— Trimișii Domnului Wen Al Șaptelea și rudele curtezanei moarte n-au sosit încă ?

— Le-am cerut să se grăbească ! i se răspunse.

Acest dialog îl sperie grozav pe bietul Lu. Transpiră bine din cap pînă-n picioare.

— Excelența Sa poruncește ca polițistul să aducă inelul și ceasul de aur pe care le-a găsit ! îl auzi pe ușierul șef strigînd și imediat văzu pe fereastră, cum intră în sala de judecată un bărbat pe cap cu o bonetă roșie. Cînd auzise că era vorba de un inel și de un ceas de aur, Lu simțise că se duce tot sufletul din el. Iar cînd dădu cu ochii de omul acela, îl apucă brusc amețeala, ochii i se împăienjeniră și simți că-l lasă puterile. Bolborosi ceva și alunecă moale pe o bancă. Nu mai știa ce era cu el, dacă era beat sau dacă visa, dacă mai trăia ori ba. Și pentru ce toate acestea ? Pentru că polițistul cu bonetă roșie care fusese chemat la magistrat nu era altul decît Gao Sheng, căruia el îi încredințase lucrurile. Acum înțelesese. Îi întinseseră o cursă, pentru a-i smulge obiectele furate. Iar el nu se arătase cîtuși de puțin prevăzător și căzuse în plasa lor. Gîndurile i se rotiră în cap, dar degeaba, pricepu că nu avea nici o ieșire și se da de ceasul morții că pămîntul nu se deschidea, să-l înghită.

Peste încă un timp, cînd începuse să i se limpezească mintea, ușierul șef reveni.

— Treburile publice încă nu s-au încheiat, îl înștiință, zîmbind. Sîntem încă în sala de judecată. Vă rog să mai așteptați puțin.

Terminînd vorba se porni pe rîs, fără nici o noimă. Lu se uită la el, buimac. Ce putea să spună ? Se gîndi îndelung și în cele din urmă rosti :

— Excelența Sa pentru ce se află în sala de judecată ?

— Sînteți mandarin, Excelență, și înțelegeți multe. Ce știu eu ? se scuză omul și rîse iar.

Lu își dădu seama că lucrurile ieșiseră la iveală și nu mai rezistă. Amărît, se ridică de pe banchetă și se aruncă la pămînt, bătînd mătănii în neștire și văicărindu-se :

— Salvează-mă, unchiule ! Salvează-mă !

Ușierul șef tot mai rîdea, cînd se pomeni cu el îngenuncheat în fața sa, izbindu-și capul de pămînt. Cum era mai bine, să-l lase în pace, sau să-l ajute să se ridice ? Nehotărît, se trezi și el în genunchi, cu mîinile încercînd să-l sprijine pe ofițer.

— Cine sînt eu ? Cum de ați îngenuncheat, Excelența Voastră ! Vă rog să vă ridicați. Putem sta de vorbă.

Însă Lu nu mai îndrăznea să se ridice. Pe cînd se vînzoleau pe jos, cineva înlătură apărătoarea ușii și intră.

— Ce se-ntîmplă, de bateți mătănii amîndoi ? rîse el.

Ușierul șef se ridică în grabă și se trase într-o parte, rămînînd într-o poziție smerită, cu brațele atîrnîndu-i pe lîngă corp. Comandantul Lu înălță privirea. Cînd dădu cu ochii de magistratul Zhuang se înroși la chip, apoi se adună de acolo de jos și stătu tăcut, cu capul plecat.

— Te-am făcut să aștepți, frate bun, rupse Zhuang tăcerea, dar niște treburi urgente mi-au luat o sumedenie de timp.

Cu aceste cuvinte, magistratul ieși din încăperea de la poartă, trăgîndu-l pe Lu după el. Ofițerul avea picioarele parcă din cîlți, abia se putea ține pe ele. Atunci Zhuang ordonă unei slugi să-l sprijine. Ajunseră cu greu pînă în salon. Se așezară și magistratul vorbi îndelung despre lucruri fără greutate. Lu începuse să-și revină, însă nu înțelegea ce i se spunea. Abia după multă vreme, inima îi veni la loc și reuși să se concentreze. Numai că magistratul nu aducea vorba despre chestiunea care îl frămînta pe el. Lu se sperie iarăși, se gîndi ce să facă și, negăsind o soluție mai bună, îngenunche din nou și se umili jeluindu-se :

— Fratele acesta își merită moartea ! Ridicați-vă mîna de pe mine, Excelența Voastră.

— Ce lucru te împinge la aceste gesturi ? se miră magistratul. Ridică-te iute, frățioare !

— Dacă nu acceptați, nu mă ridic, Excelență, de-ar fi să rămîn așa o viață !

— Dar ce s-a întîmplat ? Nu înțeleg nimic.

— L-ați trimis pe polițist să mă cerceteze și nu știți nimic ?

— Tot nu înțeleg. Ce polițist ? De ce te temi de polițist ? Cu cît discutăm mai mult, cu atît sînt mai nedumerit !

Ofițerul stătea tot în genunchi, în timp ce magistratul îi cerea să se ridice și să vorbească deslușit.

— Femeia fără virtute ajunge oricum pe mîna codoașelor. Mi-am făcut-o cu mîna mea. Am greșit, nu trebuia să iau lucrurile acelea de la Wen. Acum ele sînt la dumneavoastră. Știu ce vină am. Vă rog însă, Excelență, nu mă faceți de rușine. Îi dau lucrurile înapoi păgubașului. N-am să vă uit în vecii vecilor și o să vă ofer sacrificii pentru viață lungă și bunăstare, Excelența Voastră.

Pe cînd cerșea îndurare și se căina, legîndu-se să se îndrepte, ofițerul nu mai contenea din bătutul mătăniilor. Magistratul îl ascultă, fără să schițeze nici un gest. Așteptă pînă ce el sfîrși cu închinăciunile și atunci vorbi, prefăcîndu-se ca mai înainte :

— N-aș fi crezut, dacă n-aș fi auzit acum din gura ta, că tu ești omul de pe corabie care a furat. N-ar fi trebuit să săvîrșești așa ceva, Excelență. De cînd domnul Wen a fost păgubit, comandantul Hu mi-a cerut mereu, fiind la mijloc cineva din oamenii săi, să prind hoțul. Nu mai zic de cîte ori nu m-a mustrat. Numitul Wen s-a interesat și el de nenumărate ori. Ajunsesem să nu mai știu de mine și atunci i-am trimis din partea mea, acestuia din urmă, cinci sute de arginți, dar el a socotit că suma e prea mică. Acum, dacă Domnia Ta ai luat lucrurile, mi-e mai ușor să vorbesc. Ai venit cu comandantul Hu, ești coleg cu acest Wen și nu se poate ca ei să nu aibă grijă de tine. Trebuie să te dau pe mîna comandantului, ca să ies curat din toată afacerea. Ne cunoaștem bine și-mi pare rău pentru tine. Ridică-te, mergem împreună.

La aceste cuvinte, ofițerul simți că-și dă duhul pe loc. Rămase în genunchi, plîngînd de-a binelea.

— Drept să-ți mărturisesc, eu nici nu pot să cred în murdăria asta, reluă Zhuang. Și dacă ai fi rămas fără bani, onorate, era musai să faci așa ceva ? Acum o să

intri pe mîna polițiștilor. Ca să te scap, ar fi să nu le spun nimic. Pentru o chestie ca asta, oamenii ăștia de jos sînt în stare să-ți tragă două-trei mii de ciomege. Pe de altă parte, ești hoțul adevărat, cum să păstrez tăcerea în fața lor ? Pe urmă, nu știu, deschid, ori nu, dosarul ? Ești doar mandarin, îți dai prea bine seama ce greu îmi vine !

Văzînd că magistratul Zhuang nu vrea să-l ajute, Lu izbucni într-un nou șuvoi de lacrimi și îl implora pe magistrat :

— Mama mea trăiește are optzeci și trei de ani. Cînd îi va ajunge la urechi că am furat, o să moară de rușine, abătînd și vina asta, asupra capului meu ! Acum, că nu mai am scăpare, vă rog, Excelență, arătați cît sînteți de bun ! În viața viitoare am să fiu bou sau cal, și am să vă slujesc pînă la ultima suflare urmașii, Excelența Voastră !

„Pe ziua de azi a înghițit destule", își zise magistratul, ascultîndu-l. „Nu mă iau eu după el că are sau nu are mamă ! Așa spun toți cînd se află în situația lui. Încă a avut noroc că se alege numai cu atît".

— Vai ! Păcat că nu te-ai gîndit atunci că va sosi și o clipă ca asta, îl mustră Excelența Sa Zhuang, oftînd. Nu-ți vreau răul, dar Domnul Wen rămăsese fără un ban și am fost nevoit să-i dau de la mine. I-am trimis cinci sute de arginți. Pe urmă mai e polițistul, care s-a obosit atît și nu putem să nu-l răsplătim măcar cu o sută-două. Oare e corect ca numitul Wen să scoată atîția bani din asta ?

— I-am luat exact o sută și cincizeci, nu cinci sute ! se revoltă Lu.

— Eu n-am de unde să știu. Mergi și cere-i socoteală.

— Fiți bun, Excelența Voastră ! Aveți răbdare cîteva luni, să-mi primesc plata pentru slujba pe vas, și atunci înapoiez totul.

Magistratul oftă iarăși.

— Orice-am spune, banii împărătești aduc ghinion. Bine, peste cîteva luni o să dai din soldă, dar ce-o să mănînci ? Nu-ți resping oferta, dar voi militarii, nu aveți nici o altă recompensă. Iar cînd țara o cere, vă faceți țărînă ! Eu voi fi bun pînă la capăt, nu mă amestec în chestiunile tale. Numai că pentru cei cinci sute ai mei nu mi-e des-

tul o vorbă în vînt, ci trebuie să întocmim o poliță. Am să mă duc să discut cu Domnul Wen Al Șaptelea. Vom vedea cum ți-e norocul. Să știi : o sută de *liang* pentru polițiști trebuie dată neapărat azi, atît ca să cîștige și ei ceva, cît și ca să le astupăm gura, altfel o să te afle lumea întreagă.

Cu toate că îi era greu, la stăruințele magistratului, ofițerul se învoi cu plata polițiștilor. Plecă din nou capul și mulțumi pentru bunătatea ce i s-a arătat. Magistratul îl puse să scrie el însuși polița, însă constatînd că în mîna lui pana era mai grea decît o mie de *jin* și abia trase trei ideograme, dar se acoperise tot de sudoare, chemă un grefier să ducă la bun sfîrșit treaba începută. Comandantul Lu nu-i ceru decît să scrie pe hîrtie cu vîntul „*zece*" *. Zhuang luă actul și-l rugă pe grefier să-l conducă.

Lu mulțumi iarăși și iarăși. Plecă, însoțit de grefier pînă la poartă, unde se înclină în fața acestuia în semn de rămas bun și ieși din magistratură. În clipa aceea se auzi strigat.

— Gao Sheng a venit să vă slujească, Excelență ! spuse polițistul numai zîmbet. Vă întoarceți la corabie cu lectica sau călare ?

Cuvintele din urmă îl umplură de rușine. Făcu o plecăciune și în fața polițistului.

— Nu mai rîdeți de mine, frate, îl imploră el.

— Haideți puțin pînă la umila mea casă, continuă polițistul.

— Nu vă deranjați. Vă trimit numaidecît prin cineva hainele acelea de lînă, rosti Lu și își împreună mîinile, în semn de rugă și se grăbi să urce în lectică.

După plecarea ofițerului, magistratul Zhuang îi scrise Domnului Wen. Acesta se bucură și îl iertă, așa cum se întîmplă între colegi. Suta de *liang*, promisă polițistului o trimise de îndată, iar acelui care îi adusese scrisoarea îi dădu patru *yuani*. Cînd primi scrisoarea de răspuns, magistratul îl trimise pe polițist pe vas, să îngenuncheze înaintea Domnului Wen.

---

* Ideograma 10 este simplă, are forma crucii și suplinea semnătura, ca și amprenta degetului mare.

Întors pe corabie, Lu nu-și mai găsea astîmpărul ; se suci de colo-colo, își dezbrăcă roba, strînse la un loc tot ce avea, inclusiv un cort, și le amanetă, căpătînd pe ele șaizeci de *yuani*. Merse pe jos pînă la magistratură și cu amărăciune în glas se milogi de ușierul șef să-i dea banii pe care-i adusese, Excelenței Sale magistratului, precizîndu-i că pe ceilalți urma să-i plătească mai tîrziu. Gestul acesta îl făcu pe magistrat să rîdă. Al doilea gest caraghios al comandantului fu să-i înapoieze polițistului hainele cumpărate și pe deasupra să-l invite și la masă.

— De ce nu ne-am lega prieteni ? îi spuse Lu, tam-nesam.

— Excelență, nu cerșesc decît să mă protejați și pe mine. Nu-mi faceți propuneri care mă pun într-o situație grea. Nu trebuia să cheltuiți atît cu masa.

Auzindu-l, comandantul de corabie Lu înțelese că polițistul îl lua peste picior și se înroși. Iar cu acestea se încheie întreaga poveste.

De atunci, Lu fugea din calea Domnului Wen Al Șaptelea, ca să nu dea nas în nas cu el. Numai că Wen era om cu inima largă și la prima ocazie cînd s-a aflat singur l-a chemat în cabina sa, spunîndu-i cuvinte de împăcare și mîngîiere. Lu a fost întrucîtva emoționat, dar îndată ce i-a întors spatele și-a dat seama că avea un dinte împotriva lui. Dar nici nu e de mirare : dintotdeauna, sentimentele noastre pentru cei care caută să ne fie apropiați sînt șubrede.

Liu Zhongcheng, guvernatorul provinciei Zhejiang, aștepta cu nerăbdare vești despre expediția împotriva tîlharilor din Yanzhou. „Ce pîndit de ghinion mai sînt", își zicea adesea, „de cîte ori sînt numit într-un post, se ivește și cîte o discordie !" Telegramele de la comandantul Hu cînd îl liniștеau, cînd îl îngrozeau. Ultima, în care i se transmitea că tîlharii „au fost lichidați cu desăvîrșire" îl bucurase peste măsură. Subalternii se înghesuiseră să-l felicite. El trimisese chiar în clipa aceea o telegramă prin care îl felicita pe Hu, spunîndu-i că la întoarcere îl aștepta gloria. Peste două zile, au sosit raportul amănunțit al operațiilor militare și lista anexă cu cei care s-au remarcat în bătălie. Guvernatorul n-a făcut nici un comentariu.

I-a trecut materialul lui Dai Dali, poruncindu-i să înceapă lucrul la redactarea înștiințării către palat. Îi recomandă să scrie neapărat aceste cuvinte: „Cu toată cruzimea tîlharilor, l-am trimis pe supusul Hu să-i încercuiască și banditii au fost lichidați. Toți oamenii din subordine s-au comportat cu multă vitejie. Drept recompensă, supun spre premiere personalul din lista alăturată“. Lista era cea primită de la comandantul Hu. Primul lucru pe care Dai Dali l-a observat a fost numele Excelenței Sale Zhou așezat în frunte și a simțit o împunsătură în inimă. Pe loc n-a știut ce să spună, de aceea a preferat să se retragă. Întors la el. s-a pregătit de scris, gîndindu-se cum să-l aranjeze pe Zhou. „Nu mi-aș fi închipuit că această campanie militară o să-i aducă și foloase“, și-a zis. Faptul nu-mi convine cîtuși de puțin, dar nici nu pot să-i șterg pur și simplu numele de pe listă pentru că propunerile îi aparțin comandantului Hu și l-aș pune într-o situație grea“. S-a sucit și s-a răsucit. În cele din urmă și-a convins superiorul că raportul trebuie făcut în așa fel încît să pornească de la meritul lui, al guvernatorului însuși, și anume acela de a fi organizat întreaga campanie. Apoi, a argumentat că trebuia să se renunțe la lista cu nume, inutilă de vreme ce oamenii urmau să fie promovați oricum. Liu Zhongcheng i-a acceptat opiniile poruncindu-i să-i trimită comandantului Hu o scrisoare, în care să-i explice hotărîrea pe care o luaseră. Dai Dali i-a scris acestuia, atrăgîndu-i atenția că nu se cădea să-și laude într-atît oamenii din subordine, iar meritul de organizator al guvernatorului să-l dea uitării. Guvernatorul se făcuse foc de supărare și abia la rugămințile lui, ale lui Dai, raportase numai numele comandantului.

Citind scrisoarea, comandantul Hu mai întîi s-a speriat, apoi a înțeles cît îl ajutase prietenul său Dai. A telegrafiat numaidecît guvernatorului, arătîndu-și recunoștința, iar lui Dai Dali i-a mulțumit într-o scrisoare. Apoi pentru că Excelența Sa Zhou redactase atît de nepotrivit raportul către guvernator, nu l-a mai socotit de atunci un om de încredere. A început să se poarte față de el cu răceală și să nu-i mai arate considerație. Timpul trece cu adevărat repede. Cu o zi înainte de întoarcerea trupelor în capitala provinciei, mandarinii civili și mili-

tari din cadrul prefecturii au pregătit un banchet complet, cu mîncăruri manciuriene și *han* *, la care au fost invitați Excelența Sa Zhou, Zhao Neisprăvitul și toți ceilalți din suită. Comandantul Hu a ocupat locul de onoare, iar oamenii lui s-au așezat în ordine, la stînga și la dreapta lui. Comandantul își pusese o robă fără guler, de bun augur și pe deasupra ei îmbrăcase o jachetă țesută din fir de aur. În fața mesei fusese instalat un vas uriaș, sub care ardea un foc de mangal. Zece slugi, în robe elegante, slujeau la masă. Bancheul a început curînd după ora amiezei și seara i-a prins încă la petrecere. Comandantul Hu a băut în voie, privind spectacolul prezentat de o trupă de teatru. Cînd piesa era mai plină de atracție, o pală de vînt a suflat în cortina de mătase de pe scenă și aceasta a atins flacăra unei lumînări și a luat foc. Întîmplarea se petrecuse fulgerător, sub ochii tuturor și cîțiva slujitori se și năpustiseră să apuce cortina, dar cum vîntul fusese atît de aprig, perdeaua se aprinsese în întregime, pînă-n tavan. Lumea de față s-a înfricoșat peste măsură și numaidecît s-a stîrnit o panică de nedescris : unii au adus apă, alții strigau să fie doborîtă galeria cu niște prăjini de bambus. Actorii au întrerupt jocul și s-au strîns în gura scenei, încercînd să dea o mînă de ajutor la stingerea focului. Noroc că unul care interpretase rolul unui militar, un om înalt și solid, care s-a cățărat iute pe stîlpul de pe scenă, și a tras cu putere de perdea, deșirînd-o și rupînd-o de tot, încît pînă la urmă focul a fost potolit. Spectatori și actori trecuseră pe lîngă o mare nenorocire și în clipa aceea au putut răsufla ușurați. Podeaua însă băltea de apă și s-au apucat

---

* Poporul chinez (1.046.390.000 locuitori la sfîrșitul anului 1985) este format de grupul etnic han (însumînd aproape un miliard), ocupă 94% din totalul populației țării, și ar fi, să zicem, chinezii propriu-ziși, și 55 de minorități, totalizînd circa 60 milioane de locuitori. După ultimul recensămînt, există 13 grupuri etnice a peste un milion de locuitori (zhuang, cel mai numeros după han, are 12 milioane ; mongoli, manciurieni, tibetani, vigoni etc.), 15 grupuri cu o populație între o sută de mii și un milion, 18 grupuri avînd între zece mii și o sută de mii, 7 grupuri — sub zece mii și 2 grupuri, hezhen și ruși, nici o mie de locuitori.

În timpul dinastiei Qing, manciurienii erau privilegiați, ca națiune conducătoare în stat, de aceea pînă și banchetele oficiale cuprindeau mîncăruri specifice.

să mături și să șteargă pe jos. În cele din urmă, gongul a sunat și piesa a fost reluată. În timpul incendiului, palid la față, comandantul chemase litiera. Apoi, la insistența gazdelor, a primit să mai rămînă, însă îi pierise orice chef de petrecere. A mai golit în silă cîteva pahare și a plecat repede. Ceilalți s-au împrăștiat și ei.

— Astăzi atîția oameni de treabă au dorit să mă cinstească. Pînă și focul și-a făcut loc printre noi. Ce-o fi vrut să însemne ? vorbi el înnegurat.

Cei din jurul lui n-au îndrăznit să comenteze, numai Domnul Wen Al Șaptelea i-a replicat :

— Focul semnifică prosperitatea și norocul. E prevestirea promovării voastre, preamărite, e un semn bun.

Cuvintele acestea au avut darul să-l înveselească. A rîs, de parcă toată lumea ar fi fost a lui.

În ziua următoare, toată lumea se sculă cu noaptea în cap. Pavilionul de pe mal fu gătit cu lampioane noi, colorate. Pe corăbii se făcură ultimele preparative. Pînzele fură întinse în bătaia vîntului. Malul era împînzit cu ofițeri de marină și de uscat. Armata se întindea pe o distanță de trei sau patru *li*, fiecare soldat etalîndu-și cu mîndrie pușca, sabia sau sulița. La fiecare cincizeci de oameni se afla un plutonier, cu cîte o cravașă în mînă, ținîndu-i în ordine. La ora zece și jumătate, fură trase trei salve de tun și trîmbițele și tobele porniră să răsune. Comandantul Hu se îmbrăcase ca pentru paradă. Își pusese pe cap o căciulă de zibelină, roșie în partea de sus, împodobită la spate cu pene de păun *. Roba îi era de culoare roșie, ornată la guler cu blană de maimuță ; peste ea își trăsese o jachetă de zibelină, numită piersica de viață lungă, sub care își prinsese o pungă de mătase cusută în formă de floare de lotus. Încălțările cu tălpi verzi îi erau împletite din planta *iarbă rară* **. Slugile lui se primeniseră și ele în robe gri de pînză, peste care îmbrăcaseră veste de culoarea cerului ; pe cap aveau bonete cu partea de sus albă, terminată cu cozi de zibelină, iar în picioare purtau încălțări ușoare. Toată lumea era aranjată ca de zile mari. De pe mal se traseră alte trei salve

* Obicei manciurian ca însemn al bravurii militare.
** *Ruyi cao, Viola rerecunda.*

de tun. Soldații erau îmbrăcați de paradă. De pe corabie pînă la mal nu era decît o aruncătură de băț, dar comandantul Hu fu dus prin apele joase, într-o litieră purtată de patru oameni. În față, calea îi era deschisă de o umbrelă, iar după el venea suita. Coborî în fața pavilionului multicolor și adresă cîteva cuvinte mulțimii care venise să-i dăruiască umbrele. Pe jos fuseseră azvîrlite pernițe sau covorașe roșii, pe care mandarinii îngenunchează, plecîndu-și capetele. Hu răspunse tuturor printr-un gest larg, le mulțumi și îi invită pe corabie să bea ceai. În timpul acesta, tunurile de pe corăbii începură să bubuie asurzitor. Fanfara cînta. Comandantul se urcă iarăși in litieră pentru a se întoarce pe corabie, urmat de data aceasta de mandarini și de ofițerii săi apropiați.

Pe neașteptate, în momentul în care hamalii ridicară litiera pe umeri, din mulțime se desprinseră cîțiva oameni în doliu, în mîini cu suluri de hîrtie și se aruncară spre chei, văicărindu-se. Soldații veniți din capitala provinciei și portăreii județeni se repeziră spre ei, huiduindu-i și lovindu-i. În mod cu totul neașteptat, oamenii nu se înfricoșară chiar de loc, iar bocetele lor se schimbară în sudălmi. Vorbele nu li se auzeau prea limpede, dar cei prezenți tot izbutiră să prindă cîteva cuvinte din care reieșea că îi învinuiau pe soldați că ar fi „adevărați tîlhari, care au semănat numai suferințe". Pricepînd despre ce era vorba, soldații și portăreii prinseră să-i lovească sălbatic blestemîndu-i. Toată omenirea aceea se așternu la pămînt, plîngînd și înălțîndu-și mulțimea de jalbe, fără să dea cel mai mic semn de grabă. Asistența care fusese pînă atunci dispusă în careu și curioșii veniți să privească la spectacolul plecării, se apropiară.

Înjurăturile oamenilor cu jalbe nu ajunseră pînă la urechile comandantului Hu și el se prefăcu a nu fi văzut nimic. Urcă pe vas și porunci ca imediat să fie puse în mișcare corăbiile, și îndepărtate de mal.

Aflînd că se dăduse ordinul de plecare, prefectul, magistratul și ceilalți mandarini locali ieșiseră în grabă din pavilion, îndreptîndu-se spre corabie. Aproape de mal, văzură mulțimea aceea adunată și întrebară ce se întîmplase. Nimeni nu îndrăznea să le spună despre ce era

vorba. Prefectul nu mai insistă. Numai magistratul Zhuang își certă slujbașii :

— De ce nu i-ați izgonit din timp pe pierde-vară ? Uite și cîtă lume s-a strîns, ori toate la un loc i-au dat comandantului ocazia să vadă cîtă neorînduială e aici la noi !

Slujbașii tăcură.

— Să mi-l legați pe șeful *bao* al locului *.

Atunci șeful *bao* se repezi prin mulțime la omul care se jeluia cel mai tare și-l luă de piept, să-l ducă înaintea magistratului. Omul nu se înfricoșă nicidecum, ci prinse să-l lovească în cap cu bastonul său de doliu.

— Mama și frate-meu au murit de mîna lor, strigă. Casa mi-a ars pînă-n temelii. Ce rost mai are viața pentru mine ? Ce fel de mandarin e el ? Vreau să dau ochii cu el și să ne batem amîndoi, pe viață și pe moarte !

De pe chei, magistratul Zhuang auzi vorbele omului. Înțelegînd că nu el era cel înjurat, ci comandantul Hu, nu se supără prea tare. Ordonă ca șeful *bao* să-l lase în pace pe om și neîntîrziat să alunge adunătura de acolo. Împreună cu șapte-opt portărei, șeful *bao* se apucă să-i tîrască rînd pe rînd pe jelbașii de acolo. Oamenii plîngeau și blestemau, însă fiind duși departe, comandantul nu-i mai auzi.

Fiecare dintre mandarinii locului urcă la bordul corăbiei sale și toții se alăturară alaiului alcătuit din corăbiile militare ; după mai bine de zece *li*, la insistențele comandantului, mandarinii acceptară să se întoarcă în orașul lor.

Dar să nu lungim vorba. Peste cîteva zile, convoiul ajunse în capitala provinciei, la vremea cînd se apropia sfîrșitul anului. După obicei, primul lucru fu întrevederea cu guvernatorul, în cadrul căreia comandantul Hu îi raportă situația și îi adresă mulțumiri pentru grija deose-

---

* Șeful *bao*, șeful unui grup de oameni, organizați teritorial, pentru mai buna lor supraveghere. Sistemul *baojia*, de control al populației, a fost instituit de Wang Aushi (1019—1086), vestit om de stat din dinastia Song (960—1279). Cîteva familii se constituiau într-o unitate numită *jia*, iar mai multe *jia* formau un *bao*. Un *bao* era condus de un șef retribuit, un fel de gardian local, care era răspunzător pentru populația din subordine. Sistemul s-a perpetuat pînă în epoca modernă.

bită. La chestiunile publice nu ne vom opri. Au urmat felicitările și voia bună.

Excelența Sa Zhou își păstrase funcția de pe lîngă guvernator. Din fericire, din pricina neînțelegerilor din ultimul timp dintre el și comandant, tocmi pe cineva să depună la Palat un memoriu acuzator împotriva acestuia, plătind și zece mii de arginți. De aceea, de cînd se înapoiase se învoise mai mereu, trecîndu-și vremea pe la prieteni. După cincisprezece ale primei luni, se înfățișă guvernatorului și pretextă că era nevoit să meargă la ai săi.

— Bătrînii au tot felul de boli și mi-au scris că vor să mă vadă. Vă rog să-mi permiteți să stau cu ei o jumătate de an.

Liu Zhongcheng ținea la el și, văzîndu-l îngrijorat, nu putea să-l refuze, dar o jumătate de an i se păru prea mult și se învoi numai pentru trei luni.

— L-am numit pentru avansare numai pe Hu singur, însă pe baza ordonanțelor imperiale mi se va permite să acord distincții și n-am să te uit, îl asigură el.

Zhou Yiu mulțumi, apoi trecu și-și luă rămas bun de la toți ceilalți mandarini, angajă o barcă cu motor și porni spre Shanghai.

Dai Dali îl vizitase pe comandantul Hu îndată după întoarcerea acestuia în capitala provinciei. După primele fraze uzuale Hu mulțumi pentru sfatul dat. Aducînd vorba de Zhou, nu avu pentru el decît cuvinte rele. Dai se folosi de prilej să-l ponegrească și mai tare.

— Faptul că n-a fost numit pentru promovare se datorează aranjamentelor acestei umile persoane, se lăudă el.

— Oricum, nu sînt de acord și în momentul în care vor pleca actele, fratele acesta mai mic îi va cere guvernatorului să-i radă definitiv numele.

Această hotărîre a comandantului Hu îl bucură pe Dai Dali. Timpul e ca săgeata, soarele și luna se fugăresc ca suveica prin urzeală. Și iată, pe neștiute sosi și clipa cînd documentul ieși. Comandantul Hu se împotrivea din răsputeri evidențierii Excelenței Sale Zhou și îl vorbise adeseori de rău pe acesta. Dai Dali nu se lăsa și el. Și cu toate strădaniile lor, Liu Zhongcheng nu acceptase să-i șteargă numele. Materialul fu înaintat la

Palat și curînd se primi ordinul ca fiecăruia dintre cei care se remarcaseră să i se dea bani în funcție de rang. În cazul în care banii nu ajungeau, trebuia să se apeleze pentru o suplimentare la centru. Însă corespondența aceasta dintr-o parte într-alta mîncase o groază de timp. Se scurseră deja trei luni și răspunsul tot nu venea.

Ușor mai trece anul ! În prima parte a lunii a cincea, într-una din zile, Liu Zhongcheng stătea de vorbă cu judecătorul și cu inspectorul provinciei, cînd i s-a adus o telegramă emisă de la cabinetul primului ministru. Guvernatorul o citi. I se comunica trecerea spre provincia Fujian, în control, a doi înalți mandarini.

— Din cîte știu, din Fujian nu avem nici o plîngere, își dădu cu părerea inspectorul. Ce rost ar avea trimișii imperiali ?

Judecătorul provinciei era militar de proveniență și cunoștea prea bine situația aceasta.

— Ba, eu sînt încredințat că nici nu e vorba de provincia Fujian. Pe vremuri se obișnuia ca atunci cînd aceștea mergeau în Shandong, să fie anunțați pentru Shanxi, ca să nu se ia anumite măsuri. Iar cînd ajungeau tocmai bine în Shandong nu mai plecau mai departe. De fapt nici nu e nevoie să-i așteptăm, am oamenii mei și nu se poate să nu ne înștiințeze careva.

— Nu văd în ce chestiuni ar fi fost trimise plîngeri împotriva noastră, spuse Liu.

Judecătorul și inspectorul tăcură. Peste trei zile de la această discuție, Liu Zhongcheng a primit o depeșă din Beijing, de la un militar cu care se avea bine, și care îi scria negru pe alb că trei cenzori depuseseră plîngeri contra lui și de aceea se hotărîse deplasarea trimișilor imperiali. Abia acum se alarmă guvernatorul. A doua zi, primi într-adevăr ordinul împăratului pentru a-și da concursul la buna desfășurare a activității trimișilor. Se spunea însă că cineva îl acuzase, dar nu se amintea despre nici un cenzor. Peste alte cîteva zile, militarul acela din capitală trimise o nouă depeșă, comunicînd aproximativ situația asupra căreia trimișii imperiali își concentrau atenția. Desigur că nu se putea pronunța în întregime explicit, dar îi dezvăluia în mare parte scopul vizitei

acelora. Şi iată ce folositor se dovedise ca un guvernator să aibă un cunoscut pe lîngă căpeteniile militare. Iar dacă ar fi fost să nu aibă, tot i-ar fi priit dacă şi-ar fi apropiat o persoană sau două, trimiţîndu-le an de an „cărbuni" şi „gheaţă", în semn de consideraţie. Liu Zhongcheng avea numeroase cunoştinţe în capitala imperiului. Aflînd că ar fi fost pus sub acuzaţie, oamenii aceştia îşi luaseră măsuri de preacuţie, încetînd legăturile cu el. Poate că unii dintre ei ar fi vrut totuşi să-l înştiinţeze, dar nu reuşiseră să afle cauza acuzării şi atunci preferaseră să tacă. Chiar cîteva persoane din cadrul tribunalului şi inspectoratului provinciei primiseră veşti sigure în privinţa guvernatorului, dar de teama unor viitoare schimbări de persoane, nu se grăbeau cîtuşi de puţin să comenteze. Pe aceste motive, trimişii imperiali coborîseră spre sud de mai bine de o lună şi Liu Zhongcheng nu ştia nimic despre ceea ce se interesau ei. Pe la sfîrşitul lunii a şasea, primi o telegramă că trimişii imperiali ajunseseră la Fluviul Limpede. Hotărî să fie întîmpinaţi acolo de şefii poliţiei civile şi militare. De la mijlocul lunii a şaptea trimişii imperiali se apropiau cu fiecare zi tot mai mult de Hangzhou. Cînd se aflară la o distanţă neînsemnată de oraş tot personalul, de la şefii de poliţie civilă şi militară, pînă la inferiori, se pregătiră să le meargă în întîmpinare. După un sfert de oră de la ieşirea lor din oraş, auziră sirenele corăbiilor cu abur de pe fluviu. Soldaţii adunaţi pe cele două maluri îşi strînseră rîndurile. Curînd se văzură două corăbii care îi aduceau pe trimişii imperiali şi pe cei douăzeci şi ceva de însoţitori ai lor. Din port se traseră trei salve de tun. Imediat după aceea, trimişii imperiali îşi făcură apariţia. Erau îmbrăcaţi în haine de călătorie. De pe corabie, fură purtaţi cu litierele pînă pe mal. Acolo coborîră şi se îndreptară spre altarul improvizat, unde ardea santal. Toată lumea îngenunche, în semn de salut. Şeful poliţiei civile şi generalul poliţiei militare dădură raportul. Cei doi înalţi mandarini răspunseră protocolar pentru primirea ce li se făcuse şi; cu aceasta, ceremonia se încheie. După un schimb de cuvinte cu mai marii poliţiei locale, oficialii îi primiră pe ceilalţi dregători, fără să le adreseze vreun cuvînt, stînd drepţi, cu privirea spre cer. Apoi ordonară să se intre în oraş şi

urcară în litiere. În Hongzhou, cartierul general al guvernatorului fusese pregătit cu mult înainte pentru a servi ca reședință oficială a trimișilor imperiali, pe toată perioada șederii lor în oraș. Oamenii care slujeau acolo nu erau dintre cei de rînd, tocmai pentru a se arăta atenția deosebită ce li se acorda înalților demnitari. La început fusese desemnat să se ocupe de oaspeți magistratul județului din jurul capitalei, apoi, de teamă să nu se fi neglijat ceva, inspectorul mai însărcină un prefect și un magistrat să dea o mînă de ajutor la treburi.

Pentru că înaintea plecării lor în inspecție primiseră instrucțiuni chiar de la împărat, trimișii imperiali poruncirà de cum ajunseră la reședință, să se renunțe la îndatoririle sociale protocolare și să se controleze absolut totul. În felul acesta, portarii aveau obligația de a se purta cu mare strictețe : orice mandarin care venea în vizită trebuia să fie refuzat ; însoțitorilor din suita oficială li se interzisese să părăsească reședința ori să primească oaspeți. În preajma porții fură plasați un polițist și un agent, care să observe orice mișcare din zori și pînă-n seară și să consemneze tot ce se petrecea. O dată aflate, aceste porunci îi înfricoșară pe toți dregătorii din provincie.

A doua zi, trmișii imperiali îi cerură magistratului să pregătească zece noi instrumente de tortură, să dispună de suficiente lanțuri, prăjini, ciomege și bastoane, să sporească la treizeci cătușele de mîini și lanțurile pentru picioare, să aibă în stare bună zece butuci de prins grumazul și patru cuști *. Magistratul se îngriji peste noapte de toate aceste lucruri și a doua zi în zori le și duse la reședință. O asemenea veste cumplită avu menirea să scoată pur și simplu sufletele din oameni. Apoi, două zile nu se mai întîmplă nimic. Liniștea și calmul se înstăpîniseră asupra reședinței, timp în care mandarinii își spărgeau capetele frămîntîndu-se cu tot felul de presupuneri. Magistratul și polițiștii îl anunțau pe guvernator despre orice hotărîre a trimișilor imperiali, numai că

---

* *Zhanlong*, cușcă din lemn, în care condamnatul stătea în picioare. Tavanul coliviei era potrivit în așa fel încît să apese greu pe capul pedepsitului, care nu rezista mai mult de cîteva zile și murea. Uneori, i se puneau omului și niște cărămizi sub tălpile picioarelor și, în momentul cînd acestea erau scoase, el se stingea din viață prin brusca extensie a trupului.

tăcerea aceea sinistră, de două zile, avusese darul să sporească încordarea tuturor.

A doua zi, de la reședință se emise un document prin care i se aducea la cunoștință guvernatorului demiterea din funcții a peste o sută cincizeci de persoane. Erau înscriși acolo inspectori, cinci prefecți, cincisprezece magistrați, printre care și Excelența Sa Zhuang din Jiande și așa mai departe. Nu-i putuse ține minte de la prima citire, însă îi sărise în ochi că se aflau destui dintre oamenii lui. Documentul nu amintea nimic de pedepse.

Fiind un act eliberat din ordin imperial guvernatorul nu îndrăzni să întrebe nimic, ci acționă întocmai cum i se cerea. Această noutate cutremurătoare înspăimîntă mai mult decît orice lumea mandarinilor. Dregătorilor le transpira pînă și podul palmei. Așteptau cu sufletul la gură mereu vești și lipsa acestora li se părea cu neputință de suportat. După ce fusese făcut cunoscut documentul imperial, vigilența portarilor de la reședință slăbise destul. Cîțiva judecători care îi însoțeau pe trimișii imperiali ieșeau seară de seară să-și caute prietenii. Plecau numai după ce cădea întunericul. Zilele și le petreceau în reședință. Și cine nu încerca să intre în legătură cu aceștia ! La fiecare vizită, li se prezentau prieteni, rude, colegi, vecini. La început se învoiră să ia masa și să se vadă cu unii și cu alții, mai apoi acceptară să li se trimită daruri, și astfel numărul celor care călcau în curtea reședinței se mărise parcă dintr-o dată,

Cei doi trimiși imperiali se prefăceau că nu văd și nu aud nimic, dar de fapt ei îi lăsau pe oamenii din subordine să vegheze și să acționeze după cum o cereau împrejurările. În suită era un stegar manciurian, pe nume Lada, consilier * în Ministerul Pedepselor, mîna dreaptă a primului trimis. Între maestru și învățăcel exista o mare armonie. Acest Lada și mai marele porților Orașului Hangzhou, Guo Fu, fuseseră pe aceeași listă a cîștigătorilor examenelor imperiale.

Primul trimis imperial era și el stegar, militar manciurian, și avea funcțiile de ministru în ministerul de război și ministru de stat însărcinat cu treburile interne.

---

* Cu un rang mai mic decît adjunctul de ministru.

Cei mari * au dorit să-i încredinţeze lui misiunea: „El a asudat atîţia ani de zile, îndeplinindu-şi însărcinările cu seriozitate şi supuşenie. Astăzi va merge în sud, de unde se poate întoarce cu merit îndoit".

Lada a aşteptat să apară numirea şi înainte de a pleca s-a înfăţişat eunucului, pentru a afla care ar fi vrerea mai marilor în legătură cu această misiune.

— Cei de sus au avut în vedere întîi pe altcineva, i-a destăinuit eunucul. Noi doi sîntem apropiaţi şi pot să-ţi spun. Fiind vorba de o situaţie bună, putem trimite pe altcineva ? Atunci m-am dus şi am cerşit misiunea aceasta pentru tine.

Mărturisirea aceasta l-a copleşit :

— Mă gîndesc că răsunetul acestei chestiuni a fost destul de mare. Se pare că nu-i deloc lesne de pus lucrurile la punct. Dacă voi cere indicaţii, oare cum s-ar interpreta ?

— Ce nu se poate face astăzi ? i-a replicat eunucul, rîzîndu-i în nas. „Oare în cele optsprezece provincii se mai află mandarini cinstiţi ?" s-a întrebat cîndva împăratul şi a continuat. „Dar cenzorii nu spun nimic şi atunci mă prefac şi eu că n-am habar. Iar cînd ei acuză, se trimit înalţi mandarini să cerceteze, îi aranjează pe cîţiva şi cam asta e tot. Cei dintîi s-au dus, vin alţii, parcă poţi să lecuieşti cu adevărat întreaga suflare ? Iată vorbe pline de înţelepciune ! Aşa că te vei duce în Zheijiang. Nu-i uşor să îndrepţi starea de acolo, dar eu îţi dau o cale bună. Se cheamă : „Încordezi arcul, dar nu slobozi săgeata". Întîi şi-ntîi, nu uiţi nici o clipă marea bunătate pe care ţi-a arătat-o Fiul Cerului. Doi — îţi creezi o faimă bună ; eviţi situaţia ca lumea să te ocărască şi blesteme în spate. Trei, tragi şi tu unele foloase. Nu mai eşti atît de tînăr, ca tine sînt mulţi şi dacă cei mari şi-au dovedit marea lor bunătate faţă de tine, de ce n-ai cîştiga îndoit din asta ?

Primul trimis imperial a ascultat de sfatul eunucului. Alte lucruri n-a luat în seamă, ci doar cuvintele : „încor-

* *Shangtou*, cei de deasupra, cei mari desemnează porunca împărătească luată şi transmisă nu direct, ci prin intermediul unor înalţi mandarini ai curţii imperiale.

dezi arcul, dar nu slobozi săgeata“ i s-au întipărit adînc în inimă.

O dată ajuns în Hangzhou, a ținut cont de sfatul acesta al eunucului. Cu tot vîntul aprig pe care îl stîrnise în afară, cu toate zvonurile pe care le lansase cum că o să-i ridice pe unii, cu toate amenințările înfricoșătoare prin ordinul de a se pregăti instrumentele de tortură, cu tot acest uriaș vacarm de presupuneri și temeri ridicat pînă la ceruri, în realitate din partea lui nu venea nici o primejdie : el stătea în reședință și nu făcea nimic, îngrijindu-se numai să prizeze tabac și să fumeze opium. Uneori petrecea și cînta cu cei cîțiva slujitori apropiați. Nu numai că el nu cercetase și nu interogase pe nimeni, însă nici măcar nu-și aruncase ochii peste documentul întocmit, lăsînd totul în seama judecătorilor.

Al doilea trimis imperial era de naționalitate han. Funcția lui era înaltă — anume aceea de adjunct al șefului Cenzoratului pe imperiu, însă el era socotit mandarin de gradul trei și nu se afla tocmai în vogă. De aceea, lăsa totul în răspunderea primului trimis și nu-i trecea cu nimic pe dinainte.

Cît privește judecătorii de la Tribunalul imperial, unii erau foarte pricepuți și puneau patimă în rezolvarea treburilor obștești. Numai că atitudinea primului trimis îi nedumerea. De aceea, doar Lada, omul de nădejde al primului trimis imperial înțelegea lucrurile și acționa mînă-n mînă cu inspectorul Guo Fu.

Guo Fu fusese foarte apreciat în tinerețe, la examenele imperiale, și venise în provincie de șaptesprezece ani. Fiind bine văzut la Palat, guvernatorii care se perindaseră la conducerea provinciei Zheijiang îi încredințaseră mai multe misiuni. Din păcate, era un om repezit, nerăbdător în toate. Nu s-ar fi putut spune că nu ducea lucrurile la bun sfîrșit, dar o făcea cu mare zgomot. Din această pricină, de vreo șapte-opt ani, nimeni nu mai îndrăznise să-i dea vreo însărcinare în calitate de inspector și îl făcuseră mai marele porților orașului, în schimbul a o sută de *yuani* pe lună.

Frămîntat de ceea ce se petrecea sub ochii săi, la primirea documentului cu pricina, guvernatorul chemă

la el pe cîţiva dintre oameni mai apropiaţi, întrebîndu-i ce-ar putea face.

— De vreme ce inspectorul Guo a fost elevul primului trimis imperial şi coleg atît de bun cu Lada, resti acelaşi judecător care îl prevenise mai înainte, n-avem altceva de făcut decît să ne purtăm cu el cu grijă. Ar fi bine să-i daţi puţină atenţie, preamărite. Mişcat de importanţa pe care i-o veţi acorda, se va arăta şi el recunoscător şi va vorbi frumos despre noi în faţa trimişilor imperiali. Apoi, profitînd de prietenia lui cu Lada, vom putea şi noi intra în legătură cu el. Noroc că avem cîteva posturi libere la Biroul pentru controlul fondurilor, la Biroul pentru treburile militare şi la comanda armatei de apărare. De ce nu l-aţi numi pe el într-un loc sau două. Se va bucura cu siguranţă.

Guvernatorului i se păru firească propunerea şi acceptă pe loc. După plecarea lor, puse să se scrie numirile şi i le trimise mai marelui porţilor în aceeaşi zi, înainte de căderea serii.

Guo Fu trăise ani în şir destul de strîmtorat. Iată că de data aceasta i se ivise prilejul să cîştige ceva. Se gîndea să se prezinte maestrului său şi să-l roage să-i ceară magistratului să-i ofere o poziţie mai bună. Tocmai cînd îşi făcea aceste gînduri, primi cele două înştiinţări. El, care ani în şir nu mai fusese vizitat de persoane oficiale, se sperie la început cînd văzu cele două înştiinţări. Abia cînd le desfăcu, înţelese că i se dăduseră în primire birourile pentru controlul fondurilor şi acela pentru treburile militare. Bucuria care îl năpădi nu fu deloc mică. A doua zi se şi înfăţişă guvernatorului, bătu mătănii şi înşiră numeroase cuvinte de mulţumire. Liu Zhongcheng se arătă şi el mieros.

— Fratele vostru mai mic vă ştia de multă vreme talentul ieşit din comun, spuse el. Păcat că n-am avut prilejul să-mi arăt încrederea şi am amînat pînă astăzi. Pe viitor, vă vor aştepta însărcinări mai mari.

Om cu bun simţ, inspectorul Guo s-a apucat de atunci să-l ajute din toată inima pe guvernator. Dar acestea sînt lucruri care vor veni mai pe urmă, de aceea ne oprim şi nu le povestim acum.

A doua zi după întîlnirea cu guvernatorul, Guo s-a grăbit să-l înştiinţeze pe Lada despre numire. Acesta a înţeles prea bine şi i-a comunicat vestea maestrului său. Trimisul imperial şi-a făcut o idee despre acest lucru şi, chiar în seara aceea, la un ceas cînd nu mai era nimeni să-i vadă, l-a chemat pe Lada la el, poruncindu-i cum să procedeze.

— Oare aş putea să nu fac totul pentru învăţătorul meu ? a glăsuit Lada. Am însă a vă spune ceva : cel mai bine este ca noi să stăm în aşteptare, să-i lăsăm pe ei să vină după un sfat. Dacă eu aş fi acel care umblă după ei, ar însemna că sînt lipsit de valoare.

— Da, a acceptat trimisul imperial. Judecata ta nu e deloc rea. Atunci faci cum e mai bine, nu mai am nimic de zis.

A doua zi în zori, Lada s-a dus în vizită la inspectorul Guo, însă i s-a spus că acesta fusese chemat de guvernator, iar după aceea avea nişte vizite de făcut. Lada n-a mai insistat şi a plecat.

Inspectorul Guo fusese într-adevăr chemat de guvernator. Acesta din urmă dăduse porunca să nu-l supere nimeni, oricine ar fi el, pretextînd că ar fi gripat. Cînd Guo Fu apăru, fu invitat în sala tratatelor, în semn de înaltă consideraţie. Liu Zhongcheng îl aştepta acolo de mult. S-au salutat, înclinîndu-se adînc şi s-au aşezat. Guvernatorul purta un costum *jieshan*, din două piese, de culori diferite şi nu-şi pusese boneta *. De aceea, de la început, îi ceruse oaspetelui său să se descopere şi-l întrebase dacă avea pe el o haină obişnuită.

— Nu, răspunse inspectorul Guo.

— Cred că măsura mea îi vine bine şi măritului Guo, i se adresă guvernatorul unei slugi. Mergi şi adu o bluză din cele noi făcute din voal.

Sluga plecă şi peste puţin timp îi aduse lui Guo Fu o bluză, ajutîndu-l s-o îmbrace. Nu se aşezaseră bine şi guvernatorul merse mai departe.

---

* Bonetele erau diferite, în funcţie de rang. Aici, guvernatorul dorise să şteargă deosebirile de poziţie socială, pentru a şi-l apropia pe inspector.

— Te-am chemat devreme și teamă mi-e că n-ai mîncat o plăcintă. O să gustăm împreună cîteva, adăugă, după ce o slugă intră cu plăcintele.

În timpul mesei, discutară lucruri mărunte, comune. Pe Guo Fu îl treceau toate sudorile. Broboane mari cît bobul de soia i se rostogoleau pe ceafă. Atunci guvernatorul îi ceru inspectorului să-și scoată vesta și-l puse pe slujitor să-l șteargă pe spate, cu un prosop. Chiar atunci, un polițist intră și-l anunță pe comandantul Hu.

— Am eu vreme pentru el ? Nu v-am atras atenția că azi nu primesc pe nimeni ? se revoltă guvernatorul. Unde vă sînt urechile ?

— Spunea că e ceva oficial, care nu suferă amînare.

— Atunci să-l caute pe Dai Dali.

Polițistul ieși fără o vorbă și-i transmise acestea comandantului care n-avu altceva de făcut decît să înghită în sec. Plecă, cu capul în jos, supărat.

Tratat cu atîta mărinimie, inspectorul Guo nu se simțea cîtuși de puțin în largul său și nu știa cum ar fi fost mai nimerit să se poarte. După ce sluga îl șterse bine pe spate, gustă din ceai, iar Liu Zhangcheng își dădu drumul :

— Oare cît timp or să rămînă aici trimișii imperiali ? Cînd își încheie cercetările va trebui să ne întîlnim cu ei. În anul acela, cînd ați fost chemat în capitală pentru promovare m-am văzut de cîteva ori cu dînșii. Am auzit că primul trimis ți-a fost maestru, frate mai mare. E adevărat ?

— Da. Cu Înălțimea Sa n-am putut să dau ochii, dar m-am întîlnit zilnic cu unul dintre însoțitorii lui. Aș putea să-l întreb orice doriți.

— Ce-aș avea eu a mă teme ? Chestiunea nu este legată direct de mine. Numai că n-aș vrea să ia proporții, să atingă pe toată lumea. Dacă se va crea impresia că întreaga provincie e rea, va fi greu să mai fii mandarin în Hangzhou. Eu mă gîndesc la toată lumea, nu e vorba de mine însumi.

Guo Fu se arătă plăcut mișcat. La aceasta se adăuga tratamentul de care avea parte și dorea din adîncul inimii să-și răsplătească mai marele.

— Am fost învăţăcelul primului trimis imperial, iar Lada mi-a fost coleg. Controlul acesta se face pe întreaga provincie. Voi depune strădanii în sensul în care mi-aţi vorbit. O să-i spun lui Lada cum vedeţi această chestiune şi am convingerea că el ne va veni în ajutor.

— Oricum, nu se va obosi pentru nimic. Să spunem lucrurilor pe nume : Dacă deschid uşa, nu pot să-mi plec şi spatele ? Se cercetează situaţia din provincia Zheijiang şi sînt puşi la bătaie banii noştri. Acum nu mai are însemnătate dacă ne alegem cu cîţiva în plus sau în minus. Important este ca toată lumea să iasă cu faţa curată. Primul lucru pe care ar trebui să-l faci cînd te vezi cu colegul acela, frate bun, este să copiezi actele, să vedem despre ce este vorba şi să putem ajunge siguri pe situaţie. De fapt, noi îi putem sprijini în chestiuni de care ei nici n-au aflat.

Inspectorul Guo dădu de cîteva ori din cap, în semn de aprobare, apoi îşi luă rămas bun. Ar fi vrut să se schimbe în lucrurile sale, dar Liu Zhangcheng insistă să plece aşa cum era îmbrăcat.

— Îţi fac în dar această haină, rosti el. Ajutorul tău preţuieşte mult mai mult. Cît face o haină !

Guo mulţumi şi plecă. Guvernatorul îi porunci slugii să împacheteze roba şi boneta inspectorului şi să i le ducă acasă. În timpul acesta, Gao se repezi pînă la reşedinţa trimişilor imperiali.

— Te-am căutat, dar nu erai la slujbă, îi spuse Lada.

— Îmi pare rău, se grăbi inspectorul să se scuze şi pe dată îi relată discuţia pe care o avusese puţin înainte cu guvernatorul.

— El e mai marele acestor tărîmuri şi orice lucru, cît de neînsemnat, e legat de el. Cum poate să declare că aceste chestiuni n-au nici în clin nici în mînecă cu el ?

— Nu asta a vrut să spună. Se gîndea că unii dintre slujbaşii cercetaţi sînt numiţi înainte de venirea lui.

— Dacă nu erau buni, nu trebuia să-i menţină. De ce nu i-a demis înainte ? Sigur că acum nu toţi vor fi măturaţi.

— Acest Liu Zhongcheng este plin de loialitate. E o vorbă veche : „Dacă poţi salva ceva, fă-o !“ Apoi, dacă-l ajuţi în această chestiune, n-o să rămînă nerecunoscător.

— Frate bun, n-am să-ți ascund că te înțeleg. Te ai cu el foarte bine, îi ești îndatorat și ți-ar plăcea să-l vezi ieșind basma curată. Trimișii imperiali, veniți cu înaltă poruncă, pot oare să lase lucrurile oricum ?

Inspectorul Guo Fu se înroși. Multă vreme nu scoase un cuvînt.

— Ai perfectă dreptate. La urma urmei, ce contează dacă sînt înlăturați cîțiva oameni care se vor dovedi după cercetări a fi foarte răi ? spuse el.

— Așadar, nu numai că nu sînt deloc de acord cu tine, care mi-ai fost coleg, dar trebuie să le dezvălui totul trimișilor imperiali. N-am încotro, dar primul lucru pe care trebuie să-l fac e să te las de unul singur, de parcă între noi nici n-ar fi vreun simțămînt de prietenie. Pe de altă parte, tu ești pe deplin mulțumit : tocmai ai primit niște însărcinări minunate. Oare nu este așa ?

Inspectorul Guo se înroși din nou.

— Păstrîndu-te pe tine și prietenia ta, pot ușor să obțin un post, așa că nu pun mare preț pe însărcinările de acum.

— Am fost brutal, nu te supăra, recunoscu Lada.

— Mă consideri un prost și uite că îți bați joc de mine, fiindcă de fapt n-ai nici o dreptate.

— Ce e drept e drept, dar falsul se vede de la o poștă. În chestiunea asta nu hotărăsc de unul singur. Lasă-mă întîi să vorbesc cu mai marii mei.

— Sigur că da. Dar ai putea măcar să-mi dai să văd și eu plîngerea care v-a adus aici.

— Eu, unul, n-aș avea de ce să nu ți-o dau. Însă printre noi se află doi oameni foarte invidioși. Dacă-ți voi arăta ție documentele, neștiind sentimentele care ne leagă pe noi doi, vor crede c-am făcut-o pentru arginți ! E de-a dreptul rușinos !

— Ad-o, totuși, și guvernatorul o să se dovedească inimă largă într-o chestiune ca asta.

Lada vorbi mai încet, apoi îl invită pe Guo Fu la el în casă. Aici îi ceru să ia loc pe marginea patului. Se așeză lîngă el și îi șopti la ureche :

— Pe alții îi pot înșela în privința asta, însă pe tine, nu. Maestrul mi-a spus de mult că aici intră toată lumea și că e nevoie de o anumită sumă.

Judecătorul Lada ridică două degete.

— Douăzeci de mii ?

— Ești departe de adevăr, cum e pămîntul de cer.

— Două sute de mii ?

— Abia o zecime.

— Cum abia o zecime ?

— Maestrul mi-a spus că e nevoie de două milioane. Două sute de mii nu sînt doar o zecime ?

Inspectorul Guo rămase mut de uimire. Lada înțelese că prietenul său socotește suma prea mare.

— Nu e deloc afacerea mea, iar tu însuți nu ești decît un intermediar, se grăbi el să lămurească lucrurile.

— Dacă ai spus o cifră, am să ajung la ea. Dar va trebui ca mai întîi să-mi arunc ochii pe material.

— Asta e treaba tuturor, nu hotărăsc eu, însă dacă mi-ai cerut-o, ca prieten, îmi vine foarte greu. Uite, iau asupra mea orice risc și dacă-mi plătești cincizeci de mii de arginți îți fac o copie și ți-o dau s-o vezi. Cît despre ce vor spune colegii mei, nu știu ce să zic. Așteaptă și vom vedea.

Inspectorului Guo i se păru mare suma aceasta și se tocmi, pînă se învoiră la douăzeci de mii. Lada susținu că nu putea lăsa nici un singur argint mai puțin, iar Guo Fu trebui să se supună. Atunci judecătorul îi ceru să-i dea o chitanță.

— Să nu crezi că n-am încredere. Lumea ne știe colegi și, dacă n-am un act la mînă, pot fi bănuit de orice. Arată-te și tu înțelegător.

Guo Fu redactă actul și i-l întinse. Imediat, judecătorul scoase documentul dintr-o cutie și i-l arătă. Inspectorul Guo rămase mut de uimire.

Lista începea cu guvernatorul și cuprindea peste două sute de dregători ai provinciei. Însă guvernatorul nici nu vroise să audă de două milioane.

— Mă duc cu el la judecată la Tribunalul din capitală ! izbucni el. Oare vrea să ia cu el toată spuma de cîștiguri a unei provincii ? Altora nu le lasă nimic ? Bine, am și eu o cale de rezolvare. Deocamdată nu-l bag în seamă. Cît despre cei douăzeci de mii cu care te-ai îndatorat, ia-i mîine de la comisarul pentru construcții.

Trecură trei zile, timp în care judecătorul Lada nu primi nici un răspuns și atunci se duse el însuși în vizită la inspectorul Guo, să afle ce se întîmpla. Acesta îi spusese chiar vorbele guvernatorului. Lada sări în sus de supărare, apoi rămase o vreme tăcut și în cele din urmă plecă dezamăgit. La reședință, primul trimis imperial era la rîndul său cu ochii pe el. Cînd află cum decurseseră lucrurile, se mînie de-a dreptul. Strigă că n-o să accepte nici un ban și puse să se redacteze un document către guvernator, somîndu-l să-i răspundă în privința măsurilor pe care le luase și pretinzîndu-i să trimită numaidecît prizonierii pentru interogare. La această nouă dispoziție de constrîngere, demnitarii provinciei se simțiră îngroziți. Guvernatorul se consultă cu oamenii săi de încredere, comisarul și judecătorul șef.

— Nu e vorba de douăzeci de oameni, ci de mult mai mulți, le explică Liu Zhongcheng. De vreme ce a spus că vrea bani, n-ar fi greu de rezolvat. Chestiunea este că sînt avuți în vedere o bună jumătate dintre demnitarii provinciei, nu mai spun că și cel care vă vorbește. De s-ar fi mulțumit cu mai puțin, o scoteam noi la capăt. Dar s-a pronunțat suma de două milioane. Dacă primim, iar ei nu reușesc să lichideze chestiunea, vine un cenzor care face o plîngere și ne trezim cu alți doi trimiși imperiali, care or să vrea douăzeci de milioane. Oare le vom putea noi face față ? De aceea vă zic să nu le dăm apă la moară. La nevoie, mă voi duce la Beijing cu cei cîtiva implicați mai adînc.

Gîndul ascuns al guvernatorului era să dea de înțeles că el nu lua seama la nimic, pentru a-l determina pe trimisul imperial să mai scadă din bani. Cine și-ar fi putut închipui că acesta n-o să admită să fie contrazis și își va continua tactica de a ține arcul încordat, fără să sloboade săgeata. Lumea devenise foarte îngrijorată. Liu Zhongcheng înțelegea, pe măsură ce timpul trecea, că lucrurile se complicau, dar nu putea să mai dea înapoi și se arăta mare și tare în vorbe, în inima sa sperînd într-o dezlegare cît mai grabnică.

— Stăpîniți-vă mînia, Mărite, interveniră mai apoi comisarul și mai marele tribunalului. Lucrurile nu așteaptă amînare.

— Dacă voi sînteți fricoși și doriți să vă supuneți pretențiilor lor, n-am să vă împiedic și n-am să vă fac greutăți, declară guvernatorul. Vă las pe voi să vă ocupați de această chestiune și de va fi bine sau rău, socotiți că n-are nici o legătură cu mine. În lumea de astăzi e atît de greu să fii demnitar !

— Sîntem atît de nepricepuți, preamărite, te implorăm, sfătuiește-ne de bine ! se rugară ei.

Guvernatorul tăcu.

— Să așteptăm pînă cînd judecătorul provinciei va vorbi cu inspectorul Guo, zise comisarul. Se zvonește că și trimișii imperiali trebuie să se întoarcă în capitală. Așadar, cu cît acționăm mai repede, cu atît mai bine.

— Încercați, răspunse guvernatorul.

Cei doi se retraseră. Chiar atunci, comisarul se duse întins acasă la inspectorul Guo și trecu în răspunderea acestuia întreaga chestiune, iar despre situația sa ținu să-i amintească de cîteva ori. Guo Fu se bucură peste măsură. Îl căută pe judecătorul Lada, care se consulta cu primul trimis. Acesta nu mai spera ca lucrurile să se întoarcă în bine și acceptă pe loc reularea discuțiilor, limitînd vizitele la cinci zile.

— Învățătorul nostru îți cere ție să te ocupi de acest lucru, îi spuse Lada lui Guo Fu.

Pînă să se întoarcă inspectorul de la întrevedere, lumea mandarinilor deja aflase. Lecticile se îmbulziseră în fața casei lui Guo. Prefecți, magistrați și alți mandarini îl așteptau. Mai mulți slujbași mărunți băteau mătănii în fața portarului, rugîndu-l să-i vorbească stăpînului de ei. În realitate, toți cei care se înghesuiau acum la poarta inspectorului Guo fuseseră cu puțin mai înainte înștiințați de către guvernator ; în plus, se găseau acolo și împuterniciții acelora care aflaseră dar nu putuseră veni.

În ziua aceea, locuința inspectorului Guo Fu rămase deschisă de la amiază și pînă la miezul nopții. Cine nu putuse fi primit, veni din nou a doua zi. Se ajunsese cu adevărat la vorba bătrînească : „pragul mandarinilor e ca piața publică“. Unii se înființară acolo cîteva zile la rînd și, lipsiți de șansa de a vorbi între patru ochi cu Guo, îi rugară pe alți inspectori să-i scrie acestuia despre ei. După două zile, începură să curgă telegramele din

provincie, adunîndu-se pînă la urmă teancul. Guo Fu își luase cîteva zile libere și se ocupa numai de acest lucru. Cînd avea puțin răgaz, dădea fuga să se sfătuiască cu Lada. Și oricît erau ei de prieteni, lăcomia de bani îi stăpînea deopotrivă. De pildă, primul trimis imperial cerea de la un anumit om optzeci de mii ; Lada care transmitea vorba, susținea că nu se putea aranja altfel decît cu o sută de mii, iar inspectorul Guo îi spunea omului că i se pretindeau o sută douăzeci. Lada și Guo se alegeau astfel fiecare cu cîte douăzeci de mii. Așa se întîmpla cu toți cei aflați în acest necaz. Trecuseră cîteva zile. Termenul de întoarcere a celor doi înalți oficiali sosise. Inspectorul Guo fusese atît de ocupat, încît nu avusese vreme nici să mănînce. Unii erau docili, alții nu, însă toți se ciocneau de el. Cei care scoseseră bani se calmaseră și căpătaseră iarăși curaj ; chiar de suferiseră o punere sub acuzație, vremea trecea și vina se uita și ea, însă, mai important decît orice, numele rămînea nepătat. Cei cărora li se retrăseseră slujbele, obținuseră altele, iar alții se întoarseră înapoi la locurile lor. Pentru toți aceștia, Lada transmitea hotărîrea și Guo Fu o ducea mai departe. Cît despre aceia care nu oferiseră bani, nu era nici o îndurare pentru ei : își pierdeau libertatea.

Cînd treburile fuseseră în linii mari reglate, Lada îl întrebase pe primul trimis imperial ce trebuie făcut mai departe. Acesta lămurise deja chestiunea cu trimisul imperial adjunct. Adjunctul deținea un rang cu puțin mai mic, cu toate că intrase în Academia Hanlin * cu zece ani mai devreme și făcea parte dintr-o altă generație. Pentru mandarinii capitalei acest fapt nu era de neluat în seamă. Adjunctul îl lăsase pe primul trimis să rezolve cu putere deplină orice chestiune, deși acesta din urmă știa prea bine că se cuvine să se consulte cu subordonatul său. Observînd că Lada se furișa mereu în camerele primului trimis, adjunctul se grăbise și el acolo să fie de față

---

* Academia Hanlin, Pădurea de pensule, cum este metaforic numită în limba chineză, este una din principalele instituții ale administrației imperiale. Împreună cu Cancelaria, Cele șase ministere, Cenzoratul și Colegiul formau conducerea centrală. În sarcina ei cădea organizarea examenelor pentru perpetuarea regimului cărturăresc mandarinal, activitatea editorială, arhiva etc.

şi să afle ce îşi vorbeau. Numai că cei doi într-o atare situaţie nu-şi mai spuseră nimic.

— Pentru ce din toată suita numai Lada se ocupă de treburile publice ? vreise el să ştie.

— E mai practic. Apoi, are cunoştinţe pe aici, răspunse primul trimis.

— Sînt prea multe treburi şi el de unul singur nu poate face faţă. Mîine îi dau pe cineva să-l ajute. Toată lumea trebuie să se ocupe de treburile publice.

Primul trimis imperial nu-i întoarse vorba, ci căzu de acord, spunînd :

— E mai bine aşa.

Ajutorul pe care i-l dădu lui Lada era favoritul său şi acela urma să aibă în subordine doi oameni de încredere.

Dar să nu ne lungim şi să revenim la firul povestirii noastre. După ce trimişii imperiali au ajuns la un compromis, cei care nu plătiseră, fie ei ajutori de magistraţi, slujbaşi de soi ori de rînd, în total vreo cîteva zeci de inşi, au fost aduşi la reşedinţă şi judecătorii s-au apucat să-i interogheze. Unde era nevoie să se folosească pedepsele, acestea se aplicau fără nici o milă. Bătaia era bătaie, temniţa-temniţă, pentru ca lumea să afle că se făcea dreptate. Şapte-opt zile în şir s-au desfăşurat aceste interogatorii. Între timp, inspectorul Guo a adus arginţii. Atunci, cei doi trimişi imperiali au cercetat cu de-amănuntul, împreună cu oamenii suitei lor, fiecare caz, clarificînd lucrurile. Cutare trebuia eliberat, cutare pedepsit, indiferent cît pătimiseră pînă atunci. În momentul redactării documentului, cei doi trimişi imperiali şi-au împărţit cîştigurile. Şi cu toate că pe faţă ele reieşiseră a fi egale, primul trimis se alesese cu mult mai mult, ca urmare a sprijinului lui Lada şi Guo. Adjunctul îşi înfrînă cu greu nesaţul de bani. Dar trebui s-o facă, mai ales pentru că se credea taoist, adept al lucrurilor săvîrşite cu multă atenţie şi reţinere.

După încheierea treburilor oficiale, trimişii imperiali au putut în sfîrşit să iasă din reşedinţă, să meargă în vizite. Invitaţii au curs din toate părţile : de la guvernator, generali, cenzori, comisari, judecători şi inspectori. Două

zile s-au plimbat pe Lacul Apusului *. Cîteva zile, nimeni n-a știut de odihnă. Și tocmai cînd trimișii se pregăteau să se întoarcă în capitală pentru a da raportul, pe neașteptate, cenzorul Palatului l-a chemat pe guvernatorul Liu Zhongcheng pentru o altă dregătorie. Palatul a ordonat ca el să lase neîntîrziat slujba și să vină în capitală, acolo avînd să primească alte însărcinări. Pentru moment, postul lui a fost ocupat de trimisul imperial adjunct. O dată sosită telegrama, cei care au aflat primii s-au adunat la reședință să-l felicite pe noul guvernator. Liu Zhengcheng a predat tot ce trebuia și s-a îmbarcat cu familia pe o corabie mergînd pe fluviu pînă la Shanghai ; de acolo, au continuat drumul pe mare pînă în orașul Tianjin, de unde a ajuns ușor la Beijing. După ce ajutorul său a primit sigiliul de guvernator, primul trimis imperial s-a înapoiat în capitală cu poștalionul. În ziua plecării lui, mandarinii locali s-au prezentat și i-au urat drum-bun, unii conducîndu-l pînă dincolo de marginile provinciei.

* *Xi hu*, Lacul Apusului, celebru loc de promenadă din Hangzhou, oraș supranumit Paradisul terestru.

VI

De cînd Fu primise numirea de guvernator peste provincia Zhejiang, se străduise cu mult sîrg să pună lucrurile în ordine, astfel că deși nu se putea spune că situația era cu totul alta, se produseseră oricum niște schimbări. Judecat după nepăsarea pe care o arăta față de lucrurile exterioare, părea a fi un adevărat mandarin luminat : zidul umbrelor i se murdărea, dar nu se grăbea să-l vopsească ; porțile casei nu le înfrumuseța, iar hîrtia cerată de la geamuri nu o înlocuia cu alta nouă. Magistratul * îi urma întocmai instrucțiunile de a nu se ocupa de nimic și nici că mai îndrăznea să se ducă la slujbă. Yamenul lui de guvernator avea înfățișarea jalnică a unui cuib părăsit : curtea fusese năpădită de ierburi, aleile erau de nerecunoscut și nimeni nu se sinchisea să cosească bălăriile de acolo. Balegile cailor se ridicau în grămezi înalte de la pămînt și nimeni nu curăța locul. Suflarea mandarinală spunea că un astfel de șef nu era interesat să vadă de treburile publice și pe deasupra nu-i lăsa nici pe ceilalți să lucreze. Magistratul putea strînge avere în voie.

Și totuși, mai mult decît de necrezut, chiar dacă nu mișca un singur deget pentru cele lumești, dragostea și devotamentul lui în privința celor sufletești, oricît de mici, le cunoștea. De aceea, luat în totul, ieșea avantajat ; pe de altă parte setea de bani nu-i era chiar străină. Cît adevăr stă în zicala veche : „Pe o întindere de o mie de *li*, mandarinii nu au altă grijă decît să se îmbogățească“. La drept vorbind, cărturarii nu au dat de oameni care să

---

* *Shouxian*, magistratul șef al județului în care se afla sediul administrației unor unități administrative superioare : prefectură sau provincie.

nu fie poftitori de bani și prin urmare ei nu sînt fructul scornelii lor.

Dar să nu lungim povestea. De cînd fusese numit în funcție, timpul se scursese ca apa, soarele și luna se urmăriseră ca suveica prin urzeală și dintr-o dată trecuse o jumătate de an. Palatul îl numise pe postul liber tocmai pentru că îl știa de om curat la suflet și drept, apoi și cu bună faimă. Plecase din Beijing dregător de gradul al treilea și iată că numai într-o jumătate de an ajunsese comandantul unei provincii periferice. Firește că fusese impresionat de bunătatea Fiului Cerului și se străduia să-și arate recunoștința. În timpul liber, se ocupa de educația domnișorului. Soția îi murise de mult și pe băiat îl avea de la concubină. La cei doisprezece ani ai săi, acesta știa să redacteze prima parte a unui eseu, spre satisfacția tatălui care îi cumpărase și o compilație de eseuri și poruncise ca în fiecare zi să i se citească domnișorului din ea. „Noi, cei care ne bucurăm de aprecieri înalte, pe lîngă titlul de glorie dobîndit la examenele cărturărești, va trebui să servim țara, altă cale n-avem de ales“. Familia guvernatorului era alcătuită doar din trei guri, așa că el era ferit în privința aceasta de greutăți.

Într-o zi, după ce primise niște oaspeți, se întorsese la el să mănînce. Își puse în gînd ca după aceea să-l asculte pe copil. Fiind atît de puțini în casă, concubina obișnuia să îi țină de urît la masă. De data aceasta, el o așteptă îndelung, dar ea tot nu apăru. În cele din urmă, își zise că femeia era cumva ocupată cu ceva și că va sosi mai tîrziu de aceea nu-și mai făcu griji pentru lipsa ei. Numai că nici după ce încheie de mîncat, ea tot nu se ivi. O întrebă pe doică, însă femeia nu îndrăzni să spună nimic. Atunci se adresă fiului și acesta-i răspunse, privind, ca orice tînăr, lucrurile ușor.

— Mama e trîntită pe pat. Plînge de azi-dimineață. Nici nu s-a pieptănat.

Luat prin surprindere, guvernatorul reveni cu întrebări. De alături, doica îi făcea băiatului semne din ochi cum că nu era bine să vorbească. Însă guvernatorul o dibui.

— Ce vreți să-mi ascundeți ? se mînie el și continuă să-i pună copilului tot soiul de întrebări.

— De fapt nu știu cine știe ce, se arătă tînărul dezarmat. Azi-dimineață, portarul a intrat și a anunțat că femeie îmbrăcată cu multă grijă, avînd cu ea un copil, spunea că îi caută tatăl. Mama din pricina asta s-a supărat.

Guvernatorul se sperie. Căzu pe gînduri, rămînînd tăcut.

— Unde este acum femeia ? vru să știe.

— O să se întoarcă. Portarul Tang a poruncit să fie bine păzite porțile, ca nu cumva femeia să se poată strecura înăuntru. Mama i-a spus că dacă mai dă pe aici, s-o bată și s-o arunce în stradă.

— Dar de unde a apărut ? Și unde-i acum ?

Nu știu nici eu.

— După cum zicea chiar ea, ar fi venit din Beijing, se amestecă doica, simțind că stăpînul e interesat de chestiune. Acum stă la apus de Yamen, într-un hotel. E aici, în oraș, de două zile. O ține una și bună că vă cunoaște de zece ani de zile. Pe vremuri stăpînul i-a permis anumite lucruri și de-aia-l caută.

— Ce vorbă-i asta ? Nu cunosc nici o femeie.

— Așa vorbește ea. Ce știm noi ?

— Lasă asta. S-o fi dus și la Yamen ?

— De așa ceva n-am auzit, răspunse doica. Tot ce știm am aflat de la Tang.

— Cheamă-l aici ! porunci el. Vreau să-i pun cîteva întrebări.

Tang Sheng era slujitorul preferat al guvernatorului. Acesta din urmă întemeiase chiar un obicei al casei : nici fiul lui nu le putea spune slugilor pe nume, cu atît mai mult lui Tang, căruia i se adresa numai cu „Domnule Tang“.

Ceva mai devreme, larma unor glasuri ajunsese pînă la urechile concubinei care aflase în felul acesta că stăpînul casei era căutat de o femeie. Geloasă din fire, intrase la bănuieli și își trimisese sluga să întrebe direct despre ce era vorba. Aceasta îi spusese ce auzise din gura lui Tang Sheng și concubina ceruse să i se înfățișeze chiar portarul să stea de vorbă cu el. În lipsa unei soții principale, concubina era stăpîna deplină a casei și cine ar fi fost acela să nu se pună bine cu ea ? Slujitorul îi po-

vesti din fir-a-păr tot ce se întîmplase. Concubina se făcuse foc de supărare. Doica încercase să-l anunțe pe stăpîn, însă el se aflase tocmai atunci împreună cu niște oaspeți de seamă și slugile nu îndrăzniseră să-l deranjeze. Cînd întrevederea se terminase și el venise la masă, disperarea concubinei se mai potolise, dar încă supărată, femeia rămăsese tot în pat. Auzise întrebările pe care guvernatorul le pusese domnișorului, cît și porunca de a fi chemat portarul. Se prefăcuse însă a nu ști nimic ca să vadă încotro aveau s-o ia lucrurile.

Tang Sheng apăru în scurtă vreme, îmbrăcat în robă lungă. De cum îl văzu, guvernatorul Fu vroise să și deschidă vorba despre ce îl interesa, apoi socoti că acolo era prea multă lume și se ridică, luîndu-l cu el în bibliotecă. Cînd ajunseră pe coridor, concubina îi simți și se porni pe țipete, în același timp izbindu-și tîmpla de tăblia patului. Guvernatorul se opri. Ascultă cu atenție.

— Mai bine-aș muri ! își dăduse drumul femeia. Face pe omul drept și bun și de fapt și-a bătut joc de copilele oamenilor și a adus pe lume un fiu nătîng ! Vă încredeți ca orbii în el ! O să meargă s-o întîlnească pe tîrfa aia. Mai bine mi-ar da o frînghie, să termine cu mine și atunci n-are decît s-o ia pe tîrfă la el acasă, într-o litieră purtată de opt oameni ! Unde e domnișorul ? întrebă.

Înțelegînd cît este de pornită, băiatul plecase de la masă în curtea din spatele casei. Slugile alergară după el.

— Veniți repede, tinere stăpîn ! Concubina are de gînd să se certe cu stăpînul, nu știm ce-o să se mai întîmple.

Tînărul nu vru să fie de față la o asemenea scenă, însă slugile îl luară cu întorsături de vorbe și îl duseră în casă. Mamă-sa îl lovi de vreo două ori.

— De-am muri amîndoi ! continuă femeia. Aici, sub ochii lui să ne sfîrșim zilele. Cu bastardul ăsta lîngă el, nu mai are nevoie de tine ! Aduceți-mi o funie ! strigă. Întîi îl omor pe băiat și pe urmă îmi iau singură viața.

Domnișorul izbucnise în plîns. Cînd începuse să înțeleagă cîte ceva din strigătele femeii, guvernatorul revenise în casă și se lăsase pe un scaun, ca să-și poată ține firea. Concubina nu-l luă în seamă. La ultimele ei vorbe, privind copilul, bărbatul se ridică, nebun de furie.

— E fiul meu ! strigă. Ca nevastă de rangul al doilea, nu înțelegi nimic și n-ai dreptul să te amesteci. De bine ori de rău, eu răspund. Tu n-ai dreptul să-l bați !

Cuvintele lui avură darul să sporească și mai mult mînia femeii.

— E fiul tău, zici ? Nu eu l-am purtat în pîntec nouă luni încheiate ? Sînt mama lui și pot să-l bat cînd vreau, încheie și-i trase băiatului încă o palmă.

Copilul sări din loc, urlînd.

— Așa deci, zise guvernatorul Fu. Bărbații culți ca mine merită s-o pățească astfel, de vreme ce s-au încurcat cu femei de mîna a doua !

— Eu nu sînt om ?

— Eu te-am acceptat ca soție de-a doua *, iar tu mi te-ai urcat în cap. Eu nu sînt un om obișnuit, trebuie să am grijă de educația morală a familiei.

— Și ce-ai de gînd ?

Bărbatul se abținu să-i răspundă.

— Tot timpul dai îndrumări, dai sfaturi ! Aș vrea să știu, cînd te întîlneai cu femeia aia de rușine oare îți turuia gura la fel ? Dacă erai om dintr-o bucată, nu te-ai fi încurcat cu o tîrfă ! Iar nătărăul ăla mic, Zhang sau Wang, cum s-o chema, precis că o să-ți rămînă pe cap.

— Halal vorbe ! rîse el. Adevărul era că femeia îl cam pusese la punct și el nu mai avusese nici o replică. Nici n-am apucat să știu cine este femeia aceea și tu mi-ai și aruncat-o în cîrcă ! Așteaptă să ne lămurim ce și cum și-ai să poți atunci să faci tărăboi cît vei vroi.

Concubina era gata să sară iar cu vorba, însă chiar în clipa aceea fu anunțată „doamna verișoară". Guvernatorul îi ieși numaidecît în întîmpinare.

— Bine-ai venit, zise. Ce potrivire ! Te rog s-o liniștești puțin, să-i dai ceva povețe și să-i mai deschizi ochii. Rămîi și la cină, eu am niște treburi oficiale, nu pot să vă țin companie.

---

* *Laopo* înseamnă soție. Aici, personajul folosește expresia *xiao laopo*, adică „soție mică", aflată pe o treaptă inferioară față de prima soție, cea principală. Termenul desemnează concubinele.

Guvernatorul îl rugase pe vărul său să-i administreze casa. Femeia aceasta era concubina vărului. Familia sa fiind atît de mică, guvernatorul îi poftise să locuiască împreună, în camerele particulare din spatele sediului administrației provinciei. Concubina vărului venise chemată de slugi, înadins pentru a potoli lucrurile. Guvernatorul se aflase cu puțin înainte într-o mare încurcătură. Pur și simplu nu știuse cum ar fi fost mai bine să procedeze și apariția femeii îl salvase. Scuzîndu-se că avea de rezolvat niște treburi publice, plecă de acolo pe cît putu de repede.

Tang Sheng stătuse pînă atunci pe coridor. De cum ieși stăpînul de la concubină, se luă după el și intrară împreună în bibliotecă. Guvernatorul Fu se așeză, iar sluga rămase în picioare.

— Cînd a venit femeia aceea ? Și de cîte ori ? Unde se află acum ? Ce vroia de la noi ? puse el una după alta mai multe întrebări.

— Sînt cinci-șase zile de atunci. Stă la un hotel mic din partea de apus. Prima dată a trimis după nemernicul de mine, dar nu m-am dus. A doua oară, spre seară, a venit împreună cu copilul. Portarul nu i-a dat voie să intre și m-a anunțat pe mine. Am fugit cît am putut de iute. Femeia era îmbrăcată curat. Copilul părea de șapte-opt ani, durduliu, plin la față...

— Nu asta te-am întrebat, îl întrerupse stăpînul. De ce-a venit ? Ce vroia ?

Tang Sheng făcu un pas înainte și urmă, cu voce groasă :

— Nemernicul de mine, m-am dus la ea și i-am pus chiar întrebările astea. Mi-a zis că v-a cunoscut la Beijing, în urmă cu opt ani, și pe urmă a rămas însărcinată. Înălțimea Voastră i-ați spus că orice ar fi să nască, băiat sau fată, copilul e ca și al dumneavoastră. Ai ei n-au vrut să mai știe de ea și atunci ea a fost nevoită să plece printre străini. Pe urmă a născut un fiu, cel care era cu ea.

— Dacă era fiul meu și eu îi spusesem vorbele acelea, de ce nu m-a căutat imediat și a așteptat atîția ani ?

— Așa m-am întrebat și netrebnicul de mine, Înălțimea Voastră. În anii ăștia ați fost în capitală, de ce nu v-a căutat ?

— E drept. Ea ce-a spus ?

— A spus că nu s-a priceput să îngrijească de copil. Mamă-sa a dus-o la o casă de curtezane în Tianjin. Copilul acolo s-a născut și-a crescut. După naștere, a vrut să se păstreze pentru Înălțimea Voastră, dar matroana n-a lăsat-o, nu și nu, că trebuie să scoată banii pe care i-a cheltuit cu ea. Abia acum trei ani s-a răscumpărat. Dar neavînd nici un bănuț ca să poată pleca, a mai lucrat doi ani de zile în casa aceea. Anul acesta, prin luna a doua, s-a dus în capitală cu gîndul să vă dea de urmă. Cum nu v-a găsit, a venit încoace.

Guvernatorul Fu se încruntă, clătină din cap și nu scoase un cuvînt, vreme îndelungată.

Cu ce-a trăit în Tianjin ? De unde a aflat că sînt aici ? murmură el.

— În viesparul ăla a făcut numai bine negustorie ; credeți că nu s-au găsit atîția care să cheltuie cu ea ? Înălțimea Voastră sînteți mai marele unei provincii. Socotiți că o să-ndrăznească să vă ducă de nas ?

— Nu asculta palavrele ei ! porunci guvernatorul. N-o cunosc. Sperie-o bine ! Spune-i că o tîrăsc în judecată și pun s-o snopească în bătăi.

— Credeți că nu i-am spus ? După prima zi, venea în fiecare seară și stătea în fața porților pînă cînd noi le ferecam pentru noapte. În primele trei zile i-am vorbit cu frumosul. I-am zis că nu e bine să vă facă greutăți și că dacă dați peste ea o s-o pățească. Nici să nu-și închipuie că ar cîștiga cine știe ce bani de la dumneavoastră. Mai bine-și vede de negoțul ei și e mai cîștigată. Mi-a răspuns că în ăștia șapte-opt ani n-a primit un ban de la Înălțimea Voastră. Acum v-a găsit, băiatul e mare. Ea e om de înțeles, nu vă vrea răul. Numai că frunzele copacului cad la rădăcină și că pînă la urmă tot trebuia să dezvăluie lucrurile.

— Prostii și iarăși prostii ! Orice-ar spune, ia-o la bătaie și ai terminat !

— Auzind ce zice, i-am atras atenția să vorbească mai frumos. Dar ea a-nceput să se certe cu nemernicul acesta. Ieri seară, s-a rățoit tare la noi, nu și nu că vrea să intre în curte. Noroc că portarul a împiedicat-o și ea nu a avut cum să se strecoare înăuntru. Atunci au auzit slugile

şi cînd şi-au dat seama despre ce e vorba s-au grăbit să-i dea ştire stăpînei. Nenorocitul de mine am bănuit că nu era bine şi primul lucru pe care l-am făcut a fost să nu le las să-i spună doamnei ce văzuseră, de teamă că trăncănesc vrute şi nevrute. Dar ele nu m-au ascultat şi uitaţi-vă ce-a ieşit !

— De unde-a apărut femeia asta ? Trimite pe cineva la ea şi cere-i să fie înţelegătoare şi să plece cît mai repede din Hangzhou. Dacă se ţine mai departe de asemenea lucruri scandaloase, am s-o arestez şi nu va scăpa uşor.

Cu toate că sluga rostise de cîteva ori „da", ea rămăsese înfiptă locului.

— Ce mai aştepţi ? se mirase judecătorul.

— Femeia e aprigă foc, Înălţimea Voastră, explică omul. Nu vorbeşte la întîmplare, ci fiecare cuvînt al ei e bine cîntărit. La început n-am îndrăznit să vă întorc vorba, Înălţimea Voastră. Acuşi parcă n-aş putea să nu vă spun că bine-ar fi să găsim o cale să-i ţinem piept.

— Ciudat ! Ţi-e teamă de ea ? se miră guvernatorul.

— Cum să-i fie frică unui nemernic ca mine ? Singura mea temere e doar pentru faptul că femeia asta nu a bătut ea atîta drum degeaba şi că n-o să se întoarcă oricum de unde a venit. Şi că dacă îndrugă vrute şi nevrute or să se pornească şi bîrfele.

— O tîrîm la judeţ, ia o bătaie bună şi o trimitem de aici sub escortă.

— Înălţimea Voastră, n-am să vă mint că i-am şi spus toate lucrurile astea. Dar ea nu s-a arătat cîtuşi de puţin înfricoşată. Ba mi-a rîs în nas şi a ameninţat că dacă nu vă înştiinţăm o să se ducă în Qiantang şi-o să depună acolo o plîngere.

— Împotriva cui ?

— N-am înţeles nici eu prea bine împotriva cui.

— Să se ducă ! Să-i văd pe cei din judeţul Qiantang dacă au curajul să-i primească plîngerea !

— Aşa mi-am zis şi eu. Dar parcă mi-a ghicit gîndul, că numai ce-o aud că de n-o face nimic acolo, atunci merge la prefectură şi de acolo la inspectorat şi pe urmă la tribunal şi că dacă în Hangzhou n-o ia nimeni în seamă se plînge cenzorilor imperiali.

La aceste amănunte, guvernatorul se enervă atît de tare, încît barba i se zburli.

— Afurisită femeie mai e ! izbucni. Tang Sheng, știi prea bine că stăpînul tău este un om plin de judecată. Ce este-este, iar ce nu este — nu este. Nicicînd n-am umblat cu înșelătorii. Uite, era pe timpul războiului Chinei cu Occidentul *. În capitală, știrile erau neclare, viața nesigură și ne-am îndepărtat familiile de acolo. Numai Înălțimea Sa Sun de la Colegiul Imperial era nepăsător și plin de voie bună și m-a invitat de cîteva ori la banchete. Așa am cunoscut-o pe femeia asta. A rămas într-adevăr însărcinată, cerul știe cu cine, dar a dat vina pe mine, spunînd că pruncul din pîntecul ei e al meu. Pe-atunci nu mi-a prea păsat că îmi pune un copil străin în circă ! Ba, îmi ziceam că oricît de mulți ar fi, cu atît mai bine pentru numele meu și am fost de acord. S-a-ntîmplat însă ca mai apoi să fiu plecat din Beijing cu niște treburi și la întoarcere, cam după două luni, am căutat-o, dar n-am mai dat de ea. Nici n-am știut dacă născuse băiat sau fată. Dacă ar fi fost fată, îi rămînea ei și îi continua meseria, fapt care i-ar fi convenit mai mult. Abia astăzi am aflat că odrasla e băiat și mi-a sărit inima din piept. Cel mai bun lucru ar fi ca ea să plece și să mă lase în pace. Să nu crezi că n-am suflet și că-mi las copilul printre străini, însă ai văzut ce scandal a izbucnit în casă. Ei, închipuieți ce-ar mai urma ! Adevărul este că muierea asta a mea nu se cade să fie ofensată. La rîndul meu, n-am nevoie de complicații. Iată, după cum vezi, că nici nu știu ce-i de făcut !

— De vreme ce n-o opriți la dumneavoastră, Înălțimea Voastră, gîndiți-vă cum s-o facem să plece. Nu putem s-o lăsăm să se înfățișeze zi de zi la poartă, să facă scandal, și astfel să vă umbrească reputația. Ca să nu mai zic că stăpîna aude și ea și se umple de venin.

— Mare netot mai ești ! izbucni guvernatorul. Îndrum-o spre Qiantang și spune-i Excelenței Sale, magistratului Lu, să ne scape de ea.

---

* Referire la războiul opiumului de la mijlocul secolului al XIX-lea. În original se folosește expresia *xiyang*, oceanul vestic, cu sensul, practic, de vestul Europei și SUA.

— De cum se duce să se plîngă la judeţ, se şi întinde vestea !

— Magistratul Lu e diferit de ceilalţi. Pentru mine o să se zbată. Pe de altă parte, oameni de felul femeii ăsteia fac pe fioroşii, însă e de ajuns să-i sperii ori să le dai cîţiva arginţi, acolo, şi s-au şi cuminţit.

— Dacă i-am da bani, ar pleca. Lăsaţi pe umila voastră slugă să discute cu ea. Dacă primeşte bani, o să ne lase în pace. Pentru ce s-o trimitem la judeţ şi să lungim necazul ?

— Nu înţelegi nimic. Şi într-un caz şi-n altul, chiar dacă e s-o potolim cu bani, de ce să mă scotocesc eu la brîu ?

Tang Sheng tăcu, înţelegînd. Stăpînul lui vroia să-l facă pe magistratul Lu să plătească. Se arătă întru totul de acord şi se retrase.

Abia ajunse în încăperea de lîngă poartă şi o slugă îl şi luă în primire, mărturisindu-i să femeia venise iarăşi.

— Vrea ca alţii să scoată banii din chimir pentru el ! Unde s-a mai pomenit una ca asta ? mormăi, apucînd-o spre ieşire. El s-a distrat şi acum trece tot necazul asupra magistratului !

Femeia era acolo, de mînă cu copilul, ocărîndu-l de zor pe portar. Îmbrăcase o fustă dintr-o singură culoare şi o bluză albastru-deschis, din bumbac de import. Părul şi-l strînsese într-un rulou oval, prinzîndu-l cu ace de aur ; în urechi purta cercei de aur. Avea faţa slabă şi plăcută la vedere, ochi scăpărători, cu sprîncene stufoase, nasul drept, frumos şi el. Numai buzele îi erau cam ţuguiate. Deşi nu se fardase, pielea feţei îi era albă ca neaua. Pe mînă avea o brăţară din filigran de argint. Picioarele, nici prea mari şi nici prea mici, îi erau vîrîte în încălţări din pînză roşie, înflorată.

Pînă atunci, venise de fiecare dată seara tîrziu şi Tang Sheng nu putuse să ia prea bine seama la ea. Acum, la lumina zilei, o privi îndelung. Băiatul grăsuţ şi cu urechi clăpăuge părea cu totul şi cu totul inteligent. Lui Tang Sheng i se adresă cu apelativul „domnule". Femeia încercase să intre în curte, dar pentru că nu fusese lăsată, îşi dăduse drumul la gură. Tang

Sheng îl ocărî pe portar. Era ziua și trecătorii puteau fi martorii unei scene neplăcute, de aceea el o invită în încăperea porții. Porunci unei slugi să pregătească ceai pentru femeie, iar pentru copil să cumpere cîteva dulciuri.

După toate aceste mici vicleșuguri de amînare din partea lui Tang Sheng, femeia întrebă :

— Situația mea cum a rămas ? Domnule Tang, am convingerea că ați transmis ceea ce v-am spus, nu-i așa ? Drept să vă spun, nu vreau să întîrzii prea mult prin aceste locuri. Orice zi în plus înseamnă necazuri. Mai bine clarificăm lucrurile și părăsim aceste locuri cît mai repede. Nu sîntem oameni de nimic, ci oameni cu oarecare stare. Trebuie însă neapărat ca el să mă primească. Vom schimba doar cîteva cuvinte, după care am să plec imediat. Dacă n-aș face așa, nu m-aș socoti nici eu om întreg ! De nu vrea să mă vadă, măcar să-mi dea o dovadă scrisă. Înțeleg că a ajuns mare mandarin, bărbat cu trei neveste și patru favorite și nu mai poate băga în seamă pe una ca mine. Atunci, cel puțin să-mi dea un act pe care să-l am și eu la mînă.

— Ce s-o mai lungim atît, o opri Tang Sheng. Lucrurile astea le-am înțeles. Dacă vrei ceva anume, spune-ne nouă și vom găsi o cale să pleci de aici mulțumită.

— Nu cerșesc bani, nu țin decît să dau ochii cu el. Cu cît mai mult mă amînă, cu atît îmi prelungește șederea !

Tang Sheng îi vorbi mieros și îndelung, căutînd s-o amăgească.

— Nu mă tem să merg chiar și în județul Qiantang, rosti ea zîmbind. Dar de vreme ce-i vreau binele, pentru ce să depun plîngeri pe la judecătorii și să-i stric bunul renume ? N-am de gînd să-i atîrn eu bîrna de grumaz. Să-mi calculeze cît mi s-ar cuveni pe cei șapte-opt ani, timp în care m-am îngrijit de copil și la suma asta să mai adauge cîțiva argiți pentru mine și gata. De felul meu sînt sinceră, ce am hotărît așa rămîne. De-ar fi să ajung să cerșesc și tot nu am să-l supăr cu nimic. Domnule Tang, văd că înțelegeți foarte bine cum stau lucrurile. Dacă nu-mi dă dovada pe care i-o cer, înseam-

nă că vrea s-o rupă cu mine, și oricît de bună aș fi, nu pot nici eu să dau înapoi.

Cuvintele femeii îl și bucurară, dar îl și întristară pe Tang Sheng. Se bucura pentru faptul că ea se arăta binevoitoare în aranjarea neplăcerilor. Pe de altă parte, însă, suma pe care o pretindea i se părea mare și asta îl întrista. Pe urmă, el trebuia să discute cu magistratul Lu din Qiantang. Oare omul avea să fie de acord ? Chibzui o vreme, apoi nu se lăsă pînă ce nu află din gura ei cam cît cerea. În total, era vorba de șase mii de arginți. Femeia rămase să-l aștepte în încăperea porții și el se duse din nou la guvernator. Acesta se afla în camerele interioare, încercînd s-o împace pe concubină. Îi spusese că o trimisese pe femeia aceea blestemată la prima magistratură a provinciei ; că acolo avea să fie pusă sub pază chiar în seara aceea și că în felul acesta a doua zi părăsea definitiv Hangzhoul. Cînd Tang Sheng intră, concubina era tăcută și adîncită în gînduri. Slujitorul nu mai îndrăzni să spună pentru ce venise, aduse vorba de altceva, ieși și merse țintă în bibliotecă. Guvernatorul înțelesese și se luă după el.

— Cum e ? întrebă.

Tang Sheng îi explică dorința femeii.

— E o femeie foarte înțelegătoare, Înălțimea Voastră, adăugă. Vă rog să mă sfătuiți cum să fac cu banii. După umila mea părere, cel mai nimerit lucru este să o facem să plece cît mai repede și cît mai mulțumită.

— Orice-ar fi, șase mii e prea mult, rosti Fu.

— Înălțimea Voastră a mai trecut prin asemenea situații, nu se lăsă slujitorul.

Guvernatorul tăcu, îngîndurat. Nu-i convenea cîtuși de puțin să plătească despăgubiri. Plin de agerime, Tang Sheng găsi pe loc soluția. Cunoștea pe cineva care vroia să ofere niște bani ca să fie recomandat pentru o slujbă, dar el, Tang Sheng, nu îndrăznea să se bage, știind că guvernatorul nu primea mită. Așadar, îi propuse stăpînului său să-i permită să se ocupe de această afacere, din care putea scoate suma respectivă. Fiind vorba de o singură abatere de la obiceiurile sale, guvernatorul își zise că nu avea cum să-și păteze bunul renume.

— Bine, încuviință Fu. Ca să nu dau aceşti bani din buzunarul meu, îngrijește-te tu de asta. Dar fii atent, nu iei mai mult de șase mii. Orice ban în plus e înșelătorie și nu accept așa ceva !

Tang Sheng se bucură peste măsură. Îi venea să rîdă în hohote, dar trebui să se stăpînească. Se arătă de acord și se retrase. În nici trei zile aranjă lucrurile, iar femeia plecă din oraş. În ce-l priveşte pe Tang, cîştigul lui propriu era destul de însemnat.

Cine credeți că era persoana care obținuse recomandarea pentru un post, cu garanția guvernatorului ? Nu era altul decît inspectorul cu cerealele din provincie. El i se destăinuise de multă vreme lui Tang Sheng, cu gîndul să-i plătească oricît guvernatorului Liu Zhongchèng. Acesta fusese în cele din urmă de acord, iar el scosese numaidecît banii. Pe inspector îl chema Jia Xiaozhi. Provenea dintr-o familie de mici dregători * și reușise să se ridice pînă la rangul de inspector. Se străduise toată viața să placă superiorilor și cu fiecare gest și atitudine căuta să dovedească gusturi pe potriva acelora cu ale guvernatorului Fu. Apoi foarte curînd, guvernatorul acceptase să-l recomande pentru altă slujbă. Cînd în provincia Henan apăruse un post liber de judecător provincial, Palatul îl ridicase la rangul de comisar judiciar pentru Henan. Nu vom vorbi despre cum și-a luat rămas bun ori despre instrucțiunile pe care le primise din capitală.

În schimb, vom arăta că de cînd se știa îi purtase tot timpul de grijă bătrînei sale mame. Ca urmare și de data aceasta o luase cu sine spre Henan. Înainte de a ajunge acolo, discutase astfel cu ea :

— Mai avem trei zile de drum și intrăm în capitala provinciei. Te rog, mamă, ca la întîlnirile cu dregătorii să-mi repeți iarăși sfaturile pe care mi le-ai dat în clipa în care am fost numit inspector pentru cereale în Zhejiang. Dacă ai uitat, fiul tău ți le poate aminti.

---

* *Xiao lian fang zheng*, desemnează o categorie de dregători de rang mic, de nivel județean, recrutați din rîndul cărturarilor nereușiți la examene, recomandați de marii mandarini locali, ca urmare a unor calități morale deosebite.

— Le ţin prea bine minte, fiule, spuse ea.

Începînd de la halta următoare, aflată cam la doi *li* depărtare faţă de hotelul la care urmau să tragă, el se apucă să le ceară purtătorilor litierei sale să se grăbească pentru a o lua înaintea maică-si. La poarta hotelului coborî şi rămase în aşteptare. Unii dregători locali veniţi în întîmpinarea lui, neştiind ce să facă, se ţinură pe lîngă el. De cum zări litiera bătrînei, el îngenunche numaidecît şi stătu acolo jos neclintit.

— Bună mamă, fiul tău te primeşte cu toată dragostea, rosti el cu voce tare.

Din litieră, femeia clătină din cap aprobator. El se tîrî pînă lîngă litieră şi apucă unul dintre mînerele acesteia, ca şi cum ar fi ajutat la căratul ei. Intrară astfel în curtea hanului, aşa cum o făcuseră deseori şi prin alte locuri.

— Acum eşti mandarin de rangul al treilea, îl dădăcea mama, eşti judecătorul suprem al unei provincii. Toată lumea atîrnă de tine. Aşadar, trebuie să te porţi cu multă loialitate, să-ţi arăţi la fiece pas simţămintele de mulţumire faţă de Palat. Ţine minte această povaţă a mea, fiule !

Ajunsă aici cu sfatul, Jia se întoarse cu faţa spre uşa litierei şi rosti apăsat :

— Da, mamă. Fiul tău îţi respectă învăţătura..

Între timp, ea se dădu jos din litieră. El se repezi şi o sprijini să intre în clădire. Abia după ce acest întreg ritual luà sfîrşit el ieşea şi se întîlnea cu ceilalţi oaspeţi. Dregătorii sosiţi în întîmpinarea lui şi oamenii simpli, martori la asemenea scene, se minunau de marea loialitate şi supuşenie filială de care era în stare acest mare mandarin. Şi lucrurile se repetau întocmai la fiecare han. Ba mai mult, chiar în decursul aceleiaşi zile el proceda aşa la ora prînzului, seara şi mai cu seamă la părăsirea hanului. Toţi dregătorii locali din drumul lui îi socoteau comportarea curioasă. Mandarinul trimis din capitala provinciei în mod special în întîmpinarea lui, aflîndu-se de cîteva zile în compania lui, se arătă cum nu se poate mai uluit.

— Măritul mandarin îngenunche de cîteva ori pe zi în faţa bătrînei doamne. Se prea poate ca acesta să-i fie

obiceiul. Cît privește cuvintele de învățătură pe care ea i le tot spunea, ele sînt mereu aceleași. Nu schimbă niciodată nici măcar un singur sunet. De ce oare? își exprimă acesta nedumerirea înaintea slugilor sale.

Oamenii găsiră îndreptățite aceste observații. În cea de-a treia zi, judecătorul și alaiul său urmau să intre în Kaifeng, capitala provinciei. Această ultimă zi fusese deosebit de obositoare pentru toți. De dimineață, judecătorul Jia îngenunchease iar în fața mamei sale, urîndu-i drum bun, pentru ca mai apoi s-o întîmpine din nou și s-o conducă la plecare numai la cinci *li* de oraș. La porțile cetății, după ceremonia de întîmpinare, la care se adunaseră aproape toți mandarinii capitalei, el îngenunche ca de obicei și nu uită să sprijine ca întotdeauna lectica mamei sale. În sfîrșit, mai îngenunche o dată în mijlocul orașului, la poarta reședinței. Și ca de fiecare dată, cînd îi asculta povețele, el se înclină și rosti acel plin de supușenie : „Da, mamă !“ După ce o conduse pe bătrîna doamnă să se odihnească, judecătorul Jia merse și se înfățișă guvernatorului. Toată suflarea aflase că era un fiu deosebit de loial și ca atare îi arăta multă cinstire.

În ziua primirii sigiliului, după ceremonia oficială, proaspătul comisar judiciar insistă să o cheme acolo și pe bătrîna doamnă. Îmbrăcată într-o robă cîrpită, ea apăru așezată într-un scaun de bambus purtat de două slugi. Judecătorul Jia o sprijini chiar el să coboare. Cînd bătrîna doamnă bătu mătănii, el rămase în spatele ei, în genunchi și nu se ridică decît după ce ea sfîrși ritualul.

— În bunătatea fără margini a Fiului Cerului, eu, fiul tău, am fost numit comisar juridic al provinciei Henan. Astăzi este ziua în care mi s-a dat împuternicirea și țin să declar că în orice lucru voi cerși sfatul mamei mele. Cînd vru să vorbească, femeia fu înecată de un acces de tuse. Neliniștit, judecătorul Jia se repezi și o ajută pe bătrîna doamnă să se așeze și o bătu chiar el ușor pe spate. Slugile turnară ceai. După cîteva clipe în care își mai trase sufletul, femeia nu mai tuși, în schimb prinseră să-i curgă balele, ochii i se împăienje-

niră, o apucă amețeala și se moleși într-atît, încît nu mai avu putere să stea dreaptă.

— Doamna este prea în vîrstă pentru a fi supusă atîtor chinuri, interveniră mandarinii prezenți acolo. Duceți-o să se odihnească.

Slugile o purtară înapoi în camerele interioare. Judecătorul Jia o însoți și rămase cu ea vreme îndelungată. Restul ceremoniei se desfășură după tipic.

De cînd își intrase în atribuții, judecătorul Jia se purta prudent, temător ca nu cumva să greșească. Se ocupa de fiecare caz primit de la prefecturi și județe. Prima întrebare pe care i-o punea oricărui împricinat era :

— Ești sau nu vinovat ?

Oamenii cinstiți nu îndrăzneau să spună că erau învinuiți pe nedrept și povesteau cum se petrecuseră lucrurile. Unii însă se văicăreau în gura mare că erau curați ca lacrima. În mod obișnuit, magistrații stabileau în mare grabă verdictul și înaintau cazurile Tribunalului provinciei. Aici, pe seama unei simple propoziții, condamnații se bucurau de prilejul amînării judecății. Și aceasta se întîmpla fiindcă de cîte ori oamenii își strigau nevinovăția, judecătorul Jia oprea interogatoriul și trimitea dosarul înapoi la județ pentru verificări. Spunea că așa îl învățase bătrîna doamnă, mama sa. Pentru el, viața omului era un lucru mare cît cerul și ea nu putea fi călcată în picioare ca un fir de iarbă. Dacă condamna în mod nedrept, numai și un singur om, atunci acela, după ce murea, îl întîlnea în iad pe Împăratul Iadului, care îl trimitea înapoi pe pămînt, ca strigoi, să se răzbune. De lucrul acesta din urmă judecătorul se temea cel mai mult și ca urmare se purta cu maximă prudență. Din zece vinovați, nouă strigau că sînt nevinovați. El nu era în stare să facă altceva decît să țină omul în închisoare și să trimită documentele prefecturilor și magistraților. Într-o lună, temnițele din capitală și din provincie gemeau de pline ce erau. Din suta de dosare supuse iarăși atenției lui, nouăzeci și nouă nu se puteau încheia. Orașul se umpluse de rude ale părților în proces, de martori și de vecini ai împricinaților.

Bătrîna doamnă citise în cărți că, pe vremuri, mandarini înalți ca Bao și Shi se apucau ei înșiși de cercetări, ca să ușureze necazurile poporului. Aflînd una ca asta, Jia se puse și el să-și schimbe straiele cu unele obișnuite și să se furișeze adesea afară din *Yamen* și să bată străzile, în căutare de dovezi și tîlhari. Cam la o jumătate de an de la numirea sa, într-o seară, se întorcea, frînt de oboseală, dintr-un asemenea tur făcut de unul singur. Deodată, pe marginea străzii a zărit un om care ghicea soarta oricui, după chipul ce-l avea. Prezicătorul stătea pe scaun, în fața unei mese, citind la lumina unui opaiț. Alături, erau înșirate cîteva taburete, pentru cei care voiau să-l consulte. Simțindu-se obosit, cum a dat cu ochii de scaune, judecătorul s-a și așezat. Prezicătorul îl salută, luîndu-l drept client.

— N-aș vrea să vă obosesc, vorbi Jia. M-am așezat doar să-mi trag nițel sufletul, adăugă el.

Prezicătorul nu-l mai băgă în seamă, văzîndu-și de citit. Judecătorul Jia rămase liniștit o vreme, apoi prinse să-l întrebe :

— De unde sînteți, domnule ? Cît cîștigați pe zi ? Aveți familie mare ?

Prezicătorul îi aruncă o privire. Apoi oftă și azvîrli pe masă cartea din care citise pînă atunci.

— Nu mă mai întrebați, dragă domnule, rosti el. Sînt nedormit de trei zile și trei nopți.

— Din ce pricină ? se miră Jia.

— Sînt din Chenzhou. Gîndește-te bine, trecătorule, cîte zile se fac din Chenzhou și pînă aici ! Cu toate că nu eram bogat, aș zice că acolo trăiam destul de bine. Acum cinci ani, am intrat la învățătură la Marele Zhao. Am plătit douăzeci și ceva de șiraguri de bănuți pe an. Cine-ar fi crezut că anul trecut un vecin avea să omoare pe cineva, și să mă oblige pe mine să-i fiu martor. La județ, a mai fost cum a fost, deși am cheltuit și cu asta cîteva zeci de șiraguri de bănuți. Dar pe urmă m-am lovit de judecătorul provinciei, ucidă-l cerul, că mare zevzec mai este. Oul ăsta de broască țestoasă o să mă aducă în sapă de lemn !

Judecătorul Jia încremeni.

— Care judecător? întrebă. Asta de-acum ori cel dinainte?

— Ticălosul ăsta de Jia!

Ocărît de-a dreptul în față, Jia tresări violent, gata să se trădeze. Totuși, se stăpîni și-și continuă întrebările.

— De ce nu ați rămas acasă și v-ați pripășit aici în capitala provinciei?

— Fiindcă zevzecul ăsta de Jia face pe bunul mandarin, dar de fapt nu-i stă gîndul decît la cum să smulgă banii împricinaților. După el, orice caz, indiferent de verdictul magistratului, trebuie neapărat cercetat pornind de la recunoașterea sau nu a vinei. Trimite actele la județ și cheamă să i se aducă martorii și tot ce trebuie pentru o nouă judecată. Și nici atunci nu dă verdictul, ci îi reține, vrînd-nevrînd, pe oameni în oraș. Orașul e mare, nimic de zis, însă lumea nu poate să plece pîna nu zice el. Uite, să luăm cazul ăsta al meu. Ne-a chemat de cinci luni încheiate și încă stăm în așteptare. Cred că ăsta n-o să moară de moarte bună și o să i se stîrpească spița neamului *!

Judecătorul Jia clocotea în sinea sa de mînie.

— Îl cam desconsideri pe acest mare mandarin, pe care lumea îl socotește drept un om foarte loial și îndatoritor, spuse el în cele din urmă, după un moment de tăcere.

— Așa ziceți voi, izbucni omul, înciudat. Află de la mine că chestia asta cu loialitatea e o minciună!

— Cum adică?

— Cine o să-i mai aprindă santal pentru strămoși de vreme ce i se stinge spița și rămîne fără urmași? Păi, ăsta numai fiu iubitor nu e!

Furios la culme, Jia nu mai avu ce să întrebe. Nu-i mai rămînea decît să plece, lucru pe care îl și făcu. A doua zi, se gîndi să-l cheme pe prezicător în fața curții și să rejudece cazul în care era băgat, pentru a-l împăca. Dar numaidecît își dădu seama că uitase să-l întrebe pe om de nume și de locul unde stătea. Așa că

* *Jue zi jue sun*, a înceta de a mai avea copii și nepoți, a rămîne fără urmași, a i se stîrpi neamul, unul din blestemele cele mai teribile din China feudală.

judecă ceea ce urma la rînd atunci, anume un recurs al unui tînăr, pe nume Kong, de undeva din Shandong. Tatăl acestuia plecase de acasă să facă afaceri tocmai în prefectura Guide. Acolo se nimerise ca oamenii locului să dorească înființarea unei școli medii. Cum cei mari se împotriveau să dea fonduri, se ajunsese la hotărîrea de a se lua taxe mărite de la negustori. Tatăl lui Kong avea o prăvălie de pînzeturi, cu un capital cam de o mie de șiraguri de bani de aramă, iar impozitul i se stabilise la trei sute de bănuți. De unde să plătească ? La refuzul lui, prefectul îl învinui că se opune taxelor și îl arestă. Fiul negustorului se plînsese în stînga și-n dreapta, îi cerșise chiar prefectului să-i elibereze părintele. Prefectul îi pretinse atunci, pe lîngă taxa anuală, alte două mii de șiraguri care ar fi reprezentat cheltuielile de reparare a prefecturii. Băiatul nu avu cum să plătească și atunci prefectul porunci ca părintelui acestuia să i se aplice două sute de lovituri în podul palmei și încă o sută peste obraji, urmînd ca omul să rămînă pe mai departe închis. Prefectul socotea că se arătase încă destul de îndurător pentru că nu-i sfîșiase și spatele, cu sfîrcul biciului. Îngrozit, fiul se plînse Tribunalului județean.

Tocmai în momentele acelea din cursul dimineții, comisarul judiciar încă mai fierbea de supărarea pe care i-o pricinuise în ajun prezicătorul de pe stradă ; în această stare de spirit el se uită în pripă peste plîngere și răcni :

— Răi oameni se mai află în provincia asta ! Cei mari și luminați au luat hotărîrea să vă deschidă o școală în care să vă educați copiii și voi, în loc să plătiți un impozit ceva mai mare, vă țineți de plîngeri ! Dacă toți s-ar fi luat după tine, ce m-aș fi făcut ?

— Nemernicul de mine n-ar fi cutezat să i se plîngă Înălțimii Voastre, spuse tînărul, dar m-au băgat în sperieți măsurile domnului prefect. De aceea am fost nevoit să mă plîng că mi se face o nedreptate.

— Prostii ! Refuzi să plătești impozitul și te ții de petiții ! Răi oameni mai sînteți în provincia asta !

— Umila mea persoană se trage din provincia Shandong, am venit aici pentru negoț. Ne tragem din neamul

venerabilului sfînt *. Și cu toate că oameni care se cheamă Kong există în toată țara, noi nu sîntem de fel din această provincie.

Limbuția omului stîrni și mai tare flacăra mîiniei din inima judecătorului.

— Baliverne ! strigă el, bătînd în masă. Prostii ! Din tot neamul Kong n-a ieșit nimic bun !

— Cum puteți vorbi așa, preamărite ? zise tînărul Kong. Pe cărțile cui ați învățat de ați ajuns mandarin ? Dacă din neamul Kong n-a ieșit nimic bun, ce ne facem cu venerabilul sfînt ? Oare l-ați uitat ?

Înfruntarea aceasta îl lăsă pe Jia fără un cuvînt. Se înroși la chip, se gîndi puțin și izbucni :

— Cum îndrăznești să te pui cu un tribunal ? Loviți-l ! Să mi-l bateți bine, ca să respecte mandarinii și locurile publice !

Portăreii abia așteptau să ridice brațele. Tînărul Kong se îndîrji :

— Ba nu mă bateți, preamărite ! Nu mă bateți ! și o zbughi spre ușă.

Judecătorul era atît de furios încît abia se mai putea stăpîni. În spatele lui se afla în permanență un slujitor în vîrstă, venit în familie încă de la măritișul mamei lui Jia ; omul acesta asista la judecată, din porunca bătrînei doamne. Dacă, de pildă, judecătorul hotăra să pedepsească pe cineva cu bătaia, iar slujitorul spunea că nu se cădea așa ceva, Jia îl asculta, întocmai ca pe propria-i mamă. În chiar clipa cînd bătrînul slujitor auzise ordinul de a fi biciuit un urmaș al sfîntului Confucius, el și înțelesese că un asemenea lucru era o greșeală și ca urmare își trăsese stăpînul de mînecă.

— Omul ăsta nu poate fi bătut. Dacă îl biciuiți pe nedrept, stăpîna o să ne certe.

La aceste cuvinte, Jia se ridică în picioare și rosti :

— Da, apoi trimise pe cineva să-l aducă înapoi pe tînărul Kong. Cînd îl avu iar în față, îi spuse : În mod firesc, meriți să fii pedepsit. Bătrîna mea mamă m-a sfătuit, ca să te iert deocamdată. Ești negustor și nu cunoști regulile de politețe. A doua oară n-o să mai scapi ușor. Ai grijă ! Acum ieși !

---

* Confucius, în limba chineză Kong Fuzi.

— Și cu plîngerea mea cum rămîne? Socotiți că e dreaptă sau nu, Înălțimea Voastră?

— Du-te și vom vedea! Sîntem abia în prima lună a anului, n-am timp să stau la discuții cu tine!

Tînărul Kong fu nevoit să plece. În continuare, grefierul anunță un proces al cărui obiect era o crimă. Oamenii implicați în el fuseseră aduși în capitală din ziua de douăzeci și patru a ultimei luni a anului trecut. Criminalii se aflau sub stare de arest.

— De la începutul acestui an n-am avut decît două zile libere, nu vă puteți plînge că am lenevit, izbucni nemulțumit primul judecător al provinciei. Nu există lucru care să nu-și poată aștepta rîndul! Știți prea bine că în aceste cîteva zile a trebuit să petrec și eu Anul Nou, să fac vizite și să primesc oaspeți. Nu m-am bucurat nici măcar de o singură zi de răgaz. Astăzi este a cincea zi din noul an și uite am chemat oameni la judecată, dar voi vă găsiți să ziceți că fac greutăți poporului. Sînteți cu adevărat fără inimă! O zi ca asta trebuie să fie de bun augur pentru tot anul, iar voi mă puneți să interoghez criminali! Ei bine, n-am s-o fac. Curtea se retrage. Lăsăm cazul pe mîine!

A doua zi, după ce prînzi, judecătorul porunci să se reia procesul cu pricina. Erau la mijloc doi criminali, un bărbat și o femeie; toți martorii se aflau prezenți acolo.

După ce înaltul mandarin își ocupă locul în sala de judecată, oamenii fură chemați unul cîte unul, mai întîi cei care depuseseră plîngerea, apoi martorii și la sfîrșit cei doi vinovați care săvîrșiseră adulterul și crima. Totul se potrivea întocmai cu raportul primit de la județ. Oricît întorcea și răsucea cazul, Judecătorul Jia nu-i dădea de capăt, nu deosebea cu nici un chip o cît de mică rațiune în înlănțuirea faptelor. Plîngerea o făcuse un nepot al victimei, al omului ucis. Bărbatul implicat în adulter fusese văr bun, după tată, cu acela căruia îi pricinuise moartea. Deci adulterul se săvîrșise între văr și verișoară. Apoi împrejurările crimei nu erau nici ele clare. Soțul femeii care se iubise cu vărul lui murise otrăvit. Crima o aflase un nepot al mortului, care și înaintase plîngerea.

La judeţ, se făcuse autopsia victimei, descoperindu-se că, într-adevăr, omul murise otrăvit. Fuseseră interogaţi şeful clanului respectiv şi femeia adulteră. Sub cazne, ea recunoscuse că trăise cu verişorul soţului său. Apoi fusese arestat bărbatul care pricinuise adulterul. În faţa numeroaselor mărturii, simţind că nu avea cum să mai respingă acuzaţiile, recunoscuse şi el. Magistratul pregătise dosarul pe baza acestor dovezi şi îl trimisese la prefectură. De acolo, cazul fusese înaintat Tribunalului provincial. Numai că pînă să ajungă cei doi vinovaţi în capitala provinciei, dosarul întocmit de magistrat, pe baza interogatoriilor, intrase deja în tribunal şi acolo se ştia prea bine de cazul acesta.

Speriat ca nu cumva la judeţ să nu se fi procedat cu suficientă grijă, dat fiind gravitatea cazului, judecătorul Jia se ocupă de el, cu maximum de atenţie. Chemase din vreme pe toată lumea. Bătrîna doamnă îi pusese şi de data aceasta în vedere că judecătorul este cel mai adesea una cu legea, dar că omul este mare cît cerul şi nu e bine să te joci cu el, de aceea lucrul cel mai bun era să nu-şi facă renume prin pedepse.

Stăpînit de teama de a nu se fi greşit din uşurătate, Jia hotărîse să refacă singur interogatoriul. După ce stătuse de vorbă cu omul care depusese plîngerea, cu martorii şi cu bărbatul amestecat în adulter, judecătorul nu descoperise chiar nimic. Totul se potrivea întocmai cu cele înscrise în dosar. Cu inima mocnind de năduf, porunci să fie adusă femeia adulteră. Aceasta era tînără, avea numai douăzeci de ani şi în ciuda vinilor ce i se puneau în spinare şi a celor prin care trecuse, arăta destul de bine. Cu deosebire, îi ieşeau în evidenţă ochii negri, strălucitori, a căror frumuseţe îţi tăia răsuflarea.

Cînd o văzu, judecătorul Jia nu-şi dădu chiar duhul, dar cum stătea acolo, deasupra tuturor, simţi că îl apucă ameţeala. Se stăpîni şi-i puse întrebări pentru mărturie. După sfaturile mamei sale, el ştia că cel mai însemnat lucru pentru o femeie era onoarea, grija ei de a apărea înaintea lumii cu faţa curată. Or, în sala de judecată se aflau judecători, secretari, grefieri, portărei, astfel că unei femei tinere i-ar fi venit foarte greu să vorbească în faţa atîtor oameni. Iar un adulter nu era deloc ceva

despre care să te poţi destăinui oricum şi oricui. Gîndindu-se la toate acestea, judecătorul porunci ca femeia să fie dusă la vorbitor, pentru a-i lua mai ferit un interogatoriu minuţios.

Alese un secretar cu barba albă şi patru portărei. Restul curţii rămase pe loc. În vorbitor, judecătorul se aşeză pe patul-cuptor, pentru a domina prin înălţime, iar femeia fu obligată să îngenunche la picioarele patului. Primul lucru pe care Jia îl făcu, fu să-i poruncească femeii să ridice capul. O privi direct în faţă. Tăcu o vreme, apoi rosti :

— După cum te arată chipul, nu pari criminală.

La aceste cuvinte, femeia prinse curaj şi strigă repede :

— Sînt nevinovată, Mărite om !

— Tribunalul nostru e altfel decît celelalte. Dacă eşti nevinovată, nimic nu ne împiedică să dăm verdictul după fapte ; dacă eşti vinovată, ochii aceştia ai mei te vor cunoaşte, n-ai să poţi să mă înşeli. Adu-mi fapte şi te vei salva. Tribunalul nu are nimic cu tine. De obicei, bătrîna mea mamă îmi cere să-i cumpăr peşti şi broaşte-ţestoase şi le dă drumul în Fluviul Galben. * Cu asemenea oameni buni ca noi, să n-ai teamă. Hai, deschide-ţi sufletul !

— Umila femeie din faţa Înălţimii Voastre a trăit cinci ani cu bărbatul care a murit. M-am măritat la şaisprezece ani, începu ea, bucuroasă că a dat peste un om atît de bun. Nu ştiu să se fi avut alţii mai bine decît noi doi. Anul trecut, prin luna a noua, a dat peste el o răceală. L-am chemat atunci pe domnul Zhang, care stă pe Strada Sudului. Cine-ar fi crezut că în loc să ia doctoriile care ar fi trebuit, omul meu o să ia altele şi că a doua zi o să-l găsesc ţeapăn. Mărite om cum e cerul de limpede ! Gîndiţi-vă, doi soţi atît de tineri ca noi, să fie despărţiţi de o moarte atît de necruţătoare ! Cum or să fie zilele mele de azi înainte ? încheie, izbucnind în hohote de plîns.

Judecătorului i se înmuie inima. Tăcu o vreme, apoi continuă :

---

* *Fangsheng,* credinţa budistă de a nu omorî animalele în captivitate, ci de a le pune în libertate, redîndu-le viaţa.

— Există şi medici care omoară oameni. Dar cum de au stabilit că tu l-ai otrăvit?

— Domnul Zhang l-a omorît pe bărbatul acestei umile femei. Am fost acasă la el şi i-am făcut tărăboi, i-am strigat să-mi dea bărbatul înapoi. Dar cîte mi-a făcut! Mi-a zis că nu el a greşit doctoriile, ci că eu l-am otrăvit. Vorba asta a lui mă împinge la moarte, Mărite om!

Judecătorul Jia o ascultă atent. Încuviinţă din cap, oftînd.

— Doctorul acesta Zhang a venit şi el? întrebă.

— Numele lui e înscris pe lista împricinaţilor. L-aţi interogat mai înainte, îi spuse grefierul.

— Îmi amintesc, a intrat cu ceilalţi şi au declarat toţi acelaşi lucru. Nu l-am descusut anume. Mi se pare un om interesant. Aduceţi-l să stau de vorbă cu el.

Portăreii îl aduseră repede pe doctorul Zhang Dachun, care intră şi îngenunche lîngă femeie. Judecătorul îi ceru să declare cum îl cheamă, apoi întrebă:

— De ce-a suferit omul înainte de a muri?

— A fost răcit. I-am simţit frigul în sîngele din venele mîinii. I-am prescris fiertură din scoarţă de cuişoare. Vreau să spun, Înălţimea Voastră, că fiertura din scoarţă de cuişoare este o reţetă secretă transmisă de la strămoşul nostru îndepărtat, domnul Zhongjing. Din dinastia Han *, de cînd a fost descoperită, şi pînă astăzi, nu-i nimeni să ştie cît de mulţi oameni a vindecat. N-am să vă ascund, Înălţimea Voastră, că specialistul acesta a studiat ştiinţele de la origini şi că el nu este asemenea acelor care practică medicina la colţ de stradă **. Ei nu cunosc această reţetă.

— Acum nu te cercetez ca să aflu cît eşti de învăţat. Vorbeşti prea multe!

Zhang Dachun tăcu.

— De cîte ori l-ai văzut pe bolnav?

— O singură dată. Reţeta aceasta a mea dă rezultate foarte bune. Am rămas uluit cînd am auzit mai apoi că a murit. Specialistul acesta a intrat la bănuieli de cum

* Dinastia Han, 206 î.e.n. — 220 e.n.

** *Xuanhu*, a agăţa o tigvă, semn de recunoaştere a vracilor ambulanţi.

l-a căutat nevasta omului și i-a cerut pe deasupra și despăgubiri.

— Păi, dumitale ți-e de-ajuns să te uiți la un bolnav și ceri numai pentru asta douăzeci și patru de șiraguri de argint, se amestecă femeia. La înregistrare ceri bani, pentru trecerea podurilor, cînd vii în vizită, alți bani, încît nici nu mai știi ce să scornești ca să faci bani. Dacă omori cu leacurile tale bolnavul, nu trebuie să ți se ceară înapoi omul întreg ?

— Pentru o consultație nu e cazul să se pretindă atîția bani.

— De-ați ști, Mărite om, ce inimă neagră au doctorii de pe la noi.

— Plata obișnuită este de patru șiraguri de aramă. Dar domnul Zhang nu e ca alții și pentru o singură vizită acasă vrea douăzeci și patru de șiraguri. Cînd merge acasă la cineva și are de trecut prin mai multe curți pînă ajunge la ușa omului sporește prețul la patruzeci și opt de șiraguri. Stă în sudul orașului și noi sîntem în nord. Ca să vină la noi, trece două poduri și pentru fiecare pod vrea cîte două șiraguri de bănuți. Vă dați seama ce inimă blestemată are, Mărite om ?

— Pe vremuri am fost și eu în Shanghai. Doctorii de acolo se grozăveau că sînt renumiți, dar au inimă de fiară. Voi, cei din Henan, nu s-ar cădea să vă purtați asemenea lor. Oamenii care umblă doar după căpătuială n-ar trebui să fie stîrpiți ?

— Ba bine că nu ! se repezi femeia să răspundă.

— Nu te-ntreb dacă iei mult sau puțin, se întoarse Jia spre doctor. Dar de unde știi că a murit otrăvit ?

— Cînd femeia aceasta m-a amenințat, i-am spus : „Dacă bărbatul tău a luat fiertura mea ar trebui să se fi vindecat, și nu să fi murit. Poate-o fi băut altceva". Ea a zis că nu. Ca specialist nu m-am încrezut în ea și m-am dus să văd cu ochii mei cum arată mortul. Încă nu fusese închis în sicriu și l-am văzut bine.

— Destul ! îl întrerupse judecătorul. Mi-ai repetat în sala de judecată aceleași cuvinte, ca și ceilalți. Pe vorbele tale nu se poate pune bază.

— Stăpînul județului a cercetat cadavrul și a reieșit că a fost otrăvit. Între un om mort otrăvit și altul mort de boală este o diferență ca de la cer la pămînt.

— Oricum a murit, voi, medicii, aveți inimă de cîine. Oamenii vă cheamă cînd se simt răpuși de boli grave și voi nu știți decît să-i jefuiți de bani. Strămoșii noștri spuneau despre doctorii vremurilor lor că aveau inima plină de pietate filială *. Iar voi ați ajuns pînă acolo, încît sînteți în stare să tăiați carnea de pe oameni, numai vouă să vă fie bine, îmbuibați și prea sătui ! Asta-i inima cea iubitoare !

Sfîrșind acestea, dădu poruncă celor din jurul său să-l aresteze pe doctor și să-l trimită magistratului de care aparținea, urmînd ca după terminarea procesului să se ocupe de el, pentru a le da și altora ca el pilda cuvenită. Portăreii îl luară pe Zhang Dachun, îl puseră în lanțuri și îl și expediară în județul Xiangfu.

După hotărîrea pe care o luase în privința doctorului, judecătorul Jia se întoarse către femeie.

— Omul meu a murit de boală și nicidecum că ar fi fost otrăvit, se apără ea. Nepotul acela vroia să pună mîna pe avere. De teamă că n-o să reușească, a aranjat cu doctorul Zhang și cu unii de la Yamen să întoarcă lucrurile în așa fel ca să mă distrugă pe mine. Excelența Sa magistratul județului a fost amăgit de ei și m-a scos pe mine vinovată. Mărite om limpede ca cerul ! Dacă mi se mai aruncă în cîrcă vinovăția, o să mă prăpădesc cu zile !

Judecătorul nu mai spuse nimic. Se uită din nou peste acuzație, apoi rosti :

— Să lăsăm pentru mai încolo clarificarea morții. Acum iată ce te întreb : ai preacurvit cu vărul bărbatului tău ? Fapta asta ai săvîrșit-o ?

— Vărul acela Wang nu era deloc apropiat cu soțul meu. Nu prea venea pe la noi, iar nenorocita de mine nici nu-l cunosc. Cum era să preacurvesc cu el ? Vorba asta mă omoară, Mărite om !

— Fapta aceasta nu e prea gravă, zîmbi judecătorul. Nu e un pericol de moarte. De ce te temi ? Aici nu se mai află alți oameni din proces și poți să mărturisești deschis și pe îndelete.

---

* *Gegu zhi xin*, a tăia o bucată de carne din coapsă pentru a-ți vindeca părinții de boală și pentru a-i întrema. Sens de jertfire pentru oameni.

Femeia lăsă capul în jos, tăcută.

— Uite, am să dau dovadă de mărinimie și îi scot de aici și pe secretarii mei. Poate că îți e rușine de ei, se arătă magistratul generos și le ceru celor prezenți să se retragă pe coridor.

În vorbitor nu rămăsese decît judecătorul Jia și pîrîta.

— Acum nu te mai aude nimeni. Poți să recunoști.

Femeia rămase la fel de tăcută. Din cînd în cînd, se uita pe furiș la omul din fața sa. Acesta închisese ochii, pentru a se controla mai bine. Femeia nu-și dădea seama ce se întîmplă și crezu că judecătorul chibzuiește la ceva anume. Închise și ea ochii, ca să se arate plină de supușenie și să nu pară cu nimic necuviincioasă. Peste puțin, auzi glasul judecătorului.

— Mărturisește iute ! o îndemnă el. Nu e nimeni în această încăpere, ce te oprește să vorbești ?

„Dacă lucrurile au ajuns pînă aici", își zise ea, „măcar să dau totul peste cap. Pare bun cu mine. Nu arată c-ar avea de gînd să-mi facă vreun rău". Cu această hotărîre în suflet, în ciuda capetelor de acuzare, își propuse să țină morțiș că alții aranjaseră s-o piardă și că era bine pentru ea să spună nu la orice întrebare a judecătorului.

— Acum nu mai e vorba de omor. Nu recunoști nici legătura cu verișorul bărbatului tău ? Nu ești deloc înțelegătoare ! o grăbi el. Femeie fără rușine ! Dacă nici mie nu-mi mărturisești, poate că reușește bătrîna doamnă să te înduplece. Mama mea are o inimă bună, nu își bate joc de oameni. Cînd ai să te afli în fața bătrînei doamne, vei recunoaște de la sine fără nici un fel de tortură.

Cu aceste cuvinte, coborî de pe pat, se apropie de ea și o prinse de mînecă, în intenția de-a o trage după el. Fiind de felul său din provincia Anhui, mai dinspre sud, izbutea doar atunci cînd vorbea domol și cu grijă, să se facă înțeles, dar dacă își dădea drumul firesc la gură, mai mult de jumătate din ce spunea nu se înțelegea. Așa se face că de data aceasta femeia îi ascultă vorbele repezite, fără să priceapă mai nimic în afară de cuvintele „bătrîna doamnă". Cînd se trezi trasă de mînecă, neînțelegînd despre ce era vorba, se sperie. Judecătorul însă nu vroia decît s-o ducă în camerele interioare, s-o pună pe bătrîna doamnă s-o interogheze. Crezînd că

mandarinul îi cere altceva, ea șovăise să-l urmeze, de aceea preferase să se ghemuiască la pămînt. El îi poruncise să se ridice, însă ea nu îndrăznea. Văzînd că nu o poate trage după el, Jia se aplecă și o prinse cu mîinile amîndouă.

— Mărite om ! țipă ea, luată prin surprindere. Ce înseamnă asta, Mărite mandarin ?

Vorbele ei atraseră atenția slujbașilor de pe coridor și aceștia cum nu aveau de unde să știe ce se întîmpla acolo, alarmați că ar fi fost strigați, năvăliră toți în cameră. Oamenii îl găsiră pe marele mandarin aplecat asupra femeii pe care o ținea cu amîndouă mîinile și, de teamă că se amestecaseră unde nu trebuia, se retraseră mai repede decît veniseră. Pe de altă parte, judecătorul, convingîndu-se că femeia nu vroia să-l urmeze, se înfuriase grozav, cum rar i se întîmpla. O lăsă, se înapoie pe cuptor și urlă :

— Puțini oameni sînt atît de netrebnici ca tine ! Bătrîna mea mamă este plină de virtute. De vreme ce ți-e frică să i te înfățișezi, înseamnă că umbli cu scorneli. Stîrpitură care nu deosebești binele de rău ! N-o să-mi mai pese de tine ! Să vină careva ! zise, ridicînd glasul.

Secretarii și portăreii se năpustiră iarăși înăuntru.

— Dați femeia pe mîna celor de la interogatorii, să-mi smulgă chiar astăzi mărturisirea ! ordonă.

Aceștia ieșiră cu femeia, iar el se retrase. Cînd ajunse la el, bătrîna doamnă se interesă ce lucruri mari îl rețineseră atît de mult. El îi povesti ce se întîmplase.

— Ei, cum o să recunoască, biata de ea, în fața unor bărbați ? Cheam-o și am s-o întreb eu. Ai să vezi că va face mărturisiri.

— Acesta a și fost gîndul fiului tău, dar ea n-a vrut să vină.

— Cum vroiai să vină cu tine ? Uite, trimit eu o doică după ea. Nici portărelul nu e bine s-o însoțească. E femeie și n-o să fugă.

Pe dată, bătrîna doamnă îi și explică doicii sale cum să meargă și s-o aducă pe femeie. Doica se chema Fei și trăia pe lîngă bătrîna doamnă de mai bine de patruzeci de ani. Nu era slujnică din Yamen să-i iasă din vorbă. I se adresau toate numai cu doamna Fei și nu altfel. Pînă și portarii, bucătarii și portăreii o respectau ca pe o șefă.

Nimeni nu punea la îndoială cuvintele ei și toți i se supuneau fără cîrtire. De aceea, dacă ea întreba de vreun caz, nu era vreunul care să se mire. După intervenția ei, dintre aceia care erau în situația de vinovați, din zece, opt sau nouă erau eliberați. Cînd aflase că bătrîna doamnă trimisese după ea, femeia adulteră încă nu-și adunase gîndurile.

— Bătrîna stăpînă are sufletul duios cum nu se pomenește altul pe lume, o fericiră portăreii și mijlocitoarele cu voioșie în glas. Dacă ai încăput pe mîna ei, ești ca și scăpată. Ia-o degrabă pe urmele doicii !

Femeia le dădu ascultare, bucuroasă. În camerele interioare, ajunsă în fața bătrînei doamne, îngenunche. Bătrîna doamnă ședea pe un scaun în față, iar judecătorul Jia undeva în spate, fiind acoperit de aceasta. Din cînd în cînd apărea de acolo și turna ceai sau își umplea luleaua. Bătrîna doamnă puse cîteva întrebări fără importanță și, înainte de a aduce ea vorba de preacurvie, femeia se și apucă să strige că era nevinovată. Bătrîna o ascultă și oftă.

— Greierii și furnicile au o viață nenorocită. Omul însă nu trebuie să fie neîncrezător în sorții vieții sale, rosti ea. Mortul e mort ; eu nu vreau să știu de el cîtuși de puțin. Acum chestiunea este să te salvăm pe tine. Orice e scris în legea imperială, dacă am un fir cît de subțire prin care aș putea să te scap, n-am să-i las să-ți ia viața. Bătrîna doamnă întoarse capul spre fiul său : Ești mandarin și ai face bine să ții minte o vorbă de-a mea : salvează-l pe cel viu, nu pe cel mort. Mortul nu mai înviază. De aceea trebuie să cauți întotdeauna o cale de a-l scăpa pe cel care-i în viață.

Judecătorul Jia se grăbi să treacă în față.

— Da, mamă, spuse el și îngenunche, mulțumindu-i pentru sfat ; după aceea se ridică și se trase într-o parte.

Bătrîna doamnă continuă să-i pună femeii tot felul de întrebări, însă aceasta repeta că era nevinovată, încăpățînîndu-se să nu facă nici o mărturisire.

— Înaintea mea toată lumea recunoaște adevărul ! se supără bătrîna. Eu îmi arăt blîndețea față de tine și tu tot nu-nțelegi. Mamă Fei, du-o în bucătărie și porun-

ceștc-i bucătarului să-i dea un bol cu mîncare. În vremea asta, deschideți-i cumva capul.

Doica Fei o luă cu ea pe femeie. În bucătărie, și ea și bucătarul îi vorbiră cît și cum se pricepuseră, apoi doica o adusese înapoi. Bătrîna doamnă se apucă iarăși să-i pună răbdătoare întrebări, peste întrebări, dar în zadar. Femeia nu scoase un cuvînt care să dezvăluie ceva din adevăr. De enervare, bătrîna doamnă fu cuprinsă de un acces de tuse. Jia alergă și o bătu pe spate, abia reușind s-o potolească.

— De cînd sînt, n-am văzut un om cu un asemenea caracter de vită ! recunoscu bătrîna. Îi vreau binele, dar dacă nu ții să vorbești, aflǎ că nici nu mai simt nevoia să mișc un deget pentru tine. Diseară am să aprind santal înaintea statuii lui Buddha și o să-i povestesc necazul tău. Atunci n-ai să mai ai încotro, demonii or să te împingă să mărturisești totul, ai să vezi...

Bătrîna doamnă nu sfîrșise ce avea de spus, și accesul de tuse îi reveni și mai puternic. Se încovrigase, tușind întruna mai să se rupă sufletul din ea. Judecătorul Jia chemă pe cineva s-o conducă pe femeie și s-o dea pe mîna celor de la interogatorii. El rămase să se îngrijească de bătrîna sa mamă, care se domoli abia cînd, vlăguită de efort, adormi. Liniștindu-se și el, judecătorul Jia plecă la cină.

VII

Abia se așezase judecătorul la masă, că sluga și anunță intrarea domnișorului cel mare. Domnișorul Jia se alesese în urmă cu doi ani cu titlul de prefect. În timpul unor solicitări de contribuții, se remarcase, obținînd succese și fusese înaintat ca ajutor de inspector, căpătînd al treilea rang mandarinal. El însă rîvnea la rangul al doilea, fiind cum nu se poate mai dornic să poarte bonetă cu fund roșu. Pentru că așa, ca asistent, fără o circumscripție anume, nu se putea ști în ce provincie avea să fie aruncat. Apoi și ajuns într-o provincie, acest rang nu însemna mare lucru. Chiar dacă cineva ar fi cheltuit în capitală jumătate din avere, pentru un asemenea post, acesta nu i-ar fi acoperit paguba nici într-o viață de om. Judecata domnișorului era sănătoasă. Deși deținea acest rang de un an și mai bine, el nu fusese primit de Fiul Cerului și nu i se oferise nici un post, fiind obligat să rămînă în casa tatălui său, ca fiu, ca domnișor și vrînd-nevrînd pricinuindu-i numai pagube.

În ziua aceea, tocmai citise o telegramă la Direcția telegrafului. Se comunica prin ea că Fluviul Galben străpunsese îndiguirea undeva mai jos de orașul Zhenzhou, inundînd cu totul peste zece județe și districte. Întreg pămîntul era sub ape. În privința strîngerii de fonduri, domnișorul cel mare al judecătorului Jia avea experiență. Acum luase hotărîrea ca, ajutat de tatăl său, să ajungă mai marele îndiguirilor : pe de o parte obținea o slujbă și cîștiga și ceva bani ; pe de alta, avea șansa să participe la o posibilă premiere, și încă ieșită din comun, în urma reparării digului. Odată făcut inspector, chiar dacă treptele mandarinale nu i se puteau garanta, măcar cerșea să fie primit de împărat pentru a i se da o circumscripție precisă într-o provincie, și astfel să fie și el unul dintre „inspectorii numiți prin decret special imperial". În pri-

vința bonetei de rangul doi, nici gînd nu avea să și-o procure bazîndu-se pe propriul său chimir. Firește că arginții pentru ridicarea digurilor veneau pe apă și se puteau duce odată cu apa. El ar fi putut să meargă în capitală, să-și viziteze doi maeștri, să se folosească și de eunuci și astfel să se asigure de obținerea unui post. Iată cum spărtura făcută în dig, de apele Fluviului Galben, și nenorocirile celor mulți puteau fi pentru el calea ridicării în rang și a îmbogățirii. De aceea, de cum aflase această veste, alergase la tatăl său, îi povesti cele întîmplate și-l imploră să-i obțină această însărcinare, de la mai marele apelor din imperiu.

Judecătorului Jia îi plăcuse gîndul fiului său.

— Dacă digul a fost străpuns pe la Zhenghou, guvernatorul va fi înștiințat.

— Telegrama a și venit. Cred că se află deja în mîinile lui.

Chiar în clipa aceea, un om din partea guvernatorului le aduse știrea străpungerii digului de către apele Fluviului Galben, zona calamitată fiind extrem de întinsă. Lucrările de îndiguire cădeau în sarcina mai marelui peste ape *. Dar locul cu pricina intra în teritoriul administrativ al guvernatorului, de aceea acesta îi chemă grabnic la el pe judecătorul și pe cenzorul provinciei să se sfătuiască. Jia plecă imediat la sediul guvernatorului, unde îl găsi și pe cenzor. Acesta îi primi și le dădu să citească telegrama.

— De peste douăzeci de ani n-a existat o spărtură atît de mare. Fratele vostru mai mic este pîndit de nenoroc, din cauza asta s-a putut întîmpla așa ceva.

— Henanul nu este ca Shandongul, se grăbiră cei doi să-l asigure. Acolo au preluat șefii provinciei și problema apelor. La noi însă cel care răspunde de ape este mai marele apelor, necazul acesta nu are nici o legătură cu Înălțimea Voastră, care administrați numai pămîntul.

— Chestiunea ne atinge și pe noi și are atît părți bune, cît și rele : ruperea digului va trage după sine pedepse, iar repararea lui va aduce și foloase, lămuri

* Rang de guvernator. În sarcina lui intrau toate operațiile privind apele teritoriale : conservarea, irigațiile, dragarea canalelor pentru navigație din provincia respectivă etc.

situaţia guvernatorul. Dacă e să-l am în vedere pe mai marele peste ape, cîştigurile lui vor fi cum vor fi, însă tare mă tem în privinţa pedepselor. Fiindcă orice s-ar zice, zona ne aparţine, nu putem fi scutiţi de răspundere. Las la o parte altele şi vă spun doar atît : e vorba de peste zece districte, cu sute de mii de năpăstuiţi ! Henanul este un loc plin de nenorocire ! De unde vom lua atîţia bani să hrănim toată această suflare ? Primul lucru la care m-am gîndit este că nu vom reuşi să strîngem atîtea fonduri. V-am chemat nu de altceva, ci tocmai pentru a ne sfătui. Cred că e bine că telegrafiem Comitetului de administraţie al caselor de binefacere din Shanghai, şi să-i rugăm să ne ofere nişte bani.

— Da, Înălţimea Voastră, aprobară cei de faţă.

În timp ce vorbeau, sosi o înştiinţare scrisă şi de la mai marele peste ape ; era telegramă-raport către împărat în legătură cu situaţia creată.

— Mai e vorbă ! izbucni guvernatorul. Putea să mă lase pe dinafară ? Mi-am dat seama de la început că nimic nu mai poate fi evitat.

Se apucă şi scrise singur telegrama de răspuns, iar pentru a se pune într-o poziţie avantajoasă, îl anunţă că telegrafiase la Shanghai după fonduri. Mai marele apelor transmise că îşi trimisese deja oamenii din subordine să cerceteze starea de lucruri la faţa locului pentru a se şi trece numaidecît la munca de refacere. Făcuseră bine că îşi coordonaseră amîndoi eforturile, în direcţia înlăturării pagubelor, pentru că în afara lor toţi dregătorii locali urmau să fie scoşi din slujbe şi să fie pedepsiţi prin decret imperial.

Peste încă o zi, sosi prin telegraf şi hotărîrea Parlamentului, în aceşti termeni :

„Numiţii, mai marele peste ape şi guvernatorul, să ia măsuri de precauţie pentru a limita acest dezastru uriaş. Amîndoi rămîn încă în funcţii. Ceilalţi dregători sînt înlăturaţi, avînd să-şi primească şi pedepsele, printre care, pentru unii, aceea de a fi purtaţi în lanţuri în văzul tuturor. Adînc îndurerat de soarta poporului sinistrat, Fiul Cerului oferă două sute de mii de arginţi. Guvernatorul din Henan să trimită însărcinaţi în zonele inundate, pentru a controla evacuarea oamenilor şi situaţia refu-

giaților. Dat fiind amploarea acestei operații de refacere, numiții mai marele peste ape și guvernatorul să conducă direct munca, fără întrerupere, zi și noapte, să ia măsuri de prevenire și să încheie cît mai curînd lucrările de îndiguire".

Și ordinul continua, cu alte instrucțiuni, urmărind același scop. În după-amiaza aceleiași zile, judecătorul Jia s-a dus la guvernator și a solicitat postul dorit de fiul său. Acesta i-a trimis îndată o scrisoare mai marelui peste ape, propunîndu-l pe inspectorul Jia pentru funcție. De teamă că sprijinul guvernatorului nu era de-ajuns, la propunerea fiului său, judecătorul i-a telegrafiat și Marelui Secretar Zhou, de la Ministerul de război din Capitală. Acesta însă nu a socotit nimerit să-și acorde sprijinul, dat fiind proporțiile lucrărilor ; dar domnișorul Jia nu s-a lăsat : a compus o scrisoare ca venind din partea Marelui Secretar Zhou, folosindu-se de ea în fața mai marelui apelor, care pînă la urmă i-a oferit slujba rîvnită.

Dar să nu mai lungim vorba. Peste cîteva zile, apele care se revărsau prin spărtura din dig se mai domoliseră. Lucrările se desfășurau fără răgaz, zi și noapte. Domnișorul Jia fusese crescut în condiții de tihnă și lux, într-o familie bine înstărită. De data aceasta îndurase multe și nu-i căzuseră de loc moale. Lumea răsuflase ușurată abia cînd digul fusese aproape în întregime refăcut. Lucrările pe cursul inferior se făcuseră sub comanda Domnișorului Jia și el alesese o zi prielnică pentru încheierea acestora. În ziua stabilită, încă de la cel de-al patrulea *geng*, se îmbrăcase în haine noi, își adunase micul detașament de soldați pe care-l avusese la dispoziție, încălecase un cal trupeș, frumos și plecase pe șantier, să conducă ceremonia. La ceasul socotit cel mai favorabil, toate lucrările fuseseră oprite, iar el aprinsese santal și adusese mulțumiri spiritului apelor. Ofițerii i-au adresat tot atunci felicitări, apoi el a mers la sediul comandantului general și a raportat repararea digului în zona controlată de el. În cadrul întrevederii, i s-a spus că va fi propus cu întîietate pentru premiere. Asupra acestor chestiuni nu vom insista. La terminarea lucrărilor, Domnișorul Jia s-a întors în capitala provinciei și a locuit ca și mai înainte în casa tatălui său. Judecătorul îl sfătuise să se înfățișeze mai

marelui apelor și guvernatorului provinciei, să le mulțumească. Cei doi înalți mandarini scăpaseră de orice pedeapsă și își păstraseră funcțiile. La întocmirea raportului către Palat, cu excepția propunerilor pentru premierea ofițerilor cu care lucrase, domnișorul Jia îi trecuse pe listă și pe frații săi mai mici, pe nepoți și pe alte cîteva rude, vreo duzină în total. Mai marele apelor nu cercetase lista în amănunțime și o trimisese astfel în capitală.

Slujba aceasta i-a adus Domnișorului Jia bani, boneta cu partea de sus de culoare roșie și certitudinea unei primiri la împărat. S-a odihnit două luni în casa părintească și apoi s-a gîndit că era bine să plece în capitală, să se îngrijească de propriul său viitor. I-a spus acestea tatălui său. Judecătorul Jia nu s-a împotrivit cu nimic. Imediat, a trimis un memorandum ministrului însărcinat cu promovările, alegînd și ziua plecării spre nord. Banii dobîndiți, o sută de mii de yuani, i-a depus la o bancă, pentru a-i fi trimiși în capitală, pe numele lui. Prin prietenii din Beijing a închiriat o reședință impunătoare. Cînd toate acestea au fost stabilite, a luat cu el o concubină, un secretar, un administrator, slugi și slujnice, bucătari și ricșari, vreo treizeci în total. Domnișorul Jia și concubina călătoreau în șareta lor particulară, iar ceilalți foloseau căruțe oficiale ale județului Xiangfu. Pe drum au oprit de mai multe ori. În cele din urmă, au ajuns în orașul Beijing. Pe strada de Miazăzi, dincolo de Poarta Guvernării Favorabile, îi aștepta casa în care urmau să locuiască o vreme.

De data aceasta, domnișorul Jia venise în Beijing pentru a se face cunoscut și prin urmare hotărîse să-și creeze din plin relații. De cum a ajuns, vreme de șapte-opt zile, și-a tot vizitat colegii de an la examenele imperiale, prietenii și rudele. Ieșea zilnic, cu șareta proprie. Catîrul pe care îl avea în spatele șaretei îl cumpărase în Henan și-l costase cinci sute de arginți. El, Jia, se purta cu clop răcoros împletit din fîșii de bambus, în robă din bumbac ușor și cu încălțări de forma tigrului chircit la pămînt; la brîu își ținea atîrnată punga cu bani. Șareta îi era aranjată cu tot dichisul, domnișorul Jia străduindu-se să-și arate bogăția și fastul. Șareta era trasă de un cal, iar

în spatele acesteia era legat catîrul. De cîte ori avea de gînd să oprească undeva, sluga cobora iute de pe cal și, fugind, o lua înaintea șaretei, ca să dea cartea de vizită a stăpînului. Dintre cei pe care își propunea să-i viziteze, unii îl primeau, alții nu; se găseau și unii care să-l cheme la banchete ori să-i întoarcă vizitele. Oricum, domnișorul Jia nu le acorda cine știe ce atenție, dintre toți interesîndu-l în mod deosebit numai patronul unei bănci, recomandat de Marele Secretar Zhou. Porecla acestui om era Huang Panggu, Călugărița Dolofană. Chiar a doua zi după sosirea în capitală se și prezentase la acesta, nu înainte de a-l fi vizitat pe Marele Secretar Zhou.

Întîmplarea făcuse ca în ziua aceea Marele Secretar Zhou să fie acasă. De cum și-a aruncat ochii peste cartea de vizită, acesta și-a și dat seama de cine era căutat; pe cartea de vizită scria: „învățăcelul dumneavoastră", iar pe un carton separat, cu semnătură, scria limpede: „Fiul comisarului juridic Jia din Henan". Acest Zhou avusese șansa să trăiască numai în Beijing, nu i se dăduse nici o însărcinare în provincie și astfel tot timpul anului primea de la discipolii săi daruri peste daruri. În ziua aceea, înțelegînd cu cine avea de a face, îl primi pe musafir numaidecît. Domnișorul Jia intră. Casa era tăcută, pereții reci și nu se simțea nici o mișcare. Marele Secretar apăru abia după o jumătate de oră. Domnișorul se înclină de mai multe ori, vreme în care gazda abia schiță un gest de salut și-l invită să ia loc. Bănuind că nu oricine putea să stea pe patul gazdei, tînărul se așeză pe un scaun, mai într-o parte. Marele Secretar Zhou întrebă dacă judecătorul Jia este „bine", apoi tuși, nemulțumit, interesîndu-se ce vînt îl aduce pe tînăr prin capitală. Domnișorul Jia îi explică lucrurile în amănunt. Zhou îl ascultă, apoi întrevederea luă sfîrșit.

Domnișorul Jia plecă și se grăbi să-l caute pe Huang Călugărița Dolofană de pe strada Dashalan ori Gardul Mare, de dincolo de Poarta din fața Palatului Imperial. Huang era de loc din orașul Shaoxing, din sudul Chinei. Se afla însă de multă vreme în capitală și își însușise limbajul beijinghez. Era pretutindeni cunoscut și în toate cercurile, de sus și pînă jos, iar lumea mandarinală din

provincie încerca să și-l apropie. Din pricină că era gras și trăncănea mult ca o muiere i se spusese Călugărița Dolofană. Porecla era renumită, nu se afla un singur om să n-o știe.

Domnișorul Jia opri șareta, coborî în fața ușii lui și intră fără să mai aștepte să fie anunțat.

— Călugărița Dolofană este acasă ? întrebă.

Slujbașii zîmbiră. O slugă îl conduse în salon. Auzi rîsete și nu peste multă vreme Huang își făcu apariția.

— De unde și cînd ați apărut, domnul meu ? întrebă. Atîta m-am gîndit la Domnia Voastră !

Domnișorul Jia dădu să-l salute după protocolul cărturăresc, dar gazda îl opri. Se așezară unul lîngă altul.

— Bunul dumneavoastră tată este bine ? întrebă Călugărița Dolofană, ridicîndu-se în semn de respect.

Domnișorul Jia se ridică și el.

— Bine, spuse.

Se așezară iarăși și se apucară să discute. Gazda insistă să-l rețină pe Jia la masă.

— Am încă de făcut cîteva vizite, se scuză oaspetele. Altă dată.

— La cine ați mai fost ?

— Vin direct de la Marele Secretar Zhou.

— Bătrînul Zhou are necazuri. Pentru ce l-ați căutat ?

Domnișorul Jia se arătă tulburat și vru neapărat să afle despre ce era vorba.

— De curînd, a promovat greșit pe cineva și i-a nemulțumit pe cei de sus. Se pare că o să-și piardă slujba. Tocmai de aceea, de vreo două zile stă acasă, prefăcîndu-se bolnav. Socotiți și dumneavoastră, dacă pleacă din organul central al armatei, mai pescuiește el ceva ?

„Iată de ce mi s-a părut mie atmosfera casei extrem de rece", căzu Jia pe gînduri. „Arăta rău, săracul, și iată cum se explică și tusea care nu-i dădea pace".

— Pe cine l-a promovat ?

— S-a aiurit de tot. Pe cine n-a promovat el ! Acum a susținut pe cineva din partida reformiștilor. Ce doriți altceva mai rău ? Dacă se alege cu înlăturarea din armată, a scăpat ușor !

— Vai și iarăși vai ! se tîngui domnișorul Jia, bătînd din picior. Cum de s-a prostit într-atît ! Or să-l bănuiască și pe el că face parte dintre reformiști.

— Da, asta și vreau să zic, confirmă Huang.

— Dacă așa stau lucrurile, n-am să mai trec pe la el, să nu cadă bănuielile și asupra mea.

— Domnul meu, sînteți un om de înțeles, cu previziuni clare ! Vă stimez ! N-ar avea nici un rost să fiți în relații de prietenie cu un om căzut în dizgrație.

Domnișorul Jia se adînci iarăși în gînduri. Se lăsă tăcerea. Călugărița Dolofană își dădu seama că omul din fața lui era trist din pricină că i se retezase o cale de mărire.

— Și-a făcut-o cu mîna lui, nu vă chinuiți atît pentru el, spuse. Noi sîntem apropiați, domnul meu, și vă asigur că pot să vă fiu de folos. Am cîțiva prieteni bine puși, și cu aceștia vorbesc cînd mi-e voia. Cereți-mi numai și vă pun în palmă succesul.

Cuvintele acestea îi merseră oaspetelui drept la inimă. Se înveseli brusc și își dădu drumul.

— Am atîtea să vă încredințez... Am să revin, să discutăm pe îndelete, promise și se ridică gata de plecare.

Temîndu-se că domnișorul îi va face parte și altuia din negoțul ce-l întrezărea, Călugărița Dolofană nu-l lăsă și-l invită la masă chiar a doua zi la prînz.

— Dacă faceți unele vizite în cursul dimineții, precizǎ, treceți pe acasă și vă schimbați. Vreau să ne simțim în voie, cît mai comod.

Domnișorul Jia fu de acord. Cînd să urce în șaretă, întrebă rîzînd :

— În ultima vreme aveți ceva grozav ?

— Am, am. Vă pregătesc chiar pentru mîine.

Își dădură mîinile și se despărțiră. Huang Călugărița Dolofană scrise imediat invitațiile. Se gîndise să cheme la banchet oameni deosebiți. Unul era istoricul de Curte Qian Yuntong, de la Academia Hanlin ; altul, șeful primei grupe de examinare, Wang Zhanke ; apoi Zuo Puhua, membru al clanului imperial, căruia, fiind în familia sa al patrulea născut, i se spunea Pu Al Patrulea ; un altul era șeful Cuptorului de argint *, Bai Weiguang ; dar și

* *Yin Lu*, Cuptorul de argint, întreprindere unde se pregăteau lingouri de argint. În paralel, se ocupau și cu afaceri bancare, emițînd un fel de bani de hîrtie cu circulație pe piață.

Hei Boguo patronul magazinului de cărţi rare de la Liulichang, vorbăreţ, neîntrecut, al cărui glas se auzea întotdeauna la banchete, de parcă ar fi fost numai el singur acolo, fapt pentru care pornind şi de la numele lui, lumea îi zicea Hei Bage, sau Fratele Al optulea Cel Negru. Mai era cineva, proprietarul unui magazin de antichităţi de dincolo de Poarta din faţă, Liu Houshou, care de curînd cumpărase un titlu la Templul Raza Norocului şi care obişnuia să meargă în vizită purtînd pe cap bonetă albă. Oamenii aceştia, cu excepţia lui Qian şi Wang erau prietenii buni ai lui Huang Călugăriţa Dolofană şi, avînd relaţii întinse, erau şi foarte pricepuţi în a trage iţele. De data aceasta, Huang socotise bine, adunîndu-i pe toţi aceştia, pentru Domnişorul Jia. Erau la un loc şapte oaspeţi. Cînd sfîrşi invitaţiile trimise o slugă cu ele să le împartă şi să reţină o masă la Restaurantul „Pe voia tuturor". Nu mai intrăm în amănunte.

A doua zi, cînd ceasul cu cuc bătu ora unsprezece, Călugăriţa Dolofană îi porunci vizitiului să-l ducă la restaurant şi fu primul care ajunse acolo. Peste vreo trei sferturi de ceas, sosi întîiul invitat, Fratele Al Optulea. Al doilea sosit fu Pu Al Patrulea, care scutură cu multă căldură mîna gazdei. Deşi în ziua aceea făcuse cîteva vizite la rînd, domnişorul Jia nu întîrziase şi urmă cît de curînd şi el. Călugăriţa Dolofană făcu prezentările şi fiecare rosti cuvinte de complezenţă.

— Frate Jia, rosti gazda, fratele Pu este cel mai învăţat din clanul imperial. Ha-ha ! rîse, cine nu-l cunoaşte pe celebrul şi talentatul domn Pu Al Patrulea ? Pe vremuri, l-am pus la un test. Am luat o hîrtie şi am trasat cu pensula o linie, de o parte şi de alta a acesteia adăugînd două puncte. A recunoscut imediat că scrisesem, destul de mic, chiar ideograma „mic". Pe urmă, în partea de sus, am mai pus două linii orizontale şi a reuşit să ghicească cu greu că se formase cuvîntul „notă oficială". Mai departe am adăugat deasupra semnul „acoperiş". De data asta mi-a spus că e cuvîntul „clan" de pe uşa lui. Pînă aici, nimic ciudat. Atunci, şi mai deasupra, am caligrafiat cuvîntul „munte". Ei, îl pusesem la grea încercare. Şi ce crezi c-a răspuns ? Cum Domnişorul Jia rămăsese tăcut, gazda urmă : E „ha" de la Poarta Hada

de la Palat. Ai văzut ce grozavă ţinere de minte ? A ştiut că ideograma aceea era prima parte de la denumirea Porţii Zong Wen, Celebrarea literaturii, căreia plebea îi zice Hada !

Domnişorul Jia îşi dădu seama că gluma aceasta era o fină bătaie de joc la adresa lui Pu Al Patrulea, dar fiind la prima întîlnire nu comentă şi abia schiţă un zîmbet. Se uită spre Pu. Acesta stătea drept, cu sprîncenele ridicate, plin de el, şi arborînd un surîs palid.

Discutară de una, de alta şi între timp sosiră Bai, Liu şi istoricul Qian. Se făcuse ora patru şi domnul Wang nu mai apărea.

— E tîrziu, hotărî gazda. Haideţi să ne aşezăm la masă !

Chiar atunci, o slugă îl anunţă pe examinatorul Wang Zhanke. Se ridicară. Gazda făcu prezentările. Wang venise îmbrăcat în haine oficiale. Se înclină mai întîi în faţa gazdei, apoi a celorlalţi. Călugăriţa Dolofană îi propuse să se schimbe în haine obişnuite, comode. Wang îi cunoştea doar pe istoric şi pe librar. Qian se remarcase mai tîrziu, era cu o generaţie în urma lui şi nu-l băgă în seamă. Liu Houshou fusese numit academician şi discipol al Marelui Secretar Hua de la armată. Îl slujise cîţiva ani pe Marele Secretar, cîştigase cîteva sute de mii de arginţi şi în felul acesta ajunsese să deschidă librăria de cărţi antice. Acum nu mai era mandarin, dar mergea adesea pe la Marele Secretar şi îi dădea o mînă de ajutor la treburi. Cînd Wang Zhanke susţinuse examenul de la Palat, înainte de fi primit, stătuse puţin în biroul lui Liu Houshou. Chiar dacă aceasta nu-şi mai amintea de el, Wang Zhanke îi reţinuse bine trăsăturile feţei. Vorba veche : „În jurul primului ministru sînt slujbaşi de şapte grade". Liu Houshou avea rangul şase şi sigiliu. Şi cum mai era şi discipolul Marelui Secretar, îşi făcea tot timpul drum pe acolo. Acum, cînd Wang îl văzuse pe Liu stînd pe o latură, în vreme ce lui i se păstrase locul de onoare în capul mesei, încercă să facă schimb de locuri cu el. Liu Houshou nu acceptă.

— Nu te îngriji numai de mine. Sînt aici şi alţii, zise.

Atunci Wang le oferi celorlalţi locul său, dar nimeni nu îndrăzni să primească, astfel că rămase el să prezideze masa, deşi nu se simţea cîtuşi de puţin la largul său. După

ce se aşeză, se recomandă celor care nu îl cunoşteau, şi se interesă de numele și rangul fiecăruia în parte. Cînd veni rîndul domnișorului Jia, acesta spuse simplu :

— Mă numesc Jia. Numele meu cărturăresc este Haosun.

— Dînsul este fiul măritului Jia Xiaozhi, comisarul juridic din Henan, se amestecă gazda. Sîntem prieteni buni.

— Ce funcție aveți ?

Domnișorul Jia se înroși. Nu știa ce să răspundă. Huang Călugărița Dolofană trebui să dea lămuriri :

— Inspectorul Jia s-a distins acum un an și ceva, în strîngerea de fonduri. Anul ăsta, după refacerea digurilor Fluviului Galben, a fost propus spre promovare și își aşteaptă numirea. Purtarea lui a fost remarcată de împărat și ca urmare va fi recompensat cît de curînd.

Aflînd că domnișorul Jia nu era cărturar care să se fi distins la examenele imperiale, Wang își întoarse privirea de la el. Dintre cei prezenți, numai cu istoricul Qian putea conversa. De altfel, de cînd îl zărise, acesta i se adresase cu „venerabile“, pe el însuși numindu-se „învățăcelul întîrziat“. În toiul dialogului dintre ei, Liu Houshou îl întrebă brusc pe Wang :

— Domnule Wang, chipul dumneavoastră mi se pare cunoscut. Unde oare ne-am văzut ?

Wang se împurpură de rușine. Rămase multă vreme meditativ.

— Preastimate domnule Liu, spuse, sînteți cu adevărat un aristocrat care nu ia în seamă orice lucru mărunt. În anul în care am promovat examenele, am fost de trei ori să-mi prezint omagiile maestrului meu, Marele Secretar, și de fiecare dată am așteptat în biroul dumneavoastră !

— Nu-i de mirare ! Nu-i de mirare ! Atîția oameni îl caută pe Marele Secretar ! Cum să-i ții minte pe toți ? N-am să mă refer la altele, dar numai comisarii sau judecătorii din provincii vin de cîteva ori și uite că nu reușesc niciodată să le rețin numele. De aceea...

Liu se opri așteptînd precizări. Gazda interveni cu aplomb :

— Fratele Wang este șeful primei grupe de examinare. O vreme a fost mandarin itinerant pentru provincia Guizhou, slujbă foarte dificilă. Pe viitor, se cade să-l

recomandaţi Marelui Secretar, să-i rostiţi deseori numele înaintea lui şi chiar să-l introduceţi la Înălţimea Sa pentru vizite de curtoazie.

Liu Houshou rîse. Wang se simţi jenat. Domnişorul Jia nu părea nici el atras de conversaţie şi îi făcu gazdei semn din ochi. Călugăriţa Dolofană înţelese că voia „lista" şi întrebă dacă toată lumea era de acord. Cei prezenţi acceptară şi gazda îi ceru patronului un petec de hîrtie. Cînd se aduse hîrtie şi pensulă, Pu Al Patrulea încercă să scrie el.

— Pe cine chemaţi, domnule Wang ? întrebă.

— Pe Frumoasa.

Pu ridică pensulă, dornic să întocmească lista, dar treaba se arăta grea pentru el. După o vreme, izbutise să traseze niște semne, dar și acelea incorecte. Wang îi luă pensula din mînă şi scrise el, cum se cuvenea, numele cîntăreţei. Apoi mai fură înscrise numele : Micuţa Aromă pentru Liu Houshou şi tînărul Nor Multicolor pentru Fratele Al Optulea.

— Eu nu cunosc pe nimeni și renunţ, spuse Bai Weiguang.

Călugăriţa Dolofană nu se împotrivi, însă Pu Al Patrulea nu fu de acord.

— Dacă vă dau peste cap lucrurile, vă rog să mă scuzaţi, dar eu, unul, în situaţia asta nu vă mai pot ţine companie.

Oamenii încercau să încline în favoarea lui Bai, însă Qian Yuntong se pronunţă în mod categoric :

— Venerabile Bai, aici nu se încalcă regula.

Între timp, Wang Zhanke care nu luase în seamă protestele aproape că terminase de scris lista. Pu Al Patrulea se arăta cel mai vesel şi mai petrecăreţ, chemînd doi cîntăreţi : pe Izvor Smerit şi pe Favoare Supusă. În final, se ajunse la domnişorul Jia. Cum nu avea nici un fel de respect pentru el, Wang nu i se adresă direct, ci întrebă gazda :

— Prietenul acesta pe cine cheamă ?

Cu o zi înainte, domnişorul Jia îl întrebase chiar dacă „are ceva grozav". Se gîndi puţin. Deodată, îşi aminti de Mandarinul Stelelor, care îl rugase de mai multă vreme să-l prezinte prietenilor lui. Rosti numele tînărului, căruia,

în particular, el îi spunea Extazul Roșu. După ce lista fu trimisă, porunci să se aștearnă masa.

Peste puțin, un slujitor al cîrciumii intră și anunță că sosise comanda. Bărbații întoarseră privirile. Cel care își făcu cel dintîi apariția fu favoritul istoricului Qian. Tînărul era alb la față și delicat. Salută pînă la pămînt. Cei mai mulți nu-l cunoșteau.

— E învățăcelul actorului Grozavul, explică Wang. A venit aici abia anul acesta, în luna a șasea. Iată că venerabilul Qian este primul servit. Poate nu știți, dar venerabilul i-a trimis de curînd opt paravane din aur, pentru pat *, pline cu caligrafii în stilul oficial ; caligrafierea i-a luat două zile încheiate. Și i-a mai dăruit două rulouri cu caligrafii, de perete, operă proprie ! Dar să vedeți întîmplare : imediat după ce le-a trimis, chiar a doua zi, ministrul Xu a dat un banchet la ei acasă. Lumea a văzut paravanele, iar caligrafia a trezit interes și încîntare.

— Învățăcelul acesta întîrziat caligrafiază prost, spuse istoricul cu modestie. Semnele trasate de mine trebuie să fi murdărit ochii marilor oameni ! Le-am făcut în joacă.

— Ce-am să vă zic acum e lucru știut de la maestrul tînărului, de la Grozavul, și nu un neadevăr. După spusele acestuia sînt mari speranțe ca la anul venerabilul Yun să primească însărcinări pentru organizarea examenelor, undeva în provincie.

Cei de față se grăbiră să-l felicite pe istoricul Qian. Cîntărețele și cîntăreții sosiseră bucurîndu-i pe toți, mai puțin pe domnișorul Jia, ai cărui ochi se înroșiseră tot privind cu jind la ceilalți ; tînărul pe care îl chemase se lăsa așteptat, fapt pentru care se simțea foarte stingherit.

— Ce s-o fi-ntîmplat de nu se mai ivește ? se miră gazda, gîndindu-se să trimită după el.

---

* *Kang*, pat din pămînt sau cărămidă, larg răspîndit în partea de nord a Chinei, dedesubtul căruia se făcea focul, pentru a fi încălzit ; pe acesta se dormea noaptea, iar ziua era folosit ca o canapea sau chiar ca un podium, pe care se așezau măsuțe joase și se lua masa. Acoperit cu pleduri, patul-cuptor putea fi împodobit cu obiecte de artă, paravane de preț etc.

Chiar atunci, Mandarinul Stelelor își făcu apariția și Călugărița Dolofană i-l arătă pe Jia. Tînărul cîntăreț se apropie, salută și spuse:

— Astăzi a fost ziua mamei. Avem oaspeți și de aceea am întîrziat. Vă cer iertare, Excelență!

— De nu veneai, murea de supărare.

Se turnă băutură. Atmosfera se încinse. Prinseră să joace ghicitul degetelor și alte jocuri de societate. Domnișorul Jia profită de veselia generală și îl întrebă pe tînăr la ureche:

— Cîți ani ai? Ce personaje interpretezi? Unde stai? Cu cine?

Mandarinul Stelelor îi dădu răspuns la fiecare întrebare:

— Anul acesta am împlinit douăzeci. Am interpretat întotdeauna roluri de tinere fete. La optsprezece ani am plecat de la maestrul Grozavul și acum stau separat, împreună cu mama. M-am însurat anul trecut în decembrie, dar anul acesta în primăvară nevasta mi-a murit. Locuiesc la Eleșteul Familiei Ha. După masă, vă poftesc să treceți puțin pe la mine.

Domnișorul Jia primi invitația cu bucurie. Tînărul scoase de la brîu o sticluță de prizat tutun, iar din sîn o lulea „de Beijing" măsura opt *cun* *, plină cu tutun din floare de orhidee. O aprinse, trase cîteva fumuri și i-o întinse domnișorului Jia. Acesta fumă, după care dori să prizeze, apoi din nou să fumeze tutun uscat, obosindu-l pe tînăr. Cînd se potoli, Jia constată că nimeni dintre actori și actrițe nu se purta atît de apropiat și de plin de căldură, așa cum o făcea Mandarinul Stelelor. Se simți deodată mîndru. Huang Călugărița Dolofană fu și el mulțumit. La încheierea mesei, Mandarinul Stelelor rămăsese ultimul.

— Cum ți s-a părut? Vă înțelegeți? întrebă gazda.

Domnișorul Jia zîmbi. Însă Pu Al Patrulea propuse să bea împreună un păhărel.

— E ziua de naștere a mamei Mandarinului Stelelor, zise. Dacă îl aveți la inimă, de ce nu ne-am duce s-o felicităm?

---

* Circa 25 cm.

— Mă voi alătura și eu, venerabile, spuse Bai.

— Bravo ! N-a chemat pe nimeni să-l distreze, însă ar vrea să meargă la băut !

Toată lumea izbucni în rîs. Oarecum fără voie, domnișorul Jia acceptă să meargă împreună cu cei doritori acasă la cîntăreț. Wang se scuză, pretextînd că a doua zi de dimineață avea treburi importante. Liu Houshou spuse și el că nu poate pierde nopțile, fiind obișnuit ca la ora nouă să se ducă acasă. Plecară amîndoi. Wang încercase să-l rupă de petrecere și pe Qian Yuntong, făcîndu-i cu ochiul să nu primească invitația, însă acesta nu-l luase în seamă.

Banchetul se încheiase puțin după ora opt. Așteptară ca gazda să plătească, îi mulțumiră, urcară în trăsuri și porniră spre Eleșteul Familiei Han. Ajunseră repede, deoarece locul nu era prea îndepărtat. Domnișorul Jia se uită atent în jurul său. Pe ușă era prinsă în cuie o tablă de lemn lăcuit în negru, pe care scria cu litere aurii : „Casa Primăvara fericită". Sub portalul intrării atîrna un lampion. Mai multe slugi se repeziră să-i ajute, ploconindu-se și urîndu-le bun sosit. Deși era seară, Jia observă, cînd trecu dincolo de poarta de intrare, că locuința avea o curte interioară și camere pe toate cele patru laturi ale zidului împrejmuitor. De-a lungul laturii cu poarta se aflau trei încăperi, toate saloane de primire. Curtea era despărțită în două de un gard din bambus. Din loc în loc, pe pămînt, se aflau vase de pămînt cu flori felurite. Fiind ziua de naștere a stăpînei casei, dincolo de gard, în camerele interioare, se vedea masa întinsă. Lumina pe care o dădea o pereche de lumînări era destul de palidă. Acolo se aflau doar cîteva femei, îmbrăcate colorat, probabil rude de-ale sărbătoritei.

Mandarinul Stelelor ieși în întîmpinarea musafirilor, invitîndu-i în salon. Pe pereți atîrnau cîteva tablouri lungi cu caligrafii, însă destul de ponosite. Patul pentru fumatul opiumului se afla într-o parte, cu toate ustensilele necesare, deși nu era prea elegant.

— Repede ! Dați-ne ceva să bem și gata ! cerură Pu Al Patrulea și Bai, după ce se așezară.

Domnișorul Jia porunci să se aducă de băut. Cît ai clipi, masa fu umplută cu bunătăți. Chemară alte cîntă-

rețe și petrecură de minune. Noi nu vom insista cu amănunte.

Domnișorul Jia bău zdravăn, încălzindu-se încetul cu încetul. Sudoarea de pe fruntea lui era cît bobul de mazăre. Mandarinul Stelelor îl sfătui să-și dea jos din haine ; el însuși îl descheie la piept, și îi desfăcu și *coada* * în două. De cînd se știa, domnișorul Jia suferea de transpirație abundentă și cine se afla în preajma lui, izbit de duhoarea pe care o împrăștia, putea să-și verse mațele dintr-însul. Cei de față prinseră să-și dea seama de meteahna omului care îi invitase și, pentru a se apăra, înteţiră fumatul. Tot ca să înlăture odoarea, Mandarinul Stelelor aprinse și el niște bețișoare de santal. Dar putoarea sudorii izbuti să se ridice deasupra oricărui mijloc de a o acoperi și oaspeții se împrăștiară repede. Curînd, nu mai rămăsese acolo decît Călugărița Dolofană. Mandarinul Stelelor se temea să stea aproape de Jia, iar acesta stăruia să-l aibă alături. Pînă la urmă, Jia îl prinse de mînă. Cîntărețul nu avu încotro, stătu lîngă el însă își duse cealaltă mînă la nas. Domnișorul Jia știa prea bine de ce se ținea actorul departe de el. Fiind pe trei sferturi beat, Jia își strecură degetele în podul palmei cîntărețului, gîdilîndu-l ușor. Din pricina odorii, Mandarinul Stelelor nu simți nici o plăcere. Pe de altă parte, și de rușinea Călugăriței Dolofane, se prefăcu a nu înțelege. Dar domnișorul Jia nu se mai putea abține. Huang Călugărița Dolofană se ridică, dîndu-și seama de situație. Jia nu se osteni să-l oprească, numai actorul sări ca ars :

— Vă implor, domnule Huang, mai rămîneți puțin ! îl rugă el. Excelența Sa s-a îmbătat. Am chemat echipajul și va trebui să-l conducem acasă în condiții bune.

Cînd auzi că e vorba de echipaj, Jia își ieși din fire ! Tocmai avea în mînă un ibric plin cu băutură și era pe punctul de a-i turna Călugăriței Dolofane. Surprins de cuvintele cîntărețului dădu să-l lovească, dar nu numai că nu reuși să-l atingă, ci vărsă toată băutura din ibric pe el. Atunci, cu o mînă, mătură bolurile cu mîncare de pe masă, împrăștiindu-le pe jos.

---

* În China tradițională (pînă în secolul al XX-lea), bărbații au purtat păr lung, împletit într-o coadă care era strînsă colac în vîrful capului.

— V-ați îmbătat rău, Excelență! izbucni Mandarinul Stelelor.

Domnișorul Jia se înroșise la față.

— O să te nimicesc, ou de broască țestoasă! strigă. Ai chemat trăsura? Vroiai să scapi de mine? Ai noroc cu domnul Huang. De n-ar fi fost el cel care să te cheme, n-ai fi ajuns nicicînd pînă la mine!

Se ridicase de pe scaun și se plimba de colo-colo, agitat. Călugărița Dolofană încercă să-l potolească, dar fără rezultat. Mandarinul Stelelor tăcea. Într-un tîrziu, vorbi:

— Domnule Huang, spuneți și dumneavoastră, ce vorbe sînt astea? M-am temut că s-a îmbătat și, firesc, am chemat echipajul, din dorința de a-l ajuta să se înapoieze cît mai repede acasă și să se odihnească. Am avut cele mai bune intenții!

— N-am nevoie de asemenea bune intenții! îi strigă Jia.

— Eu am vorbit frumos, e foarte posibil să se înțeleagă și altceva decît am vrut, adăugă actorul.

— Baliverne! strigă Jia, mînios. Ia oglinda și uită-te ce cap ai, privește-ți fața de dovleac, înțesată de bube! Cu asemenea înfățișare îți mai dai aere? N-am mai văzut așa ceva!

— Dumneavoastră m-ați chemat, Excelență, n-am venit de bunăvoie. Oricum, nu v-aș fi bătut în poartă!

Domnișorul Jia sări să-l ia la bătaie, dar se amestecă Huang, oprindu-l.

— Frate bun! îl luă el cu binișorul. Gîndiți-vă la obrazul meu. De ce-l băgați în seamă? Cine e el? Nu vedeți cît de tare v-ați supărat? Haidem să plecăm împreună!

— E prea departe și acasă n-am ce să fac.

— Hai să bem amîndoi un ceai. Ce părere aveți?

Domnișorul Jia se supuse. Se îmbrăcă, ajutat de Mandarinul Stelelor. De rușinea Călugăriței Dolofane, acesta din urmă nu voi să-l lase să plece înainte de a sorbi o fiertură de orez. Însă Jia nici nu vru să audă.

— Sîntem prea sătui, se scuză Huang. Mergem pe jos. E foarte aproape, propuse el.

Slugile îl conduseră pînă la poartă cu lampioanele. Cei doi își luară rămas bun și se îndepărtară. De la poarta

casei cîntărețului, o apucară spre sud, apoi se îndreptară spre răsărit și pînă la urmă spre nord, intrînd pe strada Shaanxi. Se opriră la casa Florii de Aur.

— Domnul Sai este acasă ? întrebă Călugărița Dolofană, trecînd pragul porții.

— A avut dureri mari de burtă, răspunse cineva, și s-a culcat.

— Dacă-i așa, nu-l supărăm. Stăm puțin în altă cameră și plecăm.

Cineva îi conduse.

— Domnișoara ? întrebă Huang.

— Floarea a fost chemată la o petrecere, la familia Bao.

Cei doi se așezară și se apucară să fumeze în liniște. Domnișorul Jia era încă mîniat pe Mandarinul Stelelor.

— Aș vrea să spun doar că actorul e prea încăpățînat, trase concluzia Călugărița Dolofană, simțindu-se stînjenit pentru faptul că el îl recomandase. V-ați cam grăbit, doar v-ați avut atît de bine ceva mai înainte ! Tare mi-e teamă ca nu cumva el să vă ducă dorul. Ce-ar fi să mai încercăm peste cîteva zile ?

— Mi-e lehamite ! Nici nu mă omor după chipul lui, vorbi Jia. Parcă n-aș avea ce face cu banii și aș ține cu orice preț să-l fericesc pe el !

— Bine, atunci. Lucrurile astea se încheie odată cu despărțirea. Nu vă mai faceți inimă rea ! De nu vă place, îl schimbăm ! Găsim opt sau zece în locul lui ! Vă alegeți unul pe plac !

— Prea bine. Mi-a fost jenă pentru dumneavoastră, altfel îi desființam cuibarul !

— Atunci să trecem la ceva mai însemnat, zise Huang. Ce gînduri aveți în privința acestei vizite în capitală ?

Domnișorul Jia se apropie de Călugărița Dolofană și-i împărtăși gîndul său de a-și face relații.

— În Henan, l-am auzit deseori pe bătrînul meu șef vorbind de o călugăriță de la un templu nu departe de Poarta din fața Palatului imperial. Se zicea că această călugăriță ar avea puteri mari de tot, prin intermediul unei prințese, adepta lor. Bătrînul i-a rostit o dată numele, dar nu l-am reținut. Călugărița aceasta intră des în palat și nu e lucru să nu i se facă pe voie. Lumea vorbește de

bunătatea ei, dar adevărul e că dacă nu i se dă bani nu mişcă un deget. Şi cu toate acestea, cine se lasă pe mîna ei merge aproape la sigur şi îl costă şi mai puţin. Uite, cu altul o scoţi la capăt doar cu două sute de mii, pe cînd ea se mulţumeşte şi cu o sută ; ori dacă un altul îţi pretinde o sută de mii, ei îi sînt deajuns cincizeci. Cine o cunoaşte, nu cheltuie prea mult. Iar cine n-are norocul să o ştie, e jupuit rău de alţii !

Huang Călugăriţa Dolofană tresări : „Dacă apucă firul ăsta, mi s-au dus afacerile", îşi zise. El se avea bine cu această călugăriţă şi uneori o şi vizita. Se prefăcu a nu şti nimic de ea, cu gîndul de a nu scăpa din mînă banii lui Jia.

— Bunule domn, dacă aveţi această cale, fiţi sigur că alta mai potrivită nici nu există, se prefăcu el. De ce nu v-aţi duce s-o căutaţi ?

— La plecare, m-am interesat. „Cum ajungeţi în capitală, nu trebuie decît să întrebaţi de ea şi veţi afla tot ce doriţi. E o persoană atît de renumită şi vă faceţi griji că nu o veţi găsi ?" mi-a spus bătrînul meu şef. Tocmai de aceea v-am şi întrebat pe dumneavoastră.

— Întrebarea asta m-a prins nepregătit. N-aş vrea să zic vorbă mare, dar capitala e întinsă, templele sînt multe şi încă de toate religiile. Uite, orice om cu cît de puţină credinţă a auzit de mine, Huang Călugăriţa Dolofană ! Dar eu, unul, n-am auzit de o asemenea surată ! Nu cumva n-aţi fost atent şi n-ar fi vorba de-o călugăriţă, ci de un călugăr ?

— Precis e călugăriţă. I-a spus şi numele, dar l-am uitat.

O vreme, păstrară tăcere.

— Dacă ştiţi unde se află templul, mergeţi şi întrebaţi acolo. Înţeleg că merită să alergaţi puţin. V-o declar deschis, am să mă interesez şi eu.

— Vă rămîn sincer îndatorat.

Mai stătură un timp, fumînd, însă Floarea de Aur tot nu se înapoia.

— E tîrziu, să mergem, hotărî domnişorul Jia, privindu-şi ceasul.

În cele din urmă, întrebînd în stînga și-n dreapta, unul dintre cunoscuții domnișorului Jia, un om cu multe relații, pe nume Hu Zhou, i-a spus acestuia că faimoasa călugăriță se chema Golul Oglinzii. Domnișorul Jia a tocmit un vizitiu, care l-a dus pînă la poarta templului în care trăia călugărița. Zidul exterior al clădirii era roșu. În fața intrării se ridicau maiestuoși, împreunîndu-și coroanele, cîțiva ulmi. Deasupra porții, pe o pancartă orizontală erau înscrise cuvintele : „Templul frumuseții culturii". Poarta cea mare era închisă. Se circula pe o portiță laterală, din stînga intrării principale. Locul era liniștit. Nu se simțea nici o mișcare și nu era urmă de ricșă sau de echipaje. Domnișorul Jia coborî. Condus de vizitiu, intră în templu, pătrunzînd într-o curte mică. Chiar în față, se afla tulpina răsucită a unei plante agățătoare și, cu toate frunzele ei verzi, se vedea că suferea de lipsa razelor de soare, părînd crescută ca orice floare decorativă, de interior. În partea de apus a curții se deschidea o altă portiță, care dădea spre templul propriu-zis. Spre sud se ridica o construcție cu trei încăperi, care ținea și loc de poartă. Spre nord era templul, în partea stîngă cu încăperile pentru public și în dreapta cu sala zeiței Guanyin *. Cu totul, erau douăsprezece încăperi. În partea din față a curții fuseseră clădite din cărămidă două terase, iar în partea din spate se înălțau doi ulmi. Clădirile nu erau mari, dar atrăgeau prin curățenie și liniște.

Domnișorul Jia intră într-un salon, unde fu imediat întîmpinat de o slujnică. El îi spuse că o căuta pe călugărița Golul Oglinzii.

— Vă rog să luați loc, Excelență. Mă duc s-o anunț, rosti aceasta și peste puțin se întoarse, însoțind o călugăriță în vîrstă.

Călugărița își împreună mîinile, murmură „Amida Buddha !" și întrebă :

— Cum vă numiți ? Și ce vînt vă aduce pe aici ?

Domnișorul Jia își spuse numele, apoi îi dădu în cîteva cuvinte lămuriri despre cariera sa, încheind :

---

* Zeița Milei, cea cu o mie de ochi și o mie de brațe : zeitate din panteonul budist chinez.

— Iată-mă la Beijing în așteptarea primirii la Palat. Dar fiindu-mi cunoscut numele vostru celebru, am ținut să vă fac o vizită.

— Sînt onorată, Mărite om, rosti ea, aflînd că cel din fața ea era inspector imperial.

— Ce vorbe sînt astea? Doar ați plecat de mult de acasă, nu-i așa? De cînd sînteți în capitală? Apoi, nu vine o groază de lume la templul acesta să aprindă santal și să-și bucure sufletele?

— Înălțimea Voastră, de felul meu sînt din capitală și am slujit numai în acest templu. De douăzeci și cinci de ani mi-am ras părul de pe cap și, iată-mă acum că am împlinit șaizeci și cinci de ani. Capitala imperiului rămîne tot o lume a țărînii, prinsă de grijile lumești. În afară de cîteva înalte doamne și domnișoare, preocupate de fapte de milostivenie, și care vin aici să mănînce de post, noi nu prea sîntem căutați. Înălțimea Voastră a picat ca o întîmplare deosebită.

La aceste cuvinte, Jia avu senzația că nimerise cu totul în altă parte decît acolo unde voise. Se lăsă o tăcere grea.

— Numele vostru de călugăriță este Jing din expresia Jing Hua, Flori în Oglindă, și Kong din Sida jie kong, Golul universal? întrebă el.

— Al doilea cuvînt este exact. Primul este însă Jing de la Tihnă, nu este Oglindă.

— Nu se află aici o altă călugăriță cu numele cu aceeași pronunție ca și în cazul numelui dumneavoastră, însă cu Jiang de la Oglindă? se grăbi domnișorul Jia să mai întrebe, de acum sigur că greșise ținta. N-ați auzit cumva de cineva cu acest nume?

— Oh, capitala este atît de întinsă și de plină de temple, astfel că nu ne putem cunoaște între noi.

Domnișorul Jia mai spuse cîteva cuvinte și își luă rămas bun. Călugărița vru să-i dea o masă de legume, dar el refuză. Băgă mîna în buzunar, scoase o bucată de argint și i-o întinse călugăriței, pentru santal. Apoi își împreună mîinile, se înclină și ieși.

— Nu-i acesta locul pe care-l caut, zise el după ce urcă în trăsură. De unde ai auzit de această călugăriță?

— Nemernicul de mine am slujit o vreme la Excelența Sa Xie și am venit la acest templu de vreo două ori. Au două călugărițe tinere și grozav de frumoase. Anul trecut, domnul Xie a dat aici un banchet și călugărițele cele tinere i-au servit la masă. Fiind la prima vizită n-am îndrăznit să vă însoțesc, Excelență. De fapt, templul e cam deocheat.

Intrigat, Jia scoase capul afară și privi în urma sa. Sluga care îl condusese își tot lungea gîtul uitîndu-se după el. Domnișorul nu mai știa ce să facă : ar fi vrut să plece, dar gîndul la frumoasele călugărițe îl atrăgea : ar fi dorit să coboare, însă se însera și ar fi întîrziat prea tare. Văzîndu-l nehotărît, vizitiul se opri. „Azi tot n-am cum să mai dau de Golul Oglinzii", își zise Jia. „N-aș fi crezut că am să nimeresc într-un asemenea lăcaș grozav. Dar e mai bine să mă întorc și să-i spun Călugăriței Dolofane ce-am descoperit și să venim aici amîndoi. El e vechi prin aceste locuri și împreună n-o să fim înșelați. La curtezane am fost adesea, pe tinerii cîntăreți îi știu, tare aș vrea să simt puțin și gustul acestor călugărițe". Hotărînd așa, porunci vizitiului să-l ducă acasă. Omul învîrti biciușca și catîrul se puse în mișcare. Domnișorul Jia nu răbdă și întoarse capul de cîteva ori, privind cu jing și cu părere de rău spre templu, pînă cînd trăsura dădu primul colț.

Acasă, abia apucase să se schimbe și o slugă îi și aduse două invitații și o scrisoare. Fratele Hei îl poftea la prînz la restaurantul Bucătăria aleasă, iar Pu Al Patrulea îl ruga să ia cina acasă la actorul Izvorul Smerit. Amîndouă invitațiile erau pentru a doua zi. Scrisoarea i-o trimisese Huang Călugărița Dolofană. O deschise și pe măsură ce citea, de supărare, făcea fețe-fețe. La sfîrșit, băgă scrisoarea în buzunar și rămase îndelung tăcut. Noaptea o petrecu ca vai de el ; era supărat și plin de nerăbdare. Cu toate stăruințele sale, concubina pe care o adusese cu el, nu reuși să scoată din gura lui ce îl transformase atît de tare.

A doua zi, se sculă devreme și se duse peste Huang Călugărița Dolofană. Acesta îl lămuri că un cenzor al Curții, Lu Chaobing, după numele poetic Lu Zhihou, aflase de comportarea lui acasă la Mandarinul Stelelor. Era bine pentru el să știe de acest fapt și, ca viitor man-

darin, să fie atent, pentru că renumele era cel mai de seamă lucru. Cît privește gîndurile lui, măicuțele nu însemnau altceva decît o cale ocolită. Mai bine încerca să ajungă la un mandarin, deși, fără bani, nu era posibil. Apoi trebuia văzut și cu ce fel de om intra în relații. Domnișorul Jia îi mulțumi pentru sfaturi, adăugînd :

— Tocmai vroiam să-ți spun că ieri am aflat numele acelei călugărițe. Am zburat spre ea, nu alta, ca pînă la urmă să descopăr că nu era ea cea pe care o căutam. Ba chiar s-a întîmplat ceva caraghios.

— Ce anume ? se interesă Huang.

Jia îi povesti ce aflase de la vizitiu despre purtarea călugărițelor de la templu.

— De la bun început, oamenii ăștia nu-s demni de încredere, comentă Huang. Ce să căutați printre ei ? Aș mai avea să vă dau o povață : în momentele astea, cel mai bun lucru este ca în asemenea locuri să mergeți cît mai rar. Dacă ar ajunge la urechea lui Lu și zvonuri de genul acesta...

Voioșia lui Jia se preschimbă într-o tăcere studiată. Răbdă, făcînd pe evlaviosul.

— Învățăturile voastre îmi sînt de mult folos, frate mai mare, spuse, zîmbind. Îndrumați-mă așa cum se cuvine. Vă dăruiesc toată stima mea pentru grija pe care mi-o purtați.

— Nici o grabă. Astăzi, Fratele Al Optulea vă invită la prînz și nu cred că Liu Houshou va lipsi. De va fi așa, de-acum vă cunoașteți. Încercați să-l cuceriți. Eu o să-i vorbesc în particular. Bănuiți măcar ce fel de om e Liu ?

— Patronul unei prăvălii...

— Ce patron ! rîse Călugărița Dolofană. Atenție mare cu el ! Ei, nu-i de mirare, doar abia ați venit în oraș. Al cui credeți că e capitalul ?

Aflînd că ar fi vorba de niște dedesubturi, Jia nu îndrăzni să-l întrerupă.

— Capitalul e al Marelui Secretar Hua.

— Cu asemenea oblăduire, înțeleg !

— Vedeți dar cum stau lucrurile ? Pînă acum l-ați tratat ca pe un anticar oarecare ! Ai ochi și nu vezi muntele — cum zice proverbul !

Frămîntat de un gînd, domnişorul Jia fu gata să întrebe ceva, însă Huang urmă :

— Nu-i nevoie să întrebaţi nimic ! Întîi şi-ntîi, luaţi-l drept ce este şi îndatoraţi-l cît puteţi. Puneţi la bătaie douăzeci de mii de *liang* de argint, în orice caz, cu cît mai mulţi cu atît mai bine. Pentru orice antichitate, cît vă cere, atît să-i daţi, nu vă tocmiţi.

Domnişorul Jia era încă nedumerit. „Dacă-i cumpăr antichităţile lui“, îşi zise, „înseamnă că-l măgulesc, că-i fac o favoare, şi o să mă vorbească şi el de bine în faţa Marelui Secretar“. Jia trecea prin stări contradictorii, ba credea într-o soluţie salvatoare, ba intra mai tare la bănuieli.

— Bun, se hotărî după un moment de tăcere. Vom merge pe această cale care duce la Marele Secretar Hua. Mai aveţi pe cineva ? La ce oră să fiu la fratele Hei ?

— Nici o grabă. Ne vom folosi întîi de calea aceasta cu Marele Secretar Hua. Dar el nu e singurul din organul armatei. Vom mai căuta şi pe alţii. Numai să nu vă pară rău de bani, că altfel ei înlesnesc totul. Asta-i !

— La atîta grijă, fratele vostru mai mic ce să mai zică ?

— Lucrurile nu trebuie amînate. Rămîneţi la mine pînă aranjez nişte treburi şi vom pleca împreună, propuse Huang.

— Dacă sînteţi ocupat, n-aş vrea să vă deranjez. Mă plimb puţin şi mă întorc după douăsprezece, spuse Jia şi plecă.

Într-adevăr, Huang Călugăriţa Dolofană rezolvă mai multe lucruri, răspunse la nişte scrisori, transmise telegrame. „Cei capabili muncesc nu glumesc“, e o vorbă. Noroc că el era om foarte priceput şi treburile băncii nu i se păreau deloc obositoare. Tocmai cînd îşi încheie afacerile, se făcu şi ora douăsprezece, şi, aşa cum se înţeleseseră, plecă însoţit de Jia.

Cînd ajunseră la Bucătăria aleasă, oaspeţii tocmai sosiseră. Nu puteau fi decît tot cei din ajun, lipsind dintre ei doar Qian şi Wang. Apăruse totuşi o persoană nouă şi anume un prefect stagiar, venit în capitală tot pentru a-şi primi numirea. Se chema Shi Xiaoren, şi se trăgea din provincia Shanxi. Familia lui se avea foarte bine cu

familia Jia. Domnişorul se strădui să se arate cît mai apropiat faţă de Liu şi Hei. Liu Houshou îi ştia prea bine gîndurile lui Huang Călugăriţa Dolofană şi se purtă şi el cu îngăduinţă şi prietenie, aşa cum nu o făcuse în urmă cu două zile, cînd făcuse pe uriaşul de la o mie de *li* depărtare. Masa luă sfîrşit destul de repede. Liu Houshou se întoarse la prăvălie. Domnişorul Jia îl rugă pe Huang să-l însoţească. Pu Al Patrulea le aminti să nu care cumva să uite că seara aveau întîlnire acasă la Izvorul Smerit. După cele ce i se întîmplase cu celălalt tînăr actor, cu Mandarinul Stelelor, Jia era jenat, însă dădu asigurări că nu va lipsi.

— Puteţi veni cu noi să vă distraţi, îi şopti Huang. Dacă nu vă îmbătaţi să vă pierdeţi minţile, vă asigur că n-o să fie nimic rău în asta.

Dornic de distracţii, Jia se linişti auzindu-l. Urcă fiecare în echipajul său, iar peste puţin ajunseră în faţa prăvăliei de antichităţi. Patronul le ieşi înainte şi îi primi, invitîndu-i să ia loc şi să bea un ceai. Domnişorul Jia îi călca pragul pentru prima oară şi se văzu obligat să rostească unele cuvinte de curtoazie. Liu Houshou se purtă cu prietenie, deşi mai avea ceva din aroganţa-i bine cunoscută. Jia se simţea măgulit. Călugăriţa Dolofană spuse pentru ce veniseră, şi anume pentru ca domnişorul Jia să cumpere cîteva obiecte de preţ pe care să i le ofere Marelui Secretar Hua.

— Orice se află aici este de preţ. Vă rog să alegeţi, îi invită Liu.

Domnişorul Jia se uită împrejur şi alese o sticluţă de prizat tutun, un trepied mare, un vas de jad şi un paravan format din şaisprezece bucăţi, cu încrustaţii de perle şi de jad.

— Pentru sticluţa de prizat aţi dovedit un ochi de mare cunoscător, comentă patronul. Marele Secretar nu se omoară după altele, însă a colecţionat nu ştiu cîte asemenea sticluţe. Are această pasiune. Chiar luna trecută i le-am numărat. A adunat deja opt mii şaizeci şi trei, toate una şi una ! Acest obiect îi va face o mare plăcere.

Domnişorul Jia fu fericit.

— Îl cunosc bine pe Marele Secretar, îi ştiu năravurile, continuă Liu. Nu-i place deloc să i se trimită bani,

ba se și supără. „Nu duc lipsă de bani. Uite, lumea aceasta nu mă prețuiește cum se cuvine“, zice el adesea. De fapt, acesta este adevărul. Ajuns la o asemenea poziție, oare banii îi lipsesc lui ? Cei care îi dăruiesc bani îl insultă și e firesc ca el să rămînă cu un dinte împotriva lor. În schimb, îi plac antichitățile și dacă îi trimiteți în dar asemenea obiecte o să-l încîntați peste măsură.

Domnișorul Jia îl rugă pe Huang să întrebe cît îl costau în total.

— Sticluța de prizat două mii de *liang*, începu patronul, trepiedul antic trei mii șase sute, jadul o mie trei sute și paravanul trei mii două sute, în total zece mii o sută.

— S-ar putea lăsa la mai puțin ? murmură Jia, mai mult ca pentru sine, părîndu-i-se mult.

Călugărița Dolofană îl trase de haină, pentru a-i aminti că nu era bine să se tocmească. Și înainte chiar ca domnișorul Jia să înțeleagă despre ce era vorba, Liu Houshou săltă capul, disprețuitor, privind în altă parte.

— Oh, credeți că venerabilul Hou v-ar cere ceva în plus ?

— Dacă-i așa, atunci vă însărcinez, domnule Huang, să trimiteți banii, spuse Jia, încă nelămurit pe deplin.

— Dacă n-ar fi în joc Călugărița Dolofană, rosti atunci patronul, sticluța de prizat tutun n-aș da-o nici pentru cel mai ridicat preț. Dumneavoastră vă pot spune : am un frate de cruce care este mandarin în Henan. Anul trecut mi-a scris că o să-l viziteze pe Marele Secretar și m-a rugat să-i rețin cîteva lucruri. Sticla o aveam pentru el. Acum, dacă onoratul Jia a cumpărat-o, îi va face el o mare bucurie Marelui Secretar. În schimb, eu mă simt oarecum vinovat față de fratele meu de cruce.

Huang și Jia mulțumiră în cîteva rînduri.

— Onorate Hou, dacă ați îndrăzni să puneți două vorbe bune pe lîngă Măritul Secretar ; o vorbă de-a dumneavoastră face zece mii de arginți ! Ce mai contează sticla ! În chestiunea fratelui Jia, va fi nevoie de puternicul vostru ajutor.

— O vorbă e ușor de spus ! Călugărița Dolofană, știi prea bine, în ultimul timp trec mai rar pe la Marele Secretar și nu mai sîntem parcă la fel de apropiați ca îna-

inte. Iar astăzi, mandarinii au o lume a lor, nu mai e la fel de simplu ca pe vremuri. Pe de altă parte, am fost atîția ani nelipsit de lîngă Înălțimea Sa și atunci mă avea la inimă. N-aș vrea să mă laud singur, dar i-am stat în preajmă peste zece ani și nu i-am greșit cu nimic. De aceea, dacă îi suflu două vorbe sau dacă pun pe cineva să-i șoptească ceva din partea mea, Înălțimea Sa pleacă urechea la spusele mele, fiindcă știe că se poate încrede în mine !

— Dacă are încredere, nimic mai simplu, comentă Călugărița Dolofană. Preaonorate, sînteți un om de o cinste renumită, convingerile vă sînt clare !

Liu Houshou se arăta mulțumit. Stătea pe scaun, într-o poziție neglijentă, tăcut. Peste puțin, Huang Călugărița Dolofană, atacă iarăși :

— Atunci, lucrurile le-am cumpărat, fratele tău mai mic o să plătească destul de curînd ; chestiunea e cum le trimitem Marelui Secretar ? Oare am putea să vă rugăm pe dumneavoastră, preaonorate ?

— Treaba aceasta trebuie privită cu grijă. De cînd nu mai sînt acolo, nu prea mă pot bizui pe slujbașii lui. La intrare e altcineva, schimbat de curînd. Pe de o parte, dacă nu trec și pe la ei, pe viitor ne pot pricinui greutăți. Iar pe de alta, dacă îi caut, dat fiind că am intrat și eu în rîndul mandarinilor, nu se face să discut cu ei asemenea lucruri. Mai bine trimiteți-le prin altcineva.

— Eu vă înțeleg, spuse Călugărița Dolofană. În nici un caz, însă, nu ne-am gîndit să discutați cu slujbașii aceia cît argint ar pretinde ! Tot ce-aș dori eu, ar fi să le strecurați două vorbe, să ne vadă cu alți ochi.

— În ultimii ani, pur și simplu mă tem să mai fac ceva. Dar de vreme ce tu ești cel care mi-o ceri n-am încotro ! N-ar fi frumos, frate mai mare, să te amîn.

Călugărița Dolofană se ridică și-i mulțumi. Domnișorul Jia îi ură și el patronului toate cele bune.

— Mă voi ocupa și de chestiunea aceasta, acceptă Liu și se întoarse către domnișorul Jia urmînd : Dar să nu mă învinuiți pentru suma pe care am s-o pronunț !

Jia murmură ceva, iar Huang își îndreptă trupul, duse mîna la piept și rosti :

— Spuneți, și mă voi supune.

— Marele Secretar nu vede cu ochi buni banii. În schimb, la subalternii săi nu poţi să te duci cu mîna goală. Dacă darul este de zece mii, uite, voi vorbi deschis, ca între oameni apropiaţi, n-am să le dau lor mai mult!

Călugăriţa Dolofană se uită la domnişorul Huang, iar acesta la Călugăriţa Dolofană, întrebător.

— Cît anume?

— De vreme ce lucrurile valorează zece mii, banii mărunţi trebuie să fie tot pe-atît.

Domnişorul Jia îşi zise că era mult. Huang Călugăriţa Dolofană interveni, căutînd să împace cele două părţi care încercau să-şi impună una în defavoarea celeilalte punctul de vedere.

— De unde să am eu timp să mă ocup de asemenea lucruri? se îmbăţoşă Liu deodată.

La insistenţele Călugăriţei Dolofane, el acceptă pînă la urmă opt mii de arginţi. Rămase stabilit că darurile şi banii să fie duse chiar în seara aceea, încît a doua zi după-amiază domnişorul Jia putea merge în vizită de prezentare.

Seara, după cina oferită de Fratele Al Optulea, Călugăriţa Dolofană l-a însoţit pe Domnişorul Jia acasă, solicitîndu-i alte cîteva mii pentru încă trei persoane din aparatul militar.

Domnişorul Jia l-a înţeles şi a acceptat, însărcinîndu-l pe el să se ocupe de treburi pînă la capăt. Huang a preluat bucuros totul asupra sa. Au hotărît ca a doua zi să se ducă la Marele Secretar Hua, iar la întoarcere, să treacă pe la cei trei. De acolo urmau să meargă la Fratele Al Optulea, pentru ca el să-i ducă la unchiul său. Cînd totul a rămas astfel stabilit, Jia l-a rugat pe Huang să le dea cîteva sute şi slugilor, ca să nu vorbească, ba mai mult, să se arate mărinimos şi cu Mandarinul Stelelor şi cu Excelenţa Sa Lu. Huang Călugăriţa Dolofană a fost de acord cu fiecare dintre aceste lucruri. Cum toate treceau prin mîinile lui nu putea să se opună unor fleacuri.

După ce îl petrecu pe Huang, domnişorul Jia se retrase să se odihnească. Noaptea se scurse în linişte. A doua zi, Jia stătea ca pe ghimpi, dornic să sosească mai repede amiaza şi să plece să-l viziteze pe Marele Secretar Hua.

La timpul cuvenit, cînd ajunse la poarta acestuia, își dădu seama că Liu Houshou aranjase deja totul. Numai că Marele Secretar nu se întorsese încă de la Palat. Își petrecu în încăperea porții pînă ce acesta reveni. Chiar atunci, cîțiva slujbași de la minister sosiră cu niște acte la semnat. La încheierea treburilor publice, Marele Secretar mîncă și abia apoi îl primi. Știind că Marele Secretar Hua era un mandarin extrem de influent, Domnișorul Jia se înfierbîntase, plin de speranțe. Întîlnirea cu el decurse deosebit de plăcut. Jia bătu o mătanie. Înaltul mandarin îi răspunse. Cum Domnișorul Jia îi trimisese daruri, în dorința de a se arăta drept discipolul lui, acesta i se adresa numai cu formula „preabunule frate mai mic". Se așezară.

— De cînd ești în capitală, preabunule frățior ? Venerabilul tată e bine ? Luna aceasta ai să fii primit la Palat ?

Domnișorul Jia răspunse pe rînd la toate întrebările.

— Sînt prins cu tot felul de treburi, ziua întreagă, se destăinui Marele Secretar, și îmi este cam greu, fiindcă am îmbătrînit. Am avut de gînd să mă retrag, dar nu mi se permite.

— Sînteți pilonul împărăției, Mărite Secretar, cum să vă lase să vă vedeți de sănătate ? spuse Jia.

— Și ce folos ! E la fel ca-n vorba aceea veche : „Doar o zi călugăr, să bați toaca !" Asta e ! Te zbați peste măsură, dar lucrurile ies tot pe dos.

Fiind vorba de înalte probleme de stat, Domnișorul Jia se temu să mai deschidă gura. Marele Secretar tăcu și el, ridică ceașca de ceai și audiența luă sfîrșit. Jia se duse direct la cea de-a doua persoană. Acest dregător militar se numea Huang și fusese de curînd numit în locul Marelui Secretar Zhou, cel care făcuse greșeala de a promova în funcție oamenii din gruparea reformistă. Aflat în dizgrație, pretextase că era bolnav și-și ceruse retragerea din toate funcțiile. Totuși pentru anii lui îndelungați de mandarinat, i se oferise un post ministerial. De acum, poziția îi era cu mult mai joasă decît o avusese înainte. Dar despre el nu vom mai vorbi. Acest Huang nu era cunoscut, însă lucra cu tragere de inimă. Primul lucru pe care îl întrebă pe Domnișorul Jia fu vîrsta.

— Treizeci și cinci, răspunse acesta.

— „Eroii se fac de tineri", aminti el vorba veche. Vă așteaptă o carieră înaltă.

De la el, Jia trecuse la Marele Xu, membru al Consiliului militar privat al Palatului, care se interesase mult de situația din Henan : cum era postul de guvernator, dar cel de cenzor, cam cît se cîștiga pe an, cu ce te alegeai și alte asemenea vorbe obișnuite.

Cel de-al patrulea dregător militar l-a primit pe domnișor abia a treia zi. Cu toți cei treizeci de mii de *liang* deja oferiți și cu toate întîlnirile pe care le avusese, lui Jia i se părea că n-o să iasă nimic din cîte făcuse. Cu teamă în străfundul sufletului, se dusese să-i ceară sfatul lui Huang Călugărița Dolofană.

— Frate bun, pentru ce v-ați speriat ? îl liniști acesta. Așteptați să fiți prezentat la Palat. Ați fost propus pentru avansare și veți fi cu siguranță numit prin decret imperial. Avantajele vor veni după primirea unui post, care vă va da curaj. Mă bănuiți în zadar. Uite Fratele Al Optulea a vorbit limpede cu unchiul său : îi oferiți douăzeci de mii de arginți pentru o întrevedere. Ulterior, vom vedea.

— Nu mi-e că am cheltuit niște bani, doar pentru asta i-am adus cu mine, răspunse Jia. Aș avea însă nevoie de o oarecare certitudine că am să trag un folos din asta. De-ar fi așa, aș cheltui chiar de două ori pe-atît !

— Pentru un post, nici atît n-ar fi de ajuns, o declar cu inima deschisă, îi explică Huang. Pentru a fi eficienți, am spus, trebuie să așteptăm decretul imperial.

— Vă cred și de aceea v-am încredințat treburile mele. Luna aceasta voi fi primit la Palat, nu mai am mult de așteptat. Cel mai sigur mi se pare unchiul lui Hei.

— Oamenii mei sînt cu toții demni de încredere. De n-ar fi așa, a doua sau a treia oară, cine m-ar mai căuta ? Noi doi ne avem bine, frate mai mic, dar dacă n-aș fi om pe care să te poți bizui nu cred că ați mai umbla după mine.

— Așa și este. Mă bizui pe dumneata. La unchiul Fratelui Al Optulea cînd mă duc ?

— Dacă am zis că se face, cîteva zile mai mult nu contează ! Fratele Al Optulea mi-a trimis o scrisoare. Mă

întreba dacă v-aţi hotărît. În acest caz, aţi putea să vă duceţi împreună chiar mîine.

— Atunci vă rog să pregătiţi bani lichizi.

Nu sfîrşi bine ce avea de spus şi Fratele Al Optulea îşi făcu apariţia. Huang îl trase de o parte şi îi vorbi pe îndelete.

— Am să vă spun drept, onorate Jia, rosti Hei, întorcîndu-se spre el. Unchiul meu nu pretinde bani. Aceşti douăzeci de mii sînt pentru a-i cumpăra slujbaşii. Să nu vă gîndiţi că banii sînt pentru el. Ne-a repetat de mai multe ori că pentru noi face orice. Vă sînt aproape, Călugăriţa Dolofană a intervenit în favoarea voastră şi am să vă prezint unchiului meu. Astăzi voi duce banii, iar mîine, nu prea de dimineaţă, veniţi la mine şi vom merge la el împreună.

Domnişorul Jia mulţumi, plecîndu-se. A doua zi, se prezentă acasă la Hei. Acesta chemă degrabă echipajul.

— Vă va primi la Palat, îi preciză el lui Jia.

Domnişorul Jia îl urmă supus. Cînd Hei îi ceru să coboare, coborî, cînd îi pretinse să stea drept, îi dădu ascultare. După ce coborîră din trăsură, ocoliră zeci de clădiri, traversară o mulţime de curţi, trecură vreo duzină de praguri, urcară şi coborîră nu ştiu cîte scări. Domnişorul Jia părea abătut. Mergea absent prin locurile acelea şi cu capul plecat. La un moment dat, Fratele Al Optulea îi spuse să aştepte afară. El intră în clădire. Locul mişuna de slujitori atît de silenţioşi, încît nici nu puteau fi simţiţi. Fratele Al Optulea lipsi timp îndelungat. „Masa !" se auzi o poruncă şi cîteva zeci de oameni îmbrăcaţi în robe, cu bonete pe cap, apărură cu cîte o cutie în mînă. Ce era în cutii nu se putea vedea, numai înaintarea lor într-un şir, ca o aripă de vultur. Peste puţin, se auzi : „Apă pentru spălat !" De data aceasta oamenii ieşiră purtînd în mîini aceleaşi cutii. Domnişorul Jia înţelese că un înalt mandarin luase masa acolo, însă el nu avea cum să ştie cine era acela.

Mai trecu o vreme pînă cînd Fratele Al Optulea Cel Negru apăru. Domnişorul Jia nu îndrăzni să scoată nici un cuvînt. Îl urmă ca şi pînă atunci. Fratele Al Optulea îl conduse în încăperea centrală a clădirii. În mijloc se afla o masă, la care trona un om. Pe masă nu era nimic

altceva decît un ceainic și o ceașcă. Omul somnola. Domnișorul Jia intrase cam de mult, dar acela tot nu-i simțise prezența.

— De ce nu intră? vorbi omul de la masă, după ce sorbi ceaiul.

— Domnul Jia se află aici, în fața ta, unchiule, spuse Fratele Al Optulea, făcînd o plecăciune.

Omul săltă privirea asupra lui Jia. Acesta se grăbi să îngenunche, plecîndu-și fruntea pînă la pămînt. Unchiul Hei îl urmări cu luare-aminte.

— Te rog să te ridici, spuse... Eu sînt bătrîn, mi-e greu să mă mai mișc, să-ți întorc salutul. Cel Mare, oferă-i un loc! Așezați putem discuta în voie.

Domnișorul Jia nu vroia să stea jos. Unchiul Hei îl pofti încă o dată să se așeze. Jenat, Jia se lăsă cam într-o dungă pe un scaun, ocupîndu-l numai pe jumătate. Înaltul mandarin îi transmise urări pentru tatăl lui. Jia se ridică și răspunse:

— Tatăl meu vă dorește bună pace, unchiule.

— Nu e fiul cel mare al lui Jia Xiaoghi?

— Da, unchiule, aprobă Fratele Al Optulea.

— Taică-tu îmi zice „unchiule". Ca fiu al lui, cum de-mi spui la fel? Ești doar altă generație, nu prea e în regulă chestia asta, îl dojeni Hei pe Jia.

Cînd termină, izbucni în rîs. Domnișorul Jia se sperie, neștiind dacă e bine să răspundă sau să tacă. Cînd să deschidă gura, înaltul mandarin i se adresă nepotului său:

— Condu-l afară să se odihnească. Atunci cînd are vreme, poate trece nestingherit pe la mine. Îl socotesc ca și pe copilul meu, să lase politețea la o parte.

Domnișorul Jia și Fratele Al Optulea se retraseră. Jia mergea domol, pas cu pas, sperînd că înaltul mandarin se va ridica, însă acesta nici nu se clinti din loc.

Domnișorul Jia plecă de acolo cu sentimente contradictorii, nefiind în stare să-și dea seama dacă fusese tratat cum se cuvine sau nu. Se uită în jur fără interes, ținîndu-se după Fratele Al Optulea pe drumul acela întortocheat pînă ajunseră în locul unde lăsaseră echipajele. Urcară și porniră ca vîntul spre banca lui Huang Călu-

gărița Dolofană. Fratele Al Optulea avea o treabă grabnică și nu mai coborî.

— V-a primit ? întrebă Huang.

— De acolo vin, confirmă Domnișorul Jia.

— Felicitări ! Mă bucur ! spuse Huang, înclinîndu-se.

— De ce m-o fi primit la Palat ?

— Vă veți înfățișa cît de curînd în fața împăratului. De vreme ce Înălțimea Sa Hei v-a primit, veți vedea că o să apară și ordinul imperial de numire într-un post. Să nu spuneți că acest Huang v-a înșirat vrute și nevrute.

Domnișorul Jia se despărți de el cu aceleași sentimente confuze. În așteptarea primirii sale la Palat, se așternu de dimineața pînă seara pe vizite și chefuri cu prietenii, fără să se întîmple în viața lui altceva deosebit.

Într-una din zile, întorcîndu-se de la o vizită, Jia trecu pe la banca lui Huang Călugărița Dolofană.

— Aveam de gînd să vă caut, îl întîmpină directorul băncii. Ați venit la timp, scutindu-mă de drum.

— Ce s-a întîmplat ? se miră Jia.

— S-a ivit ceva. Nu știu dacă vă interesează...

— Ce s-a ivit ?

Directorul Huang îl conduse în salon și-i vorbi cu glas scăzut.

— Uite ce este : Fiul Cerului are o grădină care într-un timp căzuse în paragină. A reparat-o cam pe jumătate, dar acum s-a oprit fiindcă duce lipsă de fonduri. Am aflat asta din gura Fratelui Al Optulea Cel Negru, al cărui unchi se ocupă de ea. M-a întrebat dacă nu știu pe cineva din provincie, destul de bogat, care ar vrea să facă vreo donație. Vezi bine, de lucrul acesta se va ști pînă sus și cel care profită de situație nu va avea decît de cîștigat. Acum luați aminte la mine : N-are Palatul atîția bani ca să refacă o grădină ? Ideea este că ea fiind un loc de plimbare, de distracții, nu merită investiția. La mijloc este și gîndul bun al unchiului Hei, care deschide astfel o portiță de afirmare. Vă știam dornic să obțineți un post. Folosiți prilejul și băgați în treaba asta ceva bani. Îl avem acolo pe unchiul Hei, calea e deschisă și atunci el va spune fără nici o oprelişte numai cuvinte

bune la adresa dumneavoastră. Chibzuiți, socotiți cum e mai bine. După părerea mea, un asemenea prilej nu se cade să fie scăpat!

La aceste vorbe, Domnișorul Jia se bucură nespus.

— Sînteți sigur că mi se va da un post?

— Bineînțeles! Dacă nu era ceva sigur, nu v-aș fi spus. Chiar a doua zi după ce veți fi primit, va fi semnat ordinul imperial, care va fi trimis direct organelor militare. Ei, bine, dacă a treia zi a apărut un post, aceia și desfac hîrtia pe care se află înscris numele dumneavoastră. Doar avem acolo oamenii noștri, îl avem pe unchiul Hei care va interveni și el. Ar fi posibil ca postul să i se ofere altuia?

— Dacă se ivește un post slab?

— Postul e hotărît de suma de bani. Dacă veți oferi o sumă mare, cum să îndrăznească să vă dea un post slab, un post oarecare? Negoțul ăsta l-am făcut nu o dată. Dacă aș înșela pe cineva, m-ar mai căuta lumea?

Aceste cuvinte îl înveseliră pe Domnișorul Jia, dîndu-i încredințarea că avea să pună mîna pe un post bun.

— Cam cît trebuie să ofer? Și cînd? întrebă.

— Cu cît mai repede, cu atît mai bine. Postul depinde de ofertă. Gîndiți-vă cam ce slujbă vă convine și oferiți în funcție de aceasta.

— Pentru Shanghai cam cît ar trebui să dau?

— Cum de v-a dus gîndul tocmai la Shanghai? clătină din cap Călugărița Dolofană. Aici sînt posturi la vama maritimă. Firește că se poate face după voia dumneavoastră, oferiți cît doriți. De vreme ce veți fi cunoscut de către cei în drept, n-avem cum să greșim. Astăzi ne propunem candidatura și mîine vom fi răsplătiți. Cine are curajul să ne refuze? Cît despre banii pe care trebuie să-i oferiți, aici e o limită. Dar un asemenea post are slănină, nu glumă: mai demult, prețul era între o sută de mii și o sută de mii și ceva. De vreo doi ani, s-a auzit că foloasele ar fi mult mai grase și ca urmare prețul a crescut. De curînd, cineva a vrut să recurgă la această cale și i s-au cerut cinci sute de mii de arginți. Omul a scos trei sute cincizeci de mii și a fost refuzat.

Domnișorul Jia rămase cu gura căscată.

— Atît trebuie dat ?

— Văd că pe cît discutăm mai mult, cu atît nu ne mai înțelegem ! se prefăcu Huang înciudat. Nu v-am spus înainte despre cine este vorba în cazul nostru ? Banii sînt pentru grădină. Se pot da și mulți și puțini, dar e în joc numele persoanei. Cît despre cei cinci sute de mii, ei se împart între cei de acolo. Dacă nu vă interesează Shanghaiul, ci o altă localitate, puteți oferi mai puțin.

— Nu-mi ajung banii și nu găsesc nici o cale, declară Jia după un timp de gîndire. După ce am cheltuit atît, mi se cuvine un post oarecum mai bun, ca să pot scoate ceva din el.

— Cinci sute de mii e într-adevăr prea mult. Dar pentru un post gras în cadrul vămii maritime din Shanghai, se cuvin cheltuieli mari. Dacă îl doriți, nu se poate să nu vi se ofere. Bine, mă voi gîndi la altceva, care să vă coste cu puțin peste o sută de mii. Dacă avem banii, nu-i nici o grijă. Ce părere aveți ?

— Știți prea bine că n-am venit decît cu o sută de mii, din care am cheltuit o bună jumătate, se destăinui Jia. Pe tata îl cunoașteți, lui nu-i pasă de treburile mele. Acum, de-abia dacă mi-aș permite să fac o sută de mii, plus că mai e nevoie și de donație.

— Donația poate fi de zece mii și gata ! Iar pentru cei de acolo, o sută de mii ar putea fi de ajuns. Dacă aveți acești o sută de mii, găsesc eu o cale să primiți un post.

— Înțeleg. De unde să fac rost de o sută de mii ?

— Avem de unde să împrumutăm, spuse Călugărița Dolofană, prinzînd sensul cuvintelor lui Jia. Numai că dobînda e cam mare. Sîntem între noi și n-aș vrea să vă bag la greu.

— De vreme ce primesc în cîteva zile însărcinarea, aș avea de unde să dau dobînda ! Numai că am această rugăminte către cei de acolo să fiu numit cît mai degrabă.

Călugărița Dolofană ascultă și fără să se piardă cu firea, sau să se grăbească, rosti :

— Cunosc pe cineva. Dar cînd va afla în ce-i băgați, va pretinde dobîndă mare.

— Cît ?

— Cred că vreo treizeci la sută.

Domnişorului Jia i se păru dobînda exagerată.

— Nu vă gîndiţi că e mult. Mai bine aşteptaţi să-l caut, să vedem dacă se va învoi sau nu !

— Dacă-i aşa, acceptă dintr-o dată Jia, vă rămîn recunoscător pentru grija ce mi-o purtaţi.

Se despărţiră, rămînînd ca a doua zi domnişorul Jia să afle rezultatul.

Omul cu împrumutul nu era altul decît Shi Xiaoren, cel pe care Jia îl întîlnise mai înainte la banchetul oferit de Fratele Al Optulea Cel Negru. Shi era foarte bogat. Venise şi el pentru o primire la Palat şi adusese cu el mai multe sute de mii de arginţi. Prefectul Shi fusese propus pentru avansare pe o listă a provinciei de graniţă Guangxi. El nu fusese în viaţa lui prin acele locuri, însă plătise mult şi cu relaţiile pe care le avea, i se trecuse numele printre cei care se cuveneau să fie distinşi. În realitate, asemenea lucruri nu erau de mirare pentru că ele se petreceau în mod obişnuit în fiecare provincie. Se întîmplase însă ca acela care înaintase propunerile să fie militar de carieră şi chiar el să fi condus armata în luptele pentru apărarea graniţelor. De curînd, se făcuse vinovat de însuşirea fondurilor destinate plăţii ostaşilor, fapt pentru care fusese demis din funcţie, arestat şi adus în capitală pentru a-şi primi pedeapsa. Întorsătura lucrurilor îl înfricoşase peste măsură pe Shi Xiaoren, care se afla la Beijing în scopul măririi sale nemeritate. De aceea, se ţinea ascuns în hotel ca nu cumva să fie găsit, şi nu ieşea decît noaptea, furişîndu-se doar pînă la Fratele Al Optulea, pe care-l implora să-l scape din încurcătură.

Huang Călugăriţa Dolofană s-a dus şi l-a căutat pe prefectul Shi. După ce l-a compătimit, i-a spus să nu se piardă cu firea şi să aibă răbdare. Îi vorbise întocmai ca Fratele Al Optulea. Apoi, adusese vorba despre bani, sfătuindu-l să-i folosească şi să scoată astfel un cîştig din ei. Îi oferea o dobîndă de 0,5 sau 0,6 la sută pe lună. Propunerea îi trezise interesul lui Shi Xiaoren, care pretinse însă un profit de 0,7 la sută. Pentru moment, Călugăriţa Dolofană n-a acceptat. A doua zi, cînd Domnişorul Jia se înfăţişă să afle răspunsul, directorul Huang

îi spuse că omul era de acord să împrumute, pe timp de trei luni, însă nu se învoiește cu mai puțin de douăzeci și cinci la sută.

— Mai e ceva, urmă. Nu are încredere în preaonoratul meu frate și nu vrea să dea banii decît prin mîna mea. Dacă nu îi veți înapoia, îi va cere de la mine. Fratele acesta mai mic vă sfătuiește să vă arătați de acord, sarcina întreagă rămînînd în seama mea. Dar eu nu sînt singur în banca asta. Dacă e să accept plata, veți avea nevoie de un garant. Nu e în nici un caz vorba că nu m-aș încrede în fratele meu, am însă nevoie de garant în fața celorlalți proprietari.

Dobînda era mai mică decît cea de cu o zi înainte și Domnișorul Jia își reveni întrucîtva. Avea mai multe neamuri în capitală, iar cumpărarea unor posturi era ceva firesc și prin urmare acestora nu li s-ar fi părut curios. Trebuia numai să se străduiască să-i convingă. Cîțiva chiar se puteau prea bine pune garanți.

Huang Călugărița Dolofană l-a căutat din nou pe Shi Xiaoren, garantîndu-i împrumutul prin bancă. Prefectul s-a declarat mulțumit, însă Huang a jucat tare: dobînda nu putea fi mai mare de 0,55 la sută. Shi Xiaoren s-a văzut nevoit să accepte.

În ajunul primirii, avea loc comunicarea în privința desfășurării ceremoniei de prezentare. În ziua hotărîtă, Domnișorul Jia se sculă la jumătatea nopții și plecă în trăsură spre Orașul interzis *. La intrare se strînsese mai multă lume. Cu toții așteptară vreo trei-patru ceasuri. La ora opt, slujbașul însărcinat cu prezentarea la împărat a noilor mandarini îi invită în Palat. Merseră pe jos o bună vreme, iar în fața unui palat, omul care îi introdusese își slobozi manșetele robei **. Îngenuncheară toți

* Centrul capitalei, înconjurat de ziduri ca o cetate și care se compunea din Palatul imperial propriu-zis, marcat de alte ziduri și de un șanț cu apă, la care se adăugau clădiri ale administrației, locuințele marilor mandarini.

** Mînecile robelor chinezești (element vestimentar tradițional) erau prevăzute cu manșete lungi (unele și mai mult de 1 m), din mătase; acestea în mod obișnuit erau rulate la încheietura mîinii, însă, în situații deosebite, declanșate de manifestări de spirit personale ori ceremoniale, erau lăsate de purtător să curgă în voie, mișcarea lor „vorbind simbolic".

acolo, pe trepte. Pînă sus era o distanță cam de doi *zhang* *. Rînd pe rînd, fiecare dintre noii veniți își prezentă pe scurt vîrsta, studiile și cariera de pînă atunci. Fură așezați în ordine, apoi conduși spre aripa apuseană, spre ieșire. Domnișorul Jia era inspector și inclus pe una dintre liste pentru promovare ; în consecință i se spuse să-și aducă omagiile înaintea celorlalți înalți mandarini că a doua zi urma să se înfățișeze Fiului Cerului. Domnișorul Jia mulțumi pentru bunătate și nu uită să treacă să-și aducă omagiile înaintea celorlalți mandarini din aparatul militar. Deși era descendentul unei familii nobile, cu influență politică timp de generații, el nu mai avusese nicicînd prilejul să-l vadă pe împărat. Și cu toate că atîția oameni îi povestiseră cum avea să fie, în sinea sa el fremăta de neliniște. Marele Secretar Hua fu printre primii oameni căruia i se prezentă.

Acesta primise în dar din partea lui obiectele antice în valoare de zece mii de arginți și se purtă față de el cu grijă, întreținîndu-l cîtăva vreme.

— Tatăl învățăcelului vostru este prim-judecător provincial, apelă Jia la sfatul lui Hua. Mîine, în cadrul primirii, să mă refer la el ?

Marele Secretar nu fusese atent și auzise numai ultimele cuvinte **.

— Bate cît mai multe mătănii și vorbește puțin, îl povățui el. Acesta este secretul.

— Învățăcelul vostru vrea să spună următoarele : Dacă Fiul Cerului mă întreabă de tatăl meu, sigur că am să-i răspund ; însă dacă nu mă întreabă, eu să mă refer la el sau nu ?

— Dacă nu ești întrebat, nu deschizi gura în nici un caz. Acolo unde ar trebui să vorbești, nu uita că este mai bine să taci. Iată așadar că nu trebuie să te referi la nimic. Cel mai bun lucru este să bați cît mai multe mătănii.

Încurcat în asemenea povețe, Domnișorul Jia trase totuși concluzia că era mai bine să tacă. Marele Secretar

---

* 1 *zhang*, 3,33 m.

** Ultimele cuvinte : *peng tou*, înseamnă „a te întîlni cu prieteni vechi și a discuta în voie", dar și „a te lovi cu capul de ceva tare", „a bate mătănii".

se ridică. Jia plecă, gîndindu-se : „Marele Secretar Hua este prea ocupat. Nu trebuia să-l deranjez. Mai bine mă înfăţişez Măritului Huang". Acesta tocmai fusese numit în funcţie şi abia dacă îndrăznea să rostească două cuvinte.

— Pe Marele Secretar Hua l-ai văzut ? se interesă el în loc de răspuns. El ce-a spus ?

Domnişorul Jia îi relată convorbirea.

— E foarte bine aşa. Marele Secretar Hua are mare experienţă în legătură cu asemenea ceremonii.

Neavînd încotro, Domnişorul Jia se duse şi-l căută şi pe Înălţimea Sa Xu. Acesta era un om în vîrstă şi cam tare de ureche. Însă uneori chiar cînd înţelegea cîte ceva, făcea pe surdul. Îi plăcuseră întotdeauna ştiinţele despre suflet şi avea două principii de viaţă de la care căuta să nu se abată : stăpînirea emoţiei şi păstrarea calmului. În faţa împăratului se controla să nu se lase tulburat de nici o vibraţie a spiritului. Orice chestiune grabnică şi grea i-ar fi spus-o împăratul, el nu se precipita, nu dădea din colţ în colţ ca alţii, ci regla lucrurile potolit, la fel ca mai înainte, ca şi cum nu ar fi intervenit nimic. Acasă, îşi bea ca de obicei băutura preferată şi îşi îmbrăţişa copiii, fără să se dea în vileag. În al doilea rînd, orice ar fi fost, înaintea împăratului nu se arăta nici tulburat şi nici interesat de ce i se cerea. Dacă împăratul îi vorbea despre ceva foarte greu de rezolvat, el dădea înapoi, nu ţinea să se repeadă înainte şi să ia asupra sa treburi care l-ar fi obosit peste măsură.

— Sînt bătrîn, repeta întruna, nu mai privesc lucrurile în amănunt, aşa cum o fac cei tineri ! Lăsaţi-mă să mă odihnesc !

De cînd făcea parte din Consiliul Privat al Curţii imperiale, îl vedea pe împărat aproape zilnic. Şi de fiecare dată, orice zicea împăratul repeta şi el întocmai, fără abatere. La fiecare întîlnire nu rostea decît : „Da, da, da" şi „Aşa, aşa !" Dacă se întîmpla ca împăratul să-i ceară părerea, se făcea că nu aude şi rămînea îngenuncheat la pămînt, bătînd de zor mătănii. Văzîndu-l îmbătrînit, cu barba albă, împăratul nu mai stăruia şi le trecea altora însărcinările respective. În cele din urmă, colegii lui Xu constataseră această stratagemă a lui şi îi dăduseră o

poreclă — Oul Glazurat. Dar el, în loc să se supere, s-a bucurat, nemaipăsîndu-i deloc de treburi. La rîndul lor, ceilalți nu-l mai îmboldeau să rezolve problemele, luînd totul în seama lor și profitînd ei de putere. Cam acestea am vrut să le arătăm despre el.

Cînd Domnișorul Jia i se înfățișă, rugîndu-l să-l îndrume cum ar fi mai bine să se poarte, Marele Xu spuse :

— Cel mai bun lucru cu putință este să-ți lovești capul de prag. Poți să și nu bați mătănii. Ideal însă este să bați mătănii, atunci cînd e nevoie s-o faci, și să nu te izbești cu capul de pămînt, cînd nu este cazul.

Domnișorul Jia îi povesti cum îl învățaseră Înălțimile Lor Hua și Huang.

— Amîndoi au vorbit cu tîlc. Poartă-te așa cum te-au povățuit ei.

Mai discutară o vreme, însă fără vreun folos. Pînă la urmă, Domnișorul Jia se retrase. Abia un slujbaș mărunt îi deslușí exact cum urma să se desfășoare ceremonia. A doua zi, la întîlnirea cu Fiul Cerului, nu se întîmplă ceva deosebit. În aceeași zi, prin decret imperial, Jia fu recomandat să fie folosit, acest fapt înregistrîndu-se la organele militare.

În tot acest timp, Fratele Al Optulea Cel Negru îl căutase de cîteva ori pe zi. Huang Călugărița Dolofană insistase pe lîngă el să ofere cît mai repede arginții, atît contribuția pentru repararea grădinii, cît și suma în semn de loialitate și înaltă considerație. Îndată ce se ivea un post liber, unchiul Hei era dispus să-l ajute numaidecît. Domnișorul Jia punea mare bază pe vorbele lor. Își făcuse calculele bănești și constatase că avea cu totul, din ce-i rămăsese din suma cu care venise și adăugînd la asta banii împrumutați — o sută treizeci și cinci de mii de arginți. Împărțirea lor o făcuse Huang : douăzeci de mii de *liang* pentru grădină ; șaptezeci de mii unchiului Hei ; douăzeci de mii celor patru înalți mandarini din Consiliul militar privat. Din cei douăzeci și cinci de mii de *liang* rămași, douăzeci trebuia să-i ofere slujbașilor mărunți și portăreilor. Restul de cinci mii îi rămîneau de cheltuială. Mulțumit de sfaturile lui Huang, Domnișorul Jia își zise că folosea cum se cuvine banii și că în două-trei luni avea să i se ofere un post mandarinal.

Cu toate că se retrăsese din Consiliul privat, sub pretextul că ar fi bolnav, Marele Secretar Zhou citea zilnic Gazeta oficială a capitalei. În felul acesta aflase de decretul imperial pentru primirea Domnișorului Jia la Fiul Cerului, apoi de decretul pentru grabnica lui numire în funcție. Atunci se gîndise la el : „Fiul lui Jiao Xiaozhi îmi este învățăcel. De cînd a venit în capitală, a fost la mine într-un rînd, apoi nu l-am mai văzut. Pentru mîine am invitat cîțiva discipoli la masă, am să-l chem neapărat și pe el. Vizita în Beijing i-a priit. Nu strică să-l am aproape și la plecare să-i cer să-mi împrumute niște arginți". Odată luată hotărîrea, a mai trimis o invitație, chemîndu-l pe Jia la masă la propria sa rezidență. Domnișorul Jia rupsese legăturile cu acest mandarin. În momentul înregistrării decretului imperial, nutrea cu totul alt gînd. Vroia tocmai să-l roage pe Fratele Al Optulea să fixeze o zi, cînd putea să se ducă la unchiul acestuia, să-și exprime gratitudinea. Cînd sluga îi aduse invitația, o citi. Era poftit la un prînz, chiar a doua zi.

— Mîine am oaspeți, îngînă, vădit nemulțumit. De unde să am timp să-l supăr pe el !

— Ce răspund, stăpîne ? întrebă sluga.

— Oprește invitația. Mîine am să mă prefac bolnav și gata.

Sluga merse și-i spuse celui care venise cu invitația că stăpînul său acceptase. Imediat, Domnișorul Jia scrise cîteva cuvinte, chemîndu-l pe Fratele Al Optulea să-l viziteze a doua zi la ora prînzului, și-l trimise la el cu invitația pe administrator. Cînd acesta ajunse acasă la Hei, îl găsi acolo pe Huang Călugărița Dolofană, care se înfățișase cu două cecuri bancare : unul de șaptezeci de mii pentru unchiul Hei și altul de douăzeci de mii, reprezentînd participarea la repararea grădinii. Pe cînd Huang îl ruga pe Fratele Al Optulea să le ofere unchiului său, acesta observă că banii nu erau pe cît aranjaseră, ci numai nouăzeci de mii.

— Parcă a împrumutat o sută de mii special pentru chestiunea asta. De ce oferă doar nouăzeci ? întrebă. Nu pot apărea în fața unchiului meu decît cu o sumă ro-

tundă. Sincer să fiu, doar între noi putem vorbi : dacă el pune mîna pe mai mult, ne pică şi nouă ceva !

— Adevărul este că Jia nu mai are bani, îi luă Huang apărarea. Abia a împrumutt cei o sută de mii. Din zece mii pe care le-a reţinut, cu opt mii a plătit banca, iar două i-au rămas şi lui de folosinţă cît mai stă în capitală.

Deziluzionat, Fratele Al Optulea îşi dădu supărarea pe faţă. În clipa aceea, sluga îi înmînă plicul Domnişorului Jia.

— N-am timp pentru aşa ceva ! rosti el, azvîrlind cît colo plicul.

Călugăriţa Dolofană îi făcu cîteva plecăciuni în şir. Luă vina asupra sa şi promise că va avea grijă să repare lucrurile. Dar Hei nu mai vroia să audă de nimic. La urma urmei, afacerea trecea prin mîna lui şi tot el nu se alegea cu nimic.

— Te-ai ocupat de chestiunea asta, vorbi el cu răceală şi mi-e greu să mă războiesc cu tine. De-ar fi fost altcineva, i-aş fi aruncat de mult cecurile astea dincolo de poartă şi n-aş mai fi vrut să aud de numele lui !

Huang Călugăriţa Dolofană se grăbi să se ploconească :

— Vă rămîn recunoscător pentru atenţia pe care mi-o arătaţi, Frate Al Optulea ! Mă speriasem tare şi chiar am năduşit de-a binelea ! Am cămaşa udă pe dedesubt. Cît despre invitaţia făcută de Jia Runsun, mie mi se pare că ea e o dovadă de consideraţie din partea lui şi trebuie să i se dea curs. Nu e bine să-l neliniştim.

Abia acum Fratele Al Optulea acceptă invitaţia.

De la Hei, Călugăriţa Dolofană se duse direct acasă la Domnişorul Jia. După ce se văzură, nu-i pomeni nimic despre supărarea Fratelui Al Optulea, de teamă că Jia va rîde de el.

— La Palat au mare nevoie de bani şi Unchiul Hei va oferi din partea voastră toţi banii aceia, spuse el. Cît despre cei şaptezeci de mii, nu vroia deloc să-i primească. Abia după ce l-am sfătuit eu de bine pe Fratele Al Optulea, făgăduindu-i că o să tragă şi el foloase, a fost de acord să ducă el lucrurile la bun sfîrşit. Frate bun, sper că faptul ăsta nu vă deranjează. Noroc că s-a ocupat de tot acest frate nătîng al tău, altfel cine ştie unde s-ar fi ajuns.

— Grija voastră mă emoţionează, se arătă Jia îndatorat.

Noaptea trecu repede. A doua zi în zori, Domnişorul Jia aşternu cîteva rînduri pentru Marele Secretar Zhou, scuzîndu-se că era bolnav şi că nu putea lua parte la masa de la prînz, după ce se însănătoşea avea să-i facă o vizită pentru a-şi prezenta omagiile. Trimise scrisoarea. Marele Secretar îşi pusese mari speranţe în el şi se simţi cum nu se poate mai dezamăgit. Totuşi, nu voia cu nici un preţ să-l scape din mînă şi de aceea îi întoarse o scrisoare de răspuns: „De vreme ce nu vă simţiţi bine, nu e recomandabil să ieşiţi. Cînd vă veţi reface cu totul, vă poftesc să treceţi pe la mine în haine obişnuite, să stăm de vorbă".

— Abia am timp de treburile mele, rîse Jia, citind scrisoarea. Cui îi pasă de el!

Aruncă scrisoarea. Cînd Fratele Al Optulea sosi, îl întîmpină cu vorbe de mulţumire:

— Sînt sincer mişcat de ajutorul pe care mi l-a acordat unchiul dumneavoastră. Îndrăznesc să vă rog să mă conduceţi la Înălţimea Sa, să-i mulţumesc personal.

— Unchiul e foarte ocupat, dar am să vorbesc cu el. După ce va fixa o zi, am să vă anunţ.

Domnişorul Jia îi mulţumi de cîteva ori la rînd. După masă, Hei trecu pe la Palat şi îi spuse unchiului său dorinţa lui Jia.

— Fiul lui Jia Xioazhi e prea insistent, rosti Unchiul Hei. O să-l primesc atunci cînd va fi cazul. Sîntem prinşi cu treburi oficiale de dimineaţa pînă seara. N-am vreme de el!

Fratele Al Optulea îi cunoştea năravul şi nu cuteză să-l contrazică, deşi îi venea greu să se prezinte în faţa Domnişorului Jia cu mîna goală. Tăcu, dar rămase cuminte locului. Cam la o jumătate de oră, unchiul îl întrebă:

— Cît ai căpătat de la acest Jia?

Fratele Al Optulea înaintă doi paşi şi se înclină adînc:

— Nepotul vostru n-a îndrăznit niciodată să ia un ban pentru asemenea lucruri. Vă puteţi interesa, unchiule, şi dacă mă descoperiţi că am încercat să cîştig ceva, puteţi să faceţi din mine ce vroiţi. Eu, unul, mor

împăcat. Cît îl privește pe fiul lui Jia Xiaozhi, a împrumutat banii ăștia. Mă gîndeam să-l aduc pentru o întrevedere, nu atît pentru el, cît pentru liniștea acelui care l-a împrumutat. Omul va afla că banii au fost înaintați și că vor da roade.

— Oare nu vă e de ajuns pentru liniștea voastră faptul că banii se află la mine ?

— Cum să nu fim liniștiți ? Nepotul vostru nu v-a adus numai pe acest Jia. Am greșit eu vreodată cu ceva ? Negoțul nostru durează tot anul, dar cîți au la brîu mai multe sute de mii de arginți ? Dar ei iau din stînga, din dreapta, și, după ce devin dregători, înapoiază banii : Acum n-aș zice să-l ajutați cine știe cum, vă cerșesc o simplă întrevedere. El a oferit bani și ar fi într-un fel mîngîiat în inima lui.

Unchiul Hei ascultă cu luare-aminte și i se păru că nepotul său avea dreptate. Cum nu putea să dea înapoi dintr-o dată, îl dojeni :

— Ehei, copii, nu vă pricepeți deloc la afaceri ! Ce contează șaptezeci de mii ! Acum înțeleg că, dacă nu accept, te faci de rușine. Dar nici nu-l pot primi repede. Du-te și spune-i să vină poimîine.

Cu aceasta, înaltul mandarin se retrase. Fratele Al Optulea ieși val-vîrtej de la el ca și cum ar fi obținut un decret imperial. Trimise o slugă la Huang Călugărița Dolofană să-l înștiințeze pe Jia ca peste două zile, dimineața, să se înfățișeze la el pentru a merge împreună la Palat. Huang nu tergiversă nici el lucrurile. Fiind însă ocupat și temîndu-se că dacă trimite vorbă pot ieși neclarități, îl chemă pe Domnișorul Jia la el și-i transmise solemn cele aflate. Domnișorul Jia fu adînc mișcat. Acasă, de cum trecu pragul, administratorul îi aduse o carte de vizită mare, pe care scria : Candidatul în magistratură Bao.

— Nu-l cunosc, mormăi Jia. Ce vrea ?

— Nu l-am întrebat, stăpîne. Zicea că fratele lui mai mare ar fi în slujba Marelui Secretar Hua. A aflat că veți primi în curînd un post și a rugat pe Marele Secretar să vi-l prezinte. A venit chiar împins de Marele Secretar.

— Are scrisoare de prezentare ?

— L-am întrebat : „De vreme ce v-a trimis Marele

Secretar, trebuie să aveţi o scrisoare de prezentare". „N-am" a răspuns el şi a adăugat: „Aşteptaţi ca stăpînul vostru să mă primească şi el va înţelege".

— Nu forţa lucrurile! Dacă l-a trimis Marele Secretar, nu contează. De ce a venit cu mîna goală? întrebă, apoi îşi zise: „A aflat că în curînd voi primi un post. Trebuie să fie adevărat tot ce spune. Mai bine îl primesc şi gata!" Cheamă-l, îi porunci slugii.

Imediat administratorul îl conduse pe vizitator în încăpere. Purta veşminte de cărturar. Primul gînd al Domnişorului Jia fusese să-l primească în haine simple, obişnuite. Apoi îşi zisese că, dacă îl trimisese Marele Secretar, poate avea să-i comunice ceva şi o primire prea simplă ar fi fost o jignire la adresa Marelui Secretar. „Şi totuşi, de-l primesc în haine de mandarin", se gîndi, „şi nici nu o fi în cine ştie ce legături cu Marele Secretar, mă înjosesc eu însumi. În fond, el nu e nici magistrat plin, iar eu am rangul de inspector general de district". Cu această judecată, rămase în costumul în care era îmbrăcat, porunci slugii să-i aducă o bonetă basc şi îi ieşi musafirului înainte. Cînd se întîlniră, Bao se lăsă la pămînt, salutîndu-l. Domnişorul Jia îi întoarse salutul în acelaşi fel, însă se ridică primul. Se aşezară. Gazda se interesă de „numele" şi „cariera" oaspetelui.

— Sărmanul meu nume poetic este Songming. Sînt din Jining, provincia Shandong. Pe fratele meu cel mare îl cheamă Songchong. A ieşit *juren* la examenele trecute şi este institutor în familia Marelui Secretar Hua. Eu însumi am fost institutor în capitală. Anul trecut, după înfrîngerea tîlharilor, am fost pus pe o listă pentru promovare şi am fost numit candidat sau asistent la magistratură. L-am auzit pe fratele meu că Înălţimea Voastră va fi înălţat în rang şi că veţi primi un post. Atunci, nemernica mea persoană l-am rugat pe nemernicul de frate-meu să-l implore pe Marele Secretar să mă prezinte. Am de gînd să vă slujesc, să cresc în preajma Domniei Voastre.

— La Marele Secretar ai fost?

— De cîteva ori, răspunse Bao Songming.

— Marele Secretar mi-a trimis vreo scrisoare?

— Umilul de mine i-a cerut o scrisoare de prezentare. Ieri, cînd l-am văzut, Marele Secretar m-a sfătuit: „Întîi du-te. Am eu grijă să-i scriu și să-i trimit scrisoare". De aceea am venit astăzi. Cînd să ies, Marele Secretar mi-a spus ceva.

— Ce-a spus? îl grăbi Jia, cu bucurie și teamă.

— Spunea că îi place grozav de mult sticluța aceea de prizat tutun pe care i-ați dăruit-o. A pus-o alături de toate celelalte sticluțe pe care le deține și și-a dat seama că nu suferă comparație. Acum își dorește încă una la fel. Nu contează cît îl va costa.

Aflînd că darul lui lăsase o frumoasă impresie, Domnișorul Jia se îmbujoră la față. Bao Songming trebuia să-i fie apropiat Marelui Secretar, dacă el îi încredințase un asemenea gînd intim. De aceea, discută mult cu vizitatorul său și îl reținu la masă.

— Îmi place de tine, frate, sper să vii cît mai des pe la mine. Încă n-am primit un post și sînt sărman, reluă Jia. Pe viitor, în provincie, ne vom apropia mai mult. Unde este prețioasa ta rezidență? Familia e în Beijing? Te poți muta aici, să locuim împreună ca niște frați adevărați.

Songming nu se gîndise atît de departe. Răspunse pe rînd la toate întrebările, precizînd că familia sa nu era în oraș.

Domnișorul Jia chemă administratorul și-i porunci:

— Mutați imediat patul secretarului Wang din aripa apuseană a casei în camerele voastre. Mobilați camera cu pat și tot ce trebuie și aduceți bagajele Excelenței Sale Bao. Du-te chiar acum și să n-aud de nici o amînare. De-mi veți greși cu ceva, să nu-mi mai apară sub ochi nici unul dintre voi, ouă de broască țestoasă!

Într-un tîrziu, Bao Songming se ridică.

— Mai întîi mă prezint în fața Marelui Secretar, rosti el. După aceea mă mut.

Domnișorul Jia mai stărui de cîteva ori, apoi intră în camerele interioare. Gîndul îi stătea numai la faptul că Marelui Secretar îi plăcuse sticluța pe care i-o dăruise, ceea ce însemna că el nu-și cheltuise arginții în zadar și că va trage foloase cît de curînd. Uitase că Marele Secretar își dorea o pereche de sticluțe. De bucurie, se

hotărî să se ducă să-i spună despre întîmplare și lui Huang Călugărița Dolofană. Chemă în grabă caleașca. Pe Huang îl găsi în banca pe care o conducea. Îi povesti totul, dintr-o răsuflare. Călugărița Dolofană îl ascultă. Rămase pe gînduri, mîngîindu-și bărbia.

— Vorbele lui Bao dovedesc că a fost trimis chiar de Marele Secretar. Dar de ce nu l-a prezentat măcar printr-o carte de vizită ? comentă Jia, mirat.

— Luați lucrurile prea ușor, preamărite domn, spuse Călugărița Dolofană, zîmbind. I-ați trimis sticla, bun ! El se apucă să i se destăinuie acestui Bao, bun ! Iar Bao are o istorie deloc simplă ! Cum l-ați primit ?

Jia îi relată cum de a ajuns să-l invite să se mute la el.

— Prea bine ! conchise Huang. Ați înțeles tîlcul ultimelor cuvinte ale acestui Bao ?

Domnișorul Jia căzu de data aceasta el pe gînduri.

— Marele Secretar a vrut să spună că dorește să i se ofere o sticluță la fel cu cea de mai înainte.

— Eu i-am oferit.

— Știu prea bine. Dar Bao a zis că „acum își dorește încă una la fel". El nu știe că i-ați oferit ? Iar dacă nu se gîndea la dumneavoastră, de ce l-a pus pe acest Bao să vă transmită vorba asta ?

Domnișorul Jia își duse mîna la tîmplă, gînditor. Așa era.

— Banii i-am cheltuit, vorbi el într-un tîrziu, iar șansele de a mai afla o sticluță la fel sînt minime. Dar unde-o să găsim încă una la fel ?

— Bine, acceptă Huang, meditativ. Călugărița asta a voastră crede că e bine să vă aruncați o privire prin dugheana lui Liu Houshou.

Domnișorului Jia i se păru că ideea era bună. Locul nu era departe și plecă numaidecît. Îl găsi pe patronul Liu și după cîteva cuvinte îi destăinui ce voia.

— Domnul meu, se prefăcu patronul, prima v-am dat-o în mod cu totul special. De unde să iau încă una la fel ? Cui vreți să i-o dăruiți ? De Marele Secretar nici nu poate fi vorba.

Jia chiar vroia să-i spună adevărul. Se opri însă în ultimul moment, gîndindu-se că n-ar fi bine.

— Îmi plăcea mie, rosti încet. Aș fi vrut una identică.

Liu era patronul unui magazin deschis cu capitalul Marelui Secretar Hua. Lucrau mînă în mînă și ar fi fost de necrezut ca patronul să nu știe ce îl îndemna pe Domnișorul Jia să caute încă o sticluță. Așa se explică de ce nu ceru lămuriri suplimentare.

— Aș mai avea eu una, vorbi după o vreme. Mi-au trebuit douăzeci și ceva de ani s-o fac. Aveam de gînd s-o păstrez pentru mine, să n-o înstrăinez. Acum, dacă insistați, mi-e greu să spun nu.

Auzind că mai avea una, Domnișorul Jia se entuziasmă.

N-am să uit dragostea ce mi-o purtați, sări el să nu piardă prilejul. Cereți-mi oricît și am să accept...

La aceste vorbe, Liu Houshou se duse într-o cameră din spate, unde stătea el, deschise un sertar și scoase o sticluță la iveală. Reveni și i-o întinse clientului său.

Domnișorul Jia o luă în mînă și constată că era absolut la fel ca prima, parcă ar fi fost una și aceeași sticluță.

— Curios! exclamă, după ce o privi îndelung. Cum de este aidoma primei?

— E mult mai frumoasă decît cealaltă, îi dădu ghes patronul, cum să fie aidoma? Pe prima ați dat două mii. Pe-asta, de-ar fi să-mi dați de trei ori pe-atît și nu v-o dau!

— Și cît cereți? insistă Jia.

— Mai întîi, că nu eu am dorit să v-o vînd. În al doilea rînd, nu las nici un bănuț. Cu opt mii de arginți, v-aș vinde-o.

— Dacă ar fi altă sticluță, mult mai bună decît prima, ar merita nu opt, ci chiar zece mii. Dar dacă este aidoma primei, pentru ce acest preț?

— Dacă sînteți convins că aceasta este cu siguranță sticluța dintîi, fie, n-am să mă apuc acum să mă cert. Dacă mă credeți, o cumpărați, iar de n-aveți încredere în mine, rămîn cu ea, și lucrul acesta îmi convine.

Spunînd acestea, patronul își luă marfa înapoi. Neștiind ce să facă, Domnișorul Jia își luă rămas bun și se duse direct la Huang Călugărița Dolofană.

— Aţi găsit ce căutaţi ? întrebă bancherul.

— Da. De avut, are una, aidoma primei. Bănuiesc însă că este chiar sticluţa dintîi.

— Oricum, trebuia cumpărată, declară Huang.

— Nu ne-am înţeles la preţ.

— Cît cere ?

— Vrea opt mii.

— Opt mii nu e mult. Merita şi optzeci de mii !

Domnişorul Jia se arătă nedumerit. Călugăriţa Dolofană oftă :

— Of ! Nu ştiţi decît să oferiţi bani şi nu înţelegeţi nici cel mai mic şiretlic ! La insistenţele tînărului dregător, Huang continuă mai limpede : Dacă aţi recunoscut sticluţa, înseamnă că aţi fost luat de la bun început drept prost şi v-o vinde încă o dată. Ce puteţi să faceţi ? Vă acceptaţi rolul, o cumpăraţi şi i-o trimiteţi iarăşi în dar, cu toată smerenia şi gata !

Această explicaţie îl surprinse pe Domnişorul Jia.

— Dacă-mi cerea două mii, mai înţelegeam şi eu, spuse, după o clipă de gîndire. Dar nu o dă sub preţul de opt mii şi mi se pare prea scumpă.

— Ba nu e deloc, i-o reteză Călugăriţa Dolofană. Vă aud că pronunţaţi mereu cuvîntul preţ. Lucrul acesta rămîne de discutat.

Jia încercă să întrebe ceva.

— Ajunge cu întrebările ! se răsti Huang. Haidem s-o cumpărăm ! Mai adăugăm nişte antichităţi şi-l rugăm tot pe Liu Houshou să le ducă Marelui Secretar. Frate bun, nepriceputul tău frate v-a tot îndemnat şi v-a învăţat, el v-a deschis această cale. Altfel ce v-aţi fi făcut ?

Plecară împreună la magazinul de antichităţi şi spuseră acolo pentru ce veniseră.

— Am bănuit eu că preaonoratul Jia o să se întoarcă, zîmbi Liu Houshou. Uite, i-am ales alte cîteva piese, care se armonizează cu aceasta.

Le scoase şi le arătă. Celelalte trei piese, identice cu primele, costau două mii, cu preţul sticluţei făcînd la un loc zece mii de arginţi.

— Vă sînt recunoscător pentru grijă, mulţumi Jia.

— Arginţii îi trimit eu prin bancă, lămuri Huang, stabilind alte trei mii de *liang* drept operaţiuni bancare.

Liu Houshou se învoi să-i trimită el darurile Marelui Secretar Hua. Domnişorul Jia se întoarse acasă.

— Aţi adus bagajele Excelenţei Sale Bao ? întrebă el de cum coborî din trăsură.

— Sînt aici, stăpîne, răspunse administratorul.

— I-aţi aranjat camera ?

— Secretarul Wang e plecat şi noi n-am îndrăznit să-i mutăm lucrurile în lipsa lui. Cum se întoarce, îl trecem dincolo.

— Nemernici ! Ouă de broască ţestoasă ! strigă Jia. Vă îmbuibaţi din mîncarea mea sau dintr-a lui ?

Administratorul şi celelalte slugi tăcură.

— Excelenţa Sa Bao e aici ? întrebă iar stăpînul.

— A venit şi pe urmă a plecat, răspunseră slugile.

— La nimic nu sînteţi buni ! Numai rele îmi faceţi ! Ce străbunic vă este Wang ăsta de nu îndrăzniţi să-l deranjaţi cu nimic ?

Ocărînd de zor, Domnişorul Jia merse ţintă în aripa apuseană a casei, unde locuia secretarul Wang şi trase cu mîna sa aşternutul acestuia de pe pat. Slugile îi săriră în ajutor şi desfăcură din jurul patului plasa contra ţînţarilor şi împachetară rînd pe rînd toate lucrurile lui Wang. Domnişorul Jia aşteptă pînă văzu cu ochii săi lucrurile domnului Bao puse în locul acestora şi abia apoi se îndepărtă.

Bănuiţi cine era acest secretar Wang ? Cărturar cu gradul *xiucai* obţinut în Hangzhou, se străduise pe lîngă judecătorul de rang provincial Jia, cîtă vreme acesta lucrase în provincia Zhejiang, să-l cultive, să-i cîştige încrederea, cu scopul evident de a obţine o promovare. Jia îl plăcea foarte mult şi îl luase cu el în Henan, ţinîndu-l pe lîngă sine. Cînd fiul său trebuise să plece în capitală, judecătorul Jia i-l dăduse pe Wang special pentru a-i redacta corespondenţa, a-i întocmi cărţile de vizită de prezentare şi alte asemenea treburi de fineţe. Aşa ajunsese Wang în Beijing. Numai că Domnişorul Jia nu-l prea plăcea pe secretar, părîndu-i-se prea plin de sine. Trăgîndu-se din Hangzhou, secretarul Wang se folosea prea mult de limbajul dialectal, lucru nu tocmai

pe potriva poziției sale. Iar acest lucru îi repugna lui Jia și el avea chiar de gînd să-l îndepărteze, să-l trimită înapoi tatălui său.

Acum, Jia îl mutase din camerele centrale. Întors acasă, secretarul Wang rămase mut de uimire în prag, pe cînd furia spumega în el ca niciodată ! Însă cum era un om binecrescut, se stăpîni, fără să trădeze ce se petrecea în sufletul lui. Ca orice cărturar din Hangzhou, avea pretutindeni cunoștințe. Încă de la venirea sa în Beijing, cînd n-avea ce face, se întîlnea cu doi concetățeni ai săi, cu care era și neam. Stăteau de vorbă, ospătau și petreceau împreună. Văzînd că stăpînul său se purta înadins cu el fără nici un fel de respect, își dădu seama că [illegible] mai merita să rămînă în casa lui. Plecă imediat spre sediul provinciei sale natale. Era muncit de gînduri. Pe de o parte îi era rușine de cunoscuții săi, pe de alta nici nu putea suporta să locuiască împreună cu slugile. Se îndepărtase destul de mult de rezidența Domnișorului Jia. La un moment dat, se trezi bătut pe umăr de cineva. Întoarse capul, speriat. Dar acela se dovedi nu altul decît Wang Bogao, rudă cu el, pentru că se trăgeau amîndoi din același clan. Acesta era mai marele peste sectorul probleme diverse la Ministerul treburilor din interior. Nu-și adusese familia cu sine și locuia la sediul provinciei. Wang Bogao fusese în vizită la un prieten, pe o străduță din apropierea Tîrgului de cai și pe neașteptate îl zărise pe secretarul Wang mergînd de unul singur, cu capul în pămînt. Îl bătuse pe umăr și faptul că acesta se speriase îi trezi bănuieli. Fiind un om sincer și deschis, îl întrebă ce i se întîmplase. Wang îl privi surprins. Se uită multă vreme fix la prietenul său, fără să scoată un cuvînt. De felul său, Wang Bogao era un om nerăbdător și, văzîndu-l în ce stare îl adusese întrebarea sa, se simți neliniștit de-a binelea.

— Să nu-ți faci inimă rea din cine știe ce pricină ! Vino cu mine la sediu. O să chem un medic să te vadă.

Secretarul Wang rămase ca și mai înainte, cu ochii la el. Prietenul lui chemă una din ricșele care așteptau la colț de stradă, îl ajută să se urce și el merse pe jos, însoțindu-l. La sediul provinciei, îl sprijini să coboare

și-l duse în camera sa. Secretarul se trînti pe pat. Wang Bogao încercă să-l descoasă, dar fiindcă se pusese pe plîns, nu reuși să afle nimic de la el. În cele din urmă, îl auzi blestemîndu-și soarta.

— De nu vorbești, te rog să pleci numaidecît. Asta e patul meu !

Încolțit, secretarul îi povesti prin ce situație umilitoare trecuse, implorîndu-l să nu vorbească nimănui despre asta, pentru ca să nu se știe printre concetățenii lui și ei să rîdă de el. Dar înainte ca el să-și încheie istorisirea, Wang Bogao își ieși din fire, de furie.

— Ce-i asta ? Ce mare mandarin a ajuns, să nu te trateze cu prietenie și să te bage în rîndul slugilor ? Ăsta nu e om ! Eu așa ceva nu accept ! Mîine îi adunăm pe-ai noștri, îl chemăm aici și discutăm deschis.

— Nu, așa ceva nu vreau ! se plînse secretarul Wang. Orice-ar fi, nu vreau să mă pun cu unul ca el. De-ai să faci scandal, am să-mi pierd postul și-o să rămîn de izbeliște prin capitală. Pe tine nu te dau banii afară din casă. Cine o să mă împrumute ca să mă pot întoarce în Hangzhou ?

— De ce mai ții la slujba asta ? Te temi să nu-l superi cu nimic, iar el, în schimb, te-a nesocotit de tot ! Nu, prietene, de vreme ce am aflat ce s-a întîmplat, patronul tău n-o să scape ușor. Dacă ai să fii aruncat pe drumuri, vom pune noi mînă de la mînă și-ți plătim locul pe corabie.

Terminînd de vorbit, Wang Bogao trimise o slugă acasă la Domnișorul Jia, să aducă bagajele secretarului Wang și îndată îi înștiință și pe ceilalți concetățeni ai lor care locuiau la sediul provinciei. Toți se arătară revoltați. Între timp, sluga lui Wang Bogao se întoarse cu bagajele.

— Pe Excelența Sa Jia l-ai văzut ? își întrebă Wang sluga.

— Nemernicul de mine, rosti sluga, m-am oprit la poarta Domnișorului Jia și le-am spus ce vreau. Portarul s-a dus să anunțe, dar s-a întors repede. Domnișorul Jia m-a chemat la el și întorcîndu-se spre mine, mi-a zis : „Numitul Wang m-a părăsit de bunăvoie, nu l-am gonit eu. Dacă eu l-aș fi demis, s-ar fi cuvenit să-i plătesc

drumul de întoarcere. Aşa, se pare că are alte aranjamente şi n-am să-l cruţ deloc".

— Tu ce-ai răspuns ?

— La ce bun să mă pun cu el ? Am luat bagajele şi gata.

— Prea ne desconsideră pe noi, cei din Hangzhou ! strigă Wang Bogao. Mîine mă duc şi o să-l informez pe Înălţimea sa Xu. Poate trimite pe cineva, să-l ia la întrebări pentru ce stă atît în capitală !

Ascultaţi, stimaţi cititori ! Mai ştiţi cumva cine este acest Xu ? Nimeni altul, decît Oul Glazurat din paginile precedente. El însuşi din Hangzhou, ajunsese ministrul populaţiei, membru al Consiliului militar privat al Curţii manciuriene şi Wang Bogao era copist la el. Îl slujea încă de cînd Xu obţinuse rangul cărturăresc *jinshi* şi fusese numit supraveghetor general adjunct şi de aceea i se adresa întotdeauna cu familiaritate. Din păcate, acest înalt mandarin era lipsit de curaj, nu se băga în alte treburi şi chiar chestiunile celor apropiaţi le respingea sau le amîna de mai multe ori. Cu toate acestea, rămînea steaua polară a Hangzhoului şi concetăţenii săi îi împărtăşeau tot ce se întîmpla. De fapt, altceva decît să le ia banii, el nu făcea.

În noaptea aceasta, Wang Bogao n-a închis un ochi de prea multă supărare, punîndu-i secretarului Wang întrebări după întrebări, ca să-şi facă o impresie. A doua zi, s-a dus la slujbă, după obicei. Însă secretarul de stat n-a venit la Yamen. Wang Bogao a luat o lectică şi s-a dus direct la sediul Consiliului militar privat.

— Trebuie să-l văd pe măritul Xu, îi spuse portarului. S-a ivit o chestiune care nu suferă amînare.

Xu fu nevoit să-l primească. Wang îi relată cum fusese batjocorit concetăţeanul lor.

— Faptul că l-a azvîrlit în încăperile slugilor arată că pe noi, cei din Hangzhou, unul ca el nu ne consideră oameni, că n-are ochi să ne vadă. Indignat de această purtare a lui Jia Runsun, l-am luat la mine pe secretarul Wang. Astăzi am venit la dumneavoastră să vă ascult porunca, învăţătorule. Trebuie să găsim o cale să-l lecuim de îngîmfare pe acest Jia.

Xu tăcu multă vreme, mîngîindu-şi barba.

— Adevărul este că avem cam mulţi concetăţeni şi toţi vor să se bucure de protecţia mea. Alungarea unui secretar este un fapt obişnuit şi cere un dram de răbdare. Stăpînul lui are şi el inconvenientele lui. Cine se supără pentru un lucru de nimic ca acesta, mă tem că o să-i fie greu să mai găsească alt post.

— Realitatea este că nu el a plecat, ci eu am trimis după lucruri, fiind revoltat de purtarea numitului Jia.

— Fiule, aici ai greşit. „Cu cît vorbeşti mai mult, cu atît sporeşte năpasta!“ Să fi uitat acest adevăr străvechi? În vremea noastră, chestiunile acestea sînt cel mai greu de rezolvat. Nu mă gîndesc la tine, dar eu sînt mare mandarin la Consiliul privat şi cu toate astea crezi că pot face ceva cu de la mine putere? Fără slujbă, în capitală nu poţi rămîne multă vreme. Dacă acest Wang va continua să stea, o să ne fie greu şi nouă.

— Învăţăcelul vostru a vorbit cu secretarul Wang: o să punem mînă de la mînă şi-l trimitem în Hangzhou.

— Pe-aici avem multe cunoştinţe, îl întrerupse Xu, dar eu unul n-am cum să-i ajut pe toţi. Mai întîi, că nu ţin să mă amestec în chestiunea asta. Chiar tu, fiule, care primeşti lunar o sumă bunicică, cîţiva zeci de *liang* de argint, n-ai ajuns încă să-ţi permiţi să-ţi arunci banii. Cît despre acest Jia, chiar dacă el nu se arată a fi om integru, n-are rost să ne punem rău cu el de dragul altuia. Ce părere ai, fiule?

Ascultîndu-l, Wang Bogao se înfurie mai tare. „Nu vrei să ne ajuţi“, îşi zise, „dar noi n-o să ne oprim aici! Acest Jia ne-a umilit şi eu nu pot să mă-mpac cu gîndul ăsta“. Chibzui ce-ar putea face. Noroc că îşi aminti că Xu avea răul obicei de a se supăra pentru orice pierdere bănească. De altceva nu-i păsa. Wang Bogao aflase de raporturile lui Jia Runsun cu Marele Secretar Hua. Ştia că banii oferiţi de Jia lui Xu reprezentau abia a douăzecea parte din cei primiţi de Marele Secretar. Cît despre cei dăruiţi unchiului Hei, aceia nici nu sufereau comparaţie! Acum se gîndi să se folosească de aceste informaţii. Mai turna şi el ceva gaz peste foc, ca să-l întărîte pe marele om şi să-l silească să le acorde sprijinul.

— N-am să vă ascund, învăţătorule, că numitul Jia nu numai că n-are ochi să-i vadă pe cei din Hangzhou,

dar nici chiar pe Înălţimea Voastră nu vă ţine la mare cinste.

Vorbele acestea îl stîrniră pe Xu :

— Cum adică ? întrebă. Parcă e cineva care să nu fi fost ponegrit în spate ! Eu nu pun temei pe aceste lucruri.

— Învăţăcelul acesta n-ar fi îndrăznit să vă deranjeze cu vorbe în vînt. Dar Jia Runsun e blestemat rău ! De cînd a venit în Capitală, n-a avut ochi decît pentru Hua şi Hei, socotind că dacă se bazează pe ei o să obţină repede un post gras. De altcineva nici că îi pasă.

— Adevărul este că noi, cei din Consiliul privat, nu mai sîntem stăpîni pe posturi. Mai bine de jumătate din negoţul nostru a trecut în mîinile eunucilor. Nici nu avem ce face, ei sînt mai aproape de Fiul Cerului şi vorbele lor au mai degrabă răsunet. De aceea, le-am şi lăsat lor trei părţi. Cît despre Hua, o fi el Marele Secretar, dar cînd eu am intrat în Consiliul militar privat el nu era decît un biet ajutor de comandant. În privinţa asta, n-are cum să mi-o ia înainte. De ce mă socoteşte mai prejos decît el ?

— Acesta este adevărul. De aceea m-am supărat şi am ţinut măcar să aflaţi acest lucru.

Wang Bogao povesti cum Domnişorul Jia se folosise de Liu Houshou şi cumpărase antichităţi pentru Marele Secretar. Banii îi avusese depuşi într-o bancă, al cărui director era un oarecare Huang Călugăriţa Dolofană. Acesta îi făcea toate plăţile. Cînd Domnişorului Jia i se secătuiseră banii, prin intermediul aceluiaşi bancher împrumutase o sută şi ceva de mii, trimiţîndu-i parte lui Hei şi parte lui Hua. Fiecare dintre aceştia primise cîteva zeci de mii bune.

— De unde ştii lucrurile acestea ? Sînt adevărate ? întrebă Xu.

— Cum să nu fie ? Gîndul meu este aidoma cu al tău, învăţătorule : de Înălţimea Sa Hei nu zic nimic, dar nu înţeleg de ce pe dumneavoastră nu v-a tratat la fel ca pe Marele Secretar. Aici e buba !

Marele Xu rămase pe gînduri şi încet-încet îl cuprinse şi pe el mînia. Peste puţin, faţa i se înverzi de furie.

— Am auzit că numitul Jia e plin de rele, continuă Wang Bogao să aducă noi dovezi împotriva acestuia: La lucrările de îndiguire a Fluviului Galben n-a avut cine știe ce merit, a fost pur și simplu protejat. Se știe că acolo a făcut rost de bani și astfel a venit în capitală cu nevasta, cîteva favorite și cu o mulțime de slugi. Iar după ce s-a stabilit în oraș, a început să umble prin localuri, să aibă de-a face cu tineri cîntăreți, cu călugărițe, iar la beții s-a arătat gelos și a făcut scandal — o dată a distrus salonul unui cîntăreț —, în orice caz nu s-a dovedit un om de stirpe aleasă. Dacă un astfel de om ajunge judecător într-o provincie, s-a dus cu ordinea și dreptatea de pe acele meleaguri!

— De altele nu-mi pasă, i-o tăie Xu. Fiule, fii bun și află exact cît i-a oferit Marelui Secretar Hua. Dacă mie mi-a dat mai puțin, va avea de-a face cu mine! încheie înaltul mandarin.

Wang Bogao se retrase. Marele Xu însă n-a închis ochii noaptea întreagă. A doua zi, dis-de-dimineață, s-a dus la Consiliul militar privat al Curții și l-a chemat la el pe Marele Secretar Hua.

— Am aflat cu bucurie că ai primit un învățăcel cu dare de mînă! începu fără ocolișuri.

Hua se miră, nu știu cum era mai bine să procedeze. Rugă să i se spună despre care învățăcel era vorba.

— Fiul lui Jia Xiaozhi, judecătorul provinciei Henan, răspunse sec Xu, rîzînd. Nu v-a vizitat?

— Ce contează primirea a cîte unui învățăcel! răbufni Hua. Voi vorbi deschis, la urma urmei, nimeni dintre noi nu trăiește din darurile lor! Fiecare cu ale lui, nu ne amestecăm unul în treburile celuilalt.

— Nu vă interzic să primiți discipoli. Fiul lui Jia Xiaozhi e plăcut, dar cam lunecos și treaba asta m-a nemulțumit!

— Unde se găsesc oameni dintr-o bucată! Avem unele responsabilități față de ei, Venerabile!

— Cînd întîlnesc oameni necinstiți, nu mă simt bine, urmă Xu. Eu nu am responsabilitățile voastre. Sînteți Mare Secretar, cel care „conduce corabia în burta primului ministru", cum e o vorbă din vechime.

— Dacă nu vă este pe plac, venerabile, cînd mă va mai vizita, am să-l sfătuiesc să nu vă mai calce pragul și gata! Nu e vorba de învățăcel cu dare de mînă sau fără! Dacă ar fi fost sărac, v-ar fi înfuriat la fel de tare?

Marele Secretar ar fi continuat, dar alți înalți demnitari temîndu-se ca cearta lor să nu fie auzită de împărat, intervenirä încercînd să-i domolească.

— Scrieți-i acestui Jia să mai aștepte. Peste încă o lună va primi numirea!

Marele Secretar Hua se înfurie.

— Primește sau nu, răsplata vine de sus, cine își permite să facă pe stăpînul?

În toiul certei, se transmise porunca reunirii Consiliului privat. Cei cîțiva bărbați plecară și în felul acesta cearta se opri.

Plin de sine, cu pieptul scos înainte, Wang Bogao îi povesti secretarului Wang cum îl scosese din răbdări pe venerabilul Xu, împingîndu-l să se certe cu Marele Secretar Hua. Și totuși, cîtă vreme Domnișorul Jia nu știa nimic, el nu era deloc mulțumit. Își munci creierul, gîndindu-se cum ar face să-l întărîte și mai tare pe înaltul mandarin, astfel încît să-l cheme la el pe Jia și să-l ia la rost. Pînă la urmă își făuri un plan. A doua zi, îl vizită pe Măritul Xu. Bătrînul arăta rău, semn că nu i se risipise năduful. După cîteva vorbe Wang Bogao aduse iarăși vorba despre Domnișorul Jia.

— Pentru omul ăsta, vorbi Xu, ieri era cît pe-aci să mă bat cu Hua. Discipolul tăcu, pîndind momentul potrivit. Numai că Hua ăsta, urmă Xu, m-a luat cu „venerabile“ în sus, „venerabile“ în jos și n-am putut afla cîți bani a primit.

Abia acum Wang Bogao înțelese că putea interveni:

— Aș vrea să vă spun, învățătorule, că Marelui Secretar i-a oferit mai mulți bani și, firește, l-ați pus pe acesta la grea încercare. În ceea ce-l privește pe nemernicul de Jia, de cînd a apucat să se țină după Hua și Hei, nu mai are ochi să-i vadă și pe alții. Și nu numai că n-are ochi să vă mai vadă, învățătorule, dar vă vorbește și de rău. Am aflat de la prietenii lui ce a scornit despre Înălțimea Voastră.

Dacă în mod obișnuit lui Xu nu-i păsa de ce vorbesc alții despre el, de data aceasta nu se mai abținu.

— Ce-a scornit ?

— Învățăcelului acesta îi vine greu să reproducă injuriile născocite de el, Înălțimea Voastră.

— Așa va să zică ?

— Adevărul-adevărat, învățătorule. Cînd am aflat, m-am înfuriat într-atît, încît o zi întreagă n-am putut pune nimic în gură.

— Ce-a spus ? Să-mi spui numaidecît ! îi dădu ghes Xu.

Wang Bogao se codi întîrziind îndelung. După ce înaltul mandarin îl mai îndemnă de vreo două ori, rosti :

— Vorbesc, dar o să vă înfuriați ! A spus că ați fi un „butoi de haleală bine aurit !"

— Ce înseamnă „butoi de haleală" ? întrebă Xu, neînțelegînd.

— Zice că n-ați ști decît să mîncați și nimic mai mult. Altceva nu știți să faceți, de aceea sînteți un butoi în care băgați mereu de-ale gurii. Butoiul e bine aurit, adică pe dinafară arătați bine, în schimb pe dinăuntru sînteți cu totul găunos !

— Cum adică nu știu să fac nimic ? izbucni Xu. Trebuie să fac ceva cu el, ca să se convingă ! Să fie sigur dacă sînt sau nu butoi cu mîncare ! I-auzi ce-a putut ticlui !

Pe măsură ce vorbea, se întuneca la față, mîinile i se răceau, mustățile i se zburleau ; rămase amuțit multă vreme, fără să fie în stare să-și descleșteze gura. Știindu-l în vîrstă, Wang Bogao se temu să nu i se întîmple ceva și se grăbi să intervină.

— Nu se cade să vă ieșiți astfel din fire pentru un nemernic, învățătorule ! încercă el să-l calmeze. Ce contează unul ca el ? Înălțimea voastră este unul dintre stîlpii imperiului, nu e bine să vă mîniați din pricina unui om de nimic. Mai bine îi faceți un rău, să plătească într-un fel pentru purtarea sa nesăbuită.

— Ce-aș putea să-i fac ? Să știi c-ar fi lucrul cel mai nimerit. În felul ăsta m-aș liniști cu adevărat.

Wang Bogao își făurise bine planul. Se apropie de înaltul mandarin și îi șopti ce și cum, lîngă ureche. Iar

Măritul Xu care de obicei făcea pe surdul, auzi absolut tot. Cînd Wang încheie, el reținuse spusele acestuia în întregime, cuvînt cu cuvînt, fără să piardă nimic.

— Așa vom proceda, fiule, aprobă. Hîrtia o întocmești aici la mine sau la tine. La sediu e lume multă, te-aș sfătui să scrii aici, pentru a nu afla nimeni.

— Cum porunciți, Înălțimea Voastră ! se arătă Wang Bogao îndatoritor. O voi scrie aici și abia după aceea plec.

Măritul Xu porunci ca Wang Bogao să fie condus în bibliotecă. Cînd își încheie treaba, acesta își luă rămas bun și ieși, însă nu se duse la el, ci direct la banca lui Huang Călugărița Dolofană. La ușă, nu mai avu răbdarea să se anunțe printr-o carte de vizită și intră ca un vîrtej. Cîțiva funcționari îi ieșiră în întîmpinare, interesîndu-se cum se numea.

— Mă cheamă Wang, spuse el și-l caut pe patron.

Slujbașii îl conduseră în salon și-l anunțară pe directorul băncii. Huang veni repede în ușă și-l privi. Nu-l cunoștea. Trimise să-l întrebe pe vizitiu. În felul acesta află cu cine avea de-a face, dar tot nu știu mare lucru în legătură cu venirea acestui om. „O avea de gînd să aranjeze vreo afacere“, își zise mai mult ca să se liniștească și intră în salon. Se salutară. Directorul îl invită pe musafir să ia loc și porunci să se aducă ceai. După cele cîteva cuvinte de protocol, Wang Bogao deschise vorba.

— În oraș se află un inspector districtual, Jia Runsun. Îl cunoașteți bine, Excelență ? întrebă.

Călugărița Dolofană mirosise că ceva nu era în regulă și nu se grăbi să spună adevărul.

— De cunoscut îl cunosc, rosti agale, fără grabă. Mi l-a prezentat un prieten. Dar n-am avut cine știe ce relații cu el. A venit destul de rar la bancă.

— A făcut unele operații bancare prin dumneavoastră ?

— A făcut cîteva, acceptă Huang, la recomandarea acelui prieten. Dar nu multe.

— Bine, atunci, zise Wang Bogao. Aveți o cameră mai izolată, să putem discuta în voie ?

— Am, am ! se grăbi Călugărița Dolofană și-l conduse într-o cameră din spate.

Camera aceasta era special amenajată pentru tratative secrete. Se așezară. Wang Bogao scoase o hîrtie din mîneca robei.

— S-a întîmplat ceva. Vin de la cabinetul Măritului Xu de la Consiliul militar privat al Palatului, spuse și arătă că se primise o plîngere împotriva lui Jia Runsun.

Călugărița Dolofană citi petiția, copie acuzațiile aduse lui Jia și îl rugă pe vizitator să revină a doua zi. Wang Bogao acceptă. După plecarea acestuia, directorul trimise după Domnișorul Jia. Cînd el sosi, îl introduse în camera secretă și îi explică ce se petrecuse, arătîndu-i jalba. Cum sfîrșise cu toate aranjamentele și aștepta din zi în zi să primească o funcție, neavînd altceva de făcut, Domnișorul Jia își petrecea zilele și nopțile la curtezane. La o nouă opreliște nu se gîndise nici o clipă. Ca și cum ar fi fost snopit în bătaie, se simți rău, ochii i se împăienjeniră și rămase tăcut.

— Frate Bun, aveți noroc că furtuna aceasta a bătut spre mine și am oprit-o, altfel de mult ați fi fost la pămînt. Uite ce zic : pe Măritul Xu îl cunoașteți, doar l-ați vizitat. Trimiteți-i încă trei mii de *yuani*. Lui Wang Bogao, pentru grija pe care v-a arătat-o, se cuvine să-i oferiți măcar o mie. Tot pe el o să-l rugăm să-i dea două sute de *liang* de argint Excelenței Sale Zhou, care a primit plîngerea. Cu totul n-o să depășească cinci mii de arginți.

Domnișorul Jia știa că nu mai avea mulți bani în bancă, iar acum trebuia să mai dea alți cinci mii. Îl durea inima, însă era în joc renumele lui și trebui să se supună.

A doua zi, Wang Bogao se înfățișă din nou la bancă.

— Măritul Xu nu îi va face nici un rău lui Jia, am lămurit eu lucrurile, spuse Wang. Numai Excelenței Sale Zhou va trebui să-i ofere ceva. Pe de altă parte, am aflat că necazul ăsta i se trage de la un anume Wang din Hangzhou, care îi este prieten. Domnișorul Jia l-a tratat fără considerație și omul s-a dus și a întocmit această jalbă. Or, dacă nu se dă curs învinuirilor, acest Wang nu se va lăsa. Deocamdată, lucrul cel mai grabnic este să-l liniștim pe Wang, care a rămas acum fără nici o ocupație. Măritul Xu mi-a poruncit să-l sfătuim pe inspectorul Jia să scoată două șiraguri de argint. Noi vom face pe inter-

mediarii şi îi vom cumpăra acestui Wang o slujbă în Beijing. Dacă va avea o ocupaţie, omul îl va lăsa în pace pe inspectorul Jia.

— Bine, mă voi sfătui cu el, şi vă voi spune ce a hotărît, replică Huang.

Wang Bogao plecă, iar Călugăriţa Dolofană trimise din nou după Domnişorul Jia, să discute cu el. Aflînd că iarăşi trebuie să plătească, Domnişorul Jia se înfurie. Călugăriţa Dolofană îl luă cu binişorul, convingîndu-l că, dacă mai adăuga o mie de arginţi, trecea de necaz. Marelui Xu rămînea să-i ofere tot o mie, nu se cădea să micşoreze suma ; lui Wang Bogao îi putea da însă cinci sute ; Excelenţei Zhou şi slujbaşilor acestuia cinci sute ; cu două mii, putea plăti o slujbă pentru secretarul Wang. Pregătiră cecurile bancare şi, a doua zi, întreaga chestiune fu lichidată. Wang Bogao îl însoţi pe Domnişorul Jia la Înălţimea Sa Xu, pentru o vizită de recunoştinţă. După aceea, organiză un banchet, la care aranjă ca Domnişorul Jia să se împace cu secretarul Wang.

Peste două zile, Xu îl chemă la el pe Wang Bogao şi pentru cîteva sute de liang îi găsi secretarului Wang o slujbă în capitală. Pe lîngă slujbă, îi mai dărui acestuia din urmă şi două sute de arginţi, să se îmbrace. Xu îi înmînă lui Wang Bogao şi restul de o mie şi ceva din banii achitaţi de Jia în contul slujbei secretarului Wang, zicîndu-i :

— Fiule, tu te-ai străduit atîta ! Eu am primit trei mii de arginţi. Aceşti o mie şi ceva au rămas din banii pentru slujba secretarului Wang. Ia-i şi vezi ce faci cu ei.

Wang Bogao se codi prefăcîndu-se că i-ar veni greu să-i accepte, cu toate că se simţea destul de bucuros pentru pleaşca ce-i căzuse din cer. Îi primi însă împăcat, gîndindu-se că lui, care făcuse atîta bine, i se cuvenea oricît.

Dar să nu lungim vorba. După înfruntarea dintre Marele Secretar Hua şi Înălţimea Sa Xu nici unuia şi nici altuia nu-i mai venea uşor să-l sprijine pe Domnişorul Jia, chiar dacă pînă la urmă fiecare ar fi vrut s-o facă. De aceea, acesta trebui iar să mai aştepte. După încă două luni şi ceva, nu se arăta nici un semn în legătură

cu postul care i se cuvenea. Noroc că era liniştit deoarece unsese toate mărimile să-i înlesnească numirea. Înăuntru îl avea pe Unchiul Hei și afară pe Marele Secretar Hua, doi mandarini cît munții de înalți și de puternici. Înălțimea Sa Xu îl primise şi schimbase cîteva cuvinte cu el, de aceea nici din această parte nu avea temeri. Cu aceeași îndrăzneală de mai înainte, dădea iama prin lăcaşurile curtezanelor şi actorilor, petrecînd cu indivizi de teapa Fratelui Al Optulea ; pe scurt îşi trecea întru totul vremea şi mai dezmăţat decît la început.

La capătul a două luni de zile, banii depuşi în banca lui Huang Călugăriţa Dolofană se secătuiră şi nu-i mai rămase decît o mie, iar postul mult aşteptat tot nu se ivea.

— Peste încă o lună, vine scadenţa împrumutului de la Shi Xiaoren, îi spuse Călugăriţa Dolofană. E cazul să vă gîndiţi la ce e de făcut.

Auzindu-i această remarcă, Domnişorul Jia se nelinişti.

— Am cheltuit toţi banii, se plînse Jia. Dar cum se face că, din atîtea numiri în post, numai eu sînt tot pe dinafară ? Vă rog să-l căutaţi pe Liu Houshou şi să-l rugaţi să facă ceva pentru mine.

— Anul acesta au fost înregistraţi o mie şi ceva de inspectori, comentă Huang. Spuneţi că aţi cheltuit bani, dar alţii au fost mai darnici şi de aceea s-au aflat înaintea voastră. Trebuie să vă înarmaţi cu răbdare şi să vă aşteptaţi rîndul. Pînă la urmă nu veţi rămîne pe dinafară.

La aceste argumente, Domnişorul Jia nu avu altceva de făcut decît să tacă şi să aştepte.

Se apropia termenul predării celor o sută de mii de *liang* împrumutaţi prin intermediul Călugăriţei Dolofane. Acesta nu mai era de găsit, în schimb trimitea zilnic cîte un funcţionar să-i amintească :

— Scadenţa nu mai are mult şi în cîteva zile bate la uşă. Domnişorul Jia este rugat să pregătească banii, să-i depună în bancă, iar banca îi va înapoia Domnului Shi. Dacă trece sorocul, domnul Shi va pune banca sub urmărire şi lucrul acesta nu e o glumă. Este în joc renumele băncii, făurit cu greu timp de zeci de ani de zile !

Amenințarea aceasta zilnică îl dezgusta pe Domnișorul Jia. Ajunse la capătul răbdării. Înainte de ziua scadenței, Huang Călugărița Dolofană îi calculă cele cîteva sute de *liang* de argint care îi mai rămăseseră, completă un cec cu suma respectivă și trimise o slugă să i-l aducă. Preciză că vroia înștiințarea înapoi, pentru a o distruge. Supărarea domnișorului Jia se preschimbă în mînie fără măsură ! Se suci și se răsuci, fără să găsească o cale de ieșire. Timp de cîteva zile, telegrafie în Henan, familiei și prietenilor săi cu gîndul să strîngă banii pe care-i datora. Dar nu primi decît cinci sute de *liang* de argint de la frații săi. Ceilalți nu se sinchisiră să-i răspundă. Se dădea de ceasul morții și-i părea rău că nu se crăpa pămîntul sub picioarele lui ca să-l înghită.

Chiar a doua zi era scadența. Dis-de-dimineață, Călugărița Dolofană trimise oameni să-l supravegheze. La ora meselor, aceștia se schimbau pentru a nu-l scăpa nici o clipă din vedere. Oamenii îl urmăreau în liniște, fără să facă tărăboi. Pe înserate, Domnișorul Jia plecă de-acasă cu trăsura. Paznicul pus de Călugărița Dolofană, socotind că Jia intenționa să se facă nevăzut, închirie o birjă și se luă după el. Domnișorul Jia intră la un prieten, iar urmăritorul rămase în poartă ; cînd Jia ieși și se întoarse acasă, acesta se ținu în spatele lui, neslăbindu-l un pas. Seara, la ora unsprezece, Călugărița Dolofană întări paza, dar nu se întîmplă nimic deosebit. Înțelegînd că nu avea cum să dispară, Domnișorul Jia se duse chiar el la bancă, pentru a se sfătui cu directorul. Huang însă nu-l primi, ascunzîndu-se. Inspectorul Jia fu primit de funcționari, cu care discută fără să poată aranja nimic și în cele din urmă, plictisit, plecă spre casă. Urmăritorii se luară după el. Se făcuse ora două din noapte. Acasă, îndată după ce Domnișorul Jia intră pe poartă, Huang Călugărița Dolofană apăru cu cei doi oameni care i se puseră garanți cînd luase împrumutul — un concetățean și un prieten. Fără altă vorbă, Călugărița Dolofană îi ceru banii de cum se așezară. Încolțit, Domnișorul Jia îl imploră în fel și chip să-l amîne două luni.

— Nu eu am venit să vă presez, frate bun, preciză Huang, ci eu însumi sînt presat de altcineva. Dacă nu înapoiați banii, eu trebuie să vă predau, altfel nu mai

am de trăit în orașul ăsta şi sînt obligat să-mi schimb şi meseria.

Domnișorul Jia îl ruga fără încetare să-l amîne. Cei doi garanți îi luară și ei apărarea. Spre ziuă, după atîtea și atîtea rugăminți, Huang Călugărița Dolofană își dădu seama că Jia nu avea nici o posibilitate să-și achite datoria.

— Două luni înseamnă prea mult, spuse el, mica mea bancă nu vă poate acoperi. Dar dacă dumneavoastră doi garantați în continuare, îl amîn o lună. Dobînda va fi însă grea. Pe puţin va trebui sporit cu douăzeci la sută, ceea ce duce în total la patruzeci şi cinci la sută. Domnișorul Jia nu avu încotro şi acceptă. Întocmiră un act și cei doi semnară ca garanți.

— Nu mai am ce să fac în capitală, vorbi Domnișorul Jia, după ce îi dădu directorului actul respectiv. Cred că ar fi bine să plec spre Henan.

Huang Călugăriţa Dolofană ştia şi el că aceasta era singura cale, dar se prefăcu a nu fi de acord.

— Şi cu banii mei cum rămîne ? întrebă.

În cele din urmă cei doi garanţi îi propuseră lui Huang ca unul să rămînă în Beijing, iar celălalt să meargă în Henan, împreună cu Domnişorul Jia, pentru a se întoarce cu banii. Stabiliră plecarea chiar a doua zi. Atunci Huang Călugăriţa Dolofană fu de acord şi se despărţiră.

VIII

Cel care alcătuieşte cărţi, ţine în mînă un singur condei. El nu poate scrie deodată două şiruri de întîmplări, după cum cu o gură nu poţi să spui două lucruri în acelaşi timp. Singura cale este să faci aceste lucruri la rînd, adică unele după altele. Acum să-l lăsăm pe Domnişorul Jia în drumul său spre Henan şi să ne oprim puţin asupra emisarului imperial Tuan Duohuan. Stegar * şi guvernator peste Huguang, omul acesta avea foarte multe favorite. Cînd se făcuseră cu toate zece, lumea le numise „Cele zece frumuseţi din iatacul emisarului". După un an, un slujbaş care avea de gînd să pună mîna pe un post, a cumpărat din Shanghai două femei de o rară frumuseţe, pe care i le-a oferit în dar. De cum le-a văzut, emisarul imperial a fost cucerit de farmecul lor şi le-a primit numaidecît. Iar de atunci, oamenii nu mai vorbeau de „zece frumoase", ci de „douăsprezece agrafe de aur" !

Însă încă dinaintea primirii acestor shanghaieze, una singură dintre cele zece concubine îi era emisarului mai aproape de inimă şi anume cea de-a noua. Această A noua favorită se născuse într-o casă de petreceri din oraşul Tianjin, celebru port la Marea Galbenă. Femeia era suplă, cu faţa prelungă, plăcută, şi doi ochi lunecoşi. Numai că era tare vicleană. Bună de gură, vorbele ei curgeau ca mierea, spre bucuria şi plăcerea celor care o ascultau. Iar cînd avea pică pe cineva, îl blestema şi îl ponegrea cu limbă ascuţită şi plină de otravă. Ea nu se avea bine decît cu stăpînul, cu care se purta ca o vulpe, bîrfind ba pe una, ba pe alta dintre suratele sale. La început, emi-

---

* *Qiren*, stegar, descendent al soldaţilor manciurieni care au cucerit China în secolul al XVII-lea, purtînd însemnele armatei şi bucurîndu-se de privilegii deosebite, pînă la înlăturarea dinastiei manciuriene (1911).

sarul imperial Tuan plecase unechea la spusele ei, pedepsindu-le pe femeile învinuite de ea. Și cu toate că el nu era prea isteț din fire, într-o bună zi și-a dat totuși seama de șiretenia și tertipurile favoritei sale și de atunci o lăsa să trăncănească, răbdînd-o cum nu se poate mai scîrbit. Într-o zi, aceasta o vorbi de rău pe prima favorită. Tuan o ascultă fără interes, zîmbi sarcastic și rosti într-o doară :

— Mereu îi ponegrești pe alții în fața mea. La urma urmei, tu cu ce te deosebești de ele ? Oricum, n-am chef să renunț la ele și să te opresc doar pe tine. Ca să nu-ți mai spun că prima favorită e de multă vreme la mine, ea i-a slujit pe părinții mei. Chiar nevasta mea moartă o plăcea foarte mult. De dragul moartei, oricînd i-aș ierta trei părți din vină. Dacă nu-ți place, nu mai avea de-a face cu ea. Și așa sînteți separate : ea stă în curtea din față, iar tu în cea din spate

Faptul că bărbatul care-i împlinea toate voile îi luase apărarea alteia, o înfurie pe A noua favorită peste măsură. Chiar înainte ca el să-și termine vorba, femeia se încruntă și-și repezi cu ură spre obrajii fragezi, pudrați și parfumați, cele zece degete cu unghii ascuțite, începînd să se pălmuiască.

— Știam eu că greșesc ! țipă ea, fără să se oprească din a-și trage palme. Ce sînt eu, să mă asemui cu altcineva ? Ea i-a slujit pe părinții stăpînului ! E firesc ca stăpînul s-o privească cu alți ochi ! Or, dacă ține cu orice preț s-o ridice-n slăvi, de ce acum, după moartea stăpînei, nu și-o face nevastă de drept ? Noi, celelalte, ne luăm viața și o lăsăm pe ea să împărățească în locul nostru.

Tuan Douhuan era opioman și în apartamentul fiecărei concubine avea cele necesare pentru fumat. A noua favorită puse mîna pe o cutie plină cu opium, o duse la gură, după care se clătină și căzu la pămînt. Se rostogoli de cîteva ori pe jos, se zbătu, dînd disperată din mîini și din picioare. Părul i se despletise, iar agrafele de jad i se rupseseră. Plîngea și se jeluia fără încetare. Văzînd-o în ce hal era, emisarul imperial fu cuprins în același timp de mînie, ură și neliniște. Se mîniase fiindcă favorita sa nu era om întreg la fire : ura i-o provocase prefăcătoria

ei, iar neliniştea îi era firească într-o împrejurare ca asta : dacă ea înghiţise opium, se cădea salvată degrabă, altfel murea cu adevărat. Bărbatul se stăpîni şi trimise după doctor. Dar oricîte hapuri i se pregătiră, favorita îşi ţinea dinţii încleştaţi şi nu vroia să le înghită. În această situaţie, emisarul se sperie şi, precaut, încercă s-o amăgească, spunîndu-i :

— Pe prima favorită o trimit deîndată acasă, în Beijing ! N-o mai ţin lîngă mine !

Cu această promisiune, el spera s-o încînte pe favorită, ca ea să nu-şi caute moartea. Dar ea tot nu vroia să deschidă gura să ia leacurile. Din seara în care se pornise pe scandal, pînă în după-amiaza zilei următoare nu reuşiseră s-o salveze şi tot ce le mai rămînea de făcut era să aştepte s-o pună în coşciug. Din pricina fierberii din casă, bărbatul era secătuit fizic şi distrus sufleteşte. Cînd îşi amintea de năravul ruşinos de a cleveti al femeii, o înjura, pentru ca imediat să-şi amintească de dragostea lor şi să lăcrimeze pe furiş. Doicile şi slugile casei se strînseseră cu toatele în jurul celei de-a noua favorite, aşteptînd ca ea să-şi dea sfîrşitul. Bărbatul stătea lungit pe pat, într-o cameră vecină, cu inima zdrobită. Dus pe gînduri, o văzu deodată intrînd în cameră pe sluga mai mare a favoritei a noua. Sluga împlinise optsprezece ani şi se făcuse destul de atrăgătoare. Îi umbla şi ei gîndul la bărbaţi şi de cîte ori se întîlnea cu stăpînul, drac nesătul în privinţa femeilor, şi nu era nimeni cu ochii pe ei, o apucau un fel de furnicături prin întreg trupul. Îşi dădea ea seama că stăpînul casei o plăcea şi făcea tot ce-i stătea în putinţă să-i răscolească simţurile. Prea departe nu mergea numai de frica stăpînei, fiindcă o ştia cît era de rea. Şi cu toate că nu-şi vorbiseră, emisarul imperial ghicise din cîte o privire a fetei simţămintele ei aprinse.

De data aceasta, văzînd-o intrînd singură peste el, revărsă asupra ei toată deznădejdea pierderii concubinei favorite. Îi făcu semn să vină lîngă el, sub pretextul că vrea s-o întrebe despre stăpînă, dar cu gîndul să şi-o apropie. După schimbul de vorbe prefăcute, bărbatul făcu un semn din buze înspre camera vecină şi spuse :

— Slăvite Buddha ! Ce repede i-a venit rîndul ! După ce moare, te aşez pe tine în locul ei. Tu ai vrea ?

În timpul acesta, o luă de mînă. De teamă să nu fie zăriți, sluga își trase mîna înapoi.

— Așteptați mult și bine! răspunse ea. Credeți c-o să moară? N-o să piară nici într-o sută de ani! Cu asemenea tutun o să se întărească și mai și!

— Ce îndrugi acolo? întrebă el, bănuitor. Oare să nu fi înghițit opium? Doar am văzut-o cu ochii mei! Lasă scornelile! Dacă n-a fost opium, atunci ce-a înghițit?

Tuan se ridică și se trase pe marginea patului.

— De-am să suflu cuiva ce aflu de la tine, uite, să nu mor de moarte bună! se jură el.

— Nici nu era nevoie să jurați pentru un lucru de nimica, îl opri ea.

Bărbatul o grăbi să-și dea drumul la gură.

— Acum vreo trei luni, stăpîna a noua a făcut mare tărăboi că o să aibă un copil, pentru că burta a-nceput să-i crească. Dumneavoastră, stăpîne, v-ați bucurat ca de-o minune. Nu i-ați comandat chiar dumneavoastră nu mai știu cîte doctorii și întăritoare, plus o oală cu o pastă din leacuri anume făcută *, din care i-ați zis să ia în fiecare zi, cu apă fiartă? Pe neașteptate, după două luni, pîntecul i s-a dezumflat și a spus că de fapt nici nu fusese grea. N-a mai luat doctorii, iar oala cu pasta aia a aruncat-o într-un dulap și toată lumea a uitat de ea. Alaltăieri, am făcut curățenie prin casă și am dat de oală, dar stăpîna ne-a smuls-o numaidecît. Ieri, prima stăpînă și stăpîna a noua s-au certat. „O să-l fac pe stăpîn s-o gonească din casă“, am auzit-o pe stăpîna mea vorbind, mînioasă pînă peste cap. „De nu mă ascultă, o să mă lupt cu el!“ Și mai pe urmă: „Ce preț are viața pentru mine? Eu pot să mă prăpădesc, dar nici lui n-o să-i cadă bine moartea mea!“ În timp ce zicea așa, a căutat o cutie de tutun goală, în care a vărsat din pastă, pregătindu-se să se înfrunte cu dumneavoastră. Numai eu mă aflam lîngă dînsa pe cînd a făcut treaba asta. Ba mi-a și spus, să nu scot o vorbă. De-aia cred că vă neliniștiți de pomană. Vă zic cinstit că n-o să moară.

---

* Yimu cao, Leonurus sibiricus, o iarbă cu proprietăți deosebite pentru sănătatea mamei și fătului pe timpul stării de graviditate a femeii.

Aflînd cum se petrecuseră lucrurile, bărbatul rămase buimac.

— Femeia asta e periculoasă rău ! S-a prefăcut că moare numai ca să mă joace pe mine și să mă silească să-i fac pe voie, gîndi el cu voce tare, apoi vru să mai discute ceva cu sluga, însă aceasta se îndepărtă, scuzîndu-se : „Am treabă !"

Tuan se uită lung după ea, mîniat din nou. Știind că zbaterile de moarte ale favoritei sale erau curată prefăcătorie, nu-i mai dădu atenție și plecă de acolo.

La rîndul său, A noua favorită, constatînd că bărbatului nu-i mai păsa de ea, își zise că acesta crezuse că ea se prăpădea cu adevărat și de aceea plecase, chinuit de remușcări. Firește că n-avea cum să știe de trădarea slugii. Se gîndi ce să facă. Așteptă multă vreme, dar stăpînul nu se mai interesă de ea. La o săptămînă și ceilalți din casă își dădură seama că în îndelungatul ei zăcut pe patul de moarte era ceva necurat la mijloc. Atunci femeia se zvîrcoli și se chirci, prefăcîndu-se că se simțea grozav de rău ; apoi își lăsă capul să-i spînzure în jos o bună bucată de timp, pînă ce de pe buze i se prelinseră bale.

— Bravo ! izbucniră cei care o vegheau. Dacă dă afară tutunul, înseamnă că scapă.

Doicile îi săriră în ajutor : una o bătu pe spate, alta o apăsă pe piept, îi fierseră supe, îi dădură să bea ceai cald și vreo cinci persoane se tot agitară în jurul ei. În cele din urmă, cu o icnitură, femeia vărsă din ea supa pe care abia o mîncase.

— Am mîncat de bună voie tutun crud, se căină, lăsați-mă să mor ! De ce țineți cu tot dinadinsul să mă întoarceți la viață ? Nu vreau să fiu cuiul din ochiul altuia, ori țeapa din carnea lui ! Rostind cuvintele acestea, se puse pe plîns.

Văzînd-o că-și revenise, slugile alergară să-l înștiințeze pe stăpîn. Bătrîna doică schimbă așternuturile și spălă rufele murdare, astfel că nimeni nu știu că A noua favorită vomase nu opium, ci apă chioară.

Tuan Duohuan se afla într-o cameră publică din față. Răpus de oboseală, se trîntise pe pat și-l furase somnul.

Tocmai cînd somnul îi era mai greu și mai dulce, o slugă îl trezi, să-i anunțe vestea cea bună.

— Știam eu că n-o să crape una veninoasă ca ea, o ocărî el, ce atîta zarvă !

Sluga ceru îndurare și se retrase în curtea din spate.

Din ziua aceea, A noua favorită nu ieși din casă vreo două săptămîni, făcînd tot pe bolnava. În acest timp, epuizat de năduf, emisarul imperial Tuan nu se mai ocupă de treburile publice și nu mai primi oaspeți, închizîndu-se în casă. În cele din urmă, după ce cu atîta viclenie jucase scena morții, ticăloasa favorită se cuminți, arătîndu-se mai potolită ca niciodată. O lăsăm și noi în pace. Oricum, Tuan n-o mai avea deloc la inimă și se tot gîndea cum să pună mîna pe sluga ei care-i dăduse în vileag vicleșugul. Cu toate încurajările lui, fata se temea mai mult decît orice de furia stăpînei sale și îl evita. Nemulțumit de acest lucru, cît și de încordarea care domnea în propria-i casă, nu avu încotro și se stăpîni, deși își trecea zilele în somnolență și plictiseală : patima pentru A noua favorită îi trecuse, iar pe celelalte nu le avea cîtuși de puțin la inimă.

Cum era mai marele provinciei, retragerea lui voită îi făcuse pe ceilalți slujbași să nu mai pună nici ei suflet în treburile publice. Numai un asistent de magistrat pe nume Guo Qiao, aflase pricina dezinteresului emisarului imperial. Sosise de cîțiva ani în capitala provinciei și era neîntrecut în a se face remarcat. Fără a-i spune nimănui ori a se sfătui cu cineva, el trecu de-a dreptul la treabă. Din Hankou pînă la Shanghai sînt trei zile de mers pe calea apei. Își luă liber o lună, vîrî în pungă mai bine de zece mii de arginți și sub pretextul că vrea în tot acest timp să petreacă, plecă de fapt în căutare de fete. Se distră vreo douăzeci și ceva de zile, căutînd pretutindeni cu ochii, dar nu întîlni nimic pe plac. De teamă că va depăși termenul fără să rezolve ce-și pusese în gînd, telegrafie în Hubei, cerînd încă trei săptămîni de concediu. După ce dădu sfoară în toate părțile, cumpără cu opt sute de *yuani* o fată din Suzhou. „Ca să fie un dar de preț, trebuie să-i ofere cel puțin o pereche", își zise. Căută în continuare prin casele de petrecere din Shanghai, dar nu găsi ce vroia. Apoi la un banchet, cunoscu o curtezană, de la casa că-

reia luă o tînără fată plătind-o cu o mie două sute de *yuani*. Cheltui alte cîteva mii pe îmbrăcăminte și podoabe și în felul acesta fetele își schimbaseră cu desăvîrșire înfățișarea. Cumpără diferite lucruri pentru a le oferi cadou și cînd încheie cu toate pregătirile, reținu locuri pe o corabie și se întoarse în Hubei.

Întîmplarea făcu ca un asistent de inspector din provincie, Tang Bucluc, care petrecuse o vreme în Shanghai, să se îmbarce pe aceeași corabie. Servitorul lui și cel al lui Guo erau consăteni, de undeva din Shandong. În discuțiile lor, servitorii și-au împărtășit unul altuia situația și afacerile stăpînilor. Așa se face că servitorul lui Tang Bucluc i-a spus stăpînului său că domnul Guo se afla la drum cu soția emisarului imperial din capitala provinciei. Tang abia intrase în rîndul mandarinilor. Cum nu cunoștea prea bine protocolul, în loc să clarifice lucrurile, își trimise sluga la soția emisarului, prezentîndu-se printr-o carte de vizită și oferindu-se să-i acorde sprijinul, în cazul în care s-ar fi ivit vreo nevoie, și chiar să-i pună la dispoziție camera lui, dacă într-a ei nu s-ar fi simțit bine. Cum era și firesc, cartea de vizită ajunse în mîinile lui Guo. Acesta își luă la întrebări propria slugă și aflînd despre cine era vorba se duse să i se prezinte lui Tang Bucluc. Socotind că Guo trebuia să fie rudă cu emisarul imperial, Tang Bucluc se purtă cu multă politețe la întrevederea cu el.

— Cît a stat în Shanghai soția emisarului ? întrebă.

Guo își dădu seama că nimerise în preajma unui foc de paie, însă nu vru să pună lucrurile la punct.

— Nu sînt cu soția emisarului, spuse, ci cu două concubine ale lui.

— Soția principală sau concubină e același lucru, nu se lăsă Bucluc. Dacă nu stau bine, să treacă în locul meu. Eu sînt fumător și pot sta în orice cabină.

Domnul Guo nu acceptă și chestiunea se încheie aici. Dar Tang Bucluc îl ținea la mare cinste pe Guo, gîndindu-se că el se bucura de o influență însemnată asupra emisarului imperial ; în același timp, Guo i se arătă îndatorat, pentru că un inspector trimis de Palat într-o provincie avea o poziție privilegiată. Călătoria dură mai multe zile. În Hankou, Guo se duse acasă, iar inspectorul Tang în clădirile publice. Primul lucru pe care îl făcu

Guo atunci cînd ajunse acasă fu să-şi scoată soţia din camerele care îi aparţineau şi să le instaleze acolo pe cele două concubine. Apoi îi oferi daruri şefului poliţiei, rugîndu-l să caute prilejul de a-i vorbi emisarului imperial despre cele două femei. Neavînd pe nimeni mai aproape de inima sa, emisarul Tuan se arătă bucuros.

— Cît au costat ? Îi dau banii, răspunse imediat.

— E un cadou pe care vi-l face domnul Guo şi nu numai că nu pretinde bani pentru ele, dar le trimite şi încărcate de lucruri.

— Cred că a cheltuit bani, nu glumă, se miră Tuan.

— Două sau treizeci de mii, îşi spuse părerea poliţistul. Este un om bine crescut şi chiar dacă ar fi dat mult pentru un om ca dumneavoastră tot nu ar fi însemnat mare lucru. Mi-a spus că n-ar cunoaşte o bucurie mai mare decît aceea de a-i primi darul ! Vă rog să alegeţi o zi favorabilă cînd să vă fie aduse.

— Ce zi favorabilă ? Să vină chiar în seara asta ! spuse emisarul.

Cînd Tuan o luase pe cea de-a zecea favorită, A noua favorită se dăduse de ceasul morţii, făcuse mare tărăboi şi nu se potolise nici după o jumătate de an. De data aceasta, însă, chiar ea se comportase nedemn, bărbatul o îndepărtase de la sine şi în aceste condiţii nici măcar ea nu putea cîrti că erau aduse în casă încă două femei. Astfel, A noua favorită nu avusese de ales. Se supărase, suferise şi-şi vărsase focul pe propriile sale slugi. Dar bărbatul nu-i dăduse nici o atenţie.

Favorita cumpărată din Suzhou era ceva mai mare de ani şi mai docilă şi fusese rînduită A unsprezecea. Atu fusese făcută A douăsprezecea. Atu era numai o copilă, ca ani, însă pricepută bine în ale vieţii. După nici o jumătate de lună, prin strădanii proprii şi din cîte aflase de la emisarul imperial, ajunsese să ştie destule despre cumpărarea rangurilor şi a posturilor ca şi despre slujbele cu avantaje şi cîştiguri mari. La început, nimeni n-o vedea cu ochi buni. În afară de domnul Guo, ea nu cunoştea un al doilea binefăcător şi de aceea îi stătea gîndul numai la felul în care să-i vină acestuia în ajutor. În acelaşi timp, mişcat de gestul lui Guo, emisarul impe-

rial îl însărcinase să răspundă de documentele oficiale, ba îi atribuise și alte două funcții, dar temporar, pînă ce avea să se ivească o slujbă de primă mînă cu care să-l recompenseze din plin. Domnul Guo era liniștit. Însă A douăsprezecea favorită, de cîte ori n-avea ce face, punea fel și fel de întrebări celorlalte surate.

— Noi, concubinele, întrebă ea la un moment dat, ce venit avem într-un an ?

I se răspunse că A noua favorită dispunea de ceva venituri și că ea se ocupa de felurite treburi, pretinzînd de fiecare dată cel puțin cinci sute de *liang*. Aflînd aceste lucruri, proaspăta favorită își puse în gînd s-o cîștige pe A noua concubină, de la care putea să învețe cum să se aleagă ea însăși cu ceva. A noua, fiindcă abia își pierduse poziția privilegiată, nu avea ochi să le vadă pe noile venite. Însă Atu se apropie de ea și reuși să-i intre pe sub piele și chiar să se facă iubită de ea. A noua favorită era o fire deschisă, fără ascunzișuri și îi povesti tinerei Atu toată viața sa [illegible] și despre căile prin care izbutise să nu aibă rivală. Bucuroasă, Atu punea în practică tot ce afla de la ea. Primul lucru pentru care se zbătu a fost să-i găsească lui Guo un post însemnat. Firește că emisarului imperial Tuan i-ar fi fost greu să o refuze ; chiar a doua zi, după cererea ei, el i-a și spus comisarului provincial și în nici trei zile s-a făcut deja anunțul.

Încă de cînd fusese introdus la arhivă, Guo Qiao s-a amestecat în treburile de la *Yamen* și a reușit ca în șase luni să cunoască bine întreg angrenajul de acolo. Și-a apropiat o slugă de pe lîngă emisarul imperial și și-a făcut-o informatoare, prin ea ținînd legătura cu A douăsprezecea favorită. După primirea investiției în noua funcție, Guo i-a trimis favoritei în ascuns, prin această slugă, cinci mii de arginți. În acest șir de mijlocitori, sluga era mîna a treia și acționa în afara casei. Astfel de numiri în posturi erau în măsură să rotunjească serios veniturile, ori pentru proaspăta favorită, ele deveniră curînd un negoț de primă însemnătate. După ce Guo Qiao și-a luat funcția în primire, A douăsprezecea favorită a intrat în cîrdășie cu slujbași mai mari sau mai mici din *Yamen ;* atîta timp cît emisarul o iubea, o asculta or-

beşte fără să-i iasă din cuvînt, iar ea şi oamenii săi îşi puteau vedea nestingheriţi de afaceri.

Inspectorul Tang Bucluc venise în provincie de o lună de zile şi îşi întocmise materialele care se cuveneau pentru o numire. Se afla pentru prima oară pe aceste meleaguri şi nu se cunoştea cu mai marele provinciei. Se întîlniseră o dată, însă în împrejurări strict protocolare. De aceea, se bucurase cînd Guo Qiao îl pusese în legătură cu sluga mijlocitoare din chiar casa emisarului.

Odinioară, emisarul imperial Tuan Duohuan fusese judecătorul provinciei Yunnan. Pe vremea aceea, în funcţia de comisar era un bărbat de naţionalitate han, pe nume Liu Jinji. Se întîmplase ca cei doi să aibă gusturi asemănătoare şi se legaseră şi fraţi de cruce. Soarta fiecăruia îşi urmase cursul său. Tuan Duohuan fusese promovat comisar în Guizhou, apoi în Nanjing. Peste încă puţin, fusese numit guvernatorul militar al provinciei Jiangsu, iar peste nici doi ani guvernator general în Huguang. Avusese un noroc rar, fiindcă nu prea se văzuseră cariere mai fulgerătoare decît aceasta. Liu Jinji mîncase papara, ca orice *han** rămînînd comisar unsprezece ani şi jumătate în provicia aceea periferică, aflată în sud-vestul ţării ; abia pe cînd se apropia de cel de-al douăsprezecelea an fusese mutat în aceeaşi funcţie în provincia Hunan, care ţinea de jurisdicţia Huguang. În lumea mandarinilor există o cutumă : cînd doi oameni devin fraţi de cruce, se face un schimb de cărţi de vizită. În drum spre capitală, Liu Jinji trecu prin Wuchang. Căută cartea de vizită pe care o primise de la Tuan, o împachetă în hîrtie roşie, se înfiinţă la Yamen şi i-o înmînă poliţistului şef, precizîndu-i că avea de gînd să i-o înapoieze** Înălţimii Sale. Acesta se înfăţişă emisarului

---

* Chinez propriu-zis. În timpul ultimei dinastii feudale Qing, naţionalitatea *han*, deşi majoritară, din punct de vedere politic era lipsită de drepturi, aflîndu-se sub manciurieni, populaţie originară din nord-estul ţării, care s-a ridicat la supremaţie la mijlocul secolului al XVII-lea, graţie bunei organizări militare.

** Gestul său exprima ideea că el se consideră nedemn de a mai fi frate de cruce cu cineva ajuns atît de sus în ierarhia socială. Un guvernator general administra mai multe provincii, iar el rămăsese un simplu comisar de nivel provincial.

imperial Tuan, care își aminti de vechiul său frate de cruce. Acceptă să-l primească pe loc.

— Eu cu Măritul Liu nu am fost legați foarte strîns. Mergi și spune-i așa : N-am cum să nu mă ocup de treburile publice ale țării. Cît despre această carte de vizită, nu îndrăznesc să o primesc. Cu alte cuvinte, dacă ne întîlnim în particular, ne sîntem încă frați de cruce.

Polițistul șef îi transmite lui Liu instrucțiunile primite. Comisarul primi înapoi cartea de vizită. După ce se revăzură, mai întîi schimbară salutul care se cădea între doi mandarini. Tuan Duohuan se purtă cu multă căldură. Comisarul Liu era cu mult mai mare de ani decît el, de aceea i se adresă numai cu „frate mai mare". Văzînd cît de bine îl tratează, Liu Jinji nu mai cuteză să aducă vorba despre înapoierea cărții de vizită. Stătu în oraș cinci zile, timp în care emisarul imperial îl invită de cîteva ori la masă. Apoi, Liu Jinji trecu Fluviul Albastru, urcă pe o corabie pînă la Shanghai, de acolo își continuă călătoria pe mare pînă în Tianjin, de unde luă trenul pînă în Beijing. Comisarii și judecătorii provinciali erau primiți de împărat. După primire, trebuiau făcute vizite marilor mandarini. Treburile din capitală îi luară o jumătate de lună. De cînd se pomenise se purta ca un om de modă veche și nu știa ce înseamnă „să intri pe ușa din dos", de aceea rămăsese tot în vechea-i funcție. Se întoarse pe același drum. Cînd fu a doua oară în Wuchang, emisarul imperial Tuan îl trată la fel de bine. Peste cîteva zile porni spre Changrha, capitala provinciei Huan, să-și ia postul în primire.

Comisarul Liu Jinji era un om în vîrstă. Înalt și plin la trup, la nici trei luni după aceea, de ziua Fiului Cerului, s-a dus împreună cu guvernatorul să îngenunche în fața tăbliței, în cinstea aceluia, cu urări de viață lungă și, cînd să se ridice, din pricină că cineva îl călcase pe poala robei, s-a rostogolit la pămînt. Cine-ar fi crezut că această căzătură avea să-l ducă la paralizie : gura i s-a schimonosit urît și din ea au început să i se prelingă balele. Speriat, guvernatorul a poruncit să fie urcat într-o litieră și condus acasă. Fiul cel mare al comisarului fusese numit asistent de inspector în Hubei

şi se afla în capitală, pentru a fi primit la palat. Acasă nu avea decît două concubine, cîţiva fii mai mici, nora şi două nepoate. Înspăimîntaţi de boala grea care se abătuse pe neaşteptate asupra stăpînului casei, ai lui telegrafiară la Beijing. Cînd fiul cel mare primi înştiinţarea, îşi încheiase deja treburile în capitală. Plecă repede şi în Wuchang nu mai întîrzie să-l viziteze pe guvernatorul general, ci se îndreptă spre Changsha. În vremea aceasta, tatăl lui schimbase şapte-opt medici, băuse vreo două duzini de poţiuni şi îşi mai revenise. Slăbise însă mult şi nu mai avea tragere de inimă spre nimic. Guvernatorul provinciei îi dăduse concediu o lună, însă şi după asta el tot nu se mai simţea în stare să facă treabă. Se gîndea: „Băiatul cel mare mi-a intrat deja în lumea mandarinilor. Eu sînt destul de bătrîn, am slujit imperiul aproape treizeci de ani şi am strîns destui arginţi. Cei bătrîni spuneau bine cîndva: «Din calea curentului năvalnic te retragi cît poţi mai iute» *. Cel mai bine ar fi să mă întorc în satul părintesc, să duc acolo o viaţă tihnită. Ce rost are să mă mai chinui printre străini, să fac pe calul de povară al copiilor şi al nepoţilor?“ Odată luată această hotărîre, a făcut cerere să se retragă pe motiv de boală. Ştiindu-l veteran, priceput în chestiunile publice şi ţinînd cont de procedeul obişnuit pentru asemenea cazuri, guvernatorul a insistat de cîteva ori pe lîngă el să-şi schimbe hotărîrea, dar apoi neavînd încotro, i-a făcut voia. A însărcinat pe cineva să preia problemele funcţiei lui. După aceea, Liu Jinji a mai rămas o vreme în Changsha. „Fără ocupaţii mandarinale“, se zice, „viaţa e mai uşoară“.

Dar să scurtăm vorba. Fiul lui cel mare se numea Liu Yibo. Prea multă vreme nu putea sta acasă şi a început să se pregătească de plecare. Tatăl lui i-a dat o scrisoare către emisarul imperial Tuan, pe care îl ruga ca frate al său de cruce să vegheze asupra fiului lui. Cînd Yibo ajunse în Wuchang, emisarul Tuan îl primi destul de călduros:

---

* Exprimare metaforică des folosită în vechime pentru mandarinii care se retrăgeau din funcţii în plin succes.

— Acest Liu se va alege curînd cu un post înalt ! îl gelozeau ceilalţi mandarini, aflînd cîtă atenţie îi arătase Înălţimea Sa Tuan.

Liu Yibo însuşi, bazîndu-se pe prietenia tatălui său cu Înălţimea Sa, socotea lucrurile ca şi aranjate. Însă trecuseră trei luni de zile, emisarul se arăta tot la fel de atent cu el, numai cuvîntul „post" nu era pronunţat. Atunci Liu l-a rugat pe comisarul provinciei să-i vorbească Înălţimii Sale.

— Mai întîi, a răspuns Tuan, nu o pot face fiindcă cine nu ştie că eu cu bătrînul lui sîntem fraţi de cruce ? Iar în al doilea rînd, el e încă tînăr şi de dat o să-i dau unele însărcinări după ce capătă experienţă. Eu un spun vorbe goale.

Comisarul îi transmise tînărului Liu aceste cuvinte. Peste încă o vreme, Liu primi o scrisoare din Changsha, în care era înştiinţat că tatăl său ar dori să schimbe aerul şi să facă o plimbare pînă în Wuchan. Liu Yibo trimise o slugă înaintea lui. Dar chiar în seara plecării bătrînului, bucătarul scăpă jar peste grămada de lemne şi casa luă foc. Pînă a doua zi în zori arse din temelii nu numai casa înaltului mandarin, ci şi două străzi întregi*. Agoniseala de o viaţă a lui Liu Jinji a fost mistuită de spiritul focului**, membrii familiei scăpînd cu greu din incendiu. În momentele acelea grozave, Liu Jinji vroise să se arunce în foc.

— Ce-mi mai trebuie viaţa ! strigase el.

---

* Materialul de construcţie fiind lemnul, incendiile au constituit în aglomerările urbane din China veche adevărate calamităţi. Cu toate măsurile de combatere a acestora, istoria consemnează dese cazuri cînd au ars străzi şi cartiere întregi.

** În vechile credinţe chinezeşti populare, cerul, pămîntul, punctele cardinale, anotimpurile, toate fenomenele naturii, formele de relief, localităţile, animalele, insectele, plantele, obiectele din gospodăria omului (chiar părţi ale casei, poartă, prag) aveau un spirit tutelar. După cum era tratat, cu veneraţie şi închinare de ofrande, ori cu nepăsare şi lipsă de respect, acesta aducea fericire sau nefericire oamenilor. Aceste spirite aveau fiecare în decursul anului ziua lor de sărbătorire şi aceasta trebuia neapărat cinstită cum se cuvine, altfel ele se mîniau şi aduceau asupra oamenilor necazuri, de la cele individuale, mărunte, pînă la calamităţi la scară naţională.

Noroc că unul dintre copii și două-trei slugi îl împiedicaseră s-o facă. În noaptea aceea, militarii se luptaseră din răsputeri cu flăcările. Pînă și guvernatorul ieșise să vadă incendiul. Aflînd cine fusese atins de puterea mistuitoare a focului, mandarinii, în frunte cu magistratul locului, îi săriseră lui Liu Jinji în ajutor ; îi aranjaseră o casă în care să stea o vreme și îi puseră la dispoziție hrană și îmbrăcăminte. Guvernatorul ținuse cont de serviciile aduse de fostul comisar și îi oferise din partea sa o sută de arginți. În urma acestui gest, ceilalți mandarini din oraș puseseră mînă de la mînă și adunaseră pentru el șapte-opt sute. Fiind om bătrîn, Liu Jinji nu rezistase emoțiilor prin care trecuse și vechea suferință i se întorsese.

După incendiu, familia i-a telegrafiat lui Liu Yibo. Cînd acesta a sosit în Changsha, boala bătrînului se agravase într-atît, încît el nu mai recunoștea pe nimeni. L-au căutat pe doctorul care-l făcuse bine înainte, i-au urmat sfaturile și încetul cu încetul bolnavul a început să-și revină. După vreo jumătate de lună, a putut să se ridice din pat și a cerut să plece definitiv din orașul acela. Fiul a aranjat pentru toată familia călătoria pe fluviu pînă în Wuchang. Avînd în vedere prietenia lor, Liu Jinji s-a gîndit că emisarul imperial n-avea să rămînă indiferent la necazul lui. La cîteva zile după ce a ajuns în Wuchang, a urcat în lectică, și-a luat cu el bastonul de om bătrîn și bolnav și s-a dus la Yamen implorînd să fie primit. Acum nu mai era dregător și socotea că se puteau dispensa de protocolul complicat.

— Sînt sărmanul tău frate ! îi spuse, după ce s-au văzut.

Emisarul imperial nu se simți tocmai în apele sale. Și cu toate că în ziua aceea l-a numit „frate mai mare“, la fel ca pe vremuri, și i-a oferit ceai și l-a reținut la masă, pînă la urmă tot nu a făcut nimic pentru fiul lui, căruia nu-i mai venea rîndul la o slujbă. De necaz, într-o zi, Liu Jinji îl întrebă de-a dreptul :

— Între noi nu există minciună, răspunse Tuan. Toată lumea ne știe frați de cruce. Încă nu s-a împlinit anul de cînd fiul tău a venit în această provincie. I-am dat unele mici însărcinări, nu ți le mai spun. Cît privește

un post avantajos, acum nu e momentul, mă tem de gura lumii. Știu că nici tu și nimeni nu mi-ar ierta-o de n-am s-o fac. Te asigur, frate mai mare, că poți să fii liniștit, frățiorul tău n-o să uite acest lucru.

Se întîmplase însă că numele poetic* al domnișorului Liu, și anume Yi, Tihnă, să fie identic cu unul dintre numele postume ale bunicului emisarului imperial. Cînd a aflat de acest lucru, tînărul a renunțat la Yi, zicîndu-și Liu Qibo, Qi însemnînd Așteptare.

A doua zi după discuția dintre tatăl lui și emisar, știind că judecătorul provinciei era om bun, Liu Qibo îi ceru o audiență și-l rugă să intervină în favoarea lui. Judecătorul îi vorbi emisarului, cu care se afla în relații bune.

— Mie-mi spui? se prefăcu Tuan. Eu sînt prieten bun cu tatăl lui. Spune-i bătrînului să fie liniștit: fiul său e ca și fiul meu.

Peste două zile, emisarul imperial Tuan îl chemă la el pe tînărul Liu.

— Cum o duce bătrînul cu sănătatea? se interesă, imediat ce-l primi, plin de cordialitate. Direcția financiară este un post de rangul unu sau doi. Domnul Wei a condus-o timp de doi ani și nu știu cum a făcut că la control i-au lipsit douăzeci și ceva de mii de *yuani*. Astăzi de dimineață mi-a transmis prin comisar că are de gînd să-i ceară celui care îl urmează în post să-i depună pentru el. Sincer să fiu, nu sînt prieten cu acest Wei, însă i-am dat postul numai de dragul Marelui Secretar Xu. Chestiunea este dacă ai putea să preiei această lipsă.

Liu Qibo își zise că îl întreba cu gîndul să-l numească în această funcție. Direcția financiară era un post de primă mînă, care într-un singur an îi putea aduce două-

* Un om avea mai multe nume. Numele de familie, pe care persoanele de sex feminin nu aveau voie să-l schimbe nici după măritiș, rămînînd și prin el legate de clanul tatălui. Apoi numele personal, format din una sau două ideograme. De cele mai multe ori, prima ideogramă era comună pentru frații și verii clanului din aceeași generație, cea de-a doua fiind pentru numele distinctiv al fiecăruia în parte. Acest nume se dădea la un an de la naștere. Nume cărturăresc, poetic și, în sfîrșit, un alt nume care i se dădea după trecerea în neființă.

trei sute de mii de *yùani*. În acest caz, ce însemnau cei douăzeci de mii ?

Mulțumesc pentru încredere, spuse avînd în minte cele de mai sus. Nu vă faceți griji în privința lipsei acesteia. Am s-o acopăr eu.

— E foarte bine, se bucură Tuan.

Liu Qibo, mulțumi din nou și se retrase. Acasă își înștiință tatăl și toată lumea se arătă fericită. Însă trecură zile și numirea nu mai venea. În cele din urmă, Liu îl rugă iarăși pe judecător să se intereseze.

— L-am întrebat numai dacă ar dispune de acești bani, să-i împrumute lui Wei, se justifică Tuan. Mi-a răspuns afirmativ, ceea ce înseamnă că stau încă bine din punct de vedere financiar și nu așteaptă postul cu prea multă nerăbdare. Funcția aceasta i-am încredințat-o deja inspectorului Hu.

— Nu-mi e de el, răspunse judecătorul. E încă tînăr și dacă dobîndește încă experiență un an sau doi nu înseamnă că ar fi prea tîrziu. Numai că tatăl lui este în vîrstă și tot speră să-și vadă fiul aranjat într-un post. Intervenția mea trebuie înțeleasă din acest unghi de vedere.

— Dacă-i așa, spuse emisarul, e nevoie de un om la Compania taxelor interne pe transferul bunurilor. Îl pot numi pe el. Cînd se va ivi un post mai bun, îl voi răsplăti.

Judecătorul îi comunică lui Liu Qibo acest răspuns. Deși nemulțumit, acesta nu avu altceva de făcut decît să se supună. Așteptă anunțul, a doua zi merse la Yamen și mulțumi celor în drept și-și luă slujba în primire.

Cine era acest Hu ? Se trăgea din Jiangxi, dintr-o familie de negustori îmbogățiți. În mîinile lui, afacerile nu au mai mers bine ca pe vremurile înaintașilor și totuși el nu se putea plînge fiindcă dispunea de cîteva sute de mii de arginți. Apoi negoțul îi scăzuse de la an la an și astfel ajunsese să nu se mai aleagă cu nici un beneficiu. Văzînd el că dregătorii cîștigau destul de bine, îi trecuse altuia proprietatea sa și-și cumpărase titlul de inspector. După cîțiva ani de asistență în provincia Hubei, nu reușise să pună mîna pe un post eficient.

Se acomodase lesne, avea putere de muncă, dar constata că în ce-l privea banii îi ieșeau din casă și nu-i prea intrau, împuținîndu-i-se pe zi ce trecea. Intrat la idei, se sfătuise cu prietenii. Aceștia îl îndemnaseră să folosească o cale lăturalnică, trimițîndu-i bani emisarului imperial. Lucrul i se păruse foarte firesc. Prin intermediul secretarului She Zou, i-a dăruit emisarului Tuan douăzeci de mii de *liang* de argint, cu precizarea că dorea postul de director general al Direcției financiare. După numire, urma să mai trimită încă zece mii, iar în continuare, pentru fiecare an rămas în funcție, oferea postul de director general al Direcției financiare. acorda, secretarul She Zou avea să primească opt mii de *liang*. Odată ce părțile implicate s-au lămurit între ele, Hu a rămas în așteptarea hotărîrii.

Spuneam mai sus că Tang Bucluc intrase în legătură cu Al Doilea, sluga pe care o avea cel mai mult la inimă, emisarul imperial Tuang. Acest Al Doilea era tînăr de ani, dar căpătase putere destul de mare, fiindcă stăpînul lui îi asculta vorbele. Astfel, ajunsese să-i coordoneze pe toți slujbașii din Yamen. Sluga știa să discearnă lucrurile în privința raporturilor din familia stăpînului. Nu intrase în cîrdășie cu nici o favorită și numai pe A douăsprezecea și-o apropiase. Ea căuta un om de care să se slujească pentru atingerea intereselor ei și așa se face că s-au potrivit și înțeles să-și fie de folos unul altuia. De cînd lucrau mînă-n mînă nu puțini asistenți din cadrul provinciei își împliniseră visurile pe calea lui Al Doilea. Tang Bucluc era de curînd venit și nu știa care posturi erau bune și care nu. Ducîndu-i-se vestea că ar fi fost turbulent din fire, nimeni nu se împrietenea cu el. El însă era la locul său și cu toată înclinația spre dezordine exterioară, spre scandal, în inima sa era cinstit, fiind departe de el gîndul de a promova printr-o înțelegere murdară cu anumite persoane. În timpul acesta, A douăsprezecea favorită căuta oameni de pe urma cărora să cîștige bani. Într-una din discuțiile cu Al Doilea, acesta i-a propus lui Tang Bucluc postul de director general la Direcția finanțelor, în schimbul a douăzeci și cinci de mii de *liang*. La început, Tang, neștiind cît venit ar urma să aibă, s-a speriat, crezînd

că nu și-ar recupera banii. Abia ajuns acasă, s-a interesat care era situația și, cînd a aflat că postul nu era deloc rău, a dat banii cu inima ușoară.

Era în momentul în care Hu aranjase și el același lucru prin secretarul She Zou și aștepta numirea. Auzind că lucrurile se complicaseră, Al Doilea făcu presiuni în afară, să nu se trimită hîrtia la semnat. Înfuriat, se repezi tot atunci în camerele interioare și se sfătui cu A douăsprezecea favorită.

— Așteaptă pînă diseară, cînd stăpînul o să intre la mine și ai să vezi ce puteri am ! îl liniști femeia.

Al doilea acceptă și plecă să aranjeze lucrurile în favoarea lui Tang Bucluc.

La rîndul său, emisarul imperial Tuan făcuse negoț cu funcția respectivă și în mod firesc aștepta schimbarea numirii cu arginții. Își grăbi secretarii, care își luară la rost subalternii, explicînd că documentul trebuia înaintat spre semnare în aceeași zi și că a doua zi urma să fie făcut anunțul. Pînă spre seară însă, de afară, de acolo unde presase Al Doilea să nu se lucreze hîrtia, nu se primise nimic. Înălțimea Sa avea o mulțime de ocupații ; cu gîndul la banii lichizi, le adusese secretarilor aminte o dată sau de două ori, apoi uitase cu totul de afacere. Seara, se eliberă de însărcinările publice. De cîteva luni era prins fără scăpare în mrejele favoritei A douăsprezecea, de la care nu lipsea nici o noapte. Intră la ea și de cum se așeză, își aminti că slujbașii nu-și îndepliniseră misiunea.

— De la prînz le-am cerut o hîrtie și încă nu mi-au trimis-o, netrebnicii ! se plînse.

— Cum se poate una ca asta ? se grăbi Al Doilea să se arate binevoitor. El era dincolo de ușă, în comera exterioară și auzise remarca stăpînului. Mă duc eu să-i grăbesc, stăpîne, se oferi el, și alergă afară.

Peste puțin, se întoarse cu un slujbaș.

— Ce-ați făcut toată ziua ? îl luă emisarul imperiului la întrebări. Acum se trimite actul ?

Luă hîrtia și trecu la lumina lămpii s-o citească. Cînd să ridice pensula să completeze în locul lăsat gol numele inspectorului Hu, A douăsprezecea favorită se repezi spre el, îi smulse pensula și o aruncă pe jos.

— Ce ai ? se miră bărbatul.
— De unde-a năvălit tocmai acum un țînțar atît de mare ? spuse ea, aparent fără nici o legătură.
Crezînd că femeia azvîrlise pensula după țînțar, Tuan porunci să vină careva să-i caute pensula pe jos.
— Ce treburi grabnice s-au ivit ? nu se lăsă favorita. Dacă vrei să scrii ceva, de ce nu aștepți pînă mîine, s-o faci la birou ?
— E ceva urgent, se explică el.
— Ce anume ?
— Ești femeie, la ce-ți folosește să știi ? Sînt treburi oficiale. Și de ți-aș spune, tot n-ai să pricepi.
— Ba eu vreau să știu, vreau să știu !
— Pot să-ți spun, dacă vrei să afli. E numirea în post a unui om.
— Și ce post este ăsta, de vreme ce se cere rezolvat în plină noapte ?
— E ceva la mijloc, care mă silește să-l numesc chiar astăzi.
— Și ce fel de post ? Pe cine numești ? Dacă nu-mi spui, nu te las !
— Of, plictisitoare mai ești ! Pentru ce mă controlezi tu pe cine numesc ? Uite, am să-ți spun : E vorba de șeful Direcției financiare din provincie.
— Pe cine-l numești ? îl zori ea să răspundă.
— Pe cineva pe care îl cheamă Hu și care are rangul de inspector.
— Stai așa, se repezi ea. Am eu pe cineva, tot inspector, care trebuie numit în acest post. Îl cheamă Tang. De dragul meu, te rog să-i dai postul lui Tang și nu lui Hu ! Cînd o să apară ceva de soi, ai să-l miluiești și pe acest Hu. Te învoiești ?
— Vai de mine ! De cînd vă ocupați voi, femeile, și cu numirile în funcții ? se sperie Tuan. Îl cunosc pe acest Tang de care vorbești. E poreclit Tang Bucluc. Ar putea fi numit și el, nu zic nu, dar am acceptat deja pe altcineva. Lasă prostiile și dă-mi pensula să completez. E bine să plece hîrtia chiar în seara asta, ca mîine să fie făcut anunțul. Nu are rost să-l mai amîn pe om.
A douăsprezecea favorită nu se lăsă. Își ridică sprîncenele într-un gest de mirare, ochii îi jucară în orbite

și în loc să se plece după pensulă, se aruncă, asemenea unui tigru înfuriat, la pieptul bărbatului. Își așeză capul pe umărul lui. Tuan o mîngîie ca întotdeauna și vroi să-i șoptească două vorbe drăgăstoase, dar nu fu în stare.

— Nu sînt de acord cu altcineva, declară el, încruntîndu-se. De ce te porți în felul acesta ? La urma urmei, sînt dregător și nu înțeleg de ce este nevoie să te ascult !

— Îl vreau pe Tang. Dacă tu nu ești de acord cu el, atunci mă opun și eu altuia ! rosti ea răspicat, luă o ceașcă de ceai și o aruncă la pămînt, făcînd-o fărîme. Se pregătea să spargă altceva, dar bărbatul o opri.

— Dacă nu-l vreau pe Tang, ce vină au lucrurile ?

Dar nu încheie bine și favorita se năpusti la masă, puse mîna pe act și îl rupse în două.

— Asta-i prea de tot ! De ce-ai rupt un act oficial ? o certă el.

A douăsprezecea favorită nu-l luă în seamă și o ținu morțiș că ea vrea numirea lui Tang. Se certară de-a binelea, în văzul slugilor.

— Du-te, spuse în cele din urmă emisarul imperial către slujbașul care adusese documentul. Mîine să-mi redactezi altul !

Al doilea strînse uneltele și ieși. Rămasă singură cu bărbatul, A douăsprezecea favorită schimbă tactica, astfel că acesta nu mai știu ce să mai creadă. În primul rînd, ea vroi să știe tot ce se putea în legătură cu Direcția financiară. În al doilea rînd, îi ceru s-o ajute să scrie cu mîna ei, iar el s-o dirijeze. În sfîrșit, îl rugă să îi arate cum se scrie numele lui Tang.

— Vrei să-l faci șef și nici nu știi cum să-i așterni numele pe hîrtie ? se miră el.

— Știu să caligrafiez, preciză ea, aruncîndu-i ocheade, nu-ți fă griji în privința asta.

Emisarul imperial îi făcu pe plac și-i arătă cum se scrie numele lui Tang Bucluc. Atunci ea luă hîrtia ruptă și căută locul rămas gol, apoi îl rugă să completeze acolo numele lui Tang. Actul fiind distrus și neavînd valoare, bărbatul îi făcu pe plac.

— Acum înțeleg, spuse ea. Dar e tîrziu. Hai la culcare !

Emisarul imperial atît aştepta şi imediat se şi dezbracă şi urcă în pat. Femeia strînse hîrtiile şi le băgă în sertar, apoi dădu lampa mică. Tuan nu se uită la ce făcea ea. O aşteptă pînă cînd veni lîngă el. Îşi vorbiră în şoaptă şi se iubiră. Într-un tîrziu, bărbatul căzu într-un somn adînc. Ea rămase trează. Cînd casa întreagă se liniştise, se dădu jos din pat, se duse la birou, făcu lampa mare şi scoase hîrtiile din sertar. La lumina lămpii, netezi răbdătoare hîrtiile mototolite şi le puse una lîngă alta. Apoi luă o altă hîrtie de pe masă şi o lipi cu clei pe dosul primeia chiar peste locul unde fusese ruptura. O întoarse pe partea cealaltă şi i se păru că arată ca un autentic document. Numele lui Tang fusese scris chiar de emisarul imperial. Bucuria femeii nu mai cunoştea margini. Sluga ei pîndea la uşă. O urmărise de după apărătoarea uşii şi cînd treaba fusese încheiată îşi făcuse apariţia. A douăsprezecea favorită îi întinse actul, făcîndu-i un semn din buze. Al Doilea înţelese şi se grăbi să îndeplinească tot ce trebuia chiar în noaptea aceea. Nu vom intra în amănunte. Femeia s-a vîrît înapoi în pat. Emisarul imperial avea vise dulci, nebănuind nimic din cele întîmplate.

Noaptea trecu repede. A doua zi, cînd bărbatul se sculă, ea se prefăcu a nu se fi trezit. El n-o deranjă. Se spălă pe faţă, îşi clăti gura, apoi slujnicele îi serviră masa. Înainte de a sfîrşi masa, i se arătă o carte de vizită ; Tang Bucluc, noul şef al Direcţiei financiare, aştepta afară să fie primit pentru a-şi exprima mulţumirile. Emisarul imperial rămase un moment nedumerit.

— Cine vrea să-mi mulţumească ?

— Inspectorul Tang.

— Ce funcţie a primit ? se arătă el uimit. Guvernatorul provinciei l-a numit ? De ce nu m-a înştiinţat ?!

— Este cel pe care l-aţi numit la Direcţia financiară, veni răspunsul.

Cu totul uluit, înaltul mandarin nu mai mîncă. Puse jos beţişoarele.

— Eu nu l-am numit. Cine l-a numit ?

Cel care adusese invitaţia abia se stăpînea să nu rîdă. Tuan nu ştia ce era de făcut, cînd A douăsprezecea fa-

vorită se ridică în capul oaselor și întrebă, frecîndu-se la ochi :

— Ce e ?

— N-ai vrut aseară să-l numesc pe Tang șef la Direcția financiară ? Ei, n-a trecut bine noaptea și iată-l aici, venit să-mi mulțumească. Spune și tu, nu-i curios ?

— Credeam că cine știe ce s-o fi-ntîmplat, se prefăcu ea a răsufla ușurată, și cînd colo asta era ! Ce ți se pare curios ?

— Nu înțeleg ce vorbești, o opri el.

— Cum nu înțelegi un lucru pe care l-ai făcut cu mîna ta ? spuse ea batjocoritor. Socoți că omul ar fi venit dacă nu l-ai fi numit ?

— Cînd l-am numit ?

— Cine i-a completat ieri numele pe hîrtia aia ? îi aminti ea.

— Am completat eu numele lui Tang ?

— Ptiu ! A uitat ce-a făcut chiar el cu mîna sa ! Nu te-am rugat să-mi arăți și mie cum se scrie numele lui ? Ei, asta e !

— Dar era pe o hîrtie ruptă !

— De ce te-aș minți ? Am așteptat pînă ai adormit și am lipit-o la loc. La ora două am lipit-o, pînă la trei a fost copiatul, pînă la patru imprimată și la ora cinci omul a fost înștiințat. Primind numirea, s-a înfățișat imediat să-ți mulțumească. Omul pare foarte sincer. Iată deci că este un lucru făcut cu propria ta mînă, nu poți susține că nu știi nimic !

Barba înaltului mandarin se zburlea din ce în ce mai tare, pe măsură ce femeia înainta cu explicațiile !

— Sînteți cu toții niște aiuriți ! Adevărați netoți ! izbucni el. Asta era un lucru de joacă ? Tang acesta nu e om la locul lui ! O să-l acuz de trădare, să vedem atunci ce-o să facă !

— Atunci ți-o faci singur ! îi rîse femeia în nas. Ai uitat proverbul : „Mandarinii au dreptul să pună foc, iar oamenii din popor nu pot nici măcar să aprindă lampa !“ Tu ai vîndut atîtea posturi. Lasă-ne și nouă cîte ceva ! Acum, „bobul s-a fiert deja“. Cred că cel mai bun lucru este să rămîi calm. De vei vrea să-l acuzi, află că eu sînt contra. Așteaptă să intre omul în treburi și

te vom recompensa. Te-aş sfătui să laşi ca lucrurile să treacă neobservate. E mai bine pentru toţi.

Enervat la culme, emisarul imperial stătu locului, fără un cuvînt. „Dacă fac scandal“, îşi zise, „o să se afle că o concubină vinde funcţii şi tot numele meu o să iasă pătat. Mai bine mă înfrînez, las lucrurile să meargă de la sine şi o să mă recompenseze el. Din păcate, Hu care nu a primit funcţia rîvnită, n-o să scoată banii promişi. O să-i ofer altceva şi măcar jumătate îmi dă el. Din ce smulg de la amîndoi, reuşesc să refac suma iniţială. Bine, e bine aşa. Nici nu pierd şi le fac şi lor voie!“ încheie. Gîndurile acestea îl îmbunară. Sluga care adusese cartea de vizită aştepta hotărîrea lui.

Ce mai stai! se răţoi la slugă. Spune-i s-aştepte, nu-i nici o grabă! Măcar să apuc să mănînc!

Cu aceasta, puse iar mîna pe beţişoare şi-şi continuă masa. Se spălă pe faţă, îşi schimbă hainele şi plecă la întîlnire.

— De vreme ce el face negoţ cu posturile imperiului de ce alţii n-ar avea voie s-o facă? se lăudă A douăsprezecea favorită după plecarea lui. De acum înainte, cînd aveţi vreun necaz, le spuse ea slugilor, veniţi şi vă plîngeţi mie. Găsesc eu o cale de-a o scoate la capăt, nu mi-e teamă că nu mă ascultă!

Slugile zîmbiră. Concubina prinse tot mai mult curaj, încredinţată că bărbatul nu mai era pentru ea o piedică. Dar acestea sînt lucruri legate de întîmplările de mai tîrziu.

Deocamdată, emisarul imperial Tuan Duohuan l-a primit pe Tang Bucluc. Nu s-a arătat prea încîntat, dar nici nu şi-a întors capul de la el. I-a adresat cîteva cuvinte de îmbărbătare şi a ridicat cît de curînd ceaşca cu ceai, în semn de încheiere a întrevederii. Hu s-a văzut păgubit de post, dar într-un fel făcuse bine că nu dăduse banii. S-a dus şi l-a învinovăţit pe secretarul She Zou, iar acesta l-a întrebat pe emisar ce se întîmplase. Tuan nu putea să-i spună că făcuse voia favoritei sale, ci a bălmăjit ceva, acoperind totul. Ca să scape de secretar, i-a oferit lui Hu un alt post, ceva mai slab, pentru care a primit din partea lui peste zece mii de arginţi. Lucrurile s-au încheiat aici.

IX

De atunci de cînd îşi dăduse seama că stăpînul casei o plăcea, sluga celei de-A noua favorite simţise că parcă i se deschisese o floare în inimă şi îşi găsea mereu de lucru înaintea acestuia. Apoi, se întîmplase că bărbatul le acceptase pe cele două favorite oferite în dar de Guo Qiao şi slujnica înţelesese că nu mai avea nici o şansă. Din momentul acela, de cîte ori se întîlnea cu stăpînul, lăsa botul şi nu-l mai privea în faţă, iar despre felul cum îl slujea nici nu e cazul să mai vorbim. Tuan Duhuan avea acum douăsprezece soţii secundare. Cea de-a douăsprezecea era de o mare putere de seducţie şi asta-i ajungea, de aceea el îşi luase gîndul de la tînăra slugă. Cu toate acestea, de cîte ori o întîlnea, se trezea în el vechea pasiune şi se simţea vinovat. Pe de altă parte, tăcerea grăitoare a fetei îl scotea din fire. În felul acesta nu se mai putea continua. Pentru a scăpa din încurcătură, s-a gîndit să-i găsească un bărbat tînăr, plăcut la înfăţişare, cu bani şi poziţie socială. Cînd cei doi aveau să devină soţ şi soţie, îşi zicea că se va linişti şi lecui şi el de vechea patimă.

Odată luată hotărîrea, a început să se uite cu luare-aminte printre asistenţii de inspectori şi alţi dregători. Ar fi vrut pe cineva de vîrstă nu prea înaintată şi care să nu fie însurat pentru a o dori cu adevărat. A urmărit multă lume, dar nimeni nu i-a fost pe plac. Ajunsese să se frămînte destul de tare pentru acest lucru. Apoi, avusese o întrevedere cu nişte ofiţeri ai garnizoanei. Unul dintre ei, pe nume Dai Shichang, avea faţa plăcută ca jadul, era înalt şi bine legat. Părea să fie de vreo treizeci de ani. Socotindu-l nimerit ca s-o ia de soţie pe sluga lui favorită, după încheierea trebii oficiale îi pusese mai multe întrebări şi răspunsurile pe care le primise îl mulţumiseră. Tînărul era inteligent şi se des-

curcase de minune. Seara, emisarul imperial îl chemă la el în birou pe generalul Wang Zhancheng și îl chestionă în legătură cu Dai Shichang.

— Anul trecut prin luna a opta și-a pierdut soția*. E singur și n-are pe nimeni, nici părinți și nici copii.

Aceste cuvinte avură darul să-l încînte pur și simplu pe emisar.

— Nu pare un om de duzină. O să aibă noroc în viață. Am de gînd să-l promovez, spuse el.

— V-ați gîndit bine, Înălțimea Voastră. Veți fi binefăcătorul lui.

Tuan tare ar fi vrut să și-l facă pețitor pe omul dinaintea sa. „Totuși nu se face", își zise. „Sînt emisar și mă ocup de o slugă oarecare! Nu se cade să-i vorbesc chiar eu". Dar imediat își schimbă gîndul : „Dar de ce să spun că-i slugă ? De ce nu i-aș zice altfel, și nimeni n-o să aibă de ce rîde". Chibzui puțin și i se adresă :

— Am o chestiune cu care v-aș deranja puțin. Înainte de a mi se prăpădi soția principală, ținea pe lîngă ea o fetiță, o rudă mai îndepărtată, rămasă orfană. După moartea nevestei, fata a trecut în îngrijirea celei de-a noua favorite. Anul acesta a împlinit optsprezece ani. Din vechime e zicala că „Băieții trebuie să se-nsoare, iar fetele să se mărite". Deși mi-e doar rudă, o consider, fiindcă n-am copii, ca și fiica mea. De aceea caut să-i fac o partidă bună. Te supăr rugîndu-te să-mi fii mijlocitor, frate mai mare. Vorbește cu Dai. Ca tînăr ofițer, n-are bani, dar să nu-i fie teamă. O să mă ocup eu de tot ce e nevoie.

Wang Zhancheng acceptă imediat. După ce plecă de la emisar îl chemă la el pe Dai Shichang chiar în noaptea aceea și-i povesti despre ce era vorba.

— Felicitări, încheie. Cu asemenea noroc, vei ajunge departe.

Dai era bucuros și, în același timp, speriat. Bucuria îi era pricinuită de faptul că însuși emisarul imperial vroia să și-l facă ginere ; tristețea îi venea de la gîndul că un simplu militar ca el nu era la înălțimea rangului și averii emisarului. „Bine-bine", își zise, „voi putea

---

*** Autorul folosește o expresie poematică : *duan xian*, ruperea unei corzi (de la un instrument de coarde).**

ajunge departe, dar cîți bani îmi trebuie să-i pot lua fata ?“ Rămase multă vreme tăcut, muncit de gînduri ; zîmbea abia perceptibil, dar nu spunea nimic. Wang îl înțelese și-i preciză că emisarul imperial își lua asupra sa sarcina susținerii lor. Mișcat pînă la lacrimi, Dai îi mulțumi superiorului său, rugîndu-l să se ocupe de problemă.

Wang Zhancheng era un om de acțiune. A doua zi în zori urcă în trăsură și se prezentă la emisar. După întrevedere, Tuan se duse direct în camerele favoritei a noua. Femeia se simțea de multă vreme uitată și revenirea lui bruscă i se păru ca un dar coborît din ceruri. Primul impuls fu să-i iasă înainte, dar își aminti că fusese rîvnită într-o vreme, și se reținu. Inima i se răcise de tot. În timp ce în ea se dădea această luptă, bărbatul se apropie și se așeză.

— Te-am căutat, nu de altceva, începu el, ci pentru slujnicele din clădirea principală. Sînt în vîrstă și dacă le păstrăm o să dăm de griji. Mă gîndesc să scăpăm de două dintre ele. O să ne fie mult mai ușor. La fel s-ar cuveni și cu slujnica ta care nu mai e o fetiță ; am face foarte bine s-o dăm și pe ea. Slugile nu-ți lipsesc, de-aia am venit, să mă sfătuiesc cu tine.

Aflînd că bărbatul vroia să se descotorosească de sluga ei, femeia nu se arătă prea liniștită. „De-i spun că nu vreau, se înfurie ; iar, dacă mă supun lui, înseamnă să mă înjosesc“.

— În legătură cu slujnica ta, urmă bărbatul, simțind-o nehotărîtă, am alt gînd. I-am găsit un bărbat printre dregători, tînăr și cu bani ; cu el s-ar putea însoți de minune. Numai că aici e buba. De vreme ce el e dregător, ce ne facem cu ea, care nu e decît o slugă. M-am gîndit și m-am răzgîndit și pînă la urmă n-am găsit altă cale decît să spunem că e din neamul nostru. Ce părere ai ?

La început, femeia se arătă nemulțumită, dar, aflînd că era vorba s-o dea după un dregător se liniști. „Fata e mare. Dacă o mai ținem în casă, intrăm la necaz“, se gîndi. „Ba te pomenești că pune el ochii pe ea și și-o face a treisprezecea favorită, ceea ce ar fi și mai neplăcut ! Mai bine o dau“.

— N-aș vrea să zici că e ruda mea, ci a ta, rosti ea.

— Doar sîntem o familie, protestă el. Ce importanță are dacă este ruda mea sau a ta ?

— Dacă-i pe-așa, stai s-o chem, să îngenuncheze în fața ta.

— Ei, nu-i nevoie, spuse el.

A noua concubină o chemă pe slujnică și o puse să îngenuncheze în fața stăpînului, pe care din momentul acela trebuia să-l numească tată. Rușinată, tînăra fată făcu precum i se ceru. Tuan se înclină ușor. Cînd se ridică, fata se plecă și înaintea stăpînei sale. A noua favorită o numi Baozhu, adică Perla și le porunci slugilor ca de atunci încolo să i se adreseze cu Domnișoara Perla.

Peste două zile, emisarul imperial îl îndemnă pe Dai să grăbească pregătirile. Apoi ordonă Direcției ajutorării celor nevoiași * să-i trimită lui Dai trei mii de arginți, ca să-i aibă pentru nuntă, și îi oferi două funcții, care să-i aducă venituri. Cum nu avea copii, Tuan Duohuan începuse să o trateze pe tînăra slugă, ca pe propria sa fiică și îi dărui celei de-a noua favorite trei mii de arginți, pentru trusoul fetei. Cu banii primiți Perla își cumpără numai lucruri noi și frumoase. Dai Shichang fixă ziua de două a lunii a zecea drept zi favorabilă și atunci închirie o casă mare. La trei zile după aceea, tocmi mijlocitori să procedeze la schimbul cărților de vizită și-i trimise în dar miresei haine și bijuterii. Mijlocitorii erau ofițerul Wang Zhancheng și prefectul Kang Renfang. Aceștia doi, îmbrăcați în haine de gală, se prezentară la Yamen. Emisarul imperial nu vroi însă să-i primească, pretextînd că e ocupat și trimise un nepot în locul său. Pețitorii nici măcar nu fură primiți în salonul central, ci într-un salon de pe latura apuseană a casei, lucru pe care-l hotărîse stăpînul. În ziua stabilită pentru ceremonie, casa fu împodobită cu mult fast, iar petrecerea se dovedi dintre cele puțin obișnuite. Unii bănuiau că mireasa fusese slugă în casa emisarului, dar că el o dădea drept rudă a primei sale neveste și nimeni nu-l condamna în privința asta. Ba se găsiră dregători care se folosiră de prilej pentru a-i trimite daruri, pe care Tuan le primi cu plăcere. Nunta

* În provincii existau niște fonduri pentru ajutorarea sinistraților, fonduri strînse pentru a se face față pagubelor pricinuite de desele inundații sau secete în diferite regiuni ale țării.

îi aduse cu totul cadouri în valoare de douăzeci de mii de *yuani*. Plecarea lecticii cu mireasa şi tot dichisul nunţii nu-l vom povesti. În a treia zi după cununie, Perla şi soţul ei veniră în vizită la casa părintească. A noua favorită era gazda de onoare. Şi deşi ea nici nu o născuse şi nici nu o crescuse pe fată, arătă că îl plăcea şi îl preţuia pe ginerele pe care-l dobîndise. Acesta vorbea frumos şi îşi trată soacra cu multă reverenţă, spre bucuria ei.

Dar să scurtăm vorba. De cînd se înrudise cu emisarul imperial, Dai Shichang începuse să şi-o ia în cap, să-i trateze de sus pe colegi. Or aceştia şi aşa îl pizmuiau, încît purtarea lui le stîrni ura. Cei care ştiau adevărul despre Perla, răspîndiră vorba, pentru a-şi bate joc de el. La început, Dai nu-i luă în seamă, apoi, auzind în repetate rînduri bîrfele care umblau din gură în gură, începu să se îndoiască de cele ştiute de el. Într-o zi, întors acasă, îi spuse soţiei ce aflase.

— Mama mea a fost soră bună cu stăpîna care a murit, răspunse ea. Mătuşa m-a luat la ea de cînd aveam trei zile. Ea m-a crescut. Palavrele astea n-au nici un temei, de ce le dai atenţie ?

În ciuda vorbelor liniştitoare, pe faţa tinerei femei se citea supărarea. Dar bărbatul trecu peste aceste lucruri. În schimb, de cîte ori Perla se întorcea acasă, în ciuda faptului că emisarul imperial şi A noua favorită se purtau părinteşte cu ea, celelalte femei, nepotul lui Tuan şi alţii o socoteau tot slugă, ca şi mai înainte. Ea însăşi nu îndrăznea să stea jos în preajma lor. Mai mult, cîteva slugi îşi băteau joc de ea făţiş, maimuţărindu-se în fel şi chip : se dădeau la o parte dinaintea ei o invitau să ia loc şi îi aduceau ceai să bea, neslăbind-o din „domnişoară“. Dintre femeile casei, cea mai rea de gură era A douăsprezecea favorită. Ei nu-i plăcuse de loc ridicarea la o poziţie privilegiată a slujnicii favoritei a noua, iar cînd auzea pe cineva că o numeşte „domnişoară“ se înfuria şi mai tare.

— Ce domnişoară ? Mai bine i-aţi zice „domnişoară-slugă“, îşi lua ea la rost slugile, răbufnind de mînie.

Vorbele acesteia fură răspîndite de unul şi de altul şi pînă la urmă întregul Yamen află adevărul. Unii, dornici să rîdă pe seama tinerei femei, îi spuneau în faţă tot ce aflau despre ea, supărînd-o la culme. Pînă la urmă, asemenea cuvinte ajunseră şi la urechile lui Dai Shichang, care se mînie nepus, însă se văzu nevoit să rabde, pentru a se putea folosi de puterea aşa-zisului său socru. Iar puterea acestuia era uriaşă, asemenea Munţilor Tai. În trei luni, Dai fu înaintat în grad şi i se dădu un soldat care să-i administreze casa. Văzînd de ce sprijin se bucura, nu fu unul dintre dregătorii civili şi militari din oraş, cu excepţia cîtorva aflaţi în posturi foarte înalte, care să nu se apropie de el. Cît despre asistenţii de inspectori, aceştia îi acceptau toate mendrele.

Perla se dovedi curînd a fi într-adevăr de joasă condiţie, purtîndu-se astfel încît nimeni nu-i mai ajungea la nas. Numai înaintea bărbatului ei se arăta cu supuşenie, ca o adevărată slugă. Oamenii începură să se folosească de Dai, iar el de soţia sa, făcînd pe mijlocitorul în procurarea de funcţii. Din vreo două afaceri căpătă şaisprezece mii de arginţi, iar aceasta cu bunaştiinţă a emisarului Tuan. Din momentul acela, afacerile intraseră pe mîna Perlei. Ea nu permitea nimănui să-i spună „doamna Dai", pretinzînd să fie numită „înaltă doamnă", pentru a se sublinia apartenenţa ei la casa Tuan. Printre cei care o ţineau la mare cinste, se afla şi soţia unui oarecare Qu Naian. Acest Qu era slujbaş judeţean. Fusese doi ani gardian, şase luni anchetator, munci grele şi, cu toate că n-avea altă experienţă, ar fi dorit să ajungă într-un loc mai bun. La început, cînd îşi îndemnase soţia să încerce o ridicare a lui prin intermediul nevestei lui Dai, aceasta se bosumflase.

— Eu ştiu că din cele mai vechi timpuri bărbaţii se ridică în posturi prin ei înşişi, protestase ea. Grija noastră este să vă facem fericiţi, restul vă priveşte!

Qu îşi luă soţia cu vorbe bune, o curtă, mai-mai să-i cadă în genunchi.

— Fie, dar mai întîi să stabilim preţul, să ştiu pentru ce mă zbat.

— Cît vrei? întrebă el.

— Dacă obţii ceva bun, mie cît îmi dai pe an?

— Dar nu mă despart de tine. Ce-i al meu e şi al tău şi ce-i al tău e şi al meu. Ce rost are să discutăm dinainte?

— Nu-i vorba de asta! De cîte ori îţi cer bani, parcă te-aş jupui de viu, atît de greu te laşi. De data asta vreau să ştiu exact cît ai să-mi dai.

— Nu-mi amintesc să-ţi fi spus vreodată „nu", se apără el.

— Nu-mi dau seama ce slujbă ţi se va oferi şi de-aia mi-e greu să cer o sumă. Arată-ţi tu inima cea bună!

Qu Naian chibzui îndelung; pînă la urmă propuse să facă banii pe din două.

— Cum pe din două? îl certă femeia, privindu-l furioasă. Şi cu jumătatea ta ce faci?

— O ţin pentru tine, zise el rîzînd. Strîng bani pentru tine.

— N-am nevoie, mi-i păstrez singură!

— Bine, mă-nvoiesc cum vrei tu, spuse el, neîndrăznind să mai scoată un cuvînt.

Atunci femeia se linişti.

— Voi face ce-mi ceri, dar asta înseamnă să te bagi la cheltuieli. În primul rînd, e nevoie să fac daruri. Dar tu eşti sărac ca nimeni altul şi n-ai un ban. Tot eu voi fi aceea care am să-mi pun obrazul în joc şi o să împrumut de la alţii. Or banii ăştia nu va trebui să mi-i dai înapoi?

— Negreşit! Negreşit! se grăbi Naian. Dacă asta ţi-e voia, toţi banii pe care-i voi cîştiga ţi-i las să-i administrezi tu. Cînd o să-mi trebuiască bani, îţi cer ţie. Îţi convine?

— Aşa da! primi ea, gîndindu-se la care templu să se ducă să aranjeze afacerea.

Legătura începea de la temple, pentru că Perlei îi plăcea să le viziteze, să stea la taifas cu călugării şi călugăriţele, să facă opere de binefacere.

Cel mai renumit templu din Wuchang era Templul Dragonului, vechi de o mie şi ceva de ani, aşezat într-o

pădure uriașă. Pe lîngă templul propriu-zis, existau mai multe clădiri, săli de meditație și un salon special pentru femei. Starețul se ocupa de cele duhovnicești, iar în sarcina altora cădea administrarea și conducerea templului. Lucrul cel mai greu era să ai în răspundere primirea și tratarea oaspeților și să ții legătura cu instituțiile din oraș. În afara emisarului imperial, a guvernatorului, a comisarului și a judecătorului, toți ceilalți mandarini îi cunoșteau pe călugării însărcinați cu primirea oaspeților. Iar aceștia din urmă trebuiau să dispună de cîteva calități. Mai întîi, să fie plăcuți la înfățișare, să-i atragă și nu să-i dezguste pe vizitatori. În al doilea rînd, să știe cum să i se adreseze fiecăruia în parte; omului să-i vorbească omenește, demonului ca unui demon, mandarinului ca în lumea bună, negustorului ca la piață. Călugării aceștia nu intrau în templu, la slujbe. Se spunea că celor care se ocupau de tratarea bărbaților le venea mai ușor decît acelor care se îngrijeau de femei. Bărbații nu cheltuiau prea mulți bani, însă femeile le dădeau destui. De aceea și ei acordau mai multă atenție femeilor decît bărbaților; se interesau cine era bărbatul fiecărei femei și ce rang avea, din ce neam se trăgea respectiva femeie, care dintre slugi se afla în grații și așa mai departe.

Unul dintre acești călugări se numea Dreptcredinciosul și era de fel din Zhengjiang. Plecase de-acasă de copil, trăind pe lîngă Templul Muntele de Aur. Era un bărbat ochios și cu privirea limpede, deschis la fire și priceput la vorbă. La douăzeci și trei de ani, făcuse o călătorie pînă în Sichuan. La întoarcere, trecînd prin Wuchan, trăsese la Templul Dragonului. Bătrînul stareț al templului ducea lipsă de ajutoare și îl plăcuse, părîndu-i-se om inteligent. Atunci i-a scris starețului de la Templul Muntele de Aur, cerîndu-i să i-l lase pe Drepcredinciosul pentru a-l folosi în relațiiile lor cu lumea. Peste cîteva luni, convingîndu-se de priceperea tînărului, îl ridicase la rangul de călugăr care se ocupă cu primirea vizitatorilor. În nici un an de zile, toți înalții mandarini și familiile bogate din regiune ajunseseră să-l cunoască. Dreptcredinciosul mai avea o calitate,

anume aceea de a cîștiga simpatia femeilor : nu era nici una dintre soțiile fețelor simandicoase din ținut căreia să nu-i facă plăcere să meargă în vizită la templu știindu-l acolo pe el. La altele nu ne vom referi, dar în ceea ce privește treburile budiste, Dreptcredinciosul căpăta donații de cîteva ori mai mari decît se primeau înainte de venirea lui în templu.

Aflînd că Perla era din neamul emisarului imperial și în plus persoana cea mai largă la inimă și mînă din Hubei, Dreptcredinciosul se folosi de un prilej și-i făcu un dar, apoi îi trimise două invitații, transmițîndu-i verbal că „în cutare zile, la templu au loc ceremonii și că îi roagă pe Măritul Dai și pe înalta doamnă să ia parte la ele și să petreacă". Perla era ca un copil, atît îi trebui să audă că la templu se putea și distra. Hotărî pe loc să meargă acolo neapărat. Călugărul intrase în legătură și cu oamenii din subordinea lui Dai, cerîndu-le să-l anunțe din timp în ce zi urma să vină familia Dai. În ziua cu pricina, Dreptcredinciosul puse ca templul să se curețe și să se lustruiască bine, atît pe dinăuntru, cît și pe dinafară. Saloanele pentru bărbați erau de trei categorii : în primul erau tratați mai marii locului, rudele și prietenii lor ; în cele de gradul doi erau invitați dregători pînă la rangul de magistrat, ca și negustori foarte bogați, bancheri, cei care făceau afaceri cu străinii ; cele de categoria a treia erau pentru asistenții de prefecți și de magistrați, pentru alți dregători de rang mic, negustori etc. În cele trei saloane serveau oameni diferiți. Dai Schichang era un simplu ofițer, însă ca ginere al emisarului, fu condus în salonul numărul unu. Saloanele femeilor aveau aceeași împărțire. Dreptcredinciosul îi pregătise Perlei o cameră dintre cele pentru rugăciuni, în care aranjase lucruri cumpărate în mod special pentru ea : un pat cu așternut și cu plasă contra țînțarilor, toate de fabricație străină, și o pernă cu puf de rață. Insistă ca înalta doamnă să se odihnească nu într-altă parte, decît acolo. În fața patului, se afla o masă și patru scaune, tot de import. Pe masă, într-o cutie prelungă, de forma unei corăbii, erau dulciuri pregătite pentru înalta doamnă. Lîngă fereastră, pe o masă, fuseseră rînduite pudre, alifii, oglinzi,

piepteni, agrafe, parfumuri şi alte asemenea lucruri, astfel ca înalta doamnă să aibă la îndemînă orice şi-ar fi dorit ca să se gătească, după masă şi după odihnă. Nu uitaseră nici oala de noapte, aşezată la locul său, de la capătul patului.

Asta fusese la început. Apoi, cu cît Perla venise mai des la templu, cu atît atenţiile pentru ea se înmulţiseră, dar în acelaşi timp sporise şi faima ei. De aceea, cei care vroiau să intre în legătură cu Perla se adresau mai întîi Dreptcredinciosului. Iar el îşi făcuse încetul cu încetul un renume şi prin ea. De el auzise şi doamna Qu Naian. De felul său era credincioasă. Venea des la Templul Dragonului şi se cunoştea cu acest călugăr. Dar cum femeia era strîmtorată la pungă, el nu o prea lua în seamă. De serbările separării apei de uscat, Perla fusese la templu, ospătase acolo şi donase cinci sute de *liang* de arginţi. Atunci Doamna Qu oferise şi ea zece *yuani*. Ce atenţie să-i fi dat călugărul? De refuzat nu refuza pe nimeni. Oricît de puţini, banii erau bani primiţi. Astfel, oricît s-ar fi străduit doamna Qu să-l atragă nu putea s-o facă fiindcă nu avea cu ce.

La ceremonia primirii în tagma călugărească, Dreptcredinciosul îl scoase şi pe stareţ. Imprimase din vreme afişe, împrăştiindu-le prin judeţele din jur. De obicei, odată zvonul pornit, bărbaţii şi femeile cu inimă credincioasă, care doreau să depună jurămîntul de călugărire, veneau la templu şi de la o mie de *li* depărtare. De data aceasta, Dreptcredinciosul deschisese porţile mari şi fixase un principiu. Oricine sosea pentru a depune jurămîntul de călugărire era obligat să plătească o taxă şi să treacă printr-un supliciu : îngenunchea în faţa stareţului şi lăsa să i se pună pe cap fărîme din rădăcinile unei ierbi parfumate *, cărora li se dădea foc. Pielea din locul ars, i se ungea apoi cu ulei vegetal. Odată aprinsă, iarba sfîrîia şi cu ea şi pielea de pe capul omului care îşi schimonosea de usturime chipul, dar nu îndrăznea să-şi strige durerea, ci rostea întruna numele lui Buddha, ca să-şi mai uşureze suferinţa. Cei care trecuseră cîndva prin această ceremonie spuneau :

* Qiai, ligusticum acutilobum.

— Cînd apucă să te doară, rostești mereu numele lui Buddha și acesta îți sare în ajutor. Și orice durere, cît de grea, ți-e luată cu mîna.

Sau :

— Înainte de a intra printre budiști, orice om e stăpînit de patimă. Însă din clipa ceremoniei de ungere, toate încetează pentru el și nicicînd n-o să-i mai stea gîndul la carne și la femei.

Celor trecuți prin această ceremonie, în locul ars de pe cap nu le mai creștea părul în veci și locul acela era numit : „golul unde arseseră miroasele". Călugării cu un asemenea semn erau primiți în orice templu, ospătați și adăpostiți. Cei care, deși fuseseră supuși la această ceremonie, nu se aleseseră cu nici un semn, erau considerați sălbatici și nimeni nu-i lua în seamă. După arderea pe cap a ierbii înmiresmate, urma pătrunderea în sala templului, pentru meditație *. Se șta pe jos și în genunchi, rînd pe rînd, nouă zile și nouă nopți, fără odihnă și fără să închidă nimeni nici un ochi. După nouă zile, ceremonia se considera completă. În timpul acesta, dacă cineva greșea cu ceva, el era lovit de către călugărul care-l veghea, cu un ciomag gros și lung. Cumplit și adevărat supliciu, care nu avea nimic comun cu o transfigurare spirituală, ci cu o pedeapsă !

Să ne oprim aici cu explicațiile. La Templul Dragonului puteau depune jurămîntul numai călugări, nu și călugărițe. Dar Dreptcredinciosul ținea să pună în aplicare un gînd al său.

— Doamnelor, li se adresă el femeilor sosite cu prilejul ceremoniei, la templu. În viața anterioară v-ați purtat, fără doar și poate, așa cum se cuvine, și de aceea vă bucurați de fericirea din viața aceasta. Dacă și acum veți avea o comportare cu adevărat budistă, în viața viitoare veți avea numai de cîștigat !

— Cum adică să ne comportăm ca niște adevărați budiști ? se auziră voci.

— Amida Buddha ! Dar nu este nevoie de nimic altceva, decît să vă înfățișați starețului, ca și noi, cei retrași din viața lumească, și să îndurați canoanele jurămîn-

---

* *Chan*, de la sanskritul *channa*, contemplare.

tului, iar el vă va da cîte un nume sfînt. De acum înainte, veți săvîrși fapte de milostivenie și cu asta gata.

— Este nevoie să ne radem în cap? întrebă Perla.

— Amida Buddha! Înaltă doamnă, doar n-o să vă faceți călugăriță! Atunci cine ne va mai milui pe noi? Umilul vostru călugăr zice să vă păstrați coafurile. Dacă inima e supusă, nu văd nici o diferență.

— Dacă-i așa, eu accept, îndrăzni Perla. Cîți bani trebuie să ofer?

— Fiecare după vrerea inimii și după poziția pe care o are.

Aceste cuvinte au avut darul să le bucure pe cele de față și mai mult de jumătate au primit să se supună ceremoniei. Perla s-a arătat plină de mărinimie, oferind trei sute de yuani, în semn de respect pentru maeștri, și o sută călugărilor simpli, cu care se lega soră. Numele care i s-a dat a fost Miracol. Celelate femei au oferit între patru și cîțiva zeci de *yuani*. Doamna Qu a dat zece *yuani*. La sfîrșitul ceremoniei, călugării au umplut cîteva mese cu mîncăruri de post.

Ceremonia budistă a fost pentru doamna Qu ca o mînă binefăcătoare întinsă spre ea și de atunci a încercat în zeci de feluri să se apropie de Perla. Mergea adesea ori în vizită la aceasta, numai pentru a-i face urări de bine. De darurile oferite nu este cazul să pomenim. Într-o zi, Perla s-a îmbătat rău la masa oferită de o prietenă. Doamna Qu fusese de față și i-a sărit imediat în ajutor. A bătut-o pe spate, i-a umplut pipa cu tutun și, la plecare, a sprijinit-o cu mîna sa să urce în lectică și a condus-o pînă acasă. În noaptea aceea, nu s-a dezlipit de lîngă ea, slujind-o cu multă grijă. A doua zi, cînd s-a trezit, Perla s-a simțit îndatorată, mai cu seamă că se crease o legătură de suflet între ele două. Aceasta fiindcă atunci, peste noapte, doamna Qu, deși mai în vîrstă, a îngenuncheat în fața Perlei, spunîndu-i mamă. Și chiar mai mult, în ziua următoare, ea s-a înfățișat cu daruri, atît pentru părinții adoptivi cît și pentru „bunici“, adică emisarul imperial și A noua favorită.

Însă curînd, Qu Naian a alunecat și și-a rupt un picior. Doamna Qu nu era acasă. Cînd a venit și l-a văzut în ce stare se afla și-a certat sluga.

— Care-i situația ? Ai chemat un doctor ?

— După ce-a alunecat, stăpînul s-a văietat întruna și nu mi-a poruncit nimic, s-a scuzat sluga. Pe urmă, s-a lovit și mai rău și eu singur nu puteam nici să-l mișc. M-am dus și i-am căutat pe bucătar, pe ricșar și pe servitorul care face piața și cu toții abia l-am tîrît pînă în cameră. Noroc că în clipa aia a picat nu știu pentru ce Hu Al Doilea, cel care vorbește străinește, și, cînd a aflat, s-a speriat. „Noi, dregătorii, pe picioarele astea două ne clădim cariera. Cu ele îngenunchem, cu ele umblăm pentru rezolvarea problemelor. Dacă și-a rupt piciorul, s-a zis cu hrana pentru ai săi !" Îngrijorat, domnul Hu a intrat și l-a văzut, iar pînă la urmă a plecat și s-a întors cu un doctor străin.

— De ce n-a adus unul de-al nostru ? Doar nu ne permitem să chemăm doctor străin !

— Păi asta zicea și stăpînul. Cînd a văzut că domnul Hu a venit cu străinul, să moară, nu alta ! „De i-aș da toată casa și tot n-aș reuși să mă plătesc ! Străinul mă nenorocește, nu alta !" Numai că domnul Hu Al Doilea nu l-a ascultat și l-a pus pe doctor să-l vadă. Stăpînul n-a vrut să se lase consultat, dar domnul Hu l-a ținut de picior. Străinul s-a uitat și a zis : „Se poate lecui, dar de acum încolo o să șchiopăteze". „Prea bine", s-a amestecat domnul Hu. „Dacă poate să meargă, înseamnă că poate să îngenunche și să salute. C-o să fie șchiop, n-are nici o importanță !" „Dacă nu-l interesează decît asta, mă angajez să-l vindec", a hotărît doctorul și a cerut treizeci de *liang* de argint.

— Și stăpînul n-a zis nimic ?

— De l-ați fi văzut cît de amărît era ! A tot tras de domnul Hu Al Doilea, i-a făcut semn cu mîna și a spus că nu vrea nici o rețetă. Atunci numai ce l-am auzit pe domnul Hu turuind niște vorbe străine, ca după aia să plece cu doctor cu tot.

La aceste cuvinte, doamnei Qu parcă i se luase o piatră de pe inimă. A pornit spre dormitor, întrebînd

dacă a venit şi un doctor chinez, specialist în răni şi căzături.

— Am chemat unul, care a cerut cincisprezece *yuani* pentru o rețetă. Stăpînului i s-au părut mulți și a trimis după un taoist să-i facă un descîntec. Ăsta nu i-a luat nici un ban, dar nici stăpînul n-a priceput nimic.

— De ce nu m-ai anunțat mai de mult ?

— Ba nenorocitul de mine am alergat pînă acasă la Dai, dar abia plecaseţi la emisarul imperial. Or eu n-aveam cum să mă apropii de locul acela, stăpînă, o știți prea bine.

Ajunseră la ușa dormitorului. Doamna Qu intră și-și găsi bărbatul zăcînd pe pat. Trase draperia din jurul patului, se uită la soțul său și întrebă :

— Cum ai făcut de ţi-ai rupt piciorul ? Te mai doare ? Taoistul cu descîntecele ţi-a dat vreo asigurare că nu-ţi pierzi piciorul ?

Bărbatul era năucit de durere şi abia dacă-i auzi vorbele.

— Te-ai întors ? Am căzut de moarte ! spuse şi continuă să geamă.

Femeia se aşeză pe marginea patului. Oftă.

— Nu sîntem chiar nişte oameni lipsiţi de bani ! rosti ea. De ai nevoie, îmi ceri şi-ţi dau cîţi vrei. Ţii neapărat ca pentru nişte bani să-ţi reteze piciorul ? Dacă nu te faci bine, s-a zis cu viaţa ta ! Şi atunci eu ce mă fac ? încheie ea şi se puse pe un plîns în hohote.

— Nu plînge, vorbi el. Dacă te-ai întors, putem chema pe cineva să mă consulte.

— Străinii cer mult şi, orice-ar fi, nu ne dă mîna să-i chemăm. Dar l-am putea aduce pe domnul Wang, Dragonul cu un singur ochi. O să-i dăm cît cere, ce să facem ! Măcar să vină acum, chiar de s-ar fi culcat !

Sluga plecă după doctor, dar se întoarse repede. După ora zece seara, acela chiar de-ar fi fost purtat de opt oameni, în litieră, şi tot ar fi refuzat.

— Auzi, blestematul ! se înfurie stăpîna casei. Du-te iar şi spune-i că de nu vine, o să trimită emisarul portăreii să-l aresteze !

Naian însă înțelesese că le va fi greu să-l scoată pe doctor din casă în plină noapte. Dădu din mînă, a lehamite.

— Ce să se mai ducă? E și așa tîrziu. O să-l chemăm mîine, cînd se luminează. Atunci o să vină. Ce rost are să batem la miezul nopții în poarta emisarului imperial? Vine mîine, îi plătim și gata.

Doamna Qu găsi că vorbele bărbatului erau îndreptățite și, ca urmare, făcu pe voia lui. Într-adevăr, curînd se crăpă de ziuă. Peste puțin, trimiseră după doctor, însă sluga se întoarse singur, destul de tîrziu.

— Abia s-a sculat. Cînd termină consultațiile de la cabinetul său, o să vină.

Se văzură nevoiți să aștepte, iar medicul le bătu la ușă abia la ora patru după-amiază.

— Cum ați căzut? întrebă el.

Qu Naian se grăbi să-i arate locul dureros. Doctorul Wang abia dacă aruncă o privire și întoarse capul spre bolnav.

— Osul a alunecat din încheietură și trebuie pus la loc. Nu e cine știe ce, îl liniști el.

De după draperia patului, doamna Qu interveni:

— Dacă-i așa, vă rog să i-l puneți la loc.

— Altcuiva i-aș pretinde cincizeci de *yuani*, dar dumneavoastră vă iau cu cinci mai puțin.

— Ăștia-s bani, nu glumă, se îmbufnă femeia. E chiar mai scump decît a cerut doctorul străin.

Doctorul nu-i răspunse. Doamna Qu se mai tocmi o vreme.

— Dacă vreți să-l vindec eu, îmi dați banii ăștia. Atunci pentru ce m-ați chemat? Ar fi cazul să pricepeți că picioarele stăpînului acestei case fac toți banii. Doar nu e un om simplu, care n-are nevoie să îngenuncheze și să se încline în fața celor mari, văzîndu-și de-ale sale! Dacă mă ocup eu, în cîteva zile se pune pe picioare. Aici voi folosi două feluri de doctorii, interne și externe. Doctoriile mele sînt făcute numai din leacuri de preț și ele singure costă patruzeci de *yuani*. Dacă-i așez osul la loc și nu folosește nici o doctorie, îmi dați cel puțin cinci *yuani* pentru pierderea de timp.

— Se poate doar să-l puneți la loc și să nu ne folosim de doctorii ? se repezi femeia.

— N-aș putea să spun că nu se poate, dar o să se înzdrăvenească mai greu. Și-a deplasat osul și nu se vede sîngele fiindcă de jur împrejur e carne și piele. Dar carnea aceea e ca și moartă și o să se strice încetul cu încetul. Așa că trebuie aplicate doctorii ca ea să reînvie. Într-un cuvînt, dacă cheltuiți mai mult, nu mai lungiți starea în care se află. Socotiți-vă, eu mă supun hotărîrii dumneavoastră. N-am venit aici cu vrerea mea.

Doamna Qu își zise că patruzeci și cinci de *yuani* erau prea mulți. Totul era să-i potrivească osul la loc. La urma urmei, doctorii văzuse destule în casa emisarului imperial și ar fi putut cere de acolo cu împrumut.

— Doctorii avem și noi, rosti ea. Am vrea numai să-i puneți osul la loc.

Doctorul Wang își dădu seama că nu-i merseră lucrurile după voia lui. De supărare dar și din pricină că nu era prea priceput, nu se mai interesă cum se petrecuseră lucrurile, și nici nu se mai uită dacă osul se putea sau nu împinge acolo de unde acesta ieșise ; apucă piciorul în mînă, aruncă o privire la locul umflat și-l apăsă din răsputeri, cu amîndouă mîinile. Bolnavul scoase un țipăt scurt și amuți.

— Ce s-a întîmplat ? sări doamna Qu.

Doctorul nu-i răspunse. Bărbatul ei rămăsese cu ochii ficși, fără să mai respire, iar capul i se acoperise dintr-o dată de broboane mari de sudoare, cît bobul de soia. Văzîndu-l cum arăta, femeia înțelese că doctorul îi pricinuise un rău și mai mare. Pe de altă parte, domnul Wang își suflecase mînecile robei, gata să-i prindă omului piciorul din nou și să-i apese pe umflătură mai dihai decît înainte.

— Domnule, îl opri, ajunge ! Dacă pînă acum piciorul nu i s-a rupt, de astă-dată o să i-l faci dumneata fărîme ! De altfel, nu știu dacă în clipa asta bărbatul mi-e mort sau viu !

Doamna Qu începu să-și frece omul, cu palmele, pentru a-l smulge din ghearele morții. Peste puțin, Naian își reveni și prinse să geamă. Ai casei răsuflară ușurați. Doctorul se trăsese într-o parte privind buimac la bolnav. Însă cînd acesta își veni în simțiri, se gîndi să reia atacul.

— Nu te apropia ! femeia făcu semn cu mîna. Nu vreau să moară în mîinile dumitale ! Te rog să pleci, o să ţi se plătească drumul.

Doctorul se văzu obligat să plece. La ieşire, i se dădură patru *yuani*, dar el nu se învoi, pretinzînd cinci.

— Voi m-aţi chemat, se zbîrli el şi cu stăpîna voastră am vorbit clar. Dacă nu vrea doctorii, îmi plăteşte cinci *yuani*. Acum ea nu m-a lăsat să-l vindec, nu eu am refuzat s-o fac şi prin urmare nu accept un ban mai puţin !

— Eşti prea bun, de-aia nu te-am lăsat ! i-o întoarse portarul. Adevărul este că n-ai merita un bănuţ. Ăştia ţi-i întindem mai mult de ruşinea ta şi de nu pleci...

Vreţi să mă nenorociţi, să-mi umbriţi firma, asta e ! O să mă lupt cu voi pe viaţă şi pe moarte, nu se lăsă el, refuzînd să iasă pe poartă.

— Bă, fiu de căţea, dacă chiar vrei... se repezi portarul şi-i arse vreo doi pumni.

Doctorul Wang se-ntinse cît era de lung la pămînt, ţipînd. Scandalul se auzi pînă în casă. Qu Naian ceru să i se dea banii şi să termine cu el, însă nevasta nici nu vru s-audă.

— Dacă ai bani, dă-i de la tine. După mine, poate să nu plece ! O să-l reclam şi o să-l ia portăreii pe sus !

Ieşi afară din casă şi le strigă slugilor să-l alunge. În toiul tărăboiului, apăru Hu Al Doilea, să vadă ce mai făcea bolnavul. Doamna Qu fugi în casă.

— Pentru ce vă certaţi ? întrebă Hu.

Slugile îi explicară. Înţelegînd situaţia, vizitatorul îi sfătui să se potolească şi scoase un *yuan* şi i-l întinse doctorului.

— Plec de obrazul Domniei Voastre, altfel m-aş fi bătut cu ei pînă la capătul puterilor, spuse domnul Wang înainte de a pleca. Îşi aranjă hainele, îşi luă rămas bun de la domnul Hu şi ieşi pe poartă.

Hu intră în casă, condus de o slugă. Doamna Qu se ascunsese după draperia patului, ca şi mai înainte.

— Ce-ţi mai face piciorul, frate mai mare ? întrebă Hu. Te simţi ceva mai bine ?

Naian nu scoase un cuvînt, dar clătină din cap. Domnul Hu era frate de cruce cu Qu și de aceea acesta din urmă se purta cu atîta grijă.

— Doctor străin n-ați vrut, cu al nostru s-a-ntîmplat ce s-a-ntîmplat, însă nu putem să nu chemăm pe cineva. Dacă lăsăm lucrurile așa, cine știe cînd se mai vindecă! De dragul stăpînului vostru, rosti el, adresîndu-se înadins unei slugi, am să plătesc eu cei treizeci de *yuani*, numai să-l văd refăcut.

— Uite că mai sînt pe lume și oameni buni, spuse femeia de la locul unde se afla. Dacă străinul acela garantează că-l face bine, vă rog să mi-l aduceți, domnule Hu.

— Doctorul acesta are diplome de merit și se bucură de renume. Dacă nici el nu e bun, atunci cine s-ar mai putea numi doctor? Iar treizeci de *yuani* nu înseamnă mult.

— Fie, vă rămînem îndatorați, căzu de acord femeia.

Nu peste multă vreme, Hu Al Doilea reveni împreună cu doctorul și acesta semnă un certificat de garanție în schimbul a treizeci de *yuani*. Fără să se folosească de vreun medicament, doctorul se chinui și împinse osul la loc. Cît de priceput era, se dovedi chiar în aceeași zi, deoarece bolnavul se simți mai bine. În zilele următoare, doctorul îl consultă încă de trei ori. Cu vremea, Naian începu să meargă de-a binelea, fără să șchiopăteze cîtuși de puțin, spre bucuria lui și a doamnei Qu. Despre aceasta nu vom mai vorbi.

De cînd fusese acceptată de către Perla ca fiică adoptivă, doamna Qu se dusese în fiecare zi în vizită la ea, în afară doar de două zile, cînd Qu Naian avusese durerile mari de la picior. Pînă și pragul casei emisarului imperial îl călcase de două ori, pe urmele Perlei, fiind invitata celei de-A noua favorite. Și cu toate că nu erau cine știe ce neamuri, în ochii altora ea căpătase destulă considerație. Într-o zi, găsise prilejul și i se plînsese Perlei că bărbatul ei muncea din greu și că nu se bucurase nicicînd de un post pe măsură. Perla se milostivi de ea și se duse în mod special acasă la emisarul imperial. Mai întîi i se plînse celei de-a noua favorite.

— Cel mai nimerit ar fi să discuţi chiar tu cu stăpînul, o îndemnă aceasta.

— Nu mă tem că nu m-ar asculta, dar am vrut să vă ştiu că sînteţi de partea mea. În felul ăsta lucrurile s-ar rezolva mai repede.

A noua favorită primi s-o ajute. Perla alergă atunci la biroul tatălui său vitreg şi se rugă de emisarul Tuan să-i încredinţeze lui Qu Naian un post bun.

— E un simplu slujbaş, obiectase Tuan, iar oraşul este plin de oameni cu ranguri mandarinale şi care îşi aşteaptă rîndul. Lasă-l să stea la locul lui.

Văzînd că nu e ascultată, Perla se îmbufnase, aşteptase pînă ce rămăsese singură cu stăpînul şi i se aşezase pe genunchi, şoptindu-i la ureche :

— Tăticule, ai putea să mă-nţelegi că eu le-am şi promis oamenilor. Dacă nu te învoieşti, cum o să-i mai privesc în ochi ?

Zicînd acestea scoase batista şi se puse pe plîns. Neavînd încotro, emisarul îi promise să-i facă voia. Abia atunci Perla se opri din plîns, se ridică şi ocupă un loc mai departe de el. Atunci intră şi A noua favorită, care „puse şi ea o vorbă bună". Emisarul Tuan nu le putu ţine piept şi se legă în faţa lor că chiar a doua zi îi va spune comisarului să-i dea un post acestui Naian. Abia în momentul acela Perla hotărî să se retragă.

Soţii Qu erau oameni la vreo patruzeci şi şapte-patruzeci şi opt de ani, însă n-aveau copii. El rîvnea să dobîndească un fiu şi mereu aducea vorba despre aceasta şi ofta neîncetat. Cum se dovedise că ei doi nu puteau să aibă urmaşi, nu le mai rămînea decît, cu toată durerea din suflet, să stea de vorbă şi să aleagă într-un fel ; dar bărbatul nu îndrăznea să-i propună direct nevestei să accepte ca el să-şi ia o concubină. Pînă la urmă ea, ca şi cum i-ar fi ghicit gîndul, în faţa dorinţei lui aprinse, îl consolă în alt fel :

— Un copil vine mai din vreme sau mai tîrziu. Dacă cineva e sortit să aibă urmaşi, pînă la urmă îi va avea ! Uite, doamna cutare a născut la cincizeci şi ceva de ani. Noi încă n-am ajuns la anii ei, de ce te chinuieşti ?

Luat la rost de cîteva ori, bărbatul nu mai îndrăznea să deschidă gura, deşi rîvna din suflet nu i se stinsese.

Prietenii ştiau că el era sub papucul nevesti-si şi făceau adesea glume pe socoteala lui. La început, el nu-i băgase în seamă, apoi, cînd numărul acestora crescuse, se văzuse nevoit să recunoască şi faţă de sine adevărul.

Într-o zi, un prieten l-a chemat la un banchet. Se nimerise ca celor prezenţi să le placă cîntăreţele şi cînd petrecerea fu spre sfîrşite, hotărîră să treacă fluviul, în Hankou * şi să petreacă acolo întreaga noapte. Toată lumea căzuse de acord, numai Naian tăcea. Începură să-şi bată joc de el, cum că se teme de nevastă şi că la întoarcerea acasă urma, dacă nu era cuminte, să-şi primească pedeapsa în genunchi şi cîte şi mai cîte. Naian băuse şi el, ca toată lumea. Se înroşise la faţă şi deodată, făcîndu-şi curaj, rosti :

— Merg şi eu !

— Adevărat ? se mirară ei.

— Cum să nu ! La unele, mă iau după vorba ei, dar în cazul ăsta chiar de-ar fi să-mi fie frică, tot trebuie să mă arăt bărbat.

Cei de faţă părură uluiţi de îndrăzneala lui. Plecară împreună şi benchetuiră cît fu noaptea de mare, la o casă de cîntăreţe. A doua zi, cînd aburii alcoolului i se împrăştiară, lui Naian începu să i se facă frică de mînia nevestei. Întors acasă, scorni că fusese reţinut cu treburi oficiale, că, fiind om cu experienţă, judecătorul provincial îl trimisese pe el să se intereseze de existenţa unor bandiţi şi astfel se ocupase cu asta toată noaptea. Doamna Qu îl crezu, ba mai mult văzu în acest fapt un semn de mărire pentru el şi nu-l mai iscodi, ci se bucură din inimă.

— Puteai să mă anunţi, să nu te fi aşteptat, îl dojeni ea. Apoi noaptea e frig, ţi-aş fi trimis o haină, să te îmbraci mai bine.

Naian se grăbi să-i mulţumească. Peste vreo zece zile sau o jumătate de lună, prietenii începură să-l cheme mai des la petreceri. La început, el nu se prea dusese, apoi prinsese curaj şi-i însoţea în repetate rînduri la chefurile lor. Într-una din zile, se distrase ca niciodată, comportîn-

---

* Oraşul Wuhan era format din localităţile Wuchan şi Hankou, despărţite de apele Fluviului Albastru.

du-se fără rețineri, întocmai ca și prietenii săi. În Hankou era o fată pe care o chema Aizhu, Iubirea Perlei, o ființă cu totul obișnuită și care nu prea excela în meseria ei. Numai că el nu cunoștea pe nimeni și pe aceasta i-o recomandase un prieten. Cum ea nu se prea bucura de succes, se legase sufletește de el. La încheierea banchetului, Iubirea Perlei îi ceruse insistent bărbatului să se ducă împreună cu ea. El se temuse însă că o să-și strice reputația și că o să sară cu gura pe el nevasta * și stătuse înfipt la masă pînă în zori. Cîntăreața nu se mișcase de lîngă el. A doua zi Naian inventase iarăși ceva și scăpase cu fața curată. Aceasta fusese prima alunecare a lui spre aventură. Și cu toate că de data aceasta nu se întîmplase mai nimic, lui Naian îi rămăsese gîndul la Iubirea Perlei, care i se părea fără pereche pe lume.

De atunci, el trecea mereu fluviul, Iubirea Perlei îi ținea companie la chef și prietenii îl puneau de fiecare dată să fie gazdă. Într-o bună zi, doamna Qu și-a făcut ca de obicei drum pînă la Perla și după masa de prînz, sluga care-o însoțise pe Doamna Qu s-a întors acasă și i-a spus lui Naian :

— Doamna a plecat însoțind-o pe doamna Perla acasă la Înălțimea sa emisarul imperial. Vor fi reținute la cină și se prea poate să stea acolo și peste noapte, iar pe mine m-a trimis după haine de schimb.

Naian se bucură, își scoase pe furiș din ladă o robă nouă și trecu fluviul la Iubirea Perlei. Avea la el douăzeci de *yuani*, fiindcă luase leafa chiar în dimineața aceea și nu apucase să dea socoteală nevestei. Prietenii de petrecere erau aproape zi de zi în Hankou. Îi găsi ușor. Și de rîndul acesta, Qu Naian făcu pe gazda. Iubirea Perlei se așezase lîngă el, vorbindu-i în șoaptă. La sfîrșit îl opri și el fu de acord să rămînă cu ea, zicîndu-și că nevasta nu i se va întoarce nici ea acasă. Nu e nevoie să spunem că noaptea și-au petrecut-o împreună, iubindu-se frumos. În așternut, cîntăreața se plînse că era de familie bună și că părinții o vîndușeră din pricina sărăciei.

---

* Mot-à-mot : *he dong shi hou*, răcnetul leului la răsărit de fluviu, expresie clasică într-un poem al poetului Su Shi (1037—1101), satirizînd bărbații temători de gelozia sau de cleveteala nevestelor.

— De-aş fi ştiut că mă aşteaptă o groapă ca asta cu jăratec ! Matroana e din cale-afară de rea. Pur şi simplu abia mai pot îndura ! Dacă îţi place de mine, scoate-mă de aici ! Salvează-mă ! Ca să scap de aici primesc cu dragă inimă să intru şi slugă ! îl rugă ea şi se puse pe plîns.

Naian se înduioşă şi îi şterse lacrimile.

— Ce părere ai ? îl îmboldea ea de zor. Ai fi în stare să faci ceva pentru mine ?

Ce putea el să spună ? Mai întîi că o iubea, apoi îi era cu adevărat milă de ea. I-ar fi dat ascultare cu dragă inimă, dar exista o piedică. Răutatea renumită a nevestei făcea imposibilă orice discuţie pe această temă. Doar fără ştirea acesteia putea să vină la ea şi să-i ofere cît mai des mîngîiere. Căută să nu se înflăcăreze. Iubirea Perlei îl prinse cu o mînă de după gît şi-şi apropie faţa de a lui.

— Rea inimă ai, domnule Qu, îi spuse ea. Mă rog de tine ca de nu ştiu ce şi nu te înduioşezi deloc. Nu-ţi pasă de mine ! Fii liniştit, n-au dat pe mine decît două sute cincizeci de *yuani*. Dacă dai încă o dată pe atît, adică vreo cinci sute, o să fiu a ta.

La auzul acestei cifre, lui Qu Naian începu să-i bată inima mai tare. „De unde să fac eu atîta bănet ?" se gîndi. Rămase mai departe tăcut, deşi inima îi tot dădea ghes. „Mîine o să discut cu a mea", îşi zise. A doua zi însă, nevasta nu i se întorsese încă. Un prieten îl invitase la un joc de pietre în altă casă, de aceea nici nu se grăbi să mai treacă fluviul. Cu o zi în urmă, stătuse alături de Iubirea Perlei, care nu-l slăbise deloc cu cererea sa. El nu-i răspunsese, temîndu-se că nevasta n-o să-l înţeleagă şi că, oricum, tot nu aveau atîţia bani.

Prietenul care îl invitase de data aceasta se numea Da Xuandong şi era unul dintre oamenii cei mai bogaţi din Hubei. Banii nu-i făcuse el, ci îi moştenise de la bătrînul său, care fusese militar. De doi ani, de cînd îşi pierduse părinţii, o ţinea numai în petreceri pe la curtezane şi în jocuri de noroc, înhăitîndu-se cu oricine, fără alegere, numai să aibă prieteni de pahar. Din născare, mai avea o meteahnă : nu refuza pe nimeni care avea necazuri şi-i cerea bani. Iar dacă era vorba de răscumpărarea unor prostituate sau de jocuri de noroc, împrumuta sute şi mii

de *yuani*, și nu lăsa pe nimeni fără să-l ajute. Din această cauză, dregătorii și actorii din Hubei și în special cei înclinați spre petreceri îl acceptau în preajma lor. Iar el le împrumuta bani, bucurîndu-se cînd aceștia îi urgiseau pe cei care țineau case de petrecere.

Qu Naian îi știa acest beteșug. Iar fiindcă fusese invitat tocmai acum, își pusese în gînd să discute și chestiunea sa. Merse așadar, la casa unde trăgea cel mai adesea Da Xuandong și întrebă :

— Domnul Da a venit ?

— Abia s-a sculat, i se răspunse.

Naian împinse apărătoarea ușii și intră. Da se ridică și îl întîmpină cu plăcere vizibilă.

Ați primit invitația mea pentru petrecerea din seara aceasta ? îl întrebă chiar de la început.

— N-am să lipsesc de la ea ! îl asigură Qu.

Discutară multă vreme, Qu Naian șezînd ca pe ghimpi : știa că trebuia să deschidă vorba despre ce îl rodea inima, dar nu îndrăznea. După cîteva încercări, se trase lîngă Da și-i șopti la ureche :

— Aș vrea să mă sfătuiesc cu tine într-o chestiune, frate mai mare.

Da își duse degetul la ureche și se scărpină, să o desfunde și să audă mai bine.

— Care-i necazul ? întrebă.

Naian se codi multă vreme.

— Nu e vorba de altceva decît de dragostea mea pentru Iubirea Perlei, rosti, roșindu-se.

— Vrei s-o iei de nevastă ?

— Ești un înțelept, frate mai mare ! Cum ai ghicit ? și îi povesti tot ce știa despre tînăra femeie. Lucrurile s-ar aranja, urmă, numai prețul răscumpărării ei, de cinci sute de *yuani*, îmi dă bătaie de cap. Nu știu de unde să fac rost de ei, de-aia am venit să ne sfătuim.

— O nimica toată, îl liniști Da. Mă cunoști : orice prieten îmi e ca un frate. Dacă vreunuia i-a murit mama și n-are coșciug s-o îngroape, poate să îngenunche în fața mea și n-am să-l ajut. Dar dacă e vorba de vreo concubină sau de bani pentru jocuri de noroc ori pentru pariuri, sar pe dată în sprijinul oricui ! Nevasta ta e de acord ? N-aș vrea să sufere cei din preajma noastră.

— Asta... Naian se făcu și mai roșu.
— Cum e?
— O să mă sfătuiesc cu ea.
— Cînd vă hotărîți, îmi dai de veste. Am bani, îl asigură Da.
Qu Naian se înapoie acasă la Iubirea Perlei și o privi pe femeie îndelung, în tăcere, cîntărind-o cu doi ochi, cum se spune.
— Ce-ai făcut? îi dădu ea ghes.
Naian continuă s-o cerceteze, nedecis. Cînd își făcu puțin curaj, zise:
— Voi face după voia ta!
Iubirea Perlei îl zori să o cheme pe matroană pentru a stabili ce și cum împreună. După ce aceasta apăru, Qu se bîlbîi multă vreme, roșu la față, dar nu se făcu înțeles. Noroc că fata explică ea clar. Matroana pretinse opt sute, apoi, după lungi tîrguieli, scăzu la cinci sute cincizeci.
— Ce părere ai, domnule Qu? întrebă Iubirea Perlei.
— Cinci sute am. Mai mulți n-am de unde să împrumut.
— Într-un asemenea moment fericit, vă poticniți de cincizeci de *yuani*, domnule Qu? spuse matroana.
— Domnule Qu, se supără și tînăra femeie. N-o să mă salvezi din pricina a cincizeci de *yuani?* și se puse pe plîns.
Naian plecă din nou la Da Xuandong. Acesta acceptă suma.
— După ce o iei, o duci în altă parte, îl sfătui. La capătul apusean al bulevardului am eu o casă liberă. Deocamdată instalați-vă acolo. În ceea ce privește banii, pe lîngă suma propriu-zisă, vă mai sînt de trebuință o sumedenie de lucruri mărunte. Cei cinci sute cincizeci, îi socotim împrumut. Pe deasupra îți mai dau din partea mea încă două sute, ca un dar de nuntă.
Mișcat de acest gest, Naian acceptă. În aceeași zi merse și văzu casa și tocmi slugi. După ce aranjă totul, se grăbi să-i plătească matroanei banii și chiar în noaptea aceea o duse pe Iubirea Perlei cu o lectică la noua casă.
În ziua următoare, nu și-a putut muta gîndul de la nevasta secundară pe care și-o luase. Se dovedise brav, iar vechea nevastă rămăsese pentru el undeva departe,

dincolo de nori ! Noaptea nu mai trecu fluviul, cum ar fi făcut-o, altfel, în mod firesc. În seara zilei următoare își invită cîțiva prieteni la banchet. Da Xuandong se instală în capul mesei. Se distrară de minune, chemară curtezane și se întrecură în felurite jocuri de petrecere. Încheiară după miezul nopții. Naian lipsi de acasă trei nopți la rînd, tot atîtea cîte petrecu și doamna Qu împreună cu Perla acasă la emisarul imperial.

A patra zi, revenind acasă, femeia află că bărbatul ei lipsise trei zile și trei nopți, fiind ocupat cu însărcinările publice.

— Ce grozăvie face el acolo, de nu se poate desprinde trei zile și trei nopți în șir ? intră ea la bănuială. Orice i s-ar fi dat să rezolve, e posibil să nu aibă măcar timp să doarmă liniștit în patul lui ? Eu, una, nu cred ! Du-te, îi porunci unei slugi, dă o fugă pînă la birou și vezi dacă stăpînul e acolo.

Sluga înțelesese mai dinainte cam despre ce putea fi vorba. Plecă, făcu un ocol și se întoarse.

— Stăpînul e ocupat pînă peste cap, zise.

Doamna Qu era astfel de femeie, încît ochii îi erau mai limpezi decît o oglindă și cu ei putea citi pe oricine.

— Bine, spuse, dîndu-și seama că sluga o minte, du-te și înhamă calul !

Sluga se supuse. După ce stăpîna urcă în șaretă, întrebă încotro porneau.

— La birou, să-l văd pe stăpîn.

Porunca aceasta îl înfricoșă pe bietul om, dar se văzu nevoit să-și îngroașe pielea și să îndemne la drum. La birou — nici urmă de drac, darmite de om.

— Excelența Sa Qu a fost astăzi la birou ? îl iscodi femeia pe portar.

— Excelența Sa n-a dat pe aici de patru zile, veni răspunsul.

Doamna Qu întoarse capul spre slugă, mormăind ceva și speriindu-l rău pe bietul om. Coborî și se duse în biroul gol al bărbatului ei. Sluga, o urmă, puse mîna repede pe ștergătorul de praf, din pene de găină, îndepărtă cu el praful de pe masă și se apucă să prepare un ceai.

— Nu te chinui atîta ! Ia să stăm noi de vorbă ! spuse ea.

— Da, da, stăpînă, îngăimă sluga, trebăluind mai departe în jurul ei.

— Ou de broască țestoasă! Bastardule! Descreieratule! îl blestemă ea, supărată pînă peste cap. Unde ți-e stăpînul? Ziceai că e aici! Să mi-l scoți de unde-ai ști! Am nevoie de el.

— Da, da, stăpînă, repeta omul, privind în jos.

Femeia își ieși din fire; strigă la el, îl beșteli, bătu cu pumnul în masă, cerîndu-i să-i aducă bărbatul.

Cei doi fuseseră însoțiți acolo și de o altă slugă, bună la toate în casă, și care ajunsese om de încredere. Se numea Hu Fu și era neîntrecut în a răspîndi de colo-colo zvonurile și în a-i vorbi de rău pe ceilalți. Doamna Qu îl plăcea, fiindcă acest Hu Fu știa tot ce se petrecea în lume, parcă într-o concurență nemaiîntîlnită cu spiritul urechilor *. În timp ce stăpîna lui întrase în biroul bărbatului ei, sluga aceasta năvălise prin celelate încăperi și aflase de la slugile altor slujbași că stăpînul său trecuse fluviul cu mai mulți prieteni și se distra prin casele de pierzanie din Honkou. Lămurit în acest sens, alergase în fața stăpînei, își plecase spinarea și-i vorbise în așa fel încît ceilalți să nu audă. Aflînd despre ce era vorba, doamna Qu se făcuse verde la față, mîinile și picioarele i se răciseră și rămăsese pe scaun încremenită, fără un cuvînt. Se gîndi mult cum era bine să procedeze și ajunse la concluzia că dacă nu-i lua ea însăși urma, cu greu ar fi putut să mai dea de el.

— La ce casă și-a petrecut nopțile? întrebă.

— I-am întrebat pe toți și nimeni nu știe precis, zise Hu Fu. Dar în Hankou aflăm noi.

— La trăsură! strigă ea, nerăbdătoare. Voi veniți după mine, în Hankou!

După ce trecură Fluviul Albastru, doamna Qu sfătui pe una dintre slugi să se ducă la Yamenul Excelenței Sale Ma și să-i spună că stăpînul său era căutat de cineva de la Yamenul emisarului imperial, într-o chestiune care nu suferea amînare. Sluga zbură într-acolo, iar ea îi porunci

---

* Lumea superstițiilor și a credințelor religioase chinezești cunoștea și categoria de spirite care tutelau diferitele organe și părți ale corpului omenesc.

vizitiului să tragă undeva, în apropiere. Slujbașul local Ma își făcea veacul prin teatre și casele de distracție, nu atît ca să le pună opreliști, cît să cunoască situația. Naian petrecuse de mai multe ori cu el, iar, în ajun, Ma fusese chiar unul dintre invitații lui la banchetul oferit în cinstea noii sale soții. Cînd se trezise cu sluga aceea care-și căuta stăpînul, în numele mai marelui locurilor, se înspăimîntă și-i spuse imediat noua adresă a lui Naian, ba îi dădu și doi soldați care să-l conducă acolo. Abia după aceea întrebă cine anume de la emisarul imperial avea nevoie de Naian și pentru ce anume. Sluga bîigui cîteva cuvinte și plecă, împreună cu portăreii.

— Stăpînul s-a mutat într-o casă nouă, spuse sluga, îndată ce ajunse în fața trăsurii.

Cînd auzi cuvintele „casă nouă", doamna Qu înțelese că bărbatul ei își găsise o frumoasă și mînia crescu mai tare în ea. Se luară după cei doi soldați și intrară într-o curte.

— Aici locuiește domnul Qu ? întrebă ea.

Un bătrîn îi ieși în întîmpinare.

— Da, aici e casa Xu, răspunse el. Cine sînteți ?

Doamna Qu nu-i dădu atenție, coborî din trăsură și prinse să țipe :

— Să mi-l scoateți numaidecît pe bezmeticul ăla ! Am ceva să-i zic de la obraz ! Grozav a mai lucrat în zilele astea ! Pe mine mă mințea că se duce la birou. Aici îi e biroul ? Hai, ieși, că am de gînd să te tîrăsc în fața emisarului imperial. Apucați-vă și distrugeți tot ce vedeți în cale, porunci ea slugilor.

Slugile venite cu ea erau niște oameni netrebnici, care, fără nici o vorbă, se apucară să spargă și să strice lucrurile de la parterul casei. Bătrînul se îngrozi și strigă :

— Răscoală ! Păziți ! Au dat iama bandiții !

Între timp, doamna Qu urcă la etaj, însă simți că ceva nu era în regulă și coborî.

— Asta e casa ? De ce nu găsesc pe cine trebuie ? întrebă soldații.

— Pe cine căutați ? De ce nu întrebați limpede, înainte de a vă pune să distrugeți ? Unde s-a mai pomenit una ca asta ? se minună bătrînul.

Doamna Qu înțelese că nimerise greșit. Urcă în trăsură, ocărînd de zor slugile că dăduseră buzna peste altcineva. Bătrînul, văzîndu-și lucrurile făcute zob, alergă după trăsură, însă soldații îl opriră, gata să-l lovească dacă s-ar fi apropiat mai mult, astfel că omul trebui să se întoarcă la el.

— Oare să nu fi fost pe mîna asta ? îndrăzni un soldat. Ce-ar fi să întrebăm tot la a treia casă, însă pe partea cealaltă.

Chiar în clipa aceea, o altă slugă de-a lor bătea în poarta casei indicate de soldat.

— Aici e ! strigă femeia, recunoscîndu-și sluga.

Dînd cu ochii de stăpînă, sluga își dădu seama că lucrurile fuseseră date în vileag și se grăbi să vină lîngă trăsură.

— Vă urez bună tihnă, stăpînă, rosti, înclinîndu-se. Nemernicul de mine am venit după stăpînul. Nu mă gîndeam să vă găsesc și pe dumneavoastră aici.

— Bun lucru ați mai făcut fără știrea mea, răspunse ea. Acum că v-am prins, te prefaci că nu știai. Ia aminte ! Stai numai să mă răfuiesc întîi cu stăpînul tău și-o să-ți vie și ție rîndul !

Cu această amenințare, doamna Qu împinse poarta și intră. Însă Naian nu era acasă. Iubirea Perlei se afla la etaj cu o slujnică. Văzînd atîta lume strînsă în curte, se gîndi că ceva nu era a bună și rămase acolo fără să scoată un cuvînt. După ce făcuse stricăciuni într-o casă străină, doamna Qu nu mai îndrăzni să facă același lucru și aici. Strigă de două ori numele bărbatului și, cum nu-i răspunse nimeni, urcă ea la etaj. Acolo le găsi pe cele două femei.

— Asta e casa nouă a domnului Qu ? întrebă.

Iubirea Perlei o privi lung, dar nu răspunse. Doamna Qu repetă întrebarea.

— Tu cine ești ? Și ce cauți aici ? îi spuse Iubirea Perlei într-un tîrziu.

Vorbele acestea îi tăiară noii venite orice avînt. Rămase rezemată de balustradă, fără să intre în cameră, dar și fără să se retragă. În momentul acesta dificil, își făcu apariția Hu Fu.

— Asta e, stăpînă, raportă el. Huang Sheng care a fost tot timpul plecat cu stăpînul, a sosit cu o veste.

— Să vină în fața mea ! strigă femeia, căpătînd curaj.

Sluga urcă scările. Înaintea stăpînei căzu în genunchi, bătînd mătănii și spunîndu-i că se bucură pentru ea.

— Stăpînul tău și-a luat concubină ! i-o tăie ea. Bucură-te pentru el, nu pentru mine. Pe mine să nu mă amestecați, că simt că nici nu mai pot îndura !

— Nu pentru asta se bucură umila voastră slugă, ci pentru ordinul de numire !

Cuvintele de pe urmă îi dădură femeii un fior.

— Unde a fost numit ?

— Magistrat în districtul * Xingguo.

— Merge, dar nu e ce mi-aș fi dorit, comentă ea. Cît despre stăpînul tău, orice-ar primi, oriunde s-ar duce, el o să fie un dregător prost. Uita ce-a putut să facă în numai cîteva zile. Zicea că nu mai e tînăr și că se teme să nu rămînă fără urmași. Oare mie nu mi-e frică ? Ba eu sînt și mai speriată decît el ! Nici n-aș zice c-a făcut rău că și-a luat o soție secundară, dar uite că a făcut-o fără știrea mea. Spuneți voi, cu ce inimă am aflat eu lucrul ăsta !

Cei prezenți își dădură seama că femeia își schimbase atitudinea. În sinea sa ea gîndea : „Venisem aici cu slugile după mine să-mi dobor rivala și în schimb am primit vestea numirii lui într-o slujbă mandarinală. Aici e mîna Perlei. Bucuria din inimă mi-a alungat fără să vreau nouă zecimi din ura ce i-o purtam acesteia în suflet. Dar nici nu pot să mă dau bătută oricum. Trebuie să mă arăt încă bățoasă“.

— Vedeți ? Cît m-am chinuit eu, cerșind în stînga și-n dreapta, ploconindu-mă în fața cui nu merita, și uite ce-am făcut pentru el. Iar el ? M-a mințit, și-a bătut joc de mine, făcîndu-și de cap ! Cu ce i-am greșit ? Cînd s-o vedea mare și tare, n-o să mai aibă ochi să mă vadă. Mai bine mă războiesc chiar eu cu el ! N-am să am norocul să ajung să trăiesc clipa cînd am să fiu numită doamnă. Mai bine mă omor, să-i las pe alții să fie fericiți !

---

* Un district cuprinde cîteva județe.

Se apucă să caute o frînghie sau un cuțit, să-și pună capăt zilelor. Slugile se apropiară de ea, încercînd s-o calmeze. Iubirea Perlei stătea la fereastră și plîngea.

— Lăsați-mă ! strigă doamna Qu. I-ați sărit în ajutor stăpînului și de mine nici că v-a păsat. Acum el o să fie mandarin și vă e gîndul doar la bogății. Știți voi oare că eu i-am făcut rost de acest post ? Ce-ar fi ca, după ce v-am văzut acum cît îmi sînteți de nerecunoscători, să mă duc în fața emisarului imperial și să-l rog să numească în locul lui pe altcineva ? Atunci vom fi laolaltă și la bine și la rău. Doar nu sînt un nimic !

Cînd încheie, prinse să bocească.

— A venit Excelența Sa Ma ! anunță imediat cineva.

Se întîmplase că, după ce doamna Qu urcase la etaj, se întorsese și Naian acasă. Dar nu intrase bine pe poartă și aflase de vizita soției sale acolo. Se speriase într-atît că sufletul îi zburase din trup ! Ce să facă ? „Pe nimeni altcineva nu mă pot baza, decît pe Excelența Sa Ma", se gîndi, înțelegînd că lucrurile se complicaseră. „El e inteligent și îndrăzneț, se descurcă de minune la fața locului. Ce-ar fi să-l caut și să-l rog să scoată drăcoaica de aici ? Asta mă nimicește, nu alta !" O luase înapoi, dar bătrînul Xu, căruia doamna Qu îi făcuse zob lucrurile, îi ieșise în cale și pusese mîna pe el.

— Nevastă-ta mi-a distrus lucrurile ! îi ceruse socoteală. Trebuie să mă despăgubești ! De n-o faci, o să-l pun pe proprietar, care e străin, să se plîngă consulului !

Naian nu zisese nimic. Slujitorul care îl urma îl scoase din încurcătură. El se ploconise, ceruse scuze și reușise să-l liniștească pe om. Scăpînd din mîinile slugii străinului, Qu Naian o pornise glonț spre birourile domnului Ma. Cum ajunsese îi spusese dintr-o răsuflare ce se întîmplase, cerînd sprijin. Ma nu dăduse înapoi și așa se face că apăruse tocmai la timp, la locuința concubinei.

— Cînd cineva face vreo boroboață, trebuie să fie atent cui i-o face ! se proțăpi Ma, în mijlocul curții, fără altă introducere. Că ai dat buzna din greșeală peste un chinez, mai treacă-meargă ! Dar cum să intri peste un negustor străin ? Omul se plînge proprietarului străin, acela anunță pe consul și-n doi timp și trei mișcări con-

sului îmi dă telefon mie și nu numai că cere despăgubiri, dar vrea și făptașul. Ca prieteni, poftim în ce situație am ajuns !

Și cu toate că noul sosit vorbea parcă fără cap și fără coadă, doamna Qu îl înțelese. Mai înainte se așezase. Acum se sculă în picioare.

— Cine e doamna Qu ? întrebă Ma, prefăcîndu-se că n-o cunoaște.

Slugile i-o arătară. Excelența Sa Ma se apropie și o salută. Doamna Qu îi răspunse la salut.

— Îmi pare rău că v-ați obosit și ați trecut fluviul, pe deasupra deranjîndu-vă atît de mult, zise el. Femeia asta a fost curtezană și deoarece matroana o trata cu sălbăticie, fratele vostru mai mic, care vă vorbește acum, s-a sfătuit cu cîțiva prieteni și au hotărît împreună s-o răscumpere. Am pus cu toții mînă de la mînă și am scos-o de acolo. Dar frățiorul vostru e mandarin, cum să ia o prostituată ? Prietenii s-au gîndit s-o dea cuiva ca soție secundară. Cineva a propus să i-o dăm fratelui Naian. Dar eu îl știam cît e de nehotărît și am refuzat. Naian nu era bărbatul care să-și mai ia o femeie. M-am sfătuit cu prietenii mei și am stabilit să ne ocupăm tot noi de ea, să-i asigurăm hrană, veșminte și celelalte, ba și un nume la poartă, ca să nu dea oricine buzna peste ea. O știți prea bine, doamnă, locul acesta nu este la fel de liniștit cum e capitala provinciei* : aici orice ți se poate întîmpla. Ei, dar uite și care-i buba ! Ce și-au zis prietenii mei ? Naian se teme de nevastă. Ia hai să rîdem nițel pe socoteala lui ! Spunem că e casa lui și cînd doamna Qu va afla îi va face un scandal de pomină ! Nici n-am apucat să-i punem femeii numele în poartă, că vestea aceea s-a răspîndit. Era firesc s-o apucați încoace și iată-vă acum aici !

Doamna Qu plecă privirea, gînditoare. „Bine că n-am stricat și pe-aici cîte ceva“, își zise. „Dar mai înainte de ce-a trimis chiar el doi soldați, să-l caute pe Naian aici ? Huang Sheng de ce-a venit și el tot aici ?“

Pînă la urmă, își exprimă nedumerirea.

---

* Hankou a fost zonă concesionată străinilor.

— Vai de mine ! Dar dacă Naian ar fi făcut un asemenea pas, l-aș fi dat eu de gol ? Precis că a început lumea să bîrfească ! Doamnă, nu vă luați după gura lumii !

— De-aia am venit și eu, se repezi Huang Sheng, care era suficient de isteț. Am încercat, așa, într-o doară, nu eram sigur că o să dau sau nu de stăpîn !

Atunci doamna Qu întrebă cum se explica lipsa de acasă a bărbatului ei.

— Treburi publice, doamnă ! spuse Ma. Se apropie și mai tare de femeie și urmă, cu glas scăzut : De curînd, ne-am pricopsit pe-aici cu niște răzvrătiți * și el a fost trimis să-i prindă. Dacă s-ar fi auzit de misiunea lui, ăia s-ar fi făcut nevăzuți. Așa, el a venit pasămite ca să se distreze. Doamnă, oamenii ăștia sînt împotriva noastră și dacă au să fie prinși vor fi pedepsiți crunt... Uite, au îndrăznit să se strecoare pînă aici și încă nu știm ce au de gînd. Dacă Naian o să pună mîna pe ei, se va bucura de mari onoruri.

— Cum o să pună mîna pe ei, de vreme ce el a primit numire și o să plece la postul său ?

— Comisarul l-a numit în post, iar misiunea asta cu răzvrătiții i-a dat-o judecătorul. Fiecare cu ale lui. Acum o să ducă treaba la bun sfîrșit și pe urmă pleacă la post.

— Cu răzvrătiții e greu, îi luă apărarea femeia. El mai bine-și vede de numirea lui. O să vorbesc cu emisarul imperial să pună pe altcineva să se ocupe de răzvrătiți. Și să se bucure acela de onoruri ; dar tare mi-e teamă că n-o să se termine asta cu bine.

— Emisarul imperial n-o să vă refuze, doamnă Qu.

— Acum chestiunea este cum îl despăgubim pe cel pe care l-am năpăstuit din greșeală și i-am stricat atîtea bunuri din casă ? întrebă ea.

Excelența Sa Ma se posomorî.

— Iată un lucru foarte grav ! Tare mi-e teamă să nu înainteze consulul vreo plîngere !

---

* *Weixin dang*, Partida reformiștilor, mișcare politică de la sfîrșitul secolului al XIX-lea, care a încercat prefacerea țării pe calea reformelor, efectuate de sus în jos, prin ralierea împăratului.

— Ce pot face eu ? Mă las pe mîna Excelenței Voastre, încheie femeia și se înclină.

Gestul acesta de prețuire din partea ei îl împinse pe bărbat să se arate puternic, mărinimos.

— Pentru prietenul meu, iau totul asupra mea și încerc să vă netezesc calea. Vă rog, doamnă, să nu mai zăboviți și întoarceți-vă acasă. Eu voi face tot ce-mi va sta în putință. Am să-i scriu fratelui Naian.

Doamna Qu își exprimă de cîteva ori mulțumirile și plecă în fruntea slugilor, în cea mai mare liniște, cu steagurile strînse, cum s-ar zice. Ma se întoarse la Yamenul său și îl găsi pe Naian acolo. Îi spuse mai întîi că fusese promovat și abia apoi îi relată toate cîte i le îndrugase doamnei Qu. În legătură cu scandalul iscat de doamna Qu, trimise pe cineva să-l consoleze pe domnul Xu și să-i transmită că va fi recompensat pentru lucrurile distruse și chiar o să i se dea ceva în plus.

— După cum s-a comportat nevasta, cred că onorata concubină ar fi mai bine să rămînă în Hankou. La o lună sau două după ce te aranjezi în noul post, în funcție de situație, vii și o iei și pe ea. Poți să fii liniștit, ne vom îngriji noi de ea.

Văzînd că Excelența Sa Ma îi aranjase cum se cuvine toate chestiunile, Naian se arătă din cale-afară de emoționat și de acolo o porni direct spre casă. Cînd dădu ochii cu doamna Qu, se simți puțin jenat, dar nici ea nu era în apele ei : dăduse buzna peste acel Xu, o luase pe femeia aceea drept concubina bărbatului său, astfel că întoarsă acasă nu mai avea puterea să se bată cu nimeni. Față în față cu soțul său, nu fu în măsură decît să-i spună :

— Încă nu te grăbești să mulțumești pentru numire ? Apoi adăugă : Chestiunea asta cu răzvrătiții las-o altuia, nu e de tine.

— Despre chestiunea urmăririi acelor oameni am vorbit deja cu judecătorul provinciei și o să trimită pe altcineva în locul meu.

— Foarte bine, spuse femeia. Altfel cădea iar în sarcina mea, să mă duc la emisarul imperial.

— Mi-a fost foarte ușor, nu-ți mai face griji.

Apoi Naian şi-a pus haine de ceremonie şi a plecat imediat să mulţumească pentru numirea în funcţie. A doua zi, doamna Qu a mers şi ea la familia Dai şi şi-a arătat recunoştinţa pe care i-o purta Perlei, mama sa adoptivă; pe aceasta a rugat-o s-o ducă să se plece în faţa emisarului imperial şi a celei de-a noua favorite. După aceea, au urmat pentru soţii Qu zile de pregătiri febrile.

Înaintea plecării, Qu Naian şi-a făcut un drum pînă la Yamenul Excelenţei Sale Ma pe care l-a rugat o dată în plus să aibă grijă de iubita lui. Ma se arătă, fireşte, de acord. Atunci Naian îl descusu în legătură cu căile de atingere a succesului în funcţie.

— Naian, ai slujit mulţi ani, dar e pentru prima oară cînd ai să primeşti sigiliul de mandarin, vorbi Ma. Noi, mandarinii, avem trei precepte secrete. Care anume sînt? „Iuţeală, încetinire şi desconsiderare". La orice lucru care îţi cade în mînă, întîi şi-ntîi să faci pe tigrul fioros. De ce? Ca să-i sperii pe subalterni şi să-i convingi pe superiori că lucrezi cu sîrg. Asta ar fi „iuţeala". După ce i-ai făcut pe toţi să le fie frică de tine, bineînţeles că vei putea lucra pe îndelete. Şefii nu te vor suspecta de nimic şi totul va fi bine. Această stare de lucruri se numeşte „încetinire". „Pe întinderi de mii de *li*, mandarinii se ocupă doar de înavuţire", se zice, dar trebuie să-ţi dea mîna s-o faci... şi Ma făcu un semn din mînă, închipuind apucarea bănuţilor, apoi urmă. Oricît de mult te-ai grăbit la început, pînă la urmă nu mai dai atenţie la nimic. Dacă văd că nu sînt băgaţi în seamă, cei simpli nu mai simt nici un imbold să vină peste noi cu tot felul de jalbe. Asta este „desconsiderarea". Să fii cu luare-aminte, Naian, oamenilor de prin aceste locuri le place nespus de mult să se judece. Să nu-i iei în seamă şi nu vei avea necazuri. Alte reguli ale succesului nu-mi vin acum în minte. Dar îl vei avea acolo pe bătrînul slujbaş Wang Zhaoxing, care ştie toate chichiţele legilor şi te poate ghida oricînd.

Naian îl ascultă cu admiraţie. Se întoarse acasă şi-şi văzu de plecare. Urcară pe barcă spre seară. Doamna Qu aşteptă pînă ce forfota încetă şi ieşi de cîteva ori afară, să observe dacă nu cumva Naian mai închiriase vreo

barcă pentru altcineva. Abia cînd îl găsi dormind, se liniști, convinsă că nu era să mai vină nimeni după ei.

Din capitala provinciei și pînă în Xingguo se făceau patru-cinci zile. Cu o zi înainte de a ajunge, Qu Naian a trimis pe cineva să ducă vestea sosirii sale. I s-au controlat împuternicirile. După ce i-a făcut o vizită predecesorului său, s-a pregătit să preia sigiliul de magistrat. În ziua stabilită, la ora unsprezece și jumătate și-a pus roba de ceremonie și a pornit spre Yamen. Pe drum, un țăran fără pricepere, îmbrăcat în costum de doliu, s-a repezit spre litieră și s-a prins zdravăn cu mîinile de mînerul acesteia, strigînd că era nevinovat. Purtătorii de lectică și portăreii au strigat la el să plece, dar omul era îndărătnic ca un măgar, nu ceda nici în ruptul capului. Naian credea foarte mult în situații nefaste și în lucruri socotite tabu ; în zodiac scria că ziua sorocită lui pentru primirea sigiliului avea destule planete în poziții favorabile, dar mai erau și unele periculoase. De teamă să nu i se întîmple ceva rău, își agățase de haină o oglindă pe care desenase cele opt diagrame*, cu gîndul de a îndepărta relele de el. Strigătul omului acela disperat îl speriase de moarte. Se făcuse pămîntiu la față, zicîndu-și că sorții îi fuseseră defavorabili și că nimerise sub o „zodie rea". Cînd își reveni, întrebă :

— Cine e omul acesta îmbrăcat în doliu ?

Auzindu-l vorbind, țăranul se grăbi să îngenunche.

— Umilul acesta este nevinovat. Sînt Wang Al Șaptelea. Tatăl meu a murit luna trecută. Acum mi se zice că n-aș fi fiul lui bun și vor să ne izgonească din casă, pe mama și pe mine.

— Că doar nu te-o fi scos mamă-ta din sticla cu ulei ! comentă Qu.

— Cîtă dreptate aveți, Excelența Voastră ca cerul de luminat ! Prefectul dinaintea dumneavoastră a primit bani de la pîrît și m-a nesocotit. Umilul de mine, am aflat că astăzi Excelența Voastră intră în funcție și m-am grăbit să vă rog din suflet să mă salvați.

* *Ba gua*, cele opt diagrame sînt combinații de cîte trei linii continue sau întrerupte, folosite în divinație. Acestea simbolizau în principal echilibrul în continuă schimbare al forțelor naturii.

Qu Naian nu aşteptă ca omul să încheie şi bătu cu palma în litieră.

— Halal ţărani, strigă. Înainte de a veni, mi s-a spus că vă place să vă chemaţi unii pe alţii prin judecăţi! Eu încă n-am primit sigiliul și iacă-tă o primă pricină! Ce mare lucru mi-ai înfăţişat? Chestia asta vă priveşte pe voi și familia voastră. De ce trebuie să se ocupe magistratul? Mie mi s-a dat acest post ca o recompensă fiindcă am muncit din răsputeri în capitala provinciei și nu ca să mă bag în certurile voastre de familie! În district sînt o sută și ceva de mii de oameni, crezi că am vreme să mă ocup de certurile voastre? Piei din faţa mea! N-ai dreptate!

Portăreii repetară verdictul. Şapte sau opt bărbaţi îl smulseră și-l tîrîră de acolo pe Wang Al Şaptelea.

— Sînt nevinovat! striga acesta și pînă la urmă rămase de o parte, plîngînd.

Plictisit și scîrbit de ce i se întîmplase, Qu Naian scuipă de cîteva ori. Ordonă ca omul să fie arestat și dus la judecată imediat ce el, Naian, primea sigiliul. Își continuă drumul. Coborî în curtea din faţa Yamenului. Bătură tobele. Trîmbiţele sunară. Era ora de bun augur, pe care și-o alesese. Se înclină în faţa însemnului imperial, apoi urcă pe scaunul cel mai înalt al ţinutului, subalternii înfăţişîndu-i-se și exprimîndu-i felicitări, iar el aşteptă cu nerăbdare să se termine ceremonia oficială, pentru a-și vărsa mînia stîrnită de acel Wang Al Şaptelea. Porunci imediat ca omul să-i fie adus înainte.

— Vroiai să depui o plîngere și mîine n-o puteai face, nu-i aşa? Nici mîine și nici poimîine, ci neapărat în ziua în care eu primesc sigiliul! Ţi-a murit tatăl, dar nu te temi de chestiuni socotite nepermise în faţa cerului! Nu-ţi pasă că ziua primirii sigiliului trebuie să-mi fie cu noroc! Dezbrăcaţi-l și biciuiţi-l!

Portăreii se repeziră la ţăran întocmai ca niște ulii asupra unei rîndunici. Îl trîntiră la pămînt, îi traseră veşmintele de pe el și curînd picioarele omului i se umflară, pe cînd o baltă de sînge se lăţi sub el pe jos. Dînd cu ochii de sînge, Naian se liniști pe jumătate. Se gîndise că dacă din prima zi îi ieșiseră în cale un om îmbrăcat în doliu era semn rău și că numai bătaia la sînge ar fi

putut să gonească răul. Cîtă vreme el rămînea astfel liniștit, portăreii nu îndrăzneau să se oprească din bătaie. Nici după cea de-a opta sută lovitură proaspătul magistrat nu scoase un cuvînt. Abia cînd slujbașul însărcinat cu întocmirea documentului puse o vorbă bună el îl iertă pe țăran. Dar omul deja nu se mai putea ține pe picioare. Atunci Naian se retrase.

Predecesorul său în scaunul de magistrat al districtului Xingguo era încă instalat cu familia la Yamen, așa că Qu Naian se văzuse nevoit să închirieze o casă în oraș. Fostul magistrat se numea Wang Bochen și funcționase aici în perioada de probă. La nici un an de la numirea sa, la vremea colectării taxelor, Bochen se bucurase ca un copil văzînd cît bănet îi intra zilnic în visterie. Își zisese că era de ajuns să strîngă totul din anul acela și ar fi avut destul ca să reușească să capete numirea de asistent în capitala provinciei, iar de aici calea spre posturi înalte îi era asigurată. Bucuria prea mare aduce însă întristare. La vreo zece zile de la începerea strîngerii taxelor, primise o telegramă de acasă, prin care era înștiințat că tatăl îi murise. Fiind fiu bun și urmaș direct, ar fi trebuit să raporteze că se află în doliu și că era obligat să se retragă, cedînd altuia postul chiar atunci pe timpul recoltatului. Se uitase, însă, lung la telegramă și brusc o strînsese și o vîrîse în sîn, poruncindu-le slugilor să nu sufle nimănui un cuvînt. Nu-și dăduse seama că unii subordonați o deschiseseră, neștiind că era privată și că deja aflaseră adevărul. Aceștia așteptaseră să-l vadă în doliu, iar el crezuse că dacă nu-și punea doliu nu avea să-l știe nimeni. Se dăduse însă în vileag și începuse să se șușotească despre el. Înțelegînd că nu avea cum să se mai ascundă, chemase la el secretarii responsabili cu administrația și finanțele și pe lîngă aceștia cîțiva bătrîni care se bucurau de vază și putere. Cînd toți se adunaseră, îi dusese într-o cameră retrasă. Cei doi secretari se așezaseră, iar bătrînii rămaseseră în picioare. Slugile se retrăseseră. Wang Bochen închisese ușa cu mîna sa, apoi îngenunchease în fața secretarilor. Ei bănuiau despre ce era vorba, dar se prefăcuseră a fi peste măsură de curioși și mirați de comportarea magistratului.

— Ce s-a întîmplat ? Nu știm cum e mai bine să ne purtăm. Vă rugăm să vă ridicați ! spuseră secretarii într-un glas, îngenunchind la rîndul lor.

Dar Wang nu se ridicase și se tîrîse pe jos, izbucnind în plîns.

— Fratele vostru cel mic a primit o telegramă de acasă, rostise printre sughițuri. De alaltăieri, tatăl meu m-a părăsit.

— Suferea de ceva ? Cum de nu știm nimic ? continuaseră ei să se prefacă.

— Oricum, bătrînul meu e mort. Știți vorba : „Mortul nu se mai poate întoarce la viață". Tot ce vă rog pe dumneavoastră este să aveți milă de cei în viață. Dacă mă țin de regulile prescrise pentru astfel de situații, cei cîțiva zeci de membri ai familiei îmi vor răbda de foame timp de trei ani de zile. De aceea, zic, în ce-i privește puterea de viață și de moarte e în mîinile dumneavoastră. Cît despre dînșii, urmă, arătînd spre cei cîțiva bătrîni, mă cunosc de multă vreme și ar fi neliniștiți să afle că urmează să mă retrag. Dacă dumneavoastră doi ați îndrăzni să-l acoperiți pe fratele acesta o lună, sau măcar trei săptămîni, aș avea prilejul să strîng ceva arginți. Chiar și răposatul meu tată, de acolo, de la cele nouă izvoare, de sub pămînt*, ar fi mișcat de bunătatea voastră !

Torentul acesta de vorbe ar fi putut cu greu să fie stăvilit. Secretarul cu administrația își zisese : „Cu cît predă mai repede sigiliul, cu atît ne privăm de niște arginți. Doliul lui n-are nici o legătură cu noi. Ce ne pasă nouă ? Dacă-i convine, noi putem să fim de acord, să facem pe mărinimoșii". Își spusese acest gînd al său și celuilalt secretar, care se învoise și el. Bătrînii cu atît mai mult se arătaseră a ține la magistrat și îl sprijiniseră. Wang Bochen făcuse cîteva mătănii în fața secretarilor, apoi se ridicase și-i condusese, pe drum glumind, vesel, de parcă nu s-ar fi întîmplat nimic. Cei doi secretari se puseseră de acord să încerce să strîngă birurile pe cereale în timpul stabilit, făcînd mici reduceri pentru

* După credințele populare, sufletul animal al mortului se întorcea pentru reîncarnare la cele nouă izvoare din adîncul pămîntului, ale Fluviului Galben.

cei ce se grăbeau cu aceasta; strîngînd ei totul și-ar fi făcut și un nume bun. Îi comunicaseră lui Wang Bochen, hotărîrea lor și el încuviințase, ordonînd să se facă acest lucru, cunoscut în tot locul. Într-adevăr, țăranii s-au grăbit și în două săptămîni strînseseră cam două treimi din recoltă. Atunci cei doi secretari și-au zis că era timpul să facă anunțul. Pînă venea înlocuitorul, se strîngea mai bine de trei sferturi și se cădea să-i lase și aceluia cîteceva, ca să-i astupe gura. Îi vorbiseră lui Wang Bochen despre aceasta. Dar el nu fusese de acord. Atunci se arătaseră nemulțumiți; Bochen aflase și se aprinsese repede, mai să sară în sus, dar pînă la urmă înțelesese și acceptase. Dregătorii i se înfățișaseră apoi să-i prezinte condoleanțe. El se prefăcuse doborît de știre. Își anunțase superiorii, fiind gata să predea sigiliul șefului poliției din district. Ai casei aranjaseră o masă funerară cu tăblița funerară a defunctului, puseră anunțuri mortuare la porți și îmbrăcaseră doliul. Atunci tot orașul și boiernașii din district veniseră să exprime condoleanțe.

Timpul trecuse însă repede, Qu Naian fusese numit magistrat și se grăbise să-și ia postul în primire. „Lucrurile bune nu trec dincolo de pragul porții, dar cele rele se duc ca vîntul la mii de *li* depărtare". Faptul că Wang Bochen raportase decesul părintelui său cu o întîrziere de două săptămîni îl știa întregul oraș și se aflaseră oameni de bine care să-i spună și lui Naian.

Qu Naian își pusese în gînd să facă totul altfel decît predecesorul său. În orice chestiune, fără să-i pese de justețea faptului în sine, dacă cel dinaintea lui rostise „nu", el avea să spună „da" și invers. După cîteva zeci de procese în care dăduse verdictele pe dos, fie ele trecute mai înainte prin mîinile lui Wang Bochen sau nu, mai toți funcționarii renunțară să mai lucreze cu el. Toată lumea îl socotea un nepriceput. Localnicii ar fi vrut să-l păstreze pe Wang Bochen, însă era prea tîrziu pentru a întoarce lucrurile înapoi.

Administratorul lui Naian era un unchi de-al lui, He Tuiren, pe care-l ținuse pe lîngă el în Wuchang un an și două luni. Învățase carte la țară și în viață se purta după cum bătea vîntul. Se obișnuia ca de sărbători, cu prilejul numirii în funcție și a altor momente fericite

din viața superiorilor, magistrații de districte și județe să ofere anumite sume de bani guvernatorilor generali, guvernatorilor militari, comisarilor, judecătorilor, inspectorilor și prefecților, adică deținătorilor celor șase trepte ierarhice din provincie aflați deasupra lor. Cît trebuia să dea fiecare circumscripție se știa de multă vreme și nimeni nu îndrăznea nici să sporească și nici să reducă sumele respective. Pe lîngă aceștia erau soldații de la Yamen și polițiștii răspunzători de sigilii, dosare și documente, care își aveau partea lor. Nu trebuiau uitați nici organizatorii examenelor imperiale sau ai inspecțiilor superiorilor. În sfîrșit, existau controlorii stațiilor de schimb, controlorii de pămînturi, controlorii închisorilor și mulți alții pe care ne vine greu să-i înșiruim aici. De aceea, secretarii însărcinați cu gospodăria se vizitau reciproc, își făceau daruri și-și comunicau cu glas scăzut ceea ce era necesar. Oricît de mare sau de mic era postul, secretarii aceștia își treceau unul altuia o carte secretă, aceea a conturilor către toți acești mandarini. Noul numit ca secretar administrativ trebuia să cumpere cartea de la vechiul secretar, plătind între trei și cinci sute de arginți, în cazul unor regiuni mănoase, și o sută sau două de *liang* pentru cele mai proaste. Banii îi scoteau din punga proprie, magistrații nu erau amestecați în această chestiune. Or dacă cei doi secretari se cunoșteau bine, prețul cărții era mai mic ; se mai întîmplau și nereguli, și anume că deși smulgeau banii de la noii veniți, foștii secretari nu se învoiau să dea cartea din mînă.

He Tuiren se purtase cu înaintașul lui cînd cu căldură, cînd rece ; se întîlniseră de cîteva ori și de-acum se știau unul pe altul destul de bine. Dacă el nu cerea să fie îndrumat, celălalt îl lăsa în plata lui. La cîteva zile de la instalarea lui Qu Naian, He trebuia să dea socoteală de masa servitorilor și de rația acelor întemnițați, însă el nu avea nici măcar habar de toate acestea și cînd se gîndea că o să greșească îl apucau amețelile. Să-l întrebe pe magistrat nu îndrăznea și pînă la urmă s-a sfătuit cu Ma, o slugă care slujea de multă vreme la Yamen. Omul cunoștea regulile și primul lucru pe care-l făcu fu să-l întrebe :

— Cu fostul secretar v-ați întîlnit? V-a dat cartea?
— Ne-am întîlnit de mai multe ori, dar nu știu de nici o carte.

Ma își dădu seama că avea de-a face cu unul picat din afară, însă cum acesta era ruda doamnei Qu, nu-i făcu greutăți și-i spuse tot ce trebuia să știe și să facă un secretar administrator.

— Acum ce să fac? întrebă He, abia acum înțelegînd cîte ceva.

— După umila mea părere, deocamdată nu pomeniți de bonurile pe care urma să le achitați. Amînați-le o zi-două. Pe urmă, duceți-vă și vizitați-l pe fostul secretar și invitați-l pentru mîine la un banchet, unde deschideți vorba despre aceste chestiuni.

— L-am invitat la masă, preciză He Tuiren.

— Ce-a fost, nu mai socotim. Acum îl chemați special ca să vă învețe meserie.

— Și dacă-l invit și el tot nu-mi dă cartea? Nu s-ar zice că cheltui de pomană?

— Vai, Excelență! Cît costă o masă? Cartea și așa trebuie plătită!

— Cît? se repezi He, vizibil dezamăgit.

— Două, trei și chiar patru sute de *liang*. Mi-e greu să spun cît. Oricum, n-o s-o dea pentru cîțiva zeci de arginți.

Aflînd că e nevoie de atîția bani, He Tuiren se schimbă la față, speriat de-a binelea. Tăcu multă vreme, apoi rosti:

— Toată lumea vorbește că ăsta e un post-cheie. Și, uite, sînt venit de cîteva zile și n-am cîștigat un ban! De unde să iau atîta bănet?

— Aceasta e regula administrației districtuale și județene, îi explică sluga și nimeni n-o poate schimba. Cine n-are bani, împrumută și îi restituie după aceea.

— Eu nu văd nici un cîștig în funcția asta. Bine, mă duc să mă sfătuiesc cu nepoata.

Auzind despre ce era vorba, doamna Qu izbucni:

— Baliverne! Prețul oricărui lucru cumpărat de Yamen trebuie redus. Iar mandarinii nu dau nimic din ce primesc. Mesele slugilor și rațiile celor întemnițați revin de fapt magistratului. Eu de mică știam că pentru

astea nu trêbuie dat un ban. Ei să nu facă din cartea aia o comoară, că eu pur și simplu am să mă descurc și fără ea !

He Tuiren nu spuse nimic. Peste două zile, un portărel de la prefectură aduse vestea că prefectul dobîndise un nepot și că aștepta daruri. Qu Naian bănuia că unchiul său nu cunoaște regulile, și de aceea nu vorbise nimic cu el, în schimb îl chemă la el pe slujitorul Ma.

— De cartea asta nu ne putem lipsi ! declarase Ma categoric și repetă ce-i spusese lui He.

Naian nu scoase o vorbă și discută chestiunea cu cei doi secretari, pentru judecătorie și finanțe. Secretarul pentru finanțe era vechi în funcție și se angajă să discute cu fostul administrator. Cînd reveni, spuse că trebuia dați măcar o sută de *yuani*. Dar Naian știa prea bine că nevastă-sa hotărîse să nu dea nici un ban și nu îndrăzni să accepte. Între timp, fostul administrator schimbă cifrele din carte, gîndindu-se că dacă tot o va da gratis, măcar să le pricinuiască urmașilor săi pierderi însemnate. Doamna Qu luă însă în considerație o asemenea posibilitate și trimise după carte, precizînd :

— Îi spui că mă pricep la aceste chestiuni și-mi dau repede seama dacă a modificat sau nu cartea. Am stabilit cu soțul meu să plătim o sută de arginți. Dar să-i fie clar : întîi îmi trimite cartea s-o văd : dacă e cea adevărată, o să-și primească banii promiși ; dacă observ însă o singură cifră schimbată, nu numai că nu-i mai dau nici un ban, dar îi voi strica reputația, făcîndu-l de ocară pretutindeni.

— Bine, așa să fie, acceptă secretarul pentru finanțe. Dar dacă nu-i duc banii, nu cred că o să-mi dea cartea. Chestiunea cu falsificarea cifrelor am să i-o spun limpede.

Qu Naian nu putea trece peste hotărîrea soției sale și nu vroi să dea banii înainte.

— Deocamdată dau banii de la mine, propuse secretarul. În cazul în care cartea nu e cea bună, pierd eu și gata.

Rămase stabilit astfel, omul gîndindu-se că soții Qu vor socoti cartea ca adevărată și că el își va recupera banii. Dar n-a fost să fie așa. Dacă darurile către supe-

riori li se părură corecte, cheltuielile zilnice cu slugile erau cu siguranță modificate și doamna Qu nu acceptă să plătească. Prefectului îi trimise bani puțini și acesta nu-i acceptă, mai ales că așteptase din partea lor și un alt dar, acela al „sosirii la post".

Dar să scurtăm povestea. Soții Qu nu s-au sinchisit cîtuși de puțin de prefect și în afara guvernatorilor n-au luat în seamă pe nimeni. De sărbători sau la aniversări le făceau daruri după cum scria la carte. Comisarii și inspectorii nu țineau cont de purtarea noului magistrat, fiindcă știau raporturile pe care doamna Qu le avea cu familia emisarului imperial. Guvernatorul militar, care nu se afla în termeni buni cu emisarul imperial, părîndu-i se puține darurile primite de la Naian, i-a transmis acestuia vorbă prin șeful județului să se cumințească, altfel îl va retrage din post. Dar Naian s-a făcut că nu înțelege :

— Nu trimit eu atît cît se cuvine ? Chiar nu se satură ?

Dar timpul este ca o săgeată în zbor, iar soarele și luna sînt asemenea suveicii din urzeală. Pe nesimțite, a trecut o jumătate de an de cînd Naian își luase postul în primire. Din pricina nepriceperii lui, poporul avea de suferit, dar lucrul acesta nu era cu deosebire nou. Însă nici superiorii lui nu-l înghițeau. La orice chestiune, oamenii îl vorbeau de rău și nu se afla unul care să spună o vorbă bună despre el. El însă considera că nu greșise cu nimic și că se achitase întotdeauna conform celor notate în carte. Dar în această privință pînă și doamna Qu se înșelase. Fostul secretar redusese toate sumele care trebuiau date în dar și prin urmare Naian nemulțumise pe toată lumea, fără să știe. Apoi, deodată, emisarul imperial pe care doamna Qu și-l făcuse reazem a fost chemat în capitală fiind numit în altă parte. Guvernatorul militar a fost făcut emisar, lui i-a luat locul comisarul și tot așa, fiecare mandarin a urcat cu o treaptă.

Noului emisar imperial i-au ajuns curînd la ureche vorbe rele despre Qu Naian, însă la început, de rușinea predecesorului său, nu le-a luat în considerație. Cînd acestea s-au înmulțit și-a dat seama că Naian era nepriceput, iar doamna Qu peste măsură de avară. A aștep-

tat totuşi pînă cînd prefectul a venit cu treburi în capitală şi i-a cerut părerea. Acesta a turnat sare şi piper peste rană şi emisarul l-a retras pe Naian din funcţie.

Întors în provincie, Qu Naian s-a dus de trei ori la poarta emisarului imperial, însă acesta nu l-a primit. Apoi, deoarece trebuia să găsească un om care fusese răpit, şi-a amintit brusc de el şi l-a chemat în audienţă. Cînd a aflat ştirea, Naian s-a dat peste cap să ajungă cît mai repede la poarta emisarului, încît nici n-a mai aşteptat să i se pregătească lectica şi a pornit într-acolo pe jos. Cel care îl înştiinţase fusese la el acasă la ora douăsprezece şi un sfert. Fără să mănînce de prînz, Naian a plecat de acasă şi la douăsprezece şi trei sferturi a intrat în sala dregătoriilor. Acolo se aşeză şi aşteptă îndelung, dar nimeni nu-l băga în seamă. Se gîndea să plece, însă nu îndrăznea. Burta îi era goală, maţele îi chiorăiau. Cumpără nişte dulciuri, să-şi astîmpere foamea. Cînd se lăsă întunericul, dădu peste un poliţist pe care-l cunoştea şi-l rugă să-i anunţe sosirea.

— Încă nu i-aţi aflat adevărul? se miră poliţistul. Cine-ar îndrăzni să cîrtească numai la asta? Dumneavoastră puteţi să aşteptaţi o zi, zece zile, sau chiar o lună încheiată. Iar atunci cînd Înălţimea sa vrea cu adevărat să vă primească, poate să fie la miezul nopţii, în zorii zilei, oricînd, de aceea trebuie să vă găsească aici. De plecaţi cumva, se înfurie şi e de rău!

Poliţistul îl înspăimîntă fiindcă avea pică pe el, din pricină că nu-i dăduse bani de-ajuns. Qu Naian era un om lipsit de voinţă şi de îndrăzneală. Obişnuit să fie luat în răspăr de către soţie, luă vorbele poliţistului ca adevărate şi rămase pe loc, înfricoşat. Stătu acolo întreaga noapte, fără să închidă un ochi. A doua zi, se spălă pe faţă, mîncă nişte plăcinte şi curînd sala se umplu de lume, forfotind încolo şi încoace. Emisarul imperial primi cîţiva mandarini, apoi toţi care fuseseră acolo se împrăştiară. Numai el nu se clinti din loc. Să plece acasă nici vorbă şi atunci trimise poruncă slugilor să-i aducă mîncare şi ceai. Rămase în aşteptare toată ziua aceea. Spre înserat, se duse şi se rugă din nou de poliţist.

— Tare plictisitor sînteţi! se supără acesta. V-am spus doar năravul Înălţimii Sale emisarul imperial. De

vreme ce-ați venit, nu puteți pleca. Pentru ce mă trageți iarăși pe mine de limbă ?

Tulburat, Qu Naian se întoarse în sala dregătorilor. Noaptea aceasta nu mai fu ca cea dinaintea ei, cînd nu reușise să închidă ochii. Frînt de oboseală, se trînti pe cuptorul din sală și adormi imediat. Dormi dus pînă a doua zi, la răsăritul soarelui. Și din nou se adună lume în sală, pentru a fi primită. Întîlni cunoscuți, cu care se salută, iar lumea începu să creadă că se afla acolo pentru a ține companie vizitatorilor. Cînd ceilalți plecară, el rămase pe loc, după obicei. Mîncă în sala dregătorilor. Noroc că nu se lăsase gerul și rezista așa îmbrăcat cum era.

Trecură cîteva zile și nu se întoarse acasă. „Nu cumva stăpînul o fi iarăși reținut de cine știe ce femeie ?“ se miră doamna Qu și trecu de nimeni știută fluviul, se interesă de el, dar nu-l găsi. Din întîmplare, aflase de la una dintre slugi că, prima oară cînd lipsise de acasă, Naian își luase cu adevărat o concubină. Femeia se numea Iubirea Perlei și provenea dintr-o casă de distracție. Atunci dăduse peste ea, dar Excelența Sa Ma o amăgise cu vorba. După ce plecase la post, Naian îi trimisese femeii cîteva sute de arginți, dar n-o adusese la el de frică. Iubirea Perlei fusese curtezană de profesie și se arătase schimbătoare din fire. Ma, care aflase cum se comporta Iubirea Perlei, se supără. Acum ea nu mai era curtezană și se cuvenea să fie mai răbdătoare și mai așezată. Îi scrise deci lui Naian că o lăsase în voia ei pe femeie. Naian nu avu decît să-și ia gîndul de la ea. Cînd aflase întreaga poveste, doamna Qu se înfuriase la culme, însă era prea tîrziu. Femeia era liberă, cine știe încotro o apucase, și pînă la urmă ea se calmase. De data aceasta, negăsindu-și soțul în Hankou, doamna Qu se înapoie și trecu pe la Yamen, căutîndu-l. Îl văzu în Sala dregătorilor și se liniști de tot. De acum îi trimitea zilnic mîncare și haine de schimb. Peste cîteva zile, lăsîndu-se frigul, puse să i se ducă un ceas de buzunar și o pătură, să nu răcească.

Nu vom insista asupra acestor amănunte. Un slujbaș venit din provincie îl examină atent pe Naian și își aminti că nu era altul decît slujbașul care fusese pro-

movat după ce doamna Qu intrase în familia emisarului imperial Tuan. Auzise atîtea despre el, dar nu-l întîlnise pînă acum. Cum de ajunsese în situația aceasta ? Îi puse cîteva întrebări. Qu Naian, ca om cinstit ce era, îi povesti cum dobîndise postul, de ce fusese destituit, cum noul emisar nu-l primea cu toate că aștepta de o lună de zile. Nu uitase să-i precizeze că polițistul nu-i permisese să se înapoieze acasă. Omul se înduioșă pentru el și se arătă îngrijorat și în privința propriei sale persoane.

— Sînteți de pe aici, frate mai mare, și aveți timp să așteptați, spuse, încruntîndu-se. Eu am o slujbă, acasă stau după mine o mulțime de treburi ce nu mi-ar îngădui să irosesc atîta timp.

— Dacă nu veneai, era altă chestiune, îi explică Naian. Dar de vreme ce te afli aici, n-ai încotro și aștepți. De-ai ști ce greu mi-a fost de unul singur. Acum te am pe tine, frate mai mare, și putem să mai legăm o vorbă.

— Nu rîde ! Dacă mă ține multă vreme aici se complică lucrurile. Nu mi-am luat la mine decît un rînd de haine mai groase, de lînă, crezînd că mă întorc repede la treburile mele. Dacă așa stau lucrurile, voi trimite pe cineva acasă, la Qizhou, să-mi aducă haine de schimb.

— Oricum, astăzi e limpede că n-o să fii primit. Dă-ți jos jacheta și întinde-te pe cuptor. Chiar de n-ai să dormi, vom pune aici împreună țara la cale. Peste noapte se lasă frigul și dacă sîntem doi, ne mai încălzim. Am și-o pătură, o așternem pe picioare. Am la mine și ceas ca să ne trezească la timp.

La început, omul nu îndrăzni să accepte, însă pînă la urmă înțelese că lucrurile nu erau tocmai simple : se făcuse tîrziu și primiri nu mai aveau loc, noaptea era într-adevăr frig, fereastra era spartă, și prin ea vîntul și frigul intrau în voie în încăpere. Naian insistă și pînă la urmă se întinseră unul lîngă altul.

— N-am să-ți ascund, frate mai mare, că pot să-ți spun cu ochii închiși cîte grinzi sînt în salonul ăsta larg cît trei încăperi, cîte cărămizi pătrate sînt în pardoseala lui și cîte dintre ele sînt întregi și cîte sfărîmate.

Omul se miră la aceste cuvinte ale lui şi îl întrebă ce vroia să zică.

— Nefiind primit, am rămas atîtea zile singur, veghind sediul. Toți plecau și numai eu parcă prinsesem rădăcini aici și, cum n-aveam cu cine să schimb o vorbă, m-am apucat să număr cărămizile. Văd că oftezi. Haidem să ațipim puțin. Curînd se va lumina de ziuă și or să vină o grămadă de mandarini peste noi.

Omul era obosit și adormi repede. A doua zi se sculă, se îmbrăcă și, într-adevăr, lumea începu să curgă. Ei doi așteptară toată ziua, dar în zadar. Noaptea şi-o petrecură tot acolo, acoperindu-se cu pătura trimisă de doamna Qu. A treia zi, omul îşi ieşi din răbdări. Căută pe unul dintre oamenii de încredere ai emisarului, cheltui o mie de *liang* de argint şi-l rugă pe acela să aibă grijă de el. Atunci polițistul îi prezentă cartea lui de vizită emisarului imperial, iar acesta îl primi. Qu Naian rămase din nou singur, să numere cărămizile din salon.

X

În provincia Anhui trăia un mandarin retras din viața publică, și el se numea Zhang Shoucai, adică Paznic de Comori. Fusese soldat, se bătuse cu tîlharii, după care mai bine de zece ani a activat într-o tabără militară, pentru ca în cele din urmă să obțină titlul de *tidu*, comandant șef al oștirilor unei provincii. Se zvonea că de pe vremea campaniilor împotriva banditilor strînsese din soldele soldaților de pretutindeni de pe unde fusese comandant, o avere de cel puțin trei milioane. Pe la șaptezeci și ceva de ani, s-a liniștit : avea bani, fusese ani în șir dregător, iar lumea se arăta din ce în ce mai complicată. Era posibil ca împăratul să-l cheme oricînd să se bată cu cine știe ce tîlhari locali ori cu străinii, și dacă învingea tot ar fi fost bine, dar putea să iasă și înfrînt și atunci toate meritele lui din trecut ar fi căzut ; însemna să-și facă singur greutăți. Se nimerise că în anul în care își făcuse el aceste socoteli, s-a schimbat guvernatorul general al provinciei, iar cu cel nou el nu se împăca deloc. Atunci s-a prefăcut bolnav și a plecat la țară, demisionînd. Deși nu era originar din sudul bogat în vegetație și în lacuri, trăise mulți ani prin acele locuri și se obișnuise într-atît cu ele de parcă s-ar fi născut acolo. Întîi și-a cumpărat un loc în Wuhu și și-a construit o casă obișnuită, apoi, fiind încă în funcție, a trimis un om de încredere și și-a lărgit moșia cu încă o sută și ceva de *mu**. Atunci și-a ridicat un conac pe măsura averii sale, înconjurat de o grădină imensă.

Soarta lui nu se dovedise deloc generoasă cu el, fiindcă ajunsese la șaptezeci de ani și nu avusese noroc de urmași. Cît fusese în putere, ținuse patruzeci-cincizeci

* 15 *mu*, 1 hectar. A se avea în vedere că se practică două-trei recolte pe an.

de favorite ; cu timpul, unele fugiseră, pe altele, care nu-i mai plăceau, le oferise prietenilor sau mandarinilor suspuşi ; cînd s-a retras la ţară, nu-i mai rămăseseră decît nouăsprezece neveste. Nevasta principală era de-a doua. Nu trecuse de patruzeci de ani şi fusese fiica unui ofiţer. În materie de femei, Zhang Shoucai era neîntrecut ; n-ar fi putut crede nimeni că soţia principală, deşi mai mică decît el cu treizeci de ani, se purta cu supuşenie şi nu-i ieşea cu nimic din cuvînt. Cele optsprezece favorite le adusese la el înainte de-a o lua pe ea ca soţie principală. De cînd aceasta îi trecuse pragul casei, el nu-şi mai cumpărase nici o concubină.

Cîtă vreme deţinuse o funcţie, viaţa femeilor lui nu fusese grea, deoarece îi stătuse în puteri să înlăture orice neplăceri ; apoi la Yamen se perinda lume multă şi ele erau atente să nu le iasă vorbe. Lucrurile mergeau de la sine şi femeile insistaseră pe lîngă el să nu mai aducă în casă alte tinere. După ce se retrăsese din viaţa publică şi plecase la conacul său, situaţia se schimbase. Zhang îşi construise casa aşa cum şi-o dorise, după planurile sale : clădirea principală avea nouă camere şi aparţinea soţiei principale. În spatele acesteia era o clădire, de formă pătrată, cu etaj şi cu o curte interioară ; locuinţa aceasta avea nouă camere la etaj şi nouă la parter. De jur-împrejur dispunea de ferestre şi totuşi într-o singură cameră trebuia să ardă lumina ziua întreagă. Camerele acestea aveau cîte două-trei uşi, putîndu-se trece dintr-una în alta. În aceste optsprezece camere îşi instalase Zhang soţiile secundare. De teamă că favoritele n-or să aibă o comportare pe măsură, soţia principală puse tîmplari şi zidari să înfunde toate uşile care dădeau afară, fie că veneau direct din clădire, din curtea interioară sau din coridorul care lega cele două corpuri de clădire. În urma acestei operaţii, femeile se foloseau, de cîte ori ieşeau, de o singură uşă, care se deschidea direct în camera din spate a stăpînei, anume în dosul patului cu baldachin din alcovul acesteia. Favoritele şi cele care le slujeau, adică doicile şi slugile tinere, treceau pe acolo ori de cîte ori aveau treburi, cum ar fi : să ia apă, să facă focul şi aşa mai departe. Soţia principală nu se simţea deranjată de acest du-te-vino,

fiindcă socotea: „Trebuie neapărat să fie așa pentru a înlătura pericolul de a-l atrage ele pe stăpîn în cine știe ce intrigi de-ale lor și astfel să-l facă să le dea bogății și să-și împrăștie avutul. De vreme ce voi veghea această trecere, el n-o să aibă pe unde să ajungă la ele fără știrea mea, că doar n-o să zboare!"

De cînd se retrăsese din serviciul public, Zhang Shoucai devenise o celebritate a ținutului și mandarinii din partea locului încercau să se folosească de el pentru a-și atinge propriile interese, în special acela al parvenirii. Și nu era numai cazul dregătorilor județeni, ci chiar a lui Diao Maipeng însuși, inspectorul mai mare peste Wuhu, vulpe bătrînă, care pornise pe calea de a-l cîștiga pe bătrîn, străduindu-se să i se bage pe sub piele. Mai întîi, îl invitase la banchete, apoi se apucase să-i facă vizite pline de respect. Dată fiind vîrsta venerabilă a lui Zhang, Diao i se adresa cu frate mai mare, lui însuși zicîndu-și fratele cel mic. Mai mult, femeile lor începuseră să se viziteze. Odată, cînd Zhuang Shoucai a venit la. Yamenul lui Diao, acesta i-a cerut nevestei să se ducă în vizită la „cumnata" ei. De atunci, contactele dintre cele două familii s-au înmulțit. Cu toate posturile pe care le deținuse, Diao Maipeng nu era satisfăcut și aranjase cu cineva să-i facă rost de o dregătorie suspusă. Umbla vorba că nouă zecimi din banii avansați de el ar fi fost oferiți de Zhang Shoucai.

Zhang fusese militar și se bucurase de o sănătate de fier, dar în tinerețe luase parte la numeroase bătălii, fusese și rănit, iar în anii maturității suferise de mai multe ori, încît, ajuns în amurgul vieții, nu mai făcea altceva decît să-și păzească nevestele, deși, oricît de bună i-ar fi fost sănătatea, cu greu mai putea să fie stăpîn pe timp. Adeseori i se împăienjeneau ochii și, cum afla de asta, Diao Maipeng pornea în litieră spre el, să-l îmbărbăteze, intrînd și ieșind din casa lui, fără să-l oprească cineva. La urma urmei, Zhang era bătrîn, bolea mereu și rămînea zile de-a rîndul întins pe pat, fără să se mai scoale. Nu numai că-i lipsea orice strop de vlagă, dar moralul îi scădea pe fiece zi și abia de mai vorbea. Slăbise și avea fierbințeli. Cum era de așteptat, boala i s-a cuibărit adînc în trup, iar glasul i-a pierit de tot.

De cîteva luni, chemaseră unul după altul medicii despre care se spunea că ar fi cît de cît renumiţi ; reţetele i le dădeau cîte trei-patru medici, după dezbateri lungi, iar o poţiune îl costa pe puţin şaizeci-şaptezeci de *yuani*. Dacă aceasta se dovedea ieftină, soţia principală se răţoia la slugi :

— Dacă-i ieftină, nu e bună şi o bea fără nici un folos !

La un moment dat, Diao Maipeng recomandă un doctor de la ei din zonă şi care profesa în Shanghai. Imediat ce auzi de el, doamna Zhang îl rugă pe Diao să-i scrie şi trimise două slugi să-l aducă. Le poruncise acestora să-i ofere oricîţi bani ar fi cerut. Aveau bani la bănci în Shanghai şi îi puteau scoate de acolo. Slugile găsiră doctorul, însă locul unde trăia şi-şi făcea meseria nu li se păru deloc impunător : o simplă firmă la poartă. Cît despre bolnavi, nu zăriră nici ţipenie. Se anunţară totuşi prin scrisoarea lui Diao. Văzînd cine îl solicita, medicul pretinse să i se dea trei sute de arginţi, pe zi, plus deplasarea. Pe deasupra ceru încă două mii de *liang* pentru „liniştea familiei sale". Slugile acceptară cei trei sute de arginţi pe zi şi cheltuielile cu drumul, dar nu se învoiră cu banii pentru „liniştirea familiei".

— De cînd ni s-a îmbolnăvit stăpînul, vorbi o slugă, am chemat vreo zece doctori, cărora le-am plătit cît au cerut, dar de vreo plată pentru „liniştirea familiei" n-am auzit. În cinci zile, veţi obţine o mie cinci sute de arginţi, domnule doctor.

Doctorul se arătă băţos şi refuză să plece cu ei.

— Eu nu-s actor, să mă plătiţi cu ziua, spuse.

Cealaltă slugă se rugă de el, i se ploconi înainte, admise toate condiţiile lui şi astfel porniră înapoi tustrei cu vaporul. Cînd ajunseră la Wuhu, boala stăpînului se agravase. Doamna Zhang îl rugă pe celebrul doctor să meargă imediat la suferind să-i ia pulsul şi să-i prescrie doctorii, sau să-l readucă la viaţă. Dar doctorul se dovedi prea plin de sine pentru a-i da ascultare. Pretextă că pe barcă îl bătuse vîntul, că peste noapte nu putuse dormi şi că avea nevoie de odihnă, urmînd să examineze bolnavul a doua zi. La toate rugăminţile, rămase neînduplecat. Doamna Zhuang ieşi chiar şi îngenunche în faţa lui, însă în zadar.

— Un medic renumit nu face nimic în grabă, explică el. Lăsați-mă să mă odihnesc o zi-două, să mă refac după oboseală, să fiu în apele mele, și atunci o să-i iau pulsul. Altfel, îi voi recomanda medicamente care n-or să-i folosească la nimic.

Cu acestea, îi convinse. Doctorul sosise dimineața și în ziua aceea nu se apropie de bolnav. Spre seară, Zhang Shoucai devenise de nerecunoscut. Abia se mai vedea cum dădea aerul afară din el, părînd că nici nu mai respira. De obicei, Diao Maipeng vizita bolnavul de cîte două-trei ori pe zi, dar de data aceasta fusese foarte ocupat toată ziua și ajunse la el doar pe înserat. Aflînd de venirea medicului din Shanghai, întrebă ce părere avea. Slugile îi spuseră pretenția acestuia.

— Omul se prăpădește, cum să așteptați pînă mîine? se miră el. N-ați știut să-i vorbiți. Lăsați-mă pe mine, am să discut eu cu el. Dacă nu-l vede curînd, să-i dea ceva, se duce.

Diao îi lămuri doctorului care era situația și cu mare greutate îl convinse. Plecară împreună la bolnav. În fața lor, vreo duzină de slugi le luminau coridoarele, cu lampioane de hîrtie. Doamna Zhang credea în doctor ca într-o adevărată stea salvatoare. Camera era luminată ca ziua. Doctorul se apropie de pat. Bolnavul zăcea. I se auzea, aproape pierit, șuierul respirației grele. Doctorul se așeză pe un scaun, lîngă pat. Închise ochii și, cu capul plecat, măsură pulsul apăsîndu-și trei degete pe încheietura mîinii omului. Întîi la o mînă, apoi la cealaltă, operația aceasta luîndu-i aproape o oră.

— Cum e, doctore? se grăbi doamna Zhang să întrebe.

Doctorul nu o luă în seamă, ci îl chemă pe Diao afară, să prescrie o rețetă. Femeia ar mai fi vrut să-l întrebe ceva, dar cei doi trecuseră dincolo de pragul camerei.

— Omul ăsta e dat naibii, cu el nu poți vorbi cum vorbești cu toată lumea, conchise una dintre slugi.

Afară, doctorul se gîndea la rețetă și fuma.

— Boala asta a comandantului... zise, însă partea a doua a propoziției îi rămase în aer, fiindcă din cameră se auziră bocete ca de înmormîntare.

Cineva se apropie în fugă și le spuse că Zhang Shoucai se întorsese la ceruri. La această știre, Diao se cutremură și fugi în cameră, să dea o mînă de ajutor. Doctorul încremenise acolo unde se afla. Cu un aer timp, își ținea luleaua cu amîndouă mîinile. Pe neașteptate, o slugă îi arse o palmă zdravănă.

— Ticălosule ! Ce mai aștepți ? Încă n-ai luat-o din loc ? îi strigă, pocnindu-l și cu piciorul.

— Unde mi-e sluga ? întrebă doctorul, nepăsător. Mă mut la inspectorul Diao. Nu uitați că n-am venit de bunăvoie. Voi m-ați chemat și se cuvine să mă lăsați să plec liniștit. O să discut cu Excelența Sa Diao despre lucrul acesta.

— Ai venit azi-dimineață, nu se lăsă sluga. Ți-am zis să vezi bolnavul și n-ai vrut, scîrnăvie ! Mama ta ! Cînd n-a mai rămas nimic în om, abia atunci te-ai apropiat de el și încă și asta ai făcut-o sfătuit de Excelența Sa Diao ! Din cauza unor nepricepuți ca tine s-a prăpădit stăpînul. Bine, nu pleca și-ai să vezi tu !

Omul ridică pumnul, gata să lovească, însă îl opri sluga lui Diao Maipeng, care îl luă pe doctor de acolo.

În camera mortului, femeile se jeleau cu toatele, vaietele lor auzindu-se pînă la cer.

— A intrat Înălțimea Sa Diao, anunță cineva.

Doamna Zhang plînse atît, încît nu mai avea vlagă în ea. Doicile le duseră pe neveste în camera din spate. Diao strigă de cîteva ori jalnic înspre mort. Atunci doamna Zhang izbucni din nou în plîns, tîrîndu-se în genunchi pînă în fața lui Diao.

— Stăpînul a pierit, rosti ea, și fără el o să se ducă de rîpă întreaga lui casă.

— Mă voi ocupa eu de tot ce trebuie, se grăbi el să o asigure. Ne vom sfătui pentru orice chestiune, adăugă.

Nu vom prezenta ceremonia așezării trupului în sicriu și toate celelalte. Cu banii lor, aranjamentele de acest fel se făceau ușor. Un singur lucru merită subliniat : Zhang Shoucai fusese demnitar înalt, agonisise averi, dar n-avea un fiu care să-l moștenească. El provenea dintr-o familie umilă și se îndepărtase într-atît de ai săi, încît nu mai știa nimic de ei. După ce o luase pe actuala soție principală, ea se străduise să le țină

în mînă pe favoritele lui, dar ca fiică de militar nu știuse să se îngrijească de calea cea mănoasă a urmașilor și nu pomenise niciodată în fața soțului că ar trebui să adopte un fiu. Cîtă vreme stăpînul fusese în viață, celelalte femei i se supuseseră. Acum ele deveniseră văduve. Le era limpede că soția principală nu avea cum să le mai controleze și cîteva își dădură în petec. Însă nici ea nu se lăsă.

Între timp, chemaseră patruzeci și nouă de călugări budiști, care întreaga zi cîntau în salonul cel mare, iar seara „închinau ofrande", făcînd o hărmălaie de nedescris. În primele zile ale celei de-a treia săptămîni de doliu, o călugăriță intră în vorbă cu una dintre soțiile secundare, propunîndu-i să-i citească și ea mortului. Aceasta fu de acord, însă doamna Zhang se opuse, spunînd că se cădea mai întîi să aștepte să se împlinească cele patruzeci și nouă de zile cît dura liturghia celor patruzeci și nouă de călugări. Pentru că nu i se făcuse voia, favorita aceea alergă în fața tăbliței funerare a comandantului, bocind și blestemînd. Atunci soția principală încercă s-o oprească, întrebînd-o de ce se purta astfel. Dar femeia nu se lăsă, continuînd să plîngă și să se văicărească chiar mai rău decît înainte.

— Mi se rupe inima în mine, striga. Stăpînul ne-a fost mare mandarin și după moartea lui uite că nu ni se îngăduie să ne ocupăm de el așa cum se cuvine! Ar trebui să-i citim cît mai mult din cărțile sfinte, să vizităm cîteva temple, să-l ajutăm să treacă vămile cerurilor, să nu sufere, sărmanul, pedeapsa iadului. Dar vezi că tocmai în clipele astea, s-a găsit să nu ne lase să facem pentru el nici atîta lucru. Ce-o să facă ea cu atîta bănet? Cui îi mai arde acum de bărbat? Stăpînul e mort, viața noastră e sfîrșită! Cine se mai gîndește la viață? Eu, una, îmi tai părul și mă călugăresc.

Soția principală a ascultat cu luare-aminte și cînd auzi vorbele despre arsul de bărbat, se înfurie aprig. Fără să stea prea mult pe gînduri, se repezi la casa de fier unde ținea banii și arginții, deschise ușa, apucă un braț de hîrtii și alergă cu ei în fața altarului.

— Ai murit, stăpîne și eu n-am cum să le mai țin lîngă mine pe creaturile astea stricate! se boci ea și se apucă să îndese hîrtiile în sobă.

În sobă era jar și banii se aprinseră numaidecît. Pînă să sară slugile și doicile s-o împiedice femeia arse tot brațul acela de hîrtii. Banii nu-i numărase nici chiar doamna Zhang și se mistuiră deodată pînă la cenușă ca la vreo două-trei sute de *yuani*. Chiar dacă unele hîrtii mai puteau fi refăcute, cele mai multe fuseseră înghițite de flăcări. Înnebunită de mînie, femeia pur și simplu nu-și dăduse seama ce face. După ce arse grămada aceea, femeia se întoarse la ea să pună tot ce i-ar fi căzut în mînă pe foc. Noroc că vreo cîteva slugi bătrîne o imobilizară, silind-o să stea pe un scaun și-i atraseră atenția că așa nu făcea deloc bine. Abia într-un tîrziu ea își reveni și izbucni în plîns și în sudalme. Favorita care rostise vorbele de mai înainte, era și ea de față, stînd mai într-o parte, mută de uimire.

Cînd începuse cearta, cineva fugise și-l anunțase pe Diao Maipeng, care sosi într-un suflet. Abia intră pe poartă și i se și aduse la cunoștință că doamna Zhang arsese averea familiei. Atunci el alergă pînă în fața altarului, repetînd: „Cum se poate una ca asta?“ Soba fumega încă. Băgă mîna fără nici o sfială, dar se arse și și-o retrase iute. Și totuși parcă nu-i venea să se lase și iarăși întinse mîna și izbuti să apuce cîteva bilete mai de pe margine, doar îngălbenite de dogoare și la care flăcările nu ajunseseră.

— Așa ceva nu se cade! rosti aprig; bătînd din picior, îndurerat pînă-n rărunchi.

Se uită multă vreme în sobă, unde mai rămăseseră cîteva resturi, fără vreo putință de salvare. Oftă, se ridică și trecu în camera vecină, s-o vadă pe doamna Zhang. Aceasta bocise într-atît, că abia mai avea glas să vorbească. I se plînse inspectorului; îngenunche, își lipi capul de pămînt și stătu așa, nemișcată. Diao Maipeng se rugă de ea să se ridice, dar ea nu-l ascultă, îngînînd numai că-l imploră să ia în grija sa toată casa. „Casa asta a rămas pe mîna văduvelor“, gîndi el. „După relațiile pe care le-am avut, aș fi cel mai în drept să-i preiau frîiele“. Acceptă.

— În ultimele momente, fratele mai mare m-a desemnat să mă ocup de familia lui și aveam de gînd să vin să stăm de vorbă. Am întîrziat, pe de o parte și din pricină că am fost ocupat iar, pe de altă parte, fiindcă fratele mai mare abia s-a prăpădit și nu-mi era ușor să aduc vorba despre asemenea lucruri. Acum, după cîte s-au întîmplat, nu mai pot lăsa lucrurile în voia lor.

Ascultîndu-l, doamna Zhang se înduioșă. Îi mulțumi, bătînd încă o mătanie. După aceea îl rugă pe Diao să treacă în dormitor și-i arătă acolo casa de bani.

— Aici se află strînsă truda de zeci de ani a stăpînului nostru, spuse ea. Vă rog să veniți mîine să puneți ordine în ea. Socotiți dumneavoastră, Excelență, cum să-i folosim, în așa fel încît să nu mă arate lumea cu degetul.

— Sigur și n-am să mă opresc aici. După umila părere a acestui frățior al dumneavoastră, cel mai bun lucru ar fi să fac o împărțeală dreaptă. Nu sînteți singura rămasă de pe urma fratelui mai mare și tare mi-e teamă că n-o să mai puteți sta cu toatele în această casă. Am să vin mîine și vom vedea cum procedăm.

Doamna Zhang se socotea singura vrednică de a se numi „urmaș", întrebîndu-se acum, „cine s-ar cădea să mai fie în afară de mine ?". Iată de ce nu se arătă prea bucuroasă cînd auzi ultimele cuvinte ale lui Diao. La rîndul său, întors acasă, Diao își zise : „Nu știu cum și-o fi agonisit comandantul averea, că pînă la urmă să merite soarta ca soția lui să-i arunce bănetul în foc. Omul s-a chinuit o viață întreagă, însă n-a lăsat după el pe nimeni care să-i ducă spița mai departe și uite că banii nu-i mai folosesc la nimic ! Mă gîndeam să-i împart între multele lui soții, dar mi s-a părut că doamna Zhang nu este deloc încîntată de idee. Oh, că zăbăuc mai sînt ! Dacă împart banii, fiecare dintre ele se va alege cu vreo sută de mii de arginți, și totul o să se ducă de rîpă. Ce-ar fi să-mi schimb gîndul ? Cu ajutorul soției principale, am să le dau drumul la cîteva favorite, iar acelora de care nu scăpăm le punem în palmă cîțiva arginți și gata ! Grosul averii îi va reveni soției principale. Atunci ea va căpăta deja încredere în mine și îmi va da ascultare în tot ce va întreprinde. Oricum,

nu se poate să mă zbat pentru nimic. Trebuie să pun și eu mîna pe ceva !“

Cu această hotărîre, Diao se întoarse a doua zi la casa comandantului. De cum intră, chemă în salon cîteva slugi în vîrstă, pe care le știa mai cu trecere și le pofti să se așeze, pentru a se sfătui cu ele într-o chestiune.

— În fața Excelenței Voastre noi nu avem căderea să stăm jos ! se codiră ei.

— Nu vorbiți așa, îi dojeni el. Mai întîi, că sîntem cu toții, mari sau mici, supușii împăratului. În doilea rînd, stăpîna voastră m-a rugat să mă ocup de treburile casei și in unele chestiuni va fi nevoie să ne sfătuim. Aici nu mai e nimeni, în afară de noi, deci puteți să vă așezați. Iar dacă tot nu veți îndrăzni să luați loc, n-am altceva de făcut decît să mă ridic eu în picioare.

La aceste argumente, slugile se așezară. Diao Maipeng îi lăudă pentru loialitatea lor.

— Acum, că stăpînul vostru s-a prăpădit, urmă el, de voi depinde una sau alta dintre hotărîrile casei. L-ați slujit atîția ani pe comandant, deși voi înșivă nu v-ați înrolat în armată. Luînd în considerare capacitatea fiecăruia dintre voi, am convingerea că ați fi ajuns ofițeri și azi ați purta bonete cu vîrful roșu. Mai departe, inspectorul se referi la situația sa : Iată că marele ofițer a dispărut și nu a lăsat un vlăstar de parte bărbătească în urma sa. Ca frate mai mic, așa cum mă socotea, mă gîndesc să mă îngrijesc puțin de chestiunile sale. Dacă însă cineva de aici crede că n-am căderea să o fac, îmi văd de ale mele.

Cele cîteva slugi fuseseră deja cîștigate de vorbele meșteșugite ale lui Diao, încît, auzind această ultimă frază, protestară în chipul cel mai firesc :

— Ați fost ca și fratele de cruce al stăpînului. Acum, că el s-a prăpădit, vă socotim stăpînul nostru, Excelență. Cine-ar îndrăzni să zică ceva împotrivă ? Iar de se va găsi totuși cineva care să îndruge vrute și nevrute, o să aibă de-a face cu noi.

— Firește că nu mă tem de vorbe ! rîse Diao. Am fost în relații de adîncă prietenie cu comandantul și de mi-ar fi fost frică de bîrfe, n-aș fi aici.

Diao Maipeng se îndreptă spre camerele interioare, urmat de slugi. După cîţiva paşi, se opri.

— Aţi muncit din răsputeri pe lîngă comandant, reluă, întorcînd capul spre ei. Vreau să discut cu doamna Zhang următoarea chestiune : am de gînd să propun mai marilor noştri să vă numească şefi de batalion. Sînteţi soldaţi vechi, aţi fost ani în şir în slujba comandantului, şi acum îmi puteţi da şi mie o mînă de ajutor.

Cînd auziră că Diao vroia să-i avanseze, făcîndu-i şefi de batalion, cu alte cuvinte să-i bage în rîndul mandarinilor şi să nu mai fie slugi, ca pînă atunci, oamenii se minunară.

— Vă sîntem recunoscători pentru promovare, rostiră ei, într-un glas.

Apoi Diao Maipeng se întîlni cu stăpîna casei. El îi spuse cuvinte de linişte, iar ea aduse vorba de aranjamentele care trebuiau făcute în casă. Slugile îl luaseră pe Diao de om bun şi nu încercau nici o bănuială în privinţa lui, de aceea se retraseră şi se puseră să-l aştepte pentru a-l conduce la plecare. Oaspetele îi comunică stăpînei ce avea de gînd abia în momentul în care rămase singur cu ea. Cînd auzi planul lui, aceasta se înveseli.

— Văd eu că stăpînul nostru a avut ochi buni, de vreme ce dintre atîţia cunoscuţi numai pe dumneavoastră v-a lăsat să vă îngrijiţi de toate, spuse ea. Oftă, apoi continuă : De-ar fi după mine, le-aş goni pe toate favoritele şi nu le-aş da nici un ban.

— Imposibil. Trebuie să le oferim şi lor cîte ceva, hotărî Diao. Cum doamna Zhang tăcea ostentativ, el explică : Uite, pînă şi printre slugi există cîteva de valoare. Vreau să spun că ar merita să se cheltuie nişte bani pentru ele şi frăţiorul acesta al dumneavoastră o să se-ngrijească să le facă rost de cîte o slujbă.

— Înţeleg că doriţi să-i promovaţi. Prea bine. Stabiliţi care e vrednic de asta şi eu sînt de acord. De-acum, nu avem prea multe treburi şi putem reduce dintre slujitori. Ori dacă se ajung din asta şi cu ceva foloase, cu atît mai bine !

Oaspetele plecă, iar a doua zi pregăti cinci-şase acte şi le trimise la casa Zhang ; prin acestea, cele cîteva

slugi erau numite şefi de batalioane. Toţi aceşti oameni fuseseră luaţi prin surprindere de moartea comandantului şi de atunci rămăseseră întrucîtva dezamăgiţi. Acum, din nimic, se treziseră cu funcţii care nu erau deloc de colo şi se simţeau plini de recunoştinţă faţă de binefăcătorul lor. În felul acesta, ei deveniră oamenii lui Diao, şi nu mai trecură decît în vreo două dăţi pragul casei comandantului. Mai încolo, vom lămuri de ce.

După discuţia purtată cu mai marele inspector al judeţului, doamna Zhang îşi schimbă atitudinea faţă de suratele sale. Îşi petrecea zile întregi cu ele, mîncau împreună şi le vorbea cu prietenie şi căldură. Dacă înainte soţiile secundare erau obligate să treacă prin camera ei ori de cîte ori intrau şi ieşeau din clădire, de la un timp doamna Zhang nu le mai păzea şi puse chiar să li se deschidă o uşă care dădea direct afară.

— Acum sîntem toate deopotrivă, le explică ea, nu mai socotim că cineva ar fi soţie principală, iar altele secundare.

Femeile se arătară uimite de această prefacere a ei. De fapt, cîte dintre ele proveneau din familii bune? Înainte se temeau de bărbat şi de stăpîna casei, care le impuneau o anume conduită. Ori acum venise vremea cînd stăpînul nu mai era printre ele şi cînd soţiei principale îi scăzuseră prestigiul şi autoritatea. Desigur, unele se păstrară curate, purtîndu-se ca mai înainte. Altele, însă, prinseră să n-aiba astîmpăr, să fiarbă, apucîndu-se de şuşotit şi de rîs cu slugile tinere. Uneori, se dedau şi la glume pe seama călugărilor budişti, luîndu-i peste picior, cum că ba scurtau textele, ba nu mai aveau glas. Peste vreo jumătate de lună, începură şi să plece de acasă pentru a se distra, dar pretextînd că se duc la templu, să se roage pentru stăpîn. Doamnei Zhang nu numai că nu-i păsa, dar le îndemna ea însăşi.

— Sînteţi tinere, le spunea. Bărbatul ni s-a prăpădit şi fără el nu mai aveţi nici o speranţă, măcar petreceţi pe cît puteţi! Eu, una, sînt sfîrşită. De la moartea stăpînului, s-a cuibărit în mine un fel de boală, că nu mai am poftă de nici unele.

Încetul cu încetul, doamna Zhang se prefăcu atît de bolnavă că nu mai ieşea nici să prînzească împreună cu

suratele ei. Iar ele, văzînd cum stăteau lucrurile, porniră să-și facă de cap fără oprelişti după cum îi era fiecăreia voia. Vreo lună şi ceva, stăpîna a tot zăcut la ea în cameră, dezinteresată de toate ale casei, timp în care celelalte femei se lăsară în seama propriilor lor dorințe.

La rîndul său, în tot timpul acesta, Diao Maipeng se scuzase că ar fi ocupat şi nu mai trecuse pragul casei Zhang. Se îngrijea însă ca din cînd în cînd să le cheme la el pe fostele slugi, acum ajunse militari respectați şi să le vorbească.

— Treburile publice mă împiedică să mă duc eu însumi la familia comandantului. Îmi fac însă mari griji, ştiind casa plină cu femei tinere. Cînd aveți liber, treceți pe acolo şi mai vedeți de ele, că altfel nu-mi aflu liniştea.

— Sigur, răspundeau slugile, iar între ele se minunau : Cît de grijuliu se arată Măritul Diao ! A fost cu adevărat un bun prieten al stăpînului nostru !

Peste o vreme, şi anume în prima zi a anului, Diao Maipeng merse la templu să aprindă santal.

— Sub altar parcă ar fi o carte de vizită. Ia vedeți ce este ! le spuse slugilor, în momentul cînd îngenunche în fața spiritului proteguitor al oraşului.

O slugă luă cartonul şi i-l întinse stăpînului. El se prefăcu a-l citi, apoi îl băgă în mîneca robei şi părăsi locul. Cînd ajunse înapoi la Yamen, mandarinul îşi schimbă hainele, dădu drumul slujbaşilor, chemîndu-i la sine numai pe fostele slugi din casa Zhang. Le arătă cartea de vizită găsită în templu.

— V-am spus de nenumărate ori, începu el grav, cu tristețe în glas, că sînt prea ocupat ca să am grijă şi de casa comandantului. Acum îmi e mai greu decît pe timpul cînd trăia el. N-au rămas acolo decît femeile şi vizitele mele ar fi interpretate greşit. Vouă însă v-am tot spus să mai treceți pe acolo, ca să nu se întîmple ceva rău şi să rîdă lumea. Căci şi fără să fie ceva, lumea e lume şi umblă cu scorneli urîte. Voi însă nu mi-ați dat ascultare şi astăzi am intrat la necaz ! Cineva a scris pe seama unor femei cîteva rînduri de batjocură. Şi nu e vorba de altcineva, decît de vădanele din casa comandantului. Noroc că am găsit eu cartea asta de vizită aruncată în templu, cu scopul de-a ajunge în mîi-

nile guvernatorului. De-ar fi încăput pe mîinile altcuiva rușinea s-ar fi abătut asupra casei lui Zhang Shoucai!

— Așa-i încuviințară slugile.

Privară cartonul. Doi dintre ei știau carte și citiră cu glas tare versurile :

Mare noutate în orașul Wuhu :
S-a deschis la comandant acasă poartă dosnică,
Zi de zi se duc la el după frumoase
Ușuratici și monahi spurcați la faptă josnică.

Fiind militari, oamenii nu înțeleseră cum se cuvine tîlcul, și rămaseră tăcuți. Atunci Diao le explică fiecare vers în parte. Unul dintre ei, mai dintr-o bucată, se încruntă, făcu ochii mari și izbucni :

— Cum adică! Cum adică! Stăpînul nostru a fost atît de mare și a ajuns ca după moarte să-și rîdă lumea de el! De vreo jumătate de lună, stăpîna zace bolnavă la pat și înseamnă din ce se zice aici că favoritele își fac de cap! Stăpîna stă la ea în cameră, pe ele n-are cine să le păzească și uite că nu mai știu de rușine. Mărite mandarin, sînteți singurul prieten care v-ați arătat atent după moartea comandantului. Vă implor, Excelență, îngrijiți-vă dumneavoastră de casa stăpînului nostru!

Cu aceasta, omul îngenunche în fața lui Diao. Acesta se miră :

— Lucrurile au ajuns prea departe. Ce-aș mai putea face? Bine, fie. O să chibzuiesc să văd care-ar fi cea mai bună soluție. Dar să-mi aflați voi despre ce anume este vorba, inclusiv cine este cel care a compus poezia. Tare mi-e teamă că acela nu a scris-o doar pe un singur carton, ci pe mai multe, care or fi fost răspîndite cine știe pe unde.

Slugile primiseră să facă ce le ceruse și plecară. Doi merseră direct la doamna Zhang și-i povestiră ce se întîmplase. Ea tăcu.

— Nu știu ce-am, de nu-mi dă pace boala asta, se plînse ea. De unde să am eu răgazul să mă ocup de ele? Controlați și spuneți-mi și mie ce-ați aflat, iar atunci le voi lua și eu la întrebări.

Slugile o părăsiră, convinse că totul se datora lipsei unei mîini ferme. Peste alte două zile, întorcîndu-se de la ceainărie, în apropierea cazărmii, cei doi dădură peste o mulţime de gură cască strînşi în faţa unui zid. Se opriră, să vadă despre ce era vorba. Pe zid fusese lipită o carte de vizită, iar lumea silabisea şi comenta ce era scris pe ea. Ce credeţi că citeau ? Acelaşi text pe care îl descoperise Diao Maipeng în templu, numai că versul al doilea fusese schimbat şi în loc de :

S-a deschis la comandant acasă poartă dosnică
era :
Au deschis nevestele lui Shoucai poartă dosnică

Cei doi simţiră că li se urcă sîngele la cap. Fără să le pese de nimic, îşi făcură loc prin mulţime şi smulseră cartonul de pe zid. Se întoarseră la casa în care slujiseră ani de zile, se înfăţişară doamnei Zhang şi îi întinseră cartonul.

— Vă rugăm să citiţi, stăpînă, spuseră.

— Ce scrie ? întrebă ea, neînţelegînd.

— Măritul Diao a mai dat peste un carton ca ăsta. Data trecută v-am rugat să aveţi grijă de soţiile secundare, să nu le mai îngăduiţi să plece de acasă, că ies vorbe. Acum şi dumneavoastră aţi dat de bucluc !

— Cum adică ?

— În versul al doilea nu se spune că şi dumneavoastră călcaţi greşit ?

Doamna Zhang nu înţelegea şi atunci îl chemă pe contabil, care o lămuri. Abia atunci, se mînie cumplit şi încremeni ca o stană de piatră. Apoi, se porni să-şi tragă pumni în cap şi, cu toate că n-avea pe ea decît hainele de casă, alergă la altarul pe care se afla tăbliţa mortuară a comandantului şi se puse pe bocit :

— Pe cînd trăiai, stăpîne al meu, ai fost în slujba Fiului Cerului şi numai de casa ta n-ai găsit vreme să te ocupi. N-ai ştiut decît să bagi mîna în banii cuveniţi soldaţilor şi să-ţi iei ţiitoare. Oamenii îşi iau trei sau cinci soţii secundare şi astea le sînt de-ajuns. Numai ţie ţi-au trebuit cîteva zeci. Doar nu aveai de gînd să deschizi o casă de-aia, deocheată. Atunci la ce era mu-

sai să ții atîtea vulpi viclene în propria-ți casă ? Și cu ce te-ai ales ? Iată-te mort, iar pe mine cu năpasta pe cap. Și n-ar fi numai vorba că m-ai lăsat cu ele grămadă, dar uite-mă băgată și în murdăria lor și pe deasupra cu numele pătat. Femeia întoarse capul spre una dintre slugi : Mergi degrabă și cheamă-l pe Excelența Sa Diao. El i-a fost stăpînului nostru ca un frate mai mic, dar după ce am rămas singuri nu și-a mai adus aminte de noi ! La urma urmei, e mandarin și ar putea să deslușească limpede care dintre soții s-a vîndut, care a intrat în legătură cu călugării și așa mai departe. Eu am bolit tot timpul ăsta și n-am trecut nici măcar pragul camerei mele, n-am avut cum să înșel lumea. Să-mi afle Măritul Diao care dintre vulpi ne-a făcut de rușine și am s-o nenorocesc. Dacă nu va da la iveală nimic, eu, una, mă călugăresc de bunăvoie. Înseamnă că alții ne-au pătat reputația și nu avem ce să le facem ! Doamna Zhang așteptă, tînguindu-se și într-un tîrziu trimise pe altcineva să-l găsească pe dregător : De ce nu vine ? N-a fost el cel mai bun prieten al stăpînului nostru ?

În timp ce se căina astfel, Diao Maipeng sosi. Cum intră, femeia îngenunche și-l rugă să-i probeze nevinovăția, că altfel se omoară. Într-adevăr, scoase din mîneca robei un jungher cu lama ascuțită și scînteietoare ca neaua și îl așeză jos, în fața sa.

— Nu așa ! Opriți-vă ! se grăbi el s-o domolească. Ridicați-vă, să ne sfătuim. Pe cînd trăia, fratele mai mare mi-a încredințat casa lui și-mi voi pune toată sîrguința să mă îngrijesc de ea. Ridicați-vă vă rog !

La început, doamna Zhang nu se sculă, însă văzînd că Diao Maipeng era de partea ei bătu o mătanie și se ridică așezîndu-se pe un taburet din fața tăbliței funerare. Vizitatorul se așeză și el. Stăpîna casei îi repetă cuvintele pe care le spusese mai înainte, cînd bocise lîngă altarul strămoșilor.

— Vă înțeleg supărarea, cumnată, rosti el, dovedind prin această adresare că rămăsese ca un adevărat frate mai mic al lui Zhang Shoucai. Ați fost tot timpul bolnavă și v-ați trezit amestecată fără nici o vină în tot scandalul. Lucrul acesta nu ne poate lăsa indiferenți pe noi, mai marii acestor locuri, care ne simțim vinovați

față de fratele mai mare, cel dus dintre noi. Uite ce cred eu, în nevolnicia mea : vă rog tot pe dumneavoastră să le certați, ca ele să se cumințească și cu asta gata.

— Prima oară, cînd ați găsit cartonul acela cu poezia, ne-ați spus să o sfătuim pe stăpîna să aibă grijă de ele, însă dînsa nu v-a luat în seamă, intră în vorbă una dintre fostele slugi, acum șef de batalion. Acuma lucrurile s-au întors împotriva dumneaei.

— Așa este, întări Diao. M-am temut de așa ceva.

— Le-am crezut femei la locul lor. Acum, că au ajuns aici, nu mă mai interesează nici una ! mărturisi doamna Zhang. Mărite Diao, sînteți mandarin. Pentru numele stăpînului nostru, gîndiți-vă cum ne-am putea scăpa de ele. Dacă n-o faceți, mă omor și le las pe ele să împărățească lumea. Încheind, femeia puse mîna pe jungher, gata să-și taie beregata, însă fu oprită de slugi.

— Ce-i de făcut ? se prefăcu Diao Maipeng că nu este stăpîn pe situație.

Slugile se priviră între ele, neștiind ce să zică.

— Hotărîți dumneavoastră, îl îndemnă femeia pe Diao.

— De cînd cu moartea stăpînului, se amestecă iar sluga, stăpîna a condus toată casa. Și nu e vorba numai de asta, așa că e cu neputință să plece și să ne lase.

— Ba să rămîn și să mă înveninez ! rosti ea țifnoasă. Orice murdărie se varsă asupra capului meu. De nu mă lăsați să mor, eu, oricum, nu mai stau în același loc cu vulpile astea !

— Dacă stăpîna gîndește astfel, înseamnă că o cale de întoarcere nu mai există, urmă sluga. Vreme de cîntărit lucrurile nu mai avem. V-aș ruga, Excelență, să le chemați pe soțiile secundare și să le întrebați : cine are de gînd să se păstreze curată rămîne pe mai departe aici, cu stăpîna ; iar de rămîne, apoi să nu calce strîmb și să nu-i iasă din vorbă ! În caz că nu vrea, să plece și scăpăm de necazuri.

— Eu n-am de gînd să mai viețuiesc cu nici una dintre ele ! se repezi doamna Zhang.

— Ce e bun e bun și ce e stricat e stricat, nu le putem pune laolaltă, glăsui Diao. În oricare altă parte,

le trebuie un statut, o situație, nu le putem alunga după bunul plac !

— Ce situație ? Au ele unde să se ducă, nu vă fie teamă că rămîn pe drumuri ! Vor nu vor, să plece ! Înainte de a mă mărita, atîtea și atîtea au fost îndepărtate din casa asta și nu s-a întîmplat nimic ! După aceea, cînd am apărut aici, le-am ținut eu în frîu, altfel le-ar fi ieșit vorbe ! Și uite că nici n-a trecut perioada de doliu iar ele s-au schimbat că nu le mai recunosc ! Mărite Diao, de dragul stăpînului nostru, ocupați-vă de vulpile astea, dar sub nici un motiv să nu le dați vreun ban !

Diao Maipeng se apropie de stăpîna casei și-i spuse cu glas scăzut :

— Să zicem că așa ceva nu ne-a trecut pe la urechi. Fiindcă de-am proceda în felul acesta, ne-ar vorbi lumea. Mai bine le trimitem de aici și terminăm. Uite, plec și mă ocup de ele, dar n-am să le permit să trăiască în Wuhu. Le trimit departe, să nu le mai vedem și să nu mai auzim de ele. Să plece cu cine-or pofti, nouă nu ne pasă și nu ne amestecăm. Ce părere aveți, cumnată ? Se spune că sînt vreo douăzeci de soții secundare.

— Mai sînt optsprezece.

— Le facem să-și ia tălpășița pe rînd, nu toate într-o zi. Iar de s-o nimeri una sau două care sînt întru totul serioase, le oprim să vă țină de urît. Deocamdată, frățiorul vostru o să le gonească pe cele care ieșeau cel mai des. Mai las să treacă ceva timp și voi reveni să continuăm treaba.

Doamnei Zhang i se păru că omul vorbește cum se cuvine și aprobă din cap, tăcută. Atunci Diao se întoarse către ceilalți :

— Am fost socotit frățiorul cel mic al stăpînului vostru și se cade să mă ocup de unele lucruri. N-am să pun bază pe o poezioară și n-am să ponegresc lumea pe seama ei. Și cu toatee astea, stăpînul e mort, casa a rămas în sarcina stăpînei și nu-i putem ieși din cuvînt. Soțiile secundare care n-au ascultat-o, ba i-au pătat și numele de soție principală, nu-și mai merită poziția de pînă acum. Stăpîna s-a jurat că nu mai stă cu ele sub același acoperiș. Eu am încercat s-o induplec, dar fără rezultat. Lucrul e grabnic, fiindcă orice amînare schimbă

situația sau o face și mai rea, astfel că n-o să mai fim capabili s-o scoatem la capăt. De aceea eu cred că ar duce-o fiecare dintre soții mai bine dacă s-ar separa. Sînt numai un intermediar și nu am de gînd să le fac vreun rău. Am să le împac pe toate. Cine vrea să plece, să o facă singură în decurs de o jumătate de lună. Cine nu pleacă și vrea să rămînă pe lîngă stăpîna, dînsa n-o s-o atingă nici cu o floare, și o să-i dea și bani, dar sub nici o formă nu îi e îngăduit aceleia să mai calce dincolo de poartă. Spuneți-le să aleagă bine calea pe care vor să apuce.

— Vă rog, Mărite Diao, să-mi spuneți cît să le dau celor care părăsesc casa.

Lucrul ăsta hotărîți-l dumneavoastră, doamnă, zise el, însă la insistențele femeii urmă. Aș zice să le tratăm la fel, fie că pleacă ori nu. Fiecare femeie să-și ia hainele și bijuteriile care îi aparțin. În plus, le dăm cîte un act, prin care recunoaștem că participă în mod egal la beneficiul prăvăliilor, însă în ce privește capitalul, de el n-au dreptul să se atingă. Pentru mutat, o să primească fiecare cîte o mie de arginți. Doamnei Zhang i se părură mulți, însă Diao preciză : Au fost favoritele comandantului și nu le putem vitregi de bunurile acestuia. Voi doi stați aici cîteva zile, se adresă el celor doi militari. Cine vrea să se ducă, ducă-se, nu este nevoie să-mi spună mie. Îl rog pe casierul casei să calculeze atent beneficiul și să dea fiecăreia un cec cu partea care-i revine. Voi doi dați o mînă de ajutor celor care pleacă. Cît despre cele care rămîn, voi reveni și mă voi sfătui cu stăpîna ce avem de făcut.

Diao Maipeng își luă rămas bun imediat după aceea. Soțiile secundare îl ascultaseră ascunse pe după un paravan. Două, mai liniștite, hotărîseră de multă vreme că n-or să plece. Alte două, cu limba ascuțită, spuseră la început că n-au de gînd să părăsească locuința comandantului. Apoi, gîndindu-se la drepturile ce le reveneau dintr-un capital de vreo trei sute de mii de arginți, își ziseră că n-ar strica să aibă casa lor și să trăiască după pofta inimii. De aceea, pînă la urmă nu făcură scandal. Altele, care altfel n-ar fi avut de gînd să plece, auzind cum stăteau lucrurile și din gura slugilor, își ziseră că

le-ar fi fost mai bine să trăiască separat. Așa se face că cincisprezece dintre ele acceptară pe loc să se mute. Se însoțiră cîte două, cîte trei, închiriind cîte o casă și economisind bani.

Nu de mult, fiul unui fost mandarin cumpărase un lot în Wuhu și ridicase, după modeluul shanghaiez, mai multe clădiri, cu trei și cu cinci etaje, pe care le închiriase rapid. Acest complex cuprindea și un teatru de vară, un mare restaurant și o casă de petreceri, devenind prin acestea locul cel mai căutat din orășel. Concubinele obișnuiau să intre în ceainării, iar teatrul și restaurantele le atrăgeau ca un magnet. În cele două săptămîni pe care Diao Maipeng le hotărîse ca termen pentru plecarea favoritelor, în casa Zhang se dusese o activitate atît de intensă, încît nici una dintre cele care aleseseră libertatea nu depăși limita. Știți și pentru ce? Din pricina urii sălbatice a doamnei Zhang, care le făcuse pe femei să-și dorească mai mult decît orice fericitele zile ale ieșirii de sub acoperișul închisorii lor. Cu această năzuință aprigă în suflet, nimeni nu-și lungi șederea. Patru dintre cele cincisprezece femei fuseseră în permanentă legătură cu părinții și frații și se retraseră la aceștia, iar vreo două ținuseră morțiș să părăsească acele ținuturi. Celelalte se stabiliră în centrul zgomotos și plin de distracții al orașului. Însă Diao Maipeng le trimise vorbă să nu umble prin restaurante și prin alte locuri de petrecere, pentru a nu-și știrbi reputația. Guvernatorul dăduse chiar un ordin prin care li se interzicea acestor femei să intre în asemenea locuri publice și trimisese și oameni să vegheze la respectarea strictă a hotărîrii.

Doamna Zhang se descotorosise de cincisprezece dintre suratele ei, însă nici așa nu era împăcată. „Marele Diao a făcut un lucru bun, fără îndoială“, se gîndea ea, „dar de ce nu m-a scăpat de toate? N-o fi pus ceva la cale?“ În timp ce ea se frămînta astfel, Diao îi făcu o vizită.

— După mine, cel mai bun lucru ar fi fost ca ele să părăsească orașul Wuhu, dar nu puteam să le determin s-o facă dintr-o dată. Acum vreo două zile le-am comunicat prin cineva că au obligația să-și păstreze

numele curat. Cît despre situaţia de aici, în afară de ce le-am dat celor plecate, nu prea ştiu cum stăm cu averea. Ar trebui să ne folosim de prilej şi să cerem casierului să ne prezinte situaţia clară. Casa e mare, dar nu putem să stăm cîtuşi de puţin liniştiţi pe un munte gol. După moartea fratelui cel mare, dumneavoastră, cumnată, ca femeie, nu înţelegeţi situaţia banilor şi a bunurilor, iar mie nu mi-a fost la îndemînă.

— Chiar aşa, îi dădu ea dreptate. Ca femeie, eu nu înţeleg. De acum înainte, va trebui să vă ocupaţi de toate, de ce spuneţi că nu v-a fost la îndemînă? Dacă nu pe dumneavoastră, pe cine aş putea să mă bizui? întrebă ea şi începu să plîngă.

— Nu e vorba că nu vreau să mă ocup dar chiar că nu-mi e la îndemînă! repetă el. Oricît de bine ne-am avea, rămîne întotdeauna o anumită rezervă. Aveţi acest casier care vă slujeşte de multă vreme şi vă e suficient să vă lăsaţi pe mîna lui. Uite, n-am să vă ascund că de curînd am pus la cale două afaceri care merg foarte bine şi care vor aduce beneficii mari. Dacă fratele mai mare ar trăi, de mult m-aş fi aliat cu el. Aşa, mi-e greu. Mulţi m-au îndemnat să vin să vă vorbesc, dar n-am îndrăznit. Negoţul respectiv e bun, dar sumele investite sînt mari şi oricît n-aţi fi de bănuitoare, lumea o să clevetească.

— Ce cuvinte sînt astea, preamărite? Grija faţă de mine este respectul pentru fratele vostru dus dintre noi. Dacă negoţul e sigur şi-mi spuneţi că merită, n-am să mă opun. Banii îmi aparţin, cine mă poate opri? Casierul e slab, nu se pricepe la afaceri. Haide, preamărite, lămuriţi-mă despre ce este vorba? Şi ziceţi-mi de cîţi bani ar fi nevoie? Am chiar la mine o sumă.

— N-aş putea spune că e ceva ieşit din comun, dar făcut cu grijă aduce beneficii. Şi chiar dacă treburile n-ar fi bine administrate tot ies cîteva procente în cîştig.

— Eu nu mă gîndesc la mult. Cîteva procente mi-ar fi de-ajuns.

Înţelegînd că femeia avea deplină încredere în el, Diao Maipeng nu mai lungi vorba şi-i ceru casierului să facă o

situaţie limpede a bunurilor din locuinţă şi din afara acesteia. Cît despre negoţul respectiv, urma să trimită o scrisoare cu detalii şi cu rugămintea ca doamna casei să participe cu capital.

De-acum înainte, la fiecare două-trei zile, Diao îşi făcea drum pe la doamna Zhang, să cunoască situaţia cît mai bine şi să strîngă la ea în cameră cecurile şi arginţii. Cu totul se adunaseră mai bine de un milion două sute de mii de arginţi. Iar doamna Zhang preciză în faţa lui Diao că fiecare soţie secundară avea bijuterii, în valoare între treizeci şi cincizeci de mii de *yuani*, din aur, perle şi pietre preţioase, doar ea singură se alesese cu mai nimica toată. Dacă puneai la un loc podoabele celor cincisprezece femei plecate de acasă, valoarea lor depăşea o jumătate de milion !

Cele două afaceri ale lui Diao erau : o fabrică de mătase din Shanghai, cu o participare de trei sute de mii şi o companie de corăbii mici, cu un capital de şase sute de mii de arginţi. Doamna Zhang se angajă pentru amîndouă. Diao Maipeng spuse că lui îi venea greu să se ocupe de afaceri, dar că îi pusese pe fratele său mai mic, Diao Maiqiao, director al fabricii, şi pe un văr, adjunct la compania fluvială. Doamna Zhang îşi făcuse socotelile că în vreo trei ani avea să-şi dubleze capitalul, de aceea îl rugă pe Diao să-i prezinte şi alte afaceri mănoase.

— Afaceri bune sînt multe, se făli el. Despre cele nesigure nici nu aduc vorba, fiindcă la cea mai mică greşeală se pierde tot capitalul şi atunci cum aş mai da ochii cu dumneavoastră ?

Aici firul poveştii se despică în două. Despre cele cinci soţii secundare care s-au întors la neamurile lor nu este cazul să insistăm. Celelalte zece însă erau încă tinere şi dornice de distracţie. Se instalaseră în centrul zgomotos al orăşelului, oprelişti nu aveau şi făceau tot ce le poftea inima. Ziua se distrau, iar seara chefuiau sau jucau mahjong. Toate zece se grupaseră în trei case cu cîte cinci nivele. Fiecare avea trei sau patru slujnice, iar portarii, bucătarii şi alte cîteva slugi bune la toate erau folosiţi în comun. La început s-au avut bine, fiecare făcînd prin rotaţie cîte o lună încheiată pe stăpîna.

Cît trăise Zhang Shoucai, ele se deosebeau între ele după număr : favorita principală, favorita a doua, a treia și așa mai departe. Împreună cu doamna Zhang rămăseseră favorita principală, a doua și a șasea. Cele cinci care se întorseseră la ai lor erau : a cincea, a zecea, a treisprezecea, a șaisprezecea și a optsprezecea favorită.

La un moment dat, o celebritate din Shaghai, în drum spre Hankou, se oprise în Wuhu pentru trei zile. Și cu toate că li se interzisese tuturor femeilor să apară în locuri publice, trei dintre favorite, A Douăsprezecea, A Cincisprezecea și A Șaptesprezecea se duseseră la operă. La terminarea spectacolului, soldații le arestară pe cele șapte-opt femei prezente în sală, iar printre acestea și pe unele dintre fostele soții ale lui Zhang. Pe cînd celelalte femei, înștiințate de necaz, stăteau buimace, neștiind ce să facă, adunate la favorita A Opta, căreia îi venise rîndul să fie stăpînă, cea de-a Paisprezecea favorită dădu buzna peste ele, speriată, țipînd și cu părul vîlvoi.

— Rău... rău... e de rău ! bîigui ea. Acasă... acasă... hoții...

Toată lumea încremeni. A Patra și A Noua, care locuiau împreună cu favorita A Paisprezecea, se înspăimîntară și ele.

— Tu n-ai fost la operă ? întrebă A Opta. Noi acolo te știam. Cînd te-ai întors ? Celelalte trei au fost arestate ? Ai aflat ? Dacă peste tine au dat hoții, cum ai scăpat ?

Între timp, A Paisprezecea se așeză, venindu-și cît de cît în fire.

— Ba bine că nu, răspunse ea, cu lacrimi în ochi, la prima întrebare. La operă am fost, dar n-am știut că suratele mele au fost arestate. La sfîrșitul spectacolului, cum se lăsase frigul, mi-am zis să mă schimb înainte de a veni aici. Le-am lăsat pe ele și-am fugit acasă. Dar cum am intrat, am simțit hoții după mine și atunci am fugit în bucătărie și m-am ascuns după stiva de lemne. I-am auzit urcînd la etaj...

— Vai de mine și de mine ! strigă A Patra.

— I-am auzit cotrobăind și bocănind prin lucruri. Ce mai ! Am auzit deslușit cum au deschis lăzile și casetele. Au stat nu știu cît acolo, pe urmă au coborît la parter, au

răscolit și pe acolo timp îndelungat și doar abia acum au plecat.

— Înseamnă că n-am scăpat de năpastă ! trase concluzia A Noua, bătînd din picioare și punîndu-se pe bocit.

— M-am ținut tot timpul ascunsă după stiva de lemne și n-am îndrăznit să fac nici o mișcare ! reluă A Paisprezecea. După plecarea hoților, bătrîna slugă a intrat în casă, m-a găsit și m-a tras afară. Nu era decît sluga asta care păzea poarta, celelalte nu știu unde or fi fost !

— Te-ai uitat prin lucruri ? Ce-au furat ? întrebă A Opta.

— Ce să mai caut ? Se pare că nimic de preț nu ne-a mai rămas ! Sînt disperată ! Nu știu ce ursită rea ne paște anul ăsta ! încheie și prinse a boci.

— Trei dintre noi sînt arestate, alte trei jefuite, socoti A Patra. Era vorba să benchetuim în seara asta, dar văd că nu mai e chip s-o facem. Hai acasă să vedem ce ne-au furat. Poate că fiind vorba de o asemenea spargere, magistratul o să le poată veni de hac tîlharilor.

A Patra se sculă, le luă de mînă pe cele două surate ale sale și plecară să-și inspecteze casa jefuită. La A Opta rămaseră A Treia, A Șaptea și A Unsprezecea. A Opta își chinuia mintea să găsească o cale pentru a le putea ajuta pe cele trei femei care fuseseră arestate.

— Ei, îi știu eu pe cei de la Yamen, vorbi A Treia. Dacă le pui bani în palmă, te lasă să intri acolo.

A Opta îi dădu unei slugi patruzeci de *yuani* și o trimise să se intereseze.

— Mîncarea e gata, așezăm masa ? întrebă bucătarul.

— Adu-ne ceva să gustăm, iar restul rămîne pentru mîine, zise A Treia.

Abia luară ceva în gură și sluga se întoarse împreună cu un fost slujbaș al comandantului, pe nume Hu Gui.

— Polițiștii le-au arestat, fără să țină seama că-s ale nu știu cui, pe toate femeile care au încălcat ordinele. După ce ele au fost băgate la arest, inspectorul a fost informat și atunci el a spus : „Dacă e vorba de fostele favorite ale lui Zhang Shoucai, ar trebui să le cruțăm. Însă oricine știe că am fost frate de cruce cu fostul comandant. De mă voi purta frumos cu ele, îmi va fi greu să le strunesc pe altele. Dar chiar și așa, în mod cu totul deosebit,

uite ce hotărăsc : Mergi la ele și spune-le ca în chiar seara asta să scoată cîte zece mii de *yuani* drept amendă și ca un fel de garanție. Dacă nu se învoiesc, mîine le duci la județ să fie judecate și încarcerate, pentru a servi de exemplu. Doar le-am trimis vorbă cum să se poarte și n-au ascultat". Cînd le-am adus la cunoștință cuvintele inspectorului, dînsele s-au rugat să se mai lase puțin din preț, numai că nouă ni s-a poruncit să nu dăm înapoi cu nimic de la suma stabilită. „Atunci faceți cu noi ce vreți, n-avem atîția bani lichizi", au zis dumnealor. „Că greu mai pricepeți !" s-a supărat stăpînul meu, care este însărcinat de Excelența Sa Diao, cu această chestiune. „În lipsa banilor, dați ce aveți la îndemînă : podoabe de cap, pietre prețioase, perle, chitanțe de participare la beneficii, orice. Totul e să strîngem cele treizeci de mii pentru voi trei". Dumnealor n-au acceptat nici așa, iar stăpînul meu a pus-o în lanțuri pe doica Chen, care le însoțea pe cele trei doamne. „Da' ce vină am eu, mamă, de mă legați ?" a plîns ea. Atunci stăpînul i-a zis că prea e slobodă la gură și a forțat-o să îngenuncheze, pălmuind-o. După vreo duzină de palme, bătrînei i-au sărit dinții din gură, iar sîngele ei a năpădit tot locul. Lucrul acesta le-a înspăimîntat pe cele trei doamne și de teamă să nu pățească și ele la fel au căzut de acord să plătească.

Hu Gui era cunoscut ca om de cuvînt și A Opta nu l-a bănuit cu nimic. S-a dus în casa celor trei femei, a scormonit printre lucruri și a găsit chitanțele pentru dobîndă și i le-a dat. Dar omul s-a întors curînd.

— Numai aceste chitanțe nu se acceptă. Poate niște cecuri, poate niște bijuterii.

„Cecuri n-au", și-a zis A Opta, „iar podoabele de cap le-au luat cu ele cînd s-au dus la teatru. Oare pentru ce trimit acasă după altele, cînd fiecare are în păr sau pe mîini bijuterii în valoare de vreo zece mii de arginți ?" Îi spuse și lui Hu Gui gîndul acesta al ei și slujbașul plecă din nou, dar reveni curînd.

— Doamnele n-au vrut să dea bijuteriile, de frică să nu rămînă fără ele, lămuri el. Pe cînd chitanțele sau orice altceva, ar mai putea fi răscumpărate, așa ziceau.

Atunci A Opta adună toate chitanțele cu beneficii de la prăvălii și i le înmînă lui Hu Gui ; cifrele acestora depășeau de cîteva ori suma cerută.

A Opta și celelalte le așteptară pe arestate pînă după miezul nopții, dar în zadar. Trimiseră iarăși o slugă să vadă ce se mai întîmplase, dar poarta temniței era blocată și nu se zărea pe acolo nici umbră de demon, darămite vreun om. Ce puteau să facă ? Lăsară totul pentru a doua zi ; A Treia, A Șaptea și A Unsprezecea vrură să se întoarcă la ele. A Opta le-ar fi oprit să-i țină de urît, așa că pînă la urmă aranjară ca A Șaptea să plece singură să aibă grijă de casă, iar celelalte două să rămînă cu A Opta. După ce A Șaptea le părăsi, celelalte cerură unei slugi să meargă să afle care era situația în privința furtului. Curînd auziră că fuseseră jefuite de multe lucruri. Femeile chiar întocmiră o listă, pe care aveau de gînd s-o ducă a doua zi la magistratură. Oftară de deznădejde și se baricadară în casă. A Opta se așternu la vorbă cu suratele sale pînă spre ziuă. În zori, abia lipiseră și ele geană de geană, cînd se și treziră în niște strigăte grozave din curte.

— A Treia și A Unsprezecea, veniți degrabă ! Azi noapte, hoții au spart un perete, au intrat în casa voastră și au furat aproape tot. A Șaptea are de gînd să-și pună lațul de gît !

A Treia și A Unsprezecea se ridicară anevoie și rămaseră în capul oaselor pe marginea patului. Tremurau, picioarele parcă le erau din cîlți, nu mai aveau strop de vlagă în ele. Prinseră putere tîrziu de tot.

— Stăpînul cerurilor n-are ochi, dacă ne-a luat tocmai pe noi de potrivnice și ne-a pedepsit atît de rău, oftă A Treia.

A Opta se căina că le reținuse pe cele două surate la ea. Apoi amuți, neștiind ce să mai spună. Le lăsă să plece, să-și scrie și ele plîngerile. Nu se mai culcă, tulburată de toate prin cîte trecuse și trimise din nou o slugă după A Treisprezecea, A Cincisprezecea și A Șaptesprezecea, cu care locuia împreună.

— Hu Gui a luat cu el toate chitanțele, de ce nu le-au eliberat ? întrebă ea sluga care se întorsese în fugă, lac de sudoare.

— De la temniță mi-au zis că n-au trimis pe nimeni după bani, o înștiință omul.

A Opta se cutremură.

— N-a spus Hu Gui că inspectorul le-a pedepsit cu amendă ?

— Lucrul ăsta l-am spus și eu acolo și mai marele temniței m-a chemat în fața sa și mi-a explicat : „Era într-adevăr vorba de așa ceva“. „Excelența Sa vroia să le dea amendă, însă vreo cîteva mii, nu atît de mult. Nu trebuia să vă lăsați înșelați de cine știe cine ! De nu veneai, trimiteam eu pe cineva cu această vorbă. Dacă plătiți amendă, le eliberez, iar de nu mergem la judecată. Du-te și întoarce-te degrabă cu răspunsul“. De aceea am venit cît am putut de repede, stăpînă.

La aceste vorbe femeia simți că parcă îi zburase sufletul din trup.

— Pe Hu Gui nu l-ai întîlnit ? mai întrebă ea.

— Nu, altfel l-aș fi adus aici cu mine, stăpînă.

Chiar atunci, cineva anunță că de la poliție se înființaseră un secretar și o slugă. Cei doi așteptau hotărîrea ei. A Opta se frămîntă o vreme, apoi le ieși în întîmpinare. Secretarul repetă povestea : nu se primise nici o chitanță și de altfel acestea nici nu ar fi fost acceptate. Vroia să i se spună numele acelui slujbaș, pentru a se da ordin să fie căutat. Cît despre amendă, cîteva mii nu însemnau cine știe ce.

— I-am dat cu mîna mea toate chitanțele, se plînse A Opta. Ce-am să le zic suratelor mele ?

— Nu-i nimic, doar sînt prăvăliile voastre ! Trimiteți pe cineva să le declare pierdute, vă dau alte chitanțe și gata ! sugeră secretarul.

Aceste cuvinte o făcură pe biata femeie să-și vină în fire. I se luă parcă o piatră de pe inimă și-și regăsi forțele de a negocia amenda. Secretarul pretinse douăzeci de mii de arginți, toate cheltuielile fiind incluse în această sumă. Se tîrguiră, însă fără rezultat, totul rămase la fel : șase mii amendă pentru fiecare femeie în parte și două mii cheltuieli diverse.

— Bani n-avem, zise femeia, putem plăti cu niște podoabe pentru cap. Ieri, fiecare dintre arestate a plecat la teatru împodobită cu ce avea mai de preț. Cereți-le să

se lipsească de cîte ceva și să se achite de această sumă. Mai încolo, o să răscumpărăm aceste bijuterii cu bani peșin.

— Dacă vă lipsesc banii, se poate și așa, se învoi secretarul. Dar ieri seară, cînd au intrat în temniță, femeile n-aveau nici o podoabă pe cap. Eu însumi le-am întrebat și mi-au răspuns că la ieșirea din teatru le aveau, dar mai pe urmă le-au fost smulse din păr ori le-au căzut. De aceea mă aflu aici.

— Cu neputință ! se sperie A Opta. Ieri seară, sluga noastră ne-a spus că toate aveau încă bijuteriile la ele. Le-or fi ascuns, să vă amăgească.

— Nu cred să fie așa, rosti secretarul. Mă tem că sluga voastră a greșit. Totuși, voi verifica.

Secretarul își chemă sluga și plecară amîndoi. Rămasă singură, A Opta îi blestemă pe rînd, pe Diao Maipeng și pe Hu Gui. Peste o vreme, secretarul reveni.

— Am vorbit cu cele trei femei, explică el. Și-au dat toate podoabele acestui Hu Gui. Nu mai au nimic de preț, decît hainele, și mi-au spus că vă roagă să-mi plătiți dumneavoastră, numai să le salvați și în urmă vor găsi ele o cale să vă acopere cheltuiala.

Femeia stătu mult timp tăcută. Secretarul o tot grăbea și ea nu știa ce să facă. Se gîndi, se socoti și într-un tîrziu deschise cutiile cu bijuterii ale suratelor sale arestate, mai puse ceva mărunțiș, însă abia încropi jumătate din sumă. Neavînd încotro, își călcă pe suflet și dădu peste zece bijuterii de-ale sale. Secretarul spuse că nici așa nu ar fi fost de-ajuns, că prețurile se schimbaseră și că dacă ar fi vrut să vîndă podoabele acelea n-ar mai fi căpătat pe ele nici jumătate din preț.

În timpul tocmelii, patronul restaurantului apăru să încaseze banii pentru bucatele din ajun. A Opta îi era client vechi și aflînd din gura ei prin ce trecea el îi destăinui că secretarul dorea să se aleagă din asta cu ceva cîștig.

— Prea bine, zise femeia. Cît o vrea ?

— Acest secretar dă des pe la noi pe la restaurant, pentru felurite afaceri și, din cîte știu eu, se mulțumește și cu mult și cu puțin. Așteptați să-l întreb.

Omul se duse să-i vorbească secretarului și reveni la femeie, spunîndu-i că omul pretindea două sute de *yuani*. A Opta plăti tot, o trimise pe doică împreună cu cei doi, secretarul și sluga Yamenului, pentru a fi sigură că lucrurile se aranjaseră și peste puțin cele trei surate îi trecură pragul. Cînd se văzură, nu știau ce să-și povestească mai întîi.

— Încă n-ajunsesem la poliție, cînd l-am întîlnit pe Hu Gui, se căină A Douăsprezecea. Ne-a sfătuit că nu e bine să intrăm cu podoabele în temniță și că să i le dăm lui și ni le aduce acasă. L-am ascultat. Ciudat e însă că el a mers o bucată de drum pe lîngă noi, cîtă vreme ne-am scos din păr bijuteriile, și nimeni nu i-a spus nimic. Pe urmă, l-am văzut că a intrat la poliție. Dar noi eram atît de înspăimîntate, că nu ne-am gîndit la altele. Cine știa că e escroc ?

— Ciudat, într-adevăr, zise A Opta. Aveați la voi atîtea podoabe. Oare polițiștii de ce nu s-au amestecat și v-au lăsat să-i faceți voia ?

— Chiar așa ! sări A Cincisprezecea. Curios, nu alta ! În timp ce-i dădeam bijuteriile, ne-a zis că n-are cum să le ducă în mînă și ne-a cerut două batiste, în care să le-nfășoare. Polițiștii l-au văzut prea bine cum a făcut legăturile și cum mai apoi s-a îndepărtat, dar n-au scos o vorbă. Sinceră să fiu, lucrul ăsta e grăitor ! Oare să-și fi rîs de noi ?

A Opta își chemă sluga.

— Unde-ai dat ieri de Hu Gui ? o întrebă.

— Cum am ajuns în poarta poliției, el ieșea. Mi-a spus că primise însărcinarea aceea cu răscumpărarea și nemernicul de mine n-am făcut decît să-l conduc aici acasă. Altceva nu știu.

Celelalte șase femei care fuseseră jefuite în ajun depuseseră între timp plîngerile și veniseră la A Opta. Aflate cu toate împreună, plîngeau, fiecare vărsîndu-și năduful.

— Ați depus listele cu lucrurile furate ? se interesă A Opta.

— Da, însă ni s-a zis că ar fi fost mîna cuiva dintre propriile noastre slugi, vorbi A Treia. „Mai e și acum gaura în zid“, i-am spus eu polițistului, „e clar că hoții

au venit din afară". „Ba au ieșit pe acolo. Dacă n-ar fi de-ai casei, n-ar fi furat atîtea. Un hoț se mulțumește cu ce-i pică în mînă. Dacă nu spărgeau zidul, cum ar fi ieșit ?" Așa mi-a răspuns. „Dacă era sluga, ar fi descuiat poarta și-ar fi ieșit ușor", i-am întors-o eu. Atunci polițistul a luat listele și a plecat cu ele. Dar mai e ceva. Hoțului i-a căzut o foaie de la brîu și se pare că ar fi una dintre cele luate de la voi.

— Înseamnă că Hu Gui a făcut toate tîlhăriile, trase concluzia A Opta, după ce povesti ce i se întîmplase și ei.

— Bine zis, aprobă A Patra. Nu numai că m-a jefuit fosta mea slugă, dar ăsta a fost în cîrdășie cu mandarinii. Nu vă mirați deloc, continuă ea. Cînd eu am ajuns la mine, hoții plecaseră. Am căutat slugile și numai Wang Fu și cu fiu-său lipseau.

— Cine e Wang Fu ? întrebă careva.

— Unul cu mustață, de felul lui din Nanjing. Mereu își face drum pe la inspectorat. Pe vremuri, cînd era la noi în casă, el îi aprindea luleaua inspectorului Diao, care îl vorbea numai de bine. Doar de fiu-său n-are noroc ; nu i-a plăcut cartea și s-a încurcat cu toți pierde-vară. Ieri, negăsindu-i, mi-am zis : „Oare nu i-or fi omorît hoții ?" și i-am trimis pe ceilalți să-i caute peste tot. Dar bătrînul portar a urcat la mine și mi-a spus : „Băiatul nu s-a dus la el de ieri-seară. A trîndăvit în camera lui taică-său. Pe la ora patru, cînd A Paisprezecea a plecat la operă, iar A Patra și A Noua s-au dus în vizită la A Opta, el a venit pînă în poartă și a privit în lungul străzii, în susul și-n josul ei, de parcă ar fi căutat ceva sau ar fi așteptat pe cineva. Pe urmă, și-a pierdut urma. Și nici pe el, nici pe Wang Fu nu i-am mai văzut". Azi dimineață am trimis pe cineva să se uite la ei în cameră. „Nu mai e nevoie, doamnă A Patra", mi-a răspuns portarul. „M-am uitat eu și în afara unei saltele zdrențuite nu mai e nimic aici. Și-au cărat absolut tot". Nu înseamnă că ai noștri ne-au furat ? Wang Fu și fiul lui sînt hoții.

— Bine-bine, dar de ce spui că mandarinii sînt și ei amestecați ?

— Fiindcă fierb de ură, de-aia ! Ieri, cînd s-a întîmplat necazul, mi-am spus să am răbdare. Astăzi am ieșit de dimineață în oraș și am înștiințat la Yamen. Au venit la

mandarini cu duiumul și de la județ și de la poliție. S-au uitat, au inspectat, dar n-au găsit nici o noimă în întîmplările prin care am trecut. S-au pus să le interogheze pe slugi, apoi n-au mai încheiat-o cu discuțiile. Cel mai nostim este că Zhou de la județ i-a întrebat dacă n-au recunoscut pe cineva. Toată lumea a pufnit în rîs. Eu nu m-am putut abține și i-am strigat de după paravan, unde mă aflam : „Lumea fugea înnebunită de frică, cui îi ardea să se uite ce chipuri aveau ?“ A rîs și el și s-a grăbit să-mi explice : „Indiferent care a fost situația, noi ne vom ocupa de caz. Dar ar trebui să înțelegeți că dacă ați fi zărit pe cineva cunoscut, lucrurile ar fi mult mai limpezi !“ Ce părere aveți de un asemenea dregător ?

Persoanele de față se minunară și deplînseră nepriceperea mandarinului. Dintre toți cei de față, numai A Opta înțelese. Chibzui o vreme în sinea sa și vorbi :

— După mine, v-ați făcut singure rău. Ia gîndiți-vă, de ce au fugit în aceeași zi și Hu Gui al nostru și Wang Fu de la voi ? De ce au spus polițiștii că spărtura a fost făcută din interior spre exterior ? Și de ce a pus mandarinul de la județ întrebarea aia ? Ei, bine, cred că ei știu despre ce este vorba, dar nu pot să spună. Ce și-au zis ei ? Că nici una dintre noi nu e la locul ei, că n-am respectat ordinul dat de a nu ne duce la teatru. Numai Diao ne-a făcut-o. Mie una mi-e foarte limpede că Diao e un nemernic. Nu-și făcea Wang Fu drum mereu pe la inspectorat ?

— Așa este ! întări A Patra.

— Vă spunea ce discuta cu Diao ?

— După ce ne-am mutat, Wang Fu bătea zi de zi drumul pînă acolo, iar la întoarcere vorbea în dodii. Ei, de vreo patru-cinci zile pînă la jaf, făcea același lucru, adică se ducea tot la inspectorat, dar dacă-l întrebam unde-a fost îmi spunea că s-a întîlnit cu niște prieteni. Rîdeam de el, credeam că nu mai e acolo luat în seamă și uite că noi am pățit-o ! Ăștia-s oamenii care i-au stat la inimă bărbatului nostru !

— Oameni de nimic ! Și stăpînul nostru, care n-a știut să-și aleagă prietenii ! Frumos, ce să zic ! Om cu mintea pătrunzătoare ! Într-o noapte a pus la cale totul. Numai

eu i-am scăpat, dar mai mult ca sigur că în clipa asta clocește el ceva planuri și am să-i cad și eu în mînă.

Pe cînd ele discutau aceste lucruri, afară se auzi cineva căruia îi turuia gura de zor.

— Cine e acolo? se interesă A Opta.

— De la restaurant. Iar a venit omul, spuse o doică.

A Opta ghici că trebuia să fie patronul care discutase chestiunea banilor cu secretarul de la poliție. Cum îi fusese de mare ajutor, femeia trase într-o parte apărătoarea ușii și-l salută.

— V-ați obosit atît, spuse ea.

— Vai de mine! Îmi sînteți cliente vechi și era normal să vă ajut. Vă mărturisesc că de un an, de cînd s-a înființat poliția asta, ea ne aduce numai necazuri. Se numește poliție, deci s-ar ocupa cu ocrotirea poporului, dar polițiștii ne iau bunuri fără să le plătească, ba se bat și cu pumnul în piept că se trag și ei din oameni sărmani ca noi. Șefii și secretarii de la ei sînt așijderea. Să vedeți cu ce aere intră la noi, aleg tot ce e mai bun, dar sînt nemulțumiți de serviciu și ne înjură și ne ocărăsc! Apoi mai au neobrăzarea să susțină sus și tare că nu vor să ne intimideze. Cînd e să-i servim, stăm cu ochii în patru. Bani nu le cerem, pierdem destul, dar barem îi avem la mînă și de ni s-ar întîmpla ceva, zicem că or fi și ei mai îndurători. Cel puțin așa socoteam, dar numai de bine nu ne-am auzit. În nu știu ce lună, un chelner de-al nostru a fost trimis cu mîncare la cineva, tocmai în partea apuseană a orașului, însă pe drum a întîlnit cîțiva vagabonzi — unii zic c-ar face parte dintr-o societate secretă —și ăștia din te miri ce s-au repezit la el, i-au răsturnat mîncarea și l-au snopit în bătaie. Dar asta n-ar fi fost nimic, dacă nu i-ar fi cerut omului să le plătească hainele, zicînd că, pasămite s-au murdărit de la ciorba de pește. Chelnerul nici n-a vrut să audă și așa s-au luat la-ncăierare. Ei erau șapte sau opt inși și l-au snopit pe-al nostru, cum vă spuneam, și l-au tîrît și la poliție. Și ce credeți? Am fost înștiințați să mergem acolo. Șeful poliției a trimis pe cineva să ne explice că chelnerul n-a fost atent, că a spart vasele de porțelan în care era mîncarea si i-a murdărit pe derbedeii ăia. Care va să zică, restau-

rantul trebuie să-i despăgubească. Eu eram mulțumit că lucrurile nu ajunseseră chiar mai rău ; cîțiva bănuți, acolo, nu contau. Am cerut să văd hainele murdare, gata să-i despăgubesc. Dar se mersese deja departe. Hotărîrea suna cam așa : „Nu e nevoie să fie văzute hainele. Se vor plăti cincizeci de *yuani* și cu asta gata. În caz contrar, chelnerul va fi reținut“. Gîndiți-vă, doamnelor, ce dreptate poate fi asta ? Mi-am făcut sînge rău, dar m-am gîndit puțin și mi-am zis că un bărbat adevărat nu dă cu capul orbește, și de-aia am spus da și am pornit-o spre casă, să chibzuiesc în liniște. Chelnerul nostru a rămas închis la poliție. Eu am plecat, de acolo, adîncit în gînduri și din nebăgare de seamă m-am ciocnit cu cineva. Speriat, am ridicat capul și ce credeți ? Dădusem chiar peste unchiul meu dinspre mamă. „Ce ți s-a-ntîmplat de nu-ți mai recunoști rudele și umbli brambura pe străzi ?“ m-a luat el la întrebări. „Aici nu e locul să vorbim“, i-am zis eu. Ne-am întors la restaurant și i-am explicat tot ce ni se întîmplase, de la cap la coadă. El m-a ascultat, s-a bătut cu pumnul în piept și mi-a spus răspicat : „Nu-i nimic. Oricît de aprig ar fi el ca dregător, în fața mea o să dea înapoi !“ Doamnelor, cine credeți că e unchiul meu, de vreme ce n-are ochi să-i vadă pe mandarini ? E băgat în religie *. Cine a aderat la o religie e ocrotit de conducerea comunității și mandarinii locali nu mai au nici o putere înaintea lor. Ba superiorii lui îl ajută mai dihai ca niște frați mai mari. Cînd se îmbolnăvește, trimit doctor și se duc chiar ei să-l vadă de cîteva ori pe zi. Noi, chinezii laici, oricît de bine ne-am avea între noi, nu ne purtăm chiar așa. Aici în oraș nu e nimeni care să nu fi ascultat predicile lui. În ziua cu pricina, auzind ce-am avut de îndurat, mi-a cerut să declar că el e părtaș la banii băgați în restaurant. „Chelnerul a fost reținut la poliție“, m-a învățat el, „și asta înseamnă că astăzi nu are cine să servească. Din această pricină, negoțul suferă. Deja a trecut destul de mult timp. Dacă nu-l eliberează repede, să-ți dea despăgubiri. Dacă pînă la noapte nu-l pun în libertate, le spui așa : cîrciuma are un capital de o sută de mii de arginți și într-un an trebuie să aducă două sute de

* Este vorba despre chinezii trecuți la catolicism.

mii. De vreme ce strică negoţul, înseamnă că poliţia participă la pierderi". Cu această povaţă, unchiul m-a îndemnat să mă duc la poliţie. Nesigur pe mine, l-am rugat să vină cu mine. Noroc că el e om fără frică şi a mers. Cînd am intrat în sală, şeful poliţiei şedea la masa de judecată şi ne-a cerut să îngenunchem. Pe mine m-au recunoscut îndată. „Ai adus cei cincizeci de *yuani* ?" au întrebat. „Nu", le-am răspuns. „A venit şi patronul. Vă rog să discutaţi cu el." Unchiul a înaintat liniştit în sală şi a rămas mai într-o parte a mesei din mijloc, dar în picioare. „Îndrăzneţ mai eşti ! i-a strigat şeful poliţiei. Aici e sala de judecată a împăratului. De ce nu îngenunchezi ?" „Sala de judecată a Fiului Cerului se socoteşte a fi magistratura judeţului", i-a întors-o unchiul meu. „Poliţia e altceva. Acolo îngenunchez, desigur". Atunci a scos de la piept o statuetă de aramă ; părea un Buddha, dar nu era Buddha şi în partea de sus avea o cruce. De cum a văzut obiectul acela, poliţistul a înţeles că unchiul meu e băgat într-o religie străină. A stat aşa preţ de cîteva clipe, s-a stăpînit şi a vorbit : „Chestiunea asta n-are a face cu dumneavoastră, nu e cazul să vă amestecaţi". „Am deschis un restaurant şi mi-aţi reţinut un om. O oră de arest înseamnă pierdere în negoţul meu. Am venit aici să vă întreb dacă îmi daţi omul sau mă recompensaţi ?" Cînd a auzit aceste cuvinte, şeful poliţiei s-a speriat. I-a pierit tot sîngele din obraji. Noroc că s-a schimbat repede. Nu s-a sinchisit de cei de faţă, a coborît de pe scaunul său şi a înaintat binevoitor spre unchiul meu, apucîndu-l de braţ. „Poftiţi înăuntru, să discutăm", i-a spus. „Mă despăgubiţi, îmi daţi omul şi gata. N-avem ce discuta, a răspuns unchiul. „N-am ştiut că dumneavoastră sînteţi patronul. Sînt un nepriceput şi am greşit. Vă rog să mă iertaţi". Poliţistul a început să facă plecăciuni şi a urmat : „De vreme ce v-aţi deranjat pînă aici, oferiţi-mi o şansă şi intraţi să luaţi o gură de ceai, faceţi-mi această onoare. Din pricina ta am dat de bucluc", a zis el întorcîndu-se spre mine. „De ce nu mi-ai spus limpede care este situaţia ? De-aş fi ştiut al cui e restaurantul, chestiunea s-ar fi rezolvat pe loc." Apoi s-a adresat unui poliţist : „Daţi-i repede chelnerului drumul, omul are treabă !" Văzînd cum îi vorbeşte, unchiul meu s-a îmbu-

nat. Cineva ne-a adus cîte un bol cu ceai. Unchiul n-a vrut să intre în nici un salon și ne-au adus acolo scaune, rugîndu-ne să ne așezăm pe ele. Șeful poliției ne turna chiar el ceai. „Șefule, nu te grăbi cu aceste lucruri. Întrebarea mea este : cum rezolvi chestiunea noastră ?" nu s-a lăsat unchiul meu. „Eu sînt cel care a greșit. O să-l trimit pe chelner înapoi cu lectica mea. Pe cei care l-au bătut am să-i pun să vă despăgubească și îi voi supune la chinuri chiar înaintea restaurantului vostru. De acord ?" Însă unchiul nu s-a învoit. „Dacă face toate astea, să-l iertăm", i-am șoptit eu unchiului și el m-a ascultat. „Vă purtați în felul acesta fiindcă știți cu cine aveți de-a face. Dacă nu eram noi, ci oameni de rînd, i-ați fi oprimat". „Da", încuviință șeful poliției, la fiecare dojană. Pînă la urmă am plecat de acolo în lectica poliției. Și acum, gîndiți-vă, doamnelor, dacă nu-i speriam noi cu religia, scăpam atît de ieftin ? Așa, nu ne-au mai cerut bani, ba ne-au plătit oalele sparte și ne-au dat satisfacție, hotărînd să-i pedepsească pe vagabonzi în văzul lumii.

— I-a pus în lanțuri ? întrebă A Treia.

— A doua zi, m-a căutat chiar șeful poliției, să-l conduc la unchiul meu, să-i facă o vizită. Peste încă o zi, iar a apărut și a spus că derbedeii se făcuseră nevăzuți și că să trecem peste pedeapsă. Dacă noi insistăm, o să se străduiască să-i prindă și ni-i aduce să-i vedem. Dar ce mi-am zis eu : dacă ăia fac într-adevăr parte dintr-o societate secretă, lucrurile se complică. Așa că n-am mai avut alte pretenții. Dar ce să vedeți ? Excelența Sa Diao Maipeng a aflat de toată tărășenia, l-a chemat la el pe șeful poliției și l-a boscorodit rău. I-a spus că trebuia să se fi interesat de la început ca să nu dea naștere la ciocniri religioase. „Să nu crezi că dacă sînt inspector am cine știe ce putere", l-a luat la rost Diao. „Cu unii ca ăștia curajul mi-e mai mic decît un fir de nisip. Pe unde scoatem cămașa, dacă lucrurile ajung mai sus ? Și să nu-ți închipui că lucrurile stau altfel cu guvernatorul. Pe viitor să fii cu băgare de seamă !" Doamnelor, ca să-i înduplеci pe mandarini, nu există decît o cale : să te bagi în religia străină. Dacă nu vă hotărîți repede, mai ales că sînteți femei, și pe deasupra și bogate, suferințele dumnevoastră nu vor înceta.

— Bine ai grăit, aprobă A Opta. Însă unchiul tău s-a cam grăbit, dîndu-se drept proprietar. Dacă controlau și vedeau că nu-i adevărat, nu făcea biserica de rîs ?

— Cu asemenea dregători, n-ai altă cale. Ce puteam face ? Dar și eu nu l-am lăsat să meargă prea departe tocmai din pricina asta.

Aflînd prin cîte necazuri trecuse bietul om, fostele favorite ale lui Zhang Shoucai și-au dat seama că Diao Maipeng le purta sîmbetele și că pînă la urmă le va distruge. Ele singure n-aveau cum să-i țină piept, iar calea religioasă le surîdea. Se sfătuiră cîteva zile, se hotărîră și îmbrățișară cu toatele religia străină. Trecuse mai bine de o lună de cînd fuseseră jefuite și amendate, iar hoții nici că fuseseră prinși, iar de bijuterii nu se mai știa ce era cu ele. Hu Gui le luase prin vicleșug chitanțele lor de participare la cîștigul prăvăliilor din proprietatea fostului comandant, așa că din partea aceasta nu mai primeau nici un ban. După ce au aderat la biserica creștină, preotul i-a trimis inspectorului Diao un memoriu în legătură cu situația lor. Acest gest a fost suficient să le liniștească pe femei.

Diao Maipeng reușise să-i smulgă doamnei Zhang toți banii pe care aceasta îi avea în casă, încîntînd-o că îi investește în fel și fel de întreprinderi : țesături, fabrici de săpunuri, de lumînări, de țigarete, de hîrtie și altele. Mai mult, o determinase să renunțe și la prăvăliile cu vad redus. Rezultatul a fost că peste două milioane de arginți, întreaga avuție a doamnei Zhang, se aflau acum în mîinile lui Diao Maipeng.

Într-o zi, inspectorul Diao stătea la birou și visa cu ochii deschiși : „Pe bani am pus mîna, cum aș face să plec cît mai departe de aici ?“ Chiar atunci, i se aduse o scrisoare de la o Societate religioasă. Aceste două cuvinte avură darul să-l înspăimînte pe inspector. Deschise plicul și citi. Memoriul era impecabil scris. Era învinuit că nu ocrotea poporul și lăsa mînă liberă tîlharilor, că nu soluționa cazurile care apăreau. În continuare, erau prezentate necazurile soțiilor secundare ale lui Zhang și se preciza că ele trecuseră la catolicism și intraseră sub protecția societății religioase. Prin urmare, se spera ca el să-i gră-

bească pe mandarinii locali să rezolve neplăcerile femeilor. Diao Maipeng se cutremură de parcă un hîrdău cu apă rece i-ar fi fost răsturnat în cap și l-ar fi udat, din creștet pînă în picioare. Pe moment, nu știu ce ar fi trebuit să răspundă.

— Blestemate femei! țipă. Cum îndrăznesc să mă amenințe cu biserica?

Medită îndelung. Hotărî să se prefacă străin de tot ce li se întîmplase acelora și să dea întreaga vină pe magistratul județean și pe șeful poliției. Răspunse în scris că îi grăbise pe aceștia, pe care el îi considera răspunzători, să acorde atenția cuvenită cazului. Preotul îl crezu. Nu era doar unica situație cînd cei mai mici își îmbrobodeau superiorii. Peste o jumătate de lună însă, cum nimic nou nu survenise, preotul scrise din nou, rugînd să se urgenteze rezolvarea. Numai că în răstimpul acestor două săptămîni Diao își mutase tot bănetul în capitală. Și chiar în ziua în care primi scrisoarea, fusese înștiințat telegrafic că obținuse rangul mandarinal al treilea și că urma să fie trimis ambasador în nu știu ce țară. De aceea, pentru a nu-și strica renumele întoarse răspuns cum că hoții erau căutați cu înverșunare. Bijuteriile aveau să fie înapoiate, iar prăvăliile primiseră dezlegare să le elibereze femeilor alte chitanțe cu drepturile inițiale la dobîndă. Doamnele A Douăsprezecea, A Cincisprezecea și A Șaptesprezecea puteau, cît de curînd să-și răscumpere bijuteriile și podoabele. Rămăseseră nesoluționate numai cele două furturi, însă situația lor nu mai era la fel de disperată ca înainte. Noi despre lucrurile acestea nu vom mai povesti. Și iată cum dintre toate nevestele comandantului, numai doamna Zhang se înfricoșă la vestea că Diao Maipeng avea să plece în străinătate. „Cea mai mare parte din averea mea e în mîinile lui", gîndea, „și în cel mai bun caz el se întoarce peste trei ani, dacă nu cumva stă pe acolo șase ani încheiați, așa cum se vorbește. Ce-am să mă fac cu negoțul pornit de el?" Trimise o slugă cu o felicitare, invitîndu-l pe Diao la o discuție. Inspectorul se supuse.

— Dacă onorata mea cumnată nu mă chema, începu, veneam eu negreșit. Cine ar putea bănui măcar ce îl așteaptă în viață?

Crezînd că el se gîndea la plecarea sa în străinătate, femeia îi ură să se bucure acolo de succes și la întoarcere să ajungă guvernator, dacă nu chiar ministru.

— Nu la asta mă refer, spuse Diao, încruntîndu-se.

— Ce mai este ? se alarmă femeia.

— Mi-e greu să vă ascund, spuse el, după mai multe ocolișuri, dar au depus străinii plîngere împotriva dumneavoastră.

— Eu sînt chinezoaică, rosti ea, lividă. Apa din puț nu se amestecă nicicînd cu aceea din rîu. Ce le-am făcut ?

— Necazul se trage de la suratele voastre. De la favoritele care s-au mutat în oraș. Eu am fost bun și v-am ajutat să vă separați, pe de o parte pentru ca dumneavoastră să nu mai suferiți din pricina lor, iar pe de alta pentru ca ele să-și trăiască viața, economisind chiar ceva din avere. Între timp, însă, ele au fost jefuite și amendate. Am fost mărinimos cu ele, nu le-am izgonit de aici și ele pînă la urmă și-au luat cetățenie străină. Acum dregătorii chinezi n-au ce să le facă, ba ele sînt cele care vin peste noi. Asta este, cumnată !

— Și ce fel de cetățenie și-au luat ? Dacă o fi țara în care vă veți duce, vorbiți cu monarhul respectiv să le-o ia înapoi.

— Nu prea știu bine despre ce țară e vorba. Parcă ar fi Arctica sau Antarctica, ba am auzit că e una care s-ar afla pe undeva pe lîngă Marea Neagră ori Marea Roșie. N-am reușit să-mi întipăresc bine în minte numele ei, însă un lucru e sigur : ele țin acum de străini și eu n-am ce să le fac !

— Deci ele s-au plîns, sau chiar un străin ?

— Un străin, îndemnat de ele.

— Înseamnă că m-au învinuit de ceva. Aș putea ști de ce anume ?

— Stați liniștit, că am să vă spun. Cu toate că în ceea ce le privește, am făcut în așa fel încît v-am părtinit pe dumneavoastră, n-aș putea zice că le-am tratat rău. Le-am admis beneficiu la capitalul de treizeci de mii al prăvăliilor. Socotind pe venitul anual, fiecare dintre ele primește peste două mii de șiraguri de arginți, ceea ce este destul de bine. Ca să nu amintesc că se au încă pe ele, sînt tinere și se descurcă. Dar vedeți că împinse

de lăcomie, au intrat în cîrdășie cu străinii și-au luat cetățenie străină și v-au reclamat. Mie mi se pare că au întrecut măsura. Cînd am aflat asta, nici n-am mai mîncat de supărare. Lumea se înghesuie să mă felicite, și pe mine iată-mă aici.

— De ce mă învinuiesc? se grăbi ea să știe.

— Că le-ați luat drepturile și că le-ați izgonit.

— Oh, e prea de tot! Cine îl moștenește pe bărbat dacă nu soția lui principală? Creaturile alea au ținut cu tot dinadinsul să se despartă de mine, să plece din casă, ce-aș fi putut să le fac? Plîngerea lor e falsă, e înșelătorie curată!

— Cumnată! rîse Diao, aici greșești. Lumea de azi s-a schimbat, nu mai este cea de pe vremuri. Înainte, în fața soției principale favoritele nu erau decît niște slugi pe care le puteai cumpăra sau vinde, după bunul plac. Din această pricină, cînd dumneavoastră ați spus că doriți să scăpați de ele, nimeni nu vi s-a opus. Astăzi însă, lucrurile sînt în puterea străinilor. Și străinii vorbesc de egalitate, ei nu acceptă soție principală și soție secundară. Și dumneavoastră și ele sînteți moștenitoare ale comandantului. În ochii lor sînteți la fel, fără deosebire. Orice avere se împarte egal pînă la ultimul bănuț. Dacă ați luat mai mult decît ele, străinii trimit avocatul și pretind partaj egal.

— Sînt chinezoaică și nu cunosc obiceiurile străinilor. Mărite Diao, sînteți dregător chinez, de ce nu le închideți gura, punîndu-le în față ce-am apucat din moși-strămoși.

— Așa mi-am zis și eu în sinea mea, dar înaintea lor n-am nici o putere.

— De n-aveți putere, nu-i luați în seamă. Ce-or să vă facă?

— Dacă eu nu-i iau în seamă, se duc la emisarul imperial care răspunde de emisfera sudică*; dacă nici acesta nu le dă ascultare, se adresează Departamentului pentru treburile străine. Or dacă într-unul din aceste două locuri li se dă satisfacție, n-o să scăpăm ușor!

---

* Existau doi miniștri, care coordonau activitatea diplomatică și comercială din emisferele de nord și de sud; aceștia comandau totodată flota chineză din mările și oceanele respective.

— Şi atunci ce credeţi ? Să plec eu şi să se-ntoarcă ele în casă ! Altceva ce-aş putea face ? zise ea şi începu să plîngă.

— Încetişor, onorată cumnată, graba nu e bună, vorbi inspectorul. Pînă acum v-am înfăţişat pretenţiile lor. Eu însă voi da negreşit de o cale care să vă salveze. Dacă eu însumi n-am putere să le ţin piept străinilor, poate că aflu totuşi pe cineva care să vă împace.

Cu acestea, Diao îşi luă rămas bun, gata să plece. Doamna Zhang l-ar mai fi oprit ca să-l îndemne să încerce să găsească pe loc soluţia salvatoare.

— Sînt mai neliniştit decît dumneavoastră, cumnată, spuse el. Dacă n-aş avea grija asta, l-aş mînia pe fratele meu, acolo unde se află. Sînt atît de ocupat, încît n-am avut vreme nici să bat telegramă de răspuns în legătură cu numirea mea. Cu adevărat n-am nici o clipă de răgaz. Mă înapoiez acum, acasă, pentru a analiza lucrurile în linişte şi revin mîine să stăm de vorbă.

Diao Maipeng plecă. Rămasă singură, doamna Zhang întoarse lucrurile pe toate feţele, numai că noi nu vom destăinui încă la ce concluzie a ajuns.

De la această convorbire cu soţia comandantului, Diao Maipeng o ţinu doar într-un iureş, cu pregătirile de plecare în capitală. Cu toate acestea, îşi rezervă zilnic cîteva minute pentru a trece pe la doamna Zhang.

— Ce se mai aude ? îl întîmpina ea.

Diao Maipeng ofta.

— Cum le facem faţă ? nu se lăsa ea.

— Nu le dăm nici un ban, răspundea el.

Şi femeia îşi recăpăta încrederea şi îl socotea acelaşi prieten loial dintotdeauna, învinuindu-se că încercase o vreme gîndul de a-l bănui de viclenie. Cîteva zile la rînd, întrevederile lor s-au desfăşurat aidoma ca mai sus. În cele din urmă, doamna Zhang vru să ştie cu cine avea să fie în legătură după plecarea lui în străinătate.

— Ieri am primit o scrisoare din capitala provinciei, răspunse el, şi prin aceasta sînt înştiinţat de sosirea înlocuitorului meu. Îl cunosc bine. Aşteptaţi să mă întîlnesc cu el şi am să-i încredinţez lui această chestiune.

— Aș vrea ca treaba să se încheie cîtă vreme sînteți dumneavoastră aici, se repezi ea.

Diao Maipeng tăcu, de parcă n-ar fi fost cazul să mai dea vreun ban înapoi, apoi îi spuse :

— Oricum, doar n-am să fug de aici cu banii.

Inspectorul nu se așteptase la o somație atît de directă din partea femeii, de aceea o părăsi fără altă vorbă. În timpul acesta, un străin care trăia din afaceri cu asigurările pe viață, venise în Wuhu tocmai din Nanjing, cu o scrisoare de recomandare de la un prieten de-al lui Diao Maipeng. Omul vroia să fie ajutat în problemele sale. Întors de la doamna Zhang, Diao era supărat că încă nu descoperise mijlocul cel mai bun prin care s-o înșele pe aceasta, așa că văzu în sosirea neprevăzută a străinului însăși salvarea sa.

— Ați venit de pe tărîmuri îndepărtate și nu se cade să nu vă acord un sprijin. Am avut un prieten, Zhang, destul de bogat. Am să vă introduc în această casă. Numai că prietenul nu mai este în viață. De aceea, la început, nu e cazul să pomeniți de afaceri. Peste o vreme, am să apar și eu acolo, am să vă aduc numeroase laude și în felul acesta sper să reușim.

Străinul se bucură și ceru adresa, pentru a se prezenta singur la locuința comandantului. Diao îi dădu un servitor, care să-l conducă în litieră.

Ajuns la poarta casei, cu toate că avea translator, străinul nu intră în amănunte, după cum fusese povățuit, ci spuse numai că venea din partea inspectorului. Portarul nu-și făcu gînduri rele și-l invită în salon. În vreme ce un servitor îi aduse străinului ceaiul, un altul o anunță pe stăpînă. Aflînd că e vorba de un străin, doamna Zhang se înspăimîntă.

— Vai de mine ! Vai de mine ! Chemați-l degrabă pe Măritul Diao. Va găsi el o cale să-l alunge pe străin.

Sluga alergă într-un suflet la Diao, dar avu norocul să-l întîlnească la jumătatea drumului.

— Chiar spre voi mă îndreptam, îl liniști inspectorul. Străinul e acolo ?

— Întocmai, răspunse sluga.

Inspectorul grăbi ricșarii. Ajunse repede, intră în salon, dădu mîna cu străinul și-i spuse :

— Fratele vostru mai mic avea grijă de treburile doamnei acestei case. N-ar fi fost nevoie să veniţi chiar dumneavoastră aici.

— Am vrut să vin. Am ţinut chiar să vin, răspunse străinul, prin translator.

Sluga care-l adusese pe inspector, îşi anunţase stăpîna de sosirea lui chiar înainte ca el să coboare din litieră. De aceea, doamna Zhang auzise de după paravan discuţia dintre cei doi şi era convinsă că străinul era împuternicitul tribunalului. Femeia se sperie într-atît, încît sufletul îi zbură dincolo de ceruri, iar culoarea din obraji îi păli brusc.

Explicaţiile noastre sînt mai încete decît faptele petrecute atunci. După cele două cuvinte pe care le schimbase cu străinul, Diao se ridică şi trecu în spatele paravanului. Văzînd lacrimile care şiroiau pe obrajii doamnei Zhang, el nu s-a mai simţit nevoit să-l prezinte pe vizitator, ci i-a recomandat numai acesteia să treacă în altă cameră. Femeia încuviinţă.

— De altele n-am să-i vorbesc, doar de faptul că toată casa se află în mîinile voastre, Mărite Diao, şopti ea. În halul în care am ajuns astăzi, dacă nu mă salvaţi dumneavoastră, cine altul ar fi în stare s-o facă?

Doamna Zhang îngenunche. Diao Maipeng o rugă să se ridice, prefăcîndu-se tulburat.

— Ce grozăvie! Ce grozăvie! Cum m-aş putea revanşa faţă de fratele cel mare?

Se plimbă neliniştit prin salon, apoi ieşi şi mai discută ceva cu străinul.

— Nu mai avem decît o singură scăpare, rosti el, revenind şi lămurind-o că străinul nu voia să plece. Dar mi-e greu să vă spun deschis. Doamna Zhang insistă, însă el ezită încă o vreme. De fapt, nu-i un lucru deloc uşor şi iată pentru ce nici nu-mi vine să vă vorbesc. Să văd, poate găsesc altceva. Femeia aştepta încordată, iar el se foi prin încăpere, pentru ca pînă la urmă să rostească printre dinţi: Nu e ceva care se cuvine, dar pentru un prieten n-am altă ieşire. Dacă lumea ar comenta cumva, cel puţin eu ştiu că am făcut tot ce era omenesc posibil. Cumnată, străinul nu vrea în ruptul capului să plece. Fratele acesta mai mic n-are decît o

cale : am să-i spun străinului că v-a rămas numai casa asta. Toate celelalte bunuri v-au fost ipotecate. Dacă întreabă de către cine, ziceți la întîmplare două nume și-mi semnați niște chitanțe. Dacă străinul nu crede, am să i le bag sub ochi. Prăvăliile, banii și arginții, în total două milioane șase sute șaptezeci de mii de *yuani*, le treceți în aceste chitanțe și mi le dați mie. Chemați iute casierul să le întocmească.

Minte de femeie, doamna Zhang își chemă casierul să facă ce i se cerea. Omul era însă cinstit în inima sa și observase că de la un timp Diao Maipeng se purta incorect. Cînd i se porunci să alcătuiască noile chitanțe, el îl fixă pe inspector cu privirea, rămînînd impasibil. Stăpîna casei îl îmboldi, dar casierul nu arătă că are de gînd să se apuce de scris. Diao înțelese și se grăbi să dea explicații :

— Totul a trecut asupra mea. Și cum plec în străinătate, pot sta departe de țară opt sau zece ani, de aceea trebuie să predau altcuiva răspunderea acestor bunuri. Mi-ar fi și mie de folos un om sigur și scrupulos, așa cum a avut fratele mai mare. Oricum, să nu scăpăm prilejul și chiar azi să stabilim legătura.

Vorbele inspectorului erau mieroase și însoțite de zîmbet. Doamna Zhang nu-l înțelese, ci îl zori din nou pe casier. Acesta se gîndi puțin, oftă, ridică pana și începu să scrie ce i se ceruse. Din loc în loc, îl consultă pe Măritul Diao ce cuvinte să folosească. O dată treaba încheiată, inspectorul citi actul să audă femeia și o puse să semneze.

— Să nu mă bănuiți de ceva rău. Am să-i arăt străinului chitanțele și mă întorc.

Băgă chitanțele în manșeta hainei, ieși, discută puțin cu străinul, apoi dădu mîna cu el și străinul plecă, împreună cu translatorul său.

— Mi-au folosit, într-adevăr. Cînd i-am arătat chitanțele, n-a mai avut ce să zică. Cumnată, ține-le bine și dacă străinul mai vrea să le vadă, am să vin să le cer.

— De ce să mi le dați mie ? Dacă le păstrați la dumneavoastră nu-i același lucru ?

— Nu pot ! Nu se poate ! protestă el. Lumea va spune că v-am luat averea cu hapca.

— Ba e mai bine să stea la dumneavoastră.

— Dacă un astfel de act stă la mine, oricît nu m-ați bănui dumneavoastră, țin eu să nu dau altora prilejul de a mă vorbi de rău. În doilea rînd, eu voi fi plecat. Ce-i arătați străinului dacă acesta revine? Atunci să stabilim un intermediar care să discute el cu străinul. În felul acesta, străinul nu vă mai deranjează pe dumneavoastră.

Diao Maipeng rămase cu chitanțele, urmînd ca în termen de trei zile să stabilească cine să fie intermediarul. Întors la Yamen, Diao îi explică străinului că doamna Zhang nu vrea sub nici o formă să se asigure. Străinul nu mai avu ce să zică.

— Pe vremuri, pe locurile acestea trăia un comandant bogat, unul Zhang, îi spuse el noului inspector, în momentul cînd îi predă acestuia sigiliul. După moartea comandantului, m-am ocupat eu de averea lui, oferindu-mă drept garant. Dacă se va ivi cineva care să încerce să o înșele pe văduva lui, vă rog să îi luați apărarea, și îi arătă acestuia toate actele pe care le deținea.

Apoi lucrurile s-au precipitat. Înainte de a pleca din Wuhu, Diao Maipeng l-a prezentat doamnei Zhang pe fratele său, Diao Maikun, din Shanghai, care servea de mijlocitor. Pentru ca slugile doamnei Zhang să nu vorbească de aranjamentele lui, Diao le găsi slujbe casierului și multora dintre servitorii ei. Aceștia nu au ajuns la cine știe ce poziție, dar cîștigau mai mult decît în casa Zhang, de aceea nu-i mai interesa nimic decît să-și vadă de ale lor. La nici un an de zile după evenimentele înfățișate aici, doamna Zhang a rămas fără nimeni pe lîngă ea care să cunoască toate prin cîte trecuse.

Cînd și-a dat seama că nu primește nici un beneficiu din banii investiți în afaceri, doamna Zhang s-a neliniștit și a scris la Shanghai, apoi s-a dus chiar ea în marele oraș. Numai că peste tot pe unde se interesa nu auzea decît de proprietatea Diao, de acțiunile Diao și nicăieri nu era vorba de vreun capital pe numele Zhang. A mers și la fabrica de mătase, dar nu l-a găsit pe Diao Maikun, spunîndu-i-se că era plecat în capitală. Femeia a rămas în oraș două luni încheiate, timp în care a

bolit trei săptămîni. Bani prea mulţi nu-şi luase la ea, crezînd că va obţine dobînda la capital, aşa că a fost silită să-şi amaneteze o brăţară de aur pentru a-şi plăti întoarcerea. Ajunsă în Wuhu, a cheltuit cîţiva zeci de *yuani* pentru a i se redacta o plîngere şi încă alţii zece pentru ca actul să ajungă în mîinile noului inspector. Acesta a controlat actele vechi, constatînd că Diao Maipeng se pusese chezaş pentru toată moştenirea de pe urma comandantului Zhang, de aceea a respins acţiunea. Doamna Zhang s-a plîns în capitala provinciei, însă tot inspectorul a primit ordin să cerceteze. Diao Maipeng a aflat de plîngere şi i-a telegrafiat fratelui său, care, la rîndul lui, i-a trimis o depeşă inspectorului, desluşindu-i încă o dată situaţia. În felul acesta, doamna Zhang n-a avut decît de pierdut. Nu numai că primii bani investiţi nu i s-au mai întors, dar i se dusese pe apa sîmbetei tot ce avea. De necaz mare şi deznădejde, s-a îmbolnăvit şi s-a stins înainte de vreme. Despre trecerea ei de pe această lume nu vom vorbi amănunţit. Se spune numai că, acolo, în ţări străine, primind ştirea morţii ei, Diao Maipeng, deşi s-a bucurat în inima sa, tot a mai avut ceva să-şi reproşeze :

— Şi ce casă mai avea, dintotdeauna mi-a stat gîndul la ea. Cine ştie pe mîna cărui neisprăvit a încăput !

Alcătuitorul acestei cărţi, ajuns aici cu povestirea, se vede nevoit să renunţe la preaputernicul Diao. După moartea soţiei principale a fostului comandant Zhang Shoucai, în casă mai rămăseseră trei soţii secundare. Averea casei se spulberase, însă fiecare dintre ele, rămăsese, fireşte, cu unele bunuri, pe care şi le-a vîndut ca să poată trăi. De impunătoarea casă cei mari nu s-au atins şi ea le-a asigurat zile liniştite. La trei ani de la săvîrşirea din viaţă a comandantului, favoritele au chemat o mînă de călugări, cerîndu-le să slujească în salonul cel mare pentru amîndoi soţii răposaţi. Aceştia au scris datele celor doi morţi pe fîşii mari de hîrtie galbenă, au citit psalmi şi au adus sacrificii. Înveşmîntate în doliu, cele trei femei tocmai îi jeleau pe cei dispăruţi, cînd a dat buzna în casă peste ele un tînăr de treizeci şi ceva de ani. Era un bărbat înalt şi slab, cu pielea

feței albă, ochi mari și sprîncene înalte, în totul lăsînd o bună impresie. Și deși avea pe el haine simple, și nu de ceremonie, roba îi era din mătase albastră, vesta din brocart de culoarea cerului senin, iar încălțările îi erau negre, cu talpă deschisă la culoare, așa cum purtau cărturarii. De fapt aducea cu un mandarin. Trezindu-se cu el acolo, femeile ar fi vrut să-l izgonească, dar nu știau cum să o facă. Pînă la urmă i se adresară cu invitația :

— De unde veniți, Excelență ? Vă rugăm să treceți în salonul alăturat și să luați loc acolo.

Tînărul bărbat nu răspunse, ci se apropie de masa de sacrificii ; în fața ei se prosternă și plînse :

— Fiul tău nu a dat dovadă de pietate, strigă el, bătîndu-se cu pumnul în piept. N-am fost aici să te conduc pe drumul de veci. Cum ai să mă ierți ?

Vorbele lui atraseră atenția femeilor. „De unde pînă unde să aibă comandantul un fiu ?" se întrebară ele, însă tînărul plîngea de-a binelea și nu-l puteau bănui de ipocrizie.

— De unde veniți ? Cînd ați sosit ? îl întrebară, sfătuindu-l să nu mai plîngă.

El se șterse la ochi și abia acum păru că le observă pe cele trei femei în doliu. Îndată se aruncă la pămînt, bătu trei mătănii și le numi „mamă". După ce încheie această ceremonie se așeză, dar nu mai așteptă să fie întrebat, ci se grăbi singur să dea explicații :

— Fiindcă mă aflu aici, e firesc să vă spun povestea vieții mele, pentru a vă scoate din nedumerire. Pe mama mea o cheamă Liu și a fost una dintre favoritele stăpînului acestei case. Pe vremea aceea, dînsul era încă ofițer în Hunan. Într-o zi, întărîtat de o vorbă în derîdere a unui prieten, a izgonit-o imediat pe mama și n-a mai vrut s-o vadă niciodată. Ea, însă, era însărcinată în luna a doua. Stăpînul nu știa. Noroc că părinții dînsei trăiau încă și nu o duceau deloc rău, așa că au primit-o la ei, în Changsha. După nașterea mea, i-au scris tatălui meu de cîteva ori, însă el nu i-a crezut și n-a admis nimic. Pe cînd împlinisem șapte-opt ani, dînsul și-a dat seama ce rău era fără un urmaș. Cineva i-a amintit de mama. De-acum regreta gestul său, însă abia primise un post

mandarinal și i-a fost frică să mă recunoască. Trimitea mereu pe cîte cineva cu vești și se interesa de starea sănătății noastre. Peste încă vreo zece ani, cînd a ajuns comandant, mama a murit. Eu aveam douăzeci și ceva de ani. L-am căutat pe ofițerul Huang, care se prinsese frate de cruce cu comandantul, i-am explicat cine eram și l-am rugat să-i vorbească acestuia despre mine. Huang m-a reținut întîi la el, apoi m-a luat să mă prezinte. Era în vremea cînd tata o luase de soție principală pe fiica unui ofițer; acesteia îi spusese că nu avea copii și în felul ăsta din nou n-a mai putut să mă recunoască. Dar de atunci, prin intermediul lui Huang, îmi trimitea bani de două ori pe an, în total șase sute de *liang*. de argint. Cînd m-am însurat, mi-a dăruit în plus încă o mie de *liang*. Peste alții trei-patru ani, cînd Huang a fost numit în Sichuan, m-a luat cu el. Eu intrasem deja în armată. În provincia Sichuan am trăit cinci ani și am participat la două bătălii mari cu dușmanii. Am avut noroc fiindcă am avansat destul de repede. Dar pe neașteptate Huang a murit. Din fericire pentru mine, cei care l-au urmat la comandă nutreau o părere bună despre mine și mi-au încredințat patru batalioane. Eram la curent cu situația de aici. Am aflat de boala tatălui meu, apoi de dispariția lui, dar mă aflam la cîteva mii de *li* depărtare și nici n-am îndrăznit să scriu, de teamă că mama principală nu m-ar recunoaște. Acum am fost cu treburi oficiale în Hankou și am aflat de la fiul lui Huang că nici mama nu mai e. Înainte de a mă reîntoarce în Sichuan, cu durere în suflet am făcut un ocol, numai să văd și eu unde au trăit ai mei. E atît de bine că se mai află în viață trei mame secundare, care se îngrijesc de casa lor.

Femeile credeau și nu credeau în poveștile noului venit. Favorita cea mai în vîrstă știa că bărbatul lor avusese o concubină pe nume Liu, dar pe care o alungase pentru comportare rea. Însă de atunci nimeni nu mai pomenise de ea, iar că aceasta ar fi avut un copil nici nu putea fi vorba. Atunci tînărul scoase o scrisoare și continuă :

— Mă numesc Zhang Guogui. Tot ofițerul Huang, înainte de a mă recomanda pentru o funcție militară,

i-a scris tatălui meu, rugîndu-l să-mi dea un nume. El i-a răspuns, propunînd să mi se spună Guogui, Laurul Patriei. Aceasta este chiar scrisoarea lui n-aveam cum s-o falsific. Și mai este un lucru pe care țin să vi-l precizez: am patruzeci de ani, am un renume, o slujbă, sînt însurat și am copii. Am din ce trăi. N-aș vrea să se creadă că rîvnesc la cine știe ce avere.

Chemă sluga sa și-i ceru să-i aducă nişte documente care erau, după spusele sale, dovezi ale promovării lui. Le arătă. Ele se uitară, înțelegînd și nu prea.

— Ați mîncat? întrebă la un moment dat cineva.

— Cum am ajuns în oraș, am tras la un han și numaidecît m-am grăbit să vin încoace. N-am mîncat, dar sînt de-al casei, nu vă faceți griji. Voi rămîne cîteva zile, am să plătesc și eu călugări pentru niște slujbe. Vă rog să mă conduceţi şi la locul unde se află sicriul, să îngenunchez înaintea lui cu pioşenie. Cînd voi încheia şi acestea, am să plec.

Dar cu toate asigurările lui, femeile se arătau bănuitoare. El însuşi își dădea seama că era firesc să fie astfel, de aceea mîncă în grabă și se întoarse la han. Reveni cu un cec de cinci mii de arginți și-l rugă pe contabil să se ducă la bancă, să-l schimbe. Cînd primi banii, oferi trei sute de arginţi pentru sacrificii închinate mortului. Încetul cu încetul, află de la cele trei foste favorite că nu mai aveau nimic din faimoasa avere a comandantului și că trăiau din agoniseala proprie.

— N-am adus mulţi bani cu mine, spuse el. Mai întîi îi veți folosi pe acești cinci mii de arginţi, apoi, cînd veţi rămîne fără bani, să-mi scrieţi și vă trimit alţii numaidecît.

Văzîndu-l ce inimă largă avea, cele trei femei se liniştiră. Cea mai în vîrstă dintre ele își zise: „Dacă e adevărat că e fiul comandantului şi este ofiţer, am putea să-l rugăm să dea adevărul ăsta pe față și să le facă vizite mandarinilor locali. Au fost doar atîtea cazuri cînd cineva și-a crescut un copil departe de familie şi acesta a ieşit la iveală tîrziu. Fiindcă dacă e vreo minciună la mijloc, n-o să îndrăznească să se-apuce de vizite". O dată luată această hotărîre, la prima ocazie femeia îi

și spuse părerea sa. Tînărul nu se înfricoșă, ci, dimpotrivă, se arătă dornic să-i urmeze sfatul.

— Sînt fiul comandantului, e bine să mă prezint și lor. Deși sînt multe situații asemănătoare, lumea va avea îndoieli în ceea ce mă privește. De aceea v-aș ruga să trimiteți cîte o slugă cu mine, care să înlăture unele nedumeriri.

A doua zi, două slugi îl urmară în vizitele lui în oraș. Inspectorul, magistratul și comandantul armatei erau cu toții noi, nu cunoșteau mai nimic despre casa fostului comandant Zhang și s-au simțit onorați de vizita fiului acestuia. Numai cîțiva bogătași care fuseseră în raporturi bune cu Zhang Shoucai, negustori, directori de bancă, rentieri, știau că acela nu avusese nici un fiu. Însă după ce slugile le dădură lămuririle necesare, din diferite considerente, reluară relațiile cu casa Zhang.

Noroc că noul inspector din Wuhu era om cu experiență. El îl primi imediat pe fiul comandantului Zhang, a cărui faimă îi fusese cunoscută, iar peste trei zile îi întoarse vizita. De la primele cuvinte, Zhang Guogui se arătă deschis, declarînd că e „fiul unei favorite“ și că „frunzele trag toate la rădăcina copacului uriaș“.

— Cît am fost în campaniile militare, povesti el, tatăl meu îmi trimitea cu regularitate bani. Acum el nu nu mai este și nu mi-aș fi închipuit că mandarini și particulari corupți au fost în stare să-i distrugă toată averea. Unchiul Diao s-a ocupat de avere, trebuie să se afle neapărat documente, dar poate că ați și auzit despre acest lucru. Acum, indiferent dacă eu am sau nu bani, lucrurile trebuie clarificate și mă voi strădui în acest sens.

— Se spunea că pe atunci cînd s-a retras comandantul, el deținea cîteva milioane. Apoi a tocat destui, cam atîți cîți i-au trebuit să trăiască, dar, la averea lui, firește, nu i-a putut secătui pe toți. Soțiile lui vor fi păstrat și ele o parte, iar casa singură valorează o sută de mii de arginți.

— Indiferent care ar fi sutația, este de datoria mea să nu amîn lucrurile. Cel care nu caută să-și tămăduiască tatăl aflat grav bolnav pe patul de moarte, sau acela care nu se îngrijește de un cosciug după moartea tatălui

său, ei bine, acela nu poate fi numit fiu și nici om. De vreme ce am venit să mă interesez de moștenire, înseamnă că merit să mă numesc om ! De aceea, de cum am sosit, am dat cinci mii de arginți pentru îngrijirea casei și mă voi ocupa de acum înainte de toate. Ori de au, ori de nu au bani, eu n-am să-mi însușesc un bănuț. Cît despre vînzarea casei, nici vorbă !

Aceste cuvinte avură darul să-i atragă stima inspectorului, care îl lăudă :

— Oameni atît de inimoși ca dumneavoastră, frate, rar se întîlnesc. Sînteți un învățat din cîte îmi dau seama.

— Am învățat acasă la ofițerul Huang. Acolo mi-am însușit toată cultura veche.

— Am bănuit eu. Altfel n-ați fi dat dovadă de atîta profunzime de gîndire.

Fiind recunoscut de inspector ca fiu al comandantului Zhuang și beneficiind de prețuirea deosebită a acestuia, tînărul Guogui nu mai avu de întîmpinat alte opreliști. Pe cei din casa Zhang îi cuceri curînd și în tot ce vorbea și făcea era pe placul inspectorului. Discută cu favoritele să mai facă o ceremonie de doliu, după care să trimită coșciugul în locul natal al lui Zhang Shoucai. Dar pentru lucrul acesta era nevoie de vreo zece mii de arginți și el telegrafie după ei în Sichuan. Cele trei femei nu aveau nimic împotrivă. Dar trecură două zile și nu primiră răspuns.

— Stăpînul cerurilor îmi e potrivnic, rosti el, trist și oftînd, într-una din zile, cînd le făcu o vizită femeilor. Nici această infimă dovadă de pietate filială nu mă lasă s-o duc pînă la capăt. La ce altceva sînt bun pe lumea asta ?

— Ce vești ați primit ? fu întrebat.

El nu scoase o vorbă. Începu să plîngă. Abia cînd toți ai casei se alarmară, Zhang Guogui explică :

— Au fost necazuri și luna aceasta desființează armata de acolo. Cînd am plecat încoace, am lăsat pe cineva în locul meu. I-am telegrafiat, rugîndu-l să împrumute șapte-opt mii de galbeni. Mă gîndeam că această sumă și cele vreo cîteva mii cît mai am eu aici îmi

ajungeau să-l strămut pe bătrîn în pămîntul natal. Acum ce mă fac? Sînt distrus.

— Cînd stăpînul nostru trăia, a promovat atîția oameni din subordinea sa, îl liniștiră femeile. Acum cînd însuși fiul lui are greutăți, merită să fie ajutat. Întocmiți cîteva scrisori și nu se poate să nu fiți luat în seamă.

— Vai, nu se poate! Cum să cer ajutorul altora într-o chestiune a noastră? Cu toate că deocamdată am rămas fără slujbă, sînt de fapt militar, obișnuit să stau călare și să comand, nu pot face una ca asta! Nu zic că mi-e teamă de suspiciunea lor, ci că mă consider un om de onoare.

Peste o zi, reveni și le spuse femeilor că se gîndise îndeajuns. În fond, ținuseră doliul și puteau renunța la ceremonia funerară, care era costisitoare. Le rămînea așadar, să aleagă o zi favorabilă și în decursul unei jumătăți de lună, să mute coșciugul. Răstimpul acesta de două săptămîni și-l petrecu mai mult pe la inspector. La un moment dat, îi declară acestuia că se consideră învățăcelul lui și că vrea să învețe de la el, marele om, conduită vrednică a vieții. Inspectorul nu se arătă prea încîntat. Aflase că Zhang Guogui își pierduse slujba din Sichuan și că o ducea greu. În semn de considerație, îi trimise două sute de arginți și expedie în numele său scrisori în localitățile care pe vremuri fuseseră controlate de comandant, izbutind să facă rost de încă două mii de arginți. Banii îi dărui lui Zhang Guogui, care se arătă emoționat.

Cum ziua plecării se apropia, Guogui ținu la templu o zi de doliu și mandarinii, de la inspector în jos, îi prezentară condoleanțe. Nu veniseră mulți, dar locul era plăcut. Îmbrăcat în doliu, el oficie ca un adevărat fiu. Cele trei soții secundare și slugile care mai rămăseseră în casa Zhang îl priveau cu mare dragoste.

— Stăpînul nostru a avut noroc cu un asemenea fiu vrednic, întors acasă, comentau ei.

Numai unul dintre bogătașii locali, Liu Cunru nu fu pe deplin convins de purtarea urmașului fostului său prieten. Cuvintele lui de neîncredere ajunseră însă la urechea lui Guogui, care îl ținu minte. Apoi cu toate

că spusese că după ceremonia de doliu avea să plece, întîrzie încă o săptămînă.

— De ce nu plecați ? îl întrebă inspectorul.

El se arătă jenat, ar fi vorbit și parcă nu îndrăznea. Inspectorul înțelese că trebuie să fie iarăși vorba de bani. Și îl întrebă direct, iar el recunoscu.

— Acum, apa aflată la mare distanță nu mai stinge focul din apropiere. O să mai strîngem cîteva sute de arginți, doar n-o să fie prăpăd ! Drumul e lung și greu, o să faceți două-trei zile pînă ajungeți. Acolo îl îngropați, o să vină lumea și totul costă. La început, vroiam să vă sugerez să dați casa, dar v-ați opus. Acum cred că altă cale nu se mai află. Să nu fiți trist. Dacă îmi dați dreptate, duceți-vă și sfătuiți-vă cu bătrînele favorite. În doi ani o să vă faceți cu bani și o cumpărați din nou.

Zhang Guogui abia aștepta acest sfat, dar se prefăcu a-i veni greu să-l accepte. Întîrzie cu răspunsul, dar pînă la urmă spuse :

— Așa voi face, învățătorule. Am să mă sfătuiesc cu mamele mele și mă întorc să vă aduc hotărîrea lor. Dar învățăcelul acesta ar mai avea ceva. Tatăl meu a fost atîția ani militar, a deținut multe posturi de comandă, ceea ce dovedește străduința lui pentru împărăție. După moarte, însă, nu s-a bucurat de nici un favor. Gîndul meu este să vă rog să acționați pe lîngă guvernator și actualul comandant să se arate binevoitori față de el măcar acum și să organizeze în memoria lui o ceremonie funerară pentru înalții mandarini. La aceste vorbe, tînărul se aruncă la pămînt și bătu o mătanie.

— Înțeleg pietatea voastră de bun fiu și fratele acesta al vostru va face tot ce-i stă în puțință pentru a obține această favoare. Uite, dacă am lua numai perioada de timp petrecută de el în provincia Anhui și ar fi îndeajuns de mare pentru a îndreptăți o asemenea cinstire. Mergeți dar și vedeți cum rămîne cu casa, apoi purcedeți la drum. Eu mă voi strădui aici, dar oricît de mult succes aș avea, acest lucru tot îmi va lua cîteva luni bune.

Zhang Guogui bătu încă o mătanie, drept mulțumire. Inspectorul îl reținu la o petrecere, unde era prezent și Liu Cunru. Atunci Guogui trimise sluga să-i aducă

actul lui de numire în funcție în Sichuan și i-l dădu lui Cunru să-l citească. Într-adevăr, documentul acesta făcu minuni, risipind orice urmă de îndoială încercată de om asupra lui. Dar la încheierea mesei, un slujbaș în vîrstă care se abținuse toată vremea de la comentarii, îi spuse colegului său că el nu credea în poveștile noului venit. Tînărul putea fi mai degrabă un nepot de-al ofițerului Huang pe care într-adevăr să-l fi însoțit în Sichuan. După moartea unchiului lui, era foarte posibil ca el să fi rămas acolo, în rîndul armatei, nimeni nu tăgăduia asta. El, însă, nu avea de gînd să-l dea de gol pe tînăr, ci îl lăsă în voia lui.

Întors acasă, Zhang Guogui le vorbi mamelor sale despre ceremonia pe care o solicitase.

— Este un lucru drept, spuseră ele, dar de unde luăm atîția bani ?

— Tatăl meu o merită pe deplin. Oricum, mă voi îngloda în datorii și tot am s-o fac. Tînărul recurse la mai multe ocolișuri și pînă la urmă reuși ca cele două cuvinte : „Ipotecăm casa !“ să nu le rostească el, ci cele trei femei. Dacă ar fi fost numai cheltuielile pentru ducerea sicriului nu m-aș fi atins de casă, adaugă el. Însă înalta ceremonie înghite bani mulți și n-avem încotro, trebuie s-o sacrificăm.

A doua zi, cu ajutorul inspectorului, obținu pe casă o ipotecă de cincizeci de mii de arginți.

— Cîtă vreme înaltul comandant nu mai există, casa era mult prea mare pentru cele trei soții secundare, rămase singure, comentă inspectorul. Acum măcar, vă puteți folosi de bani. Tăcu un moment, apoi urmă : Slujba din Sichuan înțeleg că ați pierdut-o. Dar pe viitor va trebui să le purtați de grijă și celor trei văduve. Ce-o să vă faceți ? Uite, pentru prietenia noastră, am să mă gîndesc la o soluție.

Zhang Guogui îi mulțumi. Cu banii în buzunar, el porni la drum cu sicriul lui Zhang Shoucai și cu acela al doamnei Zhang ; îl însoțeau cele trei bătrîne, care urmau să se îngrijească de morminte. Despre coborîrea sicrielor în pămînt nu vom povesti. Și nici Zhang Guogui nu ne mai interesează atît de mult. În zilele următoare, inspectorul s-a dus în capitala provinciei și i-a vorbit

guvernatorului militar despre cele două chestiuni: oficierea înaltei ceremonii și găsirea unui post pentru fiul fostului comandant. Guvernatorul lucrase sub comanda lui Zhang Shoucai și s-a bucurat aflînd că acesta avea un fiu. A promis tot sprijinul, rugîndu-l pe inspector să-i telegrafieze aceluia să vină direct în capitala provinciei.

În ținutul de baștină al lui Zhang Shoucai, Zhang Guogui se arătă generos, aranjînd fiecare lucru așa cum se cădea. Apoi se întorsese în Anhui, iar după cîțiva ani însărcină pe cineva să vîndă casa definitiv, astfel că alți zeci de mii de arginți îi intrară în pungă. Cît despre cele cîteva favorite care trăiau în oraș și care-și aveau reazem în societatea religioasă, la vestea apariției unui moștenitor, scoaseră și ele capul, îl căutară de cîteva ori pe acesta și obținură de la el cîteva mii de arginți, încît își asigurară un trai în tihnă, fără necazuri.

XI

Acum vom purcede și noi în județul Liuhe, care ține de prefectura Jiangning și se află la numai o sută cincisprezece *li* la nord de prefectură. Magistratul județului, Mei Yangren, era de loc din provincia Huan. Avea numele poetic de Zigen și era al doilea născut în familie. În copilărie, făcuse orice cum îl tăiase capul, fără să pună întrebări. Tot pe atunci, dacă cineva se prindea la vorbă cu el, nu se putea ca el să nu-l contrazică pe loc, la fiece cuvînt. Din această pricină, lumea îi spunea Sucitul. Dar cu toate că se arăta sucit și greu de urnit dintr-ale sale, în viața de zi cu zi și la carte se dovedise bun. La douăzeci și ceva de ani obținuse rangul cărturăresc *xiucai*, iar la douăzeci și șapte era deja *juren*. Pe atunci cînd Sucitul se pregătea să participe la concursul pentru rangul de *juren*, tatăl lui, Mei Wei, care era judecător, se afla la Shanghai, de unde urma să plece în Anglia, ca însoțitor al ministrului Feng. Cu zece zile înainte de vestea cea mare a reușitei fiului său trebuise să se îmbarce pe corabie. La vreo trei zile după aceea, pe o vreme liniștită, într-una din obișnuitele sale plimbări pe corabie, observase o cabină a cărei ușă era deschisă. Aceasta aparținea unui străin, care se afla în momentul acela în cabina alăturată și discuta cu un prieten. Văzînd că nu e nimeni acolo, Mei Wei puse ochii pe o geantă de piele mare aruncată pe pat. Își zise că străinul avea acolo lucruri deosebite și bani, de aceea se pierdu cu totul. Nu se mai gîndi la poziția sa, nici la funcția pe care o deținea, uită că însoțea un mare mandarin în misiune în străinătate și că făcea un deserviciu țării. Mai mult, socoti că „în străinătate nu mă cunoaște nimeni, chiar de-ar fi să am necazuri". Cu acest gînd, intră în cabină în vîrful picioarelor, luă geanta și ieși. Se duse direct în cabina sa, încuie ușa, grăbit să deschidă geanta, dar aceasta era încuiată. Luă cuțitul și o spintecă,

însă nu scoase din ea decît hîrtie, cîteva cărți vechi și cam atît. Între timp, străinul constată că-i pierise geanta, o căută, dar n-o găsi. Cum nu avea lucruri de preț în ea, o dădu uitării.

Ca om de încredere al ministrului, Mei Wei era obligat să-l însoțească pe acesta și la masă. În salon, unele tacîmuri erau din aur, frumoase la vedere și scumpe la preț. De cîte ori mînca, lui nu-i stătea gîndul decît cum să sustragă cîte ceva. Și nu numai el încerca această obsesie, ci și un alt însoțitor, un prefect, rezultatul fiind că și unul și celălalt se apucaseră de furat asemenea obiecte. Cînd au lipsit deja prea multe cuțite și furculițe de aur, cei de pe corabie au făcut cercetări și i-au descoperit pe cei doi făptași. Căpitanul corăbiei s-a înfuriat și nu le-a mai permis să ia masa în salon. Cînd în sfîrșit faptele lor au ajuns la urechea ministrului, acesta, îndurerat, neștiind cum să iasă din necaz, i-a chemat la el și i-a mustrat.

— Cîte bogății n-au cărat ei din China, i-a răspuns tatăl lui Mei Yangren, așa că nu văd de ce n-am fi folosit și noi această ocazie pentru a le lua cîte ceva înapoi, după pofta inimii.

Replica aceasta l-a înfuriat de-a dreptul pe ministru. Ajunși la Londra, a vrut să-l trimită imediat acasă și numai primirea unei telegrame care anunța cîștigarea titlului de *juren* de către fiul vinovatului, i-a adus acestuia din urmă salvarea. Apoi, pe seama judecătorului-hoț au circulat multe glume, dar despre acest lucru vom vorbi mai tîrziu.

Deocamdată să spunem că Mei Yangren a primit și el o scrisoare de la tatăl său, din Anglia, și acest lucru l-a bucurat. După felicitările de rigoare, era încurajat să continue să învețe cu sîrg, pentru examenele preliminare din capitală, care aveau loc anul viitor. Apoi Mei Wei povestea despre sine : ce-a făcut de cînd a plecat peste ocean, cum s-a împăcat cu străinii, cîtă încredere aveau aceștia în el și cît de mult îl aprecia ministrul. Cîtă vreme nu era nimeni care să-i trădeze păcatele, își permitea să-și înșele astfel propriul fiu. „Sînt un simplu judecător“, scria, „dar este sigur că voi fi promovat, mai întîi prefect, apoi inspector, și încă destul de repede“. În final, îl ruga să vîndă pămîntul și cele cîteva case și în anul următor, cînd

se ducea în capitală pentru examen, să-i cumpere un post de prefect. După aceea putea fi mai ușor promovat inspector. Mei Yangren îl ascultă. După Anul nou, porni spre capitală. Primele două probe le luă ușor. La a treia însă, din nebăgare de seamă, lăsă o filă albă în cuprinsul lucrării și din această pricină căzu la concurs. De supărare, își propuse să-i cumpere grabnic tatălui său postul dorit și să plece din capitală. Era în anul în care aveau loc tulburări în Shanxi și cineva îi spuse că dacă avea arginți putea ușor să-și ia cu ei un post de magistrat. „Promovarea tatei se va face peste trei ani", își zise el. „De ce nu aș folosi banii pentru o magistratură ? Dacă pun mîna pe un post bun, în doi ani cîștig cîteva zeci de mii de arginți." Amînă chestiunea tatălui său și mai întîi își aranjă situația sa. Cerul face și pe vrerea oamenilor și iată că în nici o jumătate de an fu numit magistrat în sud. Cu puțin noroc, primi magistratura din județul Lihe. Se prezentă emisarului imperial al provinciei. Om cu experiență, acesta îi puse cîteva întrebări, la care Mei Yangren răspunse cinstit. Emisarul fu plăcut impresionat de tînărul cărturar și nu-i făcu greutăți, cerîndu-i comisarului să-l ajute să-și ia repede postul în primire. După aceea, Mei Yangren rezolvă bine lucrurile și vreme de o jumătate de an nu făcu nici o greșeală. Emisarul imperial avea o ciudățenie a lui, în privința raporturilor cu străinii, acționa după dreptate și nu lăsa lucrurile în voia lor. Fiind astfel, dorea ca și cei din subordinea sa să-i pună la punct pe străini, în cazurile în care erau implicați.

Mei Yangren era om cu capul pe umeri și chiar dacă nu avea experiență, știa că trebuie să dea atenție voinței mai marelui său. Liuhe era un ținut interior și nu prea avea cine știe ce legături cu străinii, aflați mai ales în regiunile de litoral.

Într-una din zile, el arestă și ordonă o bătaie bună unui chinez catolic care împrumutase bani de la cineva și nu îi mai înapoia. Omul nu era cinstit și preotul nu se plînsese. Ca să-și arate priceperea, Mei le prezentă superiorilor cazul. În mod neașteptat însă, emisarul fusese grabnic chemat în capitală și predase funcția înainte de a apuca să-i pună lui Mei Yangren o rezoluție frumoasă pe raport. Noul emisar era aservit străinătății și îl certă.

Cînd primi rezoluția acestuia, Mei se clătină : „Fostul șef era într-un fel, acesta e în altul. Greu ne mai cîștigăm și noi traiul ! Măcar de acum am să știu : schimb vechea tactică, pentru că altfel nu se poate". Iată că, o dată cu înlocuirea superiorului, situația tînărului magistrat devenise alta și un cui îi stătea în cale așteptînd doar să-l prindă pe picior greșit, ori, cum e zicala : „S-a pomenit cu o măciucă în cap, taman atunci cînd se bucura mai zdravăn" ; în felul acesta, Mei se trezi cu ochii împăienjeniți și nu mai pricepu care era drumul pe care se cădea s-o apuce. De aici se vede însă că deși i se spunea Sucitul, nu era deloc așa. De cînd fusese urgisit, nu se mai grăbea cîtuși de puțin. Liuhe era aproape de capitala provinciei și orice mișcare se făcea lesne auzită la urechea emisarului imperial.

În Nanjing erau mulți musulmani și la fel în Liuhe. Odată, un musulman a fost tîrît la Yamen de către cineva, care striga sus și tare că a fost nedreptățit. Omul acesta din urmă se numea Lu Da, iar musulmanul Ma. Lu Da se plîngea că Ma îi dăduse un pumn de-i zburase o măsea din gură, umplîndu-l tot de sînge. Ba mai mult, atunci cînd încercase să-l domolească, primise încă trei pumni în coaste și se alesese și acolo numai cu vînătăi. Mei era tocmai în sala de judecată. Cazul i se păru ușor și ceru să fie aduși împricinații, pentru a îngenunchea în fața mesei lui de magistrat. Îi întrebă cum îi cheamă, apoi ce se întîmplase. Lu Da tăcu, lăsîndu-l mai întîi pe Ma să povestească. Dar magistratul îl certă :

— Ou de broască țestoasă ! Nu pe tine te-am întrebat. De ce te amesteci ?

— Tăcere ! strigară slujbașii, văzînd că magistratul e nervos.

Atunci Mei Yangren i se adresă lui Lu Da cerîndu-i să lămurească faptele.

— Nemernicul de mine sînt bucătar la domnul Wang, de pe strada Sudului, începu Lu Da. Stăpînul meu se omoară după rață prăjită. Acest Ma are de vînzare în prăvălia sa rațe și găini. Umilul de mine am cumpărat întîi zarzavat și pe urmă m-am dus la prăvălie, să iau o jumătate de rață. Am pus coșul pe tejghea și Ma mi l-a

răsturnat. „Îți sînt client vechi", i-am zis eu, „ce e dacă mi-am pus coșul aici ; nu e bine ce-ai făcut."

— Foarte bine. Și el ce-a spus ? îi dădu dreptate magistratul.

— S-a chiorît la mine și mi-a aruncat în obraz vorba : „Prieteni, prieteni, dar pînă aici !"

— Tu ce i-ai răspuns ?

— I-am zis : „Mi-ai răsturnat coșul, eu nu-l mai ridic de jos. Drept ce mă iei ?" Excelența Voastră ca cerul de luminată ! Atunci Ma n-a mai scos un cuvînt, ci mi-a pocnit un pumn. Eu nu mă așteptam la una ca asta și, firește, nu m-am ferit și nici apărat. Așa că am rămas fără dinte, iar gura îmi mai sîngerează și acum. L-am întrebat că de ce dă în oameni, dar el mi-a mai ars trei pumni unul după altul zdrobindu-mă de tot.

Supărat, magistratul a lovit însemnul de lemn pe care îl avea în față.

— Adevărat ou de broască țestoasă ! s-a întors el către Ma. Ce lucru nemaipomenit de rău a făcut clientul, că ți-a pus coșul pe tejghea ? Constat că ești un om hain și te porți cu lumea plin de sălbăticie. Se pregăti să dea semnalul pentru ca vinovatul să fie pedepsit, cînd Ma își bătu capul de pămînt, strigînd :

— Excelența Voastră ! Mai întîi ascultați bine și apoi vă arătați mînia. Umilul acesta este în religie.

Mai înainte, Mei fusese mustrat din pricina unuia care era amestecat în religie, de aceea ultimele cuvinte ale lui Ma îi atraseră luarea-aminte. Tresări, nu-și mai duse gestul pînă la capăt, zicîndu-și : „Atenție ! Era să dau iar de bucluc !" Se șterse de sudoare și-i ceru lui Ma să povestească și el. Acum mînia îi trecuse și glasul nu-i mai era atît de aprig.

— Ai noștri ne-am făcut musulmani de pe vremea bunicului.

— Cîteva generații deja, comentă magistratul. Cunosc legile voastre. Ridică-te, nu e cazul să vorbești stînd în genunchi.

Ma se ridică, în vreme ce Lu Da rămăsese chircit la pămînt.

— L-am lăsat să-și pună coșul, nu asta-i chestiunea. Dar știți dumneavoastră, Excelență, ce era în coșul lui ?

— Ce ?

— Vă rog să-l întrebați pe el !

— Ce să fie ? Carnea aia a mă-tii ! răbufni Lu Da.

Magistratul bătu în masă.

— Dacă insulți oamenii în sala de judecată, înseamnă că nu ești om la locul tău. Pocniți-l puțin !

Portăreii săriră și-i dădură zece palme. Magistratul îi ceru lui Ma să continue.

— Umilul acesta este musulman credincios. La noi, carnea de porc e oprită. Lu Da avea în coș un cap și cîteva picioare de porc. Pe urmă nici nu erau curate și le-a aruncat așa pe tejgheaua mea. La început l-am sfătuit cu frumosul să-și ia coșul de acolo. Dar el s-a înfuriat și m-a înjurat, făcîndu-l pe tata porc, iar pe bunicul măgar. De supărare, l-am împins puțin și cu asta gata. N-aş fi îndrăznit să-i trag pumni. Minte, Excelența Voastră, vă rog să faceți lumină !

Aici, magistratul greși. Știa că atunci cînd chinezii îmbrățișau o religie străină europeană, își ziceau că fac parte dintr-o societate religioasă sau dintr-o biserică. Dar nu aflase că același termen *zai jiao*, a face parte dintr-o comunitate religioasă, îl foloseau și chinezii trecuți la musulmanism. Din această neînțelegere, Ma ieși învingător.

— Voi trebuie să țineți cont de regulile unora și una dintre aceste reguli este și postul. Orice contravine postului respectat de cineva nu se cade să i-l bagi în casă. Aici, iată, Lu Da a greșit. După părerea mea, Lu Da este așadar acela care a provocat scandalul.

— Religia lui nu e ca a celorlalți, se repezi Lu Da, auzind verdictul. Ei nu țin post și el însuși vinde găini și rațe.

— Orice religie străină e la fel. Iar în județul nostru, cei care au trecut la aceste religii sînt protejați. Nu îi este nimănui permis să-și bată joc de ei ! Dezbrăcați-l şi loviți-l ! porunci.

Lu Da se sperie și bătu mătănii, cerînd iertare, disperat.

— Ești viclean rău, nu te mulțumești cu puțin. Ce vrei ? Să fii bătut sau amendat ?

— Iertare, Excelența Voastră ! Sînt un biet de bucătar. Cum să suport o amendă ?

— Altfel nu se poate. Dar fiindcă te afli la prima abatere voi fi îndurător și-ți voi pretinde să-i dai lui Ma doar treizeci de *yuani*, să-și facă altă tejghea și cu asta am încheiat. Dacă nu plătești, vei primi optzeci de lovituri și vei sta legat timp de trei luni de zile în fața prăvăliei lui Ma. Gîndește-te pe care cale apuci.

— N-am cum să încropesc treizeci de *yuani* !

Se tocmiră și magistratul scăzu suma drept pedeapsă la doisprezece *yuani*. Cum Lu Da n-avea atîția bani la el, i se îngădui să ia un garant, urmînd să plătească în trei zile. Ma fu sfătuit ca a treia zi să vină la magistratură să-și ia banii. Ma îl burdușise bine pe bietul om și iată cîștigase și judecata. În schimb, Lu Da mîncase bătaie și nu numai că fusese găsit vinovat, dar mai trebuia să plătească o amendă. Lucrurile fuseseră deci inversate.

Dar să scurtăm vorba. Cele trei zile au trecut ca nimica. De teama loviturilor de ciomag, Lu Da se împrumutase din timp și în ziua sorocită adusese banii. Magistratul era în sala de judecată, dar nu îi luă amenda, ci îi porunci lui Lu Da să aștepte venirea lui Ma. Lu Da îi dădu ascultare și așteptă afară. Dar pînă la încheierea ședinței de judecată Ma tot nu apăruse. Între timp, grăbit fiind, Excelența Sa se retrăsese. Lu Da nu îndrăzni să plece. Ma sosi abia după aprinsul lămpilor. Magistratul trimise un slujbaș să-l întrebe de ce întîrziase. Omul spuse că murise maestrul său și că trebuise să dea o mînă de ajutor. Cînd slujitorul duse răspunsul, magistratul întrebă :

— E vorba de maestrul pe linie religioasă ?

— Da, întări slujbașul.

„În cazul precedent, pentru care am și fost mustrat de noul emisar imperial, l-am bătut pe unul băgat în religia străină. Maestrul lui trebuie să mă fi urît atunci. De aceea, poate că n-ar fi rău să intru în legătură cu ei. Pe de o parte mi-aș putea explica într-un fel purtarea de data trecută, iar pe de altă parte i-aș face o bucurie emisarului. Nu de mult, la moartea unui misionar creștin, emisarul l-a trimis pe propriul său fiu la ceremonia de doliu. Funcția mea e mică. Sper să fiu apreciat dacă mă

duc eu însumi". După acest raționament, magistratul se interesă unde era mortul și trimise vorbă ca Ma să-l aștepte, deoarece vroia să meargă chiar el să depună ofrande. Ma se supuse, măgulit. Magistratul porunci să i se pregătească sacrificiile. Îmbrăcat în costum mandarinal sobru, urcă în litieră. Ma porni înainte, arătîndu-i drumul. Se opriră în fața unei moschei. Magistratul coborî. Afară era deja noapte, astfel că nu putu citi ce scria pe firmă, dar el se credea la ușa unei biserici. Intră și strigă sluga să așeze ofrandele. Ma se duse și-i chemă pe copiii mortului. Curînd, în jurul magistratului se strînseră șaptezeci-optzeci de oameni. Mulți veniră numai să se uite la el. Mei Yangren se miră că printre ei nu se afla și un străin. „Oricît de mică i-ar fi familia, tot ar trebui să aibă măcar o nevastă, se gîndi el. „De ce văd în jurul meu numai chinezi ?" În timp ce el era încă nedumerit, sluga aranjase deja jumătate din ofrande pe o masă. Dînd cu ochii de ele, unii se împrăștiară, alții se prosternară, clocotind de mînie. Cineva azvîrli capul unui porc pînă lîngă magistrat, strigînd :

— Nu cu prinoase a venit cîinele ăsta de dregător, ci ca să ne scoată sufletele din noi.

Valul de mînie care se abătu asupra lui Mei Yangren fusese stîrnit de el, fiindcă îl socotise pe Ma drept credincios creștin și nu musulman, cum era, iar ofrandele cuprindeau, după obiceiul chinezesc, carne din trei animale. De unde să știe el că ducînd așa ceva îi va înfuria pe musulmani ? Ajutat de Ma, abia se strecură afară. Litiera îi fusese sfărîmată și plecă de acolo pe jos.

— Unde erau rudele mortului ? îl întrebă el pe Ma. N-am văzut nici un străin.

— În religia noastră nu e nici un străin, Excelența Voastră.

Mei continuă să-l chestioneze, pînă cînd se amestecă în vorbă propria-i slugă.

— Aici era o moschee și nu biserică străină, stăpîne !

— De ce nu mi-ai spus de la început ?

— Eu n-am știut unde mergeți dumneavoastră, se scuză omul.

— Maestrul tău ce fel de pregătire avea ? se întoarse el iarăși spre Ma. E un fel de preot ?

— Noi așa îi zicem, maestru. Ce fel de preot să fie?

Abia acum înțelese magistratul că se grăbise și luase un musulman drept creștin. Cînd ajunse la Yamen, îl chemă la el pe slujbașul care-i spusese de moartea maestrului și-și vărsă tot focul pe el, poruncind să i se aplice două sute de lovituri la șezut. Cu aceasta socoti că își salvase prestigiul, trecînd vina asupra altuia.

De atunci, Mei Yangren nu ieși pe poartă vreme de aproape două săptămîni, de teamă să nu fie bătut de musulmani. De fapt, atunci mulțimea se agitase serios, într-adevăr, însă cîțiva își dăduseră seama de situație, sfătuindu-i astfel pe ceilalți:

— Oricît de rău ar fi, e magistrat și nu vi-l puteți face dușman.

A doua zi, procesiunea funerară a maestrului musulman o luă pe un alt drum decît pe acela de prin fața Yamenului. În felul acesta, liniștea străzii îi aduse magistratului inima la loc.

Peste puțin, sosi un ordin prin care li se pretindea mandarinilor locali să sprijine comerțul. Județul Liuhe era mic, nu avea acces la mare și nu dispunea de cine știe ce resurse. Magistratul, simțindu-se vinovat cu pedepsirea creștinului bătut de musulman, se dădu peste cap să facă totuși ceva în sensul noului ordin. Dar cu cît se gîndea mai mult, cu atît înțelegea că n-avea ce să pună la cale și supărarea îi sporea. În ordin se scria ca dregătorii locali să-i primească pe negustori și să întrețină cu aceștia legături benefice. Pe de o parte să-i sprijine, iar pe de alta să-i folosească drept reazem în rezolvarea unor chestiuni urgente ale stăpînirii. Mei Yangren citi ordinul de vreo zece ori, ca să-l priceapă bine, apoi fugi la bătrînul arhivar.

— Dacă înțeleg bine, spuse, ideea de bază stă în această expresie: „negustorii să ajute stăpînirea atunci cînd este necesar“. Cum s-o ajute? Cu bani, cu ce altceva? În ultima vreme, stăpînirea se ocupă de multe chestiuni publice, subvenționează școli și așa mai departe. Or toate astea cer bani. Iar cine nu rezolvă chestiunile publice este admonestat. Mie acest capitol îmi dădea mereu bătaie de cap. Noroc că acum vom avea cum să-l rezolvăm.

Arhivarul luă ordinul din mîna magistratului, îl citi, înclină o clipă capul, gînditor, apoi sări în sus, exclamînd :

— Excelență, chiar că știți să citiți un document ! Așa este, precum ziceți, superiorii chiar asta vor să ne spună. Dar cu tot ordinul, noi trebuie să procedăm corect. Indicația este să-i protejăm. Atunci nici noi nu putem să-i chemăm și să le cerem bani. Întîi închiriem un loc, o casă și dăm o recepție pentru ei. Stabilim legături, ne împrietenim și pe urmă deschidem vorba despre treburile noastre. Cînd oamenii se cunosc se înțeleg și conlucrează.

— Perfect ! Așa vom face. Acum două zile am văzut că în capitala provinciei s-a înființat o Direcție pentru ajutorarea negustorilor, de care răspunde un inspector general de district. Se pare că este cam același lucru la care te-ai gîndit. Să mergem să aflăm cum sună statutul, ce măsuri au luat și vom proceda și noi la fel. E bine ?

— Bine. Foarte bine. Așa vom face.

Magistratul era un om perseverent din fire. Cînd avea ceva de rezolvat, nu lăsa să se piardă o zi. Chiar în ziua aceea, închirie trei camere în cadrul Templului orașului, pe care le transformă în sediul dorit. La intrare agăță o placă pe care scria : Direcția imperială pentru protejarea comerțului. Pe două pancarte verticale, prinse pe tocurile porții, notase : „Locul de bază al negustorilor ; interzis pentru pierde-vară“. Apoi, sub forma unui document, pe care-l definitivă împreună cu arhivarul, lansă un apel către toți indivizii din această branșă, invitîndu-i să se întrunească în sălile pregătite la templu. Apoi, după modelul de lucru al provinciei, îl numi pe investigatorul Wang Chaoen, răspunzător cu această problemă, el, magistratul fiind ocupat cu diverse chestiuni ; așadar negustorii trebuiau să ia legătura numai cu domnul Wang.

La cîteva zile, după aceea, se hotărî deschiderea oficială a direcției. De teamă să nu vină oricine, magistratul trimise invitații sub semnătură proprie, neuitîndu-i pe mandarinii retrași din funcții, fie mari sau mici, care se aflau în oraș sau în împrejurimi. Wang Chaoen făcu ocolul tuturor prăvăliilor, sfătuindu-i pe patroni să nu lipsească de la inaugurare. În ziua respectivă, comercianții veniseră totuși destul de puțini. Cei care lipseau se te-

museră de sinceritatea chemării. Cu toţii, abia dacă umpleau două mese : foşti dregători, doi directori de bancă, patronul unui bazar. Mei Yangren era deprimat. El prezida adunarea. Se bău ceai. Primul vorbi Jiang Dahua, fost magistrat districtual şi prefect :

— Această direcţie este binevenită, Excelenţă, îl lăudă el pe magistrat. Cum v-a venit ideea ? Eu vă admir sincer.

— Cu toate că nu-mi aparţine mie ideea, m-am străduit să-i dau viaţă cît mai repede, ocupîndu-mă personal de mersul lucrărilor, răspunse Mei Yangren, care se înţelesese din ajun cu arhivarul cum ar fi fost mai nimerit să acţioneze în diferite împrejurări şi intervenţii. Întîi a fost ordinul superiorilor, apoi strădania noastră. Onorată adunare, aici nu veţi întîlni nici o oprelişte. Eu însumi mă voi sfătui cu dumneavoastră pentru orice chestiune. În acelaşi timp, vă rog şi pe dumneavoastră să vă gîndiţi ce trebuie făcut pe cuprinsul judeţului şi eu voi încerca să duc la îndeplinire propunerea dumneavoastră.

Dezbaterile au fost contradictorii. Un secretar care citise cîte ceva despre organizarea socială şi politică din vest propuse ca direcţia lor să fie un fel de adunare legislativă, cu putere de decizie. Un altul se plînse de penetraţia străină, spunînd că oamenii nu mai ştiau cărei ţări îi aparţineau şi cine le era împărat. Magistratul îşi păstră calmul, apoi interveni cu destulă siguranţă de sine :

— Ocuparea sudului Chinei de către străini este un lucru rău. Uite, n-am să spun decît că emisarul nostru ne îndrumă nu tocmai bine. Cum şi-a luat funcţia în primire, eu am şi avut de suferit. În ultimele luni, am făcut întocmai cum a vrut el, dar am auzit că tot nu este mulţumit. Vedeţi ce greu este să fii slujbaş ?

— Lucrul acesta îl cunoaştem cu toţii, vorbi secretarul. Astăzi încă, el vă este şef, iar dumneavoastră îi sînteţi subaltern. Cînd aceste meleaguri vor intra în stăpînirea străinilor, situaţia se va schimba. Străinii proclamă egalitatea, desfiinţînd „mărimile“ şi „supuşii“. Postul dumneavoastră va fi egal cu al lui, iar deasupra tuturor se va afla împăratul străin. Şi el şi dumneavoastră veţi fi independenţi. Deci, în privinţa asta, nu vă mai faceţi griji.

Mei Yangren ascultă cu atenţie, dar nu-i prea venea să creadă, de aceea nu comentă. Întrunirea fu urmată de un banchet şi apoi oamenii se împrăştiară.

De atunci, magistratul se folosi de legăturile pe care le stabilise cu negustorii de la care primi suficiente sume de bani, astfel că înălţă cîteva clădiri noi pentru judeţ, cum ar fi o şcoală publică şi altele. Lui însuşi îi plăceau laudele, de aceea orice realizare o raporta superiorilor. După o vreme, emisarul imperial îşi schimbă părerea despre el, socotindu-l un demnitar capabil. Iar în chestiunile dregătoreşti se întîmplă cam aşa : cînd cineva este lăudat, urmează şi mărirea în grad. Într-adevăr, în nici trei luni, Mei Yangren fu numit şeful districtului Haizhou. La primirea numirii semnate de comisarul provinciei, Mei se arătă nespus de bucuros şi se duse personal în capitala provinciei să-şi prezinte omagiile. La întoarcerea sa, noul magistrat şi sosise, de aceea predă repede, îşi luă familia şi porni spre Haizhou. Ţinutul acesta era zonă de litoral, celebră odată şi destul de liniştită. În ultimii doi ani, unele ţări rîvneau tot mai aprins să ne ocupe ţara şi din cînd în cînd îşi trimiteau vase să patruleze în ariile de coastă. Uneori, străinii urcau chiar pe mal, însă nu se stabileau acolo, fiind militari. Or de vreme ce mai marii frontierelor nu se sinchiseau, mandarinii locali nu aveau de ce s-o facă.

Şi nici noi nu vom lungi povestea. La vreo lună de cînd Mei Yangren îşi preluase postul, în zona în care el era răspunzător îşi făcură apariţia trei vapoare militare străine, care nu dădeau semne că ar intenţiona să plece. A doua zi vreo duzină de soldaţi coborîră în bărci şi veniră pe ţărm unde cumpărară grîu, orez, păsări şi alte lucruri. Plătiră corect, urcară în bărci şi se întoarseră la vapor, fără să se întîmple nimic deosebit. Unele prăvălii le vînduseră străinilor mai scump şi negustorii de acolo abia aşteptau să-i aibă pe aceştia din nou de clienţi.

Cineva duse vestea la district. Mei se sperie şi chemă secretarul să stabilească ce-ar fi fost mai potrivit să facă în această împrejurare. „De-ar fi să pornească vreun război împotriva noastră", se gîndi, „ne-au prins total nepregătiţi !" Trimise în grabă pe cineva la tabăra militară

să-i pună pe aceia în stare de alertă și să ia măsuri de rezistență. Transpirase din cap pînă-n picioare. Broboanele de sudoare care i se scurgeau pe frunte în jos erau mari cît bobul de soia. Văzîndu-l în ce hal era, secretarului îi veni să rîdă de el.

— Lucrul cel mai urgent pe care îl putem face în momentul de față, propuse el, ar fi să trimitem pe cineva pînă la corăbii, să-i întrebe pe străini ce-au de gînd. Dacă se află în trecere și nu vor nimic de la noi, ne salutăm politicoși și n-avem de ce să le găsim vreo vină. Totuși, putem să-i sfătuim să plece cît mai repede, înainte de a afla mulțimea. De au vreun plan, tunurile de pe corăbiile lor sînt teribile și mă îndoiesc că cei cîțiva soldați bătrîni și nepricepuți pe care-i avem la dispoziție ar putea să le facă față. În cazul acesta, îi telegrafiem urgent emisarului imperial și cerem instrucțiuni.

Magistratul nu avea nici un gînd precis și acționă după cum îl povățui secretarul.

— Cine are curajul să urce pe corabie ? întrebă.

— Două țări în luptă își trimit soli. Pentru noi, trimiterea unui om pe vas nu înseamnă nimic grav.

— Pe cine să trimitem ?

— Dumneavostră sînteți stăpînul acestor locuri, nu vă puteți duce. În al doilea rînd, nu dispunem de nici un interpret. Cel mai bine e să se ducă judecătorul împreună cu profesorul de engleză.

— Excelent ! aprobă magistratul.

Trimise pe cineva să-l cheme pe judecătorul districtual și-i spuseră care era rugămintea lor. De teamă să nu fie măcelărit, omul refuză de cîteva ori.

— Nu știu limbi străine, argumentă el în cele din urmă.

— Avem translator, îl liniști Mei.

Judecătorul se pregătea să recurgă la alt pretext, însă se anunță profesorul de engleză. Omul studiase cîțiva ani în străinătate și era o minte mai deschisă. Cînd mai află că nu făcea treaba gratuit, ci urma să se bucure de prețuirea și recunoștința mandarinilor acceptă și chiar se strădui să-l convingă pe judecător, lucru care îi și reuși.

Plecară amîndoi spre litiere.

— Cînd eram mic, am văzut niște străini într-o fotografie, recunoscu judecătorul pe drum. La urma urmei, seamănă cu noi ? E cazul să-i salutăm ? Cum procedăm după ce urcăm pe corabie ? Ce le spunem ?

— Străinii au nasul mare și ochii mici. Vorbesc limbi diferite. În rest, sînt la fel ca noi. Cînd ajungem, dați mîna cu ei. Nu e cazul să faceți plecăciuni și cu atît mai puțin să îngenuncheați. Doar dați noroc. Se dă noroc cu mîna dreaptă. Nu cumva s-o întindeți pe stînga, că asta înseamnă un afront.

— Și ce dacă ? Or să pornească războiul ?

— Nu cred, dar înseamnă lipsă de prețuire, explică profesorul. Dacă nu le acordați considerație, îi supărăm.

— Am auzit adesea spunîndu-se că pe corăbiile străinilor sînt instalate peste tot tunuri, continuă judecătorul. E de ajuns să rîcîie unul cu degetul masa la care stă și imediat se aude bubuitura, iar dușmanul este omorît pe loc. În urmă cu ani, cînd a primit sarcina să negocieze cu străinii, Marele Secretar Li a fost invitat la masă pe corabia nu știu cărei țări. El s-a dus fără să-și ia măsuri de precauție și s-a apucat să-i vorbească străinului. Acela însă n-a scos un cuvînt, iar cineva a aruncat pe masă ceașca cu ceai. Atunci a apărut o gaură de tun mare cît un vas de Shaoxing. Noroc că demnitarul nostru stătea mai într-o parte și n-a fost nimerit. Ei, vezi ce periculos e ? Marele Secretar a avut noroc cu carul și pe urmă era și om cu experiență, fiindcă se bătuse cu fel de fel de seminții. Chiar auzul îi era obișnuit cu bubuiturile de tun. În situația respectivă, el n-a zis nimic, doar a zîmbit. Ofițerul străin, văzînd că nu l-a nimerit, a prins respect față de el și a schimbat tactica, conducîndu-l cu bine pe mal. A doua zi, a mers în vizită la Marele Secretar și i-a dăruit grămezi de aur, perle și pietre prețioase, cerîndu-i să încheie pacea. Marele Secretar a acceptat, i-a dat voie să facă negoț în cinci puncte ale litoralului și din această pricină astăzi se află printre noi o serie de străini. Ei, vezi cum este cu străinii. Acum nu mă tem de altceva, cît de gura aceea de tun. De mic mi-e groază de bubuituri și am auzit că atunci cînd se trage cu tunul trebuie să ai grijă mai mult decît orice de urechi.

Auzindu-l vorbind cu atîta patos, profesorul rîse în sinea lui, dar nu se gîndi cîtuși de puțin să-l contrazică.

— În cinstea Marelui Secretar Li s-au tras salve de tun. Pentru noi nu vor trage cu tunul. În ceea ce ne privește, nu e nevoie de nimic special. Cînd vom fi sus pe corabie, doar să vă prezentați cu cartea de vizită. În rest, am să vorbesc eu cu ei.

Ajunși cu discuția aici, s-au și trezit lîngă litiere. A urcat fiecare în cîte una și au plecat spre țărm, unde li se pregătise o barcă.

Deși profesorul încercase să-i dea curaj, în golf cînd au coborît din litieră, judecătorul arăta buimac, de parcă ar fi fost tîrît la locul execuției. Pînă la barcă a fost nevoie să-l sprijine cineva. Apoi, barca fiind mică, se legăna puternic, gata să se desfacă în bucățele, iar el se văicărea ca un copil.

— Vai, împărate ceresc ! striga.

De mișcat nu îndrăznea să se miște, ținut zdravăn de cineva. Ajunși lîngă corabie, fu ajutat să se cațere pe scară. La un moment dat ridică privirea și văzu pe punte cîțiva marinari străini impozanți, cu nasul mare și cu ochii afundați în orbite. Îl apucă tremuriciul și picioarele i se înmuiară, lipsite de orice strop de vlagă, astfel că fu nevoie de trei-patru oameni care să-l urce pe vas. Parcă i se dusese sufletul din el. Se îngălbenise și stătea acolo, moliu, scuturat ca de friguri ; uită să mai scoată cartea de vizită, să se prezinte și să dea mîna. Noroc că profesorul suise primul. Dăduse mîna cu cei de pe corabie și întrebase în englezește din ce țară erau. I se răspunse și așa află că aceia nu erau englezi. Noroc că limba engleză era de uz mai larg, străinii de pe corabie o știau și se puteau înțelege. Cel mai mare dintre ei avea rang de guvernator și atunci cînd auzi că mandarinii trimiseseră solie să-i cunoască intențiile, vorbi chiar el, în englezește :

— Sîntem în trecere și aveam de gînd să petrecem cîteva zile la vînătoare, apoi să plecăm mai departe. Nu intenționăm nimic altceva, nu vă neliniștiți.

Aflînd despre ce era vorba, profesorul își luă rămas bun, îl luă pe judecător și coborîră amîndoi de pe corabie. Sus, pe punte, judecătorul nu scosese nici un cuvînt. Acum, întorși în barcă, își mai reveni.

— Fir-ar să fie! răbufni el, ştergîndu-se de sudoare. Aproape că mor de frică! Asta nu-i dregătorie uşoară.

Profesorul de limba engleză nu-l băgă în seamă. Privindu-l pe judecător mai că îl pufnea rîsul.

— Acu, dacă le-aţi priceput limba, sigur că vă vine să rîdeţi! se burzului el.

— De ce n-aţi încercat să intraţi în vorbă cu ei?

— Fiindcă vorbeam limbi diferite, se scuză el, roşind. Ce să le fi spus?

— Nu era nici un necaz. Vă traduceam eu.

— V-aţi muncit destul, ce să vă mai supăr şi eu?

Ajunseră la mal, urcară în litiere şi se întoarseră în oraş. În faţa magistratului de district, judecătorului îi crescu dintr-o dată curajul şi raportă tot ce aflase de la profesor. Cînd încheie, magistratul se liniştise de-a binelea. „Deşi străinii declară că n-au treburi deosebite, am să-i telegrafiez totuşi emisarului. Îi voi transmite că am luat legătura cu străinii şi că în privinţa lor poate să nu-şi facă griji", gîndi Mei. Îl chemă pe secretar, redactară telegrama, o cifrară şi porunciră să fie expediată. Judecătorul rugă să se indice clar cine fusese pe vas. Mei Yangren acceptă. Fericit, judecătorul se ploconi în semn de rămas bun şi plecă împreună cu profesorul. Magistratul îi conduse.

— Veţi fi recompensat, îi spuse el profesorului.

— Am făcut-o cu plăcere, rosti acesta.

Cînd emisarul imperial din Nanjing primi telegrama şi citi că ancoraseră trei corăbii de război, se sperie grozav. Ajungînd la partea a doua a textului, unde se spunea că nu erau probleme, culoarea din obraji îi reapăru şi inima îi veni la loc. Se sfătui cu cel care răspundea de chestiunile străine ce era de făcut. Emisarul era dintre aceia care îi preamăreau pe străini şi şeful Departamentului pentru treburile externe îi cîntă în strună:

— Dacă au venit de departe pînă aici, îi socotim oaspeţi. Cel mai important lucru este ca stăpînii pămîntului să se arate plini de prietenie.

— Acesta este primul aspect, încuviinţă emisarul imperial. Aveţi idee ce fel de oameni sînt?

— În telegramă se spune că sînt conduşi de un guvernator.

— Da, dar ce funcţie e aceasta? La noi, în China, înseamnă rangul întîi. Şi atunci s-ar cădea ca toţi mandarinii, militari şi civili, să-i iasă în întîmpinare. Magistratul ne înştiinţează că a trimis un translator şi că în felul acesta a aflat ce a aflat. Dar el nu s-a pregătit cu nimic pentru oaspeţii străini. Nu se pricepe deloc! După părerea mea, să-i răspundem telegrafic să organizeze în chiar noaptea aceasta o ceremonie de bun-venit, la care să-i invite pe străini să petreacă o zi pe uscat. Mei e dregător local şi dacă n-or să-i ajungă banii, îi vom da noi, în privinţa asta să stea liniştit. Am să trimit şi eu o canonieră cu invitaţia pentru ei de a veni pînă la Nanjing spre a-şi petrece cîteva zile în compania noastră. Sper ca lucrul acesta să le facă plăcere. Ce crezi?

— Excelent! aprobă subalternul, cum era şi firesc. Vom face precum ne-aţi îndrumat.

Emisarul imperial rămase pînă se redactă telegrama cu instrucţiuni pentru Mei Yangren, apoi ordonă ca o canonieră să pornească în noaptea aceea spre Haizhou.

Magistratul Mei se afla încă în Yamen cînd sosi telegrama de răspuns. Înţelegînd cum erau privite lucrurile, nu mai întîrzie. Trimise imediat după profesor şi-l rugă să se înapoieze pe corabie şi să comunice că emisarul imperial îl invita telegrafic pe guvernatorul străin să coboare pe ţărm, unde magistratul districtual Mei îi pregătise o casă încăpătoare.

— Am spus deja că am venit aici fără nici un alt gînd deosebit, repetă străinul. Cu toată frumoasa intenţie a emisarului imperial, n-o să-l deranjez. De asemenea, nici măritul magistrat Mei să nu se obosească. Vom mai rămîne ancoraţi o zi sau două şi apoi ridicăm pînzele.

Văzînd că străinul refuză, profesorul îl lăsă în pace şi se întoarse şi-i raportă magistratului. Acestuia din urmă, însă, nu-i era indiferentă această situaţie. Dacă se supunea dorinţei străinului, îl supăra pe emisar; dacă îl trimitea din nou pe profesor pe corabie, se temea că o să-l plictisească pe străin. Se gîndi în fel şi chip şi nu dădu de capăt încurcăturii în care intrase. Între timp sosi

şi canoniera, comandată de generalul Xiao Changui. Acesta se prezentă în vizită la magistratul districtului şi-i spuse pentru ce venise.

— Fratele vostru mai mic a fost trimis la dumneavoastră pentru a merge împreună pe corabie la guvernatorul acela străin. Frăţiorul vostru mai mic a fost numit în funcţie după Excelenţa Voastră, nu sînt nici doi ani de atunci, şi unele chestiuni nu le înţeleg prea bine. Vă rog să mă călăuziţi.

— Cum aş îndrăzni, răspunse Mei cu formula consacrată.

— Dumneavoastră aţi comunicat că străinul are rangul de guvernator şi am fost sfătuiţi să-l întîmpinăm în conformitate cu acest rang. Aş vrea să vă întreb, frate mai mare, fiindcă nu ştiu ce să fac. După regulament, el fiind mai mare în grad, eu ar trebui să îngenunchez înaintea lui.

— Nu e vorba de întîmpinare, ci de o întrevedere.

— Cum să nu fie vorba de întîmpinare ? se miră generalul. Doar de aceea am fost trimis. Nu numai că se cade să îngenunchez, dar trebuie să mă şi prezint şi să aştept prosternat pînă cînd îmi va spune el : „Ridicaţi-vă !" Protocolul îl ştiu prea bine. Cred că în felul acesta n-am să greşesc.

— Dacă aşa aţi hotărît, fratele vostru mai mic n-o să vă însoţească. Mandarinii locali nu îngenunchează în asemenea situaţii. Iar dacă mergem împreună, ce spectacol va fi, unul stînd în picioare şi altul în genunchi ?

— Fiecare dregător cu regulile lui. Mie nu-mi pasă.

— Mie îmi este indiferent cum vă purtaţi, dar străinul nu ne cunoaşte regulile de protocol şi nu ştie chineza, de aceea să nu vă aşteptaţi să strige : „Ridicaţi-vă !" În cazul acesta, ce veţi face ? Veţi rămîne acolo în genunchi ?

La acest argument, generalul îşi duse mîna la ceafă.

— Cum o fi mai bine ? oftă.

— N-am să vă ascund că la început mi-a fost teamă să urc pe corabia străinilor, mărturisi Mei. Translatorul meu s-a dus însă de două ori şi mi-a spus că străinul este foarte manierat, încît abia aştept să-l cunosc. Acum, dispun de ordinul emisarului imperial şi nici n-aş putea să n-o fac. Desigur, nu vreau să vă necăjesc, dar am o altă propunere.

— Care anume ?

— Dacă ţineţi neapărat să îngenuncheaţi în întîmpinarea lui, faceţi-o pe mal. Eu urc pe bord împreună cu interpretul şi am să vă arăt. După ce el vă va vedea, trimit pe cineva să vă invite sus. Ce părere aveţi ?

Generalul se înclină.

— Vă mulţumesc pentru îndrumare. Aşa voi face.

— Şi încă ceva. Străinii nu bat mătănii, de aceea nu vi se va întoarce acest fel de salut. Oricît de mare în rang este străinul, cînd veţi fi faţă în faţă cu el, vă salutaţi doar printr-o strîngere de mînă.

— Asta iarăşi nu prea merge, dar dacă ei nu obişnuiesc, n-am să-i pretind să îngenuncheze. Totuşi, eu am să îngenunchez, apoi am să mă ridic şi am să mă înclin.

Mei îl lăsă să procedeze cum îi era voia. Porunci ca translatorul şi suita să-l urmeze. Dar nu ajunse la jumătatea drumului şi generalul îngenunche. Pe corabie, după ce îi strînse mîna guvernatorului străin, magistratul Mei rosti cîteva cuvinte politicoase şi atunci se auziră trompeţile de pe mal. Generalul Xiao Changui căzuse în genunchi şi îşi ţinea mîinile împreunate deasupra capului, în timp ce-şi rostea cu voce puternică numele şi funcţiile. Mei abia se stăpînea să nu pufnească în rîs, deşi era şi puţin supărat. Aşteptă ca generalul să termine, apoi îl zori pe profesor să traducă :

— Cel care a îngenuncheat pe ţărmul golfului este un mare general, sosit în întîmpinarea voastră.

Străinul luă binoclul şi privi spre mal. Într-adevăr, în fruntea unui grup se vedea un om parcă retezat din genunchi.

— Cine este Măritul Xiao ? întrebă.

— Cel din frunte, preciză profesorul.

— Şi de ce este doar o ciozvîrtă de om ?

— A îngenuncheat, de aceea arată atît de mic de stat. În felul ăsta dă dovadă de înaltă stimă faţă de dumneavoastră. Acesta este salutul cel mai de preţ din China.

Abia acum înţelese străinul şi se grăbi să spună că nu merita atîtea onoruri ; generalul să se ridice şi să urce pe corabie. După ce interpretul traduse, Mei Yangren trimise un slujbaş să-l cheme pe general.

Apoi Xiao Changui urcă pe corabie. Interpretul îi prezentă acestuia pe guvernator și pe adjunctul lui. Generalul se aruncă iarăși jos și își bătu de trei ori capul de podea, apoi se ridică și se înclină, după care căută vreme îndelungată prin manșeta de la mîneca hainei, pînă găsi ce căuta. Interpretul, aflat lîngă el, înțelese primul : hîrtia pe care generalul o scosese la iveală era o prezentare a activității lui militare. Întors spre guvernatorul străin, generalul puse jos un genunchi și ridică sus fîșia de hîrtie, oferindu-i-o. Străinul nu înțelese ce i se dă și mai întîi îl întrebă pe translator despre ce era vorba. După ce i se explică, străinul o primi. Abia atunci generalul Xiao își ridică genunchiul de pe podea. În continuare, el se ploconi în fața guvernatorului adjunct și a altor ofițeri. Și cu toate că ceilalți nici nu se gîndiră să-i întoarcă onorurile, el nu se sinchisi. Încheind cu tot acest ceremonial, făcu un pas înainte și începu să-i vorbească guvernatorului străin. Acesta îl rugă să ia loc.

— Sînt venit să vă slujesc, preamărite, și în fața voastră nu pot sta jos ! răspunse el.

Străinul insistă mult și abia atunci generalul primi să se așeze pe colțul unui scaun. Fiecare se exprima în limba sa, iar interpretul traducea. La un moment dat, cînd străinul rosti *yes*, translatorul repetă în chineză : da. Tuturor celor prezenți, gesturile și vorbele generalului li se păreau caraghioase, vrednice de rîs, numai el se ținea grav, sobru.

— Vreu să vă spun, se întoarse el la un moment dat spre guvernator, că am misiunea să vă întîmpin și să vă conduc la Nanjing, pentru o vizită de cîteva zile. Înălțimea Sa a aflat de sosirea Domniei Voastre și v-a pregătit o casă pe măsură în care să locuiți. Camerele au fost împodobite cu lampioane multicolore, iar pe pereți au fost agățate tablouri și caligrafii scumpe. S-a muncit trei zile și trei nopți acolo. Vă implor deci să ne faceți onoarea de a accepta. Am putea porni chiar astăzi.

Interpretul traduse cuvînt cu cuvînt.

— Dar am spus încă de la început că plecăm de aici. Sînt așteptat în altă parte. Rămîn însă îndatorat emisarului vostru.

Auzind răspunsul, generalul nu se lăsă.

— De nu veţi merge, mai marele nostru va zice că nu mi-am îndeplinit misiunea şi nici n-am să îndrăznesc să mă mai întorc în provincie. De aceea, vă rog, oricît aţi fi de ocupat, primiţi invitaţia, măcar de dragul meu. Venirea voastră îl va bucura pe emisar, care mă va recompensa cu un post bun, iar eu şi familia mea numeroasă, cu mic cu mare, o să vă urăm cît om trăi numai noroc şi viaţă lungă.

Cînd încheie, se înclină din nou. Interpretul îşi făcu datoria. Străinul rîse cu poftă şi-i transmise prin translator :

— Nu mă obligaţi, fiindcă, oricum, la Nanjing n-am să mă duc.

— Dacă nu doriţi să vă arătaţi bunătatea faţă de mine, n-am ce face, constată generalul. Am fost trimis să vă stau la dispoziţie. Ordonaţi cu ce vă pot fi de folos.

Guvernatorul străin îi adresă cîteva cuvinte de mulţumire. Atunci magistratul îl pofti pe străin să coboare pe mal, specificînd că i s-a pregătit o locuinţă. Guvernatorul nu mai putu refuza acest lucru mărunt şi se învoi. Coborîră împreună. Magistratul avea treburi, însă generalul nu se întoarse în Nanjing, ci se puse pe aşteptat, înarmat cu o altă carte de vizită, gata oricînd să urce pentru a doua oară pe corabie. La întrevederea cu guvernatorul străin, acesta îi spusese că va părăsi locul într-o săptămînă, dar iată că în cea de-a cincea noapte, pe cînd generalul dormea dus pe canoniera sa, izbucniră deodată strigăte, zgomote şi lovituri de tun care îl treziră brusc. Înspăimîntat, se încovrigă sub plapumă ; ar fi vrut să ordone cuiva să vadă ce se întîmplă, dar îi pierise pînă şi glasul. În acest moment în care era pur şi simplu paralizat de neputinţă, un marinar se prezentă şi-i raportă :

— E grav, Excelenţă ! Au dat bandiţii !

Cuvîntul bandiţi avu darul să-l înfricoşeze şi mai tare pe general, astfel că singurul gînd care i se învîrtea prin cap era să-şi tragă cît mai iute pantalonii pe el şi s-o apuce la fugă. Din grabă, îmbrăcă pantalonii pe dos, apoi nu se ştie cum îi răsucise, că un picior nu-i mai ieşea deloc din ei. Împinse cu putere şi reuşi să sfîşie tivul. Abia atunci îşi dădu seama că-i băgase invers şi în sfîrşit îi întoarse şi şi-i puse pe el ca tot omul. Dar peripeţiile

îmbrăcatului continuară, de vină fiind nasturii de la veston, care nu voiau să se încheie ; apoi, generalul bîjbîi o groază de timp după încălțări. Crezînd că avea de gînd să se bată, aghiotantul îi întinse pușca.

— Dac-au năvălit bandiții, îl opri el, nu e loc mai nimerit în care să ne ascundem decît în cala de jos, în grămada de cărbuni.

O rupse primul la sănătoasa, dar după cîțiva pași îl auzi pe marinarul de la babord strigînd :

— Bravo ! Bravo ! Toți bandiții au fost nimiciți de marinarii de pe corăbiile străine, ba aceia au și înșfăcat zece-douăzeci dintre tîlhari. Vă rog să vă liniștiți, Excelența Voastră, e liniște !

Abia acum generalul își recăpătă calmul. Se opri și-l întrebă pe cel de lîngă el :

— Oare nu visez ?

Marinarii rîseră.

— E adevărat că i-au lichidat pe bandiți ? întrebă, neîncrezător.

— Cum să nu fie ? interveni un marinar. Am văzut cu ochii mei. Vreo doisprezece-treisprezece sînt arestați.

— Ai văzut bine ? Să nu se afle careva ascuns în întuneric și să ne căsăpească în clipa cînd vom pune piciorul pe pămînt. Cu viața nu-i de glumit ! Mai bine stăm frumușel pe loc. În privința prinderii bandiților, asta nu ne privește pe noi. E treaba dregătorilor locali. De fapt, sîntem musafiri și n-are rost să tragem noi ponoasele. Stingeți felinarele, încuiați intrările pe vas. Mare atenție ! Mare atenție !

Cu acest ordin, se dezbrăcă și-și reluă somnul. Ofițerii și marinarii din subordine se bucurară că n-au nimic de făcut și plecară să se culce.

A doua zi dimineața, ca de obicei, generalul trebuia să fie la ora șapte pe corabia guvernatorului străin, să-și prezinte omagiile, însă de teama bandiților amînă vizita cu o oră. Magistratul districtului Haizhou sosise înaintea lui la locul atacului, fiind înștiințat de către străini. Guvernatorul străin îi încredință deci acestuia pe cei treisprezece bandiți prinși, pentru a fi judecați. Și ca nu cumva să-i scape vreunul pe drum, îi dădu și opt soldați care să-i escorteze. Acum că bandiții era legați fedeleș, generalul

Xiao prinse curaj şi trimise şi el, cu gîndul la recompensă, cîţiva marinari în ajutor. Magistratul însă, după ce ajunse în sala de judecată, dădu drumul marinarilor străini şi chinezi şi începu interogatoriul. Văzînd că n-au încotro, bandiţii recunoscură că băteau satele şi prădau oamenii, mărturisind şi timpul de cînd se apucaseră de jafuri. Bucuros de o asemenea pradă, magistratul raportă cazul la provincie.

Citind telegrama, emisarul imperial se înroşi, apoi deveni livid la faţă şi pînă la urmă un zîmbet îi flutură pe buze. Chemă la el pe inspectorul răspunzător cu treburile străinilor şi-i arătă telegrama.

— Ce aveţi de gînd, învăţătorule ? întrebă acesta după ce o citi.

— Mi se pare că străinii au dat dovadă de o eleganţă fără seamăn luptîndu-se cu bandiţii, arestîndu-i şi apoi cedîndu-ni-i. În situaţia aceasta, se cuvine să le răspundem pe măsură. Mă gîndesc că de vreme ce bandiţii au fost interogaţi şi ei au declarat că jefuiesc de mai mulţi ani, trebuie să-i pedepsim prin execuţie imediată. Magistratul Mei să redacteze o notă verbală în limba engleză asupra acestui caz, trecînd în ea şi pedeapsa pe care urmează să o primească bandiţii. Nota să fie prezentată străinilor. Ce credeţi ?

— Lucrul acesta ne priveşte numai pe noi, spuse inspectorul după un moment de gîndire. Se supun jurisdicţiei noastre şi nu se cade ca străinii să fie implicaţi. Eu aş aprecia că este corect să aprobaţi deja aplicarea execuţiei pe loc, dar nu văd necesar să-i informăm pe străini. Sînt de acord că pentru efortul lor, trebuie să le mulţumim şi în direcţia aceasta v-aş sugera două modalităţi. Ori magistratul se duce şi le transmite recunoştinţa Voastră, ori le trimiteţi nişte daruri pentru marinari. Aceasta este părerea mea cea proastă, vă rog să hotărîţi, învăţătorule.

Emisarul îl asculta atent, tăcu puţin, apoi decise :

— Aţi grăit cu dreptate. Ei au dat dovadă de mărinimie, de aceea nici noi nu putem să nu le arătăm o cît de mică amabilitate. Să le trimitem nişte daruri, obiecte de-ale noastre. Cît despre pedepsirea bandiţilor, gîndul

meu este că tot e mai bine să ne sfătuim cu străinii. Cînd vor pleca, ne vedem de treabă, atunci e altceva. Mi se pare că în felul acesta ar fi mai potrivit.

— Cazul ține cu totul și cu totul de dreptul nostru suveran. Străinii nu trebuie în nici un chip consultați, nu se lăsă inspectorul.

— Înțeleg lucrurile acestea, fiindcă am îmbătrînit în post, continuă emisarul imperial, supărat de insistența subalternului său. Voi sînteți prea îndărătnici și într-o situație ca asta nu știți să-i lăsați și celuilalt cîte ceva.

— Banditii sînt ai noștri și ne păstrăm suveranitatea neștirbită, rîse inspectorul. Cadourile dovedesc prețuirea noastră. O a doua cale nu există.

— Sînteți într-adevăr un om care înțelege greu, își dezvălui emisarul supărarea. Ce v-am explicat eu ? Cazul acesta nu este unul obișnuit și nu are precedente. Banditii sînt chinezi, dar cine i-a arestat ? Ei au luptat și nu vor cine știe ce avantaje din partea noastră. Dar nici atîta considerație nu le putem acorda, încît să nu le arătăm cum considerăm noi că se cuvin pedepsiți banditii prinși de ei ? Cum spuneam, am îmbătrînit ocupîndu-mă de aceste chestiuni, dar voi lăsa pe alții să hotărască. N-am să mă mai amestec !

De mînie, barba i se strînse în smocuri. Rămase pe loc, tăcut. Văzîndu-l înfuriat, inspectorul socoti că lucrurile se pot complica și că va avea el însuși de suferit : „Suveranitate sau nu, ce-mi pasă ?“ își zise. „De ce să-mi fac eu însumi neplăceri ? Și de ce să-l împing pe șef să se supere pe mine ?“ se gîndi cum să o întoarcă. Răsuci chestiunea pe toate părțile și pînă la urmă recunoscu direct :

— Îmi dau seama că am înșirat numai prostii, pe alături de cele ce se cuveneau. De vreme ce ați chibzuit la o soluție complexă, învățătorule, în temeiul căreia puneți accentul pe raporturile de prietenie, acest lucru nu prejudiciază dreptul suveran în esența sa, de aceea nu am decît a vă exprima deosebita mea prețuire ! Abia acum am ajuns să pricep că nu se încalcă suveranitatea, ci se are în vedere aspectul raporturilor. Vă rog să-mi ordonați dacă pot să acționez.

— Cum ?

— Telegrafiem imediat magistratului districtual Mei să-i osîndească pe cei mai răi dintre cei treisprezece banditi, la execuție capitală, așa după cum o cere dreptul nostru suveran. Ceilalți, fără deosebire, vor fi tratați ca tîlhari de drumul mare. Să nu socotească însă pedepsele ca definitive, ci așa cum mi-a poruncit Înălțimea Voastră să le înfățișeze străinilor, să decidă ei. Dacă aceștia se vor pronunța pentru moartea tuturor, așa să fie. De vor cere însă să fie eliberați, restul banditilor se va bucura de mărinimia Înălțimii Voastre.

Emisarul imperial ascultă încuviințînd din cap și îngînînd mereu „bine", „se aprobă", iar înainte ca inspectorul să încheie, rosti :

— Așa și numai așa ! Știam eu că sînteți plin de idei. Astfel se explică faptul că vă cer sfatul în orice chestiune. Acum așa vom face. Trimiteți imediat o telegramă cu instrucțiuni.

Despre felul cum s-a ocupat inspectorul de îndeplinirea misiunii nu vom vorbi. Ne vom referi numai la acțiunile magistratului din momentul în care a primit telegrama din capitala provinciei. El procedă întocmai cum i se indicase. Porunci ca cinci dintre arestați să fie aduși în sala de judecată, examinați și însemnați, apoi duși pe terenul de execuție pentru a fi executați pe loc. În timpul execuției, el și șeful închisorii se îmbrăcară în mantale *doupeng* * de culoare roșie. Conform tradiției, după executarea pedepselor cu moartea, trecură amîndoi în costumația lor sinistră pe la templul Spiritului ocrotitor al orașului, să aprindă santal. Întorși la Yamen, dădură în primul rînd prin sala de judecată, apoi se retraseră într-un cabinet. Rostul mantalelor roșii era de a îndepărta din preajma acelora care le purtau demonii, înfricoșați mai mult decît orice de culoarea roșie. Drumul la templu avea și el o menire : preoții de acolo invocau alți demoni mai mici pentru a-i alunga pe eventualii demoni care s-ar fi ținut după executori, Iar în Yamen aceștia intrau mai întîi în sala de judecată, pentru că acolo portăreii băteau și bocăneau din ciomege, ocolind, ieșind și perindîn-

* Mantale speciale pentru execuție, prevăzute cu glugi care acopereau în întregime capul și gîtul.

du-se cu multă zarvă, pentru a înfricoşa şi a pune pe fugă oricîţi demoni s-ar fi ţinut prin apropiere. Aceasta era procedura dintotdeauna. La urma urmei, nimeni nu văzuse un mandarin încolţit de demoni, dar cu aceste măsuri de prevedere, mandarinii se autoînşelau, se amăgeau singuri, liniştindu-şi propria conştiinţă.

Îngrijorat că peste două zile străinii urmau să plece, mandarinul trimise, de îndată ce se instală în cabinet, să-i fie adus profesorul de la şcoală, chiar atunci, la căderea serii. Cînd acesta sosi îl puse să traducă dosarul întocmit asupra banditilor, pentru a i-l prezenta guvernatorului străin şi a-i cere acestuia verdictul. La început, profesorul se îmbufnă.

— Există nişte ore din zi cînd oamenii muncesc, protestă el. Astăzi am avut cîteva ore bune de clasă şi noaptea am nevoie şi eu de odihnă. La ora aceasta, îmi cereţi să traduc ? Dar traducerea este un lucru greu şi chinuitor, ca o rană pe creier ! Voi lua dosarul cu mine şi-l voi traduce atunci cînd voi găsi timp pentru el.

Magistratul trimise secretarul să-i explice pentru ce avea nevoie de act neapărat a doua zi în zori. Profesorul acceptă „în mod cu totul neobişnuit", apucîndu-se de lucru chiar în cabinetul magistratului. Acesta se arătă recunoscător şi îşi făcu mereu treburi pe acolo, întrebîndu-l dacă voia ceai, dacă-i era foame şi aşa mai departe. Ba îi porunci slugii să deschidă pînă şi un flacon cu o soluţie pentru stimularea creierului, medicament produs de Compania Iluo din Shanghai. Profesorul se simţi măgulit şi puse inimă în munca sa. Trudi opt ore încheiate pentru a face un extras, pe care i-l citi magistratului. Acesta îl aprecie a fi bun şi chemă pe cineva care să ducă documentul, însă de data aceasta profesorul se oferi el însuşi să facă pe mesagerul. Guvernatorul străin citi textul o dată, de două ori, se mai uită peste el, apoi întrebă despre ce era vorba. Profesorul îi explică

— Noroc că aţi venit chiar dumneavoastră. Am cu mine oameni care ştiu aproape toate limbile pămîntului, dar engleza dumitale n-ar înţelege-o nimeni, zise guvernatorul şi izbucni în rîs.

Profesorul ştia că făcuse cu toptanul greşeli de sintaxă şi că era luat în bătaie de joc. De ruşine, roşi pînă în vîrful urechilor.

— Dacă legea onoratei dumneavoastră ţări cere pedeapsa cu moartea pentru toţi banditii, îl rog pe Excelenţa Sa din Haizhou să procedeze întocmai, glăsui guvernatorul în continuare.

Atunci profesorul îl invită la locul execuţiei. Străinul acceptă, fixînd o oră. Profesorul se întoarse la Yamen. Magistratul Mei Yangren dispuse ca criminalii să fie escortaţi la locul execuţiei. Cînd ajunse şi el acolo, guvernatorul străin, înconjurat de cîţiva zeci de militari, îl aştepta deja. Marinarii străini erau înarmaţi, îmbrăcaţi îngrijit şi toţi la fel de înalţi. Aveau puştile strălucitoare de-ţi luau ochii şi stăteau cu toţii în picioare, unul lîngă altul, fără să scoată o vorbă. Magistratul se uită la propriii săi soldaţi, aceştia erau şi înalţi şi scunzi, şi tineri şi bătrîni, printre ei aflîndu-se unii bolnavi sau distruşi de opium. Hainele de pe ei erau militare, dar neîngrijite, neîncheiate, zdrenţuite, încît aşa cum arătau, oamenii lui nu se deosebeau cu mult de nişte cerşetori. Apoi cînd mergeau, nu se cunoştea că alcătuiesc o trupă în marş, iar cînd stăteau drepţi arătau a orice, dar numai a militari nu. Picioarele abia şi le trăgeau, unii umblînd mai mult în tălpile goale, deoarece încălţările de paie li se rupseseră de tot, ciorapii li se închiseseră la culoare de murdari ; cîţiva dintre ei purtau bocanci cu ţinte. Ajunşi pe teren, mulţi dintre ei se puseră pe spus glume, alţii pe înjurat. Bolnavilor nu le păsa de nimic şi scuipau scîrbos, iar opiomanii îşi ştergeau lacrimile şiroind vrîndnevrînd din ochi, cu mînecile hainelor. Cît despre arme, ce să mai vorbim : comparîndu-le cu ale străinilor, era o diferenţă între ele, ca de la cer la pămînt ! După ce guvernatorul străin se salută cu mandarinii locali, îi fotografie pe condamnaţi, iar după execuţie mai făcu o fotografie şi apoi se despărţi de dregătorii chinezi.

Între timp, magistratul pregătise darurile şi porunci să fie trimise prin generalul Xiao. Cînd auzi de această misiune, generalul se învioră imediat. Darurile veneau din partea emisarului imperial. Generalul se îmbrăcă în hai-

nele de ceremonie. Darurile fuseseră împachetate în cîteva cutii. Porcii şi oile, vii, din fiecare cîte o sută de capete, erau mînate de marinari. Generalul mergea în fruntea turmelor, aşezat comod într-o lectică. „De cîţiva ani, de cînd lucrez pe canonieră", îşi zise, „am uitat să mă mai ţin călare pe un cal." Ajunse pe corabie. Interpretul prezentase deja lista cu daruri şi străinii înţeleseră. Xiao Changui urcase de atîtea ori pe corabie, încît locul şi oamenii îi erau cunoscuţi. Salută pe toată lumea, fie ofiţer, fie subofiţer sau marinar. În faţa guvernatorului, se înclină de două ori : o dată din partea sa, a doua oară din partea emisarului. Străinii îi ştiau deja meteahna ploconirilor şi nu li se mai părea nici caraghios şi nici ciudat. Guvernatorul porunci să se primească darurile ; îşi exprimă apoi mulţumirile şi îi ordonă unui ofiţer să-l invite pe generalul Xiao la masă. Cît îl mai perpelise şi fiersese acest ospăţ ! Unii soldaţi străini, învăţaţi deja cu el, nu-i arătară nici respect şi nici politeţe, purtîndu-se cu el mai mult decît cu familiaritate : îl traseră de părul împletit în coadă, rîzîndu-şi de el.

— Ai coadă şi jos ? glumeau.

El nu le ştia limba, dar îşi dădea seama că era batjocorit. Se înroşi la faţă şi îşi plecă privirea, amuţind de tot. La sfîrşitul mesei, mulţumi guvernatorului şi-şi luă rămas bun, întorcîndu-se direct la Haizhou, pentru a discuta preparativele pentru ceremonia de plecare a străinilor. Generalul vroia iarăşi să îngenuncheze pe mal, propunîndu-i şi comandantului local să i se alăture, ba chiar să facă acest lucru fiece soldat din trupele lui. Comandantul local fu de acord. Magistratul convocă şi el toată suflarea mandarinală.

— Prinderea banditilor, spuse la un moment dat magistratul Mei, deşi este opera străinilor, am înţeles că l-a bucurat pe emisarul imperial şi am bănuiala că vor urma promovări.

Generalul Xiao se înclină adînc, amintind şi numele său. Magistratul nu-l repezi : generalul venea din preajma emisarului şi îl putea vorbi de bine. Profesorul de engleză ceru ca şi el să fie avansat.

— Voi face în așa fel, ca să se știe că ați muncit cel mai mult dintre noi, frate mai mare. Firește! Firește! aprobă Mei.

În timpul acesta, judecătorul care urcase primul pe corabie se așternuse cu cineva la discuție; auzind că aveau să se facă propuneri pentru promovări, își lăsă baltă companionul și se apropie de magistratul districtual.

— Și elevul vostru întîrziat, Excelență? îl abordă el.

Magistratul tresări.

— Ce doriți, frate mai mare? întrebă.

— N-aș vrea să mă laud, dar succesul întregii chestiuni îmi revine mie. Cum nu știți, Excelență? Doar nimeni nu îndrăznea să urce pe vas atunci cînd m-ați însărcinat pe mine să fac pasul acesta.

— Așa e. Dar participarea nu înseamnă neapărat succes.

— Dacă nu m-aș fi dus eu la ei, s-ar mai fi purtat străinii cu atîta bunăvoință? I-ar fi prins ei pe bandiți? Nu cer altceva, decît să scrieți în amănunt despre acest merit al meu. Cînd vă citi raportul, sînt sigur că emisarul imperial nu mă va respinge. Iar eu n-am să uit gestul dumneavoastră nicicînd.

— Vom mai discuta, îngînă Mei.

De teamă că nu va fi luat în seamă, judecătorul rămase multă vreme, ca plouat, apoi în minte îi încolți brusc un gînd și se duse și-l trase de mînecă pe profesor. Ieșiră împreună, iar afară judecătorul îi vorbi astfel:

— În chestiunea aceasta, dumneavoastră aveți meritul întîi și eu pe al doilea. Oricum, nu se află a treia persoană care să ne eclipseze reușita. În magistratul Mei nu mă prea încred. Ce-ar fi să mergem în seara asta împreună pe corabia străinilor și să-i rugăm să ne dea o scrisoare către emisarul imperial, iar în aceasta să ceară chiar ei să fim promovați? Atunci n-am mai avea nevoie de ăștia. Ce spuneți?

Profesorul îl ascultă și-și zise: „Nu gîndește rău. Calea deschisă de străini e mai largă decît a chinezilor. Mă mir chiar cum de i-a trecut lui prin cap acest lucru".

— Da, da, e minunat, îl lăudă el. Dacă vreți, chiar să vă duceți acolo, vă însoțesc și voi traduce tot ce veți spune.

Plecară, nu înainte de a lua cu ei cărți de vizită, roșii. Crezînd că străinii nu știu decît să fie binevoitori, judecătorul se purtă de această dată cu îndrăzneală.

— Ce vreți ? întrebă un soldat.

— Vrem să mergem la guvernator, spuse profesorul.

Soldatul îi conduse pînă la acesta. Judecătorul se arătă numai zîmbete, îngenunche, se ploconi, așa cum se purtase generalul Xiao, în prima zi. Străinul se obișnuise ; așteaptă pînă ce acesta se ridică și abia atunci le făcu semn să se așeze. Profesorul explică pentru ce veniseră. Străinul, rîse, apoi dădu din cap că nu se învoia. Judecătorul ghici că omul din fața lor îi refuza și se alarmă. Avea de gînd să se amestece în discuție, dar încă nu știa ce să spună, și tot nu s-ar fi făcut înțeles. Profesorul articula mai departe sunete necunoscute și după o bucată de vreme, guvernatorul zîmbi. Atunci profesorul întoarse capul, luă din mîna judecătorului cărțile de vizită și i le întinse străinului. Acesta se uită la ideogramele chinezești, neînțelegînd nimic.

— Ce scrie ? întrebă.

Profesorul traduse cele înscrise pe cartea de vizită a judecătorului, în vreme ce acesta îl privea mîndru, convins că acum vor fi luați în seamă. Peste încă puțin, profesorul de engleză îi zise judecătorului că trebuie să plece.

— Și cum rămîne ? Am avut noroc ? întrebă judecătorul, agitat.

— Vorbim mai încolo, șopti profesorul.

Neavînd încotro, judecătorul se înclină în semn de rămas bun și ieși după profesor.

— Nu mi-ai spus cum a rămas ! întrebă el din nou, dincolo de ușa cabinei.

— Discutăm acasă pe îndelete, i-o tăie profesorul.

Judecătorul transpirase tot. Abia cînd ajunseră în biroul lui, profesorul îi povesti că la început guvernatorul străin nici nu voise să audă, apoi, în urma pledoariei lui, acceptase ca în scrisoare să-i laude pe-amîndoi în mod deosebit. Judecătorul se bucură. A doua zi participară împreună cu ceilalți la petrecerea străinilor. Generalul Xiao Changui se întoarse în Nanjing.

În ziua următoare, magistratul districtului Haizhou, Mei Yangren, trimise raportul, care ajunse la emisarul

imperial în același timp cu scrisoarea expediată prin poștă, de către guvernatorul străin. În scrisoare, guvernatorul străin își exprima înalta gratitudine către emisarul imperial pentru faptul de a fi trimis pe cineva să-l întîmpine și de a-i fi făcut daruri. „Dregătorii civili și militari din Haizhou m-au tratat foarte bine" și mai departe scria: „Toate acestea se datorează aranjamentelor Înălțimii voastre și sînt profund mișcat pentru aceasta". În final, arăta că „judecătorul din Haizhou și translatorul m-au rugat să vă cerșesc să le acordați posturi mandarinale. Ce fel de posturi le veți da, Înălțimea Voastră hotărîți, eu nu mă amestec. Anexez cărțile lor de vizită" și așa mai departe. „Toate aceste întîmplări l-au necăjit destul pe magistratul Mei. E adevărat că nu el i-a prins pe bandiți, dar am să-l promovez, să fie exemplu. Scrisoarea străinului mă îndreptățește cu atît mai mult să fac lucrul acesta. Cît despre judecător și profesorul de engleză, dacă au fost capabili să se aibă bine cu străinul, în așa fel încît acesta să scrie despre ei, înseamnă că sînt oameni răbdători și îmi vor fi de folos în viitor. Am să-i aduc în Nankin!"

Peste încă o zi, emisarul imperial le trecu comisarului și cenzorului raportul magistratului Mei și le vorbi despre rugămintea străinului în legătură cu cei doi.

— Acești oameni n-au făcut bine că și-au croit drum cu ajutorul străinilor, își exprimă părerea comisarul. Dacă se va porni o astfel de modă, vor veni atîția să cerșească sinecuri, încît ne va veni greu să le facem față. Vreau să spun că magistratul Mei trebuie premiat pentru treaba pe care a făcut-o în cazul bandiților. Cît despre judecătorul care a procedat fără rușine, vă rog să hotărîți: ori îl demitem, ori îl mustrăm tare, ca altădată să-i fie teamă de asemenea practici.

Emisarul îl ascultă cu vădită neplăcere și își arătă nemulțumirea pe loc:

— Uitați ce vremuri trăim! Imperiul are nevoie de oameni destoinici și noi să-i blamăm? După părerea voastră, ar trebui să-i gonim pe străini, să nu-i luăm în seamă. Uite cine-mi este prim-sfetnic! Ați vrea cumva să-i supărăm și ei să trimită canoniere bine echipate și să ne închidă? Să fim obligați să le dăm acestor străini arginți,

cerşindu-le pacea ? Raţionamentul acesta este greşit de la început şi pînă la sfîrşit. Gîndiţi-vă, e adevărat sau nu, ce afirm eu ? Cei doi au cerut recomandarea străinului şi mie mi se pare a fi procedat cu înaltă înţelepciune. Asemenea oameni dibaci vor deveni buni diplomaţi. China este acum slabă şi avem nevoie de oameni care să ştie să tragă cît mai mari foloase.

La această mustrare, comisarul, deşi nu era convins în inima sa de pledoaria emisarului imperial, nu-l mai contrazise. Rosti de cîteva ori „da" şi se retrase.

Emisarul imperial îi chemă pe cei doi din Haizhou. Aceştia bănuiau că trebuie să fie la mijloc scrisoarea guvernatorului străin şi se bucurară, pornind îndată spre Nanjing. Cum ajunseră, emisarul îi primi deosebit de bine, îi reţinu şi discută cu ei vreme îndelungată, lăudîndu-i.

— Nu vă întoarceţi, le spuse, am aici nevoie de voi.

Cei doi îi exprimară multele lor mulţumiri. A doua zi, emisarul imperial îl numi pe judecător funcţionar la Direcţia pentru treburile străine, încredinţîndu-i şi supravegherea fabricii de hîrtie. Interpretul, deoarece era profesor de engleză, fu numit profesor universitar şi expert în treburile cu străinii.

Magistratul Mei Yangren fu şi el promovat, ca şi generalul Xiao Changui, dar despre ei nu vom mai vorbi.

Directorul fabricii cine credeţi că era ? Vă vom spune noi : se chema Fu Bowan şi primise funcţia aceasta nu de mult. Tatăl lui fusese într-un rînd inspector al vămilor, apoi judecător provincial şi de două ori comisar provincial. La ultimul post, nu s-a prea înţeles cu un guvernator nou-numit şi socotind că şi aşa îşi făcuse suma, a anunţat că era grav bolnav şi s-a retras din slujbă. Bowan avusese un frate mai mare, care se prăpădise la numai şaisprezece ani, astfel că speranţele întregii familii se revărsară asupra lui. Cînd voiau să-l flateze, ai casei îi ziceau Milionarul *. Adevărul era că tatăl lui strînsese cam peste jumătate de milion, însă numele de Milionarul suna mult

* Joc de cuvinte pornind de la numele personajului, *Bo*, larg, mult ; *wan*, zece mii. Pronunţia puţin schimbată a primei silabe, *bai*, în loc de bo, duce la *Baiwan*, care înseamnă un milion.

mai frumos. Cu toate astea, omul nostru era scund, îndesat și gras, iar pe tocuri înalte abia dacă părea și el mai răsărit, fapt pentru care fusese poreclit Ciocan. Taică-său îi cumpărase încă înainte ca el să împlinească o lună un titlu de inspector și cei care-l cunoșteau din copilărie i se adresau de multe ori cu venerație. „Inspectorul coborît din ceruri". Denumirea aceasta o știau însă numai neamurile, iar cei mulți i se adresau cu porecla general cunoscută — Ciocan.

La început, Ciocan a trăit la adăpost de orice griji și n-avea de gînd să ajungă cu adevărat mandarin. Stătea acasă și ziua întreagă fuma opium. Credea că era suficient pentru un opioman să mănînce bine ca viciul să nu i se ghicească. În concluzie, îi poruncise bucătarului să-i pregătească zilnic două rațe, una pentru prînz și alta seara. Din oase și din zgîrciuri, i se făcea o supă pe care o sorbea în dimineața următoare. Trei sute șaizeci și cinci de zile din an mînca tot astfel, încît era gras și își păstra pielea albă, arătînd în întregime diferit de alți opiomani. Fuma de trei ori pe zi, după mese. Cînd încheia cu tutunul, prosoapele fierbinți îl așteptau gata-pregătite și trei-patru slugi îl ștergeau bine, să nu i se simtă năravul. Pe urmă lua o oglindă și se privea, spunînd :

— Am atîta avere, că oricît aș fuma, cui ce-i pasă ? Dar noi, cei care ne-am bucurat de binefacerile brațului ocrotitor și mărinimos al patriei, va trebui totuși să ne luăm cîndva în primire posturile de demnitari, iar un mandarin cu chip de opioman nu va fi bun conducător.

— S-a nărăvit la lucruri proaste, însă nu e un stricat, rosteau despre el cei bătrîni, auzindu-l.

De aceea, oamenii îl stimau și-l îndemnau mereu să se smulgă din amorțeală. Dar lui nu-i era deloc pe plac să se ducă într-o provincie și să înceapă ca asistent al nu știu cui. Ar fi vrut fie să plece în străinătate, fie să intre în comerț, ori pentru aceasta era nevoie să obțină o numire din partea guvernatorului. Însă cine îl știa și-l căuta pe el acasă să-i dea o dregătorie ? Și totuși, pînă și unor oameni ca aceștia li se ivește cîte un prilej norocos.

Un fost slujbaș al tatălui lui, om pe care îl chema Wang, ajunsese inspector și fusese consilier de ambasadă în nu știu ce țară. Ambasadorul de acolo se numea Wen

Guo. Fusese academician, îi plăcea să scrie și să caligrafieze și făcea mai mult muncă de birou, departe cu mult de realitățile zilei. Străinii știau că ambasadorul, luîndu-se după cărți, se afla cam cu zece ani în urmă în ce privea aprecierea lucrurilor. Gîndiți-vă, stimați cititori : oricine-ar fi, dacă n-ai ieșit o viață din capitală și apoi ți se cere să mergi în străinătate, oricît ai fi de învățat, cînd ești pus în fața unor adevăruri concrete și trebuie să acționezi, nu vei vedea altceva decît negru înaintea ochilor.

Dar să scurtăm vorba. După primirea la Palat, cărturarul Wen a cerut audiență la cîțiva miniștri cu influență, rugîndu-i să-l sprijine. Unii s-au arătat binevoitori și i-au prezentat chiar doi oameni, un consilier și un atașat, cu experiență în munca diplomatică prin țări străine. Consilierul nu era altul decît inspectorul general districtual Wang și el s-a gîndit imediat la fiul protectorului său, cu atît mai mult cu cît el îi și scrisese că i-ar plăcea să meargă în străinătate. Ca urmare, Wang i-a vorbit ambasadorului despre Ciocan și acesta l-a acceptat. Atunci tot Wang a expediat o telegramă pe adresa familiei Fu, dîndu-i lui Ciocan întîlnire în Shanghai. Într-o asemenea metropolă, Ciocan, în ciuda faptului că era fiul unor oameni de vază, dar pe de altă parte și conștient de lipsa sa de experiență, recurse în fiece chestiune la sfatul lui Wang, ba se purtă față de el și cu multă atenție, spre bucuria și mulțumirea lui. Au plecat, apoi, împreună în străinătate. Wang pe post de prim-consilier, Ciocan, pentru că avea de mic titlul de inspector, s-ar fi cuvenit să primească o funcție nici mai mare și nici mai mică decît cea cuvenită titlului său ; dar cum nu știa să facă nimic practic, Wang l-a sfătuit să-i ofere ambasadorului ceva bani și să-l recunoască drept învățătorul său. Pînă la urmă acesta i-a aranjat o sinecură *.

Pe cînd trăia în Beijing, Wen Guo fusese dregător sărac și cîștiga puțin. Avea nevastă și două fete tinere, însă nevasta i se îmbrăca mai mult cu haine peticite. Din lipsă de bani, nu-și îngăduise să ia o femeie în casă și făcea singură mîncarea, spăla cu mîinile ei rufele, ținînd toată

---

* *Guaming chashi*, a avea un titlu pur onorific (nu și poziția socială respectivă).

gospodăria. Cînd soțul ei primise slujba de ambasador, ea nu se îngîmfase și nici nu se împăunase, așa cum ar fi făcut-o alții. Fiind o femeie la locul ei și virtuoasă din fire, nu uitase cine era și ținuse să se descurce ca dintotdeauna, fără nici o slugă. Avea grijă ca și mai înainte tot ea singură de bărbat și de fete. Prietenii îi șoptiseră lui Wen Guo să-și sfătuiască nevasta să se poarte ca o soție de ambasador.

— Crezi că eu nu știu că acum avem bani ? îi explicase ea lui Guo. Numai că atunci cînd ai, e musai să te gîndești și la zile negre cînd n-o să mai primești nimic, de nicăieri. Mai bine-i să cheltuim acum cu grijă și chivernisealâ, pentru ca atunci cînd vom da de greu, s-o putem scoate la capăt. Lasă-mă pe mine să mă port așa cum am apucat și n-o să-ți strice să agonisești și din asta mai mult.

Ambasadorul își zise că femeia sa avea dreptate, de aceea o lăsă în voia ei. Ea era obișnuită cu felul său de a fi și nu i se părea că ceea ce făcea ar fi fost ieșit din comun.

Mai apoi, după ce Ciocan a devenit învățăcelul lui Wen Guo, nevasta acestuia a avut prilejul să-l cunoască, iar într-un rînd i-a și spus :

— Sînteți învățăcelul soțului meu și am să vă vorbesc deschis. În străinătate, sînt puțini chinezi și e bine ca atîți cîți sîntem să ne socotim o familie. Orice chestiune are să te necăjească să vii la mine să mi-o spui ; dacă îți va fi foame sau ai să ai trebuință de ceva anume, să-mi dai de veste și eu am să mă îngrijesc de orice, ca și cum ai fi copilul meu.

— Îl stimez pe învățătorul meu, i-a răspuns Ciocan. Mi se pare minunat ceea ce îmi spuneți, doamnă !

Dintre membrii ambasadei respective, începînd de la ambasador și pînă la gradul diplomatic cel mai mic, numai Ciocan era bogat ; își luase cu el cîteva zeci de mii de arginți. Și deși familia și-o lăsase acasă, avea pe lîngă sine trei-patru slugi. Hainele și le schimba ca nimeni altul. „Străinilor le place curățenia", era vorba lui și vara se primenea de două ori pe zi la cămașă și chiloți, iar iarna zilnic. De cîte ori se dezbrăca de ele, cerea să îi fie numaidecît spălate. Dar în străinătate nu era ca în China.

Spălatul era scump şi o deprindere, fie și lăudabilă, ca a lui Ciocan costa vreo doi galbeni pe zi, într-o lună adunîndu-se o sumă considerabilă.

Ambasadorul avea noroc cu soția, care spăla toate rufele familiei. Ambasada Chinei se afla într-o casă oarecare, cu etaj, ale cărei ferestre erau spre stradă. Străinii aveau cîte un loc anume pentru spălatul rufelor, pe care le agățau apoi în curte la uscat. Cum clădirea oficiului chinez era lipsită de curte, doamna ambasador nu putea să întindă rufele în casă, fiindcă n-avea loc, de aceea înghesuia lucrurile pe o sfoară, prinsă în două cuie, chiar sub fereastră. Expunea acolo și chiloți și cămăși și ciorapi, lucruri de tot felul, albastre, albe, care fluturau în vînt tot la fel cum fîlfîia steagul cu dragoni de pe clădire. Străinii se uitau din stradă, curioși : „Ce sărbătoare o fi azi la chinezi ?" se mirau. „În afara drapelului, au pus şi steaguri lungi şi pătrate, albe şi albastre, de toate formele şi de toate culorile". Vorba zbura din gură în gură, răspîndindu-se ca despre o ciudățenie. Unii corespondenți de presă și-au informat redactorii șefi şi peste noapte lumea s-a trezit că ziarele au scris despre aceste lucruri. Noroc că ambasadorul chinez nu știa engleză. Primeau zilnic ziare, însă acestea erau date translatorului la care și rămîneau, de aceea ştirea se întinsese şi lățise în afară, numai cei doi soți răspunzători de toată vîlva nu ştiau nimic.

După un timp, s-a găsit cineva care i-a şoptit doamnei Wen cît de bogat și de larg la mînă era Ciocan, de vreme ce numai cu spălatul rufelor cheltuia zilnic cîțiva galbeni ! Auzind una ca asta, femeia s-a tulburat peste fire.

— Amida Buddha ! a strigat. Eu și de-aș avea banii lui, nu i-aş risipi în felul ăsta. Ai mei se schimbă o dată pe lună, iar eu abia la două-trei luni. Ce-i cu el de se primeneşte în fiecare zi ? Înseamnă că el aruncă jumătate din leafă numai pe spălat. Să-i spuneți că eu una n-am ce să fac cît e ziua de mare și că ar fi bine să-mi trimită rufele să i le spăl eu. O să-i iau doar jumătate de preț. El o să facă economii, iar eu o să fiu bucuroasă că voi cîştiga ceva bani.

Vorbele ei au ajuns la urechile lui Ciocan, dar el nu îndrăznea să-i dea soției mentorului său să-i spele chiloții

și ciorapii. Femeia însă nu se lăsă. De teamă să nu-i ia altcineva afacerea din mînă, l-a chemat pe Ciocan la ea. Omul s-a dus și soția ambasadorului a făcut ce-a făcut și l-a convins; din ziua aceea, el i-a trimis ei rufele să i le spele. Două luni, treburile au mers bine și Ciocan ca s-o cîștige de tot pe soția șefului său, a plătit-o la fel de gras ca și pe străini. Femeii i-a convenit plata.

Într-o zi, un străin renumit l-a invitat pe Wen Guo la un ceai. Acesta s-a dus împreună cu consilierul și cu un interpret. Ajunși acolo, au constatat că în saloane nu era loc să lași să cadă un ac, aflîndu-se adunați vreo două-trei mii de oameni. Mai mult de jumătate dintre ei erau nobili, mari negustori și oameni de afaceri. În rest, erau miniștri plenipotențiari și consilieri acreditați în țara respectivă, ca și reprezentanți comerciali. Toți oamenii deosebiți fuseseră chemați. Îmbrăcat în costum de gală, cu un fel de pălărie pe cap, Ciocan se răsucea în fel și chip, ba acoperit de ambasador, ba prins de mulțime, nereușind să iasă și el la lumină. La un moment dat, în fața lui se înfipsese ca un paravan o frumusețe locală. După protocolul străin, femeile poartă rochii lungi care mătură podeaua și care în partea de sus au un decolteu mare lăsîndu-le dezgolite pieptul și umerii. Acesta fiind obiceiul, nimeni nu găsește curios așa ceva. Dornic să vadă ceva interesant dincolo de obstacolul din calea sa, Ciocan cel scund se învîrtea disperat căutînd să se uite ba pe dreapta, ba pe stînga persoanei dinaintea sa, sucindu-se ca un copil neastîmpărat. Femeia simți că un nu știu ce i se tot furișa pe sub braț, ceva păros și rece, dar nu-și putea da seama ce putea fi. La asemenea serate, o femeie nu vine niciodată singură, ci însoțită de un bărbat. În cazul nostru, bărbatul se nimerise a fi o personalitate, un lord cu o funcție înaltă în cadrul monarhiei. Neștiind ce anume o deranja de la spate, femeia îl întrebă pe lord. Noroc că acesta avusese mai multe întrevederi cu chinezii și știa că aceștia purtau la bonetă chiar „ceva păros și rece“, obect numit *hualing*, adică o podoabă din pene de păun, ea fiind un semn imperial al unor merite înalte. Lucrul acesta era perfect adevărat. Ceea ce nu aflase lordul, era că o sinecură se putea cumpăra. Lămurită în sfîrșit despre ce era vorba, femeia

se trase un pas înapoi și lăsă privirea în jos, pentru a admira penele de păun, ba întinse și mîna să le mîngîie, apoi rîse împreună cu lordul, amuzată grozav.

Ciocan se obosi peste măsură la acest ceai. Indivizii înalți de statură se distraseră bine, reușind să-și vadă și să-și întîlnească cunoscuții. Numai el, o jumătate de om, aproape că se sufocase în spatele celorlalți, fără să se bucure de nici măcar o priveliște de ansamblu a petrecerii. Mînios, o dată întors la ambasadă, trei zile nu mai ieși pe poarta acesteia.

În ziua a patra de autodetențiune a lui Ciocan, un industriaș dădu o recepție pentru doi delegați chinezi care veniseră într-o călătorie de studiu. Cei doi erau manciurieni, pe numele lor Hulitu și Talasian. Traseseră la ambasadă, însă nu se văzuseră cu Ciocan. Industriașul îl invitase și pe acesta din urmă să le țină companie delegaților. Ciocan ajunse primul la locul întrevederii, schimbă cîteva cuvinte cu industriașul, apoi cei doi invitați principali își făcură apariția. Dădură mîna cu industriașul, apoi se năpustiră asupra lui Ciocan cu fel și fel de întrebări.

— Cum vă numiți ? Unde locuiți ? De cine aparțineți ? Din ce provincie sînteți ? De cînd sînteți aici ?

Ciocan răspunse la fiecare întrebare în parte. Cei doi îl tratau ca pe un adevărat consilier al ambasadei și îi arătau o stimă deosebită. Ciocan îi studie atent : Hulitu avea față de opioman, buboasă ; Talasian avea chipul unsuros, plin de grăsime. Amîndoi erau în vîrstă de peste treizeci de ani. Vorbeau limba din Beijing și le plăcea să-și facă relații. Ciocan îi întrebă, la rîndul său, ce rang purtau, apoi patronul se îngriji în mod special de oaspeți.

— Cu ce vă ocupați în Beijing ? Mă gîndesc că aveți treburi pînă peste cap.

— Cu ce să ne ocupăm ? Ne mîncăm rația de cereale și altceva n-avem de făcut.

Străinul rămase perplex. Un colaborator de-al lui intră în amănunte și abia atunci înțeleseră că oaspeții lor, fiind manciurieni, beneficiau prin naștere de o rație de cereale.

— Eu am grijă doar să scriu „prezent“, zise Talasian. Industriașul nu știa ce înseamnă asta și manciurianul

continuă : Avem obligația să mergem zilnic la minister, dar treburi n-avem. Ca să se știe că am 'fost, notăm într-un registru „prezent". Ei, sarcina asta îmi revine mie și scriu „prezent" nu numai pentru mine, ci și pentru prietenii mei. De aceea se poate spune că sînt destul de ocupat, pentru că merg în fiecare zi la slujbă.

— De data aceasta ce afaceri aveți de gînd să încheiați ?

— Înainte vreme, ne foloseam de arme de foc ușoare. Nu cred să existe altele mai bune. Cît despre tunuri, cînd au intrat armatele aliate în capitală, au instalat două tunuri uriașe deasupra porților orașului. Și-astăzi ne uităm la ele cît de mărețe sînt.

Văzînd că nu avea cu cine să discute, industriașul îi slăbi cu întrebările. Luară masa împreună, apoi se despărțiră. Întors la ambasadă, Ciocan își zise : „Acum numai oameni ca ăștia pleacă în străinătate și fie că se pricep sau nu, la întoarcere se căpătuiesc cu posturi grase și va trebui ca și eu, în ce mă privește, să fiu atent și la întoarcere să beneficiez de această ieșire".

Tocmai cînd era preocupat de aceste gînduri, primi o telegramă de acasă prin care era anunțat că mama lui se îmbolnăvise și-i cerea să-și ia o mică vacanță și să se întoarcă acasă. Telegrama îl descumpăni. N-avea de gînd să plece, dar era la mijloc mama lui și-i venea greu să spună că nu se duce s-o vadă în clipele în care ea era bolnavă. Dacă cerea voie să se înapoieze în țară, însemna să piardă totul la jumătatea drumului : făcuse degeaba acest efort la atîta depărtare de ai săi, pentru că în atare împrejurări nu mai putea spera la o promovare. Răsucea lucrurile în fel și chip, fără să fie în stare să se hotărască. De fapt, cineva din ambasadă îi citise deja telegrama, așa că multă vreme nu se mai putea ascunde. Ambasadorul îl și întrebă de ce suferea bătrîna. Trebui să-i arate textul telegramei și să-i ceară îngăduința de a pleca.

— Dacă mama se înzdrăvenește, preciză, mă voi întoarce să vă aduc această veste.

— V-aș opri, fiindcă îmi sînteți, într-adevăr, de ajutor, spuse Wen Guo, dar în condițiile astea îmi vine greu s-o fac. Vă las să mergeți acasă și să vă liniștiți.

Cînd doriți să plecați? Cît vă costă călătoria? Vă plătesc oficial.

„În situația dată, nu pot să nu mă întorc, se gîndi Ciocan. Dacă îmi întrerup misiunea de aici, nici gînd să mai fie vorba de vreo promovare. Totodată, n-am cum să-i spun că am să revin neapărat". Deodată, își aminti că Hulitu și Talasian îi împărtășiseră printre altele că cine a fost în străinătate primea oricum la întoarcere o slujbă bună. Se liniști, dar îi trecu prin minte ceva și anume că îi auzise pe cei doi manciurieni că își țineau un jurnal de zi, pentru ca prin el să-și dovedească străduințele și meritele. Ori de-o jumătate de an, de cînd se afla în străinătate, el nu scrisese nimic. Nu făcuse altceva decît să fumeze și să flecărească împreună cu mentorul său. Ce să fi scris în jurnal? Însă fără acest obiect care să stea mărturie că trăise printre străini, cine-l lua în seamă în țară? Se gîndi la o stratagemă. Se duse și-i mulțumi învățătorului său pentru grijă.

— La necazuri de felul ăsta, nu aveți de ales. Dacă starea mamei voastre se înrăutățește, să nu vă întoarceți, frate mai mic. Peste trei ani, la încheierea misiunii mele, revin în țară și vom căuta amîndoi o soluție pentru viitor.

— Ce cuvinte să mai găsesc la atîtea dovezi de grijă? Părerea mea este că învățăcelul vostru nu se va mai putea întoarce. În provincie nu sînt însă cunoscut și n-or să-mi dea imediat un post. Aș fi vrut să vă rog ceva...

— Doriți o scrisoare de recomandare?

— Nu pentru țară, ci pentru afară. În Anglia pentru negoț, în Germania pentru arme, în SUA pentru studii. Dați-mi împuterniciri pentru niște vizite de documentare.

— Înțeleg că în cazul acesta aveți nevoie de-o întoarcere grabnică, altfel cum vă veți putea deplasa în toate aceste țări?

— Dar nici nu mă voi duce.

— Atunci ce să faceți cu ele? Mi se pare curios.

— Am să vă mărturisesc deschis, învățătorule, vorbi Ciocan după ce se codi o vreme. M-ați adus aici, atît de departe de țară și nutream speranța că peste trei ani, la împlinirea perioadei de ședere în străinătate, mă veți

propune pentru un post. Cine s-ar fi gîndit la această neaşteptată întorsătură de lucruri? Acum nu mai am nici o nădejde. N-am noroc şi cu toată bunăvoinţa dumneavoastră situaţia nu poate fi schimbată. Împuternicirile vi le cer pentru ca în ţară să apar într-o lumină mai favorabilă. Deşi n-am fost în nici unul dintre acele locuri, în autobiografie le voi înşira pe toate, să atragă atenţia.

Ambasadorul rîse şi îi făcu pe voie. Ciocan îşi plăti singur călătoria şi se grăbi să ia vaporul. După două luni şi ceva ajunse la Shanghai. Acolo stătu numai o zi şi plecă mai departe. Mama lui bolea de multă vreme şi se simţea cînd mai bine, cînd mai rău. Revăzîndu-şi fiul, de bucurie prinse să se înzdrăvenească de la o zi la alta. Ciocan se linişti şi el. Nu obţinuse mare lucru cu ieşirea aceasta în străinătate, însă împuternicirile din partea ambasadorului îi îndulceau amintirea. Din Shanghai, cumpărase nişte însemnări de călătorie prin Anglia şi prin alte părţi ale lumii şi cînd avea vreme le frunzărea. Şi chiar dacă nu ţinea minte tot, îi rămînea în memorie cîte ceva, de care se folosea în discuţiile de la petreceri. Lumea îl preţuia şi acest lucru îl bucura mult. Cînd mama lui se putu ridica din pat şi se aflä în afară de orice pericol, el luă calea capitalei.

În Beijing, se întîlni cu mai multe persoane sus-puse, cărora le vorbi cu vorbe luate de prin cărţile cumpărate la Shanghai, despre misiunile pe care le avusese în mai multe ţări. Oamenii îl lăudau şi îl întrebau de zor cum era pe acolo pe unde fusese. În afară de ce ştia, punea destule de la el, doar nu putea fi controlat, deoarece oamenii aceia de stat nu văzuseră alte ţări. Fiind crezut orbeşte, Ciocan prindea şi mai mult curaj. După primirea la palat, fu îndrumat spre provincia Jiangsu. Ajuns în Nanjing, se înfăţişă emisarului imperial de acolo. Acesta aflase ce experienţă întinsă avea Ciocan şi luînd în consideraţie şi faptul că tatăl lui fusese comisar, îi acordă o atenţie deosebită. Pe de altă parte, deşi emisarul dispunea de o mulţime de oameni care-şi aşteptau rîndul să primească o slujbă, foarte puţini dintre ei fuseseră în diplomaţie. În cadrul întrevederii cu el, Ciocan se referi la împuternicirile pe care le primise din

partea lui Wen Guo, pentru a se documenta în cele cîteva țări. Cînd încheie, scoase hîrtiile respective și i le arătă. Emisarul imperial își aruncă o privire peste ele și-i ceru să-i povestească ce văzuse pe unde călătorise. Ciocan își dădu drumul la gură, făcu comparații, povestind fără frica de a fi controlat. A doua zi, emisarul îl lăudă în fața comisarului și a inspectorului, ca pe om cu experiență, căruia i se putea cere sfatul în unele probleme noi.

Peste cîteva zile, Ciocan i se înfățișă din nou emisarului, spunîndu-i că avea de gînd să plece la Suzhou, pentru o întîlnire cu guvernatorul de acolo.

— Am multe chestiuni în care vreau să vă cer sfatul, îi pusese în vedere emisarul. Duceți-vă dar reveniți cît mai curînd.

Ciocan se bucură. În Suzhou își făcu iarăși reclamă, însă constată că guvernatorul era destul de nepriceput, slujbele nu aveau amploarea din alte locuri, așa că se întoarse în Nanjing.

În vremea aceasta, emisarul imperial luase hotărîrea că trebuia să-l folosească ; Ciocan se dovedea omul cel mai indicat, singurul lui defect era acela că nu avea studii ; însă cu un om pe lîngă el, care să-l țină în mînă, ar fi fost un bun dregător. În afacerile cu străinii, lucrau numai cu traducători. Aceștia erau, într-adevăr, experți în limbi străine și cunoșteau situația din țările respective, însă studiaseră în străinătate, nu știau realitățile din propria țară și avea o anumită înclinație de a-i ajuta pe străini. În concluzie, cu asemenea oameni, problemele externe ale provinciei nu mergeau deloc bine, suveranitatea fiind știrbită rău de tot, fără ca măcar ei să-și dea seama. În același timp, printre cei care se ocupau de armată, de finanțe și de educație, dacă se găseau unul, doi pricepuți, ceilalți nefiind interesați decît să parvină și să se îmbogățească. Aceasta era starea de lucruri din această provincie. Dar peste tot era la fel și atunci cum să nu se ducă țara de rîpă ?

Dar să scurtăm povestea. Emisarul imperial l-a luat pe Ciocan drept om capabil și i-a dat cîteva însărcinări de seamă. El a redactat repede rapoarte, arătînd că nu era bine cum se proceda și că se cuvenea făcut așa și

aşa în conformitate cu situaţia din străinătate. Emisarul avea deplină încredere în el. Cînd a rămas liber postul de director al fabricii de armament, l-a numit pe el, punîndu-i la dispoziţie fonduri importante pe care să le administreze. Peste încă o vreme, i-a încredinţat şi conducerea Direcţiilor de finanţe şi de poliţie. Acestea erau domeniile în care el se arătase a fi foarte priceput.

Cînd judecătorul din Haizhou a fost adus în capitala provinciei, Ciocan tocmai îşi luase de curînd funcţia în primire. Lucrurile mergeau însă bine, el nu făcea greşeli şi emisarul îşi sporea încrederea în el. După doi ani, Ciocan a fost numit inspector al vămilor. Judecătorul din Haizhou a fost făcut magistrat de district şi umbla vorba că prin ploconeli putea ajunge chiar prefect. Dacă va fi fost adevărat, nu ştim şi noi nu vom povesti despre aceasta.

XII

Inspectorul general Dan Zhouquan primise, în urma unor verificări la nivelul provinciei Hunan, nu mai puţin de trei funcţii, şi anume de şef al treburilor străine, al armatei şi al educaţiei. Era un om plăcut la înfăţişare şi drept. Cu adevărat se spune că cine este bun într-o direcţie reuşeşte în toate. Fiind bine pregătit şi priceput în munca de redactare, se descurca de minune. E drept că, avînd atîtea însărcinări, nu era zi în care să lipsească de la slujbă. N-o să mai spunem cît de multă încredere avea guvernatorul în el. Numai că acest Dan avea o hibă : în faţa guvernatorului, orice ar fi zis acesta, nu rostea niciodată cuvîntul „nu".

Într-o zi, guvernatorul scrise din greşeală cuvîntul englez într-un act privind o chestiune în care era implicat un francez. Modest din fire, guvernatorul îl întrebă pe Dan dacă hotărîse corect în cazul respectiv. Citind rezoluţia, acesta observă greşeala, dar n-o dădu în vileag, spunînd că totul era perfect. Convins că procedase bine, guvernatorul trimise documentul la Departamentul pentru treburile străine. Văzînd rezoluţia scrisă de chiar mîna guvernatorului, slujbaşii de acolo trecură numaidecît la acţiune. Abia apoi descoperiră că în cazul cu pricina nu era implicat un englez, ci un francez. Cine să îndrăznească însă să-l corecteze pe guvernator ? Se adresară deci inspectorului Dan, care le dădu următoarele lămuriri :

— În chestiunea aceasta n-am ştiut că Înălţimea Sa a scris altfel decît trebuia. Pe de altă parte, nouă nu ne este îngăduit să-i arătăm greşelile. Nici eu nu ştiu ce-i de făcut.

Se uită în jur şi constată că manciurianul Chong Zhi, poreclit Aiuritul, nu plecase încă. Acesta era asistent de prefect, ca rang, şi răspundea de înaintarea documentelor

la aviz. Îl chemă, îi explică ce se întîmplase și-i spuse că altă cale nu vedea decît aceea ca a doua zi să mai redacteze el un exemplar pe care să-l înainteze spre aviz împreună cu alte documente.

— Permiteți-mi să vă raportez, Excelență, vorbi Chong, care nu era de tot aiurit. Documentul a ieșit astăzi și dacă mîine îl bag din nou, Înălțimea Sa o să-și dea seama. O să spună că nu sîntem atenți.

— Și ce dacă? Cu cît o slujbă e mai bună, cu atît există mai multe greutăți. Oricum, e mai bine decît să-i zici în față Înălțimii Sale că a scris greșit. Este doar stăpînul acestei provincii și n-o să se simtă bine. Faci așa cum ți-am spus eu!

Chong se supuse și a doua zi strecură din nou documentul printre alte acte. Guvernatorul răsfoia hîrtiile, spunîndu-și pentru fiecare în parte părerea. Cînd ajunse și la acest document, rosti:

— În chestiunea aceasta am hotărît ieri și i-am dat hîrtia inspectorului Dan.

Chong tăcu. Guvernatorul repetă.

— Excelența Sa inspectorul mi-a cerut să vă supun documentul pentru rezoluție, spuse Chong.

„Oare să-l fi pierdut?“ se întrebă guvernatorul și scrise întocmai așa cum hotărîse cu o zi în urmă, însă tot ca atunci trecu, în loc de francez, englez. Repetă greșeala fără să fie conștient de ea. Chong înmînă documentul inspectorului Dan. Acesta se uită peste el, se încruntă, dar nu zise nimic. Era prea multă lume de față și el nu putea să-l blameze pe Înălțimea Sa. Ce se întîmpla dacă cineva i-ar fi comunicat guvernatorului observația lui? De aceea se mulțumi să pună hîrtia de o parte. Tîrziu, cînd se convinse că guvernatorul era singur, băgă documentul în mîneca robei și intră. Din ușă, îl văzu pe guvernator scriind ceva. Înaintă cu pași atît de ușori că nici nu fu auzit. Ajuns lîngă el nu îndrăzni să-l deranjeze, ci scoase doar hîrtia și rămase în picioare preț de o oră. Dorind să bea un ceai, guvernatorul chemă slugile și atunci ridică privirea și dădu cu ochii de inspector. Îl întrebă cînd venise și ce treabă avea.

— Abia am intrat, dar n-am îndrăznit să vă tulbur, rosti Dan, plecîndu-se, mieros.

Guvernatorul sigilă un plic și-l rugă să ia loc. Cînd încheie, se întoarse spre el.

— Ieri nu ne-am sfătuit noi și am stabilit cum e mai bine să se procedeze în cazul acela ? deschise el vorba. Azi iar mi-au trimis documentul. Aiuriți mai sînt slujbașii noștri !

— Nu numai ei. Nici eu nu sînt cu picioarele pe pămînt, ba mi se pare că sînt chiar mai aiurit decît ei. Ieri, dumneavoastră, învățătorule, ați bănuit că străinul acela trebuie să fie englez și nu francez. Eu însă n-am clarificat lucrurile și în loc de englez am scris francez. Clarviziunea voastră se întinde pe zeci de mii de *li* și iată că astfel ați îndreptat greșeala.

Guvernatorul îl ascultă, tăcu o vreme, apoi spuse :

— Ați adus documentul ?

— Îl am la mine, rosti inspectorul, întinzîndu-l cu amîndouă mîinile. În China, francezii sînt mult mai puțini decît englezii, de aceea am crezut că e vorba de un englez. Dumneavoastră n-ați greșit cu nimic atunci cînd ați scris englez.

Guvernatorul nu comentă. Luă hîrtia, o citi de la cap la coadă și izbucni în rîs :

— Eu am greșit și nu ei !

— N-au greșit ei ? Nu-mi vine să cred, se prefăcu Dan. Primi documentul și-l citi cu atenție, dînd din cap în sens aprobator și mormăind ceva.

— Da, e francez. Dacă nu v-ați fi dat dumneavoastră seama, eu n-aș fi descurcat ițele nici într-o viață de om. Mă duc și le spun să acționeze conform indicațiilor dumneavoastră !

— S-a întîrziat cu o zi, grăbiți-i ! îl îndemnă guvernatorul.

Dan aprobă de cîteva ori, apoi se retrase.

— Să nu credeți că e ușor să fii dregător, se adresă el lui Chong și celorlalți slujbași după ce se întoarse la el. Nu oricine știe să se poarte cu mai marii săi. Dacă ar fi fost după voi, documentul acesta s-ar fi dus și s-ar fi întors de zece ori și nu numai că n-ar fi fost corectat, dar ați fi avut și necazuri !

— Umilul de mine aş fi prins alături de ideograma greşită o hîrtie cu corectura respectivă, făcută cu roşu, şi ar fi înţeles şi singur, zise Chong.

— Imposibil! Numai la examenele de la Palat se fac asemenea corecturi. Am trecut prin toate şi ştiu în orice situaţie ce este de făcut. Ca subalterni, dacă l-am fi corectat, acest fapt ar fi echivalat cu o insultă. Îmi amintesc că am învăţat că trebuie să te pricepi să întreţii legături cu persoanele sus-puse, să ştii să te porţi, ca nu cumva să le superi. De n-ai să procedezi ca mine, nicicînd n-o să pui mîna pe un post!

Inspectorul vorbea cu însufleţirea aceluia care abia repurtase un succes, în timp ce Chong se turtise de tot.

— Cum i-aţi explicat, Excelenţă? Cum l-aţi făcut să-şi dea singur seama de greşeală? Vă rog să mă învăţaţi şi pe mine.

— Aşa ceva se face după miros şi după cum simţi, de la caz la caz, nu se poate cuprinde în cuvinte, răspunse Dan, închizînd ochii. Ce-aş putea să spun? Mai nimic. Străduieşte-te să înţelegi lucrurile în adîncul lor şi te vor învăţa ele încetul cu încetul.

După o bucată de vreme, magistratul judeţului din raza capitalei provinciei raportă că un turist străin a fost luat în derîdere pe stradă de nişte copii, pe cînd îşi cumpăra nişte suveniruri. Cînd copiii au început să-l tragă de haine, străinul a ridicat, de supărare, bastonul şi a dat în ei. Unul dintre ştrengari nu s-a putut feri şi a primit lovitura direct în creştetul capului, a căzut lat la pămînt şi peste puţin şi-a dat duhul. Părinţii copilului au sărit să pună mîna pe străin. Speriat, omul a început să izbească de-a valma cu ciomagul, rănind cîţiva oameni aflaţi la faţa locului. Atunci oamenii şi-au ieşit din fire, s-au repezit la el, l-au prins, i-au smuls bastonul din mînă, l-au legat zdravăn de mîini şi de picioare şi l-au dus la magistratură, cerînd să se facă dreptate. Viaţa omului e uriaşă cît cerul! Cînd a aflat ce se întîmplase, magistratul s-a înspăimîntat. A început interogatoriul şi abia după aceea a aflat că ucigaşul era străin. „Străinii nu intră sub jurisdicţia mea", şi-a zis el şi a cerut mulţimii să facă plîngere scrisă. Şi fără să

mai cerceteze cadravul s-a dus el însuşi cu raportul la guvernator.

Aflînd cum se petrecuseră lucrurile, guvernatorul înţelese că se află în faţa unui caz greu de rezolvat şi-l chemă imediat pe inspectorul Dan.

— Ucigaşul e străin, dar din ce ţară? întrebă Dan. Abia după aceea vom putea să ne consultăm cu consulul respectiv.

Fiind întrebat asupra cetăţeniei străinului, magistratul rămase mut.

— Păi, e străin, ce să fie? Nemernicul de mine s-a grăbit să vină aici şi a uitat să-ntrebe.

— Dar mortul? întrebă guvernatorul.

E un copil, răspunse magistratul.

— Asta ştiu. Dar cine îi sînt părinţii?

— Şi asta a uitat, nemernicul de mine. Vă rog să aşteptaţi, mă duc chiar acum să aflu şi mă întorc să vă raportez.

Guvernatorul îl ocărî şi-i spuse să revină cît mai repede. Magistratul se retrase, îl chemă pe slujbaşul care scrisese raportul şi zbieră la el, făcîndu-l nepriceput.

— N-ai scris al cui e copilul şi nici din ce ţară este străinul şi din cauza ta n-am ştiut ce să-i răspund guvernatorului! Mare zăbăuc eşti! Fugi şi află!

La rîndul său, slujbaşul l-a luat la înjurături pe poliţist, care s-a dus şi i-a întrebat pe cei asupra cărora se abătuse năpasta. Aceştia erau oameni simpli şi ţineau o prăvălie de brînză de soia. Cînd l-au întrebat pe străin, nimeni n-a înţeles nimic. Magistratul ştia că familia Lung angajase un profesor care studiase în străinătate şi trimise la el o slugă cu cartea sa de vizită, rugîndu-l să-i ajute. Dar sluga se întoarse singură. Profesorul plecase de o jumătate de lună în capitală, pentru nişte examene. Magistratul nu ştia ce să facă, însă între timp primi ordin de la provincie să-l predea pe ucigaş Direcţiei pentru treburile străine. Abia atunci se grăbi să ordone cercetarea mortului, îi interogă pe părinţii acestuia, pe vecini, întocmi dosarul şi îl trimise mai sus.

Dar să scurtăm povestea. Cazul despre care istorisim îi reveni în întregime inspectorului Dan.

— În Changsha nu sînt consulate, îi spuse el guvernatorului. Străinul a sosit acolo în plimbare. E el străin, dar a săvîrşit un omor şi dacă-l lăsăm liber, poporul o să fie nemulţumit. Să-l pedepsim nu putem, fiindcă nu e permis să aplici legea ta unei persoane străine. Am gîndit acest caz în fel şi chip şi am ajuns la concluzia că nu-l putem soluţiona la nivel judeţean, aşa cum s-ar cuveni. Dar orice presiune asupra lui se întoarce împotriva noastră, deoarece el se va plînge consulului. Mai bine îl reţinem în Departamentul pentru treburile străine. Vom cheltui ceva cu întreţinerea lui, pînă stabilim împreună cu consulul ce este de făcut. Vă rog, preamărite, să-mi spuneţi cum e mai bine.

Foarte bine, răspunse guvernatorul.

Inspectorul trimise după străin. Departamentul dispunea de translatori şi îl întrebară pe ucigaş din ce ţară era şi cum îl chema. Din fericire, consulul avea sediul în provincia învecinată, Hubei, la Hankou. Inspectorul se consultă din nou cu guvernatorul, iar acesta bătu degrabă telegramă către omologul său din provincia alăturată.

Cînd se ocupa de un lucru, inspectorul Dan îl analiza din toate punctele de vedere, nu lăsa nimic să-i scape.

— Cazul e grav, fiind implicată viaţa unui om, spuse el. Mai mult, ucigaşul e străin. Dacă nu acţionăm corect, ne vor ieşi vorbe şi mulţimea va face neplăceri străinilor. Aici stă greutatea : e rău şi dacă îl pedepsim pe străin şi dacă nu-i facem nimic. De aceea, ar fi bine să explicăm oamenilor situaţia dificilă în care ne aflăm şi să le cerem sprijinul. Atunci ei îşi vor da seama de faptul că mandarinii sînt de partea lui şi ne vom înţelege şi cu cei avuţi şi cu mulţimea. Numai să nu uităm un lucru : consulul străin nu va fi uşor de înduplecat. Străinul a luat viaţa unui om. Sigur, nu-l vom condamna la moarte, dar nici nu-l putem elibera imediat. Dacă în prezent îl vom învinovăţi pe străin, consulul nu va îngădui aşa ceva. În schimb, dacă ne vom folosi de localnici, de popor, făcîndu-i să-şi arate mînia firească, îl vom putea înfricoşa pe consul. Abia după aceea vom astîmpăra mulţimea, cerîndu-i să nu ajungă la tulburări. Cînd oamenii vor înţelege că noi sîntem de partea

lor, va fi simplu să-l liniştim. Şi atunci îl vom putea învinovăţi şi pe ucigaş. Mulţimea nu va avea nimic de obiectat, iar consulul străin va fi mişcat de grija noastră. Ai noştri, ca şi străinii vă vor aprecia măiestria, procedura minunată, fără precedent.

Îndată după ce puseseră la punct această tactică, inspectorul se pregăti să plece în vizită la cîţiva nobili din partea locului, să le prezinte situaţia şi să-i cîştige de partea dregătorilor. Cînd să urce în litieră, cineva raportă :

— Oamenii de vază din oraş socotesc că străinul se bucură de un tratament special, pe care nu-l merită. El trebuia dat pe mîna magistraturii locale. Nemulţumiţi, au lansat manifeste, stabilind o întrunire pentru mîine, la ora două după-amiază. Oraşul e împînzit de cîteva mii de manifeste. Se pare că se va strînge destulă lume şi vor fi probleme.

Vestea aceasta îl zori şi mai tare pe inspector, care plecă imediat la sediul cărturarilor, la colegiu şi la alţi cîţiva oameni de vază. Numai în familia Lung nu fu primit, deoarece stăpînul casei era răcit. Cei mai mulţi se plînseră că dregătorii sînt prea domoli, că nu trebuia să-i acorde străinului un tratament preferenţial, deoarece în felul acesta au stîrnit revolta poporului.

— Eu, unul, recunosc nevinovăţia mortului, răspundea inspectorul... Voi raporta mai sus să cerem consulului să-l judecăm pe ucigaş chiar noi, cu asprimea cuvenită ca să dăm satisfacţie mulţimii furioase !

— Dacă sînteţi convins că bietul copil a murit nevinovat, se cade să-l duceţi pe ucigaş înapoi la magistratură, să afle acolo ce e amarul pedepsei. În felul acesta veţi pune capăt şi mîniei mulţimii, spuse Wang, fost ministru imperial.

— Înţelept sfat, preamărite, aprecie Dan, pregătit să facă pasul de apropiere. Noi, dregătorii, chiar aşa ar fi bine să acţionăm, după lege. Dar putem să-l şi predăm pe străin, indiferent din ce ţară e, consulului respectiv. Dar atunci înseamnă să fim noi în pierdere. Am şi eu o părere, fireşte, proastă : omul a omorît un chinez şi dacă-l eliberăm, nu numai că poporul va fi nemulţumit, dar nici noi n-am răbda una ca asta. De aceea sper ca dumneavoastră, preamărite, să învăţaţi mulţimea să ne

dea pe cît posibil un ajutor, în aşa fel, încît, atunci cînd consulul va sosi în oraş, să putem să-l avem la mînă. Dacă sîntem noi stăpîni pe situaţie se cheamă că am răzbunat mulţimea şi am ieşit şi cu faţa curată. Atunci cazul se poate afla şi în capitală şi nimeni nu va comenta lucrurile nefavorabil.

— Cum să nu vă sărim în ajutor? Atunci la ce-am mai fi buni?

— Ştiam eu, altfel n-aş fi venit să mă sfătuiesc cu dumneavoastră...

Wang şi alţi nobili şi bogătaşi locali îl socotiră pe inspectorul Dan un mandarin bun şi destoinic, capabil să ocrotească poporul. Vestea se răspîndi repede în capitala provinciei şi nu se găsi nimeni care să nu fie convins de capacitatea şi înţelepciunea lui.

Cu toate acestea, inspectorul Dan tremura ca nu cumva să se extindă protestele de nemulţumire ale mulţimii. Peste o zi, cum Wang era un fel de conducător al nobilimii locale, Dan îi făcu acestuia o nouă vizită. După ce îşi dădură bineţe, vorbi el primul:

— Am primit telegramă de la consul. Ne cere să-i trimitem omul în Hankou, să-l judece în legea lor. Am discutat cu guvernatorul şi am hotărît să nu fim de acord. Înălţimea Sa i-a telegrafiat consulului că poporul e revoltat şi l-a chemat aici să căutăm împreună o soluţie, în spiritul bunelor relaţii dintre ţările noastre. La această telegramă încă n-am primit răspuns. Umilul de mine tare mă tem că Înălţimea Sa guvernatorul este neliniştit şi am venit la dumneavoastră în mod cu totul special să vă spun aceste lucruri. Sper foarte mult ca dumneavoastră, preamărite, să le cereţi oamenilor să nu facă mare scandal. Să fie siguri că dregătorii vor acţiona ca adevăraţi stăpîni ai acestor locuri şi nu vor îngădui ca mortul să rămînă nerăzbunat. Singura chestiune ar fi că uneori noi nu sîntem atît de puternici pe cît am dori şi de aceea ne vedem obligaţi să recurgem la forţa mulţimii ca să presăm asupra partenerului. La drept vorbind, provincia noastră se află în interiorul ţării*, zonă în care

* Spre deosebire de zonele de coastă, unde cele cîteva ţări imperialiste puteau interveni cu forţe armate venite pe cale maritimă.

sîntem mai puternici decît străinii. De aceea, mobilizarea poporului este mai degrabă formală, de ochii lumii, decît o necesitate reală. Pentru că altfel prea mulți oameni l-ar pune pe consul într-o inferioritate zdrobitoare, și așa ar putea să dea naștere la o nouă intervenție din partea lui și a străinilor.

Wang era acasă, aflîndu-se într-o perioadă de doliu și aștepta să primească o însărcinare peste hotare. Pledoaria inspectorului îl convinse, dar de dragul alor săi nu se putea să nu se arate aprig în hotărîri și în vorbe cu toate că de fapt n-avea de gînd să întreprindă cine știe ce.

— E foarte corect ce spuneți, îl aprobă pe Dan, iar după ce acesta plecă, îi sfătui pe oamenii săi să facă în așa fel încît să nu se adune prea multă lume și să nu pună la cale ceva ieșit din comun. Le dădu asigurări că atunci cînd o să vină consulul, guvernatorul va avea grijă să dovedească nevinovăția copilului. El era persoana cea mai de vază a provinciei și oamenii l-au ascultat, în doar trei zile liniștindu-se de tot.

În cea de-a patra zi, sosi consulul. Nu făcuse o călătorie de plăcere, ci fusese împins la drum de ambasada din Beijing. Fu primit după toate regulile protocolare, întîmpinat și condus la o casă special amenajată pentru el ; în onoarea lui s-a organizat și un banchet, dar noi nu vom intra în amănunte. Despre cazul respectiv a adus vorba inspectorul Dan.

— La noi în Hunan oamenii simpli sînt cam sălbatici. Încă de acum cîțiva ani și-au manifestat revolta împotriva străinilor aproape toți din această provincie. În direcția asta sînt neîntrecuți. În cazul pentru care v-ați deplasat la noi, mulțimea s-a răzvrătit, cerînd pedepsirea cu moartea a ucigașului, după judecata lor mortul fiind nevinovat. Cînd mi s-a dat această știre, fratele vostru mai mic s-a speriat. L-am informat pe guvernator, am primit întăriri militare și l-am apărat pe străin ziua și noaptea. Numai în felul acesta am reușit să scăpăm de cine știe ce neplăcute complicații. Altfel n-ar fi fost sigur dacă îl mai găseați în viață pe ucigaș !

— În tratatul încheiat cu China, se stipulează că omul ne revine nouă să-l judecăm. Dacă mulțimea îl

omoară, eu îi pretind distinsului vostru guvernator să-mi dea omul viu și nevătămat.

— Bineînțeles. Doar n-o s-ajungem pînă acolo. Aflînd însă că prețioasa voastră persoană va veni în orașul nostru, oamenii au stabilit de mult cum să acționeze : au de gînd să se strîngă în fața locuinței dumneavoastră și să vă ceară, Excelență, să-l lichidați pe ucigaș sub ochii lor. Ei nu înțeleg altfel, oricît le-ai vorbi. Nici noi, dregătorii locali, nu avem ce să le facem. Aș vrea să vă aflu părerea. Cum veți proceda în momentul respectiv ?

„În clipa de față nu dispunem de cine știe ce forțe. Înaintea mulțimii dezlănțuite ce-aș putea să fac ?“ gîndi consulul, dar nu vroi să-și recunoască deschis slăbiciunea, încăpățînîndu-se să susțină :

— Dacă va fi așa precum declară distinsa voastră persoană, fratele acesta mai mic va telegrafia ambasadei din Beijing, care va cere guvernatorului vostru să trimită degrabă cîteva vase cu soldați. Dacă oamenii voștri vor acte de barbarie, le vom arăta că sîntem în stare și de asta.

— Nu vorbiți astfel. Țările noastre sînt prietene. Iar dacă poporul este revoltat pentru cazul pe care-l știți nimeni nu-l poate oprima. N-ați fost aici, distinse consul. De vreo trei ori a vrut mulțimea să-și facă singură dreptate și fratele acesta al vostru a ieșit să discute cu oamenii și a reușit să-i potolească. Le-am vorbit de venirea voastră la noi pentru prima oară și de credința că veți acționa în numele justeții și tocmai de aceea nu era bine din partea lor să întreacă măsura. Oamenii s-au sfătuit între ei, s-au interesat dacă e adevărat ce spun și astfel i-am convins să se împrăștie. Dacă nu m-aș fi străduit într-atîta, de mult s-ar fi complicat lucrurile și n-ați fi stat acum aici în tihnă. Puteți telegrafia după soldați, dar tare mi-e teamă că apa aflată la mare depărtare nu poate stinge incendiul din preajmă. N-am să mă mai refer la altceva, decît la faptul că ucigașul este vinovat de „omor fără voie, nepremeditat“, care după legile noastre trebuie pedepsit. Dumneavoastră ce credeți ? Ce aveți de gînd ?

— Omor nepremeditat sau nu, oricum va trebui să-l interoghez și eu, pentru a mă lămuri. În cazul în care

este așa cum afirmați, omul nu poate primi altă pedeapsă decît aceea de a fi pus sub stare de detenție cîteva luni.

— E prea puțin. Mă tem că poporul nu va fi mulțumit.

— Distinsa dumneavoastră țară are foarte mulți locuitori. Savanții dumneavoastră vorbesc de patru sute de milioane. Ce înseamnă, așadar, moartea unui copil ? Vă e teamă că ați rămas cu unul mai puțin ?

La aceste ultime vorbe ale consulului, inspectorul își dădu seama că țara îi era luată în răspăr și se gîndi cum să-l atingă și el pentru a-i plăti impertinența. Dar mai chibzui și își zise : „Dacă am ajuns aici, ne va fi destul de greu s-o mai scoatem pașnic la capăt. Ia să fac eu pe omul bun !" Prin urmare, se mulțumi doar să zîmbească și își luă pentru moment rămas bun și plecă țintă acasă la Wang, căruia îi prezentă discuția sa cu consulul. Acesta era apreciat drept un mandarin înțelept, mare ocrotitor al poporului. La întrebarea care i se punea des : „La urma urmei ce vină o să-i găsiți străinului ?" răspundea : „Va trebui să mai așteptăm puțin".

Inspectorul Dan era profund convins că interesele consulului străin și ale populației locale nu se puteau suprapune.

La a doua întrevedere cu reprezentantul străin se arătă speriat, înfățișîndu-i în ce stare de spirit se afla mulțimea și cît de greu putea fi stăpînită.

— De n-aș fi eu să-i strunesc, cine știe ce s-ar mai întîmpla, încheie.

O dată ce consulul ar fi fost zdravăn înfricoșat, corabia ar fi tras singură la mal. În fața nobilimii locale, inspectorul Dan folosi aceeași tactică, vorbindu-le alarmat :

— China e slabă, extrem de neajutorată. De-ați ști cît de greu îi vine fratelui vostru mai mic să-și reprime indignarea. L-am auzit pe consul că vrea să întocmească o listă a persoanelor de vază din oraș și s-o trimită ambasadei sale din Beijing ; prin lista cu pricina îi va indica pe aceia care îndeamnă poporul la răzvrătire. E o situație foarte grea și tare mi-e teamă să nu dăm de bucluc tocmai noi. Cei simpli, din popor, sînt mulți și îi va fi greu să le depisteze numele, pe cînd dumneavoastră...

Cei mai mulți dintre nobilii care la început se dovediseră a fi de partea poporului, aflînd că ar fi putut fi

luați drept capi ai răzvrătirii, începură să dea înapoi. Unii, nepricepuți în treburi diplomatice, îl contactară pe ascuns pe inspectorul Dan, implorîndu-l să-i ajute ca numele lor să nu fie trecut pe listă. Oricum se ajunsese la situația că atît consulul cît și cei din partea locului îl socoteau pe inspector drept omul cel mai bun de pe pămînt.

Și astfel, ucigașul fu judecat și condamnat la cinci ani de temniță. Consulul spuse că după legislația lor în cazul acela nu se mergea niciodată pînă la cinci ani, o asemenea pedeapsă fiind deosebit de aspră. Guvernatorul și inspectorul se abținură de la comentarii. Inspectorul îl lăudă cu deosebire pe consul pentru larga înțelegere a situației generale, lăsînd la o parte meritele sale personale. Consulul era foarte încîntat. În schimb, în fața localnicilor, inspectorul se plînse că osînda i se părea mult prea ușoară și că ar fi fost nevoie de noi presiuni pentru a o mai spori cu cîțiva ani. El știa prea bine că pedeapsa era definitivă și acționînd așa nu încerca decît să-și crească propria popularitate. Pe de altă parte, oamenii socoteau că obținuseră pe deplin ceea ce doreau și că nu mai era cazul să complice lucrurile.

Inspectorul Dan se bucură de cîștig de cauză în ochii tuturor. Guvernatorul îl lăudă peste măsură pentru calitățile lui. Consulul îi era recunoscător că liniștise mulțimea, scutindu-l de complicații și-l vorbi de bine înaintea guvernatorului. Cît despre personalitățile locale, acestea îl numeau marele ocrotitor al poporului, pentru că de la început și pînă la sfîrșit lumea îl văzuse implicat pînă peste cap în acest caz, fugind de colo-colo, izbindu-se de tot felul de greutăți. Chiar mandarinii îi spuneau „atotputernicul".

Peste puțin, consulul părăsi localitatea. Dregătorii cei mai însemnați îl conduseră după obicei, dar nu vom vorbi despre aceasta. Din păcate, consulul se temuse într-adevăr de mînia mulțimii, deoarece mai apoi s-a și plîns că guvernatorul nu fusese în stare să țină în frîu poporul, dovedindu-se slab și nedemn de a-și merita poziția pe care o avea. Totodată, consilierul înaintase și ambasadei sale o listă cu personalitățile locale vinovate de încurajarea mulțimii la răzvrătire. Ambasada s-a plîns

miniştrilor însărcinaţi cu treburile străine, acuzîndu-i pe aceştia de nerecunoaştere şi toleranţă şi cerînd schimbarea guvernatorului.

În momentul în care a primit raportul consulului, amambasadorul * străin şi-a zis că se cuvenea să lupte pentru cauza cetăţenilor pe care îi reprezenta şi a trimis o notă verbală la cabinetul miniştrilor pentru treburile străine, cerîndu-le să acţioneze într-un fel. Probabil că ştiţi, dragi cititori : miniştrii chinezi îşi dobîndesc cu greu înalta lor poziţie socială. Pînă se fac cunoscuţi şi sînt promovaţi în posturi mandarinale li se albeşte barba, devin surzi şi le dispare orice urmă de energie din spirit şi trup. Pe lîngă aceasta, sînt obligaţi să se ducă la Palat dimineaţa, încă de la al cincilea *geng* şi rămîn acolo pînă se retrage împăratul, iar atunci sînt cu totul dărîmaţi. În concluzie, singura lor dorinţă este să aibă cît mai puţine treburi de rezolvat pentru a-şi putea odihni oasele. Cînd ating starea aceasta de adormire a spiritului, abia reuşesc să scoată un cuvînt. Şi mai au o apucătură : oricum ar ieşi lucrurile publice, bine sau rău, important este ca ei să nu fie implicaţi.

Cu asemenea mod de a gîndi şi de a acţiona, în faţa notei verbale a ambasadorului îşi dădură seama că respectivul caz era dificil, că ei n-aveau cum să se descurce şi atunci înaintară şi ei o notă informativă primului ministru. Măritul Zhang clătinase din cap, neputincios, Wang nu scosese un cuvînt, Li tăcuse şi el, iar Zhao îi înapoiase pur şi simplu secretarului nota.

— Ce răspund ? întrebă secretarul.

— Îl rugăm pe prinţ să hotărască, spuseră cei patru mandarini de rang înalt.

A doua zi, îi prezentară prinţului cazul.

— Ce părere aveţi ? Răspundem sau nu acestei note verbale ? Care ar fi cel mai bun răspuns ? întrebă prinţul.

---

* În original *gongshi*, ministru plenipotenţiar acreditat într-o ţară străină. Am preferat termenul de „ambasador", folosit în zilele noastre, şi pentru a uşura lectura, fiind vorba de întrevederi ale acestuia cu unii miniştri chinezi.

Mandarinii se uitară unul la altul, în tăcere. Prinţul aşteptă destul de mult şi văzînd că ei tăceau întrebă din nou :

— Totuşi, cum vedeţi această chestiune ? Haideţi să dezbatem puţin cazul, între noi.

Îndemnaţi de prinţ, cei patru nu mai avură cum să se păstreze rezervaţi.

— Înalta voastră opinie nu poate da greş, vorbi Zhang primul.

— Cunoaşterea mea e limitată, spuse Wang, dînd dovadă de o şi mai mare prudenţă. Înălţimea voastră are multă experienţă şi vom face aşa cum ne veţi porunci.

— Sînt absolut de acord cu aceşti doi mandarini, zise Li.

— Da, se mulţumi să rostească Zhao, care deţinea poziţia cea mai mică şi se cuvenea să fie atent, să nu cumva să vorbească prea mult.

Înţelegînd că nu avea să scoată nimic de la ei, prinţul îi privi în tăcere, dus pe gînduri. În cele din urmă Zhang se scuză că îl chemau treburi urgente, Wang pretextă că avea de făcut o vizită, Li şi Zhao se luară după primii şi rostiră într-un glas că „au să mai dezbată chestiunea a doua zi". După ce îl conduseră pe prinţ, fiecare urcă în trăsura sa şi plecă.

Două zile se scurseră liniştite şi prinţul nu mai aduse vorba despre acest caz. În ziua a treia, ambasadorul trimise încă o notă verbală. Cei patru nu aveau de gînd să-şi exprime vreo părere, de aceea la întîlnirea cu prinţul nu deschiseră gura decît pentru două cuvinte : „asta, asta" şi „da, da". Ziua trecu în zadar. În ziua a cincea, supărat, ambasadorul trimise o scrisoare prin care stabilea o întrevedere pentru a doua zi la ora trei după amiază. Prinţul şi miniştrii se văzură obligaţi să răspundă că îl aşteptau cu plăcere. Străinul nu mai putea fi amînat. A doua zi, la două şi jumătate, în costume de gală, se strînseseră toţi într-un salon mobilat în stil apusean. Ambasadorul sosi la ora trei fix. Dădu mîna cu cei de faţă, începînd cu prinţul ; apoi se aşezară. Se aduse ceaiul, servit în ceşti după modelul celor din apus.

— Nu ne-am văzut de mult, deschise prinţul vorba.

Înainte ca ambasadorul să răspundă, Măritul Zhang interveni.

— De la ultima întrevedere a trecut o lună și ceva.

— Da, ne-am întîlnit luna trecută, preciză Wang.

— În tot acest timp v-am dus lipsa, zise Li.

— E bine să ne întîlnim din cînd în cînd, își dădu cu părerea Zhao.

Ambasadorul cunoștea felul de a fi al chinezilor; acestea nu erau decît fraze de circumstanță și răspunse și el la fel.

— Azi e timp frumos, deschise iarăși vorba prințul.

— Azi n-a plouat, spuse Zhang.

— Vremea s-a aranjat astfel parcă înadins pentru această vizită, zise Wang.

— Ce bine că cerul e senin. Dacă ar fi plouat, o plimbare prin Beijing n-ar fi fost prea comodă, adăugă Li.

— Am auzit că în cadrul ambasadei aveți cîțiva specialiști în meteorologie. Dacă n-ați fi știut că azi va fi zi frumoasă, n-ați fi venit, trase concluzia Zhao.

— Am trimis două note verbale, spuse ambasadorul în cele din urmă. Sînt sigur că onoratul prinț și distinșii miniștri le-au citit. De ce nu mi s-a răspuns ?

— În legătură cu cazul acela din Hunan ? întrebă prințul.

— În chestiunea Hunan ? repetă Zhang.

— Cum procedăm ? întrebă ambasadorul.

Prințul tuși și cei patru îi ținură isonul.

— Ce părere aveți ? repetă acesta.

— Așteptați să cercetăm, spuse prințul.

— Este nevoie de unele clarificări și apoi vom răspunde Excelenței Voastre, ziseră cei patru.

— Cît timp vă trebuie pentru cercetări ? nu-i slăbi ambasadorul.

— E nevoie de vreo două luni pînă cînd un document ajunge în Hunan și se întoarce.

— Două luni, repetară ceilalți.

— Noi am cercetat și concluzia noastră este că guvernatorul de acolo este un dregător extrem de slab. Pe de altă parte, o mînă de nobili au întărîtat poporul. Vă aduc la cunoștință toate acestea, cu cele mai bune

intenții. Nu cred că mai este nevoie să faceți noi cercetări. Acționați conform notei mele verbale.

Prințul tuși iarăși, urmat ca un ecou de către miniștrii săi ; unii își scuipară flegma, alții nu. Se lăsă tăcerea.

— Trebuie mai întîi să ne sfătuim, promise prințul.

— Neapărat trebuie să ne sfătuim, întăriră ceilalți.

Ambasadorul zîmbi. Era un om calm și știa obiceiul mandarinilor de a tergiversa lucrurile de pe o zi pe alta, pînă nu se mai putea, pentru ca apoi să acționeze după vrerea sa. De aceea, îi ascultă liniștit și nu-i grăbi. Le puse în vedere numai că nu putea aștepta prea mult și că în fond ei ar face mai bine dacă ar clarifica lucrurile telegrafic, în doar cîteva zile.

— Da, vom telegrafia și vă vom răspunde, se repeziră gazdele să se arate de acord.

— Peste trei zile revin pentru răspuns, zise ambasadorul înainte de despărțire.

După plecarea oaspetelui străin, prințul îi întrebă pe miniștri dacă era bine sau nu să-i dea acestuia satisfacție.

— Dacă nu, va trebui să vedem cum îi ținem piept încheie el.

Dintre cei patru înalți mandarini, Zhang era cel mai vechi sfetnic și se bucura de cel mai mare prestigiu ; prin mîinile lui treceau cele mai multe probleme. De aceea se zori să ia cuvîntul :

— Prințe, nu sîntem la prima încercare cu străinii. Noi nu i-am contrazis niciodată. În nici un caz nu se cade să-i purtăm cu vorba pe drumuri. Cel mai bine este să facem cum ne spun ei. Am îmbătrînit de cînd rezolvăm asemenea chestiuni, continuă, întorcîndu-se spre omologii săi.

Prințul nu-i contrazise. Tăcu o vreme, apoi întrebă.

— De fapt, ați controlat care e situația ?

— Nu e cazul, rosti Zhang. Nu vă neliniștiți. Dintotdeauna așteptăm să vină străinii cu notele respective și cum ne cer ei așa facem.

Stabiliră deci să-l mute pe guvernator și să numească în locul lui pe unul descurcăreț.

— Noul guvernator, propuse Zhang, s-ar putea să nu fie pe placul străinilor. Mai degrabă o mai lungim pînă

poimîine, cînd vine ambasadorul și-i cerem lui părerea. Cine va zice el că e bun, pe acela îl vom trimite. Altfel, iar o să ne facem vinovați în fața lor și o să ne scoată peri albi !

Prințul spuse „prea bine“ și se despărțiră. Cu toate acestea, în inima sa, nu-i venea să-l încuviințeze, dar nici nu putea să i se opună. A treia zi, cînd ambasadorul repetă vizita, el îi acordă o atenție deosebită. În primul rînd, își strînseră mîinile pînă năduşiră. Apoi, cînd ajunseră la chestiunea oficială, prințul aprobă din capul locului.

— Am stabilit schimbarea guvernatorului din Hunan. Sincer să fiu, pentru înlocuitorul lui nu ne-am prea obosit să-l găsim. Ne-am gîndit că este bine să ne sfătuim împreună, în așa fel încît, dacă se ivesc asemenea cazuri, să nu se mai ajungă în situația de acum.

— Exact, se arătă de acord ambasadorul. Guvernatorul din Shandong este foarte bun. Cel dinaintea lui ne era potrivnic. De cînd noul guvernator a luat frînele în mîinile sale, calea ferată s-a lungit cu cîteva sute de *li* și pe lîngă asta ne-a dăruit și un teren pentru instrucție. Preaonorate prințe, distinși miniștri, calea ferată o folosesc și chinezii, ca să nu mai vorbesc de avantajele la transportul mărfurilor. Terenul, vi-l vom înapoia. Noul guvernator este un om deschis și este apreciat de toate țările. Pe viitor, guvernul dumneavoastră va trebui să folosească numai astfel de oameni și țara va prospera. Acum, preaonorate prințe și distinși miniștri, vă propun următoarele : vă rog să-i raportați împăratului ca guvernatorul Lai Yangren din Shandong să fie transferat în Hunan, iar în Shandong să fie numit un om asemenea lui Lai Yangren. În felul acesta, raporturile dintre țările noastre vor deveni și mai bune. Ce credeți, Înălțimile Voastre ?

Prințul îi privi pe miniștri, miniștrii se uitară la prinț, fără să scoată o vorbă. Apoi prințul se apropie de Zhang și-i șopti :

— De vreme ce ei îl preferă pe Lai Yangren, să-l mutăm, nu-i așa ?

— Sigur că da ! Bineînțeles ! Îl mutăm, iar pentru Shandong ne mai gîndim. Poate că ar fi potrivit Dou din Shaanxi, cel care a fost inspector vamal. Străinilor

le plăcea de el. Orice fructe de import ori bunuri de sezon primea în vamă, ne trimitea tuturor, dar nu numai nouă, ci și ambasadelor. Ce părere aveți, proceda bine? Ei, dacă-l mutăm pe el în Shandong, cu siguranță că va fi chiar omul pe care-l doresc străinii.

— Dacă-i așa, îi spunem ambasadorului că-i acceptăm propunerea.

— Da, însă nu cred că deocamdată ar fi bine să le spunem. Dacă nu ne opunem, lui îi va fi clar că acceptăm. Nici nu știți, prințe, ce important este în raporturile internaționale acest „acord tacit". În orice chestiune, eu îi las pe străini să acționeze, nu rostesc un cuvînt și înțeleg ei prea bine că admitem ceea ce vor ei.

— Bine, admise prințul.

Cîtă vreme vorbiră între ei, ambasadorul așteptă răbdător.

— Cum rămîne? întrebă el, în clipa cînd aceștia încheiară discuția.

Dar ei se înțeleseră că trebuia să păstreze secretul și rămaseră tăcuți. Ambasadorul se precipită. Pînă la urmă tot prințul nu se mai putu stăpîni și spuse că „nota este limpede". Ambasadorul înțelese despre ce era vorba și încetă cu întrebările. Schimbă cîteva cuvinte protocolare cu gazdele și-și luă rămas bun. A doua zi, fură înaintate spre aprobare două documente, privind schimbarea guvernatorilor din Hunan și din Shandong. Fostul guvernator din Hunan nu fu propus pentru locul rămas liber în Shaanxi. Același ministru Zhang cîntărise lucrurile: guvernatorul din Hunan îi supărase pe străini și deocamdată nu era bine să i se încredințeze alt post; după ce lucrurile aveau să se răcească, iar mînia oamenilor trecea, i se putea da și lui un post bun. Cu aceasta ne vom opri aici.

Dou Shihao, noul guvernator al Shandongului, servise în administrație. Calitatea lui de căpătîi era aceea de a-și face relații și de a ști să le întrețină. Odată, plecase împreună cu un asistent de prefect în inspecție prin mai multe județe și districte. Asistentul șezuse comod în lectică, iar el, ca să nu cheltuie, recursese pe drum fie la cîte o căruță ori pur și simplu mersese pe jos, în urma lecticii. Cei care nu-l cunoșteau, îl luaseră drept slujbaș

umil sau chiar slugă. Nu era însă om lipsit de noroc. Cît stătuse fără post, cineva îl introdusese la guvernator. Acesta avea patima șahului și la prima lor întîlnire au jucat una după alta zece partide, pe toate cîștigîndu-le Dou.

— Aș fi putut să-i cîștig și o sută de partide, dar m-am gîndit la obrazul lui și m-am oprit la zece, s-a lăudat el mai apoi.

Guvernatorul își dăduse seama că avea de-a face cu un jucător bun. Totuși, cum nu-i plăcea să piardă a continuat să joace cu el. Dou a ghicit și el repede firea superiorului, acordîndu-i guvernatorului o partidă, ca să-și spele rușinea. Acesta nu-și mai încăpuse în fire, de bucurie.

— Am pierdut mai multe partide, însă Dou este un jucător redutabil, a mărturisit el. De acum, alții să-și ia gîndul de la mine. Numai cu Dou am să joc.

Laudele guvernatorului l-au uns la inimă pe Dou. De atunci, guvernatorul provinciei îl ținea tot pe lîngă sine. Prima recompensă a fost să-i confere niște slujbe onorifice, să poată să-l plătească. Apoi, la primul prilej, l-a propus pentru avansare. Pînă și cheltuielile călătoriei în capitală, pentru numirea în funcție, i-au fost aranjate de fiul guvernatorului, la indicația acestuia din urmă. Dar nu vom intra în amănunte. Ca om al șefului provinciei, a pus mîna pe două posturi bune, încropindu-și o anumită avere. În același timp, cu toți superiorii s-a purtat cu supușenie și respect, urcînd din treaptă în treaptă, ca prefect, inspector, inspector vamal. Recunoștința și recompensa erau armele lui. Doi ani fusese inspector vamal în Tianjin, oraș întins și port la Pacific. Fusese schimbat, fiindcă cineva dorise această slujbă și se considera că el făcuse suficientă avere. A fost avansat judecător provincial, comisar și iată că ajunsese guvernator. De aproape zece ani avusese posturi numai în provincii de graniță.

Metodele lui de lucru și le perfecționase încă de pe cînd fusese ajutor de inspector. Cît funcționase la vamă, își lărgise relațiile. Cum anume proceda ? Folosea „acordul tacit", de care vorbise ministrul Zhang : în orice chestiune ridicată de un străin, dacă era în conformitate cu tratatul încheiat cu țara aceluia, nu intervenea cu nici

o discuţie ; dacă însă ea era în afara tratatului, se prefăcea că avea greutăţi, că trebuia să înfrunte adversităţi ; străinul se supăra şi făcea presiuni, iar el nu punea întrebări. În cele din urmă, străinii îi dibuiseră felul de a fi şi se duceau la el cu tot soiul de probleme ; el nu le accepta şi nici nu le respingea, iar străinii acţionau după cum le dictau interesele. Uneori, Dou dădea greş şi era mustrat de superiori. Siguri pe ei, străinii îi spuneau în faţă :

— La început aţi tăcut. Cum puteam s-o scoatem la capăt, de vreme ce nu ne-aţi permis să acţionăm ? Acum, n-are rost să regretăm. Iar dacă o facem, se cuvine să ne acoperiţi daunele. Fiindcă n-am încheiat această afacere, am pierdut şi din punct de vedere material şi în privinţa reputaţiei. Achitaţi-ne pagubele, altfel numai tihnă şi pace nu veţi avea din partea noastră.

El îi asculta în tăcere. După o vreme, străinii reveneau, pretinzînd bani. Îi purta aşa o bucată de timp pe unii văzîndu-se obligat să-i recompenseze cu adevărat. După trei sau patru astfel de situaţii, auzind despre el că pierduse arginţii, superiorii îl înţelegeau şi dacă străinii nu mai ziceau nimic împotriva lui, îl iertau.

Acum, cînd fusese înălţat la rangul de guvernator peste întinsa provincie Shandong, dispunea de destulă experienţă. La rîndul lor, străinii erau bucuroşi, cunoscîndu-i prea bine purtarea. După numire, se şi grăbiseră să-l viziteze. El îi primise pe toţi şi nu uitase să le întoarcă vizitele. De dimineaţa pînă seara se întîlnea numai cu străinii şi nu mai găsea răgaz să se ocupe de chestiunile locale care reveneau de regulă şefului unei provincii. Lumea ajunsese să vorbească pe seama lui că ar fi avut nevoie de un ajutor.

— Cine m-ar putea înlocui ? răspundea el. Alţii nu înţeleg cîtuşi de puţin raporturile cu străinii. Dacă aş cunoaşte un astfel de om care să le intre în voie străinilor şi să nu-i supere cu nimic, aş lăsa liniştit unele chestiuni în seama lui. Ei, pe cine îl recomandaţi ?

Însă nimeni nu pronunţa vreun nume şi nici nu mai comenta. Cînd străinilor le trecu pe la ureche această idee, nu scăpară prilejul şi îi prezentară un specialist în probleme politice şi juridice. Conform contractului valabil

un an, leafa pentru un asemenea angajat era de șase sute de *liang* de argint pe lună. Străinul propus se afla de mai multă vreme în China și se înfățișă imediat la guvernator. După ce semnă contractul, Dou îl invită să locuiască la sediul administrației provinciei, pentru a se putea vedea oricînd. Străinul nu avea familie și își făcu mutarea lesne. Se chema K. și lumea îi spunea domnul K., Excelența Sa K., Secretarul K., Măritul K sau pur și simplu Străinul.

Dar să nu lungim vorba. Din chiar prima zi, în care secretarul străin își luă funcția în primire, guvernatorul porunci unui translator să-i prezinte acestuia un caz petrecut într-un județ și să-l roage să stabilească verdictul. Translatorul îi vorbi proaspătului secretar îndelung, dar domnul K. nu înțelese mai nimic și nu se putu pronunța în chestiunea respectivă. Oamenii motivară atunci că străinul cunoștea codul penal din țara sa. Cazul trebuia dat secretarilor chinezi, ceea ce Dou și făcu. Peste cîteva zile, se primi ordinul imperial care cerea : să se instruiască soldații, să se instituie posturi de poliție și să se deschidă școli publice. În fața acestor trei domenii atît de diferite și de noi, guvernatorul se gîndi că domnul K. putea să-și dea concursul, ca un bun specialist ce era în probleme politice. Îl chemă personal, îi comunică despre ce era vorba și-l rugă să redacteze niște regulamente.

— La mine în țară, există mai multe specialități, spuse K. Am să iau un singur exemplu, acela al instruirii militarilor : avem școli separate pentru infanterie și școli pentru marină. La fel e și cu școlile publice, care sînt împărțite în școli primare și în școli superioare. Mie mi-e greu să formulez niște opinii nefiind specialist în aceste domenii.

Dou Shihao se arătă întrucîtva nemulțumit.

— V-am dat să soluționați un caz și ați spus că nu înțelegeți legislația chineză. În aceste chestiuni, vrem să lucrăm după modelul dumneavoastră. Dacă nu vă pricepeți nici la una, nici la alta, la ce sînteți bun ?

— Legislația dumneavoastră e coruptă. Ați afirmat că ați îmbunătățit-o, dar nu este adevărat. De aceea, n-am de gînd să acționez în spiritul ei. Dacă m-aș folosi de legile noastre, hotărîrile mele n-ar fi ratificate. În chestiu-

nile pe care mi le-ați prezentat astăzi, în țară la mine există savanți. Dacă doriți, vă pot aduce specialiști în fiecare specialitate. De acum înainte, unde mă pricep am să vă dau tot sprijinul, scutind-o pe Înălțimea Voastră de eforturi.

Guvernatorul nu mai comentă. Noile chestiuni le încredință comisarului și inspectorului provincial. Domnul K. era fericit că primea bani, că mînca și dormea bine, fără nici o răspundere.

A trecut așa vreo jumătate de an. Într-o zi, un compatriot de-al secretarului străin a sosit în vizită în China cu întreaga sa familie. Acesta avusese niște necazuri cu cei care îi căraseră bagajele. Străinul l-a căutat pe K, cerîndu-i ajutorul. Secretarul K. i-a vorbit guvernatorului, care a încredințat cazul, magistratului local. Peste puțin, acesta a raportat că îi interogase pe cărăuși, care declaraseră : „Am convenit cinci sute de *yuani* o cobiliță, nici un ban mai puțin". Străinul se supărase, îi lovise cu bastonul, iar unuia chiar îi spărsese capul. Atunci cărăușii se înfuriaseră, refuzaseră banii și duseră lucrurile înapoi, în locul de unde le preluaseră, lăsîndu-l pe străin să angajeze pe alții. În cele din urmă, intervenise patronul care îi închiriase străinului casa, oferind trei sute de *yuani* pentru fiecare cobiliță și lucrurile se aranjaseră.

— După umila mea părere, încheiase magistratul, cazul e rezolvat. Străinul nici nu trebuia să vă deranjeze cu asemenea fleacuri.

Guvernatorului i se păru că judecata magistratului era dreaptă.

— Este urît că hamalii aceia au pretins un preț atît de mare, spuse el. Dar străinul i-a bătut, nu i-a plătit atît cît se înțeleseseră dinainte și mi s-a mai plîns și mie, ceea ce este prea de tot !

Îl chemă, așadar, pe domnul K., îi prezentă cazul, rugîndu-l să-l sfătuiască pe străin să se astîmpere. K. însă lovi cu pumnul în masă, răsturnă scaunul pe care stătuse, vociferînd :

— De la bun început de cînd am intrat în această slujbă, mi-ați zis că nu sînt bun, fiindcă nu acționez după legile chinezești. Acum văd că nu e bine nici cînd pun preț pe ele ! Îmi e mai mult decît limpede că mă dispre-

ţuiţi şi nu vă interesează opinia mea! Atunci pentru ce mai sînt secretarul dumneavoastră? Străinul îl învinovăţi apoi pe guvernator că a încălcat contractul semnat: M-aţi angajat, dar nu mi-aţi dat nici o putere, ţinîndu-mă să zac degeaba. Lucrul acesta a dăunat reputaţiei mele. Cine are să mai mă angajeze de acum încolo? Vă rog să-mi achitaţi leafa pe cel puţin un an şi să mă despăgubiţi pentru că mi-aţi ştirbit faima. Dacă nu veţi face în felul acesta, veţi merge cu mine la Beijing, la ambasadă, să ne punem acolo de acord.

— Unde plecaţi? întrebă guvernatorul, văzîndu-l pe Secretarul K. îndepărtîndu-se.

— La Beijing.

— Eu nu-mi pot părăsi postul fără un ordin imperial. Dacă doriţi, vă puteţi duce dumneavoastră singur. Dumneavoastră plecaţi, nu eu v-am concediat, de aceea nu vă plătesc nimic.

Răspunsul guvernatorului îl făcu pe străin să urle de furie. Noroc că magistratul local se mai afla lîngă ei şi el fu acela care interveni, potolind lucrurile.

— Domnule K., dacă aveţi obiecţii puteţi să le formulaţi calm şi le vom discuta. Înălţimea Sa este stăpînul acestei provincii şi l-aţi supărat.

Străinul tăcu, iar magistratul se ocupă de guvernator. Acesta ascultă şi porunci ca Departamentul pentru treburile străine să rezolve cazul domnului K. După mai multe discuţii, se acceptă să i se dea salariul pe un an, urmînd să nu mai fie folosit. Punînd mîna pe bani, domnul K. nu mai avu alte pretenţii. Guvernatorul Dou Shihau regretă el însuşi incidentul şi se răci destul faţă de străini. Apoi Marele Secretar Shen, care era rudă cu el, îi trimise din Beijing o scrisoare, în care-l prevenea că în capitală circulă anumite vorbe despre el şi îl sfătuia să-l concedieze numaidecît pe secretarul străin, pentru a evita viitoare comentarii. Primind scrisoarea, Dou Shihao se folosi de faptul că domnul K. i se împotrivise în mod public şi se debarasă de el. În felul acesta, discuţiile în jurul Străinului încetară, iar guvernatorul se dedică pe deplin propriei sale cariere mandarinale.

Unul din dregătorii din subordinea Marelui Secretar Shen era Zhen Shouqin, în vîrstă de şaptezeci şi trei de

ani. Într-o zi, Zhen organiză un banchet, în cinstea înfloririi crizantemelor, invitînd la el cîțiva prieteni și colegi. Marele Secretar aflase despre petrecere și-i spusese cuiva că asemenea întîlniri la care erau admirate crizantemele erau de un rafinament rar și nu înțelegea de ce nu fusese și el invitat. Acela îi transmisese lui Zhen aceste vorbe și omul se grăbise să se înfățișeze mai marelui său și să-i explice care era situația.

— Casa mea e mică, învățătorule, se scuză Zhen Shouqin, am oaspeți mulți și mi-a fost teamă că acest lucru nu vă va fi pe plac.

— Ba îmi place foarte mult și am să vin negreșit. Să nu faci cheltuieli mari. Nu mă omor după mîncare, cel mai de seamă lucru este să petrecem frumos și să ne simțim bine.

În mod firesc, Zhen se bucură. Și pentru că venea la banchet chiar șeful lui, cu toate că i se atrăsese atenția să nu cheltuie, comandă în plus cîteva mîncăruri care îi plăceau acestuia. Petrecerea fusese fixată pentru ora două. Însă Marele Secretar, nerăbdător, sosise înainte de unu și plin de încîntare. Cînd află că invitații îi erau cu toții învățăcei, se bucură și mai mult. Cînd oaspeții se strînseră cu toții, Shen propuse ca fiecare dintre ei să scrie cîte o strofă în cinstea crizantemelor.

— Multe din genurile poetice străvechi le-am uitat, recunoscu Marele Secretar. Numai stilul de cinci ideograme în vers, cu patru rime îmi mai reușea, deși la vîrsta mea îmi vine greu să mă încadrez în timp *.

Invitații se supuseră, cîștigați de entuziasmul bătrînului secretar. Fiecare începu să se gîndească. Stabiliră pentru alcătuirea poeziei termenul de o oră și primul dintre ei care termină poezia fu chiar Marele Secretar. Toți ceilalți o citiră rînd pe rînd : versurile erau de cîte cinci ideograme. Pînă la urmă se scriseseră nu mai puțin de

* La banchetele propriu-zise, dar mai cu seamă la cele prin excelență cărturărești, între jocurile de petrecere și desfătare ale spiritului era mult practicată compunerea de stihuri. Aceasta se făcea pornind de la o imagine, imagine-cuvînt, temă, idee, stare de suflet, date, și după cum erau propuse și schemele prozodice, printr-un vers avansat sau rime de la început stabilite. Se fixa ca regulă eliminatorie și timpul de compunere, al poeziei, strofei, distihului sau numai al versului.

douăzeci şi şapte de poezii. Trei oaspeţi se scuzară că nu le ieşiseră versurile ; urma să le ia acasă să le mai lucreze şi să le trimită ulterior. Cînd toate compunerile poetice fură gata, gazda îl rugă pe Marele Secretar Shen să se uite peste ele. Bătrînul le citi şi arătă că îi plăcură.

— Am să-l rog pe fratele Zhen Chouqin, propuse el, să caligrafieze toate poemele la un loc şi să le trimită fiecăruia de aici. Vom pune cu toţii semnătura şi în felul acesta vom întocmi un volum pe care îl vom da la imprimerie. Fiind poezii scrise de înalţi mandarini, oamenii se vor grăbi să-l cumpere.

Cei de faţă se arătară mîndri de atenţia pe care le-o acorda Marele Secretar.

Pe la jumătatea mesei, Zhen se sculă, intră în casă şi se întoarse cu două caligrafii, pe care le puse în faţa Marelui Secretar.

— Învăţăcelul Vostru are doi fii, zise. Nu ştiu dacă au sau nu talent.

— Bravo ! Ia să vedem ! se grăbi Marele Secretar şi se aplecă asupra hîrtiilor pe care erau caligrafiate două poeme despre crizanteme.

În faţă, în loc de titlu, scria : „Cu gratitudine, îl rugăm pe Marele Secretar să ne îndrume“, iar jos erau aşternute semnăturile celor doi fii ai gazdei : Zhen Xuezhong şi Zhen Xuexiao. Înaltul mandarin se uită mai întîi la semnături :

— Frumoase nume, aprecie. Cînd te numeşti Studiu Loial şi Pietate filială nu poţi decît să primeşti toate onorurile. Citi apoi poeziile şi le lăudă ca bune : Vor cunoaşte un viitor frumos. Îi socotesc învăţăceii mei. Aş vrea să-i cunosc.

Zhen aşteptase cu sufletul la gură o asemenea cerere. Alergă în casă şi-şi grăbi băieţii să se îmbrace. Cel mare avea peste patruzeci de ani, iar cel mic abia trecuse de douăzeci. Apărură îmbrăcaţi în robe cărturăreşti. Înaintea Marelui Secretar se lăsară jos, bătînd cîte o mătanie. Acesta le întoarse un salut schiţat pe jumătate şi îi invită să se aşeze.

— Unde lucrezi ? se adresă el celui mai mare.

— A avut rangul al şaptelea.

— De ce n-a participat la concurs ?

— A dat examene de zece ori la rînd. Acum e destul de în vîrstă și calea aceasta îi rămîne închisă. Nu-i strică să capete experiență undeva, în provincie.

— Păcat ! Păcat ! Un asemenea talent ar fi fost bine să aștepte să obțină treptat cite un grad cărturăresc, spre a se avînta ca vulturul pe cer. Chiar că este păcat să se amestece și să se piardă în lumea mandarinală din provincie ! Vorbind, se uită din nou peste poezie, o citi de două-trei ori și rosti : „Stihul rostește glasul inimii", imaginea aceasta nu e deloc rea. Poezia este frumoasă, deși are în ea ceva asperități și ele îi dăunează, oarecum. Noroc că tînărul se va putea totuși desfășura și pe viitor va progresa acolo în provincie. Cît despre al doilea fecior, cred că nu mai e nevoie să o spun că va fi un membru de seamă al Academiei imperiale ! Apoi se întoarse din nou spre Xuechong : Cînd ai început să profesezi ? În ce provincie ai fost dat ?

— De o lună și voi merge în Shandong.

— Locul e bun. Guvernatorul este unul dintre învățăceii mei și am să-i scriu de tine.

Zhen Shouqin avea în suflet tocmai acest gînd, dar nu îndrăznise să se pronunțe. Sentimentele de recunoștință față de mai marele lui îi sporiră. Le ceru băieților să îngenuncheze din nou și să mulțumească. Marele Secretar mîncă și bău satisfăcut și recită versuri pînă spre înserat. A doua zi, Zhen îl îndemnă pe fiul cel mare să-i facă o vizită Marelui Secretar. În timpul vizitei, înaltul mandarin scoase la iveală o scrisoare așternută de mîna sa și i-o dădu oaspetelui să o înmîneze din partea lui guvernatorului din Shandong.

Cu scrisoarea de recomandare la el, Zhen Xuezhong porni spre Shandong împreună cu familia. Neliniștit în inima sa de plecarea de acasă a fiului cel mare, Zhen Shouqin îl rugase pe cumnatul său să-l întovărășească, pentru ca totul să fie bine. Acesta se numea Yu. În urmă cu doi ani i se prăpădise soția și rămăsese singur pe lume, fără nici un sprijin, de aceea venise la Beijing și trăise de atunci pe lîngă soțul sorei sale mai mici. Zhen fusese toată viața un dregător mărunt din capitală și nu era chiar un risipitor, de aceea o gură în plus la masă îl îngrijo-

rase. Încercase de mai multe ori să-și prezinte cumnatul pentru un post, dar din pricina vîrstei înaintate a acestuia nimeni nu vroise să-l sprijine. Acum, trimițîndu-l în Shandong pe lîngă fiul său, Zhen avea două cîștiguri dintr-o lovitură. Domnul Yu era cam bătrîn, însă destul de robust și vioi. Pe drum, el ținu să se îngrijească de tot ce era necesar. Zhen Xuezhong nu se preocupa de nimic, lăsîndu-se în seama unchiului său. Slugile pe care le luaseră, trudiseră destul de mult la oraș și sperau că în provincie au să aibă prilejul de a cîștiga ceva în plus, de aceea și acceptaseră de bună voie să-l urmeze pe Xuezhong. Din păcate, din pricina domnului Yu, care nu lăsa nimic să-i scape, în timpul călătoriei, ele nu reușiseră să aibă nici un avantaj. Din această simplă pricină, slugile nu-l aveau deloc la inimă pe bătrînul Yu și se întreceau să-i vorbească de rău înaintea stăpînului lor.

În cîteva zile ajunseră în Jinan, capitala provinciei Shandong. Nu vom vorbi despre formalitățile pe care proaspătul demnitar trebuise să le îmeplinească acolo. Primind scrisoarea din partea Marelui Secretar, guvernatorul îl privi cu alți ochi pe noul venit. La nici o lună de zile de la stabilirea lui Xuezhong în provincie, guvernatorul n-ar fi îndrăznit să-i dea acestuia o însărcinare, fiind mult prea curînd, de aceea îl repartizase pe lîngă inspectorul Zhang, care răspundea de îndiguirea cursului superior al unui fluviu. Inspectorul îl primise cu grijă și chiar a doua zi îl însărcinase să se ocupe cu achiziționarea de material lemnos pentru șantier. El mulțumise. Știind că lucrul acesta era greu, inspectorul îi dădu ca ajutoare doi oameni cu experiență, anume pe Xiao și pe Pan. Dar Zhen nu avea încredere în ei și-l chemă tot pe unchiul său pînă și pe șantier, să-i fie în preajmă și să vegheze la toate. Domnul Yu se grăbi să-i dea ascultare, iar Xiao și Pan nu mai îndrăzniră să mai facă nimic în privința vreunei afaceri. Îl urau însă pe bătrîn, care avea ochi limpede și minte clară.

La puțină vreme, Huang Ciupitul, unchi după soție, îi făcu lui Huezhong o vizită. Nevasta lui Huezhong era din Hubei, iar Huang era unchiul ei cel mare și deținea slujba de colector într-un județ de acolo din Shandong. Aflînd ce slujbă căpătase soțul nepoatei sale, își luase

liber cîteva luni, pe care mai marii lui i le acordaseră bucuroşi deoarece şi aşa nu aveau cine ştie ce încredere în el. Fiind destul de zgîrcit, ajuns în Jinan, Huang Ciupitul nu trase la un han, ci la un prieten ; nu cutezase să se ducă direct la nepoata sa, fiindcă nu se văzuseră de cîţiva zeci de ani şi nu ştia cum putea fi primit. Ajunsese înainte de prînz, mîncase, se schimbase şi abia apoi plecase să-şi viziteze nepoata. Nici nu se îmbrăcase prea bine : trăsese pe el o robă de mătase, revopsită, o vestă veche, albastră şi cam atît. Pe cap îşi pusese o bonetă mare şi în picioare nişte încălţări rupte la vîrf. La un moment dat, îşi zise : „Fiind prima vizită pe care i-o fac soţului nepoatei mele, ce carte de vizită s-ar cuveni să folosesc ? Aflîndu-i gîndul, un prieten de-al lui îi spuse :

— N-ai decît să scrii pe un carton : „Umilul tău frate şi neam".

— Am de gînd să mă promoveze, clătină Huang din cap. Cuvîntul frate ar însemna că mă socotesc deja de rangul său. Ce-ar fi să-mi scriu numai numele şi atît ?

— El ce funcţie are ?

— Abia a sosit în Shandong. Deocamdată ajută la îndiguiri. Tatăl lui este cărturar de seamă la Palat.

— Rangul lui taică-său nu se răsfrînge şi asupra lui. Şi chiar de-ar fi aşa, n-am auzit să fie nevoie ca unchiul să se prezinte nepotului, printr-o carte de vizită.

— Asta e obicei mandarinal. N-ai de unde să ştii, că n-ai fost dregător. Îl caut nu de alta, ci să-mi dea şi mie să fac cîte ceva pe şantier. Dacă treaba merge bine, va fi răsplătit şi el şi cei din subordinea lui. Acum înţelegi că e obligatoriu să mă prezint printr-o carte de vizită ? Chiar de-ar fi numai pentru nepoata mea şi tot trebuie să procedez cu tot dichisul.

— Ai dreptate. Poate e cazul să te grăbeşti, încheie prietenul discuţia, văzînd că nu poate să-l scoată dintr-ale lui.

Pe drum, Huang Ciupitul se interesă unde se afla casa nepoatei lui. Cum ajunse, arătă cartea de vizită.

— Stăpînul este plecat pe şantier, spuse portarul, după ce examină înscrisul de pe carte. Îmi pare rău.

— Nu-i nimic. Am să te rog s-o anunţi pe doamna că vreau să o văd.

Auzind una ca asta, portarul se chiorî iarăşi la cartea de vizită.

— Sînteţi rudă cu stăpîna ?

— Stăpîna voastră e din neamul meu, explică el abia acum.

— Înţeleg că sînteţi unchiul dînsei. Pe linie maternă ?

— Sînt rudă mai de departe, dar tot unchi îi vin.

Aflînd că nu este unchi bun, după mamă, portarul se răci din nou. Totuşi, se temu să nu greşească în vreun fel, de aceea îl pofti să ia loc. Imediat, portarul intră şi-şi înştiinţă stăpîna, care îl invită pe oaspete în salon. Femeia era deja aranjată, aşa că apăru imediat. Cînd să ridice mînecile lungi ale robei să-l salute pe oaspete, stăpîna constată că acesta îngenunchease deja, salutînd-o respectuos.

— Am fost ani de zile plecat din această provincie şi n-am avut ocazia să vă aduc omagiile mele.

— Vai de mine ! spuse ea.

Vorbiră ca între neamuri, Ciupitul arătîndu-se mieros, şi adresîndu-i-se la fiecare cîteva cuvinte cu „doamnă" şi „surioară". Cînd veni vorba de însărcinările soţului ei, femeia zise :

— Ca neamuri, ar trebui să vă tratez ; din păcate, stăpînul nu este acasă şi eu nu ştiu cum să fac. Sînteţi venit de departe. Unde aţi tras ?

— Deocamdată am tras la un prieten, n-am un loc al meu.

— Atunci aduceţi-vă lucrurile şi staţi aici cîteva zile. Soţul meu revine adesea în capitala provinciei. Atunci vom vedea ce se poate face.

Prima frază îl neliniştise pe Huang, însă pînă la urmă îşi reveni. Rosti cîteva cuvinte care să o mişte pe nepoata sa şi plecă. Slugile se purtară frumos cu noul venit, vorbindu-i numai cu apelativul „Excelenţa Sa unchiul".

— Am venit să-mi aflu un reazem în stăpînul vostru, le spunea el. Am nevoie de sprijinul vostru ca să fiu luat în seamă. Doar sîntem la fel şi unii şi alţii. Nu-mi mai spuneţi Excelenţă !

Modestia lui plăcu slugilor. Peste cîteva zile, trecu pe acasă unchiul Yu şi nu, ca după obicei, stăpînul, care fusese de data aceasta reţinut pe şantier. Huang Ciupitul

aflase de prezența acestuia și îndată ce omul coborî din trăsură se prezentă printr-un carton, pe care caligrafiase cuvintele „Umilul vostru neam".

Cînd își vorbiră, nu-l scoase din „unchiule", în vreme ce pe sine se numea „nepotul vostru". Îl rugă și pe el să-l ajute. Yu era om cinstit și i se păru că și Huang Ciupitul era serios. Înainte de a se întoarce pe șantier, doamna îl rugă și ea pe Yu să-i vorbească soțului de unchiul ei. Omul nu se împotrivi, dimpotrivă, se arătă binevoitor. Huang observase că slugile îl înjură pe Yu și-l bîrfesc în spate. „Iată un bun prilej să-mi clădesc rostul", se gîndi el. Cînd n-avea ce face, o căuta pe surioara sa și se așterneau la taifas, el aducînd discuția în favoarea sa. Femeii îi plăcea să flecărească și întîlnirile cu el îi făceau mare plăcere. Huang ajunsese astfel să se bucure de mare trecere în fața stăpînei casei, iar slugile îl rugau să le ia apărarea. În felul acesta s-a scurs cam o jumătate de lună. Cînd Zhen Xuechong a dat în sfîrșit pe acasă, bizuindu-se deja pe îndemnul lui Yu, a acceptat să-l ia cu el și pe Huang Ciupitul.

Pe șantier, Huang își dădu seama că rolul lui Zhen era destul de mare. Deși răspundea de achiziționarea unor materiale, avea mulți oameni în subordine și orice lucru depindea de el, fie lemn, pămînt pentru îndiguire sau altceva. Folosindu-se de oameni mulți, se înțelege că și cei care îl căutau erau mulți. Era un fel de secretar, dar în realitate avea aceeași putere ca a șefului de șantier. De bani răspundea unchiul Yu. Cei doi recomandați de inspector, Xiao și Pan, se ocupau cu aducerea materialelor. La sosirea pe șantier, Huang Ciupitul făcu vizite de curtoazie tuturor acelora din subordinea lui Zhen, căruia totuși nu îndrăznea să-i spună pe nume, ci Excelența Sa. Apoi, văzînd că toată lumea îi spunea șeful, se folosi și el de acest apelativ. După două zile, Zhen îl trimise să controleze niște materiale. El nu știa absolut deloc ce trebuia să facă, însă observase că Yu nu intra niciodată în amănunte cu șeful, de aceea li se alătură încetul cu încetul lui Xiao și Pan. Aceștia aflaseră că era unchiul șefului și începură să se folosească de el pentru a transmite anumite chestiuni șefului. După o vreme, observînd cîtă importanță i se acordă, Huang prinse să se îmbăto-

şeze. Doar se ştie că pe fluviile adînci intră corăbiile cele mari ! Începu să se laude că nepoată-sa i-a trimis nu știu ce prăjitură sau mîncare ; arătă tuturor o haină de piele dăruită de aceasta, deși era veche și revopsită. Pan, care era glumeț din fire, îi replică :

— Nepoata este destul de zgîrcită, de vreme ce ți-a făcut cadou o vechitură !

Huang Ciupitul se înroşi tot, se gîndi şi răspunse :

— Avea de gînd să-mi trimită o haină nouă, dar eu n-am vrut să primesc și i-am cerut una folosită.

— Ce rost avea s-o refuzi ?

— Fiindcă lucrez pe șantier, unde bate vîntul, e praf și una nouă s-ar fi făcut ca veche în doar cîteva zile ! Acum înțelegeți ? I-am cerut o haină veche tocmai ca să nu mă doară inima că o murdăresc. Chiar nu vă dați seama ?

Peste încă o zi, stăpîna trimise administratorul cu hrană pentru soțul ei. Yu și Huang primiră și ei niște pastramă și cîteva brioşe.

Yu nu se lăuda cu ce mîncă, de aceea ceilalți nu aflară de acest lucru, în schimb, Huang Ciupitul, bucuros de parcă ar fi fost miruit de mîna împărătească, spuse tuturor cîtă grijă avea nepoata de el.

— Am două nepoate, zise. Cea mare, cam cărpănoasă, s-a măritat cu un profesor și s-a prăpădit de tînără. Cea de-a doua, adică soția șefului nostru, de mică s-a dovedit înzestrată și uite ce a ajuns !

În ziua următoare, la prînz, după ce fiersese înăbușit carnea pe care o primise în dar și o tăiase în felii subțiri, luă o farfurie întinsă, aranjă bucățile pe ea și ieși în locul unde mîncau toți ceilalți. Se așeză la o masă la care prînzeau cinci oameni. Îi dădu fiecăruia cîte o felie.

— Asta e carnea primită de la nepoată. Vă rog să gustați, îi îndemnă el.

Pe urmă se grăbi să-și umple şi el gura. Nu mai contenea cu laudele. Cînd se sătură, îi mai rămăseseră trei felii, pe care le încredință servitorului să i le păstreze pînă la masa următoare. Omului îi lăsa gura apă și luă și el o bucățică.

— Se tot lăuda că e gustoasă. Ia să văd dacă e sau nu așa ! mormăi şi pe dată mai înfulecă o felie. Prima

felie nu-i rea, a doua se duce singură pe gît. Cu cît mănînci, cu atît nu te-ai mai opri. O mănînc și pe a treia, că doar nu m-o întreba! Şi de-o fi să fie, o să-i zic că le-a şterpelit o pisică. Ce-o să-mi facă?

Zis şi făcut. Seara, la cină, omul tot spera să nu i se ceară carnea înapoi. Dar Ciupitul nu se aşeză bine şi întrebă:

— Unde mi-e carnea?

Omul strigă la bucătărie după un bol cu carne.

— Nu vreau altceva, decît cele trei felii rămase de la prînz! Ţi le-am lăsat doar în grijă.

Văzînd că nu scapă, omul amuţi.

— Nu mai sînt, spuse.

— Cum adică? întrebă Ciupitul, trîntind ce-i căzu în mînă.

— Le-o fi înfulecat vreo pisică, zise hoţul.

— Bă, ou de broască ţestoasă, sări Huang Ciupitul. Era carnea pe care mi-a dat-o nepoată-mea. Nu mi-a venit s-o mănînc toată şi tu-mi vorbeşti de pisici! Pe mine nu mă priveşte, dar vreau carnea. Dacă nu o ai, mi-o plăteşti. Şi dacă nu, o să-i zic stăpînei tale să te pedepsească.

Îl beşteli pe om minute în şir. Ceilalţi terminară de mîncat şi el înjura de zor, fără contenire. La început, sluga rămase tăcută, apoi porni spre ieşire, mormăind: „Ce mare scofală, acolo, trei felioare de carne de porc! Doar n-or fi fiind carne din carnea stăpînei! Ce atîta zarvă?" Ciupitul îl auzi, se repezi după el şi-l pocni peste obraz, întrebîndu-l din ce fel de carne se înfruptase. Îl ameninţă că îl va pîrî stăpînului, care o să-l biciuiască. Slugile care asistaseră la sfadă îl învinovăţiră pe servitor, pentru necuviinţa faţă de stăpînă.

— Cum să nu se supere, dacă-i e rudă apropiată? Să fi făcut în aşa fel încît să nu te-audă. Dacă o să te spună, o să mai mănînci din mila stăpînului?

Sluga ajunse să regrete şi îndemnată de ceilalţi confraţi se duse şi îngenunche înaintea lui Huang Ciupitul, implorîndu-l să-şi reţină mînia şi să-l ierte. La început, acesta nu se lăsă. Acceptă după ce slugile toate i se plecară. Pofticiosul îngenunche iarăşi, mulţumind pentru

bunătate şi incidentul luă sfîrşit. Prin aceasta, Ciupitul cîştigă şi mai multă simpatie. „N-am decît o singură persoană mai presus de mine, pe unchiul Yu. Ceilalţi nu trec nicidecum peste mine", gîndi el şi se înfumură şi mai tare, iar rîvna celor mărunţi de a-l cîştiga crescu şi ea.

Ca un făcut, Yu boli zece zile. Înainte, Zhen Xuezhong îi trecea acestuia orice chestiune nou apărută. Rămas singur, în trei zile se scîrbi de treburile mărunte. Şi tot în vremea asta, Huang Ciupitul se dădea peste cap să-i intre în voie. Uneori făcea şi cîte un lucru care ar fi revenit nu slugilor casei, ci copiilor-slugi. Părîndu-i-se om de treabă, Zhang începu să-i încredinţeze cîte o msiune. După ce îşi împlinea sarcinile, Huang se ducea de nenumărate ori în camera în care bolea Yu, interesîndu-se cum se simte, ajutîndu-l să bea supe, apă şi îngrijindu-l. La aceste devezi de atenţie, Yu nu avea decît cuvinte de laudă, însă boala îi era neiertătoare, agravîndu-i-se tot mai mult. Zhen Xuezhong chemă doctori renumiţi, fără ca rezultatele să fie vizibile. Înţelegînd că îi venise vremea să părăsească lumea, Yu îl chemă la el pe nepotul său. Huang Ciupitul era de faţă.

— De cînd am rămas singur, spuse Yu, scoţînd o mînă de sub pătură şi prinzîndu-i mîna lui Zhen, tu te-ai îngrijit ca nimeni altul de mine. Nu m-ai socotit un străin şi te-ai încrezut în totul în mine şi în puterile mele. Acum nu mai sînt bun la nimic ! Tocmai cînd aveai mai multă nevoie de mine, nu te mai pot ajuta, nu-ţi mai sînt de nici un folos ! După ce voi muri, ocupă-te singur de chestiunile financiare. Şi nu uita vorba aceea că „lăcomia omului nu cunoaşte margini". Oricît ţi-ar fi cineva de apropiat, nu te poţi bizui pe el în această privinţă. Ajungînd aici, Yu nu mai putu respira, pe frunte îi apărură broboane de sudoare. Căzu într-o parte. Amintindu-şi şi de vrednicia şi de credinţa lui, Zhen Xuezhong lăcrimă sincer. Rugă să i se facă repede o fiertură întăritoare din *renshen*, iar pe bătrîn îl sfătui să nu mai vorbească, pentru a-şi recăpăta puterile. Sorbind fiertura din *renshen*, Yu îşi mai reveni şi reluă : Nu numai că de problema de seamă a banilor trebuie să te ocupi tu însuţi, dar e necesar să te îngrijeşti personal şi de achiziţionarea materialelor. Cît am fost în viaţă şi am putut, mi-am luat eu

răspunderea aprovizionării, fără să-mi pese că unii de-ai casei mă urau. Nu mi-era teamă. La vîrsta mea, n-aveam nevoie de vreun cîștig. În afară de mine, nu se află o a doua persoană care să procedeze așa cum am făcut eu. Huang Ciupitul e destul de capabil...

Vorba omului se întrerupse, nu se mai leagă din nou. Bolnavul se înecă. Zhen îl așeză cît mai comod și-i șopti să se odihnească. Cine-ar fi crezut că efortul vorbirii secătuise suflul bătrînului ? Ochii lui păliseră, morți. Zhen Xuezhong plînse. Puse oamenii să se îngrijească de toate. Îl băgă în sicriu, îl ținu un timp în templu, apoi îl trimise la locul lui de baștină. Noi nu ne vom referi la toate acestea.

Ciupitul auzise ultimele sfaturi ale lui Yu. „Bătrîn netot !" îl blestema în gînd. Cît ai bolit și ai zăcut, te-am îngrijit și tu nu-mi lași și mie un blid cu mîncare. Bine că n-ai ajuns pînă la capăt cu povețele tale aiurite !

Noroc că Zhen nu luase aminte la ce i se spusese și înainte ca Yu să fie așezat în sicriu îi și dăduse Ciupitului puteri speciale ! Acesta se bucură grozav și preluă chestiunile chiar în ziua aceea. Căută îndelung, cu gîndul să găsească ceva conturi lipsă, dar nu avu noroc. Într-o cameră goală stăteau grămadă mii de șiraguri de bani. Se înfățișă deci nepotului :

— Toți banii aceștia pe care-i ținem în casă nu aduc nici un venit. De ce să nu-i băgăm la o bancă ? Mai întîi, că ne-or întoarce dobînzi, iar mai apoi, am scăpa de grijă. Unchiul Yu era bătrîn și oricît de priceput, nu s-a gîndit la chestiunea aceasta.

— Nu e vina lui. Pe șantier avem nevoie de bani peșin. Dacă nu avem mai mulți asupra noastră, ne-ar lipsi tocmai cînd ne-ar fi lumea mai dragă.

La această replică, Ciupitul nu știu ce să spună. Se întoarse la el supărat, cu buza umflată. „N-are nimic, doar mănînc din mîna lui", își zise !

Era în culmea mîniei, cînd cel care răspundea de bucătărie veni să-i ceară bani. Știind cine era, omul încercă o dată în plus să se apropie de el.

— Vă urez tihnă, unchiule, îi ură el, de cum intră pe ușă.

Ciupitul nu-i acordă multă atenție. Îl întrebă ce vroia. Zîmbind, administratorul scoase din mîneca hainei o listă cu cheltuieli și o puse pe masă.

— Vă deranjez din nou, unchiule, rosti.

Huang Ciupitul lucrase ca umil slujbaș prin dregătorii județene și cu toate că nu-i trecuse prin mînă asemenea calcule, știa cam cît costă întreținerea unei case. În general, se putea face o reducere de cinci la sută. Luă abacul și începu să calculeze. Pentru cinci zile, erau necesare nouăzeci și șase de șiraguri, din care, conform procentului de reducere, se cuvenea numai nouăzeci și unu de șiraguri și două sute de bănuți de aramă. Scoase banii după această sumă. Administratorul luă banii, îi socoti și nu îndrăzni să spună că n-ar fi suma exactă, ci, rîzînd, zise :

— Unchiule, cum ați calculat ? Nemernicul de mine nu înțelege nimic !

Ciupitul socoti că administratorul vrea să-și bată joc de el. Împinse abacul, lovi cu pumnul în masă și strigă :

— Nenorocitule ! N-ai ochi să mă vezi, nu-i așa ? Ce ți-ai zis ? Ia să mă duc eu la ăsta din prima zi, că e un nepriceput ! Ei, află că peste tot e la fel. Fac treaba asta pentru prima oară, dar am lucrat prin mai multe locuri pînă acum. Dacă ți se pare că e prea puțin, lasă banii aici !

Administratorul bucătăriei nu înțelese prea bine ce se întîmplase : luă banii și plecă agale.

— Ticălosul ! strigă Huang în spatele lui. Dacă nu-l atingi, te lovește el ! N-are nimic bun în el !

A doua zi, omul îi trimise cu bună intenție o slănină și îi pregăti două feluri de legume, cîrnați și rață prăjită.

— Umila mea persoană vă prezintă omagii, spuse, și vă rog să mă iertați.

Ciupitul nu-l băgă în seamă. Respinse mîncarea oferită și numai după îndelungi insistențe gustă cîte ceva din toate. Administratorul plecă, iar seara îl căută pe casier, îl invită la băutură și-l rugă să-i transmită unchiului Huang următoarele :

— Înainte, se aplica într-adevăr reducerea de cinci la sută. Numai că pînă acum nu a fost aplicată. De aici încolo, înțeleg că va trebui să dăm socoteală. O vorbă

din popor grăieşte că „lîna creşte pe trupul oii !" Noi n-o să avem încotro şi tot cu banii stăpînului o să-l acoperim pe unchiul. Dînsul e om luminat. De unde crede că o să scoatem atîţia bani ? Doar n-o să ne vindem nevestele şi copiii ! Mai degrabă îl rugăm tot pe unchiul să-i explice stăpînului că, pe şantier, orice lucru cît de neînsemnat, costă scump, şi orezul, şi lemnele de foc, şi mîncarea. Dacă o ţinem ca şi pînă acum, n-o s-o putem scoate la capăt şi ar fi bine ca de luna viitoare să se suplimenteze pentru fiecare chestie în parte cu cîte zece bănuţi. În felul acesta, nici eu n-o să fiu păgubit, iar unchiul o să aibă cîştig la tot. Cît despre stăpînul, nu pierde nimic dacă cresc cheltuielile zilnice cu cîteva sute de bănuţi. Excelenţa Sa poate băga această sumă în cheltuielile privind achiziţionarea de material lemnos şi cu asta gata !

Casierul mîncă şi bău pe gratis şi se simţi obligat să intervină. Seara, se duse la Huang Ciupitul şi-i expuse întreaga situaţie. Ciupitul se încruntă.

— De ce nu mi-aţi vorbit de toate astea mai demult ? întrebă. Acum e prea tîrziu ! Am vorbit cu stăpînul că el nu e bun şi am găsit pe altcineva. Pot eu să mă duc din nou şi să-l laud ?

— Vă rugăm, fie-vă milă, Excelenţă ! îl imploră casierul.

— Uite cum facem, spuse Huang, după ce se gîndi puţin. În faţa stăpînului nu mai pot schimba nimic. Un singur lucru ar mai fi : să-i zic că omul care trebuie să-l înlocuiască pe administrator e reţinut de treburi de familie şi deocamdată nu poate veni pe şantier. Pînă la sosirea lui, îl ţinem pe administratorul vechi. Numai că cel cu care am vorbit deja, mîine va fi aici. Faceţi bine şi duceţi-vă şi aranjaţi-vă treburile cu el. Dacă el acceptă, foarte bine. Iar dacă nu, eu n-am ce să vă fac !

Casierul plecă şi-i spuse administratorului ce aflase. Acesta înţelese.

— E vorba de ceva bani, spuse. I-aş trimite douăzeci de şiraguri omului aceluia, să-şi vadă de-ale lui. Dar n-o să mă asculte pe mine. Tot unchiul trebuie s-o facă. O să-l rog să-i transmită banii chiar Domnia Sa.

Casierul se întoarse la Huang Ciupitul, care nu spuse decît că suma era prea mică. Dacă se adăugau încă zece

șiraguri, era de acord. De la acest necaz prin care trecuse cel care răspundea de bucătărie, toți lucrătorii aflaseră că unchiul Huang pretindea bani și că oricine ar fi vrut să se bucure de vreun avantaj trebuia să-i facă daruri. Pînă cînd Zhen Xuezhong își încheie misiunea pe șantier, Ciupitul își umplu doldora desaga. Avea de gînd să ajungă dregător și cu toate că strînsese bani destui, tot nesătul se arăta ; în plus, se temea că lumea o să-i scornească vorbe. După mai multe zile de frămîntări, își cumpără un post de asistent de magistrat de județ în provincia Shandong. Plecă spre capitala provinciei, rugîndu-l pe soțul nepoatei sale să-l propună pentru promovare. Zhen acceptă bucuros. Noi nu vom mai lungi vorba. În capitala provinciei, Huang Ciupitul își dădu toată silința. Puse ochii pe două locuri de muncă, la comisar și la prefect, unde își făcea zilnic drum.

Într-o bună zi, la Yamenul comisarului nu-l găsi decît pe portar.

— Astăzi Înălțimea Sa nu vine, îl anunță acesta.

— S-a întîmplat ceva ? întrebă Huang.

— A avut certuri mari în familie. O favorită nu a mîncat două zile.

— Care să fie cauza ?

— Nici eu nu știam, abia acum am aflat de la o slugă Dar să nu vorbiți în afară, să se audă.

— Bineînțeles.

— Înălțimea Sa are o soție principală și trei favorite, sau soții secundare. Pînă acu' vreo două zile s-a permis cumpărarea de funcții, timp de două luni, nu mai mult. Atunci stăpînul a cumpărat rangul de inspector pentru domnișorul cel mare. Favorita principală are și ea un fiu ; și cu toate că nu e în vîrstă decît de șapte ani, s-a băgat și ea, cerînd nici mai mult, nici mai puțin decît tot funcția asta. Lacomă, a doua favorită ar fi vrut și ea o răsplată, cu toate că n-are copii. Dar fiind însărcinată prin luna a cincea, i-a cerut stăpînului un rang pentru copilul care nici n-a făcut ochi pe lumea asta. „De unde știi că e băiat și nu fată ? Dacă e fată ce ne facem ?“ a întrebat stăpînul. „Nu pot jura că va fi neapărat băiat, dar nimeni nu poate să-mi garanteze că va fi fată. Eu zic că nu e rău dacă ne asigurăm din vreme. Dacă prima

sarcină va fi fată, a doua o să fie sigur băiat". Neavînd ce să zică, stăpînul i-a luat un rang, dar de prefect. De-ați ști ce s-a supărat! Și nici nu s-a potolit bine, că a treia favorită s-a pornit și ea. Dînsa nu era nici măcar însărcinată, și vroia cu orice chip o funcție onorifică pentru fiul ei. „Ce atîta grabă, nici nu ești măcar însărcinată!" a dojenit-o stăpînul. „Da, firește că ai dreptate, dar de unde știi că n-o să rămîn luna viitoare?" nu s-a lăsat ea. Și s-a pornit pe scandal, cerînd și ea un rang de prefect. Abia ieri s-a potolit cearta, dar după atîtea zile și nopți de tămbălău, stăpînul n-a mai fost în stare să vină la slujbă.

Huang Ciupitul înțelese. Nu comentă și plecă la biroul prefectului.

— Excelența Sa este la guvernator. Încă nu s-a întors, îi spuse ușierul.

Ciupitul așteptă în salon pînă pe la orele trei după-amiaza. Cînd acela se ivi, ieși înaintea lui să se facă văzut. Prefectul era negru la față. Nu băgă pe nimeni în seamă și din litieră intră direct în camerele private. Ciupitul rămase surprins, neștiind ce se întîmplase. După ce alții plecară, rămase să afle despre ce era vorba.

— Luați loc, Excelență, îl îndemnă ușierul. Mă duc să-l slujesc pe stăpînul și nu se poate să nu aflu cîte ceva.

Omul plecă și reveni destul de tîrziu.

— Știți ce i s-a întîmplat? începu omul să povestească. Huang Ciupitul îl grăbi să vorbească și ușierul urmă: Văd eu că e greu să fii mandarin! Azi-dimineață a fost la guvernator. Acesta suferă de hemoroizi și de la o vreme are niște dureri groaznice. Mai întîi a intrat la el judecătorul provincial, și și-au vorbit ce și-au vorbit și după cîteva fraze necazul s-a pornit. Guvernatorul a făcut spume la gură de durere, s-a retras și a anunțat că nu mai primește pe nimeni.

— Ei, și ce dacă? Dacă pe el îl doare-n fund, de ce să-i persecute pe alții? comentă Huang și plecă.

A doua zi, Ciupitul se duse din nou la Yamen la comisar.

— Astăzi nu primește pe nimeni, îl întîmpină portarul.

— Nevestele nu i-au mai făcut scandal?

— Se zice că n-ar fi plătit decît pentru domnișorii pe care-i are de la stăpîna principală și de la prima favorită. Pentru celelalte, i-ar fi frică să acționeze. Cu toate că înaintea lor a încuviințat tot ce i-au cerut, pînă acum nu le-a luat încă nimic. Dar nici ele nu se lasă și pînă la urmă o să auzim că a făcut tot după bunul lor plac. Asta în ceea ce privește casa lui. În privința treburilor publice, pînă în clipa de față stăpînul meu se ocupa personal de orice schimbare printre slujbașii de rang inferior. Guvernatorul era doar informat și atît. De aici încolo, guvernatorul a pus în fruntea fiecărui departament local cîte un inspector, care răspunde de aceste chestiuni. De ochii lumii s-a spus că un comisar trebuie să fie foarte ocupat și de aceea o să răspundă de numirea slujbașilor inspectorii respectivi. În realitate, totul îi va reveni guvernatorului, și numirile și eliberările din slujbă. De supărare, stăpînul n-o să iasă azi pe ușa casei.

„Sigur că e rău, dar e comisar ! Într-o provincie, după guvernator el e omul cel mai important ! gîndi Ciupitul. Cine nu încearcă să-i intre pe sub piele ? În ceea ce-l privește, s-a chinuit jumătate de viață, a strîns avere și e normal să devină cărăușul familiei — cal și bou, cum se zice, pentru copii și nepoți. Pe urmă nu trebuie uitați ceilalți demnitari care încearcă să-l dea la o parte. Oh, mandarinii ăștia sînt ca soțiile secundare, folosesc tot felul de tertipuri și șiretlicuri, întrecîndu-se care mai de care să placă unuia singur, și ăsta nu e altul decît guvernatorul provinciei ; dacă au pierdut doar un strop din simpatia acestuia, se înăcresc rău de tot. Ce mai, mandarinii nu pot fi puși la un loc cu toți ceilalți oameni !"

— Duceți-vă și vă odihniți, domnule Huang, i se adresă portarul. Dînsul nu mai pleacă azi nicăieri, de ce să vă pierdeți aici timpul ?

Huang Ciupitul se ridică în picioare, parcă trezit de vorbele omului.

— Ai dreptate, recunoscu el. Că bine-ai zis. De două luni n-am trecut pe la biroul judecătorului provincial. Are și el mult de lucru și doar n-o să trimită după mine.

Plecă. În fața porții judecătorului provincial, găsi litiera prefectului și pe însoțitorii acestuia. Se bucură, fiindcă în felul acesta nimerea doi iepuri dintr-o lovitură.

Salonul central era plin de dregători. Cei mai mulţi erau inspectori asistenţi, veniţi în vederea primirii lor la guvernator. „Ce se întîmplă ?“ îşi spuse şi, cînd întîlni un cunoscut, se interesă ce era cu atîta lume strînsă acolo. Nimic mai simplu ; guvernatorul fusese chemat în capitală şi cum nu se avea bine cu comisarul, îl propusese pe judecător să-i ia locul. Judecătorul provinciei era manciurian şi Palatul îl aprobase imediat. Primind telegrama, guvernatorul se bucură şi îl felicită pe judecător, trimiţîndu-l cu mare alai acasă. Judecătorul îi mulţumi pentru înălţarea în rang. Cînd o porni spre Yamenul său, prefectul, magistraţii şi alţii se rînduiră cu toţii în urma litierei lui. Dregătorii asistenţi, care îşi aşteptau numirile în post, se grăbiră să vină să-l felicite şi să-i ureze noroc şi tihnă. Acesta se purtă frumos cu fiecare. Bine se spune că „fiece rang are normele sale“. Dar să scurtăm vorba.

— Vin de la comisar. Cum se face că acolo nu se ştie nimic ? îl întrebă el pe cunoscutul acela.

— Cînd guvernatorul a primit telegrama, judecătorul s-a nimerit să fie la el. După plecarea acestuia, guvernatorul a fost cuprins din nou de dureri, nu mai era în stare nici să şadă pe scaun şi s-a retras numaidecît la el. De fapt abia a trecut o oră de la primirea telegramei.

— Atunci de ce nu l-au anunţat şi pe comisar cei de la Direcţia telegrafului ?

— Prost mai eşti ? Cum să-l anunţe ? Doar aşa, ca să-i facă sînge rău ?

— Atunci era de datoria guvernatorului s-o facă.

— Oricum, dacă o să-i comunice mai tîrziu, nu e nici o prăpădenie. Mai cu seamă că nu se are deloc bine cu el. Dacă ar fi fost în raporturi bune, l-ar fi lăsat pe comisar în locul său.

Ciupitul nu mai spuse nimic. Inspectorii s-au înfăţişat cu toţii, rînd pe rînd, noului guvernator, iar după ei au urmat prefecţii şi magistraţii. Întrevederea a durat mai bine de două ore. Apoi cineva l-a anunţat şi pe comisar. Cînd a auzit de promovarea judecătorului, acesta era mai-mai să-şi dea duhul pe loc. Cît de supărat fusese e greu de imaginat. După cină, a stat şi a chibzuit ajungînd totuşi la concluzia înţeleaptă că era la mijloc voinţa imperială, de care nimeni nu putea să nu ţină cont şi cu atît

mai mult s-o încalce. Se nimerise ca tocmai atunci să fie ziua în care se învoise, așa că n-ar fi putut să se ducă personal la judecător, însă a trimis pe cineva cu cartea sa de vizită, să-l salute și să-l felicite în numele lui pe noul guvernator. Peste două zile, cînd perioada de odihnă i-a trecut, s-a înfățișat chiar el la judecător. Și mare i-a fost necazul, știind bine că boneta sa avea vîrful roșu și a judecătorului albastru, iar acum rolurile lor se inversaseră și el se vedea nevoit să se plece în fața subordonatului de pînă mai ieri.

Mai departe ne vom desfășura istorisirea mai lent. Zhen Xuezhong a obținut succese de seamă pe șantier, unde la început fusese numit mai ales pentru obrazul tatălui său, dar pînă la urmă și-a consolidat cu propriile forțe rangul de prefect. Peste încă un an a fost făcut inspector și s-a întors la Beijing, pentru a fi primit la Palat și pentru a căpăta un post. Întîlnirea dintre tată și fiu a fost una dintre cele mai fericite. Apoi tatăl l-a înștiințat despre nereușita la examene a fiului său cel mic. Avea de gînd să-i cumpere și lui un post. Zhen Xuezhong trecuse prin aceeași situație și și-a sfătuit părintele să facă întocmai cum a hotărît, deoarece cîtă vreme fratele lui nu primea un post, putea foarte bine să participe la concursul pentru rangul cărturăresc de *juren*, concurs la nivel de provincie, care se ținea din trei în trei ani. Dacă reușea, urma să fie promovat prin intermediul Academiei cărturarilor. Tatăl lui i-a dat ascultare și i-a cumpărat mezinului o funcție, tînărul fiind repartizat la Ministerul Justiției.

Peste doi ani, Zhen Xuezhong se stabilise inspector în Shandong. Tatăl lui îmbătrînise mult, nervii îl lăsaseră și-i scrisese fiului cel mare că avea de gînd să se retragă din funcție pe motiv de boală. Xuezhong era de acum mandarin în toată legea, cu post sigur în Taiwu, fapt pentru care l-a sfătuit pe bătrîn să renunțe de urgență la slujbă ori cel puțin să se-nvoiască pentru cîteva luni și să vină în Shandong. Bătrînul lui părinte a fost de acord. La primirea acestei vești, Zhen Xuezhong s-a gîndit să trimită pe cineva să-l aducă la el. Alegerea a căzut asupra lui Huang Ciupitul. Între timp, Ciupitul se căpătuise cu două-trei însărcinări în departamente diferite. Cînd a

auzit propunerea, a primit numaidecît. Zhen l-a învoit de la slujbe. Mai mult, cum șefii lui Huang îi erau colegi, ei au acceptat să nu-i scadă nimic din leafă : de altfel nu-l plăteau din buzunarul lor și își permiteau să treacă drept oameni mărinimoși, pentru că astfel se puneau bine cu inspectorul. Aflînd în ce condiții pleca, Huang Ciupitul s-a arătat mișcat. A doua zi a împachetat și a cumpărat cîteva obiecte pe care avea de gînd să le ofere în dar bătrînului Zhen. În cea de a treia zi a primit bani de drum și a pornit spre Beijing, însoțit de slugi și de cîțiva soldați. Călătoria i-a luat mai multe zile. Oprea noaptea, să se odihnească și pornea din nou în ziua următoare de cu zori. Cînd în sfîrșit a ajuns, s-a anunțat prin scrisoarea lui Xuezhong și prin propria sa carte de vizită. Cărturarul Zhen îl primi imediat. După salut, Zhen îl invită să ia loc, dar Ciupitul nu vroi, adresîndu-i-se numai cu formule pretențioase, cum ar fi „preamărite mandarin“ și „preamărite venerabile“.

— Înțeleg că sîntem neamuri, renunță la această ținută dregătorească, îl îndemnă bătrînul Zhen.

Huang Ciupitul nu-l ascultă și cărturarul îl lăsă în voia lui.

— Cînd aveți de gînd să pornim, preamărite venerabile ? întrebă el.

— Mi s-a aprobat deja să mă retrag și pînă mai acum vreme nu mă reținea nimic. Uite, însă, că mi s-a îmbolnăvit un frate care locuiește în orașul Baoding. Mi-a scris un nepot de cîteva ori și m-a tot rugat să mă duc pe la el. Mai mult, dintre toți fiii lui nici unul n-a avansat la concursurile imperiale în așa fel încît să poată obține posturi. Simt nevoia să discut cu ei și să-i ajut într-un fel.

— Acest venerabil mandarin a lucrat în Baoding sau doar s-a retras acolo ?

— Nici una, nici alta. Bunicul și tatăl soției lui au fost dregători în Baoding, și și-au cumpărat acolo case și s-au stabilit definitiv. Prima nevastă a fratelui meu a murit de tînără. Aceasta de acum este de-a doua și se numește Xu. Era singură la părinți și iubită peste măsură de aceștia, încît l-au luat în casa lor pe fratele meu. În anul acela el a împlinit patruzeci și opt de ani, iar cumnată-mea

a trecut și ea de patruzeci. Fratele meu a jinduit toată viața să ajungă mandarin. De la șaptesprezece ani, de cînd a intrat în vîltoarea examenelor cărturărești și pînă la patruzeci și opt de ani, deci vreme de peste trei decenii, a tot dat examene și niciodată n-a avut nici măcar un cît de mic succes. La această vîrstă ajunsese să i se scîrbească ; își luase gîndul de la o promovare prin concursuri și socotea să folosească altă cale. Familia nevestei avea bani, el era singurul ginere și ar fi putut lesne să cumpere un post de inspector. Numai că soacră-sa nu s-a lăsat. Liang Hao * a ieșit primul pe țară abia la optzeci și doi de ani. „Dacă ești plin de ardoare, o să-ți vină și ție rîndul", spunea ea. „Eu vă dau îmbrăcăminte și de-ale gurii, copiii vi-i cresc tot eu, de ce să te grăbești ? Te sfătuiesc ca mai întîi să te străduiești să te încununezi de succes și numai apoi să încerci alte căi. N-ai nici cincizeci de ani și pînă la vîrsta lui Liang Hao mai ai înaintea ta treizeci și ceva de ani." Fratele meu și-a ascultat soacra și a continuat-o cu examenele. Acum, dacă n-ar reuși prin forțe proprii, nu e departe nici momentul cînd se poate bucura de mărinimia imperială **. Din păcate, lucrurile s-au complicat, fiindcă s-a îmbolnăvit. Copiii îi sînt cu mult mai slabi față de cei doi băieți ai mei. Pe mine nici nu m-a interesat ca ai mei să urmeze cu orice preț calea examenelor. Noroc că mi-am dat seama din timp și astăzi sînt amîndoi dregători. Fratele meu însă s-a chinuit o viață întreagă și o vrea ca fiii lui să-i urmeze exemplul ! De aceea mă grăbesc să trec pe acolo, să-i aranjez pe cît îmi va sta în puteri.

Huang Ciupitul îl ascultă în tăcere, apoi se retrase. În oraș, aflîndu-se că Zhen se pensionează, colegii de generație au început să-i trimită daruri și să-l invite la mese,

---

* Liang Hao (963—1004), cărturar și dregător din dinastia Song. A cîștigat concursul imperial la douăzeci și trei de ani (rangul de *jinshi)*, însă în istoriografie s-a notat greșit că ar fi obținut primul loc la examenul de la Palat, abia la vîrsta de optzeci și doi de ani, devenind astfel întruchiparea perseverenței în a urma calea ortodoxă a examenelor. În realitate, a trăit numai patruzeci și unu de ani.

** Cine nu reușea după un anumit număr de candidaturi sau pînă la vîrsta de optzeci de ani primea rangul de *juren* din partea statului dinastic Qing.

dar el i-a refuzat cu toate. Şi-a făcut bagajele, a închiriat o căruţă şi în cea de-a treia zi în zori a pornit spre Baoding. Fiul lui cel mic, Zhen Xuexiao, a rămas în Beijing să aibă grijă de casă.

Bătrînul cărturar şi Huang Ciupitul au călătorit întins spre Baoding. Soacra fratelui său murise în urmă cu un an şi fiul ei cel mare preluase frînele gospodăriei. Atunci fratele lui Zhen plecase de acolo şi-şi luase în altă parte o casă mare, în care trăia acum cu nevasta şi cu copiii săi.

De cum coborî din căruţă, cărturarul fu primit de unul dintre nepoţi, care îl salută în numele tatălui său. Cînd intrară în casă, carturarul Zhen dădu mai întîi ochii cu cumnata. Fiind un om de modă veche, îngenunche în faţa ei. Femeia le ceru copiilor să îngenuncheze în locul ei. Cînd ritul se încheie, Zhen întrebă :

— Ce face fratele mai mare ?

Întrebarea făcu să i se umezească din nou ochii femeii. Se şterse cu mîneca hainei, rămase tăcută o vreme, apoi răspunse :

— Nu prea bine. Vă rog să poftiţi înăuntru.

Nerăbdător să-şi revadă fratele, Zhen nici nu aşteptă să fie invitat a doua oară şi trecu pe dată pragul camerei alăturate. Fratele lui dormea întins pe pat, cu faţa spre intrarea încăperii. Capul îi era legat cu un batic. De pe chip îi pierise orice urmă de culoare vie, arătînd pămîntiu, semn că bolise mult. Cînd Zhen intră, fratele lui părea cufundat în somn, dar de fapt zăcea fără cunoştinţă, astfel că nu simţise prezenţa nimănui în încăpere. Cînd fusese strigat pe nume, tresări ca speriat şi deschise ochii, dar deja nu mai vedea limpede cu ei.

— Sînt eu, Al Doilea ! rosti Zhen, venind lîngă căpătîiul lui.

Abia acum se păru că bolnavul înţelese. Căpătase o înfăţişare temătoare şi bucuroasă totodată. Scoase o mînă de sub pătură, îşi prinse fratele de haină şi-l trase spre el. Dar nici gînd să fie în stare să vorbească, Strîngea însă atît de tare în pumn roba fratelui său şi continua să-l tragă spre el cu putere, încît aproape că leşină ; deodată slăbi de tot strînsoarea şi se destinse, ca dus dintre cei vii. Copiii începură să ţipe, dar el nu mişcă şi nu se mai trezi. Cărturarul Zhen nu-şi putu reţine lacrimile. Ai

casei boceau de-a binelea. Numai doica aflată toată vremea lîngă bolnav îl desfăcu liniștită la piept.

— Are încă răsuflarea fierbinte, zise ea ; nu s-a stins, și îi sfătui pe cei de față să nu mai plîngă și să aștepte.

Cînd ei se opriră, bolnavul se porni el pe strigăte. Speriați, se repeziră și traseră de tot draperia din jurul patului ; atunci constatară că bolnavul se zbătea, încercînd să se scoale de acolo. De teamă că efortul îl va răpune, încercară să-l calmeze, însă nu reușiră și în cele din urmă îl sprijiniră, ajutîndu-l să șadă în capul oaselor.

— Oh, m-am speriat de moarte ! mormăi bolnavul. Repetă de cîteva ori cuvintele acestea, din ce în ce mai limpede, mai tare ca niciodată. Sîngele îi urcase din nou în obraji, împurpurîndu-i chipul.

— Cum te simți, frate mai mare ? întrebă Zhen, fără să mai înțeleagă nimic.

— Am visat grozav de urît, spuse acesta. Se făcea că mă aflam undeva, departe în munți. Locul era înțesat de șacali, de lupi, de tigri și de tot felul de lighioane, care își căscau gurile hidoase și sfîșiau numaidecît pe oricine le ieșea în cale. Eu mă ascunsesem după niște copaci și bestiile nu mă observaseră. Se făcea că n-aș fi avut nici un fel de necazuri... Cînd ajunse aici cu povestirea, din cauza slăbiciunii de pe urma zăcutului la pat i se tăie suflul. Ai casei săriră și-i aduseră grabnic o jumătate de bol cu fiertură de *renshen*. După cîteva guri, omul își continuă istorisirea : ...De acolo de unde eram, vedeam bine haita aceea, dar ea pe mine nu. Și nu se aflau printre fiare numai șacali și lupi și tigri, ci și pisici, jderi, rîși, cîini, veverițe, șobolani și maimuțe. Cît despre porci, oi și vaci, astea erau în turme, că nici nu le ghiceam numărul. Șobolanii scurmau pretutindeni o mulțime de găuri și piatra muntelui ajunsese numai văgăuni. Găureau peste tot și orice pietroi le ieșea în cale îl sfredeleau aiurea, fără nici o nevoie. Cîinii săreau la om de cum îl vedeau, repezindu-se să-l muște ; dar atunci cînd le apăreau înainte tigrii, de frica lor, dădeau umili din coadă, tupilîndu-se la pămînt de ți se făcea milă și silă de ei. Cele mai rele erau mîțele. N-aveau astîmpăr o clipă, aruncîndu-se de ici, colo. Cu o iuțime grozavă se cățărau în copacii din fața tigrilor și a șacalilor și doar cînd aceștia se înde-

părtau coborau iarăşi pe pămînt. Maimuţele se schimonoseau, imitînd orice vedeau. Veveriţelor le sclipeau ochii numai la ce se afla înaintea lor, nu și în spate. Cînd se apropiau de ele urmăritori să le înhaţe, slobozeau cîteva vînturi şi o rupeau la sănătoasa. Mai erau și vulpi, asemenea unor muieri prefăcute, care te îmbrobodesc şi te distrug. Ele se plimbau încolo şi încoace pe munte și cînd întîlneau cîte un bărbat îl iubeau pînă îi storceau ultimul strop de viaţă din el. Porcii și oile păreau animale fără nici un rost. Vacile și boii erau ele destul de mari, dar degeaba, că nu se arătau nici puternice și nici fioroase. Mă uitam la toate astea și-mi ziceam : „Ce viaţă mai e și asta, printre atîtea sălbăticiuni ?“ Și tare aș fi vrut să plec de acolo într-un fel sau în altul. Din nefericire, oriunde îmi întorceam privirea, dădeam numai de lumea aceasta de fiare crude, sîngeroase, încît n-aveam cum să fug și să mă rup de ea. M-am tot frămîntat, gîndidu-mă ce aş fi putut să fac şi în cele din urmă mi-am luat inima în dinţi, am închis ochii și am început să caut ceva. În chiar clipa aceea, am scos un urlet înfiorător, simţind că cerul se prăbușește și pămîntul se crapă. Nu mai știam de mine și n-aș fi putut să spun dacă eram viu ori mort. Ameţit, cînd am deschis ochii, am observat că mă aflam în cu totul altă lume. Nu numai că în preajma mea nu era nici urmă de fiară fioroasă, dar uitasem pînă și că mă speriasem teribil, ceva mai înainte... Ajuns aici cu povestea, bolnavul se opri, ca să mai capete puteri. O slugă îl ajută să înghită cîteva guri din fiertura de *renshen*. După aceea el își reluă firul povestirii : Tărîmul acela din vis nu era deloc pustiu, ci chiar sub ochii mei se întindea un drum mare, cunoscut, circulat de tot felul de echipaje, unele mai luxoase decît altele, de parcă aș fi fost într-o metropolă ca Shanghaiul. Am pornit cumva spre răsărit și pe nesimţite am ajuns în faţa scărilor unui bloc înalt. Urcam treptele, numărîndu-le. Erau cu toate optsprezece. Mă cam dureau încheieturile picioarelor. În hol era un scaun, după modelul celor europene ; m-am așezat. Parcă m-a cuprins și un fel de somn, însă am simţit pe dată că cineva mă împinge cu putere din spate, ţipînd : „Ce cauţi aici, sălbaticule ? De unde ai picat, de-ţi permiţi să dormi într-un loc ca ăsta ? N-ai băgat de seamă

la domnii dinăuntru, cu pălărie şi pantofi, care şed în cea mai desăvîrşită linişte ? Numai tu ne lipseai, un sălbatic care habar n-are ce sînt manierele elegante ! Să-ţi iei degrabă tălpăşiţa de aici !“ Înfuriat de ocările lui, am izbucnit : „Şi ce dacă ? Îmi făceam şi eu somnul, ca omul obosit, nu-i stinghheream cîtuşi de puţin pe domnii tăi. N-au nimic cu mine, n-am nimic cu ei. Zici că nu ştiu ce sînt manierele elegante ? Dar domnii ăia cu pălărie şi pantofi de ce fac lucruri neelegante ?“ Omul acela s-a înfuriat peste măsură, a ridicat pumnii şi a început să-mi care la lovituri. Neputînd să scap în vreun fel, m-am încăierat zdravăn cu el. Străinii ceilalţi, auzind hărmălaia, au venit spre noi, încercînd să ne împace. „Ce e cu voi ? De ce vă bateţi ? Nu se cade !“ au rostit ei. Omul lor a încetat bătaia, ceea ce am făcut şi eu de îndată. Străinii m-au întrebat cum de-am apărut acolo. Ce le-am răspuns, nu mai ţin bine minte. Ştiu doar că i-am întrebat şi eu : „Voi ce faceţi aici ?“ „Revizuim o carte“, mi-au răspuns. Am întrebat ce carte. Atunci ei s-au apucat să-mi dea lămuriri : „Văzînd în ce hal a decăzut China, Dumnezeu s-a milostivit şi şi-a pus în gînd s-o salveze. Dar China are peste patru sute de milioane de locuitori, n-o să-i poată salva pe toţi dintr-o dată. De aceea, a ales o cale de îndrumare a oamenilor. China dispune de un sistem politic şi social închegat. Ori şi unde, poporul se teme de mandarini. Cum vor fi dregătorii, aşa va fi şi poporul. Punerea unei oridini în rîndul celor de sus va da roade în clasele de jos. Pornind de aici, avem în vedere ca mai întîi de toate să-i modelăm pe mandarini în aşa fel încît ei să fie apropiaţi poporului. Cîţi dregători să aibă China ? Cu mic cu mare, să fie vreo cîteva sute de mii. Partea lor rea este tocmai lipsa de educaţie. Care ar fi metoda noastră ? Procedăm exact după felul în care profesorii îi învaţă pe copii la şcoală şi de aceea întocmim pentru ei cîteva manuale. În cărţile noastre vom include toate cunoştinţele existente la ora aceasta în lume. Şi desigur vom deschide şcoli, începînd de la clasa întîi primară şi pînă la liceu. Fiecare va învăţa pînă va ajunge să absolve liceul şi abia atunci va fi socotit capabil de a fi dregător. În mod firesc, numai aşa va putea acţiona ca un mandarin luminat. În douăzeci de ani, în ţară se va înstăpîni

dreptatea.“ N-am apucat să spun și eu ceva, că în spatele celui care vorbise a apărut cineva care i-a dat un ghiont, strigîndu-i : „Băiete ! Mergi și termină-ți cartea. Cînd e gata, poți să te duci la masă, împreună cu ceilalți.“ Străinul a plecat în fugă, ascultător. Cam peste un sfert de oră, din salonul acela au răsunat țipete. La un moment dat, am auzit clar : „Foc ! Foc ! Foc !“ Pe urmă, am văzut oameni mulți ieșind în fugă cu niște cărți atinse de limbile focului ; nu peste mult, încăperea de lucru a domnilor a fost năpădită de foc și de fum. Străinii au sărit cu furtunuri pline cu apă și după o luptă teribilă au reușit să stingă incendiul. Am intrat și eu în salonul cu pricina, dar n-am zărit nici o urmă de stricăciune. Ba, nici o picătură de apă nu se zărea pe podea. Mi se părea curioasă situația aceea, dar numaidecît i-am văzut din nou pe străini adunați în jurul unei mese și uitîndu-se cercetător la cărțile lor arse pe jumătate. După un timp îndelungat, au ajuns la concluzia că pot să închege numai prima jumătate a cărții pe care de altfel în ansamblul ei vroiau s-o revizuiască. Partea întîi a acestor manuale științifice înfățișa tocmai defectele mandarinilor, reieșind din acestea și chiar apărînd formulată nevoia îndreptării conduitei lor. Abia în partea a doua a cărții erau expuse învățături și metode pentru formarea unor buni dregători. Dar partea aceasta atît de însemnată arsese în întregime și rămăsese numai prima jumătate a cărții. Or paginile care scăpaseră de foc nu păreau deloc a alcătui un manual de învățătură, ci aduceau mai degrabă cu o carte istorisind numai despre demoni și fărădelegile lor. Străinii s-au consultat între ei și au tras concluzia că „este absolut necesar ca manualul să fie completat“. Unul dintre ei a spus : „Eu unul nu-mi pot aminti dintr-o dată toate lucrurile care trebuie neapărat puse în partea a doua ; munca aceasta o să ne ia de acum încolo un an sau doi. De aceea, propun ca mai întîi să edităm această primă parte și chiar dacă prin ea nu vom da îndrumări și nu vom fi în măsură să inculcăm binele, măcar vom reuși să tragem un semnal de alarmă asupra a ceea ce nu se cade să facă nici un dregător și nici măcar un om. De fapt, străbunii noștri au condus pînă în ziua de azi lumea numai cu ju-

mătate din *Lunyu* *. Ce e rău în asta ? Iar dacă şi cartea noastră trebuie continuată, o vom face cînd vom dispune de vreme. Ce părere aveţi, domnilor ?" Cei prezenţi se foiră îndelung, fără ca vreunul să găsească o altă cale mai potrivită. Pînă la urmă acceptară ideea de mai sus şi se împrăştiară ca şi cum n-ar fi fost. Odată cu dispariţia lor, m-am trezit şi eu din vis. Dar ceea ce mi se pare şi mai ciudat este faptul că acest coşmar mi-a luat pur şi simplu boala, cum se zice, cu mîna.

Văzînd că fratele lui cel mare şi-a revenit din lunga suferinţă ce-l ţinuse la pat, cărturarul Zhen a simţit o mîngîiere în suflet. Înţelesese că în urma acestei întîmplări fratele avea să-i trăiască pînă la o vîrstă venerabilă. El însuşi a apucat-o pe drumul Shandongului, spre fiul său, în casa căruia urma să ducă o viaţă liniştită, bucurîndu-se pînă la adînci bătrîneţi, de cinstea cuvenită. Am scrie şi despre toate acestea, dar ni se par atît de lesne de-nţeles, încît nu ne vom învrednici s-o facem. — Aici se încheie prima parte a cărţii pilduitoare, Întîmplări din lumea mandarinală.

---

* *Lunyu*, Convorbirile lui Confucius cu învăţăceii săi, transcrise de o parte dintre aceştia.

Lector : OLGA JORA
Tehnoredactor : VICTOR MAŞEK

Coli de tipar : 35,25
Bun de tipar : 27. 11. 1986

Tiparul executat sub cd. 5234, la
ÎNTREPRINDEREA POLIGRAFICĂ
BACĂU
Str. Mioriței nr. 27

univers

Lei 30